วารสาร มจร

สังคมศาสตร์ปริทรรศน์

JOURNAL OF MCU Social Science Review

ISSN : 2287-0121

ปีที่ 7 ฉบับที่ 2(ฉบับพิเศษ)เมษายน-มิถุนายน 2561 Vol.7, No.2(Special Issue)April-June 2018

จำนวนพิมพ์ : 1,000 เล่ม

กำหนดการเผยแพร่ ปีละ 4 ฉบับ

ฉบับที่ 1 มกราคม-มีนาคม / ฉบับที่ 2 เมษายน-มิถุนายน / ฉบับที่ 3 กรกฎาคม-กันยายน / ฉบับที่ 4 ตุลาคม-ธันวาคม

วัตถุประสงค์

เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้คณาจารย์ นักวิชาการ นิสิต นักศึกษาและผู้สนใจทั่วไปได้มีโอกาสเผยแพร่ผลงานทางวิชาการและผลงานวิจัยทางสังคมศาสตร์และแขนงวิชาที่เกี่ยวข้องอันได้แก่ พระพุทธศาสนา รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ นิติศาสตร์ การจัดการสังคมวิทยา เศรษฐศาสตร์ พัฒนาสังคมและการศึกษา ตลอดจนบทวิเคราะห์ที่เสนอทางออกของปัญหาให้แก่สังคม

คณะกรรมการที่ปรึกษาวารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์

พระพรหมบัณฑิต, ศ.ดร.	อธิการบดี
พระราชวรเมธี, รศ.ดร.	รองอธิการบดีฝ่ายบริหาร
พระราชปริยัติกวี, ศ.ดร.	รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ
พระสุวรรณเมธาภรณ์, ผศ.	รองอธิการบดีฝ่ายวางแผนและพัฒนา
พระราชวรมุนี, ดร.	รองอธิการบดีฝ่ายกิจการนิสิต
พระเมธีธรรมาจารย์, ดร.	รองอธิการบดีฝ่ายประชาสัมพันธ์และเผยแผ่
พระโสภณวชิราภรณ์	รองอธิการบดีฝ่ายกิจการต่างประเทศ
พระครูปริยัติกิตติธำรง, รศ.ดร.	คณบดีคณะสังคมศาสตร์
ผศ.ร.อ.ดร.ประมาณเลิศ อัจฉริยปัญญากุล	ที่ปรึกษาอธิการบดีด้านกฎหมาย

บรรณาธิการ : รศ.ดร.สุรพล สุยะพรหม ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์

ผู้ช่วยบรรณาธิการ : พระมหากฤษฎา กิตฺติโสภโณ, ดร., อ.ดร.ประสิทธิ์ พุทธศาสน์ศรัทธา

กองบรรณาธิการ :

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระปลัดระพิน พุทฺธิสาโร, ดร
พระมหากฤษฎา กิตฺติโสภโณ, ดร.
พระมหาสุนันท์ สุนนฺโท, ดร.
พระสมนึก ธีรปญฺโญ
ผศ.ดร.ธิติวุฒิ หมั่นมี
ผศ.ดร.รัฐพล เย็นใจมา
อ.ดร.พงศ์พัฒน์ จิตตานุรักษ์

หน่วยงานภายนอก

รศ.ดร.จักรพงษ์ พวงงามชื่น	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
ผศ.ดร.สมคิด ดวงจักร	มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
ผศ.ดร.วิโรจน์ อินทนนท์	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ผศ.ดร.อุทัย สติมั่น	มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
ผศ.ดร.เศรษฐวัฒน์ โชควรกุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
อ.ดร.เดโชพล เหมนาไลย	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
พล.ท.ดร.วีระ วงค์สรรค์	วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
น.อ.ดร.นภัทร์ แก้วนาค	วิทยาลัยการทัพอากาศ
อ.ดร.อำนาจ ยอดทอง	มหาวิทยาลัยมหิดล
อ.ดร.วันชัย สุขตาม	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

เลขานุการ : อ.ดร.ประเสริฐ ธิลาว

ผู้ช่วยเลขานุการ : นายกรกต ชาบัณฑิต

ศิลปกรรม : อ.ดร.สุริยา รักษาเมือง - อ.ดร.ประสิทธิ์ พุทธศาสน์ศรัทธา - นายพลวัฒน์ สีทา

สำนักงาน : สำนักงานวารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์

บัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อาคารเรียนรวมโซน B ชั้น 5 เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170

จัดพิมพ์โดย : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย แขวงบรมมหาราชวัง เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร 10200

โทร. 022 218892, 026 235623 โทรสาร 026 235623

Vol.7 No.2 (ฉบับพิเศษ).indd 1 24/7/2561 20:45:28

คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ
วารสาร มจร.สังคมศาสตร์ปริทรรศน์ (Peer Review)
ผู้ทรงคุณวุฒิจากภายใน

1.	พระราชปริยัติกวี, ศาสตราจารย์ ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
2.	พระเทพปริยัติเมธี, รองศาสตราจารย์ ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
3.	พระครูปริยัติกิตธำรง, รองศาสตราจารย์ ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
4.	พระครูปุริมานุรักษ์, รองศาสตราจารย์ ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
5.	พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, รองศาสตราจารย์ ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
6.	พระมหาบุญเลิศ อินฺทปญฺโญ, ดร. รองศาสตราจารย์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
7.	พระมหาสมบูรณ์ วุฑฺฒิกโร, ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
8.	พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตฺติปญฺโญ, ผศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
9.	ศาสตราจารย์ ดร.จำนงค์ อดิวัฒนสิทธิ์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
10.	ศาสตราจารย์ ดร.บุญทัน ดอกไธสง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
11.	ศาสตราจารย์ พลตำรวจโทหญิง ดร.นัยนา เกิดวิชัย	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
12.	รองศาสตรจารย์ ดร.สุรินทร์ นิยมางกูร	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
13.	รองศาสตราจารย์ ดร.อภินันท์ จันตะนี	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
14.	รองศาสตราจารย์ ดร.ชาติชาย พิทักษ์ธนาคม	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
15.	รองศาสตราจารย์ ดร. กิตติทัศน์ ผกาทอง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
16.	รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญปู่	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
17.	รองศาสตราจารย์ ดร.สมชัย ศรีนอก	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
18.	รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
19.	รองศาสตราจารย์ ดร.วรกฤต เถื่อนช้าง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
20.	รองศาสตราจารย์ ดร.สมาน งามสนิท	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
21	รองศาสตราจารย์ อนุภูมิ โชวเกษม	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
22.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เติมศักดิ์ ทองอินทร์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
23.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โกนิฏฐ์ ศรีทอง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
24.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธัชชนันท์ อิศรเดช	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
25.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภัทรพล ใจเย็น	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
26.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สถิตย์ ศิลปะชัย	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
27.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุพรต บุญอ่อน	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
28.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อานนท์ เมธีวรฉัตร	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
29.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิเชฐ ทั่งโต	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
30.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธิติวุฒิ หมั่นมี	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
31.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุวัต กระสังข์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
32.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยุทธนา ปราณีต	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
33.	อาจารย์ ดร.ธีรพงษ์ สมเขาใหญ่	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
34.	อาจารย์ ดร.จุฑามาศ วารีแสงทิพย์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ

วารสาร มจร.สังคมศาสตร์ปริทรรศน์ (Peer Review)

ผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอก

1.	พระเมธาวินัยรส, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
2.	ศาสตราจารย์ ดร.จิรโชค วีระสย	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
3.	ศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา เงารังษี	มหาวิทยาลัยนเรศวร
4.	รองศาสตราจารย์ วราคม ทีสุกะ	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
5.	รองศาสตราจารย์ ดร.ชัยยุทธ ชิโนกุล	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
6.	รองศาสตราจารย์ ดร.โยธิน แสวงดี	มหาวิทยาลัยมหิดล
7.	รองศาสตราจารย์ พัฒนะ เรือนใจดี	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
8.	รองศาสตราจารย์ ดร.กาสัก เต๊ะขันหมาก	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
9.	รองศาสตราจารย์ ดร.ธีระพงษ์ แก่นอินทร์	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
10.	รองศาสตราจารย์ ดร.สรรเสริญ อินทรัตน์	มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
11.	รองศาสตราจารย์ ดร.จำเริญ ชูช่วยสุวรรณ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย
12.	รองศาสตราจารย์ ดร.ชัชวาลย์ ศรีจันทรโคตร	มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
13.	รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคณาภูมิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
14.	รองศาสตราจารย์ ดร.ชลวิทย์ เจียรจิตต์	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
15.	รองศาสตราจารย์ ดร.ไพศาล สรรสรวิสุทธิ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
16	รองศาสตราจารย์ ดร. ชวลิต สวัสดิ์ผล	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
17.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภักดี โพธิ์สิงห์	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
18.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ร้อยโท ดร.บรรจบ บรรณรุจิ	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
19.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยยนต์ ชิโนกุล	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
20.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จตุภูมิ เขตจัตุรัส	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
21.	ผู้ช่วยศาตราจารย์ ดร.ชัชวาล แอร่มหล้า	มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
22.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนตรี เพชรนาจักร	มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยลงกรณ์
23.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วุฒินันท์ กันทะเตียน	มหาวิทยาลัยมหิดล
24.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วศิน ปัญญาวุธตระกูล	มหาวิทยาลัยนเรศวร
25.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทัศนีย์ เจนวิถีสุข	มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
26.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนสิทธิ์ สิทธิ์สูงเนิน	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
27.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วสันต์ อติศัพท์	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
28.	เรือโท.ผู้ช่วยศาสตราจารย์. ดร.อนันท์ ใจสมุทร	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
29.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชยสร สมบุญมาก	มหาวิทยาลัยนครพนม
30.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สอาด บรรเจิดฤทธิ์	มหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด

31. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่ พ.ต.สวัสดิ์ จิรัฏฐิติกาล มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
32. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุษกร วัฒนบุตร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
33. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ จิรายุ ทรัพย์สิน มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
34. ผู้ช่วยศาสตราจารย์.ดร.สมคิด ดวงจักร มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
35. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนันต์ อุปสอด มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
36. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิชชุกร นาคธน มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
37. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา หล่อตระกูล มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
38. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ หทัยรัตน์ ทรรพวสุ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
39. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุทัย สติมั่น มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
40. อาจารย์ ดร.ถนัด แก้วเจริญไพศาล มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
41. อาจารย์ พลเอก ดร.เอกชัย ศรีวิลาศ สถาบันพระปกเกล้า
42. อาจารย์ ดร.จิตต์วิมล คล้ายสุบรรณ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
43. อาจารย์ ดร.วรอนงค์ โกวิทเสถียรชัย มหาวิทยาลัยมหิดล
44. อาจารย์ ดร.ธงชัย นิลคำ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์

บรรณาธิการ

วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์ฉบับนี้เป็นปีที่ 7 ฉบับที่ 2 เป็นฉบับพิเศษเนื่องในโอกาสวิสาขะบูชาโลก ที่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเป็นเจ้าภาพ คณะกองบรรณาธิการได้พิจารณาบทความโดยเสนอบทความต่อคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรอง (Peer Review) พิจารณาตรวจแก้ไข เพื่อความสมบูรณ์และมีคุณภาพมากที่สุด ควรค่าแก่การตีพิมพ์เผยแพร่และเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดทางวิชาการและเป็นการพัฒนาศักยภาพทางด้านการสร้างสรรค์ผลงานวิชาการโดยเล่มนี้นำเสนอบทความวิจัยและบทความวิชาที่ประกอบไปด้วย 4 ประเด็นใหญ่ๆ คือ *พระพุทธศาสนากับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์, การศึกษาเชิงพุทธกับการเสริมสร้างพลังของเยาวชน, พระพุทธศาสนาเพื่อสร้างสวัสดิการสังคม, การอนุรักษ์อัตลักลักษณ์ทางวัฒนธรรมในโลกที่เชื่อมโยงกัน*

คณะกองบรรณาธิการขอขอบคุณเจ้าของผลบทความทุกท่านที่ได้มีส่วนร่วมทำให้วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์ได้เผยแพร่ความรู้ทางวิชาการสู่สาธารณะตามนโยบายของมหาวิทยาลัย ขอบพระคุณคณะกรรมกลั่นกรองทุกท่านที่ได้ใช้ความเพียรพยายามชี้แนะให้มีการปรับปรุงแก้ไขงานของแต่ละท่านให้มีคุณภาพให้ออกมาได้อย่างถูกต้องน่าอ่าน เป็นประโยชน์ต่อแวดวงวิชาการ และท้ายสุดขอขอบคุณผู้มีส่วนเกี่ยวกับทุกท่านที่ได้สร้างสรรค์จัดทำวารสารฉบับนี้ขึ้นมา

ด้วยความปรารถนาดียิ่ง

(รศ.ดร.สุรพล สุยะพรหม)

บรรณาธิการ

สารบัญ

THE EMPOWER OF ADMINISTRATION AND MANAGEMENT ACCORDANCE TO GOOD GOVERNANCE IN MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY

: *Phrakhruwichitpanyaporn..... 1*

STRATEGIC FOR POTENTIAL DEVELOPMENT OF SANGHA TO CREATE RECONCILIATION IN COMMUNITY.

: *Anan Upasod 11*

TALENT MANAGEMENT IN ORGANIZATION ACCORDING TO THE BUDDHIST PRINCIPLES.

: *Sompong Suwannaphuma, Phramaha Suchat Analayo, Udorn Khiewon., Thongdee Sritragarn..... 25*

ACHIEVED OUTCOMES OF THE FIVE PRECEPTS PROJECT IN LAMPAIMAT DISTRICT BURIRAM PROVINCE

: *Kanchana Boonrueang, Boonton Dockthaisong, Suriya Raksamueng 33*

การพัฒนากลยุทธ์การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง

: วิจิตร นารอง, อุดม จำรัสพันธุ์, พิชญ์ ฉายายนต์ *48*

การพัฒนารูปแบบการนิเทศการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

: ศิรดา พิริยะชัยวรกุล, อุดม จำรัสพันธุ์, พิชญ์ ฉายายนต์ ธนาศักดิ์ ศิริปุณยนันท์ *63*

สมรรถนะการทำงานของพนักงานบริษัท ไทยซูซูกิมอเตอร์ จำกัด

: ตระกูล จิตวัฒนากร *80*

การจัดการเชิงกลยุทธ์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

เดช ชูจันอัด, สุพิศาล ภักดีนฤนาถ, สานิต ศิริวิศิษฐ์กุล *87*

รูปแบบการจัดการทุนมนุษย์เชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครสวรรค์
: ภาราดร อมรเวที, เกียรติศักดิ์ กิตฺติปญฺโญ, สุรินทร์ นิยมางกูร *101*

พุทธบูรณาการเพื่อการบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัดในพระพุทธศาสนา
: พระสุธีวีรบัณฑิต, พระมหาสุนันท์ สุนนฺโท, พระมหากฤษฎา กิตฺติโสภโณ, พระครูภาวนาวชิรคุณ, อนุวัต กระสังข์.....*114*

CONCEPT AND PRACTICE OF MEDITATION IN LANNA
: *Phrakhrupariyattiyanusath, Boon Nilaket, Thepprawin Chanraeng, PhramahaChaiwichitJayãbhinando (Sopharat), SongsirmSeangthong, Panlob Harukhumja 125*

LAND OF BUDDHADHAMMA AND PEOPLE IN PEACE
: *Phramaha Boonsook Suddhiyano 133*

THE LEADERS OF EDUCATIONAL INSTITUTION IN THE GLOBALIZATION ACCORDING TO THE BUDDHISM
: *Chuangchote Bhuntuvech, Phramaha Yannawat Thitavahano Boonmee Pansa, Phramaha Prasert Thavaro 139*

TIME MANAGEMENT WITH BUDDHIST INTEGRATION
: *Patcharee Cheamchoy, Suvin Ruksak, Suchao Ploychum, Phra Srivinyaporn (Sairung Indavudho).....146*

PERCEPTION IN KATHĀVATTHU
: *Panya Senawiang Homhuan Buarabha 154*

การจัดการความรู้ในปฏิสัมภิทามรรค : มิติไตรสิกขา
: ภาคภูมิ ศรีถาวร, พระศรีวินยาภรณ์, สุเชาวน์ พลอยชุม, จำนง คันธิก.....*161*

รูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัดในจังหวัดสิงห์บุรี
: พระครูโสภิตสัทธาธรรม, พระอุดมสิทธินายก, สุรพล สุยะพรหม.....*173*

การบริหารจัดการด้านศาสนศึกษาแผนกบาลีของพระสังฆาธิการในจังหวัดพิจิตร
: พระมหาวิโรจน์ วิโรจโน, พระอุดมสิทธินายก (กำพล คุณงฺกโร), พระมหาสุนันท์ สุนนฺโท *184*

เทศนาวิธีเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในอำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี
: พระอธิการสุรศักดิ์ สุขุมาโล (คงเมือง), พระมหาสุนันท์ สุนนฺโท, พระปลัดระพิน พุทฺธิสาโร *195*

THE ROLE OF COMMUNITY LEADERS IN IMPLEMENTING THE PROJECT OF VILLAGES OBSERVING THE FIVE PRECEPTS : A CASE STUDY IN HUAYSAI SUB-DISTRICT, SANKAMPHAENG DISTRICT, CHIANG MAI PROVINCE
: *Phon Namanee, Virot Vichai* *208*

FAMILY STATUS OF BUDDHIST MONK AND NOVICE UNDER FAMILY LAW
: *Kansinee Tipmontien* *217*

THE ROLE OF KING MONGKUT IN IMPROVEMENT OF BUDDHISM IN THAILAND
: *Pojanart Supangool, Suchao Ploychum, Phramaha Boonsri Ñānavuddho Phra Srivinyaporn (Sairung Indavudho)*.....*228*

RURAL DEVELOPMENT ACCORDING TO ROYAL INITIATIVE "SUFFICIENCY ECONOMY PHILOSOPHY"
: *Phrakhrusangharak Chakkit Bhuripañño, Phrakhrusripariyattayarak, Phramaha Prakasit Sirimedho, Pairat Chimhad*.....*237*

บทบาทของพระสังฆาธิการในการช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชน อำเภอวังทรายพูน จังหวัดพิจิตร
: พระใบฎีกาสมคิด นาถสีโล, พระมหากฤษฎา กิตฺติโสภโณ, พระมหาสุนันท์ สุนนฺโท *246*

การจัดทำบัญชีเพื่อการจัดการศาสนสมบัติของวัด ในอำเภอพระนครศรีอยุธยา
: พระประจิรักษ์ มหาปญฺโญ (เมฆหมอก), ประเสริฐ ธิลาว, พระมหากฤษฎา กิตฺติโสภโณ.....*256*

การป้องกันการทุจริตในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกลไกพุทธบูรณาการ
: ศุภเยาว์ นาคเงินทอง, พระมหาบุญเลิศ อินฺทปญฺโญ, อภินันท์ จันตะนี.....*267*

การจัดการสินค้าชุมชนตามวิถีพุทธในจังหวัดกาญจนบุรี
: พระจิตศิลป์ เหมรัสี (อภิรักษ์มนตรี), ประเสริฐ ธิลาว, พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตฺติปญฺโญ *278*

บทบาทเชิงรุกของพระสงฆ์ในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชน ในจังหวัดชลบุรี
: พระครูอุดมธรรมรส อสิญาโณ (ชัยยุทธ การเร็ว), ประเสริฐ ธิลาว, สุรพล สุยะพรหม *291*

การจัดการสิ่งแวดล้อมภายในวัดของพระสังฆาธิการในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
: พระอธิการสมาน กนฺตธมฺโม, พระปลัดระพิน พุทฺธิสาโร, พระมหากฤษฎา กิตฺติโสภโณ.....*301*

รูปแบบการพัฒนาการบริหารจัดการสหกรณ์ออมทรัพย์ที่มีประสิทธิผลตามหลักพุทธธรรม
: พันตรีหญิงชัชญา วงศ์สรรค์, พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตฺติปญฺโญ, บุญทัน ดอกไธสง *310*

ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะสุขภาพของเกษรกรอำเภอเมือง จังหวัดลำพูน
: จักรพงษ์ พวงงามชื่น, พูนพัฒน์ พูนน้อย, ทองเลียน บัวจูม, ศศิธร สังข์อู.....*319*

การพัฒนาโปรแกรมฝึกอบรมเพื่อสร้างสมรรถนะนักการตลาดในศตวรรษที่ 21 ตามแนวพุทธจิตวิทยา
: จรรย์จารี ธรรมา, กมลาศ ภูวชนาธิพงศ์, พระครูพิพิธปริยัติกิจ (ชยันต์ แสนโบราณ).....*332*

THE QUALITY OF LIFE WITH ZEN
: *Phradhepsinghavarajarn (Sophon Yodkumpa) 349*

THAI POLITICAL CULTURE AND BUDDHISM APPROACH TO DEMOCRACY DEVELOPMENT
: *Kanjana Damjutti, Yuttana Praneet 368*

SELECTIVE EXPOSURE, USES AND NEEDS OF INFORMATION ON BUDDHISM FOR THAI BUDDHIST.
: *Nuttapong Jaturachadsukol.....379*

SELF-REFLEXIVITY AND ITS PHILOSOPHICAL DIMENSION IN THE TEACHINGS OF AJAHN CHAH
: *Dipti Visuddhangkoon 387*

ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนตามแนวพระพุทธศาสนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเลย
: ธีระวัฒน์ แสนคำ, พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตฺติปญฺโญ, บุษกร วัฒนบุตร.....*405*

การสื่อสารเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร
: พระครูบวรกิจคุณาธาร (อนันต์ วรปญฺโญ), พระปลัดระพิน พุทธิสาโร, พระมหากฤษฎา กิตฺติโสภโณ.....*419*

การปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาทธรรมของบุคลากร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

: สุรเชษฐ์ ตอรัมย์ , พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตฺติปญฺโญ, ธิติวุฒิ หมั่นมี.....*432*

พระพุทธศาสนาในประเทศพม่า : นิกาย การปกครอง และสมณศักดิ์

: มัลลิกา ภูมธน, ดิเรก ด้วงลอย, วรพจน์ วิเศษศิริ, พระปลัดระพิน พุทธิสาโร *441*

การบริหารกิจการคณะสงฆ์ : มิติว่าด้วยเรื่องการจัดการศึกษาคณะสงฆ์ไทย

: พระสมุห์โอภาส โอภาโส (ศิริกิตติกุล).....*459*

การพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

: เสาวณิต ร่มศรี, จำเนียร พลหาญ, สุรัตน์ ดวงชาทม.....*471*

ศิลห้า : เกณฑ์ชีวัดและการเสริมสร้างสันติสุขของบุคคลและสังคม

: สานุ มหัทธนาดุลย์ *494*

Books Reviews

การบริหารการเงินของวัดในประเทศ : ความสอดคล้องตามหลักธรรมาภิบาล ทิศทางการบริหารเงินวัด ทรัพย์สินพระศาสนาในช่วงกระแสเปลี่ยนแผ่าน

: พระสุธีวีรบัณฑิต, ดร. และคณะ *505*

ภาคผนวก

ขั้นตอนการดำเนินงานวารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์ *519*

THE EMPOWER OF ADMINISTRATION AND MANAGEMENT ACCORDANCE TO GOOD GOVERNANCE IN MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY

Phrakhruwichitpanyaporn*
พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์

ABSTRACT

The specific objectives of this research were to study current states and problems of empowerment of administrations and managements in accordance with good governance in Mahamakut Buddhist University's Roi Et Campus, and propose guidelines on the empowerment of administrations and managements in here. The steps and methods of conducting the research were divided into five phases, comprised of: 1) seeking for current states and problems of good governance-based managements here, 2) analyzing, 2) thoroughly analyzing documents regarded as 'best practice' managements in the university, 3) synthesizing findings in order to find index of concordance and solutions to empowerment of administrations and managements here by five experts, earning IOC between 0.60 and 1.00, and revamping guidelines on reinforcing such managements in the university following suggestions of seven qualified experts participating in the focus group discussion, 4) trying out the guidelines on reinforcing such managements, 5) evaluating university administrators', lecturers' and office staffs' satisfaction with the tryout guidelines on reinforcing such suitable managements in here. The instrument used for carrying out the quantitative research was comprised of document analyzing forms and recordings of the focus group discussion, and processing the qualitative data through interpretation to create conclusions. As for the instrument used for collecting quantitative data, it was the questionnaires, computing them with the computer software package. The statistical tools encompassed frequency, percentage, mean and standard deviation.

Results of the research have found the following findings::

* Ph. D. in Educational Administration, incumbent instructor to Mahamakut Buddhist University's Roi Et Campus.

Mahamakut Buddhist University's Roi Et Campus has undergone numerous changes to enter into newly educational systems and approaches of worldly university education. These changes unavoidably affect cognitive bases in fields of curricula and academic services so as to have developed bodies of knowledge with the research and quality assurance systems and participatory administration of all work units within the campus.

The most striking point of the university in the field of self-development has laid in that it has systematically implemented the first round of assessment to develop administrations and managements to enhance flaws in every field with having entities responsible for their developments to the great extent that such developments have the university be in much progressive. Consequently, such developments have enabled the university to have units of instructional administrations and managements together with support of arts and cultures, which they have been regarded as the outstanding features for the university group to which it had chosen to attach.

Some looming problems of the university are that it lacks premises, unfamiliarity with modern academic systems and the arrangements of original structures against those of modern managements of new establishments.

The guidelines on empowerment of administrations and managements with good governance in its Roi Et Campus are comprised of seven aspects. They include: 1) graduates' quality, 2) research and creative jobs, 3) academic services to communities, 4) arts restoration and cultural preservation, 5) developments of university and personnel, 6) curricula and instructions and 7) the quality assurance system. All of which make up three operational steps: 1) preparation/planning, 2) planned implementation and 3) evaluation of results of performance after carrying out them. In each point, it consists of six components with explanation matching six headings of good governance, which were: 1) rule of law, 2) morality, 3) accountability, 4) participation, 5) responsibility and 6) cost-effectiveness or economy. To implement good governance, the following aspects have to be taken into consideration: 1) recruitment of personnel had to be conducive to principle of participation, 2) budget allocation had...to that of cost-effectiveness, 3) enactment of laws and issuance of regulations had...to that of rule of law, 4) carrying out tasks had...to that of responsibility, 5) assessment had...to that of morality. Above all, every point mentioned had to be conducive to principle of transparency.

The results of assessing respondents' satisfaction with guidelines on the empowerment of administrations and managements in Mahamakut Buddhist University's Roi Et Campus have found that most of 67 correspondents were male, aged 31-45 years, graduating M.A., doing their jobs in the field of academic services for the society; they were satisfied with guidelines on reinforcing good governance-based managements 'very good' scale in the overall aspect.

1. SIGNIFICANCE AND ORIGINS OF PROBLEMS FOR CONDUCTING THE RESEARCH

For administrations and managements in the age of competition on the current globe, all economic, social, political organizations and local administration agencies, (including state and enterprise sectors or business one), entirely encounter high risks of creating better competitive opportunities. They or those concerned must accustom themselves to new settings and seek for freshly managerial devices with new innovations to help manage and successively develop their potential scales. Managerial devices in the present age and future trends include 'Balanced Scorecard', 'Change Management, 'Transformational Leadership', and 'Success Organization'. In government sector, good governance has been integrated in educational managements since B.E. 2542/1999. It involves: rule of law, morality, transparency, participation, accountability and values of money.

Mahamakut Buddhist University was established on October 1, B.E. 2436/1893 by King Rama V in response to his Buddhist monk relative's initiative. One of his objectives was to have it served as an institution for advanced studies on Buddhism for Buddhist monks and novices. It has been under State's jurisdiction following Buddhist University Act of B.E. 2542/1999, retaining a legal status as an individual under supervision of Ministry of Education. On account of the preceding act, the model of its administrations and managements have been drafted as stipulated by the act, thereby setting policies leading to university's administrations and management so as: 1) to adapt and banish systems of managements in its own establishment, 2) to place personnel's positions on the bases of 'knowledge and competency' and 'put the right man on the right job', 3) to support personnel developments in every chain of commands to achieve qualifications according to standard criteria of educational administrations and managements and education

quality assurance, 4) to accelerate drafts of new university development plans, 5) to step up and carry out the construction projects of the new university buildings conducive to the project management plans, 6) to develop and upgrade educational administrations and managements of campuses, colleges and education centres of the university to have the same qualities and standards, 7) to develop systems of providing services to students and visitors as service recipients of the university, 8) to develop university curricula and educational administrations and managements to be diversified in different disciplines, 9) to promote the research on Buddhism and on developing establishments at all levels.

From the reports on external quality assessments of the university, findings have found in various aspects, especially in financial administration. Accordingly, findings have indicated that the university prioritizes its administrations relative to effective administrations and managements of other higher education institutions with lay students. In this case. It ought to have a person with professionalism in the field of educational and financial administrations and managements to assume the posts. As it really is, the university has had high expenses for personnel but less productions. .Administrations and managements have not responded to values of money and cost-effectiveness. There are no administrative and management plans in conformity to policies and comprehensive prospects of the university. Suggestions for administrators are that administrations and managements of big-sized institutions with a number of campuses must implement modern administrations and managements to reduce ongoing problems and will deserve values of money, not resorting to problems of legal risks. There should have experienced experts in laws, financial administrations and managements and planning to help the university administrations and managements of personnel, division of commanding chains in different sectors. At present, personnel do their jobs with clearly unspecified descriptions of tasks, having them shoulder heavy burdens at a time. Sometimes they do not have knowledge and skills to cope with the assigned tasks. Therefore, the university must pay utmost attention to enhance and change administration and management systems to further develop it.

As an author of the research, an active instructor and administrative panel to Mahamakut Buddhist University's Roi Et campus, with administrative roles and tasks at a level, significance in empowerment of administrations and managements

with good governance at the university has been emphasized to pave the way to the highest effective and efficient administrations and managements with good governance further.

2. QUESTION OF THE RESEARCH

How should good governance be carried out in the university?

3. OBJECTIVES OF THE RESEARCH

3.1 to study states and ongoing problems of administrations and managements in the university

3.2 to suggest approaches to empowerment of administrations and managements with good governance in the university

4. BENEFITS FROM CONDUCTING THE RESEARCH.

4.1 to realize conditions and problems of administrations and managements in the university

4.2 to gain proper approaches for empowerment o administrations and managements with good governance in here

5. METHODS OF CONDUCTING THE RESEARCH

5.1 Populations were: nine experts from three universities passing assessments at the highest scale from Office of Accrediting Standards and Assessments of Education, five informants from the universities as such, administrators, teaching staffs and authorities from the main central office together with seven campuses, numbering 316 participants.

5.2 The sampling groups included nine experts from three universities passing assessments at the highest scale from Office of Accrediting Standards and Assessments of Education, five informants from the universities as such,

administrators, teaching staffs and authorities of the university, numbering 67 individuals.

5.3 Research devices were 1) manuals for analyzing documents, 2) forms for recording focus group discussions, 3) forms for filling data, 4) questionnaire

5.5 The statistics used for conducting the research comprised frequencies, percentages, arithmetic means, standard deviation, t-test and F-test (One-way ANOVA.

6. RESULTS OF THE RESEARCH

6.1 Summary of conditions and ongoing problems of administrations and managements in Mahamakut Buddhist University

The university has undergone drastic changes to enter into educational systems and approaches as lay student universities have. The entire changes have had adverse impacts on cognitive bases of academic affairs and academic services of the university since it has to enter into the tougher scrutiny systems with criteria of lay student universities, which some issues may not suitable for Buddhist ones. However, some issues have not been carried out from the scratch, e.g. effective administration as a modern organization does, development of body of research-based knowledge and quality assurance systems, etc. Generally speaking, the university ought to consolidate fundamental bases together with addressing problems in a specific aspect so that both reinforce each other. The case in point is the university has to focus on 'participatory administration'. At the university level, it should let every sector including campuses take part in administrations, and so do sectors of personnel.

Strengths of managements in Mahamakut Buddhist University.

The most important point of the university in its self-development is it has brought results of assessments in the first round into use to develop and mend flaws systematically. It is evident that every case has its responsibility for development to the extent that it has been in much progress. With such developments, they prompt the university to have tasks of academic affairs services and restoration of cultures as outstanding undertakings that are considered to be most appropriate for the group to which the university choose to belong.

6.2 Approaches for empowerment of administrations and managements with good governance in Mahamakut Buddhist University.

Results arising from analyzing approaches for empowerment of administrations and managements with good governance at three universities – Mahidol, Mahasarakham and Khon Kaen Universities, consist of seven aspectes: 1) graduates' qualities, 2) research and creative work, 3) academic affairs services to society, 4) restoration of arts and cultures, 5) development of university and personnel, 6) curricula and instructions and 7) quality assurance systems.

6.3 Assessments of respondents' satisfaction with approaches for empowerment of administrations and managements with good governance in Mahamakut Buddhist University.

Respondents comprised 67 participants. Most of them were male, aged between 31 and 45 years. All of them graduated M.A., rendering academic affairs services to society. They were satisfied with approaches as such at the high scale in the overall aspect as the same as in every single aspect. Of all aspects in the descending order of means, they were: research and creative work, restoration of arts and cultures, development of the university and personnel, quality assurance, qualities of graduates, curricula and instructions, and academic affairs services to society.

7. DISCUSSION ON RESEARCH FINDINGS

7.1 States of administrations and managements in Mahamakut Buddhist University

The university has experienced turbulent changes to enter into educational systems as lay student universities do. Such changes have adverse impacts on cognitive bases of academic affairs and academic services of the university since it has to enter into the tougher scrutiny systems with criteria of lay student universities, of which some issues my not suitable for Buddhist ones. However, some issues have not been carried out from the scratch, e.g. effective administration as a modern organization does, development of body of research-based knowledge and quality assurance systems, etc. Generally speaking, the university should consolidate fundamental bases together with addressing problems in a specific aspect so that both reinforce each other. The case in point is the university has to focus on 'participatory administrations and managements'. At the university level, it should let every sector including that in campuses take part in administrations and managements, and so do sectors of personnel. As far as

finance is concerned, the university has had high expenses for personnel but high cost of expenses yield less productions. Administrative and managerial systems still lack cost-effective systems. Administrative and managerial plans conform to policies and comprehensive prospects of the university are to no avail. As a matter of facts, administrations and managements of big institutions with a number of campuses must implement modern managements to reduce problems and deserve values of money, thereby resorting to legal problems. Financial allocations to each sector have yet to be clear. Expenses for managements of the head office are too high, in which the quotation has been coincided with Mr. Narakorn Pholhan's research, stating that managements of the university with good governance were rather high in the overall aspect.

7.2 Strengths of administrations and managements in Mahamakut Buddhist University

The most important point of its self-development is that it has brought results of assessments in the first round into use to develop and mend flaws systematically. It is evident that every case has its responsibility for development to the extent that it has been in much progress. The study has quoted Phramaha Wera Keram's research as saying in his study on "Evolution of Thai Sangha universities: Case Study of Mahalongkornrajavidyalaya. Results of the study has found in the aspect of production of undergraduates that they are of good qualities, acceptable by Sangha (Buddhist clergy) and the public. Those graduates have become key figures for developing Buddhism to be glorious in the future. In respect of curricula developments, they have been developed to international standards. Both standards have been established at two levels – one for the undergraduates and another one for the graduates; descriptions of each expired curriculum have been revised and reshaped to suit curricula standard of State University Bureau. In the field of Mahamakut Buddhist University's administrations and managements, they have been organized according to administrations and managements of universities in general. The aspect of academic affairs services to society is a form of providing education to serve social communities, promotion of Buddhism and restoration of arts and cultures with holding activities by different sectors of the university.

7.3 Problems of administrations and managements in Mahamakut Buddhist University

Problems of administrations and managements in the university are in minimal degrees since it has been concretely improved and developed. Unfamiliarity with modern academic systems arrangements of original structures towards modern ones has gradually disappeared. It is intentionally and potentially believed that the university can solve ongoing problems and develop further. This is because radical changes in order to enter into such educational systems and concepts have adverse impacts on personnel's cognitive bases both in academic and administrative fields.as it has to enter into tougher scrutiny systems with same rules, which some cases will even unsuitable for Buddhist universities. However, some cases have not been carried out from the scratch, for example, effective administration as a modern organization does, development of body of research-based knowledge and quality assurance systems, etc. The setback conforms to Mr. Manit Bunprosoet and Associates (B.E. 2546: 5-22), who undertook their research on a new approach of managements in higher education institutions.

8. SUGGESTIONS

8.1 Policy-orientated suggestions

1) As the research was focused on the comprehensive prospects of the university, it is necessary for adjusting findings to be served as such approaches for each campus.

2) There should have controls and scrutiny from administrators, supervisors, students, instructors, others concerned in the university and outsourcers so that administrators and managements are conducive to good governance.

3) Administrators and others concerned ought to craft strategies leading to better changes for administrations and managements, carrying out operations, doing activities or supporting personnel to follow up their duties to have their own awareness of accountability. These strategies also refer to consumption of resources, expenditures of budgets and states of transparency. All in all, they reap the greatest benefits to the university.

8.2 Suggestions for conducting a further study

1) As this research was focused on the comprehensive prospects of seven tasks, it is most suitable for undertaking it in each of aspects in detail, including developing indicators for administrations and managements in the university.

2) The study ought to be focused on influences of good governance on managements of Buddhist universities in Thailand.

3) Another study on successful factors of implementing good governance for its administrations and managements of the university ought to be prioritized.

REFERENCES

Thira Runcharoen.. *Leading to Professionalism for Education Establishments. Bangkok Metropolis*. Khumthong Industry and Publishing Company, B.E. 2548/2005

Bunchom Srisa-art. *Fundamental Research*. 6th edition. Bangkok Metropolis Suweriyasarn Publication. B.E. 2540/1997

Luan Saiyot and Angkhana Saiyot. *Techniques for Educational Research. Suweriyasarn Publication*. (5th edition) Bangkok Metropolis. B.E. 2540/1997

Education, *Ministry of Manual for School Administration*.**as a corporate.** Bangkok Metropolis. ETO Publication. B.E. 2546/2003..

STRATEGIC FOR POTENTIAL DEVELOPMENT OF SANGHA TO CREATE RECONCILIATION IN COMMUNITY.

Asst.Prof. Dr.Anan Upasod*
อนันต์ อุปสอด

ABSTRACT

Refer to the Buddhist college that had be supported education for the monks who were students. The part of education for course outline was find out students' potential in their activities after their were finished course outline of Bachelor degree according to university regulation that gave precedence to monks roles as the abbot in Thai community that be supported to create reconciliation in there. As the reason the researcher was interested in the Strategic for potential development of sangha to create reconciliation in community by integration between Buddhism and modern science for conflict management. The researcher's intention was created the model for this issue to support potential of the monks as students who were volunteers in Nakornlampang Buddhist college. The objectives of this study were 1) to study the potential of sangha roles in community 2) to study the concepts , theory of the potential of sangha roles in community 3) to create the model of Strategic for potential development of sangha to create reconciliation in community.

The research used the mixed research method to study samples consisting of Qualitative Research and Quantitative Research. The samplings in Qualitative Research were specialists such as academician , community leader , community developer and the monks who were learnt in final year total 18 persons and Quantitative Research were 255 questionairs from people in Tambon Nayang , AmphurSobprab , Lampang province that were selected by Taro Yamane formula . The research findings were as follows: 1) The potential in sangha roles and reconciliation in community under the conceptual that Buddhism and the monks are the main factors for develop Thailand people quality of life, Buddhist propagation drive Thailand social to be happiness and sustainable. 2) The concepts , theory of the potential of sangha roles in community found that the practice level

* Lampang Rajabhat University , Thailand.

of reconciliation in community at love and unity aspect were in high level ($\overline{X}$ =3.08, S.D.= 0.751) , the respect in people were in high level ($\overline{X}$ =3.06, S.D.= 0.728), the sacrifice were in high level ($\overline{X}$ =3.17, S.D.= 0.729) , and the service mind were in high level ($\overline{X}$ =3.03, S.D.= 0.787). 3) The model of Strategic for potential development of sangha to create reconciliation in community was build universal characteristic and potential such as learning to know for education to potential development as a continue issue and long life learning., In the additional Learning to do for improve capability to apply the knowledge to the practice in the art of living with others , team building , human relation skill , management skill , ethics and merit. The present education should be create the education course with above items that could be supported the monks build the reconciliation in community.

Key words : potential development, reconciliation, community

1. INTRODUCTION

The confliction is procedures that are occurred from the attempt of groups against other groups to not achieve targets, progression, or benefits by some methods. Differences of cultural values, objectives and working methods lead to notions (Robbins, S.P., 1991). Sensation of action that has difference can occur generally between persons which that can be pro and con in institution. Study or learning of causes is one producer in management of confliction for protecting the violent confliction in institution and managers can arrange properly with conflicting situation that is happened any places and any times. The confliction is occurred by step and each step will happen respectively. For instance, indignation of someone causes from action of another such as disagreement, obstruction, insult, discredit and so on. Thus, each group tries to find the reasons that make them to be right and defeat another group. There are many solutions such as harmony, reconciliation, avoidance and so on. Although, institution will have many people or two people to work in department, we will find out the result to make them be compatible. Nobody never have conflicted with others so nowadays there are many problems of confliction in department both obvious performances and hidden performance that can destroy mental workers and institution. Moreover, institution will ruin ability of competition and potential due to confliction of workers.

In period of the end of using constitution Buddhist era 1997 occurred the controversial ideas of people caused the disturbance in nation that destroyed economy within country. After incidence of seizing control of the administrative reform. To remedy the situation of the political confliction builds the peace and reconciliation will require cooperation from several parties with patience and focuses the positive thinking as the initiative of His Majesty King Rama 9 by beginning at the reconciliation to happen to family first and then gradually extended to the community. While the situation of distrust of political parties, government and public sector still persist, who would play a role in creating harmony in the community should be monks. It has been recognized as a politically neutral. As people in the community respect the worship and be ready to follow spiritual leaders. A model of Songtham person and holy canon person trains son and daughter to be a good citizen for a long time.

In the past, when there was a conflict in the community, sangha played an important role in conflict resolution which people in the community respected and became a long tradition. Despite studying and practicing the discipline, Buddhist monks are responsible to assist people. It was called Sagcha Thura. The students of Chulalongkorn University's College conduct and aid to propagate Buddhism and also use the ability from studying to be the benefits to society. Each year, the university produced sangha who have knowledge in undergraduate to go out operating and propagating Buddhism and engaged in development and is recognized by communities and throughout societies.

If students can use these skills to share with people in the community as well as other organizations both public and private. To create harmony in the community is one way to resolve political conflicts and build reconciliation in the community to be not difficult. The role of monks in management conflicts in the community encourages with building the model of role in the management of conflicts in the community by sangha.

Sangha is closer to people, especially the abbot level who has been a faithful public that will help raise the level of the community to be strong, immune with the things that come into a threat to the community. People know that whatever people involved the corrections, they were the virtual formula. The main ideas and understanding of the issue and understanding the environment of a problem are generous and open-minded listening to analyze and make as smooth

and be harmony and cooperation in the end. Thus, every time we have decided to resolve the conflict. Everyone always hope that when the conflict ended. Society and communities will be strengthened respectively.

The research is a professor of Buddhist College Lampang. Maha Chulalongkorn University College that is responsible for the education of the students to aware of the potential of the students in the field of education and the ministry after graduation and the undergraduate level according to regulations of the university. Sangha who have role in society are to have the abbot level that has the knowledge of the graduate and can be leaders in creating harmony in the community if they receive to develop the potential in the management of conflicts by peaceful means and reconciliation based on Buddhist principles.Those reasons, the researchers created a model for the development of sangha to build reconciliation in the community in order to develop the students of Lampang. Maha Chulalongkorn University College and join the research to be the model of sangha in the reconciliation to take place in the society and nation.

2. OBJECTIVE

2.1 To study the potential role of sangha in the community and the reconciliation in the community.

2.2 To study the ideas of potential theory of the role of sangha participates in community that characterized the conflict in the community to develop and manage conflicts and Buddhist principles.

2.3 To create the development of potential strategy for sangha to build reconciliation in the community.

3. RESEARCH SCOPE

Research "Strategic for potential development of sangha to create reconciliation in community " is defined as follows.

3.1 Scope and content

To study of theoretical ideas about strategy, potential sangha in building reconciliation in communities and the characterized conflict in the community and development and management of conflicts by Buddhist principles.

3.2 Demographic boundaries

The population that were used to study including the population lived in Na Yang Ban Sop Prap Lampang and population who gave the key information from experts by building of strategic capacity development sangha and reconciliation in the community in Buddhist scholars, community leaders, people who were responsible for community development and sangha amount 18 persons by working in-depth interview and were random the purpose sampling.

3.3 Scope the places

The research areas include Na Yang Sop Prap District, Lampang Province.

4. METHODOLOGY

The research was mixed research method by the first part to study of qualitative research amount 18 persons to understand the point of the study in detail of reconciliation in living together in community and had the comprehensive study on the subject matter in its entirety. Simultaneously, the research will be aware of in-depth information that had clearly detail and could be analytic induction and the second part would be empirical analysis by asking people in the community of Nayang , Sop Prap district , Lampang Province amount 705 persons and the samples were amount 255 persons to make a point that was critical of the practice of living together in harmony in the community. For information was brought to create the development strategy of sangha to build the reconciliation in the community. The data for studying of quantitative and qualitative were analyzed and explained the result together.

5. THE FRAMEWORK AND STRATEGY IN ACTION

Research "**Strategic for potential development of sangha to create reconciliation in community**" the researcher studied the theoretical concepts and research that was related to define the Conceptual Framework, as Figure 2.9

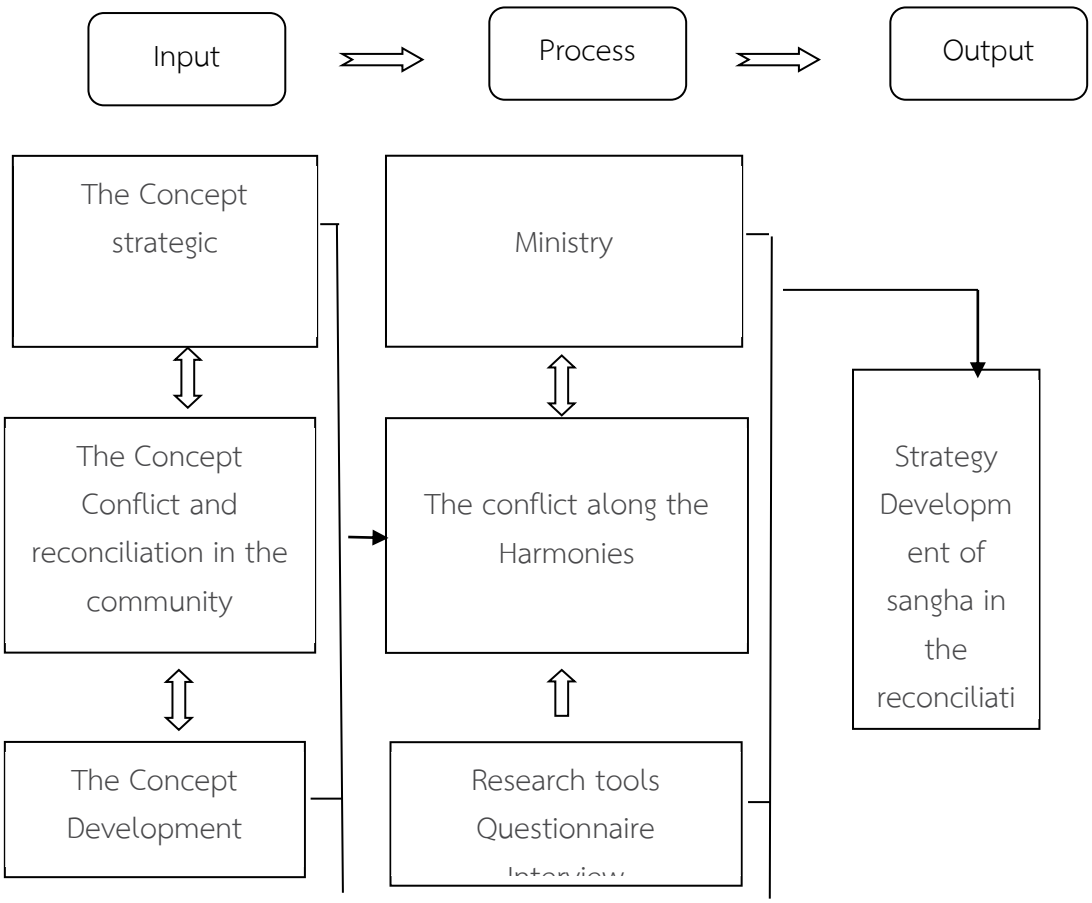

6. RESULT

In Buddhist believed that people were enlightened and had the potential of enlightenment within as well as vertical humanist psychologists believed in. Every human being has the potential of developing into a human being authentic self or actualizing tendency. Sangha are regarded as the leader's soul and there is a huge role for rural communities. Sangha can lead the communities toward the

reconciliation by way appropriate criteria because the relationships between sangha and villagers are in good condition.

Sangha is truly accessible to the public and villagers respect and obey with faith and respect. The role of sangha for a society would be beneficial to the society that contributes to the development and will guide the development of the best because it seeks to develop human resources to have quality that is important to consider the issue of potential development of sangha.

The researchers focused on issues that will improve the students' final year in college disciplines Lampang province which the ministry issued with strategic analysis, as detailed below.

1. Analysis of objectives and goals

Including the mutual reconciliation to the people by leading the doctrinal activities for all religions forces to operate and encourage people to cherish religious principles for applying in everyday life. People can subsist their way of life as well under the philosophy that is consisted of the principles of all religions.

2. Analysis of competitive environment

Including the introduction of Buddhism to engage with a solution to the conflict in the community has the base of the memorial consciously aware of what is going on in lives and the world. The intellectual enlightenment can notice in the natural inter-being of everything as the basis of peace. The practice covers for mindfulness , serving society and undertaking to reduce and stop social injustice without partisanship. It must be inserted with all activities of daily life of the community. Teachings and practices must be appropriate with times and places and can learn continuously and can learn from all things.

3. The Strategy

For knowledge of management strategy and supporting development of people and strong communities by supporting the development of village / community is participated. In the development of plan in the community and knowledge management, belonged Ms.Sumalee and she is development specialists. That was interested that used the teaching community to analyze together with the authorities as a nanny by technical SWOT (Strengths, Weaknesses, Opportunities and Threats) that was the tool for analysis of organization. In terms of strengths and weaknesses was analyzed the status external environment to affect both positive

and negative aspects of that culture. The use of analysis processes adapted to propagate ideas which are a step below.

3.1 The first step

To educate the villager committee, community board corporate networks uses SWOT analysis techniques in the community. SWOT is an acronym that stands for Strengths, Weaknesses, Opportunities, and Threats follow details.

Strengths are the strengths that mean the ability within the organization and a positive situation. This organization is used for working to achieve the purpose. Strengths mean the implementation within the organization as well.

Weaknesses are internal weaknesses that mean the negative situation and inferior talent. The organization cannot be used as an advantage in working to achieve the purpose. Weaknesses mean the implementation within the organization did not do well.

Opportunities are the favorable external factors and circumstances to achieve the objectives. The organization refers to the external environment that can be beneficial to operate the organization.

Threats are the external circumstances and factors that referred to the obstacles of the organization that cannot accomplish the objectives. Threats are referred to the external problems of the organization.

The identification of opportunities and threats are difficult because both of these things could be changed. The change could make the situation had become obstacles into opportunities and might convert to become a barrier as well. For these reasons, the organizations have a critical to adjust their strategies in order to keep the changing circumstances in time.

3.2 The second step

Practice and application brought to the preparation of a community plan by using SWOT analysis. The factors that are successful will be determined to teach the community to be able to analyze their communities. To use opportunity for the community resolves the problems of the community together. The coaching community management and strategy made the community to develop and use the development plans in line with the provincial, district, next to people in the community who have been involved in the community literally.

Staff must have knowledge to introduce the community and will be introduced to the community until they truly understand and have patience with

the vision. There is an obvious long-term target and have the analysis and competitive thinking in the future. The system needs to have the ability to adjust the high quality for working in an environment that is changing rapidly. The system is able to operate effectively in the highly prospective targets and can face the future changes to survive, progressive and growth of community.

3.3 Compliance Strategies

Strategy into action is the process of implementation in various areas, including the allocation of resources for the operation. The final goals are to obtain a defined contribution during practice. There are many factors to affect many processes.

Procedure of leading strategic plan into action by adopting this strategy into practice is the elaboration process of implementation in various areas, including the allocation of resources for the operation such as decisions about budget implementation strategy were used. Information, communication systems, motivation and rewards used to operate. Managers must take strategic analysis to lead for operating efficiently and effectively. It can be summarized as the following table.

Analysis of strengths and weaknesses of the students of religious activities be in order to create the strategic development potential of sangha to build reconciliation in the community.

Domestic Issues / Sides	Weakness	Strength
1. Dimensions of love and harmony	1. The students find the ways to build unity among the affectionate sustainable. 2. The students are not clear in their roles both a leader and a good follower. 3. The students do not	1. The students understand the difference between individual. 2. The students' ministry has the main purpose to aid the public. 3. The students aim to combining forces to

Domestic Issues / Sides	Weakness	Strength
	understand the acceptance of diversity of opinions and diversity in ethnicity	help each other.
2. Dimension of mutual respect.	1. The students have to find a way to build person in household to consult and resolve problems in the family. 2. The students do not accept the opinions of others. 3. The students lack for planning to work together in groups.	11. The students listen to others and follow to the end of the company and should consider the objection or support. 2.The students have to the patience for criticisms of others. 3. The students do not show an improper manner during the others show the comments.
3. Dimension of helpful and well leniency	1. The students do not understand how to find the problem of suffering in the community with the processes. 2. The students do not understand to participate with conservation, culture and restructure local knowledge that causes	1. The students have the sympathy and understand others who have suffered. 2. The students are the volunteers and help others. 3. The students act to alleviate the problems.

Domestic Issues / Sides	Weakness	Strength
	the community identity. 3. The students lack to plan for proactive work and to contribute something good to happen.	
4. Dimension of consciousness	1. The students do not understand how the processes and people in the community love environment that consists of five factors as creating understanding, creating concepts of skills and strengthening the attitude with the process. 2. The students do not understand to transfer points in the consciousness of the oppressed are the property of their corporate wealth. 3. The students lack to plan to proactive jobs for doing the duties that assign for the public.	1. The students take care of public and collect input. 2. The students try to build a spiritual center that lacks of leaderships to lead and observe people in the community to solve their own problems that are a small and increase volunteers to lead the development. 3. The students realize the importance of public consciousness as well as there are training for children to practice and act on the public truly and to develop the characteristic and should be age-appropriate to learn

Domestic Issues / Sides	Weakness	Strength
		the proper age.

7. RECOMMENDATIONS

7.1 Policy Recommendations

1. University should consider for developing potential sangha in creating harmony in the community by creating a profile of sangha and developing activities for capacity building and learning environment focused on the practice of ethics and morality with operating and strengthening the reconciliation in the community.

2. The public sector and the private sector should be encouraged to develop sangha to build reconciliation in the community. Each template of management and development must be based on knowledge of morality by promoting a knowledge management system and creating a learning organization to support sangha.

7.2 Operation Recommendations

1. Sangha should find out the network together with public organizations and all sectors to consider the development of sangha to build reconciliation in the community and focused on ethics and moral development by setting the training courses for sangha and ongoing.

2. Sangha should find out the network with private organizations. In the event of CSR is a concrete indicator of the ability to develop sangha to build reconciliation in the community by identifying mission, goals and strategies of sangha.

7.3 Suggestions for further research.

1. Should research organizations and other organizations that use horizontal development potential sangha to build reconciliation in the community or to compare the same and different issues in administration whether the principles set vision ecclesiastical organization. Development of Goals and techniques should be used in the administration of ecclesiastical organization on issues of development sangha in the country.

2. Should manage with knowledge in the development of sangha to build reconciliation in the community.

3. Should have the research organization with neighboring country in the education sector to develop sangha in a Buddhist community reconciliation in order to prepare to participate with ASEAN in 2015 in order to jointly develop sangha.

REFERENCES

B. Leas, Speed. (1984) .*Choosing a Conflict Management Strategy". In Discover Your Conflict Management Style*.ed. Speed B. Leas. New York: The Alban Institute,.

CennethW.Thomas and Kilman Ralph H.(1974) .*Thomas-KilmanConfict Mode Instrument*, Woods Road, Tuxedo, NY 10987: XICOM.

Mills, C. Wright. (1956).*The Power Elite*.New York: Oxford University Press.

Mongtague, Ashley. (1968).*Man and Aggression*. New York: Oxford University Press.

Moor, Christoper. (1996).*The Mediation Process: Practical Strategic for Resolving Conflict*.2nd ed. San Fracisco, C.A: Jossey-Bass Publishers.

W. Mack, Reymond and Pcase, John. (1973). *Sociology and Social Life*.New York: D Van Nostrand Company.

Robbins, S. P. (1991). *Organization Behavior Concepts: Controversies and Application*,2nd ed. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall.

Talent Management in Organization according to the Buddhist Principles.

Sompong Suwannaphuma* Phramaha Suchat Analayo**
Udorn Khiewon Dr.*** Thongdee Sritragarn****
สมปอง สุวรรณภูมา , พระมหาสุชาติ อนาลโย
อุดร เขียวอ่อน, ทองดี ศรีตระการ

บทคัดย่อ

การบริหารจัดการคนเก่ง ถือเป็นกระบวนการที่ใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาองค์การ เกิดจากมีแนวคิดหลักในการให้ความสำคัญต่อกลุ่มคนที่มีความสำคัญในการสร้างผลการปฏิบัติงานที่ดีและสร้างเสริมความก้าวหน้าให้แก่องค์การ ซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลที่มีอยู่เป็นจำนวนน้อยในองค์การ เป็นการเตรียมความพร้อมเพื่อรับการเปลี่ยนแปลง สร้างความได้เปรียบในการแข่งขันอย่างต่อเนื่องและสร้างความเติบโตอย่างยั่งยืน ซึ่งเป็นเรื่องที่แต่ละองค์การจะต้องออกแบบให้เหมาะสมกับองค์การของตนเอง ไม่มีสูตรสำเร็จ เป็นกระบวนการในการบริหารทรัพยากรมนุษย์โดยการวิเคราะห์และวางแผนมีความสอดคล้องกันในการหาแหล่งที่มา การกลั่นกรอง การคัดเลือก การนำมาใช้ การพัฒนา และการทำให้คงอยู่ ของทรัพยากรมนุษย์ที่มีศักยภาพสูงและสามารถทำงานได้มีประสิทธิภาพสูงสุด อย่างไรก็ตามแนวทางการบริหารคนเก่งสามารถดำเนินการตามหลักการได้ดังนี้ การระบุคนเก่ง การฝึกอบรมและพัฒนาคนเก่ง การจ่ายค่าตอบแทน การให้รางวัลคนเก่งและการรักษาคนเก่งตามลำดับ

คำสำคัญ : คนเก่ง,องค์กร,บริหารจัดการ

ABSTRACTS

Talent Management can be regarded as a tool for development of organizations derived from main concept to pay great attention for group of people who are important in creating a good performance and enhance advancement of

* Teacher of Chaiyaphum Rajabhat University.
** Lecturer, Pattani Sangha Collage, Mahachulalongkornrajavidyalaya University
*** Lecturer, Department of Educational Administration, Faculty of Education, Mahachulalongkornrajavidyalaya University
**** Independent Academician

organization. This is small number of organizations to prepare for change, create advantage in the competition continuously and create sustainable growth that is each organization must be designed to suit their own organization and no formula (One-size could not fit all. It is just a process of human resource management by analyzing and planning to be consistent in finding source, screen, selection, application, development, and retention with great potential and work most effectively. Therefore, approaches for talent management are as followings: identification, training and development, compensation and Reward, and retention talent respectively.

Keywords: Talent, organization, management.

1. INTRODUCTION

In an organization there are a number of personnel who have good performance different from others. These groups of people are considered as talents of the organization. This is the personnel with a very good level of knowledge and skills being able to operate effectively, solve problems on their own, and be creative in working with high performance and potential. There are not many in each organization compared to the whole organization. It is the heart of the organization or new ideas in operation of the organization.

However, organizations still want these people to stay within the organization to strengthen their organization. As a result, there is competition for talent between organizations, also called the War of Talent. If the organization lost a good man, it results in the loss of both competent and highly skilled personnel and also the loss of expertise and knowledge in the work that is attached to the person. For this reason, organizations have begun to focus on managing talent in order to make the organization benefit from a limited number of talented people and can maintain these talents in the organization. They can also attract good people from outside to join the organization. Accordingly, talent management has played an important role in managing this matter so far.

2. TALENT MANAGEMENT

Talent Management demonstrates the importance of people who contribute to the organization's good performance and advancement, and to

prepare for change and create competitive advantage. The 4 steps of management system are as follows:

1. Identification Talent

To identify who is a good person of the organization, it is necessary to assess personnel in the organization, who is the best person to be maintained in the organization. To identify the good of the organization must start with determining organization's goal; what is the ultimate goal of the organization? Then the goals of the organization must be transformed into the goals of each segment. Transforming the organization's goals into the goals of the division will help to align the goals of the division and to respond effectively to the goals of organization; when it clearly defines what are the organization's and division's goals?, it will be possible to define and identify qualities and attributes of talented people as required by each department and organization. This will allow the qualities and attributes of the talented people to be aligned with the real needs of the division and the organization. The qualities and attributes of talented people, both in terms of competence, knowledge and skill set in this way, it helps the organization to meet the needs and the ability to achieve the goals of department and organization. Generally, personnel in organizations can be grouped into groups to be able to manage each group appropriately as follows:

Grouping Personnel in Organization

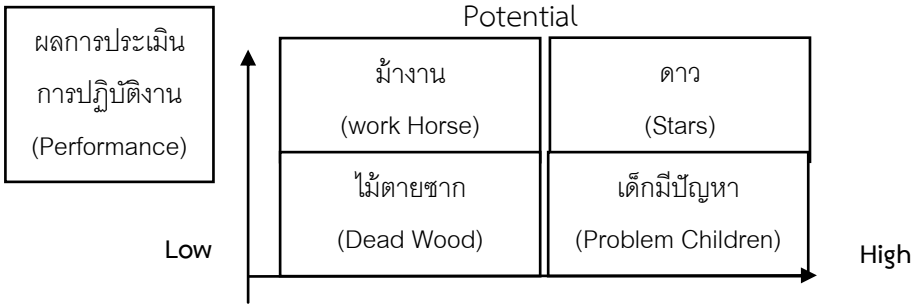

Source : (Odiorne,2000 sited in Thitiporn Compookham,2004 : 1-5)

1. Stars: employees with high potential and performance. The organization must develop and maintain this group of employees or encourage them to work with great potential.

2. Work Horses: employees with low potential, but high performance. The organization must develop to find a way to raise their capacity or potential. This will be beneficial to the organization in the long run.

3. Problem Children: employees a high potential, but low performance. This group of employees depends on care of the organization, a good care or good work can encourage this group; if not, this may lead to low potential and low performance for this group of employees.

4. Dead Wood: employees with low potential and low performance to move to another responsible job that is not important or find a suitable job or if it is not developed, may be issued or dismissed.

2. Training and Development Talents

Berger & Berger (Berger, A.L and Berger, 2004: 297) stated that method to train and develop the talent consists of 10 categories:

1. Coaching is regarded as a strategy for personnel development, due to a talent needs coaches, trainers, and mentors to succeed in coaching and guiding to succeed in the job. The role of instructor or counselor may come from many people in the organization according to each role in work.

2. Job Rotation becomes useful to add new experiences and help personnel get new knowledge from different sectors in organization. Talent can learn new jobs and work quickly and have a high level of learning new work, and organization must carefully consider that the competence of each individual is appropriate, so that organization must define learning objectives and drive to have a mentor to help guide in work.

3. Task Force Assignment is in need to develop new functionalities for searching future career.

4. Internal Education and Training is to create a training curriculum that is consistent with competencies that the organization needs.

5. Executive Programs and External Course Work focus on training through the use of universities' educational curriculum consisting of the executive education program with not long duration of study, and spend studying time during holidays. So that organization can send executives to study at those universities.

6. Guided Reading is the nature of self-learning. The talents will spend their free time to read and learn more books as guided by organization.

7. Teaching as Learning is to appoint talent to teach. The talent being instructor will have to be of knowledgeable in the subject as well.

8. Extracurricular Activity is a special activity to develop the talent that can be a community or social activity, such as joining a community activity group to return benefits to the community that creates an image for the organization.

9. E-Learning is to learn by means of Web-based learning, which can access resources anywhere and anytime.

3. Compensation and Rewarding Talent

Compensation and reward to personnel including the talent of the organization. It is the role and the duty of organization to reward the personnel and talented people who create work and value of the organization. Therefore, consideration of compensation and reward to the talent should be designed with a difference and fair, and it can create more value for organization than the other personnel.

4. Retention Talent

To keep talents in the organization to stay with the organization as long as the organization needs is a challenging and difficult task for the organization in order to maximize the efficiency and effectiveness of management. The key to keep talent in the organization is to understand what motivates those people so that there are important ways to treat the talent with the organization.

3. THE BUDDHIST PRINCIPLES FOR TALENT MANAGEMENT

In matter of fact, human capital being talent and good is in which organization, and the organization itself has a good strategy. It is certain that the organization is successful in every stage of competition. And in Buddhism, there is a system of reward and punishment being comparable to use of milord in present day, who do good, should be praised, and who do wrong, should be punished as the Pali that "Nigganhe niggārahaṃ pagganhe paggārahaṃ - to suppress person should be suppressed, to praise the person should be praised." (khu.jā. (Pālī) 27/2442/531)

In addition, the Buddhism has described that human beings need to live together and rely on one another. Additionally, to be together in society often leads to comments that do not match leading to conflict in the future, so it is

necessary to have rules or basic principles for people in the society and to be fair and bring prosperity to society. In this connection, the principle of 4 Sangahavatthus (objects of sympathy) are considered as one of the principles that help coordinate masses to live together happily. And talent is one of many people in organization that we need to stay with our organization for as long as possible. In the Tipitaka, the 4 Sangahavatthus (D.III.152,232; A.II.32,248; A.IV.218,363.) have been regarded as Dhamma for social solidarity and retain in organization consisting of 4 categories as follows:

1. Dāna – giving (generosity): A good manager must have a generous mind, give to colleagues and subordinates, giving them a helping hand that can bring friendship as the Buddha said that "Dado ganthati mittāni - Giving brings friendship." Dana can be divided into 3 categories as follows:

A. Āmisadāna refers to supply of goods to colleagues and subordinates, especially to keep in mind when he is down or suffering as the English proverb, "True friends are companions who help in times of trouble."

B. Vidyādāna stands for Dhammadāna means to give advice or teach the correct way including the development of personnel or sent to study and go for field trip.

C. Abhayadāna means forgiveness when working errors or abusive to each other. Forgiveness does not make the giver lose, but cheap investment with high return that is friendship in return. There is a Chinese proverb that says "500 friends are too small, 1 enemy is still too many." And also Abraham Lincoln said, "The best way to destroy enemy is to convert enemy into friend, so that having known to do that only when we know forgiveness.

2. Piyavācā refers to the negotiation of words that are beloved, captivating to each other, which is polite words because the spoken word, if it is not polite, not as pleasant as pleasant, it is probably a verbal statement of others. Hence, it is suitable to apply sati (mindfulness) to control mind and speech all time, so that all speech will be polite and suitable; even if sometimes it would be tired from work, but mindfulness is to control all speech. So every speech or expression must always be mindful.

3. Atthacariyā stands for good deeds being beneficial to others, means that the person is unselfish, caring, and helping other people's affairs, know how to do

benefit for others or society as appropriate for status and opportunities, not be selfish when people or society face sufferings.

4. Samānattatā stands for even and equal treatment; it is a good behavior for others consistently. When life is progressing or better, do not hold or act pride with relatives or friends being of a good relationship with each other. It is good practice to always respect one another like before; so that it can be said that this principle supports friendship, the others are friendly to each other as well. (Phra Bhawanawisutthikhun, 2012)

4. CONCLUSION

Accordingly, talent management has been regarded as a tool for development of organizations derived from main concept to pay great attention for group of people who are important in creating a good performance and enhance advancement of organization. This is small number of organizations to prepare for change, create advantage in the competition continuously and create sustainable growth that is each organization must be designed to suit their own organization and no formula. It is just a process of human resource management by analyzing and planning to be consistent in finding source, screen, selection, application, development, and retention with great potential and work most effectively by applying talent management to develop organization. In applying talent management in organization, the highest manager needs to participate and support seriously, have method to identify and develop talent effectively, and communicate all personnel effectively in order to realize, accept tool of organization development and other ability, as well as be able to supportively work together to produce great result for organization. However, the organization must still have a system to develop personnel to work effectively and effectively with others and enable to be talent in the future. In addition, organizations must create or promote values or organizational cultures that support talent management, have developed a complete knowledge: capabilities, potential and moral as well as ethic in order to get a leader with complete leadership, both the "talent" and the "good" in the future.

REFERENCES

1. Thai

A. Primary Data

Mahachulalongkornrajavidyalaya. *Thai Tipitaka Mahachulalongkornrajavidyalaya Edition*. Bangkok: Mahachulalongkornrajavidyalaya Press, 2539.

B. Secondary Data

(1) Book:

Berger. A.L and Berger. R.D. (2004). *The Talent Management Handbook: Creating Organizational Excellence by Identifying. Developing. and Promoting Your Best People* . New York: McGraw-Hill.

Frank Benest. (2018). Retaining and Growing Talent : Strategies to Create Organizational "Stickiness". *http://www/frankbenest.com/ICMA%20article.pdf*.[january. [January 2018]

Robertson. A. and Abby. G.(2003). *Mapping Talented People*. Britain: Pearson Education Limited.

Thitiporn Chomphukham (2004). "Talent Management: Key Tools for Key Employees" *Chulalongkorn Business Review 26*. 101 Jul - Sep 2004 1-16.

Wasita Ritbamroong (2005). *Talent Management for Competitive Advantage. Graduate Program in Human Resource Development National Institute of Development Administration*.

Phra Bhawanawisutthikhun.Sangkahawatthu 4. [Online] Source: http: */www.dhammakaya.org/ dhamma / lecture / lecture51.php*

https://www.hrcenter.co.th/file/columns/hr_f_20170512_163817.pdf

ACHIEVED OUTCOMES OF THE FIVE PRECEPTS PROJECT IN LAMPAIMAT DISTRICT BURIRAM PROVINCE

Kanchana Boonrueang* Boonton Dockthaisong** Suriya Raksamueng***
กาญจนา บุญเรือง, บุญทัน ดอกไธสง, สุริยา รักษาเมือง

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) to study the achieved outcomes of the five precepts project in Lampaimat district Buriram province 2) to study factors affecting to the achieved outcomes of the five precepts project in Lampaimat district Buriram province and 3) to propose for developing of the five precepts project in Lampaimat district Buriram province.

This research was the mixed methods research between the qualitative research and quantitative research. The populations of this research were the 8,611 people at Bangyang Sub-District, Lampaimat District, Buriram Province. The calculation of the sampling group was used by Taro Yamane formula. The sampling group was 400 people. The tool for data collection was used by the questionnaire that with reliance as 0.804 and the research findings analysis was used by the ready computer program of social sciences. The statistics used the frequency, percentage, mean, standard deviation (S.D.) to explain the general status from the person data of respondents of questionnaires and tested hypothesis for studying the factors affecting to the achieved outcomes of the Five Precepts by Multiple Regression and the qualitative research through in depth interview from 10 key

*Master of Public Administration (International program), Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

**Department of Political Science, Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

*** Department of Political Science, Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

informants and the data analysis was used by interview as the tool and then analyzed the data through the Content Analysis Technique.

The findings of the research were as follow:

1. The result data analysis of level agreement to achieved outcomes of the five precepts project in Lampaimat district Buriram province in overall, was the highest level with an average and deviation scale at highest level ($\overline{X}$ = 4.29, S.D.= 0.355) considered with each section found that the highest means that society section was highest level ($\overline{X}$ = 4.31, S.D. = 0.443) and community section was highest level ($\overline{X}$ = 4.30, S.D. = 0.473) and next, morality section was highest level ($\overline{X}$ = 4.28, S.D. = 0.448) last, family section was highest level ($\overline{X}$ = 4.25, S.D. = 0.448) respectively.

2. The levels of factors effects on achieved outcomes of five precepts project in Lampaimat district , Buriram province in overall , was the highest level with an average and deviation scale at ($\overline{X}$ = 4.25, S.D. = 0.389) considered with each the section showed that the planning section was highest level ($\overline{X}$ = 4.28, S.D. = 0.482) and next, acting section was highest level ($\overline{X}$ = 4.24, S.D. = 0.496), checking section was highest level ($\overline{X}$ = 4.23, S.D. = 0.429) and last doing section was highest level ($\overline{X}$ = 4.22, S.D. = 0.457).

3. The factors effecting on achieved outcomes of five precepts project in Lampaimat district, Buriram province such as acting section (X_4), doing section (X_2), and checking section (X_3) to effect on achieved outcomes of the project with significantly statistics at the level of 0.05 by the having the effectiveness of forecast (Adjusted R^2) with 0.588 and can forecast the achieved outcomes of the Five Precepts project as 58.80 percent.

4. The guidelines for development to the five precepts project in Lampaimat district , Buriram province , found that should have the plan for the best practice, should have the activity continuously for the successful project as the objectives efficiently. The leader should promote the participants have the encouragement for activity and leader should have the responsibility in the best administration and always control it.

บทคัดย่อ

บทความนี้วัตถุประสงค์ คือ 1. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ของโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ในอำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ 2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ของโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ในอำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ 3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ในอำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์

การวิจัยแบบผสานวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประชากรในการวิจัยคือ ประชาชนในตำบลบ้านยาง อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ในการวิจัย จำนวน 8,611 คนคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 400 คน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.804 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในการอธิบายลักษณะข้อมูลทั่วไป และ ทดสอบสมมติฐานเพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ โดยการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) และการวิจัยเชิงคุณภาพใช้แบบสัมภาษณ์เก็บข้อมูลโดย การสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาพรรณนาเป็นความเรียง (Content Analysis Technique)

ผลการวิจัยพบว่า

1. ระดับความคิดเห็นที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ของโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ในอำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.29, S.D. = 0.355) เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านสังคมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.31, S.D. = 0.433) และ ด้านชุมชนอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.30, S.D. = 0.473) รองลงมาคือ ด้านศีลธรรมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.28, S.D. = 0.448) และ ด้านครอบครัวอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.25, S.D. = 0.488) ตามลำดับ

2. ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์โครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ในอำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.25, S.D. = 0.389) เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการวางแผน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.31, S.D. = 0.482) รองลงมา คือ ด้านการแก้ไขปรับปรุง อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.24, S.D. = 0.496) ด้านการตรวจสอบ อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.23, S.D. = 0.429) และ ด้านการปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.22, S.D. = 0.457)

3. ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ของโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ในอำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ ได้แก่ปัจจัย ด้านการการแก้ไขปัญหา (X_4) ด้านการปฏิบัติ (X_2) และด้านการตรวจสอบ (X_3) ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ของของโครงการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (Adjusted R^2) เท่ากับ 0.588 สามารถพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ของโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ได้ร้อยละ 58.80

4. แนวทางในการพัฒนาโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ในอำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า ควรมีการวางแผนที่ชัดเจนที่นำไปสู่การปฏิบัติที่ดี ควรมีการจัดกิจกรรมต่อเนื่องเพื่อให้โครงการบรรลุตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้นำควรส่งเสริมให้ผู้เข้าร่วมมีกำลังใจการทำกิจกรรม และผู้นำควรมีความรับผิดชอบในการบริหารจัดการที่ดีและกำกับติดตามอยู่เสมอ

1. INTRODUCTION

The project has launch at the five villages with villager's participation. The BORVON has organized the people to come to participate in the project as having faith on the five precept observing. The village committee has prepared to welcome the villagers from 13 villages to join the five precepts project has the population of the 13 villages in Tambon Banyang. The arrangement of the project team comes to discus with villagers to join in the project and also the goodness of the project to the villagers to understand the main point of having the benefit to all. However, the abbot has to explain clearly about the training program which, it will last for months with the Buddhist. Therefore, all people in the village should take this opportunity to join the project to observe the five precepts project to get rid of productive behavior to abandon the liquor intoxicated and the benefits of family and health of villages, according, to the principles of practicing the five precepts to build of the good behavior of individuality, family and the community to have peace in mind and to help the peacefulness to the society as a whole, thus ones may ask that how to the evaluation of five precepts project, who come to participated the program, first of all. The term of village project has organized the village people thru the village committee to prepare to come to practice the village five projects which

the team of village committee has organize the village people and arrange the place to for meeting the abbot and the monks in the village Wat has prepared the "Sala Wat" as the room, the sitting, and the bathroom as clean as possible to facilitate the meeting to build the moral and the meritocracy to all villagers with the team of the project-training had ready sent the team of experts to project in each village to lay down the flagpole of Dhamma in the village, which may called the golden mind project of the villagers, especially, taking the best practice to their mind of the villagers. The significant points of the five projects are to enhancement the most fundamental principles of human life which is the five precepts to encourage the villagers to adapt to avoid the bad habits and become (mental model) to prepare villagers to become a real Buddhists to meet the best of family life. If the people have practiced the five precepts thoroughly, it is the great significance to all villagers, the healthier individuals, good economy for each family, peace and security for community. The benefits of devise as refrain from smoking, intoxicated drinking will bring about the peace security to all. In the part, villagers were lived happily with nature and green environment. Now the villagers have faced with the affected by the drinking the intoxicated beverages and gambling all long year, especially buying the illicit-lottery including taking the mad-drug of the young adult in the families in the villages that brings about the threats, and security of both mental and physical to our villagers. The old norm of living with the Buddhist principles was detrimental to the wealth of village, the problems are how to bring back the good life wealth to the villages and how protect our young generations to withering a way of the drug addict from the young generation. It our nation is not able to seal the mad drug, liquor and mad drug form the village. The village people will be destroyed by illegal drug using, so the Buddhist Sangha has to come to help solve the problems of the people throughout the nation.

The National Office of Buddhism (2014) stated that five precepts launched by Somdet Phra maharatchamankalacharn who acts as the supreme patriarch and the abbot of Wat Pak Nam who advocated the five precepts

project and founder of the project, then the Five precepts has widespread thru all villages concerned. Since, the project has launched and the village people have welcome to join with the life's living both family economy villagers and individual health. Now, the villages though out Thailand have faced the new environment of rapid changing of function, mostly the villagers have face with new types of danger that is threat of life by changing of the new digital technology, people know the inequality of distribution of wealth from the national development process as example, the means of trickle-down effect that remain unchanged, then becomes a wave of uncomfortable of the mad vices that captures the mind life of young students and the adult of the villagers, while the old pattern of life has come to their life as beverage intoxication and the new wave of digitization and, in the same time all types of agricultural productions as rice, corn, rubber flood, drought, illegal drugs, lottery, horse-drug cigarettes, family debts becomes the misery of whole family to cope with the rapid the new waves of global changing, it is the right time for five precepts project to implementation. These are the severely problems, so the preventing and the save methods of Buddhism has come to counter with the villager's leaders, to recall the greatness of saving life and souls of people by means of put the five precepts principles to cure the drastic change of village's situation, then the focusing problems will direct to reduce the tension by way of Buddhist method and an assessing this project.

2. OBJECTIVES OF THE RESEARCH

2.1 To study the achieved outcomes of the Five Precepts project in Lampaimat district Buriram province

2.2 To study factors affecting to the achieved outcomes of the Five Precepts Project in

2.3 To propose of the Five Precepts project in Lampaimat district Buriram province

3. METHODOLOGY

"achieved outcomes of the Five Precepts project in Lampaimat district Buriram province" the researcher is searching about the related research, document and textbook to design the research correctly as follows:

3.1 Model of the research

"achieved outcomes of the Five Precepts project in Lampaimat district Buriram province" the research designed by using mix-methods approach: consists of two types as follow, qualitative research: The data will be collected by In-Depth Interview (face-to-face) interview and Group Discussion form the key informants will be set from the researcher. And quantitative research: The data will be collected by Survey Research from questionnaire

3.2 Population

Population is using in this research is 8,611 villagers in Ban Yang sub-district Lampaimat district Buriram province.

3.3 Sampling

Researcher is specified the sampling of villagers in Ban Yang sub-district Lampaimat district Buriram province (Sample Size) that using the Statistics, (Taro Yamane, quoted in 2008) to specify the sampling is 400 sampling.

3.4 Data analysis

Data analysis is divided to two parts

1. Descriptive Statistics to explain the general information of respondents of questionnaire, by using (Frequency) and (Percentage). Then, factors affecting to the achieved outcomes of the Five Precepts Project in Lampaimat district Buriram province and achieved outcomes of the Five Precepts project in Lampaimat district Buriram province are using ($\bar{x}$) and (Standard Deviation).

2. Inferential Statistics refers (Multiple Regression Analysis) by using Stepwise to predict 1 dependent variable to affect 2 independent variable that it's affecting to achieved outcomes of the Five Precepts project in Lampaimat district Buriram province, the statistically significant (level 0.05)

4. RESULTS

4.1 The status of achieved outcomes of the Five Precepts project in Lampaimat district Buriram province. The result data analysis of level agreement to achieved outcomes of the Five Precepts Project in Lampaimat district Buriram province in overall , was the high level with an average and deviation scale at ($\overline{X}$ = 4.31, S.D. = 0.482) in considering found that the means of frequency to most level is able to plan the administration project and able to have the strategy for conducting is highest level ($\overline{X}$ = 4.36, S.D. = 0.625) and next, able to propagate the activity is highest level ($\overline{X}$ = 4.32, S.D. = 0.626), able to design a good activity by participation is highest level ($\overline{X}$ = 4.32, S.D. = 0.635), able to have the objective in accordance with development plan is highest level ($\overline{X}$ = 4.30, S.D. = 0.651) and able to brainstorm for seeking the conducted is highest level ($\overline{X}$ = 4.29, S.D. = 0.627) respectively.

4.2 level agreements (opinion) has factors affecting of the Five

The levels of factors effects on achieved outcomes of Five Precepts Project in Lampaimat district , Buriram province in overall , was the high level with an average and deviation scale at ($\overline{X}$ = 4.25, S.D. = 0.389) considered with each the section showed that the planning section is highest level ($\overline{X}$ = 4.28, S.D. = 0.482) and next, acting section is high level ($\overline{X}$ = 4.24, S.D. = 0.496), Checking Section is high level ($\overline{X}$ = 4.23, S.D. = 0.429) and last doing section is high level ($\overline{X}$ = 4.22, S.D. = 0.457).

And then, the factors effecting on achieved outcomes of Five Precepts Project in Lampaimat district, Buriram province such as Acting section (X_4), Doing section (X_2), and Checking section (X_3) to effect on achieved outcomes of the project with significantly statistics at the level of 0.05 by the having the effectiveness of forecast (Adjusted R^2) with 0.349 and can forecast achieved outcomes of the Five Precepts Project as 34.90 percent.

4.3 The purpose for developing of level agreement (opinion) has achieved outcomes of the Five Precepts Project in Lampaimat district Buriram province

The guidelines for development to the Five Precepts Project in Lampaimat district , Buriram province , found that should have the plan for the best practice, should have the activity continuously for the successful project as the objectives efficiently. The leader should promote the participants have the encouragement for activity and leader should have the responsibility in the best administration and always control it.

4.4 The result of involvement between the factors affecting the achieved outcomes of the Five Precepts Project in Lampaimat district Buriram province as the table 1 following:

Table 1. The (Stepwise Multiple Regression) of the achieved outcomes of the Five Precepts project in Lampaimat district Buriram province

Arrange of Predictor variables			R	R^2	Adjusted	F
(X_4)			0.696	0.484	0.483	373.501**
(X_4)	(X_2)		0.756	0.572	0.570	264.997**
(X_4)	(X_2)	(X_3)	0.769	0.591	0.588	191.084**

*** The statistically significant (level 0.05)**

According to table, found that acting section (X_4) was predicted to the achieved outcomes of the Five Precepts project in Lampaimat district Buriram province and the statistically significant (level 0.05) as the concern about a correlation coefficient (Adjusted R^2) = 0.483 showed that Acting section can predict the achieved outcomes of the Five Precepts project in Lampaimat district Buriram province to 48.30%. And then, adding the prediction doing section (X_2) is correlation coefficient (Adjusted R^2) = 0.570 showed that doing section can add the efficiency the prediction to the statistically significant (level 0.05) that is acting section, planning section and doing section which can coordinate prediction of achieved outcomes of the Five Precepts project in Lampaimat district Buriram province to 57.00%. Under this, when adding the prediction doing section (X_2) is correlation coefficient (Adjusted R^2) = 0.588

showed that checking section can add the efficiency the prediction to the statistically significant (level 0.05) which acting section, doing section and checking can coordinate prediction of achieved outcomes of the Five Precepts project in Lampaimat district Buriram province to 58.80%.

Table 2. Multiple Regression of variable in prediction to achieved outcomes of the Five Precepts project in Lampaimat district Buriram province by using Stepwise

All variables in prediction into step	b	SE_b	β	t	sig
Acting section (X_4)	0.317	0.029	0.444	10.943	0.000
Doing Section (X_2)	0.221	0.033	0.285	6.651	0.000
Checking Section (X_3)	0.147	0.034	0.177	4.370	0.000
R = 0.769		SE_{est}		=	0.227
R^2 = 0.591 Adjusted R^2 = 0.588		a		=	1.389
F = 191.084		Durbin Watson	–	=	1.704

Showed, Acting section (X_4), doing section (X_2) and checking section (X_3) considered with factors affecting to the achieved outcomes of the Five Precepts Project in Lampaimat district Buriram province .What are the factors affecting the achieved outcomes of the Five Precepts Project in Lampaimat district Buriram province? (Y) in the statistically significant (level 0.05) and explain in adjustment (Adjusted R^2) to the achieved outcomes of the Five Precepts Project in Lampaimat district Buriram province to 58.80% and Multiple Regression (Y) and prediction (X_4, X_2, X_3) = 0.769 and prediction error = 0.227 that correlation coefficient of Standard Error (raw score) b = 0.317, 0.221 and 0.147. Then, correlation coefficient of Standard Error (standard score) β = 0.444, 0.285 and 0.177 that Durbin Watson is 1.704 > 1.5, therefore, these data showed that

autocorrelation. Forecasting of the achieved outcomes of the Five Precepts project in Lampaimat district Buriram province from raw score as following

$$\hat{Y} = 1.389 + 0.317\ (X_4) + 0.221\ (X_2) + 0.147\ (X_3)$$

According to forecast from raw score showed that if acting section (X_4) increasing 1 unit, so prediction to achieved outcomes of the Five Precepts project in Lampaimat district Buriram province and increasing 0.317, if doing section (X_2) increase 1 unit that is prediction to achieved outcomes of the Five Precepts project in Lampaimat district Buriram province and increasing 0.221 if checking section (X_3) increase 1 unit that prediction to achieved outcomes of the Five Precepts project in Lampaimat district Buriram province increasing 0.147. Forecasting of the achieved outcomes of the Five Precepts project in Lampaimat district Buriram province from standard score as following

$$\hat{Z}_y = 0.444\ (X_4) + 0.285\ (X_2) + 0.177\ (X_3)$$

According to forecast from raw score showed that if acting section (X4) increasing 1 unit, so prediction to achieved outcomes of the Five Precepts project in Lampaimat district Buriram province and increasing 0.444, if doing section (X2) increase 1 unit that is prediction to achieved outcomes of the Five Precepts project in Lampaimat district Buriram province and increasing 0.285, if checking section (X3) increase 1 unit that prediction to achieved outcomes of the Five Precepts project in Lampaimat district Buriram province increasing 0.177

5. DISCUSSION

5.1 The level opinion to affect the Five Precepts Project to overview, achieved outcomes is highest level ($\overline{X}$ = 4.31, S.D. = 0.482) in considering found that the means of frequency to most level is able to plan the administration project and able to have the strategy for conducting is highest level ($\overline{X}$ = 4.36, S.D. = 0.625) and next, able to propagate the activity is highest level ($\overline{X}$ = 4.32, S.D. = 0.626), able to design a good activity by participation is highest level ($\overline{X}$ = 4.32, S.D. = 0.635), able to have the objective

in accordance with development plan is highest level ($\overline{X}$ = 4.30, S.D. = 0.651) and able to brainstorm for seeking the conducted is highest level ($\overline{X}$ = 4.29, S.D. = 0.627) respectively.

5.2 The level of opinion to achieved outcomes of the Five Precepts Project

The factors affecting of the Five Precepts Project to overview, the result are ranking that the level is highest level ($\overline{X}$ = 4.25, S.D. = 0.389) considered with each the section showed that the planning section is highest level ($\overline{X}$ = 4.28, S.D. = 0.482) and next, acting section is high level ($\overline{X}$ = 4.24, S.D. = 0.496), Checking Section is high level ($\overline{X}$ = 4.23, S.D. = 0.429) and last doing section is high level ($\overline{X}$ = 4.22, S.D. = 0.457)

5.3 The level of opinion had effecting to achieved outcomes of the Five Precepts Project

The factors effecting on achieved outcomes of Five Precepts Project in Lampaimat district, Buriram province such as Acting section (X_4), Doing section (X_2), and Checking section (X_3) to effect on achieved outcomes of the project with significantly statistics at the level of 0.05 by the having the effectiveness of forecast (Adjusted R^2) with 0.588 and can forecast achieved outcomes of the Five Precepts Project as 58.80 percent.

6. DISCUSSIONS

Data analysis of Factors affecting to the achieved outcomes of the Five Precepts Project can discuss as follow

Factors affecting to the achieved outcomes of the Five Precepts Project found that acting section (X_4), Doing Section (X_2) and Acting section (X_3) had affects to achieved outcomes (Y) at the statistically significant (level 0.05) that can predict the factor effecting the achieved outcomes of the Five Precepts Project accordance with accordance with with Phrakhruwinaithorn Anek Tejavaro (Yai-in) (2016) studied “the administrative project of five precepts for building joined living cultural under propel in the model communities in

lower northern region" found that the factors had effected to the project management of village to build living culture in community model according to the POSCORB principles, the supporting and budge to having the Sangkha organization was the key factor for the working movement and having the public sector to support, then, building the standard and co-living culture in overall could have the welfare from the effect of the project management of five precepts village to build living culture in community and leaders in the community have successful by taking five precepts in organization to manage and guide line to move the project, the model of co-living culture by using the principle of the five precepts village in the horizontal model that happened through working co-operation of society was better than last time of research.

Then, The result of the level agreement to achieved outcomes of the Five Precepts project when considering in each section, Society Section was highest level ($\overline{X}$ = 4.31) and Community Section is highest level ($\overline{X}$ = 4.30) and next, Morality Section is highest level ($\overline{X}$ = 4.28) last, Family Section is highest level ($\overline{X}$ = 4.25) respectively, accordance with Wilaiporn Unchaoban (2011) studied "The Study of the behavior of The Application of The Five Precepts to Daily Life for the Executives and the Members of Sub-District Administration, Taphanhin District, Phichit Province" found that overall, at the highest level (x = 4.26 - 4.22) sincerity, and never breaking the promise or hardship. While factors affecting to the achieved outcomes of the Five Precepts Project found that acting section, planning section, planning section and checking section agreed with hypothesis to affect the achieved outcomes of the Five Precepts Project accordance with Phramaha Krisada Kittisobhano (2016) studied "Building the Reconciliation by be driven with Five Precepts Village Project in Ayutthaya Province" showed that the process of the creation of reconciliation by driven with Five precepts village project will be used the project management with Planning, Organizing, Staffing, Direction, Coordinating, Reporting and Budgeting by community leader with 6 principles such as The right principle, The suitable principle, The pure principle, The fairness principle, The Promvihandham

principle and The sacrifice principle and all of its will be push the reconciliation in community.

7. SUGGESTION

7.1 General Suggestion

1. The government should promote the temple to expand more precept throughout the land to support the project.

2. The conducted of five precepts should emphasize the activity accordance with living and clearly purpose for taking the principles of Dhamma in daily life.

3. The responsibility should be clearly in the process that makes the Five Precepts achieved.

4. Office of Buddhism should take this achieved outcome of the Five Precepts Project for applying the activity and designing the activity accordance with doing duty life.

7.2 Suggestion Research In The Future

1. Research in the future should have to study the different area along with social context, culture and living for understanding the new model of five precepts project

2. In-depth the 5 precept project to all schools and community to withhold 5 precept

3. The organization should promote practicing Panyasin Panyadham though the nation

References

Daniel L. Stufflebeam, Chris L. S. Coryn. (1985). *Educational Evaluation and decisionMaking.* Ohio State Univ.

Gary D. Bouma. (2010). *Religious Diversity in Southeast Asia and the Pacific.* Dordrecht: Springer Netherlands.

Phra Brahmagunabhorn (P. A. Payutto). (2013). *Buddhadhamma*. (Bangkok: Sahadhammika Press

Phrakhruwinaithorn Anek Tejavaro (Yai-in). (2016). *The administrative project of five precepts for building joined living cultural under propel in the model communities in lower northern region.* (Dissertation of Philosophy). GraduateSchool: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

Phramaha Krisada Kittisobhano (Saelee). (2016). *Building the Reconciliation by be driven with Five Precepts Village Project in Ayutthaya Province* (Research paper). Buddhist Institute of Mahachulalongkorn-rajavidyalaya University

Taro Yamane. (1967). *Statistics; an introductory analysis.* New York: Harper and Row.

Terry Martin. (2003). *Coastal Planning and Management Manual.* Perth: Albert Facey House Press.

Westland. (2006). *The project management life cycle.* London: Designs and Patents Act.

Wilaiporn Unchaoban. (2011). *The Study of the behavior of The Application of TheFive Precepts to Daily Life for the Executives and the Members of Sub-District Administration, Taphanhin District, Phichit Province* (Master of Thesis). Graduate School: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

การพัฒนากลยุทธ์การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง

THE DEVELOP OF STRATEGIC DEVELOPMENT OF ACHIEVEMENT FOR THE MEDIUM – SIZED PRIMARY SCHOOL.

วิจิตร นารอง* อุดม จำรัสพันธุ์** พิชญ์ ฉายายนต์***
Wijit Narong* Udom Jumrasphan**Pitchaya Chayayond***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและประเมินกลยุทธ์การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง มีวิธีดำเนินการวิจัย แบ่งเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การพัฒนากลยุทธ์การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยมีการดำเนินการ 2 ขั้นตอน คือ1)การสร้างกลยุทธ์การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เครื่องมือในการวิจัย คือแนวคำถามเชิงลึก เก็บรวบรวมข้อมูลโดยผู้วิจัยสัมภาษณ์ด้วยตนเอง นำมาวิเคราะห์ข้อมูล เชิงเนื้อหา สร้างข้อสรุป 2) การยืนยันกลยุทธ์การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ความคิดเห็น แบบชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัย ส่งแบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูลทางไปรษณีย์ การวิเคราะห์ข้อมูล หาค่าทางสถิติโดยการวิเคราะห์ค่ามัธยฐาน และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ ระยะที่ 2 การประเมินความเป็นไปได้ในการปฏิบัติตามกลยุทธ์การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ การวิเคราะห์ข้อมูล หาค่าทางสถิติโดยการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยร้อยละ ($\overline{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)

ผลการวิจัยพบว่า

1. กลยุทธ์การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การวิเคราะห์สภาพปัจจุบันเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ประกอบด้วย 7 กิจกรรมขั้นตอนที่ 2 การพัฒนากลยุทธ์และนำกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ มี 5 ด้านคือ1) ด้านการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน จำนวน13 กิจกรรม 2)ด้านการส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนการสอนอย่างมีคุณภาพ จำนวน 10 กิจกรรม 3)ด้านการบริหารและการจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 15 กิจกรรม 4) ด้านการนิเทศภายในและภายนอกที่มีประสิทธิภาพ จำนวน 7

* A doctorate student, Education Administration, Faculty of Education, Udon Thani Rajabhat University

** Lecturer in Education Administration, Faculty of Education, Udon Thani Rajabhat University

*** Lecturer in Education Administration, Faculty of Education, Udon Thani Rajabhat University

กิจกรรม5) ด้านการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชนและเครือข่าย จำนวน 8 กิจกรรมและขั้นตอนที่ 3 การประเมินความก้าวหน้าของงานตามเป้าหมาย จำนวน 8 กิจกรรม

2.การประเมินความเป็นไปได้ในการปฏิบัติตามกลยุทธ์ จากผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 990 คน โดยจำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา 330 คน หัวหน้าครูวิชาการ 330 คน และผู้ปกครองนักเรียนที่เป็นกรรมการสถานศึกษา 330 คน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ย 4.54 อยู่ในระดับมากที่สุด หัวหน้าครูวิชาการมีค่าเฉลี่ย 4.66 ในระดับมากที่สุด และผู้ปกครองนักเรียนที่เป็นกรรมการสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ย 4.58อยู่ในระดับมากที่สุด สรุปได้ว่าโดยรวมทั้ง 3 ขั้นตอน68 กิจกรรมมีความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ:การพัฒนากลยุทธ์ การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โรงเรียนขนาดกลาง

ABSTRACT

This research was conducted to develop and evaluate the strategy of achievement improvement for medium-sized schools. The research method was divided into 2 phases. The first phase was the development of achievement improvement strategy composed of 2 procedures. (1) The strategy of achievement improvement was created. In-depth interview question was used as a research tool for collecting data. Content analysis was employed to analyze the data from the interview. (2) The strategy of achievement improvement was affirmed. Five-point rating scale questionnaire was employed as a research tool sent and returned through the mail. The collected data were statistically analyzed for median andinterquartile range (IQR). The second phase was the evaluation of feasibility in strategy implementation of achievement improvement for medium-sized schools. Descriptive statistics were used to analyze data for mean ($\overline{X}$) and standard deviation (S.D.).

The findings revealed the following two main points:

1. The strategy of achievement improvement for medium-sized schools,consisted of 3 steps. First, analysis of current circumstances in the achievement was composed of 7 activities. Second, strategy development and implementation consisted of 5 aspects: 1) promotion of learning management for students comprising 13 activities, 2) promotion of instructional management with high quality for teachers comprising 10 activities, 3) administration and management of school administrators comprising 15 activities, 4) efficient internal and external supervision comprising 7 activities, and 5) involvement of school committee,

guardian, community, and network comprising 8 activities. Third,evaluation of progress of work performed on target was composed of 8 activities.

2. Evaluating the feasibility in strategy implementation from surveying 990 questionnaire respondents; 330 school administrators, 330 heads of academic affairs, and 330 guardians who were school committee, it showed that the feasibility for school administrators was at very high level ($\overline{X}$ = 4.54), the feasibility for heads of academic affairs was at very high level ($\overline{X}$ =4.66), and the feasibility for guardians who were school committee was at very high level ($\overline{X}$ =4.51). It can be concluded that these three steps with 68 activities had very high level of feasibility in strategy implementation.

Keywords: development of strategy, achievement improvement, medium-sized schools

1. บทนำ

ภาพการพัฒนาการศึกษาผลจากการปฏิรูปการศึกษาที่ผ่านมาพบว่าคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยยังไม่ถึงระดับมาตรฐานสากล โดยศึกษาจากข้อมูลจากผลการประเมินคุณภาพผู้เรียนในระดับชาติและระดับนานาชาติทั้งหมดมีประเด็นปัญหารายละเอียดดังนี้ ประเด็นที่หนึ่งคือ ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (Ordinary National Testing หรือ O-NET) ในปีการศึกษา 2555 - 2557 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ใน 5 วิชาหลัก ได้แก่ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา และภาษาอังกฤษ ไม่มีระดับชั้นใดที่ได้คะแนนเฉลี่ยสูงกว่าร้อยละ 50 ในประเด็นที่สองคือ ผลการประเมินระดับนานาชาติ เป็นผลการทดสอบ Programmer for International Student Assessment (PISA) เมื่อพิจารณาผลของนักเรียนจากประเทศต่างๆในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในการทดสอบปี ค.ศ. 2012 (พ.ศ. 2556) นักเรียนไทยได้ผลคะแนนสูงกว่าทั้งมาเลเซียและอินโดนีเซียทุกวิชา แต่ต่ำกว่าสิงคโปร์ซึ่งมีคะแนนทุกวิชาในกลุ่มบนสุดของโลกและเวียดนามซึ่งเพิ่งเข้าทดสอบเป็นครั้งแรก ในประเด็นที่สามคือ ผลการประเมินระดับนานาชาติ TIMSS (Trends in International Mathematics and Science Study) พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีผลคะแนนวิชาวิทยาศาสตร์ เป็นอันดับที่ 25 จาก 63 ประเทศ วิชาคณิตศาสตร์คะแนนลดลงไปอยู่ในอันดับที่ 28 และในประเด็นที่สี่ ด้านการการพิจารณาดัชนีการพัฒนามนุษย์โครงการการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ พบว่าประเทศไทยมีดัชนีการพัฒนาทุนมนุษย์อยู่ในลำดับที่ 81 จากทั้งหมด 134 ประเทศซึ่งเป็นลำดับที่ต่ำกว่าอันดับความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ สะท้อนให้เห็นว่าประเทศไทยพัฒนาน้อยกว่าประเทศอื่น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2557: 9-19) พบว่าการปฏิรูปที่ผ่านมามีเรื่องที่มีปัญหาต้องเร่งพัฒนาปรับปรุงและต่อยอด ทั้งในด้านคุณภาพ

ผู้เรียน ครู อาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่อยู่ในระดับต่ำและคุณภาพของเด็กยังไม่เป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

จากการวิเคราะห์ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (Ordinary National Education Test หรือ O-NET) ปี พ.ศ. 2555 -2556 ของโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ จำนวน 3 ปีการศึกษา จะพบว่าผลการทดสอบในภาพรวม มีค่าเฉลี่ย ดังนี้ ปีการศึกษา 2555 โรงเรียนขนาดเล็ก ค่าเฉลี่ยร้อยละ 43.15 โรงเรียนขนาดกลาง ค่าเฉลี่ยร้อยละ 42.63 โรงเรียนขนาดใหญ่ ค่าเฉลี่ยร้อยละ 44.47 พบว่าโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง มีผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ต่ำกว่าขนาดเล็กและขนาดใหญ่ ปีการศึกษา 2556 โรงเรียนขนาดเล็ก ค่าเฉลี่ยร้อยละ 42.54 โรงเรียนขนาดกลาง ค่าเฉลี่ยร้อยละ 42.87 โรงเรียนขนาดใหญ่ ค่าเฉลี่ยร้อยละ 44.85 จะเห็นได้ว่าโรงเรียนประถมศึกษา ขนาดกลางมีผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน(O-NET) ต่ำกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ และปีการศึกษา 2557 โรงเรียนขนาดเล็ก ค่าเฉลี่ยร้อยละ 43.47 โรงเรียนขนาดกลาง ค่าเฉลี่ย ร้อยละ 43.59 โรงเรียนขนาดใหญ่ ค่าเฉลี่ยร้อยละ 45.69 พบว่าโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง มีผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ต่ำกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ผลของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่ามีทิศทางที่คะแนนต่ำลงทุกรูปแบบ การประเมินทั้งในระดับนานาชาติ ระดับประเทศ ระดับภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ข้อค้นพบอีกด้านหนึ่งคือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลางต่ำกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ ปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลางต่ำลงอย่างต่อเนื่องเป็นปัญหาระดับชาติที่ยังขาดการแก้ไข เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาดังกล่าวสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้จัดทำนโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานปีงบประมาณ 2558 เพื่อเป็นปฐมบทในการยึดเป็นแนวทาง ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานและขับเคลื่อนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีคุณภาพมาตรฐานระดับสากลได้กำหนดยุทธศาสตร์ การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนทุกระดับ มีจุดเน้นด้านผู้เรียนคือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) กลุ่มสาระหลัก เพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 3 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2557: 4) จากเหตุผลที่กล่าวมาดังกล่าวข้างต้น ประกอบกับปัญหาการปฏิรูปการศึกษา เจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และจากการศึกษาปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ในการที่จะวางแผนแก้ปัญหาดังกล่าวควรเป็นการวางแผนแก้ปัญหาที่มองแบบองค์รวมมียุทธวิธีที่ชาญฉลาด และมีแผนปฏิบัติการที่สมบูรณ์รองรับเป็นสิ่งที่องค์กรจำเป็นต้องมีต้องเข้าใจและต้องสร้างให้เกิดขึ้นเพื่อสู่การแก้ปัญหาที่มีประสิทธิภาพ และการพัฒนาที่มีประสิทธิผล (อโนทัย แทนสวัสดิ์, 2553: 1) การบริหารจัดการ เป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลกระทบโดยตรงต่อผลสัมฤทธิ์

ทางการเรียนในภาพรวม พสุ เดชะรินทร์, 2550 (อ้างถึงใน อโนทัยแทนสวัสด์, 2553: 6-7) ได้เสนอปัจจัยหลักในการพัฒนาประกอบไปด้วย 1) การมียุทธศาสตร์ที่ดี 2) ความสามารถในการแปลงกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ 3) ขีดสมรรถนะของบุคลากร 4) โครงสร้างและกระบวนการทำงาน 5) ค่านิยมวัฒนธรรมองค์กรที่สอดคล้องเชื่อมโยงกับกลยุทธ์ 6) ข้อมูลความรู้ 7) ตัวชี้วัด และ 8) ภาวะผู้นำ ดังนั้นการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้นนั้นจึงอาศัยเครื่องมือในการบริหารจัดการคุณภาพต่างๆผสมผสานกัน การวางแผนกลยุทธ์ เป็นประเด็นที่สำคัญยิ่งที่จะช่วยให้สถานศึกษามีการกำหนดทิศทางที่ชัดเจน มีแนวทางปฏิบัติไปสู่ทิศทางที่ต้องการ สู่การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่มีคุณภาพต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนากลยุทธ์การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง

2. เพื่อประเมินความเป็นไปได้ในการปฏิบัติตามกลยุทธ์การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลางที่พัฒนาขึ้น

3. ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) เพื่อนำเสนอกลยุทธ์การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง แบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 การพัฒนากลยุทธ์การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง

การพัฒนากลยุทธ์การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของโรงเรียประถมศึกษาขนาดกลาง โดยประยุกต์ใช้เทคนิคเดลฟายจำนวน 3 รอบ มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. แหล่งข้อมูล

เป็นผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 22 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purpose Sampling) พิจารณาตามเกณฑ์การคัดเลือก โดยจำแนกผู้เชี่ยวชาญ ออกเป็น 4 กลุ่ม ประกอบด้วย

1.1 กลุ่มผู้บริหารระดับสูง ในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 2 คนโดยมีคุณสมบัติ เป็นผู้อำนวยการสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา และเป็นผู้อำนวยการสำนักทดสอบทางการศึกษา

1.2 กลุ่มผู้บริหารระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือรองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 5 คน โดยมีคุณสมบัติ ดังนี้

1.2.1 เป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในการพัฒนาผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) จนมีผลการทดสอบอยู่ในลำดับที่ 1-10 ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

1.2.2 เป็นผู้ที่ได้รับรางวัลเกี่ยวกับการยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน)

1.3 กลุ่มศึกษานิเทศก์ จำนวน 5 คน โดยมีคุณสมบัติ ดังนี้

1.3.1 เป็นผู้อำนวยการกลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินคุณภาพการศึกษาหรือศึกษานิเทศก์ที่รับผิดชอบงานวัดและประเมินผลคุณภาพการศึกษา

1.3.2 เป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในการพัฒนาการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) จนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่สังกัดมีผลการทดสอบอยู่ในลำดับที่ 1-10 ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

1.4 กลุ่มผู้อำนวยการโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 10 คน โดยผู้เชี่ยวชาญต้องมีคุณสมบัติ ดังนี้

1.4.1 เป็นผู้อำนวยการโรงเรียน โรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

1.4.2 เป็นผู้อำนวยการโรงเรียนที่มีผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) สูงลำดับที่ 1-20 ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2. ตัวแปรที่ศึกษา

กลยุทธ์การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

ระยะที่ 2 การประเมินความเป็นไปได้ในการปฏิบัติตามกลยุทธ์การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง ที่พัฒนาขึ้น

การประเมินความเป็นไปได้ในการปฏิบัติตามกลยุทธ์การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง โดยการวิจัยเชิงสำรวจ ผู้ประเมินประกอบด้วย

1. ประชากร

1.1 ผู้อำนวยการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 2,170 คน

1.2 หัวหน้าครูวิชาการ โรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลางสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 2,170 คน

1.3 ผู้ปกครองนักเรียนที่เป็นกรรมการสถานศึกษา จำนวน 2,170 คน

2. ตัวแปรที่ศึกษา

ความเป็นไปได้ในการปฏิบัติตามกลยุทธ์การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง

4. กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษากลยุทธ์การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี จากนักวิชาการ ดังนี้

เพื่อแสดงให้เห็นความเกี่ยวข้องของตัวแปร ผู้วิจัยได้เขียนภาพถึงกรอบแนวคิดในการศึกษากลยุทธ์การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง ดังภาพที่ 1

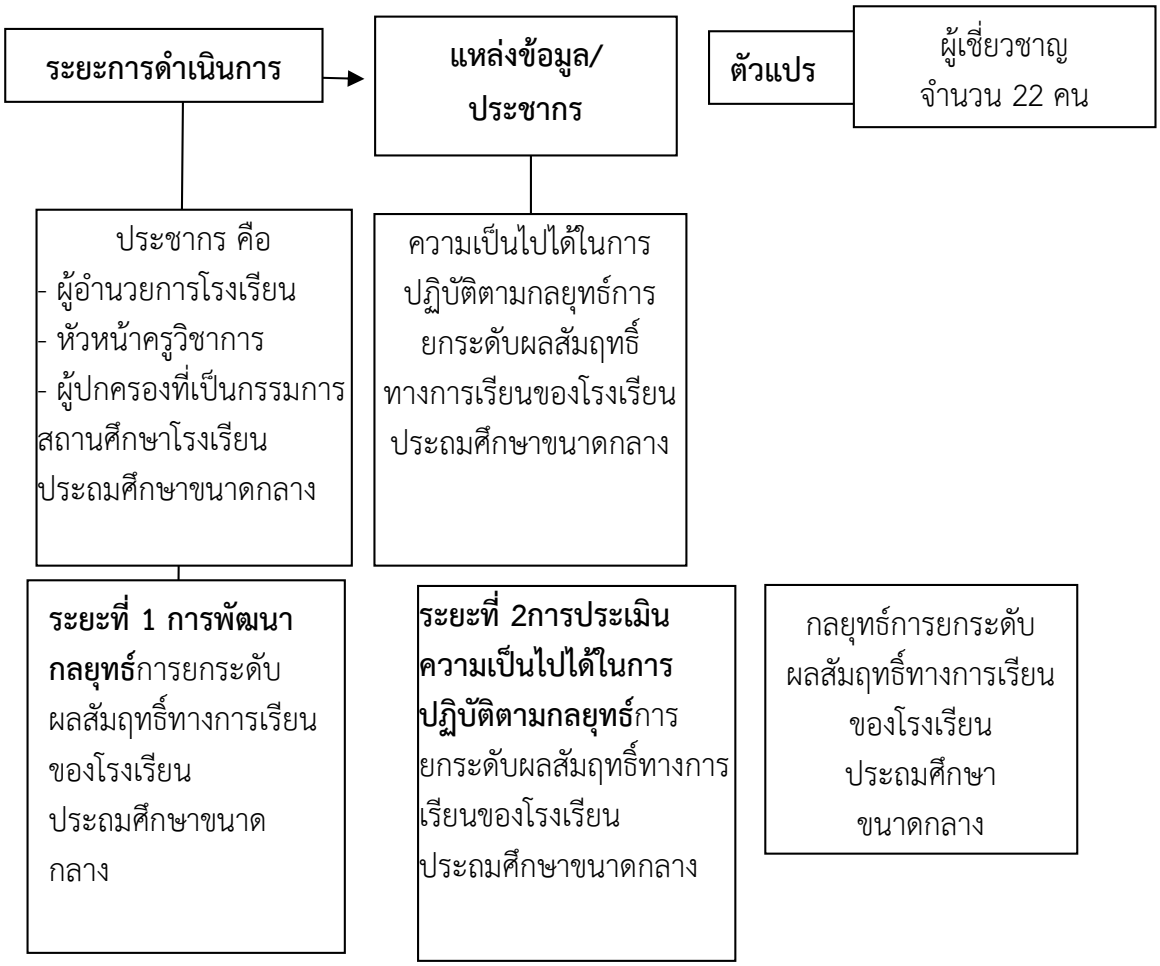

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

ด้านกลยุทธ์ ประกอบด้วย ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2541) พัชรกฤษฎิ์ พวงนิล (2553)สุพานี สฤษฎ์วานิช (2544) สุรดา ไชยสงคราม (2555) เชอร์โต้ และปีเตอร์ (Certo& Peter, 1991) ไรท์ (Wright et. Al,1992) ชนินทร์ ชุณหพันธรักษ์ (2544) บุญเลิศ เย็นคงคา (2546) จินตนา บุญบงการ และ ณัฏฐพันธ์ เขจรนันทน์ (2548) สุพานี สฤษฎ์วานิช (2547) ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2548) พักตร์ผจง วัฒนสินธ์ และพสุ เดชะรินทร์ (2544) ชนินทร์ ชุณหพันธรักษ์ (2544)สมยศ นาวีการ (2544) ถวิล มาตรเลี่ยม (2545) สมชาย ภคภาสน์วิวัฒน์ (2545) เรวัตร์ ชาตรีวิศิษฐ์

และคณะ (2553) ฮักกิ้นส์ และวินซ์ (Higgins &Vincze 1993) ทอมป์สัน สติกแลนด์ และแกมเบิล (Tompson, Strickland & Gamble, 2007) เดวิด (David, 2005) เบทแมน และเสนล (Bateman & Snell, 1999)

5. วิธีดำเนินการวิจัย

แบ่งเป็นหัวข้อ 1) แหล่งข้อมูล 2) เครื่องมือในการวิจัย 3) การเก็บรวบรวมข้อมูล รายละเอียดดังนี้

1. แหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

1.1 แหล่งข้อมูลที่สร้างกลยุทธ์การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง ประกอบด้วย

1.1.1 เป็นผู้อำนวยการสำนักในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 2 คน

1.1.2 กลุ่มผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา หรือรองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษา จำนวน 5 คน

1.1.3 กลุ่มศึกษานิเทศก์ จำนวน 5 คน

1.1.4 กลุ่มผู้อำนวยการโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 10 คน

1.2 แหล่งข้อมูลที่พัฒนากลยุทธ์การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง โดยใช้เทคนิคเดลฟาย รอบที่ 2 และรอบที่ 3 จากผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้

1.2.1 ผู้ร่วมพัฒนา เป็นผู้เชี่ยวชาญกลุ่มเดียวกันกับผู้ร่วมสร้างในระยะที่ 1

1.2.2 ตัวแปรที่ศึกษา กลยุทธ์การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

2. เครื่องมือที่ใช้วิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) ดำเนินการ 3 รอบ ดังนี้

รอบที่ 1 แนวคำถามเชิงลึก แบบบันทึกการสัมภาษณ์ เครื่องบันทึกเสียง และกล้องถ่ายภาพ จากนั้นนำผลการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์เนื้อหา สร้างข้อสรุป

รอบที่ 2 แบบสอบถาม Delphi รอบที่ 2

แบบสอบถามได้จากผลการวิเคราะห์เนื้อหา สร้างข้อสรุปจากผลการสัมภาษณ์ในรอบแรก แบบสอบถามเป็นแบบชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ

5 หมายถึง ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยอย่างยิ่ง 4 หมายถึง ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วย

3 หมายถึง ผู้เชี่ยวชาญไม่แน่ใจ2 หมายถึง ผู้เชี่ยวชาญไม่เห็นด้วย

1 หมายถึง ผู้เชี่ยวชาญไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

รอบที่ 3 แบบสอบถาม Delphi รอบ3

แบบสอบถามในรอบนี้เป็นการปรับปรุงข้อคำถามให้เหมาะสมตามที่ผู้เชี่ยวชาญตอบคำถาม Delphi รอบ 2 มาแล้วได้ให้คำแนะนำ เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญได้ยืนยันคำตอบ และเพื่อหาฉันทามติ (Consensus)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้นผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้ การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 22 คน ผู้วิจัยเดินทางไปสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้วยตนเอง ในขั้นตอนเทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) การตอบแบบสอบถาม Delphi รอบที่ 2 และ 2 ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญทางไปรษณีย์ เมื่อได้ข้อมูลมาแล้วผู้วิจัยใช้ Program SPSS ช่วยในการคำนวณค่าแนวโน้มโดยใช้สถิติคือ ร้อยละ ค่ามัธยฐาน และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์พบว่า ค่ามัธยฐานที่ได้จากการคำนวณ มีค่าตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และค่าพิสัยระหว่าควอไทล์ มีค่าไม่เกิน 1.50 ทั้งสองรอบ แสดงว่า ผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด 22 คน มีการยืนยันและมีฉันทามติไปในทิศทางเดียวกันทุกกิจกรรม

ผู้วิจัยได้เขียนแผนภาพแสดงขั้นตอนการวิจัย ดังภาพที่ 2

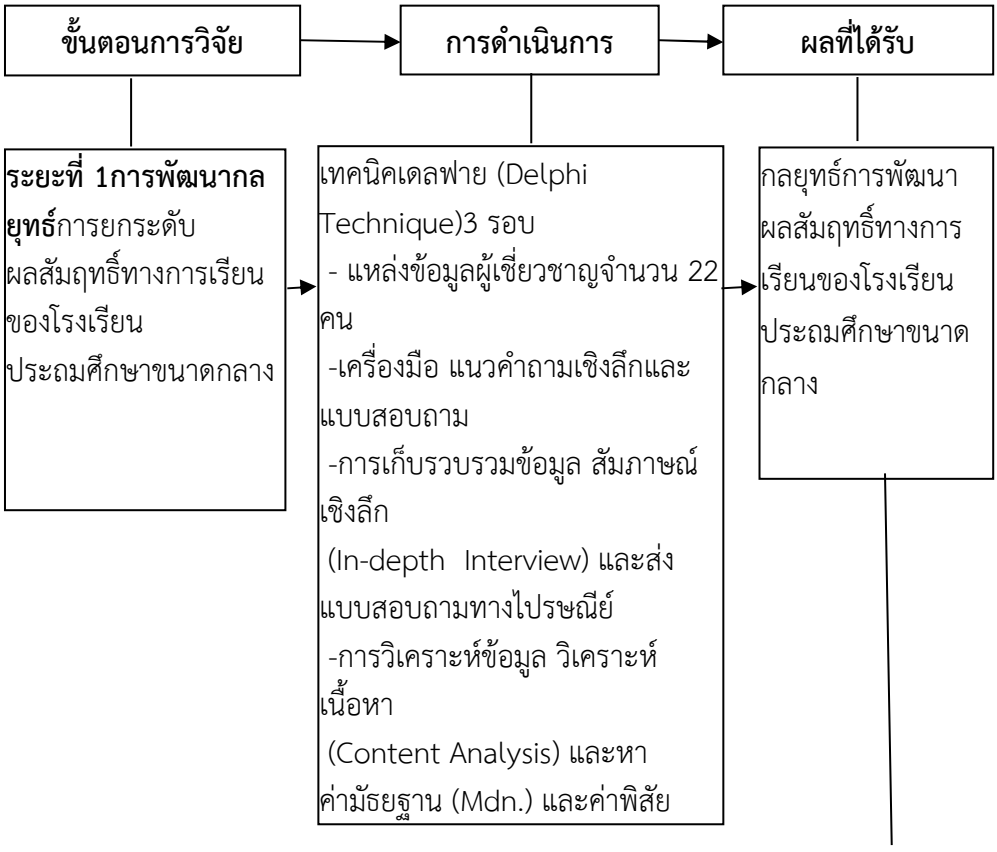

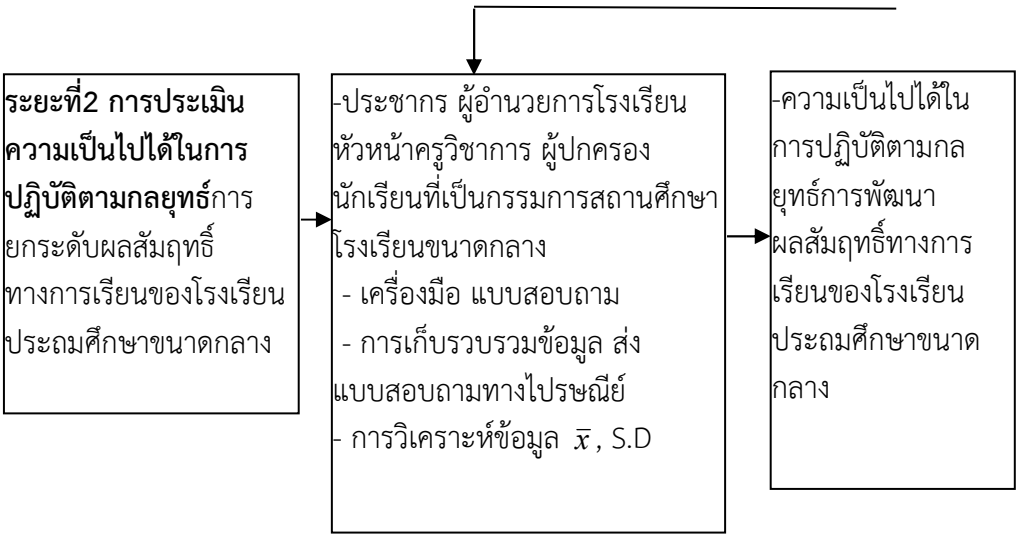

ภาพที่ 2 แผนภาพแสดงขั้นตอนการวิจัย

6. ผลการวิจัย

จากผลการวิจัยกลยุทธ์การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง ผู้วิจัยสรุป 2 ประเด็น ดังต่อไปนี้ 1) ผลการพัฒนากลยุทธ์การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง2) ผลการประเมินความเป็นไปได้ตามกลยุทธ์

1. ผลการพัฒนากลยุทธ์การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง

ผลการวิจัยเรื่องการพัฒนากลยุทธ์การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง พบว่า กลยุทธ์การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน 68 กิจกรรม ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 การตรวจสอบสภาพปัจจุบันเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 7 กิจกรรม 1) การวิเคราะห์คุณภาพผู้เรียนด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 2) การวิเคราะห์มาตรฐานตัวชี้วัดของหลักสูตรในรายวิชาที่สอบ O-NET 3) การวิเคราะห์ผลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านการเรียน 4) การวิเคราะห์ผลการส่งเสริมครูให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้และจัดการเรียนการสอนอย่างมีคุณภาพ 5) การวิเคราะห์ผลการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา 6) การวิเคราะห์ผลการนิเทศภายนอกและภายในที่มีประสิทธิภาพ 7) การวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน และเครือข่าย ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาและการนำกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ มี 5 ด้าน คือ 1) ด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน มี 13 กิจกรรม คือ (1) การสร้างความตระหนักให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการสอบ O-NET (2) การจัดกลุ่มผู้เรียนที่เหมาะสมในการจัดการเรียนรู้ (3) การพัฒนานักเรียนให้มีทักษะกระบวนการคิด (4) พัฒนานักเรียนให้อ่านออกเขียนได้ ตั้งแต่ระดับปฐมวัย และ อ่านคล่อง เขียนคล่อง ตั้งแต่ช่วงชั้นที่ 1 (5) การพัฒนานักเรียนให้มีทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง (6) การพัฒนา

นักเรียนให้มีความรู้ความสามารถในด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (7) การพัฒนานักเรียนให้มีทักษะการสื่อสารทั้งภาษาไทยภาษาอังกฤษ (8) การส่งเสริมนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียนอย่างต่อเนื่องทุกกิจกรรม (9) การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยครูทุกคนให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนในด้านการเรียนด้วยความเอาใจใส่ (10) การเสริมสร้างวินัยนักเรียนให้มีความรับผิดชอบ เช่น การส่งงานให้ตรงเวลา ไม่ขาดเรียน (11) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้นักเรียนได้เรียนรู้ตามที่หลักสูตรกำหนด (12) การช่วยเหลือนักเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์การจบหลักสูตร (13) การส่งเสริมให้ครูจัดค่ายกวดวิชา (ติว) เนื้อหาที่สอบตามตัวชี้วัดของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สอบ O-NET 2) ด้านการส่งเสริมครูให้จัดการเรียนการสอนอย่างมีคุณภาพ มี 10 กิจกรรม คือ (1) สร้างความตระหนักให้ครูเห็นความสำคัญในการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน O-NET (2) การพัฒนาครูให้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญตามมาตรฐานตำแหน่งวิชาชีพ (3) การพัฒนาครูให้สามารถใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการสืบค้นอย่างมีประสิทธิภาพ (4) การพัฒนาครูให้สามารถจัดทำวิจัยในชั้นเรียน (5) การส่งเสริมให้ครูมีความเชี่ยวชาญในการวัดและประเมินความรู้ความเข้าใจของผู้เรียน (6) การส่งเสริมให้ครูจัดกระบวนการเรียนการสอนที่สร้างโอกาสให้ผู้เรียนทุกคนมีส่วนร่วม (7) การปรับพฤติกรรมของครูเป็นการสร้างสัมพันธ์เชิงบวกกับนักเรียน (8) การใช้วิธีการประเมินผู้เรียนตามสภาพจริง มาใช้ตัดสินผลการเรียนของนักเรียนให้มากขึ้นโดยไม่ใช้ผลการทดสอบเพียงอย่างเดียว (9) การกำหนดรูปแบบพัฒนาการเรียนรู้และการจัดกิจกรรมในกลุ่มสาระหลักที่เหมาะสมกับเนื้อหาและผู้เรียน (10) การนำคะแนน O-NET ไปสะท้อนกลับให้ครูได้ปรับปรุง3) ด้านการส่งเสริมผู้บริหารสถานศึกษาให้มีความสามารถเต็มตามบทบาทหน้าที่ มี 15 กิจกรรม คือ (1) การพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้ใช้ทักษะในการบริหารแบบมีส่วนร่วม(2) การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปีโดยการมีส่วนร่วมของครูและบุคลากรทางการศึกษาและคณะกรรมการสถานศึกษา(3) การจัดทำคำสั่งมอบหมายอำนาจหน้าที่ให้บุคลากรในโรงเรียนอย่างชัดเจนตามความสามารถ ความถนัดแต่ละบุคคล (4) การจัดทำคลังข้อสอบกลุ่มสาระที่ใช้สอบ O-NET (5) ผู้บริหารสถานศึกษาจัดทำ SAR ทั้งของตนเองและร่วมกับบุคลากรจัดทำ SARของโรงเรียน(6) ผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติหน้าที่เต็มที่ เต็มเวลา เต็มความสามารถ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่คณะครู นักเรียน และชุมชน (7) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องสร้างขวัญกำลังใจแก่ครูและบุคลากรในโรงเรียนที่มีผลงานดีเด่นในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนO-NET (8) การจัดสอบ ONET เสมือนจริงระดับโรงเรียนและระดับเครือข่าย (Pre-ONET) (9) การประชุมครูและบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนอย่างน้อย เดือนละ 1 ครั้ง (10) การประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาอย่างน้อย ภาคเรียนละ 1 ครั้ง (11) การประชุมผู้ปกครองนักเรียนอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง (12) ผู้บริหารสถานศึกษาเข้าร่วมประชุมกิจกรรมกับชุมชนอย่างน้อยร้อยละ 80 ของกิจกรรมที่ชุมชนจัด (13) ผู้บริหารสถานศึกษาเข้ารับการอบรม/ศึกษาค้นคว้า/ศึกษาดูงาน/มีองค์ความรู้อย่างน้อยปีการศึกษาละ 5 ครั้ง(14) ผู้บริหารสถานศึกษาวิจัยพัฒนาโรงเรียนให้ได้ผลงานวิจัยอย่างน้อย ปีการศึกษาละ 1 เรื่อง (15) ผู้บริหารสถานศึกษาสำรวจตรวจสอบความเรียบร้อยของอาคารสถานที่บริเวณโรงเรียน (Walking Around) อย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง 4)

ด้านการนิเทศภายในและภายนอกที่มีประสิทธิภาพ มี7 กิจกรรม คือ (1) ผู้บริหารสถานศึกษานิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูอย่างสม่ำเสมอ(2) คณะกรรมการนิเทศเยี่ยมชั้นเรียนและนิเทศ กำกับ ติดตามการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้งต่อ 1 ชั้นเรียน (3) การนิเทศภายในโรงเรียนแบบกัลยาณมิตรอย่างต่อเนื่อง ติดตามผลการดำเนินงาน ประเมินผล รายงาน (4) การประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผลการดำเนินงานภายในโรงเรียน(5) การวิจัยและพัฒนารูปแบบการนิเทศ กำกับ ติดตาม บนพื้นฐานการมีส่วนร่วมโดยใช้เครือข่าย (6) การรวมกลุ่มของครูเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู (PLC) เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (7) การนิเทศภายนอกแบบเครือข่าย และ 5) ด้านการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน และเครือข่าย มี 8 กิจกรรม คือ (1) การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายและการร่วมรับผิดชอบต่อผลการจัดการศึกษา (2) การประชุมสร้างความรู้ความเข้าใจการสอบ O-NET อย่างน้อย ภาคเรียนละ 1 ครั้ง(3) การให้ผู้ปกครองนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ดูแลเอาใจใส่นักเรียนโดยการติดตามตรวจสอบผลการเรียนของนักเรียน ภาคเรียนละ 2 ครั้ง (4) การจัดทำจดหมายข่าวเพื่อสื่อสารกับผู้ปกครอง(5) การเชิญผู้ปกครองมาร่วมในงานเปิดบ้านวิชาการของโรงเรียนอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง(6) การยกย่อง เสริมแรง ให้กำลังใจผู้ปกครอง ชุมชน ที่ให้การสนับสนุนโรงเรียน ในด้านงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และอื่น ๆ (7) การจัดตั้งและพัฒนาระบบภาคีเครือข่ายอุปถัมภ์และทรัพยากรทางการศึกษา เช่น ชมรมศิษย์เก่า สมาคมผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษา (8) การส่งเสริม สนับสนุนการดำเนินงานวิชาการของกลุ่มเครือข่ายการศึกษาในทุกระดับ และ ขั้นตอนที่ 3 การประเมินความก้าวหน้าของงานตามเป้าหมาย มี 8 กิจกรรมคือ 1) การประเมินการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน ให้เต็มตามศักยภาพ2) การประเมินการส่งเสริมครูให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้และจัดการเรียนการสอนอย่างมีคุณภาพ3) การประเมินการส่งเสริมผู้บริหารสถานศึกษาให้มีความสามารถเต็มตามบทบาทหน้าที่4) การประเมินการนิเทศภายในและภายนอกที่มีประสิทธิภาพ 5) การประเมินการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา6) การประเมินตัวชี้วัดความสำเร็จ7) การรายงาน/ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานด้วยช่องทางที่หลากหลาย8) โรงเรียนต้องปรับปรุงกลยุทธ์หลังจากการประเมินเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียน

2. ผลการประเมินความเป็นไปได้ในการปฏิบัติตามกลยุทธ์

การประเมินความเป็นไปได้ในการปฏิบัติตามกลยุทธ์ จากผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 990 คน โดยจำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา 330 คน หัวหน้าครูวิชาการ 330 คน และผู้ปกครองนักเรียนที่เป็นกรรมการสถานศึกษา 330 คน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ย 4.54 อยู่ในระดับมากที่สุด หัวหน้าครูวิชาการมีค่าเฉลี่ย 4.66 ในระดับมากที่สุด และผู้ปกครองนักเรียนที่เป็นกรรมการสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ย 4.51อยู่ในระดับมากที่สุด จึงสรุปได้ว่าโดยรวมทั้ง 3ขั้นตอน68 กิจกรรม มีความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

7. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

จากผลการวิจัยเรื่องการพัฒนากลยุทธ์การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง ซึ่งพบว่ากลยุทธ์ และกิจกรรม ของกลยุทธ์การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีความสอดคล้องกับทฤษฎี งานวิจัยและความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนั้นเพื่อให้กลยุทธ์การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลางสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรม ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ควรมีนโยบายส่งเสริมสนับสนุนให้โรงเรียนในสังกัดนำกลยุทธ์ ไปใช้ในการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ให้สูงขึ้นและสนับสนุนระบบการนิเทศให้ดำเนินการได้ต่อเนื่อง

2. โรงเรียนขนาดกลาง ควรนำกลยุทธ์ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นไปใช้ในการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยมีกระบวนการดังนี้

2.1 การเตรียมการด้านบุคลากรด้านงบประมาณและสิ่งอำนวยความสะดวกในการดำเนินงานกลยุทธ์

2.2 สร้างความเข้าใจในการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้

2.3 การนำกลยุทธ์ไปใช้โรงเรียนจะต้องจัดทำแผนปฏิบัติการให้มีรายละเอียดตามแนวทางที่กำหนดไว้ในกลยุทธ์

2.4 โรงเรียนจะต้องมีการประเมินผลความสำเร็จตัวชี้วัดในแต่ละกลยุทธ์

2.5 โรงเรียนประเมินผลความสำเร็จตามเป้าหมายของกลยุทธ์และนำข้อมูลไปปรับปรุงให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยติดตามประเมินผลสำเร็จในการนำกลยุทธ์ในการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนขนาดกลาง

2. ควรมีการวิจัยพัฒนากลยุทธ์ในการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้

เอกสารอ้างอิง

กรรณิกา นาคคำ. (2557). **การพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.** วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

กรรณิการ์ ภิรมย์รัตน์. (2554). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.** มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

ชัยลิขิต สร้อยเพชรเกษม. (2555). **การวิจัยด้วยวิธีเดลฟาย: การใช้มติสอดคล้องโดยเสียงข้างมาก.** วารสารวิชาการบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.(18) หน้า.ข

นิติพงษ์ แก้วกัลยา.(2556). **การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนในโรงเรียนประถมศึกษากลุ่มสถานศึกษาที่ 15 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1.** วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ปนัดดา หัสปราบ. (2557). **แนวทางการนำผลการทดสอบทางการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน.**http://www.niets.or.th/uploads/content_pdf/research_1416554498.pdf

พัชรกฤษฎิ์ พวงนิล. (2553). **กลยุทธ์การระดมทรัพยากรทางการศึกษาเพื่อพัฒนาสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐในจังหวัดมหาสารคาม.** วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ภูเงิน บุตรเคน. (2555). **กลยุทธ์การนำที่มีประสิทธิผลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.** วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2. (2557). **รายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา 2556.** ขอนแก่น: ประมวล.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2557). **นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ 2558.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ และ กรรณิการ์ สุขเกษม. (2551). **วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ : การวิจัยปัญหาปัจจุบันและการวิจัยอนาคตกาล.พิมพ์ครั้งที่ 2.** กรุงเทพฯ: สามลดา

สุนิสา วิทยานุกรณ์. (2552). การ**พัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาสู่ความเป็นเลิศในโรงเรียนเอกชน**.วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.

สุรดา ไชยสงคราม. (2555). **กลยุทธ์การบริหารเพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.** วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชานโยบายการจัดการและความเป็น ผู้นำทางการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อโนทัย แทนสวัสดิ์. (2553). **การพัฒนายุทธศาสตร์การบริหารจัดการเพื่อความเป็นเลิศของคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์.** วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาอุดมศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Bateman, Thomas S. and Scott. A. Snell. (1999). **Management. Building Competitive Advantage.** International Edition: Mc Graw-Hill, Inc.

Certro, Samuel C., and Peter J. Paul. (1991). **Strategic Management : Concepts andApplications.** Singapore : McGraw-Hill, Inc.

David, Fred R. (2005). **Strategic management. Concepts and cases.10thef.** New Jersey : Pearson Prentice hall.

Good, Carter V. (1973). **Dictionary of Education.** New York : McGraw-Hill. Inc.

Wright, Peter. And Charles D. Prigle., and Mark J. Kroll. (1992). **Strategic management text and cases.** Massachusetts :allyn and Bacon

การพัฒนารูปแบบการนิเทศการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

THE DEVELOPMENT OF EDUCATIONAL SUPERVISION MODEL SCHOOL- BASED MANAGEMENT USED IN PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE

ศิรดา พิริยะชัยวรกุล* อุดม จำรัสพันธุ์** พิชญ์ ฉายายนต์***
ธนาศักดิ์ ศิริปุณยนันท์****
Sirada Piriyachaiworkul* Udom Jumrasphan** Pitcha Chayayond***
Tanasak Siripunyanun****

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนารูปแบบการนิเทศการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา 2) ประเมินรูปแบบการนิเทศการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา การดำเนินการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้ ระยะที่ 1 การพัฒนารูปแบบการนิเทศการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา รอบที่ 1 โดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 22 คน ที่มีประสบการณ์ และความเชี่ยวชาญในการนิเทศการศึกษา เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์แนวคำถามปลายเปิด วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการสร้างข้อสรุป รอบที่ 2 และ 3 การยืนยันรูปแบบการนิเทศการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยการสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 22 คน กลุ่มเดิมทั้ง 2 รอบ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ หาค่ามัธยฐาน และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ และระยะที่ 2 การประเมินรูปแบบการนิเทศการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยการประชุมผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 12 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบบันทึกการประชุม การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

---

* A doctorate student, Education Administration, Faculty of Education, Udon Thani Rajabhat University

**Lecturer in Education Administration, Faculty of Education, Udon Thani Rajabhat University

***Lecturer in Education Administration, Faculty of Education, Udon Thani Rajabhat University

****Director of supervision, monitoring and evaluation of education provision group of Khonkaen primary educational service area office 3

ผลการวิจัยพบว่า

1. รูปแบบการนิเทศการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในมี 3 องค์ประกอบตามแนวคิดเชิงระบบประกอบด้วย 1) องค์ประกอบด้านปัจจัยนำเข้า มี 21 กิจกรรม 2) องค์ประกอบด้านกระบวนการ มี 38 กิจกรรมและ3)องค์ประกอบด้านผลผลิตมี 6 กิจกรรม

2. ผลการประเมินรูปแบบการนิเทศการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พบว่ามีความเหมาะสม และมีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ปฏิบัติได้จริง

คำสำคัญ: โรงเรียนเป็นฐาน การนิเทศการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

ABSTRACT

The objective of this research is to develop the educational supervision model school-based management used in primary educational service area office in the northeast of Thailand. The analysis was conducted using Delphie Technique for 3 rounds. The samplings used in Delphie Technique are 22 people who are involved educational management and and supervision. Research tool used in the Delphie Technique round 1 is open ended questionnaires, and questionnaires with 5 scale ratings in round 2 and 3. The researcher sent and collected questionnaires through post office. Data analysis in the 1st round used the methodology to analyse the content, and to analyse the median and range between quartiles for the 2nd and 3rd round An evaluation of the school-based supervision model of primary education area office. The meeting was attended by 12 experts. The tool used is the conference record Analysis of data by content analysis

Research findings revealed that educational supervision model school-based management used in primary educational service area office in the northeast of Thailand has 3 components including (1) Input factor has 21sub-component (2) Process component has 32 sub-component and (3) Output component has 6 sub-components.

Keywords: School – Based Management: SBM, Supervision of Education, Primary Educational Service Area Office

1. บทนำ

จากผลของการปฏิรูปการศึกษาของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2553: 128) พบว่าปัญหาด้านคุณภาพการศึกษา ผลการประเมินผู้เรียนระดับชาติ ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) และผลการประเมินระดับนานาชาติ ได้แก่ ผลการทดสอบ PISA

(Programmed for International Student Assessment) ด้านผลการประเมินระดับนานาชาติ TIMSS (The Trends in International Mathematics and Science Study) ต่างมีแนวโน้มลดลงต่ำกว่าประเทศเพื่อนบ้านคือ ไต้หวัน สิงคโปร์ เกาหลีใต้ ฮ่องกง ญี่ปุ่น มาเลเซีย ผลการประเมินครูไทยพบว่า ครูเรียนจบการศึกษาระดับปริญญาตรีแต่สอนไม่เป็น ครูประเทศสิงคโปร์จบการศึกษาระดับปริญญาตรีน้อยกว่าแต่สอนดีกว่า ครูร้อยละ 91 มีการสอนที่ไม่ได้มาตรฐาน เนื่องจากขาดการแนะนำ ช่วยเหลือ เกี่ยวกับการพัฒนาการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ (วรรณพร สุขอนันต์, 2550: 6) ในด้านความสามารถในการแข่งขัน กุญแจสำคัญคือคุณภาพ และสมรรถนะโดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาผู้เรียนให้มีความพร้อมมีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 (วิจารณ์ พานิช, 2554) และเป็นช่วงเวลาที่ประเทศไทยเข้าสู่ประชาคมอาเซียน การศึกษาขั้นพื้นฐานจึงทวีความสำคัญในการพัฒนาประเทศ ด้วยประเทศต้องการทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ รายงานการวิจัยของศูนย์พัฒนาการศึกษาแห่งชาติของประเทศไทยพบว่า การจัดการเรียนการสอนโดยให้เป็นหน้าที่ของครูตามลำพังจะไม่สามารถบรรลุเป้าหมายได้ ครูควรได้รับการสนับสนุนจากทุกฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายบริหาร ผู้ปกครอง ชุมชน ทบวง ครูผู้สอนต้องได้รับความสนับสนุนช่วยเหลือ ชี้แนะ ปรึกษาหารือจากหน่วยงาน บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับชาติ ระดับเขตพื้นที่การศึกษา ระดับชุมชน ระดับท้องถิ่น จนถึงระดับโรงเรียนหน่วยงาน (พรรณมาศ พรมพิลา, 2553: 2) ด้วยสภาพปัญหาสภาพความตกต่ำของคุณภาพการศึกษา การถดถอยของความสามารถในการแข่งขันในภาพรวม และสถานการณ์โลกาภิวัตน์ของโลกที่แปรเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว จำเป็นจะต้องมีการปฏิรูปโครงสร้างการบริหาร และปรับปรุงโครงสร้างทั้งระบบ ตลอดจนการปรับการเรียนเปลี่ยนการสอน ใช้พลังความรู้ความสามารถ ความคิดจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ที่มีส่วนได้เสียกับการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครู นักเรียน พ่อแม่ ผู้ปกครอง ชุมชนท้องถิ่น และสังคมประเทศชาติ แนวคิดในการบริหารจัดการศึกษาระดับโรงเรียนหรือระดับหน่วยผลิต จำเป็นจะต้องปรับเปลี่ยนในวิธีคิด ความเชื่อ เจตคติ การบริหารจัดการศึกษารวมทั้งการจัดการเรียนการสอนเป็นการปฏิรูปโรงเรียนทั้งระบบ โดยการใช้โรงเรียนเป็นฐานในการบริหารจัดการ (School – Based Management: SBM) เป็นรูปแบบการบริหารจัดการระดับโรงเรียน ที่สอดคล้องกับแนวคิดปฏิรูปการศึกษาและตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ถวิล มาตรเลี่ยม, 2545: ก) การบริหาร และการนิเทศการศึกษาโดยหน้าที่แล้ว ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ทั้งสองอย่างต้องมีส่วนสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด มีส่วนช่วยเหลือซึ่งกันและกันในเรื่องการดำเนินงานด้านระบบการศึกษา Sergiovanni & Robert (1971 อ้างถึงใน วรรณพร สุขอนันต์, 2550: 9) ผลผลิตของการจัดการศึกษา คือผู้เรียนที่มีคุณภาพ ดังนั้นในการบริหารการศึกษาผู้บริหารจำเป็นจะต้องทำงานสองอย่างคือ งานบริหาร และงานนิเทศ ดังนั้นการนิเทศการศึกษาจึงต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการนิเทศการศึกษาที่ให้สอดคล้องกับคุณลักษณะความต้องการของโรงเรียน นั่นคือ สมาชิกโรงเรียนอันได้แก่ คณะกรรมการบริหารโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียน ครู พ่อแม่ ผู้ปกครอง นักเรียน ตลอดคนในสมาชิกชุมชน และองค์การอื่น ๆ มารวมพลังกันอย่างเต็มที่ สถานศึกษาต้องเป็นหน่วยปฏิบัติ จึงจะทำให้การพัฒนานั้นเกิดประโยชน์สูงสุด (UNESCO.1986: 11 อ้างถึงใน เฉลิมชัย พันธุ์เลิศ, 2549: 6) การ

นิเทศการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อการแสวงหาแนวทางใหม่ ๆ มาใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์นิเทศในปัจจุบัน (วัฒนา ก้อนเชื้อรัตน์, 2553: 5) การใช้โรงเรียนเป็นฐานในการนิเทศทั้งด้านการจัดทำหลักสูตร การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การสร้างภาคีเครือข่ายร่วมพัฒนา การแนะแนวเพื่อพัฒนานักเรียนเชิงรุก การจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน การจัดบรรยากาศภายในโรงเรียนที่เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียน การนิเทศเฉพาะกิจติดตาม และประเมินผลให้ความช่วยเหลือ และให้ข้อเสนอแนะในการพัฒนาผู้เรียน การจัดอบรมพัฒนาครูเพื่อการพัฒนาหลักสูตร และการบริหารหลักสูตร การร่วมมือกับสถานศึกษาในการผลักดันกิจกรรมโครงการต่าง ๆ ให้เกิดผลสำเร็จตามเป้าหมายเชิงนโยบายให้ได้ มุ่งสู่การพัฒนาสู่โรงเรียนความต้องการของโรงเรียน และชุมชน แล้วนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ร่วมมือกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการแก้ปัญหาโดยใช้วิธีการที่หลากหลาย(ศูนย์พัฒนาการนิเทศและเร่งรัดคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2557: 49)

เหตุผลที่กล่าวมาข้างต้นชี้ให้เห็นถึงบทบาทหน้าที่ของหน่วยปฏิบัติที่จะขับเคลื่อนในระดับภูมิภาคคือสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาที่เป็นต้นสังกัด ต้องปรับกระบวนทัศน์ในการบริหารการนิเทศการศึกษาให้เชื่อมโยงแนวทางจากนโยบายสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม โดยตรงกับสภาพปัญหาความต้องการ ทางวิชาการของโรงเรียนมากขึ้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546: 213-232) ส่วนรูปแบบการนิเทศการศึกษาที่ศึกษานิเทศก์ใช้ในการทำงานกับโรงเรียนควรมีการปรับเปลี่ยนเป็นการนิเทศการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของครู ตามบริบทของโรงเรียนมีการเรียนรู้โดยใช้เครือข่ายมีครูแกนนำ บุคลากรอื่นเป็นหลักที่มีการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมเรียนรู้ มีการนิเทศติดตามอย่างต่อเนื่องอย่างเป็นกัลยาณมิตร เป็นอีกทางเลือกหนึ่งของการได้มาของคุณภาพทางการศึกษา จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการนิเทศการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานยังไม่มีการศึกษาในเรื่องนี้ที่ตรงประเด็น ส่วนใหญ่จะเป็นการศึกษาเรื่องรูปแบบการนิเทศการศึกษาในทุกระดับการศึกษา และการพัฒนาครูโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ดังนั้นจึงควรที่จะศึกษาพัฒนารูปแบบการนิเทศการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน อันจะเป็นประโยชน์ในการดำเนินงาน ในระดับเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา และระดับโรงเรียนเป็นประโยชน์ในการพัฒนางานนิเทศให้เข้มแข็งและสามารถนำไปเป็นนโยบายการดำเนินงานของเขตพื้นที่การศึกษาต่อไปโดยผู้วิจัยมีคำถามการวิจัย ดังนี้

1. รูปแบบการนิเทศการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่น่าจะเป็นของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาที่พัฒนาขึ้นเป็นอย่างไร

2. รูปแบบการนิเทศการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาที่เหมาะสมเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติเป็นอย่างไร

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อพัฒนารูปแบบการนิเทศการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

2.2 เพื่อประเมินรูปแบบการนิเทศการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยผสมผสาน (Mixed Method Research) เพื่อเสนอรูปแบบการนิเทศการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสำนักงานพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา แบ่งออกเป็น 2 ระยะคือ ระยะที่ 1 การพัฒนารูปแบบการนิเทศการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน โดยใช้เทคนิคเดลฟาย 3 รอบ ระยะที่ 2 การประเมินรูปแบบการนิเทศการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน

ระยะที่ 1 การพัฒนารูปแบบการนิเทศการศึกษา มีการดำเนินการวิจัย รายละเอียดดังต่อไปนี้

1. เดลฟายรอบที่ 1

เป็นผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 22 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purpose Sampling) พิจารณาตามเกณฑ์การคัดเลือก โดยจำแนกคุณสมบัติของผู้เชี่ยวชาญ 1) เป็นผู้มีตำแหน่งหน้าที่รับผิดชอบ และมีประสบการณ์ด้านการบริหารงานนิเทศการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับนโยบาย จำนวน 3 คน 2) เป็นผู้มีตำแหน่งนักวิชาการในสถาบันการศึกษาที่รับผิดชอบสอนในเรื่อง การนิเทศการศึกษา จำนวน 2 คน 3) เป็นผู้มีตำแหน่งบริหารการศึกษาด้านการนิเทศการศึกษาระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จำนวน 5 คน 4) เป็นผู้อำนวยการสถานศึกษา ที่โรงเรียนได้รับรางวัลพระราชทาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระหว่างปี 2557-2558 จำนวน 5 คน 5) เป็นศึกษานิเทศก์ที่ปฏิบัติงานด้านการนิเทศการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 7 คน

2. ตัวแปรที่ศึกษา รูปแบบการนิเทศการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาที่น่าจะเป็น

3. เดลฟายรอบที่ 2 และ 3

ผู้ร่วมยืนยัน เป็นผู้เชี่ยวชาญจำนวน 22 คน เป็นกลุ่มเดียวกับรอบที่ 1

4.ตัวแปรที่ศึกษา รูปแบบการนิเทศการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

5. เดลฟายรอบที่ 3

ผู้ร่วมยืนยัน เป็นผู้เชี่ยวชาญจำนวน 22 คน เป็นกลุ่มเดียวกับรอบที่ 1

6. ตัวแปรที่ศึกษา รูปแบบการนิเทศการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาที่ได้รับการยืนยัน

ระยะที่ 2 การประเมินรูปแบบการนิเทศโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน
โดยการประชุมผู้ทรงคุณวุฒิ

1. ผู้ร่วมประชุม การประเมินรูปแบบการนิเทศการศึกษา โดยการจัดประชุมสนทนากลุ่มย่อย (Focus group discussion) ที่ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญในการนิเทศการศึกษา จำนวน 12 คน ที่ไม่ใช่บุคคลเดียวกับระยะที่ 1 โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย1) ผู้บริหารการศึกษาที่มีความรู้ ความสามารถประสบการณ์ในการนิเทศการศึกษาในระดับภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 3 คน 2) ผู้บริหารการศึกษาที่มีความรู้ ความสามารถประสบการณ์ในการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 2 คน 3) ผู้อำนวยการสถานศึกษาที่มีความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 10 ปี จำนวน 2 คน 4) ศึกษานิเทศก์ที่มีความรู้ความสามารถประสบการณ์การทำงาน ไม่น้อยกว่า 10 ปี จำนวน 3 คน และ 5) ครูผู้สอนที่มีความรู้ ความสามารถ การจัดการเรียนการสอนมีวิทยฐานะผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 2 คน

2. ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ศึกษาได้แก่ 1) ความเหมาะสมของรูปแบบการนิเทศการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน 2) ความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติ ของรูปแบบการนิเทศการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยรูปแบบการนิเทศการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของนักวิชาการดังนี้

ด้านการนิเทศการศึกษา ผู้วิจัยได้ศึกษาความหมายของการนิเทศการศึกษา จุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษา ความสำคัญและประโยชน์ของการนิเทศการศึกษา บุคลากรการนิเทศการศึกษา ขอบเขตภาระงานนิเทศการศึกษา หลักการพื้นฐานการนิเทศการศึกษา ประเภทการนิเทศการศึกษา กิจกรรมการนิเทศการศึกษา กระบวนการนิเทศการศึกษาและทักษะการนิเทศการศึกษาประกอบด้วย ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2546) ชาญชัย อาจินสมาจาร (2547) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547) ชารี มณีศรี (2542) กรองทอง จิรเดชากุล (2550) สงัด อุทรานันท์ (2530) สุทธนู ศรีไสย์ (2549) Glickman (1990) Cogan (1997) Sergiovanni & Starratt (1972) และ Burton & Brueckner (1995)

ด้านการจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ทฤษฎี ความหมายของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน หลักการรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน และรูปแบบการฝึกอบรมครูโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ประกอบด้วย อุทัย บุญประเสริฐ (2542) รุ่ง แก้วแดง (2544) ประกอบ คุปรัตน์ (2536) พิณสุดา สิริธรังศรี (2541) สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์ (2542) ไมเออร์ และสโตนฮิลล์ (Mycrs & Stonehill ,1993) Caldwell (1990)

ด้านเทคนิคเดลฟาย ผู้วิจัยได้ศึกษาความเป็นมาของเทคนิคเดลฟาย แนวคิดและหลักการของเทคนิคเดลฟาย ปัจจัยที่ส่งผลทำให้เทคนิคเดลฟายใช้ได้ผลสมบูรณ์ กระบวนการของการวิจัยด้วยเทคนิคเดลฟาย จุดเด่นและจุดด้อยของเทคนิคเดลฟาย ประกอบด้วย จุมพล พูลภัทรชีวิน (2544) สุวลี ทวีบุตร (2540)

ด้านการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักการใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก ขั้นตอนการสัมภาษณ์เชิงลึก ลักษณะแนวสัมภาษณ์ที่ดี การวิเคราะห์ข้อมูลการเขียนรายงาน ประกอบด้วย กิลล์เมอร์ และแคมเบลล์ (Gilmore & Campbell, 1996) และ สุนิสา วิทยานุกรณ์ (2552) เพื่อแสดงให้เห็นความเกี่ยวข้องของตัวแปร ผู้วิจัยได้เขียนภาพกรอบแนวคิดในการศึกษารูปแบบการนิเทศการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ดังภาพที่ 1

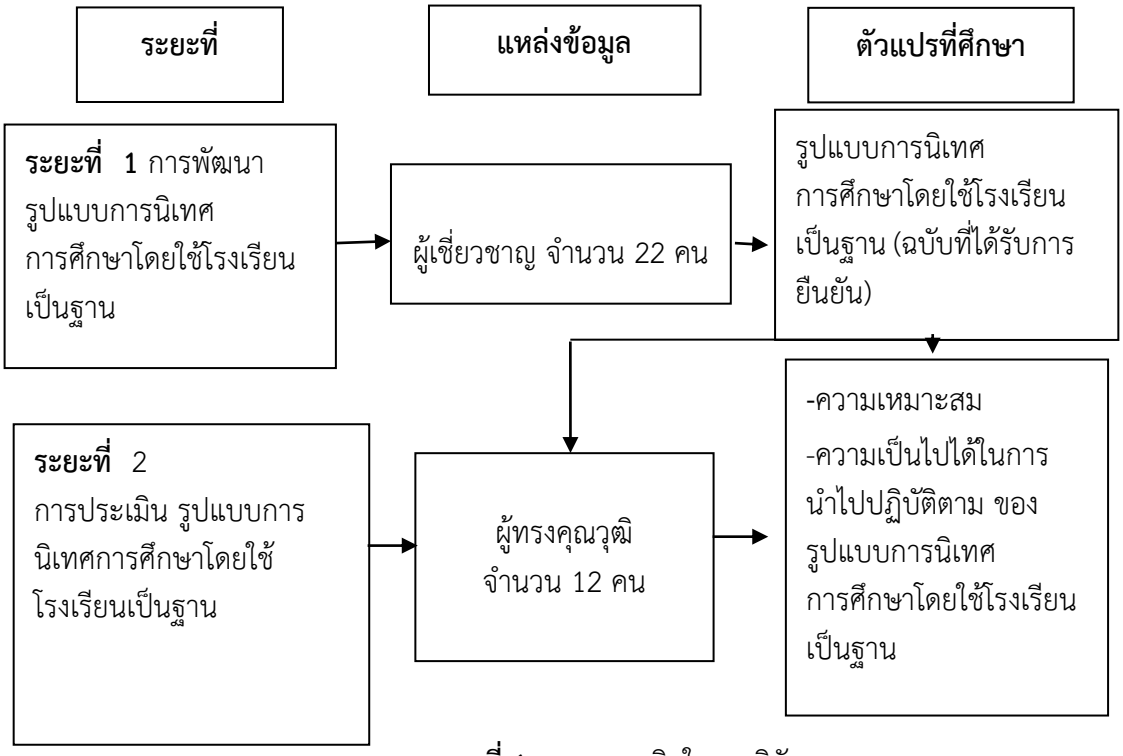

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

3. วิธีดำเนินการวิจัย

1. แหล่งข้อมูล ประกอบด้วย 1) ระยะที่ 1 แหล่งข้อมูลที่ใช้ศึกษารูปแบบการนิเทศการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน กลุ่มที่ 1 คือ ผู้บริหารการศึกษาระดับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มที่ 2 คือ ผู้บริหารการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กลุ่มที่ 3 คือ ผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มที่ 4 คือ ศึกษานิเทศก์ และกลุ่มที่ 5 อาจารย์มหาวิทยาลัย จำนวน 22 คน ซึ่งผู้วิจัยกำหนดกลุ่มเป้าหมายกลุ่มนี้ มาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และ 2)ระยะที่ 2 ประชากร

เป้าหมายที่ประชุมสนทนากลุ่มย่อยเพื่อประเมินรูปแบบ คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านการนิเทศการศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มเดิมในระยะที่ 1 จำนวน 12 คน ซึ่งผู้วิจัยกำหนดกลุ่มเป้าหมายกลุ่มนี้ มาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2. เครื่องมือที่ใช้วิจัย ประกอบด้วย 1) ระยะที่ 1 การพัฒนารูปแบบ การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) ซึ่งเป็นเทคนิค จุมพล พูลภัทรชีวิน (2544) ได้พัฒนาขึ้น สำหรับการวิจัยในขั้นตอนของการประยุกต์ใช้เทคนิคเดลฟายในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการ 3 รอบ ดังนี้

รอบที่ 1 เป็นการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 22 คน เครื่องมือในการวิจัยประกอบด้วย แนวคำถามเชิงลึก แบบบันทึกการสัมภาษณ์ เครื่องบันทึกเสียง และกล้องถ่ายภาพ จากนั้นนำผลการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์เนื้อหา สร้างข้อสรุป

รอบที่ 2 เป็นการตอบแบบสอบถาม (Delphi Technique) เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 22 คนซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญกลุ่มเดิม ได้ตอบแบบสอบถามซึ่งได้จากผลการวิเคราะห์เนื้อหาสร้างข้อสรุปจากผลการสัมภาษณ์ในรอบแรก แบบสอบถามเป็นแบบชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ เพื่อสอบถามความคิดเห็นในแต่ละประเด็น การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการจัดส่งทางไปรษณีย์ โดยกำหนดเกณฑ์ระดับความคิดเห็นไว้ 5 ระดับ คือ

5 หมายถึง ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยอย่างยิ่ง 4 หมายถึง ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วย
3 หมายถึง ผู้เชี่ยวชาญไม่แน่ใจ 2 หมายถึง ผู้เชี่ยวชาญไม่เห็นด้วย
1 หมายถึง ผู้เชี่ยวชาญไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

เมื่อได้แบบสอบถามคืนกลับมาแล้ว วิเคราะห์ข้อมูลโดยค่ามัธยฐาน และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ รายข้อ และรายด้าน โดยพิจารณาคัดเลือกระดับความคิดเห็นต่อข้อความที่มีค่ามัธยฐาน ตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ 1.50 ลงมา จึงนำแบบสอบถามมาปรับปรุง และแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

รอบที่ 3 เป็นการตอบแบบสอบถาม Delphi รอบ 3 แบบสอบถามในรอบนี้ผู้วิจัยได้ปรับปรุงข้อคำถามให้เหมาะสมตามที่ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 22 คน ซึ่งเป็นกลุ่มเดิมที่ได้ให้การสัมภาษณ์และตอบคำถาม Delphi รอบ 2 มาแล้วได้ให้คำแนะนำ เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญได้ยืนยันคำตอบ และเพื่อหาฉันทามติ (Consensus)

ระยะที่ 2 การประเมินรูปแบบ เป็นการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 12 คน ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย 1) เอกสารรูปแบบการนิเทศการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน จากการวิจัยระยะที่ 1 2) ห้องสนทนากลุ่ม 3) เครื่องเสียง 4) เครื่องบันทึกเสียง 5) แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล 1) ระยะที่ 1 การพัฒนารูปแบบ จากผลการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ (เดลฟายรอบที่ 1) จำนวน 22 คน ผู้วิจัยเดินทางไปสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้วยตนเอง ครบทั้ง 22 คน เมื่อได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาแล้วผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ที่ได้จากการสัมภาษณ์ การตอบแบบสอบถาม Delphi

รอบที่ 2 และ 3 ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์จำนวน จำนวน 15 คน และส่งทางไปรษณีย์ จำนวน 7 คน ทั้งนี้เป็นไปตามที่ผู้เชี่ยวชาญมีความสะดวกในการรับ-ส่งแบบสอบถาม ใช้ค่าสถิติคือ ร้อยละ ค่ามัธยฐาน ค่าฐานนิยม และค่าพิสัยควอไทล์ และ 2)ระยะที่ 2 การประเมินรูปแบบ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา ด้วยการสรุปใจความสำคัญ และจับใจความออกมาเป็นประเด็น และจัดหมวดหมู่ นำมาจัดทำเป็นแบบสรุปผลการประเมินรูปแบบการนิเทศการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่ได้ข้อสรุป ตีความตรวจสอบ และยืนยันแล้วจากผู้ทรงคุณวุฒิ

โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังแผนภาพที่ 2

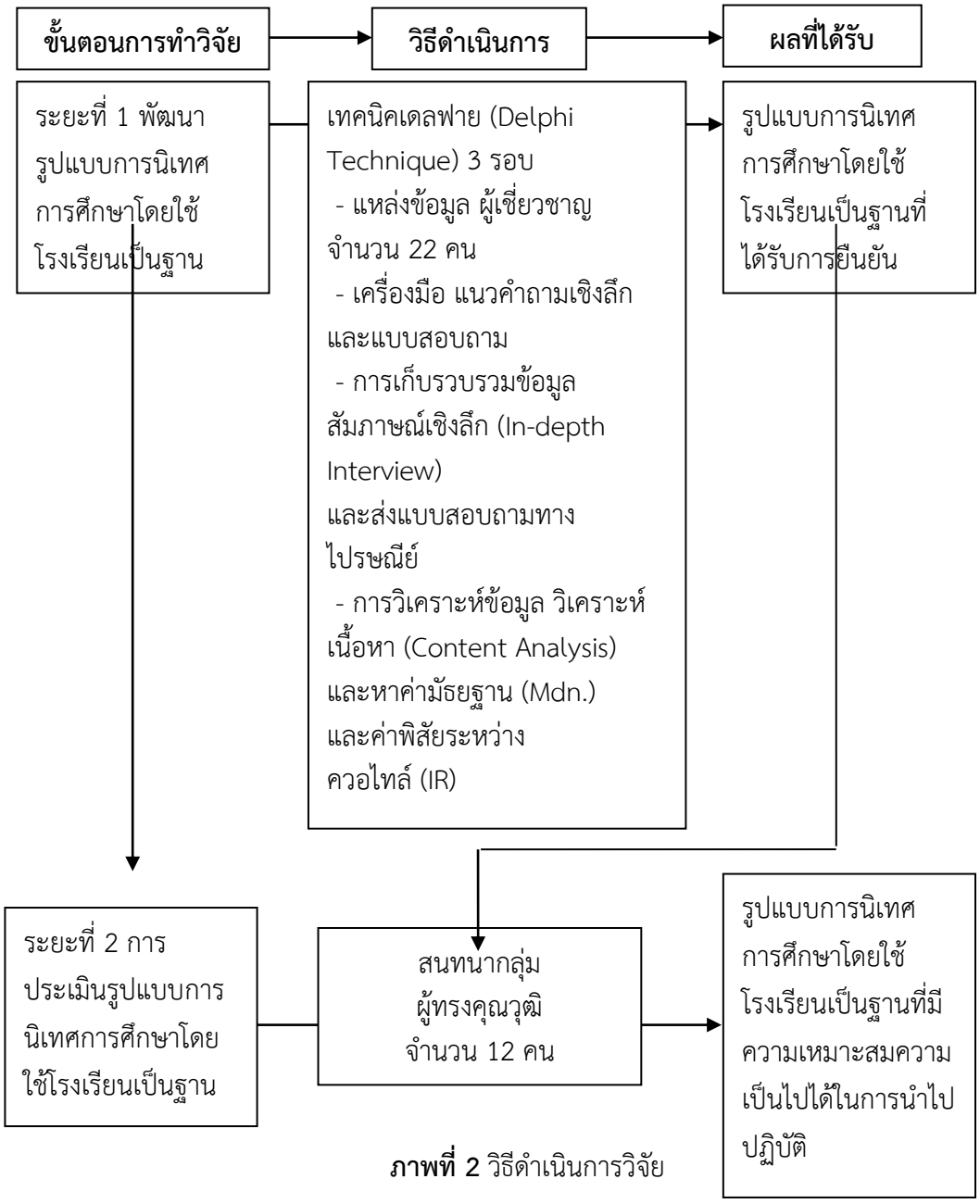

ภาพที่ 2 วิธีดำเนินการวิจัย

4. ผลการวิจัย

ในการศึกษารูปแบบการนิเทศการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. การพัฒนารูปแบบการนิเทศการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ 22 คน พบว่ามี 3 องค์ประกอบ ตามแนวคิดเชิงระบบคือ 1) องค์ประกอบด้านปัจจัยนำเข้า 21 องค์ประกอบย่อย 2) องค์ประกอบด้านกระบวนการ 39 องค์ประกอบย่อย 3) องค์ประกอบด้านผลผลิต 6 องค์ประกอบย่อย ดังนี้

1.1 องค์ประกอบด้านปัจจัยนำเข้า (Input) มี 21 องค์ประกอบย่อย ประกอบด้วย

หลักการบริหารจัดการที่ดี ประกอบด้วย 1) การสำรวจความต้องการเพื่อรับการพัฒนาของผู้บริหารสถานศึกษา และครู 2) การจัดทำฐานข้อมูล หรือระบบสารสนเทศเป็นปัจจุบัน 3) การวิเคราะห์จุดอ่อน-จุดแข็ง (SWOT) ของการนิเทศการศึกษา 4) การกำหนดขอบข่ายและเนื้อหาสาระของการนิเทศการศึกษา 5) การกำหนดรายละเอียดภาพตลอดแนวของการนิเทศการศึกษาทั้งบทบาทของผู้นิเทศ และผู้รับการนิเทศ 6) การกำหนดวิสัยทัศน์พันธกิจที่ชัดเจนในการนิเทศการศึกษา7) การกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จของการนิเทศการศึกษา ด้านผู้เรียน ครู และผู้บริหาร 8) การกำหนดมาตรฐานการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนท้องถิ่นและประเทศชาติ 9) การวางแผนการนิเทศการศึกษาที่ชัดเจนมีแผนการติดตาม 10) การใช้แผนเป็นเครื่องมือในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนโรงเรียนในสังกัด

หลักการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 11) เขตพื้นที่การศึกษาให้องค์คณะบุคคล เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดแผน นโยบาย ภารกิจ เป้าหมายของการนิเทศการศึกษาทิศทางการพัฒนาการศึกษา 12) เขตพื้นที่การศึกษา บริหารจัดการด้านวิชาการของโรงเรียนในสังกัด ให้มีระบบกระบวนการบริหารจัดการศึกษาโดยยึดหลักการมีส่วนร่วม 13) สถานศึกษามีคณะกรรมการสถานศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการนิเทศการศึกษา 14) สถานศึกษามีชุมชน/ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษา เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการกับบริบทของสถานศึกษาและท้องถิ่น 15) สถานศึกษาเปิดโอกาสให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาร่วมจัดการเรียนการสอนโดยมีครูเป็นผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ

หลักการกระจายอำนาจ ประกอบด้วย 16) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำหนดแนวทาง วิธีการ และหลักเกณฑ์ในการนิเทศการจัดการเรียนการสอนของผู้บริหาร และครู 17) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาให้สถานศึกษาในสังกัดมีอิสระ ในการกำหนดแนวทาง วิธีการ หลักเกณฑ์ในการนิเทศการจัดการศึกษาตามบริบทของโรงเรียน 18) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีการวางแผนให้ความรู้เรื่องการนิเทศการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน 19) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีการกำหนดให้การนิเทศเป็นไปเพื่อพัฒนาปรับปรุง การจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ 20) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาวางแผนการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สร้างเครือข่ายการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) 21) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีความพร้อมที่จะให้มีการตรวจสอบเพื่อการรับรองการจัดการศึกษาที่เป็นไปตามมาตรฐานจากหน่วยงานต้นสังกัดและจาก สมศ.

1.2 องค์ประกอบด้านกระบวนการ (Process) มี 38 องค์ประกอบย่อย มีการดำเนินงานตามแนวทางของ PDCA ประกอบด้วย

ขั้นวางแผน (Plan: P) ปฏิบัติตามแผนการนิเทศ (Do: D) การประเมินตรวจสอบ (Check: C) และการนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์ (Action: A) โดยใช้หลักการมีส่วนร่วม หลักการบริหารจัดการที่ดี และหลักการกระจายอำนาจ คือ

ขั้นวางแผน (Plan: P)

หลักการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 1) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และโรงเรียนร่วมกันสำรวจ ความต้องการเพื่อรับการพัฒนาด้านการรับการนิเทศการศึกษา 2) ผู้นิเทศการศึกษาและผู้ที่จะรับการนิเทศ สร้างสื่อนวัตกรรมที่จะใช้ในการนิเทศให้เป็นไปตามบริบทของสถานศึกษาร่วมกัน 3) ผู้นิเทศการศึกษาและผู้รับการนิเทศ จัดประชุมร่วมกันก่อนการดำเนินการนิเทศ *หลักการบริหารจัดการที่ดี* ประกอบด้วย 4) ครูมีการทดลองใช้สื่อนวัตกรรมที่สร้างขึ้นให้ถูกต้องตามหลักวิชาเพื่อนำมาปรับปรุงพัฒนาก่อนนำไปใช้จริง 5) การนำฐานข้อมูลด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมาใช้ประกอบการวิเคราะห์ ข้อมูลเบื้องต้นในการพัฒนายกระดับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนรายปี 6) ผู้บริหารสถานศึกษา ครู ร่วมประชุมเพื่อกำหนดยุทธศาสตร์เป้าหมายเฉพาะเจาะจงด้าน การนิเทศการศึกษา

ปฏิบัติตามแผนการนิเทศ (Do: D)

หลักการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 7) การส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครูร่วมกันเรียนรู้เรื่องการนิเทศการศึกษาด้วยตนเองโดยการฝึกปฏิบัติจริงในโรงเรียน 8) บริหาร ครูมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในรูปแบบเครือข่ายทางวิชาชีพครูภายนอกสถานศึกษา 9) ผู้บริหาร ครู ร่วมกันเข้ารับการอบรม ประชุม สัมมนา พัฒนาเรื่องการนิเทศการศึกษา 10) ผู้นิเทศ ผู้บริหาร ครู และผู้รับการนิเทศ มีการสะท้อนผลภายหลังการเสร็จสิ้นกระบวนการนิเทศร่วมกัน 11) การกำหนดบทบาทของผู้นิเทศเป็นผู้ชี้แนะ (Coach) แก่ผู้รับการนิเทศอยู่เสมอ 12) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้บริหาร ครู มีการดำเนินงานการนิเทศการศึกษาโดยใช้กระบวนการ PLC ร่วมกัน 13) การสร้างเครือข่ายการนิเทศการศึกษาภายใน และภายนอก ในแต่ละระดับของหน่วยงาน 14) การมีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดีของผู้นิเทศการศึกษา และผู้รับการนิเทศ 15) ผู้บริหารสถานศึกษา ครู มีกระบวนการนิเทศการศึกษาในระดับชั้นเรียนร่วมกัน 16) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โรงเรียนมีการจัดกิจกรรม ศึกษาดูงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้ วิธีปฏิบัติที่ดีของหน่วยงานที่จัดการศึกษาอื่น ๆ ด้านการนิเทศการศึกษาร่วมกัน *หลักการบริหารจัดการที่ดี* ประกอบด้วย 17) การปฏิบัติการนิเทศโดยใช้วิธีการนิเทศที่สอดคล้องกับงานที่จะนิเทศอย่างหลากหลายวิธีการบูรณาการนิเทศ เพื่อความมีประสิทธิภาพของการนิเทศ 18) การใช้เทคนิควิธีการนิเทศแบบแบบกัลยาณมิตร 19) การนิเทศการศึกษาและการเรียนรู้โดยการทำวิจัยในชั้นเรียน 20) เนื้อหาการนิเทศที่ทันสมัยเป็นไปตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนไปได้แก่ การพัฒนาหลักสูตร การออกแบบการเรียนรู้ เทคนิควิธีสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ไทยแลนด์ 4.0 และการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้

หลักการกระจายอำนาจ ประกอบด้วย 21) สถานศึกษาดำเนินงาน การนิเทศภายในที่มีประสิทธิผล 22) ความชัดเจนในบทบาทหน้าที่ของผู้นิเทศการศึกษาในแต่ละระดับของหน่วยงาน

การประเมินตรวจสอบ (Check: C)

หลักการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 23) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้บริหาร ครู ร่วมกันจัดกิจกรรมเผยแพร่ และชื่นชมผลงานการนิเทศเพื่อสร้างขวัญกำลังใจแก่ผู้นิเทศ และผู้รับการนิเทศ 24) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้บริหาร ครู ร่วมกันนิเทศการศึกษาที่เป็นการศึกษารายกรณี (Case Study) 25) ผู้นิเทศการศึกษาร่วมกับผู้รับการนิเทศ ประเมินผลการนิเทศการศึกษาโดยการประเมินตามสภาพจริง การสังเกตชั้นเรียนการประเมินความคิดเห็น การประเมินความพึงพอใจของผู้รับการนิเทศและผู้เรียน 26) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้บริหาร ครู มีส่วนร่วมนำผลการประเมินการนิเทศการศึกษามาวิเคราะห์ศักยภาพ จุดอ่อน-จุดแข็ง (SWOT) เพื่อวางแผนพัฒนาครั้งต่อไป *หลักการบริหารจัดการที่ดี* ประกอบด้วย 27) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้บริหาร ครู ร่วมกันใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือศึกษาความคิดเห็น และความพึงพอใจของผู้รับการนิเทศการศึกษาที่มีต่อการนิเทศติดตามตามรูปแบบที่กำหนด 28) ผู้นิเทศการศึกษา และผู้รับการนิเทศมีการแจ้งผลการประเมินให้ผู้รับการนิเทศทราบ เพื่อการพัฒนาปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนร่วมกัน *หลักการกระจายอำนาจ* ประกอบด้วย 29) สถานศึกษาดำเนินการเรื่อง การประเมินผลการนิเทศ เป็นแนวทางการประเมินเพื่อการพัฒนาปรับปรุงตามแนวนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา 30) สถานศึกษาดำเนินการประเมินผลการนิเทศครอบคลุมด้านความรู้ ทักษะกระบวนการ และคุณธรรมจริยธรรมเป็นไปตามเป้าหมายของหลักสูตร 31) ในระดับสถานศึกษา มีการประเมินผลการนิเทศการศึกษา ประเมินโดยผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียน และผู้ปกครอง มีการประเมิน 2 ระยะ คือ ขณะปฏิบัติงาน และหลังปฏิบัติงาน

การนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์ (Action: A)

หลักการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 32) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษามีส่วนร่วมในการปรับปรุง และพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องซึ่งจะส่งผลต่อการยกระดับคุณภาพการศึกษา 33) การสนับสนุนผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศจัดทำสื่อนวัตกรรมร่วมกันเพื่อพัฒนาผู้เรียนพร้อมทั้งพัฒนาผลงานเพื่อขอเลื่อนวิทยฐานะให้สูงขึ้น *หลักการกระจายอำนาจ* ประกอบด้วย 34) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีการส่งเสริมให้สถานศึกษาใช้กระบวนการวิจัยเป็นฐานในการพัฒนาการจัดการศึกษา 35) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาการเพิ่มศักยภาพและเพิ่มขีดความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้บริหาร ครูวิชาการ กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้เป็นผู้นิเทศการศึกษาได้ 36) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาส่งเสริมให้โรงเรียนในสังกัด นำรูปแบบการนิเทศการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาการเรียนการสอน *หลักการบริหารจัดการที่ดี* ประกอบด้วย 37) การพัฒนาระบบสารสนเทศด้านการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ โดยเครือข่ายการศึกษาภายในกลุ่ม

โรงเรียนหรือกลุ่มเฉพาะวิชาการที่จะส่งผลต่อการนิเทศการศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น 38) สถานศึกษามีการจัดทำวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAOR)

1.3 ด้านผลผลิต (Output) มี 6 องค์ประกอบย่อย ประกอบด้วย

หลักการบริหารจัดการที่ดี ประกอบด้วย 1) ตัวชี้วัดความสำเร็จของรูปแบบนิเทศการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานคือคุณภาพนักเรียน คุณภาพครู คุณภาพการบริหาร และคุณภาพโรงเรียน 2) ผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา ได้รับรางวัลรางวัลดีเด่นประเภทต่าง ๆ จากหน่วยงานต้นสังกัด และหน่วยงานภายนอก 3) ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้อยู่เสมอ 4) สถานศึกษาได้รับการพัฒนา ส่งเสริมจากเขตพื้นที่การศึกษาให้แหล่งเรียนรู้ ให้โรงเรียนอื่น ๆ จากหน่วยงานภายใน และหน่วยงานภายนอกมาศึกษาดูงาน หลักการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 1) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาโรงเรียน มีส่วนร่วม ดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพจึงส่งผลให้ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานอื่นทั้งด้าน คน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์เพิ่มขึ้น 2) ผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน ร่วมกันประเมินความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียน

2. ผลการประเมินรูปแบบ การนิเทศการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยการประชุมสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิด้านการนิเทศการศึกษา จำนวน 12 คน พบว่ามีความเหมาะสม และมีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ปฏิบัติได้จริง

5. สรุปและอภิปรายผล

จากการวิจัยมีข้อค้นพบมีประเด็นที่ผู้วิจัยนำมาอภิปรายผล 2 ประเด็น ดังนี้

ประเด็นแรก การพัฒนารูปแบบการนิเทศการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นั้นสอดคล้องกับทฤษฎีเชิงระบบ ประกอบด้วย ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต ทั้งนี้รูปแบบเป็นวิธีการหาความรู้เกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาเกี่ยวข้องโดยตรงกับการวิเคราะห์ สังเคราะหและวางรูปแบบการดำเนินการ โดยต้องเกี่ยวพันกับรูปแบบที่ปฏิบัติ ทั้งภายในและภายนอกโดยใช้ระบบมาเป็นพื้นฐานความคิด ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษานิเทศก์ และครูผู้สอน ต้องมีการดำเนินการอย่างเป็นระบบตั้งแต่ระดับนโยบาย ลงมาจนกระทั่งถึงระดับปฏิบัติ เพื่อให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมโดยเฉพาะอย่างยิ่ง การนิเทศการศึกษาควรต้องให้เกิดผลต่อคุณภาพผู้เรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สามารถ ทิมนาค (2553: บทคัดย่อ) ได้ศึกษารูปแบบการนิเทศการสอนตามแนวคิดของกลิ๊กแมน เพื่อพัฒนาสมรรถภาพการจัดการเรียนรู้ด้านทักษะการอ่านของครูภาษาไทย ด้วยกระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Develope) ร่วมกับแนวคิดการออกแบบการสอนเชิงระบบ (Instructional System Design) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของ การนิเทศการสอน 2) ออกแบบและพัฒนารูปแบบการนิเทศการสอน 3) การนำรูปแบบการนิเทศ การสอนไปใช้ และ 4) ประเมินผลรูปแบบการนิเทศการสอนสอดคล้องกับ พรรณมาศ พรมพิลา (2553) ได้ศึกษา ปัจจัยด้านกระบวนการที่ส่งผลต่อการนิเทศการสอนในโรงเรียนสังกัด

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า ปัจจัยด้านกระบวนการที่ส่งผลต่อการนิเทศการสอนในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วยปัจจัย 7 ด้าน คือ 1) ด้านการวางแผน 2) ด้านการบริหารจัดการ 3) ด้านการสำรวจสภาพปัญหาและความต้องการของครู 4) ด้านการประเมินผล 5) ด้านการพัฒนาและการปรับปรุง 6) ด้านการมีส่วนร่วม และ 7) ด้านการปฏิบัติการสอน

ประเด็นที่สอง ผลการศึกษาหลักการบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของรูปแบบการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พบว่าประกอบด้วยหลักการบริหารจัดการที่ดี หลักการกระจายอำนาจ และหลักการมีส่วนร่วม ซึ่งผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้นิเทศควรให้ความสำคัญในการนำหลักการบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานทั้ง สามหลัก สู่การปฏิบัติ ในแต่ละด้านเท่า ๆ กัน ในระบบการนิเทศการศึกษา ที่ประกอบด้วยด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการและด้านผลผลิต เพราะระบบการนิเทศนั้นเป็นกระบวนการสำคัญที่จะช่วยผลักดันให้สถานศึกษาได้พัฒนาการบริหารจัดการศึกษาให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นไป ทั้งนี้สอดคล้องกับ ภัณฑิรา สุปการ (2555) ได้ศึกษาเรื่องรูปแบบการบริหารจัดการการนิเทศการศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21 ได้สรุปว่า องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารจัดการการนิเทศการศึกษา ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ 1) การบริหารจัดการ 2) การมีส่วนร่วม 3) การนิเทศ 4) การใช้เทคโนโลยี และ 5) การประเมินผล สอดคล้องกับ จันทร์พิมพ์ วงศ์ประชานุรัตน์ (2556) ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการนิเทศการศึกษาโดยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานผู้เป็นบุคคลภายนอก พบว่าองค์ประกอบของการนิเทศการศึกษาประกอบด้วย 10 องค์ประกอบ คือ 1) คุณลักษณะของผู้บริหาร 2) การบริหารการนิเทศการศึกษา 3) ความรู้ความสามารถของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 4) ความพร้อมของครู 5) บทบาทของกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 6) ความสัมพันธ์ของกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและชุมชน 7) บริบทของสถานศึกษา 8) คุณลักษณะของกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 9) การมีส่วนร่วมของชุมชน และ10) การสื่อสารประชาสัมพันธ์ และยังสอดคล้องกับ จิรัชญา พัดศรีเรือง (2555) ได้ศึกษาตัวบ่งชี้สากลของการนิเทศโรงเรียนพบว่า ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ คือ 1) การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน 2) การส่งเสริมพัฒนาผู้เรียน 3) การสร้างเครือข่ายร่วมพัฒนา 4) การบริหารจัดการระบบงาน 5) การพัฒนาระบบการนิเทศภายใน 6) การบริหารการเงินและงบประมาณ และ 7) การบริหารบุคลากรแบบมีส่วนร่วม

6. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

จากผลการวิจัยเรื่องรูปแบบการนิเทศการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พบว่าองค์ประกอบและรูปแบบการนิเทศการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มีความสอดคล้องกับทฤษฎี งานวิจัยและความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนั้นเพื่อให้รูปแบบการนิเทศการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามีการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรม ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ผู้บริหารการศึกษาในระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรนำรูปแบบการนิเทศการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานไปใช้ในการพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดเพื่อให้สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยให้ความสำคัญกับระบบการนิเทศการศึกษา ที่ใช้หลักการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ได้แก่ หลักการบริหารจัดการที่ดี หลักการกระจายอำนาจ และหลักการมีส่วนร่วม

2. กำหนดเป้าหมายการพัฒนาระบบการนิเทศในแต่ละด้าน มุ่งเน้นประเด็นที่ส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษา และสามารถปรับแก้ได้ในสถานการณ์จริง ควรเน้นการแก้ปัญหาและพัฒนาระบบการนิเทศ เชิง “คุณภาพ” มากกว่า “ปริมาณ”

3. การสร้างเครือข่ายการนิเทศการศึกษาระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาให้เป็นกลุ่มพัฒนาบทเรียนในองค์กร ควรเกิดจากความสมัครใจของสถานศึกษา ที่มีเป้าหมายในการพัฒนาการจัการศึกษาร่วมกัน อยู่ในบริบทการเรียนรู้เดียวกัน จะทำให้สามารถให้ข้อเสนอแนะที่มีความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบการนิเทศไปใช้ได้จริง

4. ผู้บริหารและผู้นิเทศควรให้ความสำคัญกับการสร้างเจคติที่ดีเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการนิเทศ เช่น กลุ่มนิเทศออนไลน์ Face book, line, Google Classroom เป็นต้น มาประยุกต์ใช้ในการนิเทศ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการนำองค์ประกอบของการนิเทศการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ไปทดลองใช้ในการบริหารการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อสรุปภาพรวมขององค์ประกอบและยืนยันประสิทธิภาพขององค์ประกอบการนิเทศ

2. ควรศึกษาวิจัยเปรียบเทียบรูปแบบการนิเทศการศึกษาระหว่างสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภูมิภาคต่าง ๆ

3. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

เอกสารอ้างอิง

กรองทอง จิรเดชากุล. (2550). **คู่มือการนิเทศภายในโรงเรียน.** กรุงเทพฯ: ธารอักษร.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545.** กรุงเทพมหานคร: คุรุสภา.

เฉลิมชัย พันธ์เลิศ. (2549). **การพัฒนากระบวนการเสริมสมรรถภาพการชี้แนะของนักวิชาการ พี่เลี้ยงโดยใช้การเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ในการอบรมโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ชาญชัย อาจินสมาจาร. (2547). **การนิเทศการศึกษา.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เคแอนด์พีบุ๊คส์.

ถวิล มาตรเลี่ยยม. (2545). **การปฏิรูปการศึกษา: โรงเรียนเป็นฐานการบริหารจัดการ.** กรุงเทพฯ: เสนาธรรม.

ประกอบ คุปรัตน์. (2536). **หัวหน้าภาควิชากับการบริหารงานภาควิชา ในการประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่องการพัฒนาองค์กร: การบริหารงานภาควิชา หน้า 1. 22-23 พฤศจิกายน 2536.** ณ อาคารเรียนรวม และหอสมุด คณะแพทศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2546). *จิตวิทยาการศึกษา.* กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมกรุงเทพ.

พรรณมาศ พรมพิลา. (2553). **ปัจจัยด้านกระบวนการที่ส่งต่อการนิเทศการสอนในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองท้องถิ่น.** นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปกร พระราชวังสนามจันทร์.

พิณสุดา สิริธรังศรี. (2541). **การกระจายอำนาจการบริหารการศึกษา.** กรุงเทพฯ: เซเว่นซ์พริ้นติ๊งกรุ๊ป.

ภัณฑิรา สุปการ. (2555). **รูปแบบการบริหารการจัดการนิเทศการศึกษา สำหรับศตวรรษที่ 21.** สาขาวิชาการบริหารการศึกษา.

รุ่ง แก้วแดง. (2544). **ประกันคุณภาพการศึกษาทุกคนทำได้ไม่ยาก.** กรุงเทพฯ: วัฒนพาณิชย์.

วรรณพร สุขอนันต์. (2550). **รูปแบบการนิเทศภายในของสถานศึกษาขนาดเล็ก.** วิทยานิพนธ์ปรัชญา ดุษฎีบัณฑิต. (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม.

วัฒนา ก้อนเชื้อรัตน์. (2553). **การวิจัยและพัฒนาชุดการเรียนรู้การนิเทศเพื่อการเปลี่ยนแปลง.** นครราชสีมา: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขตสำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

วิจารณ์ พานิช. (2554). **วิธีการสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ ในศตวรรษที่ 21.** กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.

สงัด อุทรานันท์. (2530). **การนิเทศการศึกษา: หลักการ ทฤษฎีและการปฏิบัติ.** (พิมพ์ครั้งที่2). กรุงเทพฯ: มิตรสยาม.

สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์. (2542). **การประกันคุณภาพการศึกษา: พลังและความหวัง.** นครปฐม: สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2553). **ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561).** กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2547). **แนวทางการพัฒนาคุณภาพการเรียน การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2557). **นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ 2558.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

สุทธนู ศรีไสย์. (2549). **หลักการนิเทศการศึกษา.** กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุนิสา วิทยานุกรณ์. (2552). **การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาสู่ความเป็นเลิศในโรงเรียนเอกชน.** ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎี บัณฑิต (การบริหารการศึกษา) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

Burton, William. and Brueckner, Leo J. (1995). **Supervision: A Social Process (3nd ed).** New York: Appleton - century.

Caldwell, B.J.and Spinks, J.M. (1990). **The Self – Managing School: Administrative Science Quarterly.** London: Tayor and Francis (Mimeographed).

Cogan, J. & Kubow, P.K. (1997). **Multidimensional citizenship Educational policy for the 21th century: The final report of the citizenship education policy study project.** Tokyo: Sasakawa Peace Foundation.

Gilmore, G. D., & Cambell, M. D. (1996). **Needs Assessment Strategies for Health Education and Promotion.** Wl: Brown and Benchmark.

Glickman. (1990). **Supervision Instruction: A Developmental Approach.** *(2nd ed).* Boston: Allyn and Bacon Inc.

Myers, Dorothy and Stonehill, R. (1993). **School - Based Management.** (Online) Available: http://www/ed.gov/pubs/OR/ConsumerGuides/baseman.htl. 7 March 2013.

Sergiovanni, Thomas J. and Starratt, Robert J. (1971). **Supervisor: A Redefinition (5th ed.).** Singapore: McGraw–Hill.

สมรรถนะการทำงานของพนักงานบริษัท ไทยซูซูกิมอเตอร์ จำกัด

WORKING COMPETENCIES FOR STAFF'S THAI SUZUKI MOTOR CO.,LTD

ตระกูล จิตวัฒนากร*
TRAKUL CHITWATTANAKORN

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเพื่อศึกษาสมรรถนะการทำงานของพนักงานบริษัท ไทยซูซูกิมอเตอร์ จำกัดและเปรียบเทียบข้อมูลพื้นฐานของพนักงานบริษัท ไทยซูซูกิมอเตอร์ จำกัดกับสมรรถนะการทำงาน ในด้านสมรรถนะหลักและด้านสมรรถนะตามสายงาน ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ พนักงานบริษัท ไทยซูซูกิมอเตอร์ จำกัด รวมจำนวนทั้งสิ้น 1,118 คน ใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test และ F-test โดยนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง

ผลการวิจัย พบว่า สมรรถนะการทำงานของพนักงานบริษัท ไทยซูซูกิมอเตอร์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านสมรรถนะหลักอยู่ในระดับมาก รองลงมาได้แก่ ด้านสมรรถนะตามสายงานอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบสมรรถนะการทำงานของพนักงานบริษัท ไทยซูซูกิมอเตอร์ จำกัด โดยจำแนกตามเพศ ระดับการศึกษาและอายุการทำงาน พบว่า เพศที่แตกต่างกันไม่ส่งผลต่อสมรรถนะการทำงานของพนักงานบริษัท ไทยซูซูกิมอเตอร์ จำกัดแต่อายุการทำงานและระดับการศึกษาที่แตกต่างกันส่งผลต่อสมรรถนะการทำงานของพนักงานบริษัท ไทยซูซูกิมอเตอร์ จำกัด

คำสำคัญ สมรรถนะการทำงาน, พนักงานบริษัท

ABSTRACT

The purposes of this study are to study of working competencies for staff's Thai Suzuki Motor Co.,Ltd and compare with a basic database of working competencies for staff's Thai Suzuki Motor Co.,Ltd for 1) core competencies 2) job competencies. The populations of this study total 1,118 persons who are staff's Thai Suzuki Motor Co.,Ltd. The methodology of this study is questionnaire and statistic for analyzing namely frequency, percentage, average, standard deviation, t-test and F-test, the researcher will presenting in the form of tables with essay.

The result of this research found that the working competencies for staff's Thai Suzuki Motor Co.,Ltd found that it was in highest average level. When the working competencies for staff's Thai Suzuki Motor Co.,Ltd were classified into

* Dean of Faculty of Arts, North Bangkok University

gender, education, and work experience found that gender which were not different, However, the different working competencies education and work experience levels affect the staff's Thai Suzuki Motor Co.,Ltd.

Keyword : Competencies, Employees

1. บทนำ

ในยุคปัจจุบันที่กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วได้ส่งผลให้ประชาคมโลกต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงอย่างมากมาย ภายใต้สังคม เศรษฐกิจ การเมือง การศึกษา สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมที่มีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ซึ่งถูกเชื่อมโยงด้วยยุคของข้อมูลข่าวสารที่ถึงกันอย่างรวดเร็ว ทำให้ประชาคมโลกถูกหล่อหลอมเข้าเป็นสังคมเดียวกัน (Srivika Mettavatchaisakul, n.p.) ส่งผลให้แต่ละหน่วยงานมีการแข่งขันกันเพื่อพัฒนาองค์กรให้สามารถแข่งขันได้ในตลาดอาเซียน ซึ่งหนึ่งในการพัฒนาองค์กรก็คือการพัฒนาศักยภาพการทำงานของพนักงานในองค์กร เมื่อมองจากแนวคิดของโมเดลการคัดเลือกบุคลากร สมรรถนะสามารถใช้เป็นสิ่งที่วัดเพื่อทำนายผลการปฏิบัติงานหรือเป็นส่วนหนึ่งของผลการปฏิบัติงาน สมรรถนะสามารถนำมาใช้ในการบริหารงานบุคคล โดยกำหนดว่าสมรรถนะเป็นคุณลักษณะเชิงพฤติกรรมที่เป็นผลมาจากความรู้ ทักษะ ความสามารถ และคุณลักษณะอื่นๆ ที่ส่งผลให้บุคคลสร้างผลงานที่โดดเด่นในองค์กร (Office of the Civil Service Commission (OCSC), 2009) โดยสมรรถนะที่พนักงานควรมีเป็นสมรรถนะของบุคคลซึ่งแสดงให้เห็นถึงแนวทางการกระทำพฤติกรรมหรือการคิดประกอบด้วยสิ่งต่างๆดังต่อไปนี้ 1. แรงจูงใจ (Motive) เป็นสิ่งที่บุคคลคิดถึงหรือมีความต้องการ ซึ่งแรงจูงใจจะเป็นตัวผลักดันหรือ แรงขับให้บุคคลกระทำพฤติกรรม หรือตัวกำหนดทิศทางหรือทางเลือกในการกระทำพฤติกรรมเพื่อตอบสนองต่อเป้าหมาย หรือหลีกหนีจากสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ตนไม่พึงปรารถนา เช่น เมื่อบุคคลตั้งเป้าหมายที่ท้าทายจะทำให้เขามีความรับผิดชอบ มีความกระตือรือร้น และมุ่งมั่นที่จะทำงานให้ประสบความสำเร็จ และจะใช้เป็นข้อมูลย้อนกลับ เพื่อทำงานให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นไป 2. อุปนิสัย (Trait) เป็นคุณลักษณะทางกายภาพของบุคคล ซึ่งจะแสดงออกมาเพื่อตอบสนองต่อข้อมูล หรือสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ อุปนิสัยเป็นสิ่งที่เกิดจากการศึกษา การอบรมเลี้ยงดู ประสบการณ์ และการเรียนรู้ของบุคคล สมรรถนะด้านอุปนิสัย เช่น การควบคุมอารมณ์ภายใต้สภาวะความกดดัน ความคิดริเริ่ม เป็นต้น 3. อัตมโนทัศน์ (Self-Concept) หรือความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเอง อาจรวมถึงทัศนคติ (Attitude) ค่านิยม (Value) จินตภาพส่วนบุคคล (Self-Image) เป็นต้น 4. บทบาททางสังคม (Social Role) หมายถึง สิ่งที่บุคคลต้องการสื่อให้ผู้อื่นในสังคมเห็นว่าตัวเขามีบทบาทต่อสังคมอย่างไรบ้าง เช่น การเป็นผู้นำทีมงาน ความมีจริยธรรม เป็นต้น 5. ความรู้ (Knowledge) หมายถึง ข้อมูล ความรู้ ความเข้าใจในหลักการ แนวคิดต่าง ๆ ที่บุคคลจำเป็นต้องมี ในสาขาวิชาชีพนั้น 6. ทักษะ (Skill) หมายถึง ความสามารถ ความชำนาญหรือความคล่องแคล่วในการปฏิบัติงานทั้งด้านใช้อวัยวะ ส่วนใดส่วนหนึ่งของร่างกาย หรือ การใช้สมองเพื่อคิดสิ่งต่าง ๆ (Piriya Anukul, 2007)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาที่กล่าวมาผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาสมรรถนะการทำงานของพนักงานบริษัท ไทยซูซูกิมอเตอร์ จำกัด เพื่อหาแนวทางในการเพิ่มพูนสมรรถนะในการปฏิบัติงานของพนักงานแต่ละคน เช่น ความคิด การกระทำความสามารถ ความรู้ ความชำนาญ ตลอดจนหาแนวทางพัฒนาทัศนคติที่ดีต่อการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัท ไทยซูซูกิมอเตอร์ จำกัด ได้อย่างมีประสิทธิภาพและตรงตามภาระหน้าที่ต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสมรรถนะการทำงานของพนักงานบริษัท ไทยซูซูกิมอเตอร์ จำกัด

2.2 เพื่อเปรียบเทียบข้อมูลพื้นฐานของพนักงานบริษัท ไทยซูซูกิมอเตอร์ จำกัดกับสมรรถนะการทำงาน

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาสมรรถนะการทำงานของพนักงานบริษัท ไทยซูซูกิมอเตอร์ จำกัด โดยเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ โดยมีวิธีดำเนินงานตามลำดับขั้นตอนในรายละเอียดดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ พนักงานบริษัท ไทยซูซูกิมอเตอร์ จำกัดจำนวน 1,118 คน กลุ่มตัวอย่างมาจากวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวนของ Taro Yamame ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ระดับความคลาดเคลื่อน +5% (Yamane ,1967) รวมจำนวนทั้งสิ้น 295 คน (เก็บข้อมูลกลับคืนมาได้จำนวน 239 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 81 ของแบบสอบถามทั้งหมด)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ได้การวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามสมรรถนะการทำงานของพนักงานบริษัท ไทยซูซูกิมอเตอร์ จำกัด แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับเพศ ระดับการศึกษา และอายุการทำงาน ลักษณะข้อคำถามแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับสมรรถนะการทำงานของพนักงานบริษัท ไทยซูซูกิมอเตอร์ จำกัด ในด้าน 1.ด้านสมรรถนะหลัก 2.ด้านสมรรถนะตามสายงาน ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert Scales) ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และ น้อยที่สุด โดยผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ในการให้คะแนน ดังนี้

5 คะแนน	หมายถึง	ระดับมากที่สุด
4 คะแนน	หมายถึง	ระดับมาก
3 คะแนน	หมายถึง	ระดับปานกลาง

2 คะแนน หมายถึง ระดับน้อย

1 คะแนน หมายถึง ระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ เพิ่มเติม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยทำหนังสือจากคณะศิลปศาสตร์ไปยังบริษัท ไทยซูซูกิมอเตอร์ จำกัดโดยส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลงานวิจัยพร้อมกับแบบสอบถามที่ลงรหัสเรียบร้อยแล้ว โดยให้เวลาทำแบบสอบถาม 2 สัปดาห์ แล้วผู้วิจัยไปรับคืนมา

2. เมื่อได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องและครบถ้วนทั้งข้อมูลในแบบสอบถามและจำนวนของแบบสอบถาม แล้วนำแบบสอบถามที่ได้มาจัดหมวดหมู่

3. คีย์ข้อมูลของแบบสอบถาม แล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

การดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ในการบรรยายข้อมูล และนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง ได้แก่ ความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

2. ข้อมูลสภาพสมรรถนะการทำงานของพนักงานบริษัท ไทยซูซูกิมอเตอร์ จำกัด วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ในการบรรยายข้อมูล และนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และแปลความหมายค่าเฉลี่ยดังนี้

4.51 – 5.00 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด

3.51 – 4.50 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับมาก

2.51 – 3.50 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง

1.51 – 2.50 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับน้อย

1.00 – 1.50 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด

3. ข้อมูลที่ได้จากข้อเสนอแนะอื่นๆ เพิ่มเติมใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยบรรยายเป็นความเรียง

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การทดสอบสมมุติฐานเพื่อศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามกับสภาพสมรรถนะการทำงานของพนักงานบริษัท ไทยซูซูกิมอเตอร์ จำกัด ใช้ค่าสถิติ t-test กรณีข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม มี 2 กลุ่ม และทำการทดสอบด้วยสถิติ F-test กรณีข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม มี 2 กลุ่มขึ้นไป ในกรณีที่ผลการวิเคราะห์ F-test พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จะทำการวิเคราะห์ข้อมูลเพิ่มเติมด้วยวิธีของ

Scheffe โดยนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง ข้อมูลที่ได้จากข้อเสนอแนะอื่นๆ เพิ่มเติมใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยบรรยายเป็นความเรียง

4. ผลการวิจัย

4.1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า จำแนกตามเพศ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 176 คน คิดเป็นร้อยละ 73.6 จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่มีมีระดับการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาและปริญญาตรี จำนวน 99 คน คิดเป็นร้อยละ 41.4 และจำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 41.0 รองลงมา ได้แก่ อนุปริญญา จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 15.5 และน้อยที่สุด ได้แก่ สูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 2.1

4.2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสมรรถนะการทำงานของพนักงานบริษัท ไทยซูซูกิมอเตอร์ จำกัด พบว่า สภาพสมรรถนะการทำงานของพนักงานบริษัท ไทยซูซูกิมอเตอร์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ =3.84, S.D.=.54) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านสมรรถนะหลักอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ =3.93, S.D.=.57) รองลงมาได้แก่ ด้านสมรรถนะตามสายงานอยู่ในระดับมาก($\overline{X}$ =3.75, S.D.=.57) ตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบสมรรถนะการทำงานของพนักงานบริษัท ไทยซูซูกิมอเตอร์ จำกัด โดยจำแนกตามเพศ ระดับการศึกษาและอายุการทำงาน พบว่า เพศที่แตกต่างกันไม่ส่งผลต่อสมรรถนะการทำงานของพนักงานบริษัท ไทยซูซูกิมอเตอร์ จำกัดแต่อายุการทำงานและระดับการศึกษาที่แตกต่างกันส่งผลต่อสมรรถนะการทำงานของพนักงานบริษัท ไทยซูซูกิมอเตอร์ จำกัด

5. อภิปรายผล

จากสมรรถนะการทำงานของพนักงานบริษัท ไทยซูซูกิมอเตอร์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านสมรรถนะหลักอยู่ในระดับมาก รองลงมาได้แก่ ด้านสมรรถนะตามสายงานอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบสมรรถนะการทำงานของพนักงานบริษัท ไทยซูซูกิมอเตอร์ จำกัด โดยจำแนกตามเพศ ระดับการศึกษาและอายุการทำงาน พบว่า เพศที่แตกต่างกันไม่ส่งผลต่อสมรรถนะการทำงานของพนักงานบริษัท ไทยซูซูกิมอเตอร์ จำกัดแต่อายุการทำงานและระดับการศึกษาที่แตกต่างกันส่งผลต่อสมรรถนะการทำงานของพนักงานบริษัท ไทยซูซูกิมอเตอร์ จำกัดซึ่งสอดคล้องกับ Thiamrat Kongthon (2011) ที่ศึกษาระดับความต้องการพัฒนาตนเองของบุคลากรในบริษัท ทีเอสที เมทัลเวิร์ค จำกัด และศึกษาเปรียบเทียบระดับความต้องการพัฒนาตนเองของบุคลากรในบริษัท ทีเอสที เมทัลเวิร์ค จำกัด จำแนกตามปัจจัยคุณลักษณะส่วนบุคคลและปัจจัยด้านการพัฒนาตนเองกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา คือ บุคลากรในบริษัท ทีเอสที เมทัลเวิร์ค จำกัด จำนวน 100 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบสอบถาม เก็บข้อมูลโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าความถี่ (Frequencies) ค่าเฉลี่ย (Mean)

ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การวิเคราะห์ความแปรปรวน (One Way Anova) ทดสอบความแตกต่างรายคู่ ด้วยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe') และค่าสถิติที (t-test) มีผลการศึกษาดังนี้ 1.ความต้องการพัฒนาตนเองของบุคลากรในบริษัท ทีเอสที เมทัลเวิร์ค จำกัด โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการศึกษาต่อสูงสุด รองลงไปเป็นด้านการฝึกอบรม ด้านการเรียนรู้ด้วยตนเอง และด้านสภาพและลักษณะของงานที่ทำ ตามลำดับต่ำสุด การพัฒนาตนเองของบุคลากรในบริษัท ทีเอสที เมทัลเวิร์ค จำกัด จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า บุคลากรในบริษัท ทีเอสที เมทัลเวิร์ค จำกัด ที่มีเพศ อายุ สถานภาพสมรส ตำแหน่งงานและการศึกษาต่างกันมีระดับความต้องการพัฒนาตนเองไม่แตกต่างกัน และจำแนกตามปัจจัยด้านการพัฒนาตนเอง พบว่าบุคลากรที่มีอายุงานต่างกัน มีระดับความต้องการพัฒนาตนเองไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับ Apisit Kidsoda (2010) ที่ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒธรรมองค์กรกับสมรรถนะการทำงานของพนักงาน ลูกจ้างประจำ และลูกจ้างในสังกัดที่ทำการไปรษณีย์จังหวัดสกลนคร โดยประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นพนักงาน ลูกจ้างประจำ และลูกจ้างในสังกัดที่ทำการไปรษณีย์จังหวัดสกลนครรวมทั้งสิ้น 129 คน โดยทั้งหมดเป็นประชากรเป้าหมายและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็ฯแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า(Rating Scale) แล่งเป็น 3 ตอน สถิติที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การแจกแจงความถี่ ทดสอบสมมุติฐานโดยใช้ค่า t-test และค่า F-test และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์กรกับสมรรถนะการทำงานด้วยสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะการจัดการในความรับผิดชอบโดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ความเป็นผู้นำมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ถัดมาเป็นความสามารถในการทำงานเป็นทีม การตัดสินใจ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และการแก้ไขปัญหาตามลำดับ

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้

1) ควรมีการพัฒนาสมรรถนะการทำงานให้กับพนักงานทั้งสมรรถนะหลักและสมรรถนะตามสายงาน

2) ควรมีการฝึกอบรมเพิ่มพูนความรู้และทักษะในการทำงานตามสายงานให้มากขึ้นและต่อเนื่องเพื่อให้เกิดความสามารถในการทำงาน

6.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาหารูปแบบการพัฒนาสภาพสมรรถนะการทำงานของพนักงานบริษัทเอกชนที่จะสามารถทำให้พนักงานเกิดการพัฒนาทั้งสมรรถนะหลักและสมรรถนะตามสายงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) ควรศึกษาสาเหตุที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาสมรรถนะการทำงานของของพนักงานบริษัทเอกชน

Reference

Apisit Kidsoda. (2010). *The relationship between organizational culture and working competency among the officers, regular employees, and wage earners working at the changwatsakon nakhon post office* (Master's Thesis). in Public Administration, Sakon Nakhon Rajabhat University.

Office of the Civil Service Commission (OCSC). (2009). *Core Competency Guide: Description And behavioral examples.* Bangkok: P.A.living Co.,Ltd.

Thiamrat Kongthon. (2011). *Sele development needs of personnel in the Metal Work Company Limited.* An independent study for the degree of master of public administration in public administration, Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage.

Yamane, T. (1967). *Elementary Sampling Theory*. Englewood Cliffs, New Jersey : PrenticeHall, Inc.

การจัดการเชิงกลยุทธ์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
STRATEGIC MANAGEMENT OF MAHACHULALONGKORNRAJAVIDYALAYA UNIVERSITY

เดช ชูจันอัด* สุพิศาล ภักดีนฤนาถ** สานิต ศิริวิศิษฐ์กุล***
Det Chuchanat, Suphisan Phakdinaruenat, Sanit Sirivisitkul

บทคัดย่อ

บทความวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการจัดการเชิงกลยุทธ์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการจัดการเชิงกลยุทธ์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยมีประเด็นที่สัมภาษณ์ในการวิจัย คือ ความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการจัดการเชิงกลยุทธ์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จากผู้บริหาร คณาจารย์ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กลุ่มตัวอย่างนี้ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพ ปัญหาการจัดการเชิงกลยุทธ์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย บุคคลที่มีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญด้านการจัดการเชิงกลยุทธ์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยประกอบด้วย นักวิชาการ ผู้บริหาร คณาจารย์ที่มีความรู้ และผู้ที่มีประสบการณ์ในการบริหารจัดการ ผลการศึกษา สภาพ ปัญหาการจัดการเชิงกลยุทธ์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผลการวิจัย พบว่า

ด้านกลยุทธ์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พบว่ามี 3 ประเด็นหลักได้แก่ 1) ประเด็นเกี่ยวกับนโยบายและแผน กลยุทธ์คือเข็มชี้นำการเดินทาง ซึ่งแผนกลยุทธ์ไม่ได้มาจากการสำรวจและติดตามเชิงประจักษ์บุคลากรของมหาวิทยาลัย ข้อมูลไม่ได้เกิดขึ้นจากการสำรวจข้อมูลการพัฒนาบุคลากรเชิงประจักษ์อย่างชัดเจนก่อนยกร่างแผนกลยุทธ์ ข้อมูลการได้มาโดยไม่เป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ 2) ประเด็นเกี่ยวกับการดำเนินตามกลยุทธ์ขององค์กร สาระสำคัญคือการดำเนินตามกลยุทธ์ขององค์กรจำเป็นต้องใช้งบประมาณมาก ในเมื่องบประมาณมีความเสี่ยงสูงกลยุทธ์ก็เสี่ยงไปด้วย ด้วยเหตุที่มหาวิทยาลัยได้ออกนโยบายไว้หลายนโยบาย บางนโยบายก็ปฏิบัติได้ และบางนโยบายปฏิบัติไม่ได้เป็นเพียงนโยบายในอุดมคติ และเป็นเรื่องความเสี่ยงในแง่ของการวางกลยุทธ์ที่ไม่ตรงกับธรรมชาติองค์กร 3) ประเด็นเกี่ยวกับศักยภาพของบุคลากร ซึ่งแผนพัฒนา

* Doctor of Philosophy Program Faculty of Political Science, North Bangkok University.
** Faculty of Political Science, North Bangkok University
*** Faculty of Political Science, North Bangkok University

มหาวิทยาลัยมีการกำหนดมาตรการหรือแนวปฏิบัติในบางประเด็นไม่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม บางประเด็นนำไปปฏิบัติได้แต่ไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์เพราะไม่ตรงกับธรรมชาติขององค์กร นอกจากนี้ แผนพัฒนาบุคลากร แผนการใช้จ่ายเงิน/งบประมาณ ยังอยู่ในระหว่างยกร่างใหม่ การบริหารงานจึงใช้แผนการใช้จ่ายงบประมาณประจำปีเป็นกรอบในการดำเนินงานเป็นหลัก ในลักษณะที่ว่ามีเงิน/งบประมาณเท่าไรก็ทำเท่านั้น ทำไปตามงบประมาณที่มีอยู่ ไม่ได้มีแผนกลยุทธ์ในระยะยาว

คำสำคัญ : การจัดการ, การจัดการเชิงกลยุทธ์, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ABSTRACT

The objectives of this research were to study the opinion of related persons about strategic management of Mahachulalongkornrajavidyalaya University. The researcher collected the data by in-depth interview that had the topic for interview of this research, was about the opinion of related persons of strategic management of Mahachulalongkornrajavidyalaya University from administrators, lecturers which had the involve to strategic management of Mahachulalongkornrajavidyalaya University. The sampling group gave the data about state and problem of strategic management of Mahachulalongkorn rajavidyalaya University. The persons had the experience and specialization to strategic management of Mahachulalongkornrajavid yalaya University consisted of academicians, executives, educated lecturers and the persons who had the experience in management. The result of study the state and problem of strategic management of Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

Findings were as follows:

For the stategy of Mahachulalongkornrajavidyalaya University found that had three matters such as 1) about the policy and plan. Strategy is like the journey indicator that the strategic plan did not come from survey and observe the personnel of university. The data did not come from the survey from personnel development clearly before drafting the strategic plan that the data was not the empirical data. 2. The issue about working according to strategy of organization. The essence of working according to organization which spend much money and the high risky budget and also risky strategy. The university issued the many policies, some policy can use and some could not. Because it was the ideality and the risk of strategy improperly to the nature of organization. 3. The potentiality of personnel which plan of university, had the measure or practical issue could not

really practice. Some issue could practice but could not succeed due to objective because it was not proper to nature of organization. Moreover, personnel development plan, financial plan and budgetary plan is drafting. The management use the annual expenditure plan as the main principle like how much money or budget, should work along with the remaining budgetary frame and no long term strategic plan.

Keywords: Management, Strategic Management, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

1. บทนำ

การศึกษาในประเทศไทยมีบทบาทหน้าที่สำคัญต่อการผลิตบัณฑิตเพื่อให้มีความรู้ความสามารถในสาขาวิชาต่าง ๆ อย่างทันสมัย ทันเหตุการณ์ ทันโลก ควบคู่กับคุณธรรมและจริยธรรม เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน สังคม และประเทศชาติ ด้วยความสันติสุข ความเปลี่ยนแปลงด้านสังคมปัจจุบันที่เต็มไปด้วยการแข่งขันในด้านต่าง ๆ ความแตกต่างจึงเกิดขึ้นในสังคมทั้งความคิดความเห็น พฤติกรรรมการแสดงออกจึงเป็นปรากฏการณ์ใหม่ของคนในสังคมไทยสืบเนื่องมาจากความเจริญที่ได้พัฒนาไปอย่างรวดเร็วยิ่งสังคมมีความเจริญไปมากเท่าใด คนในสังคมนั้นจะต้องพยายามปรับตัวให้กับสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปให้มากเท่านั้น และความจำเป็นพื้นฐานสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมการพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้า มาตรฐานของชีวิตคนที่พยายามให้มีความเสมอภาคกันตามระบบการปกครองที่ทุกฝ่ายต้องการให้มีความสมบูรณ์เหมาะสม เข้ากับยุคสมัยนิยมในการปฏิวัติวิทยาศาสตร์ทางสังคมให้เอื้อต่อการแก้ปัญหาวิกฤตสังคมไทยที่มีความหลากหลายซับซ้อนมากยิ่งขึ้น

การทำงานทุกอย่างต้องมีการเกี่ยวข้องประสานงานประโยชน์กับผู้อื่นเสมอ จึงต้องรู้จักทำตัวให้ใจกว้าง ให้เห็นความสำคัญของผู้อื่นและงานของผู้อื่นเท่ากับความสำคัญของตนเอง และสำคัญที่สุดต้องเข้าใจให้ตรงกันว่าการประสานงานกันนั้น คือ ไม่แบ่งฝ่ายแบ่งพวกกัน ไม่แย่งประโยชน์ ไม่แย่งความดีความชอบกัน หากแต่ปรองดองกันด้วยความจริงใจ เห็นใจ และเข้าใจ โดยมุ่งหวังผลสำเร็จร่วมกันเป็นสำคัญกว่าสิ่งอื่น ๆ ดังนั้น ในปัจจุบันนี้การบริหารงานใด ๆ จะเกิดประสิทธิผลได้ ผู้เป็นหัวหน้าหรือของผู้บริหารจะต้องกระจายความรับผิดชอบอย่างเป็นธรรมไปสู่ผู้ใต้บังคับบัญชาในหน่วยงานของตน ถึงแม้ว่าไม่มีปัจจัยใดที่สามารถควบคุมการเปลี่ยนแปลงภายในหน่วยงาน ก็ตาม แต่สิ่งหนึ่งที่จะปรับปรุงและพัฒนาได้ตลอดเวลาก็คือ แนวคิดความสามารถของผู้บริหารในองค์กรบนพื้นฐานที่ว่า ไม่มีรูปแบบการบริหารใด ที่เหมาะสมกับทุกสภาพการณ์ ในทำนองเดียวกันย่อมไม่มีผู้นำคนใดที่จะเหมาะสมกับการบริหารงานในทุกองค์กรและทุกสถานการณ์ ดังนั้นผู้บริหารหน่วยงานจึงต้องมีความสามารถในการใช้บทบาทแนวคิดให้เหมาะสมกับการ

เปลี่ยนแปลงต่างๆ โดยสามารถปรับตัวให้เหมาะสมกับทุกสถานการณ์ได้และใช้ความรู้ความสามารถของตนให้เกิดประโยชน์ต่อการบริหารงานอย่างมีประสิทธิผลด้วย

สังคมมีสภาพที่เปลี่ยนแปลงไปสู่สังคมเทคโนโลยีข่าวสาร สังคมที่เน้นคุณภาพการแข่งขันอย่างสูง และสังคมเป็นสังคมที่ไร้พรหมแดนแห่งการเรียนรู้ ทำให้การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาจะต้องเน้นความเป็นอิสระของหารบริหาร และการจัดการตนเอง เพื่อให้มีความคล่องตัวทันต่อการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มหาวิทยาลัยภายในประเทศไทย จึงต้องมีการปรับเปลี่ยนไปตามครรลองของการบริหารและจัดการที่เน้นประสิทธิภาพและประสิทธิผล ต้องการบริหารคนเพื่อให้ใช้ศักยภาพเต็มขีดความสามารถ เพื่อมุ่งหวังให้ได้คนดีคนเก่งมาปฏิบัติภารกิจที่สำคัญในมหาวิทยาลัย

การปฏิรูปการศึกษาส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางในทางเศรษฐกิจ สังคมการเมือง เทคโนโลยีและวัฒนธรรมตามกระแสโลกาภิวัตน์ ส่งผลให้มีการขยายตัวของปริมาณนิสิต นักศึกษา ความต้องการศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาที่เพิ่มมากขึ้น ความเจริญก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ความคาดหวังของสังคมที่มีต่ออุดมศึกษาในฐานะกลไกที่สำคัญต่อการพัฒนาศักยภาพทรัพยากรมนุษย์เพื่อให้สามารถแข่งขันกับนานาชาติได้ ปัญหาคุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษาที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของสังคมหรือตลาดแรงงานและสภาพความจำกัดด้านงบประมาณ ประกอบกับการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ที่มุ่งให้การศึกษาระดับอุดมศึกษามีการบริหารจัดการที่ดี เปิดโอกาสทางการศึกษาแก่บุคคลอ่างเท่าเทียมกัน พัฒนาคุณภาพของการศึกษาให้มีความสอดคล้องกับบริบทของสังคมและต้องมีความเป็นสากล

ในรัชกาลของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ถือได้ว่าเป็นยุคการปฏิรูปการศึกษาระดับสูงของประเทศครั้งสำคัญ จนกลายเป็นแรงกระตุ้นที่นำมาสู่การสถาปนาระบบอุดมศึกษาไทย ในที่สุดจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จึงเป็นมหาวิทยาลัยแห่งแรกของไทยที่มีรากฐานมาจากการหลอมรวมโรงเรียนวิชาชีพระดับสูงที่มีอยู่เดิม ต่อมาได้ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นมหาวิทยาลัยสงฆ์แห่งคณะสงฆ์ไทยที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ได้ทรงสถาปนาขึ้น ณ วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ เพื่อเป็นสถาบันการศึกษาพระไตรปิฎกและวิชาชั้นสูงสำหรับพระภิกษุ สามเณรและคฤหัสถ์ โดยพระราชทานนามว่า มหาธาตุวิทยาลัย เมื่อปีพุทธศักราช 2430 และได้เปิดดำเนินการศึกษาเมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน พุทธศักราช 2432 และมหาวิทยาลัยมหามกุฎราชวิทยาลัย ได้มีการก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2436 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระบรมราชานุญาติให้ตั้งวิทยาลัยขึ้นในบริเวณวัดบวรนิเวศวิหาร พระราชทานนามว่า มหามกุฎราชวิทยาลัยโดยมีพระราชประสงค์เพื่อเป็นที่ศึกษาเล่าเรียนของพระภิกษุสามเณร ทรงอุทิศพระราชทรัพย์บำรุงประจำทุกปีและก่อสร้างสถานศึกษาวิทยาลัยแห่งนี้ขึ้น

ด้วยสภาพสังคมในปัจจุบันนี้ ซึ่งเป็นสังคมเทคโนโลยีข่าวสาร สังคมที่ไร้พรมแดน ความรู้จึงทำให้มหาวิทยาลัยไทยต้องพัฒนาตามไปด้วย กลุ่มนักวิชาการ นักบริหาร และนักธุรกิจเอกชน ซึ่งต้องการให้มหาวิทยาลัยไทยมีคุณภาพ สามารถแข่งขันกับมหาวิทยาลัยทั่วโลกได้ ต้องเน้นการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ต้องการบริหารคนให้คุ้มคุณค่าและศักยภาพ

ตลอดจนการขจัดคนที่ไร้คุณภาพออกไป มุ่งหวังจะได้คนดี คนเก่ง มีคุณธรรมจริยธรรม มาปฏิบัติภารกิจในมหาวิทยาลัย ด้วยแนวคิดดังกล่าว มหาวิทยาลัยไทยจะต้องปรับเปลี่ยนบทบาทโดยเฉพาะความคล่องตัวในการบริหารองค์การ การบริหารคน การบริหารวิชาการ การบริหารการเงิน เป็นต้น การที่จะทำให้มหาวิทยาลัยคล่องตัว สร้างความเป็นเลิศทางวิชาการ สนองความต้องการชองสังคมได้ แนวทางหนึ่งคือ มหาวิทยาลัยต้องสร้างคุณธรรม จริยธรรมให้กับหน่วยงานและองค์การ หรือแก่นิสิตนักศึกษาที่เข้ามาศึกษา เพื่อเป็นการผลิตผู้ที่มาความรู้ ควบคู่กับคุณธรรม สู่สังคมไทย

ประเทศไทย ได้มีมหาวิทยาลัยที่เน้นสร้างบัณฑิตให้มีความรู้ควบคู่กับคุณธรรม จริยธรรม อย่าโดดเด่น และเห็นได้ชัด ก็คือ มหาวิทยาลัยสงฆ์ไทย ได้แก่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยสงฆ์ที่รับทั้งฆราวาส และพระภิกษุ สามเณรเข้าศึกษา มุ่งเน้นส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม

ในขณะเดียวกันมหาวิทยาลัยสงฆ์ซึ่งเป็นสถาบันทางสังคมที่ทรงพลังในการสร้างและพัฒนาทุนมนุษย์ในสังคมให้เป็นบุคคลากรที่มีคุณภาพ จึงมีภารกิจที่สำคัญยิ่งในการดำเนินงานดังกล่าว และมีความเหมาะสมที่จะต้องพัฒนาองค์กรให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้มากกว่าองค์กรรูปแบบอื่น ทั้งนี้การที่มหาวิทยาลัยสงฆ์จะก้าวไปสู่ทศวรรษใหม่นั้น มหาวิทยาลัยต้องมีการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์เพื่อให้สอดรับกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้และปรับเปลี่ยนไปสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ในอนาคต ในขณะที่ประเทศไทยจำเป็นต้องเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี 2558 นั้น คำถามที่สำคัญต่อมหาวิทยาลัยสงฆ์ไทยในยุคปัจจุบันคือ “จะจัดวางสถานะ บทบาท และท่าทีอย่างไร จึงจะสอดรับกับความเป็นไปในวิถีแห่งอาเซียน และนอกเหนือจากการวางสถานะให้สอดรับแล้ว คำถามต่อไปคือ จะเข้าไปช่วยส่งเสริมบทบาท แนวทางในการพัฒนาประชาคมอาเซียนใน 3 เสาหลักได้อย่างไร จึงจะทำให้มหาวิทยาลัยสงฆ์เป็นอีกทางเลือกหนึ่งในการพัฒนา “พลเมืองอาเซียน” ให้สามารถอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขท่ามกลางความหลากของศาสนา ภาษา วัฒนธรรม และชาติพันธุ์

จากเหตุผลดังกล่าวผู้บริหารของมหาวิทยาลัยเป็นผู้มีส่วนที่สำคัญในพัฒนาทุนมนุษย์ เพราะผู้บริหารและบุคลากรจะนำทางและทำให้เกิดกระบวนการของความร่วมมือง่ายขึ้น สภาพแวดล้อมแบบเปิดขององค์กรจะช่วยสนับสนุนการร่วมกิจกรรมและความร่วมมือรวมทั้งทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ผู้บริหารต้องมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสูง เพื่อให้สามารถนำพาองค์กรไปสู่การเป็นองค์กรสมรรถนะสูงเพราะฉะนั้นหมายความว่าผู้บริหารต้องสามารถที่จะเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์ และสร้างแรงจูงใจของผู้ใต้บังคับบัญชาให้รู้ถึงความจำเป็นและความสำคัญในการดำเนินงานเพื่อให้มหาวิทยาลัยเกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งยิ่งใหญ่ซึ่งนำไปสู่การเป็นองค์กรที่มีศักยภาพหรือสมรรถนะสูง

มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐที่กำลังกล่าวถึงกันอยู่ในขณะนี้มี 2 ประเภท ประเภทแรกเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐตั้งแต่แรกตั้ง อีกประเภทหนึ่งเป็นการพัฒนาจากมหาวิทยาลัยที่เป็นส่วนราชการและได้มีการเรียกกันอยู่หลายคำ เช่น มหาวิทยาลัยของรัฐนอกระบบราชการ มหาวิทยาลัยนอกระบบ มหาวิทยาลัยอิสระ มหาวิทยาลัยในกำกับ มหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาล

มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐบาล เป็นต้น ไม่ว่าจะเรียกว่าอะไรก็ตาม ความหมายสั้นๆ ก็คือ เป็นมหาวิทยาลัยของรัฐที่มิใช่ส่วนราชการที่สามารถพัฒนาระบบบริหารเป็นของตนเองที่สอดคล้องกับปรัชญาและจุดมุ่งหมายของมหาวิทยาลัย มีความเบ็ดเสร็จในตัว ลักษณะเช่นนี้ ตรงกับคำว่า "Autonomy" ซึ่ง Autonomy นั้น มิได้หมายความว่าเป็นอิสระ (independence) โดยไม่ต้องถูกกำกับและตรวจสอบโดยกลไก ของรัฐ

หลักการสำคัญของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ คือ ความอิสระ ความคล่องตัวและมีประสิทธิภาพในการดำเนินงานสูง สามารถพัฒนาองค์กรและระบบงานที่เหมาะสมกับกิจการของมหาวิทยาลัย ลดขั้นตอนการทำงาน สามารถใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า และเกิดประโยชน์สูงสุด การดำเนินการต่างๆ ส่วนใหญ่สิ้นสุดในระดับมหาวิทยาลัย และให้มีการควบคุมจากหน่วยงานภายนอกน้อยที่สุดเท่าที่จำเป็น (Annual Report, Suranaree University of Technology, 2007)

การกำกับของรัฐ หมายถึง การควบคุมดูแลการปฏิบัติการให้เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ โดยใช้ระบบรายงานกลับอย่างต่อเนื่อง และหมายรวมถึง ความพยายามของรัฐในการที่จะกำหนดทิศทาง และตรวจสอบกิจการของมหาวิทยาลัย ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของรัฐ 3 ประการ คือ 1) เพื่อให้เป็นไปตามความต้องการของตลาดแรงงาน 2) เพื่อกระจายโอกาสทางการศึกษา 4) เพื่อกระตุ้นการทำงานของมหาวิทยาลัย (Miskel, 2003)

มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐมีอิสระในลักษณะดังนี้ 1) มหาวิทยาลัยมีความเป็นอิสระจากกฎระเบียบของรัฐบาลในการกำหนดการบริหารภายในสถาบัน การจัดสรรงบประมาณและทรัพยากร การหารายได้จากทรัพย์สินที่ไม่เป็นของรัฐ การคัดเลือกบุคลากร เงื่อนไขการศึกษาเล่าเรียนและอิสระในการสอน ตลอดจนการทำวิจัยโดยปราศจากการแทรกแซง ความเป็นอิสระเชิงเนื้อหา (Substantial Autonomy) 2) การมีอิสระในการกำหนดหลักสูตร สาขาวิชาและเป้าหมายในการจัดการเรียนการสอน 3) ความเป็นอิสระเชิงกระบวนการ (Procedural Autonomy) หมายถึง สิทธิของมหาวิทยาลัยในการกำหนดแนวทางและวิธีการในการก้าวไปสู่ความสำเร็จสนองตอบต่อความจำเป็นเร่งด่วนที่กำหนดอย่างสอดคล้องกับนโยบายประเทศ 4) ความเป็นอิสระเชิงโครงสร้าง (Organic Autonomy) ของสถาบันในการกำหนดโครงสร้างทางวิชาการของหน่วยงานในระดับต่าง ๆ การบริหารมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ จะยึดติดความมีอิสระของสถาบันเป็นแนวทางในการบริหาร (Tapper, S. & Salter, 1995)

นอกจากนี้ มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐเป็นการวางจุดมุ่งหมายของสถาบัน การวางมาตรการดำเนินงาน และการดำเนินงาน โดยมีจุดมุ่งหมายหลักที่จะเปลี่ยนความสัมพันธ์ระหว่างมหาวิทยาลัยกับรัฐบาลใหม่ โดยมหาวิทยาลัยไม่เป็นหน่วยงานราชการ แต่ยังเป็นองค์กรของรัฐ รัฐยอมให้มหาวิทยาลัยมีความเป็นอิสระในการบริหารงาน มีอำนาจออกกฎระเบียบเกี่ยวกับการเงิน การคลัง พัสดุ การบริหารงานบุคคล การกำหนดเงินเดือนเอง และได้รับจัดสรรงบประมาณแผ่นดิน (Allen Micheal , 1988)

มหาวิทยาลัยสงฆ์เป็นองค์กรหนึ่งที่จัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษา และระดับสูงกว่าอุดมศึกษาสำหรับพระภิกษุและสามเณร (ปัจจุบันรับประชาชนทั่วไปเข้าศึกษาด้วย) การศึกษาวิชาการพระพุทธศาสนาและวิชาการขั้นสูงอื่นๆ แบ่งเป็นคณะต่างๆ ได้แก่ คณะพุทธศาสตร์ คณะครุศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ คณะมนุษย์ศาสตร์ เป็นต้น ปัจจุบันมหาวิทยาลัยสงฆ์ มี 2 แห่ง คือ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (ฝ่ายมหานิกาย) และมหาวิทยาลัยมหามงกุฎราชวิทยาลัย (ธรรมยุตินิกาย) ซึ่งพันธกิจหลักของมหาวิทยาลัยสงฆ์นั้น มุ่งผลิตและพัฒนาบัณฑิตให้มีคุณภาพสู่สังคม จะเห็นได้ว่ามหาวิทยาลัยสงฆ์ต้องพัฒนาศักยภาพขององค์กร เนื่องด้วยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีในยุคปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา และมีการแข่งขันกันสูงมาก ทุนมนุษย์จึงเข้ามามีบทบาทสำคัญในการเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ทำให้เกิดความก้าวหน้าในการปฏิบัติงานของบุคลากรอีกทั้งการพัฒนาความรู้ความสามารถ ทักษะ ทัศนะคติ และเตรียมบุคลากรเพื่อความก้าวหน้าไปสู่ระดับสูงขึ้นให้เป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าสูงสุด ผู้บริหารควรกำหนดทิศทางกลยุทธ์การบริหารงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร และนำองค์กรไปสู่องค์กรที่มีสมรรถนะสูงในอนาคต ผู้บริหารมหาวิทยาลัยเป็นตัวขับเคลื่อนกำลังในการพัฒนา หรือบ่งบอกถึงศักยภาพภาวะผู้นำในการพัฒนามหาวิทยาลัย ตลอดถึงปรับปรุงสถาบันเพื่อรองรับสมาคมอาเซี่ยนที่เกิดขึ้น เพราะปัจจุบันในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ยังมีจุดอ่อน ปัญหาต่าง ๆ เช่น นิสิตต่างเชื้อชาติ ต่างประเทศ ต่างชนชั้น และต่างวัย ที่เข้ามาศึกษาในมหาวิทยาลัยแห่งนี้ จึงเป็นประเด็นที่ผู้บริหารต้องพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของอาจารย์ที่จะส่งผลต่อการเรียนการสอน ให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่พึ่งประสงค์ และเพื่อรองรับการเข้ามาสู่ประชาคมอาเซียนดังกล่าว

มหาวิทยามหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยมีการจัดการองค์กรด้านกลยุทธ์ยังมีปัญหาและมีอุปสรรคในการจัดการโดยเฉพาะสภาพแวดล้อมภายนอกไม่ว่าจะเป็นระเบียบ ข้อบังคับที่ไม่สามารถบังคับใช้ได้เต็มที่กับหน่วยงานหรือองค์กรภายใน โครงสร้างองค์กรบางครั้งยังมีข้อบกพร่องด้านการกระจายงานหรือการบริการงานต่อระดับชั้นการทำงานต่าง ๆ ระบบงานการตรวจสอบภายใน หรือการเงินบางครั้งยังไม่ชัดเจนต่อการบริหารจัดการงบประมาณงบประมาณบางครั้งไม่เพียงพอต่อแผนงบประมาณที่เสนอขอไป บุคลากรสายต่าง ๆ บางท่านไม่มีความสามารถตรงสายงาน เทคโนโลยีสิ่งสนับสนุนบางจุดหรือบางแห่งไม่เพียงพอหรือไม่เหมาะสมกับการใช้งาน สภาพแวดล้อมภายนอกภาวะเศรษฐกิจส่งผลต่อการบริการองค์กรของมหาวิทยาลัย นโยบายของรัฐบาล ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ สังคม การเมืองทำให้การจัดการองค์กรขาดประสิทธิผลอย่างยิ่ง

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยได้ตระหนักในทิศทางของการปรับเปลี่ยนระบบการบริหารการศึกษาของชาติในระดับอุดมศึกษาเป็นอย่างยิ่ง และมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นมหาวิทยาลัยสงฆ์ที่เปิดรับสมัครทั้งพระภิกษุและสามเณร ตลอดถึงฆราวาสจากทั่วทุกภูมิภาค จากต่างประเทศ เข้ามาศึกษา จึงทำให้เกิดปัญหาการจัดการ ไม่ว่าจะเป็นปัญหา ด้านจุดอ่อนจากสภาพแวดล้อมภายใน จากสภาพแวดล้อมภายนอก จากปัญหาดังกล่าว ส่งผลต่อผลการดำเนินงาน และแนวทางในการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยดังกล่าว ผู้ศึกษามีความต้องการอยากศึกษาประเด็นดังกล่าวข้างต้นจึงทำ

วิจัยเรื่อง การจัดการเชิงกลยุทธ์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยจะเป็นข้อมูลที่สำคัญต่อรัฐบาล สถาบันการศึกษา องค์การที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนผู้ที่สนใจทั่วไป และเพื่อให้ได้รูปแบบการจัดการมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ซึ่งเป็นที่พึงประสงค์ในอนาคต

2. วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการจัดการเชิงกลยุทธ์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกใช้การวิจัย เป็นข้อมูลจากเกี่ยกับระเบียบข้อบังคับ โครงสร้างองค์กร ระบบงานและการตรวจสอบภายใน การเงิน คณะกรรมการดำเนินการ ผู้บริหาร คณาจารย์ เจ้าหน้าที่ หน่วยงานที่สนับสนุน การนำเทคโนโลยีหรืออุปกรณ์ที่ใช้ในการดำเนินการ เอกสารรายงานการประชุมประจำปี ที่ออกโดยมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยและข้อมูลความคิดเห็นจากผู้บริหารมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย คณาจารย์และบุคลากรเกี่ยวกับกระบวนการจัดการเชิงกลยุทธ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตลอดถึงผลการประเมินคุณภาพการศึกษาของแต่ละหน่วยงานในสังกัดของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยและยังดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน (พ.ศ.2559) มีจำนวน 10 วิทยาเขต 17 วิทยาลัยสงฆ์ 14 หน่วยวิทยบริการ

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัยเรื่องนี้จากประชากรกลุ่มนี้มีจำนวน 10 วิทยาเขต 17 วิทยาลัยสงฆ์ 14 หน่วยวิทยบริการ ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) กลุ่มตัวอย่างนี้ได้ให้ข้อมูลเชิงปริมาณเกี่ยวกับสภาพ ปัญหาการจัดการเชิงกลยุทธ์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณที่เกี่ยวกับสภาพ ปัญหาของกระบวนการจัดการเชิงกลยุทธ์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กระทำโดยพรรณนาวิเคราะห์เนื้อหา

จากศึกษาวิจัยในวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการจัดการเชิงกลยุทธ์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจกลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหาร คณาจารย์ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กลุ่มตัวอย่างนี้ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพ ปัญหาการจัดการเชิงกลยุทธ์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บุคคลที่มีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญด้านการจัดการเชิงกลยุทธ์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยประกอบด้วยนักวิชาการ ผู้บริหาร คณาจารย์ที่มีความรู้ และผู้ที่มีประสบการณ์ในการบริหารจัดการ

กลุ่มตัวอย่างของประชากรกลุ่มนี้ มีจำนวน 20 รูป/คน ซึ่งกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างหลักการเลือกที่ใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi method) ซึ่งระบุว่าการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญมากกว่า 17 รูป/คน ขึ้นไป จะทำให้อัตราความคลาดเคลื่อนจะยิ่งลดน้อยลงมาก ดังนั้น ผู้เชี่ยวชาญจึงไม่ควรน้อยกว่า 17 คน (Thomas T.Macmillan:2014.Online) โดยกำหนดคุณสมบัติของบุคคลที่มีประสบการและความเชี่ยวชาญ ดังนี้

1. อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
2. รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
3. ผู้ช่วยอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
4. คณบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
5. รองคณบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
6. คณะกรรมการบริหารมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
7. คณาจารย์มหาวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
9. นักวิชาการที่มีความรู้เกี่ยวกับการจัดการเชิงกลยุทธ์

กลุ่มตัวอย่างนี้ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการเชิงกลยุทธ์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเชิงกลยุทธ์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

4. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ที่เป็นความคิดเห็นของบุคคลที่มีประสบการณ์และมีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการจัดการเชิงกลยุทธ์เพื่อใช้ในการวิเคราะห์สภาพปัญหาการจัดการเชิงกลยุทธ์ และประเด็นปัญหาและข้อเสนอแนะของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนและวิธีการดังต่อไปนี้

1. ขออนุญาตหน่วยงานที่เก็บข้อมูล คือ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยทำหนังสือจากคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ เพื่อขอเก็บข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย
2. บันทึกข้อมูลเกี่ยวกับตัวแปรและประเด็นที่ศึกษาให้ครอบคลุมและสอดคล้องกับกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยแยกตามแหล่งข้อมูล
3. สัมภาษณ์บุคคลที่มีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญ จำนวน 20 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างโดยบันทึกข้อมูลลงในแบบฟอร์มที่เตรียมไว้

6. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูลมีขั้นตอนดังนี้

1. ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล จัดระบบข้อมูล และประมวลผลข้อมูล เพื่อให้พร้อมและให้เหมาะสมที่จะนำไปวิเคราะห์

2. วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณที่เกี่ยวกับสภาพ ปัญหาของกระบวนการจัดการเชิงกลยุทธ์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กระทำโดยพรรณนาวิเคราะห์เนื้อหา

3. วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่เกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเชิงกลยุทธ์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กระทำโดยพรรณาเนื้อหา

7. สรุปผลการวิจัย

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยมีประเด็นที่สัมภาษณ์ในการวิจัย คือ ความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการจัดการเชิงกลยุทธ์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จากผู้บริหาร คณาจารย์ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กลุ่มตัวอย่างนี้ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพ ปัญหาการจัดการเชิงกลยุทธ์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย บุคคลที่มีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญด้านการจัดการเชิงกลยุทธ์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยประกอบด้วยนักวิชาการ ผู้บริหาร คณาจารย์ที่มีความรู้ และผู้ที่มีประสบการณ์ในการบริหารจัดการ ผลการศึกษาสภาพ ปัญหาการจัดการเชิงกลยุทธ์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พบว่า

ด้านกลยุทธ์

การกำหนดกลยุทธ์และการตัดสินใจด้านกลยุทธ์รวมถึงความไม่สอดคล้องกันระหว่างนโยบาย เป้าหมาย กลยุทธ์ โครงสร้างองค์กร และสภาพแวดล้อม อันส่งผลกระทบต่อองค์กร ซึ่งข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants Indicators) ได้ให้ข้อมูลที่เป็นไปในทิศทางเดียวกันในประเด็นด้านกลยุทธ์ไว้ดังนี้

1) เกี่ยวกับนโยบายและแผน

ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์เป็นความเสี่ยงเกี่ยวกับการกำหนดนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ที่มุ่งเน้นให้สอดคล้องกับปรัชญาของมหาวิทยาลัย ซึ่งกำหนดไว้ในแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ระยะที่ 11 (2555-2559) ประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์ 24 กลยุทธ์ ซึ่งยุทธศาสตร์แต่ละด้านจะมีแผนงานและโครงการรองรับมีการสร้างตัวชี้วัด (KPI : Key Performance Indicators) ทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ (รายงานประจำปี,มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2557) แม้ผลการประเมินแผนพัฒนามหาวิทยาลัยของ มจร ในระยะที่ 11 (2555-2559) อยู่ในระดับดี แต่เมื่อพิจารณาแยกตามยุทธศาสตร์ ได้แก่ การบริหารจัดการองค์กรซึ่งเป็นพันธกิจที่เพิ่มเข้ามาในแผนพัฒนามหาวิทยาลัยในระยะที่ 12 ถือว่าเป็นพันธกิจใหม่ แต่มีอยู่เดิมอยู่แล้ว คือ

งานด้านการบริหารจัดการองค์กร ถือว่าเป็นการบริหารจัดการทั้งองค์กรซึ่งต้องดูแลรับผิดชอบหลายด้าน ทั้งการบริหารจัดการองค์กรและการจัดการศึกษา รวมทั้งด้านอื่น ๆ ความเสี่ยงเกี่ยวกับกลยุทธ์ของมหาวิทยาลัยนั้น กลยุทธ์คือเข็มชี้นำการเดินทาง ซึ่งแผนกลยุทธ์ไม่ได้มาจากการสำรวจและติดตามเชิงประจักษ์บุคลากรของมหาวิทยาลัยอยากได้อะไร การเขียนเป็นแผนขึ้นมาบ่อยครั้งที่เห็นว่าแผนสวยหรูแต่ปฏิบัติไม่ได้ หรือปฏิบัติได้แต่ไม่บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนด แสดงให้เห็นว่าข้อมูลตรงนี้ไม่ได้เกิดขึ้นจากการสำรวจข้อมูลการพัฒนาบุคลากรเชิงประจักษ์อย่างชัดเจนก่อนยกร่างแผนกลยุทธ์ แต่ความเสี่ยงในด้านแผนสิ่งที่ชัดเจนก็คือ ข้อมูลการได้มาโดยไม่เป็นข้อมูลเชิงประจักษ์จากความต้องการของบุคลากรจริงๆ

2) การดำเนินตามกลยุทธ์ขององค์กร

การดำเนินตามกลยุทธ์ขององค์กรจำเป็นต้องใช้งบประมาณมาก ในเมื่องบประมาณมีความเสี่ยงสูงกลยุทธ์ก็เสี่ยงไปด้วย การดำเนินตามแผนงานและโครงการก็ทำได้เฉพาะกับงบประมาณที่รัฐจัดสรรให้มา ถ้ามีกลยุทธ์หรือโครงการใหม่ๆขึ้นมาจะลำบากที่จะหางบประมาณมาสนับสนุน ทำให้กลยุทธ์จึงถูกแช่งแข็งไว้ดูเหมือนจะอ่อนแอด้วย เพราะทุกอย่างไปผูกอยู่กับงบประมาณ ซึ่งการกำหนดงาน ที่ให้ปฏิบัติการได้ตามแผน หรือ การทำงานที่ยังไม่สำเร็จ กลยุทธ์ที่บริหารงานเพื่อความโปร่งใส ด้านการเงิน ยังมีความเสี่ยงด้านการดำเนินงาน การแปลงนโยบายมาสู่แผนงานและโครงการ ยังทำไม่ได้ตามกลยุทธ์ มีโครงการแต่ยังไม่ได้ทำ ยังขาดเจ้าภาพที่จะดำเนินงาน ในขณะที่มีการตั้งคณะกรรมการแต่ไม่ได้ตามงาน ด้วยเหตุที่มหาวิทยาลัยได้ออกนโยบายไว้หลายนโยบาย บางนโยบายก็ปฏิบัติได้และบางนโยบายปฏิบัติไม่ได้เป็นเพียงนโยบายในอุดมคติ จึงเป็นเรื่องของการแปลงนโยบายไปสู่ภาคปฏิบัติ เพราะฉะนั้นขึ้นอยู่กับผู้บริหารหรือผู้ปฏิบัติเข้าใจตรงนั้นหรือไม่ ถ้าผู้ปฏิบัติไม่เข้าใจในนโยบายก็ไม่สามารถที่จะดำเนินงานไปตามที่ผู้บริหารกำหนดไว้ เป็นความรู้ความเข้าใจของผู้ปฏิบัติงานและประสบการณ์ความรู้ความสามารถการสื่อสารภายในองค์กรมีส่วนคือรวบรวมความเห็นในการดำเนินงานของผู้ปฏิบัติงานเพื่อไปเป็นนโยบายในการปฏิบัติ ดังนั้นในฐานะที่เป็นมหาวิทยาลัยสงฆ์ในกำกับของรัฐ จึงต้องมีระบบและกลไกลมารองรับ ไม่ว่าจะเป็นระเบียบ ข้อบังคับ กฎหมาย กฎกระทรวง พระราชบัญญัติต่างๆ มหาวิทยาลัยสงฆ์จะปฏิเสธไม่ได้ว่าจะไม่ทำ เมื่อเป็นกฎหมายแล้วจำเป็นต้องทำ ทุกสิ่งทุกอย่างที่เป็นของรัฐจะต้องมีการควบคุมกำกับ ติดตามและตรวจสอบ

อีกประเด็นของด้านกลยุทธ์ เป็นเรื่องความเสี่ยงในแง่ของการวางกลยุทธ์ที่ไม่ตรงกับธรรมชาติองค์กร อย่างที่ทราบมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (มจร) เป็นมหาวิทยาลัยสงฆ์ในโดยพฤตินัย โดยนิตินัยเป็นมหาวิทยาลัยสงฆ์ในกำกับของรัฐ และมีจุดแข็งคือเรื่องการจัดการศึกษาบูรณาการกับศาสตรสมัยใหม่ เมื่อมหาวิทยาลัยมีนโยบายอย่างนี้ การจัดการศึกษาบูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่ ถ้าวางกลยุทธ์ที่ไม่ตรงกับแนวทางที่ว่านี้ก็จะเป็นสิ่งที่อาจจะเป็นไปได้ยาก ถ้าวางกลยุทธ์ไปแนวอื่น การสรรหาบุคลากรสายวิชาการก็ดี สายปฏิบัติการวิชาชีพก็ดี การรับนิสิตก็ดี การจัดการเรียนการสอนก็ดี การดำเนินการตามพันธกิจก็ดี จะไม่เป็นไปตามธรรมชาติของมหาวิทยาลัยสงฆ์ ซึ่งมีเอกลักษณ์ อัตลักษณ์อย่างนี้ การวางกลยุทธ์จึงต้องให้เป็นไปให้สอดคล้อง

ตามอัตลักษณ์ เอกลักษณ์ของมหาวิทยาลัยสงฆ์ จึงจะไม่เกิดความเสี่ยง ถ้าวางกลยุทธ์ไปในแนวอื่น การศึกษาศาสตร์ต่าง ๆ ที่มหาวิทยาลัยทางโลกมุ่งเน้นเปิดหลักสูตรการเรียนการสอนไปตามศาสตร์นั้น ๆ อาจจะต้องไปแข่งขันกับมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ข้างนอก การเปิดรับนิสิตในหลักสูตรต่าง ๆ ก็จะต้องไปแข่งขันกันกับมหาวิทยาลัยข้างนอก การจัดทำหลักสูตร ถ้าไม่มีวิชาพระพุทธศาสนา วิชาแกนพระพุทธศาสนาล้วน วิชาแกนพระพุทธศาสนาประยุกต์ โครงสร้างหลักสูตรเหมือนกับหลักสูตรของมหาวิทยาลัยทั่ว ๆ ไป ในระยะยาวคนที่จะมาสมัครเรียน มาดูแล้ว รัฐศาสตร์ก็ดี เศรษฐศาสตร์ก็ดี บริหารการศึกษาก็ดี ภาษาไทยก็ดี จิตวิทยาก็ดี ไม่เห็นมีความแตกต่างจากมหาวิทยาลัยข้างนอก ในขณะที่บรรยากาศเป็นมหาวิทยาลัยสงฆ์ที่มุ่งเน้นการจัดการศึกษาให้พระภิกษุสามเณร เพราะฉะนั้นความน่าตื่นตา ตื่นใจที่จะให้ลูกหลานชาวบ้านมาเรียนไม่มี ความเสี่ยงก็คือ จะไม่มีคนมาเรียน เมื่อกลยุทธ์ทางด้านการผลิตบัณฑิตไม่ตรงกับธรรมชาติของตัวเอง ด้านการดำเนินการก็ไม่ตรงกับธรรมชาติของตัวเอง แล้วจะทำให้ไม่มีจุดขาย ก็จะพอเป็นไปได้ ไปเรื่อย ๆ ลุ่ม ๆ ดอน ๆ ไม่มีจุดแข้ง ไม่มีจุดขาย (Selling point) ดังนั้น การวางกลยุทธ์ที่ไม่ตรงกับธรรมชาติของตัวเอง จะทำให้เกิดความเสี่ยง ถ้าวางกลยุทธ์ให้ตรงกับธรรมชาติของตัวเองแล้ว ก็จะทำให้ไม่เกิดปัญหา ซึ่งการกำหนดนโยบายของมหาวิทยาลัยสงฆ์นั้นเป็นลักษณะบนสู่ล่าง (top down to bottom up) มิติเดียว ซึ่งควรจะเป็นไปตามลักษณะล่างสู่บน (bottom up to top down) ด้วย นโยบายการบริหารองค์กรที่กำหนดจากผู้บริหารระดับสูงมาสู่เบื้องล่างทำให้เกิดช่องว่างระหว่างการดำเนินงาน เมื่อนโยบายยังไม่ชัดเจน การแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติจึงเป็นสิ่งที่ทำได้ยาก การดำเนินงานจึงเป็นไปในลักษณะด้วยจิตสำนึกบนพื้นฐานของแผนงานที่ยังไม่ชัดเจนขาดประสิทธิภาพ ไม่มีตัวชี้วัดที่ชัดเจน

3) ศักยภาพของบุคลากร

ปัญหาที่เกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพของบุคลากร ก็คือ ผู้บริหารไม่มีประสบการณ์ ขาดความรู้ความสามารถ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพระราชบัญญัติของ มจร กำหนดไว้ชัดเจนว่า ผู้บริหารระดับสูงตั้งแต่อธิการบดี รองอธิการบดี คณบดี ผู้อำนวยการต่าง ๆ ต้องเป็นพระสงฆ์ เมื่อเป็นพระสงฆ์แล้วเมื่อได้รับการบรรจุเป็นบุคลากรผู้ที่เข้ามาใหม่ มีประสบการณ์น้อย การจะขึ้นมาเป็นผู้บริหาร ยังไม่มีประสบการณ์ มหาวิทยาลัยยังไม่มีการจัดการฝึกอบรมให้เป็นระบบว่าคนที่จะเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารระดับต้น ระดับกลาง ระดับสูง ควรจะต้องผ่านหลักสูตรการอบรมอย่างไรมา ซึ่งเป็นข้อจำกัดมหาวิทยาลัยไม่สามารถจะไปหาบุคลากรที่เป็นพระสงฆ์ที่ผ่านการอบรมหลักสูตรนั้นหลักสูตรนี้มาดำรงตำแหน่งสำคัญได้ ซึ่งในการประกันคุณภาพ แผนการพัฒนาบุคลากรต้องสอดคล้องกัน แผนที่มาระบุคือตัวบ่งชี้ เพราะฉะนั้นการประกันคุณภาพจึงเป็นการกำกับติดตามผลการดำเนินงานว่าบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดหรือไม่ ถ้าไม่บรรลุเป้าหมายต้องมาทบทวนและดูว่าขาดอะไร

สรุปได้ว่า ด้านกลยุทธ์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พบว่ามี 3 ประเด็นหลักได้แก่ 1) ประเด็นเกี่ยวกับนโยบายและแผน กลยุทธ์คือเข็มชี้นำการเดินทาง ซึ่งแผนกลยุทธ์ไม่ได้มาจากการสำรวจและติดตามเชิงประจักษ์บุคลากรของมหาวิทยาลัย ข้อมูลไม่ได้เกิดขึ้น

จากการสำรวจข้อมูลการพัฒนาบุคลากรเชิงประจักษ์อย่างชัดเจนก่อนยกร่างแผนกลยุทธ์ ข้อมูลการได้มาโดยไม่เป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ 2) ประเด็นเกี่ยวกับการดำเนินตามกลยุทธ์ขององค์กร สาระสำคัญคือการดำเนินตามกลยุทธ์ขององค์กรจำเป็นต้องใช้งบประมาณมาก ในเมื่องบประมาณมีความเสี่ยงสูงกลยุทธ์ก็เสี่ยงไปด้วย ด้วยเหตุที่มหาวิทยาลัยได้ออกนโยบายไว้หลายนโยบาย บางนโยบายก็ปฏิบัติได้และบางนโยบายปฏิบัติไม่ได้เป็นเพียงนโยบายในอุดมคติ และเป็นเรื่องในแง่ของการวางกลยุทธ์ที่ไม่ตรงกับธรรมชาติองค์กร 3) ประเด็นเกี่ยวกับศักยภาพของบุคลากร ซึ่งแผนพัฒนามหาวิทยาลัยมีการกำหนดมาตรการหรือแนวปฏิบัติในบางประเด็นไม่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม บางประเด็นนำไปปฏิบัติได้แต่ไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์เพราะไม่ตรงกับธรรมชาติขององค์กร นอกจากนี้ แผนพัฒนาบุคลากร แผนการใช้จ่ายเงิน/งบประมาณ ยังอยู่ในระหว่างยกร่างใหม่ การบริหารงานจึงใช้แผนการใช้จ่ายงบประมาณประจำปีเป็นกรอบในการดำเนินงานเป็นหลัก ในลักษณะที่ว่ามีเงิน/งบประมาณเท่าไรก็ทำเท่านั้น ทำไปตามงบประมาณที่มีอยู่ ไม่ได้มีแผนกลยุทธ์ในระยะยาว

8. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำไปใช้

ด้านกลยุทธ์ มีข้อเสนอแนะในเชิงปฏิบัติ ดังนี้ ในประเด็นเกี่ยวกับ 1) นโยบายและแผน 2) การดำเนินตามกลยุทธ์ขององค์กร 3) ศักยภาพของบุคลากร ควรมีการยกร่างแผนพัฒนาบุคลากรและแผนกลยุทธ์ทางการเงิน โดยจัดให้มีการเสวนาทางวิชาการเพื่อระดมสอง (Brain storming) และทำประชาพิจารณ์เพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศเชิงประจักษ์ประกอบการตัดสินใจในการกำหนดนโยบายหรือมาตรการที่แก้ปัญหาขององค์กรได้ถูกจุด

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1) ควรดำเนินการในลักษณะของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) ซึ่งเป็นแก้ปัญหาโดยใช้วิธีการปฏิบัติ กระบวนการพัฒนา ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง การเรียนรู้จากการปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาการจัดการสภาพปัญหาการจัดการเชิงกลยุทธ์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

2) ควรเพิ่มกรณีศึกษาจากมหาวิทยาลัยสงฆ์ในกำกับของรัฐแห่งอื่น ๆ เพื่อเพิ่มบริบทของการวิจัยให้ได้องค์ความรู้และรูปแบบการจัดการสภาพปัญหาการจัดการเชิงกลยุทธ์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

3) ควรศึกษาวิเคราะห์การนำหลักทางพระพุทธศาสนามาบูรณาการเข้ากับหลักการจัดการสภาพปัญหาการจัดการเชิงกลยุทธ์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

References

Allen Micheal. (1988). *The goals of universities*. Milton Keyncs : SRHE and Open University Press,.

Miskel. (2003). *Vision of Success : Pedagogical practices of African American community college teachers*. Retrieved June 24. http://ad,arc,nrru,ac,th/dao/detail,nsp.

Tapper, S. & Salter, Oxford, (1995). *Cambridge and the Chanting Idea of the University : The Challenge to Donnish Domination*. Great Britain : SRHE and Open University Press.

รูปแบบการจัดการทุนมนุษย์เชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครสวรรค์

A MODEL OF BUDDHIST HUMAN CAPITAL MANAGEMENT OF LOCAL ADMINISTRATIVE ORGANIZATIONS IN NAKHON SAWAN PROVINCE

ภาราดร อมรเวที* เกียรติศักดิ์ กิตฺติปณฺโญ** สุรินทร์ นิยมางกูร***
Pharadon Amaravedī Kiettisak Kittipañño Surin Niyamangkoon

บทคัดย่อ

บทความนี้ มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อศึกษาสภาพการจัดการทุนมนุษย์ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครสวรรค์ 2) เพื่อศึกษาการจัดการทุนมนุษย์เชิงพุทธในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครสวรรค์ และ 3) เพื่อนำเสนอรูปแบบการจัดการทุนมนุษย์เชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครสวรรค์

ระเบียบวิธีวิจัยเป็นเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการตามรูปแบบวิธีการวิจัยเอกสาร และเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 28 ท่าน พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้คือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครสวรรค์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้างโดยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหาการสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อเข้าสู่กระบวนการถอดบทเรียนและค้นหารูปแบบการจัดการทุนมนุษย์เชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครสวรรค์ และดำเนินการสนทนากลุ่มเฉพาะโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 9 ท่าน เพื่อทำการยืนยันความสมบูรณ์ของข้อมูล

* Doctoral Programme in Public Administration, Faculty of Social Sciences, Mahachula longkornrajavidyalayaUniversity.
** Department of Political Science, Faculty of Social Sciences, MahachulalongkornrajavidyalayaUniversity.
*** Department of Political Science, Faculty of Social Sciences, MahachulalongkornrajavidyalayaUniversity.

ผลการวิจัยพบว่า

1.สภาพการจัดการทุนมนุษย์ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครสวรรค์ พบว่า มีการจัดการทุนมนุษย์ ซึ่งถือว่าเป็นกำลังหลักในการขับเคลื่อนองค์กรไปสู่ความ สำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาทุนมนุษย์ในระยะดูแลรักษา ในขณะที่ได้บุคลากรเข้ามาปฏิบัติหน้าที่ในองค์กรแล้ว ทั้งการพัฒนาศักยภาพ และการสร้างแรงจูงใจ ทั้ง 3 ด้าน คือ 1) ด้านการพัฒนาทักษะ ผู้บริหารได้ให้ความสำคัญในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะการทำงานให้แก่บุคลากร ที่สอดคล้องกับหลักคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางของพระพุทธศาสนา ซึ่งให้เกิดผลลัพธ์ในการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพสูง 2) ด้านการพัฒนาความรู้ มีกระบวนการอย่างชัดเจนในการส่งเสริมการพัฒนาความรู้ด้านวิชาการโดยการเข้าศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นไป การเข้ารับการฝึกอบรมในหลักสูตรที่เกื้อกูลกับการปฏิบัติงานราชการ ศึกษาดูงานในพันธกิจที่ตนเองรับผิดชอบโดยตรง ในขณะเดียวกันได้ส่งเสริมให้บุคลากรได้ศึกษาเรียนรู้คุณธรรม จริยธรรม ผ่านศาสตร์พระราชาอย่างต่อเนื่อง 3) ด้านการพัฒนาทัศนคติบุคลากร พบว่า มีลักษณะที่เอื้ออาทรต่อกันสูง เพื่อให้เกิดความเสมอภาค เช่น การทำงานที่ตรงต่อเวลาและตรงต่อหน้าที่ที่รับผิดชอบไม่มีการก้าวก่ายหน้าที่กัน แต่มีการประสานงานกันเป็นอย่างดี

2. การจัดการทุนมนุษย์เชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวม พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครสวรรค์ มีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติงานราชการอย่างสม่ำเสมอผ่านกิจกรรม ดังนี้ 1) กิจกรรมที่พัฒนาด้านทักษะ เช่น การส่งเสริมให้บุคลากรเข้ารักการฝึก อบรม สัมมนา ในประเด็นที่เกี่ยวกับภาระหน้าที่ที่ตนรับผิดชอบ 2) กิจกรรมที่พัฒนาด้านความรู้ ได้เปิดโอกาสให้บุคลากรได้รับการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นไป โดยสร้างแรงจูงใจจากการปฏิบัติงานที่ดี 3) กิจกรรมที่พัฒนาด้านจิตใจ ความรู้สึกนึกคิด เช่น โครงการปฏิบัติธรรม เพื่อส่งผลที่ดีต่อการพัฒนาทุนมนุษย์ด้านทัศนคติ

3. รูปแบบการจัดการทุนมนุษย์เชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครสวรรค์โดยการนำหลักสัปปุริสธรรม 7 มาบูรณาการเข้ากับการพัฒนาทุนมนุษย์ทั้ง 3 ด้าน คือ การจัดการทุนมนุษย์ด้านทักษะ การจัดการทุนมนุษย์ด้านความรู้ และการจัดการทุนมนุษย์ด้านทัศนคติ พบว่า การประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม 7 เป็นรูปแบบในการจัดการทุนมนุษย์เชิงพุทธได้อย่างเหมาะสม โดยผ่านกิจกรรมส่งเสริมให้บุคลากรรู้เท่าทันต่อสถานการณ์ 7 ประการ ดังนี้ 1) ให้รู้จักวิเคราะห์สาเหตุของสถานการณ์ว่าเมื่อกระทำสิ่งนี้จะได้ผลตอบแทนเป็นความสุข ที่ส่งเสริมให้บุคลากรทำงานอย่างเป็นระบบ ในด้านการวางแผน การดำเนินงานตามแผน การวัดและประเมินผลสำเร็จ พร้อมทั้งการปรับปรุงการทำงานอย่างสมเหตุสมผล 2) ให้รู้จักการประเมินผลลัพธ์ เพื่อลดความเสี่ยงที่เกิดขึ้นในอนาคต 3) ให้รู้จักประพฤติตนให้เหมาะสมแก่ภาวะของตน ส่งเสริมให้บุคลากรประเมินตนเองจากผลการดำเนินงานที่ผ่านมาและพัฒนาจุดด้อย 4) ให้รู้จักประมาณดำเนินชีวิตให้อยู่ในสภาพที่เหมาะสม ส่งเสริมให้บุคลากรใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดคุ้มค่าและปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 5) รู้จักเวลาที่เหมาะสมในการทำกิจกรรมต่างๆ

คำสำคัญ: การจัดการ ทุนมนุษย์เชิงพุทธ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ABSTRACT

The objectives of the research were: (1) to study the state of the human capital management of local administrative organizations in Nakhon Sawan Province, (2) to study the Buddhist human capital management of local administrative organizations in Nakhon Sawan Province, and (3) to present the model of the Buddhist human capital management of local administrative organizations in Nakhon Sawan Province.

The methodology was the Qualitative Research collecting the data from 28 key informants by In-Depth interview and the Focus Group Discussions with 9 experts. The tools of the research were the structured questionnaire for the content analysis.

The findings were as follows:

1. The state of the human capital management of local administrative organizations in Nakhon Sawan Province had 3 aspects: 1) for the skill development, the administrators gave the importance in the activity arrangement promoting in the working skill for the personnel conforming to the morality and ethics in Buddhism. The result was the high effective administration, 2) for the knowledge development, it had the obvious process in promoting the academic knowledge development with the higher education, training in the curriculum about the working, studying the activities in their responsibilities, and promoting the personnel to learn the morality and ethics through the King's philosophy, and 3) for the attitude development of the personnel, it was found that the personnel was highly generous together.

2. Overall, the Buddhist human capital management of local administrative organizations in Nakhon Sawan Province was found that the activity arrangement promoting the morality and ethics for the benefit in working through the activities: 1) the activity for the skill development was promoting the personnel to train in their responsibilities, 2) the activity for the knowledge development was giving the opportunity to higher education by making the motivation in good working, and 3) the activity the mental development was the Project on the meditation practice for the good attitude in the human capital development.

3. The model of the Buddhist human capital management of local administrative organizations with the application of the Sappurisadhamma 7

(qualities of a good man) for the human capital development in 3 aspects: the human capital management in the skill, knowledge and attitude found that the application of the Sappurisadhamma 7 was the model of the Buddhist human capital development Nakhon Sawan Province through the activities promoting the personnel to know the 7 situations: 1) knowing the causes, 2),knowing the results, 3) knowing themselves, 4) knowing the moderation, 5) knowing the occasion

Keywords: Management Human Capital Local Administrative organizations

1. บทนำ

คำว่า “ทุนมนุษย์” จึงเข้ามามีบทบาทสำคัญและเป็นที่ยอมรับกันว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จขององค์การและเป็นแหล่งในการสร้างความสามารถในการแข่งขันที่สำคัญขององค์การ ซึ่งถ้ากล่าวถึงทุนมนุษย์ขององค์การอาจมองได้ว่าหมายถึงคนที่มีทักษะสูง มีความคิดสร้างสรรค์ มีแรงจูงใจ มีพลังความร่วมมือ และเป็นบุคคลที่รอบรู้ซึ่งเข้าใจถึงกลไกของสภาวะแวดล้อมในการดำเนินงานขององค์การและนำองค์การไปสู่การแข่งขันได้ นอกจากนั้นทุนมนุษย์ยังมีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ มีการสร้างคุณค่าเพื่อสนับสนุนการแข่งขันขององค์การ ให้บรรลุจุดประสงค์ ทั้งนี้จะต้องมีการเรียนรู้และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีการแบ่งปัน การบูรณาการและการใช้ความรู้ทั้งในระดับของส่วนบุคคลและในกลุ่มผู้ร่วมงานเพื่อสร้างศักยภาพในการแข่งขันขององค์การ ถือเป็นการสร้างนวัตกรรมใหม่และกระบวนการในการดำเนินกิจการที่รวดเร็วและเชิงรุกโดยมีเป้าหมายอยู่ที่ความสำเร็จขององค์การทั้งในปัจจุบันและอนาคต ดังที่ Mark A. Huselid (1995: 635-672) กล่าวว่ามีการศึกษาจำนวนมากที่พบความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างความสามารถในการปฏิบัติงานของคนในองค์การกับผลปฏิบัติงานขององค์การ องค์การไหนมีทรัพยากรมนุษย์ที่มีศักยภาพ มีการพัฒนาขีดความสามารถในแต่ละคนให้เพิ่มมากขึ้นอย่างหลากหลาย รวดเร็ว มีการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้กันในองค์การและระหว่างบุคคลเพื่อต่อยอดความรู้และประสบการณ์ใหม่ๆ อยู่เสมอก็จะทำให้องค์การนั้นสามารถแข่งขันได้และเกิดความคุ้มค่าในการลงทุน

พระพุทธศาสนา มีคำสอนที่เป็นศาสตร์แห่งการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่ยั่งยืนและดำรงความเป็นมนุษย์ที่จะอยู่ร่วมกันโดยสันติสุขนั่นคือ ศาสตร์ในการบริหารจัดการเชิงพุทธ หลักสัปปุริสธรรมที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ มี 7 ประการคือ

1. ธัมมัญญุตา ความเป็นผู้รู้จักเหตุ คือ รู้ความจริง รู้หลักการ รู้กฎเกณฑ์ รู้กฎแห่งธรรมได้รู้กฎเกณฑ์แห่งเหตุผลและรู้จักหลักการที่จะทำให้เกิดผล

2. อัตถัญญุตา ความเป็นผู้รู้จักผลหรือความมุ่งหมาย คือ รู้ความหมาย รู้ความมุ่งหมาย รู้ประโยชน์ที่ประสงค์ รู้จักผลที่เกิดขึ้น สืบเนื่องจากการกระทำตามหลัก

3. อัตตัญญุตา ความเป็นผู้รู้จักตนคือ รู้จักเราว่าเรานั้น โดยฐานะภาวะเพศ ความรู้ความสามารถและคุณธรรมเป็นอย่างไรและเท่าใด แล้วประพฤติให้เหมาะสมและรู้จักที่จะปรับปรุงต่อไป

4. มัตตัญญุตา ความผู้รู้จักประมาณ คือ ความพอดีในการจ่ายโภคทรัพย์

5. กาลัญญุตา ความเป็นผู้รู้จักกาล คือ รู้กาลเวลา อันเหมาะสม และระยะเวลาในการประกอบกิจ

6. ปริสัญญุตา ความเป็นผู้รู้จัก ชุมชน คือ รู้กริยาที่จะประพฤติต่อชุมชนนั้น ว่าควรจะดำเนินการอย่างไร การบริหารจัดการ จำเป็นต้องปฏิสัมพันธ์กับองค์การต่างๆ ทั้งที่เป็นพันธมิตรและคู่แข่ง การสร้างสรรค์ หรือการประสานงานกับชุมชน

7. ปุคคลัญญุตา ความเป็นผู้รู้จักบุคคล คือ รู้จักความแตกต่างของบุคคลว่าโดยอัธยาศัย ความสามารถ และคุณธรรม ตลอดถึงรู้ในความสามารถของบุคคล และใช้มอบงานที่เหมาะสมให้การบริหารจัดการในการรู้บุคคล

ภาพทั่วไปของปัญหาทุนมนุษย์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครสวรรค์ในปัจจุบันพบว่า มีหลายองค์กรที่บุคลากรมีปัญหาด้านพฤติกรรมการทำงาน เช่น บุคลากรไม่สามารถสนองตอบต่อระบบการให้บริการและมาตรฐานคุณภาพของการให้บริการตามความคาดหวังของผู้ใช้บริการ หลายหน่วยงานขาดระบบการกำกับดูแล ไม่มีการตรวจสอบคุณภาพ ไม่มีการกำหนดมาตรฐานการรองรับคุณภาพ อีกทั้งยังมีปัญหาเกี่ยวกับการขาดแคลนทรัพยากรมนุษย์หรือทุนมนุษย์ที่ผ่านการฝึกอบรมมาเป็นผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน สุดท้ายจึงเกิดปัญหาการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรมนุษย์ที่ยังไม่ดีพอเนื่องจากยังมีมาตรฐานวิชาชีพที่อยู่ในระดับที่ไม่สูงพอ ปัญหาเชิงพฤติกรรมของทุนมนุษย์ที่แสดงออกจนกลายเป็นลักษณะประจำอย่างหนึ่งที่พบเห็นโดยทั่วไป คือ การลืมหน้าที่ที่แท้จริงว่าตนคือส่วนหนึ่งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งจะต้องมีหน้าที่ในการบริการหรือรับใช้ประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ ซึ่งท้ายที่สุดแล้วการแก้ไขพฤติกรรมเชิงลบต่างๆ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องนำสัปปุริสธรรม 7 เข้ามาประยุกต์ใช้เพื่อการแก้ไขปัญหาด้านคุณธรรมจริยธรรม เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่เป็นไปตามตามวัตถุประสงค์ เป้าหมาย หรือเจตนารมณ์ รวมถึงจะส่งผลนำมาซึ่งความสุขในการทำงานด้วย

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพการจัดการทุนมนุษย์ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครสวรรค์

2.2 เพื่อศึกษาการจัดการทุนมนุษย์เชิงพุทธในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครสวรรค์

2.3 เพื่อนำเสนอรูปแบบการจัดการทุนมนุษย์เชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครสวรรค์

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) จะมุ่งเน้นศึกษาหลักสัปปุริสธรรม 7 และแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับการพัฒนาทุนมนุษย์ (ด้านทักษะ, ด้านความรู้, ด้านทัศนคติ) สามารถนำมาประยุกต์ใช้เป็นรูปแบบในการพัฒนาทุนมนุษย์ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้อย่างกลมกลืนและลงตัวกันได้อย่างไร ทั้งนี้เพื่อเป็นรูปแบบการจัดการทุนมนุษย์เชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครสวรรค์ที่ยั่งยืน การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth Interview) ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิใน 3 กลุ่ม คือ 1) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 3 ท่าน 2) ผู้ทรงคุณวุฒิจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 23 ท่าน และ 3) ผู้ทรงคุณวุฒิจากฝ่าย

ข้าราชการประจำ จำนวน 2 ท่าน ส่วนการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) นั้น ผู้เข้าร่วมจะเป็นผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 กลุ่ม ที่ไม่ใช่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 9 ท่าน พื้นที่การวิจัยคือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครสวรรค์

4. ผลการวิจัย

การจัดการทุนมนุษย์เชิงพุทธขององค์ปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครสวรรค์ ได้ศึกษาค้นคว้าภายใต้กรอบแนวคิดตามตัวแบบที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ 3 ระดับ คือ 1) การเรียนรู้ที่ส่งผลต่อทักษะการทำงาน 2) การเรียนรู้ที่ส่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน 3) การเสริมสร้างทัศนคติที่ดีกับการสร้างแรงจูงในการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะองค์ปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้นำมาเป็นต้นแบบในการศึกษา ล้วนแต่เป็นองค์กรที่ประสบผลสำเร็จในการปฏิบัติงาน ในเรื่องของการจัดการทุนมนุษย์เชิงพุทธบูรณาการ ดังนั้นจึงเป็นสาเหตุหลักในการนำหลักสัปปุริสธรรม 7 คือ มาเป็นแนวทางในการถอดบทเรียน เพื่อประโยชน์เชิงวิชาการ โดยมีข้อค้นพบพอสรุปได้ดังนี้

4.1 ด้านสภาพการจัดการทุนมนุษย์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครสวรรค์ สามารถสรุปสาระสำคัญได้ 3 ด้าน คือ

1. การจัดการทุนมนุษย์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครสวรรค์ด้านการพัฒนาทักษะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครสวรรค์ส่วนใหญ่ได้จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะการทำงานให้แก่ข้าราชการ พนักงานลูกจ้างประจำและพนักงานจ้าง ที่สอดคล้องกับหลักคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางของพระพุทธศาสนา ซึ่งให้เกิดผลลัพธ์ในการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพสูงที่ปรากฏชัดแบ่งได้เป็น 3 มิติ ดังนี้

มิติที่ 1 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครสวรรค์ จะจัดให้มีการปฐมนิเทศข้าราชการลูกจ้างประจำพนักงานจ้างที่บรรจุใหม่ รวมไปถึงบุคลากรผู้ได้รับการเลื่อนขั้นหรือการโยกย้ายตำแหน่งเพื่อให้ได้ความรู้เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่วิสัยทัศน์พันธกิจและโครงสร้างองค์กรผู้บริหารรวมทั้งวัฒนธรรมองค์กรของส่วนงานราชการ ซึ่งทำให้มีการปรับทัศนคติที่ดีสู่การปฏิบัติการในอนาคต

มิติที่ 2 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครสวรรค์ ได้ดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการสร้างประสบการณ์การทำงานให้แก่บุคลากร และยังเป็นการส่งเสริมการเข้าร่วมการสัมมนาที่เกิดขึ้นจากภาคีและแนวร่วมต่างๆก่อให้เกิดประโยชน์ในการทำงาน นอกจากนั้นได้สนับสนุนให้บุคลากรได้รับการอบรมด้านคุณธรรมและธรรมาภิบาล เข้ารับการปฏิบัติธรรมฝึกจิตฝึกสมาธิตามหลักศาสนาที่ตนเองนับถือโดยไม่มุ่งเน้นไปเพียงศาสนาใดศาสนาหนึ่งให้แก่บุคลากรเพื่อพัฒนาวิสัยทัศน์การทำงาน

มิติที่ 3 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครสวรรค์ ได้สนับสนุนให้บุคลากรในสังกัดเข้ารับการฝึกอบรมสัมมนาอย่างต่อเนื่องเพื่อเพิ่มพูน ความรู้เกี่ยวกับการบริหารงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการปฏิบัติงานเชิงประจักษ์โดยส่วนใหญ่พบว่า ทั้ง 28 ส่วนงานได้จัดให้มีการ

ทดสอบความรู้ด้านระเบียบและขั้นตอนการปฏิบัติหน้าที่ราชการเป็นระยะ เพื่อวัดและประเมินผลการทำงานให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

2. การจัดการทุนมนุษย์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครสวรรค์ ด้านการพัฒนาด้านความรู้ของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้มีกระบวนการ อย่างชัดเจนและส่งเสริมการพัฒนาความรู้ด้านวิชาการโดยการเข้าศึกษาต่อในระดับสูงยิ่งขึ้นไป การเข้ารับการฝึกอบรมในหลักสูตรที่เกื้อกูลกับการปฏิบัติงานราชการ ศึกษาดูงานศึกษาดูงานในพันธกิจที่ตนเองรับผิดชอบโดยตรง ในขณะเดียวกันได้ส่งเสริมให้บุคลากรได้ศึกษาเรียนรู้คุณธรรม จริยธรรม ผ่านศาสตร์พระราชาอย่างต่อเนื่อง

3. การจัดการทุนมนุษย์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครสวรรค์ด้านการพัฒนาทัศนคติ การบริหารงานบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดนครสวรรค์ส่วนมากจะใช้ลักษณะแบบเอื้ออาทรต่อกัน โดยใช้หลักการทำงานที่ตรงต่อเวลา และตรงต่อหน้าที่ที่รับผิดชอบไม่มีการก้าวก่ายหน้าที่กัน แต่มีการประสานงานกันอย่างดี การบริหารงานบุคคลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีประกาศหลักเกณฑ์ของคณะกรรมการกลางพนักงานส่วนท้องถิ่นกำหนดเป็นแนวทางปฏิบัติงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งประเทศ และแต่ละจังหวัดจะนำมาประกาศเป็นหลักเกณฑ์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติของแต่ละจังหวัดอีกครั้งหนึ่ง มีการกำหนดนโยบายในการจัดทุนมนุษย์ โดยเฉพาะด้านความรู้ความสามารถและความชำนาญงานของบุคลากร คำนึงถึงสายการบังคับบัญชา มอบหมายงานตามมาตรฐานกำหนดตำแหน่งหน้าที่งานของแต่ละบุคคล เพราะว่าบุคลากรเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนไปสู่ความสำเร็จหรือเป้าหมายในการพัฒนาท้องถิ่นได้

4.2 การจัดการทุนมนุษย์เชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครสวรรค์

การจัดการทุนมนุษย์เชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครสวรรค์ ได้เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลักในเรื่องการจัดการทุนมนุษย์ พร้อมทั้งศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เพื่อสนับสนุนการสังเคราะห์ สามารถสรุปการจัดการทุนมนุษย์เชิงพุทธขององค์ปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครสวรรค์จากการศึกษา พบว่า มีการประยุกต์ใช้หลักธรรมได้อย่างเหมาะสม ดังนี้

1. ธัมมัญญุตา หรือการรู้จักเหตุ คือ การวางแผนตามแต่ละอย่างจะเริ่มจากการสำรวจความต้องการของประชาชนเป็นหลักและจะต้องมีการหารือและดำเนินงานตามแผนงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และคุ้มค่าต่อการลงทุน นำปัญหามาเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานวางแผนงานโดยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ปฏิบัติเป็นผู้สรุปปัญหาและแนวทางแก้ไขร่วมกัน

2. อัตถัญญุตา รู้จักผล คือ การประเมินผลลัพธ์ในการดำเนินงานแต่ละครั้งจะต้องมีการวางแผนโดยให้บุคลากรวิเคราะห์ผลลัพธ์และความเสี่ยงที่จะลงมือปฏิบัติงานทุกครั้งโดยจะให้คำปรึกษาจากผู้มีความรู้ความสามารถและเข้าใจในระเบียบปฏิบัติ

3. อัตตัญญุตา รู้จักตน คือ การดำเนินงานการประเมินผลงานจะประเมินจากความพึงพอใจของประชาชนและจะพัฒนาให้ดีขึ้นจากการประเมินผลงานโดยการให้ความรู้และความเข้าใจในการปฏิบัติหน้าที่ ให้ทุกคนประเมินตนเองและให้ความเข้าใจในการที่จะพัฒนา

ปรับปรุงตนเองให้ทุกคนประเมินจากผลงานตามที่ได้มอบหมายว่าจะเป็นผลต้องพิจารณากับความดีความชอบของแต่ละคน

4. มัตตัญญุตา รู้จักประมาณ คือ ในการปฏิบัติหน้าที่ต้องคำนึงถึงความคุ้มค่าและประหยัดที่สุดเพื่อให้ได้ผลงานที่ดีและคุ้มค่าจึงต้องใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาช่วยในการดำเนินงานคือพยายามใช้สิ่งของที่มีอยู่ในสำนักงานก่อนที่จะจัดหาจากที่อื่น นิยมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตและครอบครัว นำหลักธรรมาภิบาลหลักความคุ้มค่าคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวมในการบริหารการจัดการ

5. กาลัญญุตา รู้จักกาล คือ การส่งเสริมความรับผิดชอบต่อหน้าที่และการตรงต่อเวลาเป็นหัวใจสำคัญในการทำงานงานจะสำเร็จลุล่วงไปได้ต้องมีความซื่อสัตย์อีกอย่าง ให้ถือปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนของทางราชการเช่นกฎระเบียบข้อบังคับ นำปฏิทินการปฏิบัติงานหรือแผนการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลมาใช้ในการกำหนดระยะเวลาซึ่งแสดงถึงเป้าหมายรายละเอียดกิจกรรมงบประมาณระยะเวลาที่ชัดเจน

6. ปริสัญญุตา รู้จักชุมชน คือ การรู้จักหมู่คณะหรือกลุ่มชนว่าดีหรือไม่ดี ควรคบหาสมาคม ควรเข้าหาไปอยู่เป็นพวกหรือไม่ รู้กิริยาที่จะพึงประพฤติ แล้วประพฤติตนให้เหมาะสมต่อชุมชน และสังคมนั้นๆ มีกระบวนการปลูกจิตสำนึกที่ดีต่อองค์กรและงานที่รับผิดชอบ เรื่องมวลชนสัมพันธ์เป็นเรื่องที่ส่งเสริมให้บุคลากรนำมาเป็นแบบอย่างแรกโดยการเข้าถึงชุมชนทำงานร่วมกับชุมชนอย่างดีโดยมีการหารือศึกษาชุมชนทุกครั้งที่จะมีการวางแผนการดำเนินงาน

7. ปุคคลัญญุตา รู้จักบุคคล คือ การรู้จักประเภทบุคคลแต่ละคนว่ามีความสามารถหรือไม่มีคุณธรรมหรือไม่ แล้วคบหาให้เป็นคุณประโยชน์ เลือกใช้ให้เหมาะสมกับกิจการหรือเพื่อที่จะปฏิบัติกับเขาได้อย่าเหมาะสมและที่สำคัญ ก็คือจะสนทนากับเขาอย่างรู้เรื่องและราบรื่น ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้บุคลากรมีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดีต่อคนภายในและคนภายนอกองค์กร

4.3. รูปแบบการจัดการทุนมนุษย์เชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครสวรรค์

รูปแบบการจัดการทุนมนุษย์เชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยการนำหลักสัปปุริสธรรม 7 มาบูรณาการเข้ากับการพัฒนาทุนมนุษย์ทั้ง 3 ด้าน คือ การจัดการทุนมนุษย์ด้านทักษะการจัดการทุนมนุษย์ด้านความรู้ การจัดการทุนมนุษย์ด้านทัศนคติพบว่า การประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม 7 เป็นรูปแบบในการจัดการทุนมนุษย์เชิงพุทธได้อย่างเหมาะสม โดยผ่านกิจกรรมส่งเสริมให้บุคลากรรู้เท่าทันต่อสถานการณ์ 7 ประการ ดังนี้ 1) ให้รู้จักวิเคราะห์สาเหตุของสถานการณ์ว่าเมื่อกระทำสิ่งนี้จะได้ผลตอบแทนเป็นความสุขที่ส่งเสริมให้บุคลากรทำงานอย่างเป็นระบบ ในด้านการวางแผนการดำเนินงานตามแผน การวัดและประเมินผลสำเร็จ พร้อมทั้งการปรับปรุงการทำงานอย่างสมเหตุ 2) ให้รู้จักการประเมินผลลัพธ์ เพื่อลดความเสี่ยงที่เกิดขึ้นในอนาคต 3) ให้รู้จักประพฤติตนให้เหมาะสมแก่ภาวะของตน ส่งเสริมให้บุคลากรประเมินตนเองจากผลการดำเนินงานที่ผ่านมาและพัฒนาจุดด้อย 4) ให้รู้จักประมาณ ดำเนินชีวิตให้อยู่ในสภาพที่

เหมาะสม ส่งเสริมให้บุคลากรใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดคุ้มค่าและปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 5) รู้จักเวลาที่เหมาะสมในการทำกิจกรรมต่างๆ และรู้จักปฏิบัติตนให้ถูกกับกาลเทศะ ที่ส่งเสริมให้บุคลากรมีความรับผิดชอบและตรงต่อเวลา 6) ให้รู้จักหมู่คณะหรือกลุ่มชนที่ควรคบหาสมาคม และประพฤติตนให้เหมาะสมต่อชุมชนและ 7) ให้รู้จักแยกแยะประเภทบุคคล เลือกใช้ให้บุคคลเหมาะสมกับกิจการหรือเพื่อที่จะปฏิบัติร่วมกันให้เหมาะสม

5. อภิปรายผล

5.1 ด้านการจัดการทุนมนุษย์ด้านความรู้ พบว่า หลักธรรมที่สนับสนุนการจัดการทุนมนุษย์เชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครสวรรค์ ส่งเสริมให้รู้จักวิเคราะห์สาเหตุของสถานการณ์ และความเป็นไปของชีวิตหรือรู้จักหลักความจริงจะคิด จะทำอะไรก็มีหลัก รู้ว่าเมื่อกระทำสิ่งนี้จะได้ผลตอบแทนเป็นความสุข ที่ส่งเสริมให้บุคลากรทำงานอย่างเป็นระบบ ในด้านการวางแผน การดำเนินงานตามแผน การวัดและประเมินผลสำเร็จ พร้อมทั้งการปรับปรุงการทำงานอย่างสมเหตุ การวิเคราะห์เชิงตรรก โดยให้คำนึงว่าเมื่อมีเหตุก็ย่อมมีผล เมื่อมีปัญหาอันใด เกิดขึ้นเราจะต้องใช้หลักเหตุผลมาพิจารณาปัญหาเหล่านั้น เพราะผลเกิดจากเหตุเสมอ การรู้จักเปรียบเทียบเหตุและผล ที่ส่งเสริมให้บุคลากรประเมินผลลัพธ์และลดความเสี่ยงที่เกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับงานของ Charusri Petkong (2009:) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาทุนมนุษย์ของวิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก” พบว่า ปัจจัยการพัฒนาทุนมนุษย์ของวิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก ประกอบด้วย 9 ปัจจัย คือ 1) ภาวะผู้นำของผู้บริหาร 2) ค่านิยมในการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองและความยึดมั่นผูกพันต่อองค์การ 3) ความสอดคล้องเชิงยุทธศาสตร์ 4) การบริหารผลการปฏิบัติงานและการพัฒนาผู้ที่มีความรู้ความสามารถสูง 5) ความสมดุลของชีวิตและงาน 6) การส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมและการแบ่งปันความรู้ 7) วัฒนธรรมองค์การที่มุ่งสร้างคุณภาพและการแข่งขัน 8) การใช้เทคโนโลยีสนับสนุนการปฏิบัติงานและการพัฒนา 9) ความเหนียวแน่นของทีมงาน

5.2 ด้านการจัดการทุนมนุษย์ด้านทัศนคติ พบว่า หลักธรรมที่สนับสนุนการจัดการทุนมนุษย์เชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัด นครสวรรค์ ส่วนใหญ่จะใช้หลัก ส.3 = อัตตัญญุตา เป็นผู้ตระหนักในความเป็นผู้ที่รู้จักตนเอง โดยฐานะ ภาวะ เพศ วัย ความรู้ความสามารถ และคุณธรรมอื่นๆ มีศรัทธา ศีล สุตตะ จาคะ ปัญญา เป็นต้น แล้วประพฤติตนให้เหมาะสมแก่ภาวะของตน ส่งเสริมให้บุคลากรประเมินตนเองจากผลการดำเนินงานที่ผ่านมาและพัฒนาจุดด้อย ในขณะที่ PhraKhunivitsilakhan (2014:) ศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาทุนมนุษย์ตามหลักพุทธธรรมในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” ผลการวิจัยพบว่ารูปแบบการพัฒนาทุนมนุษย์ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้านศีล จะเน้นไปที่การประพฤติดี ประพฤติชอบ ถูกต้องตามกฎ ระเบียบ ตามท่วงทำนองคลองธรรม ขนบธรรมเนียม จารีตประเพณีอันดีงามทั้งทางกาย ทางวาจา ไม่เป็นการทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน ไม่ทำให้ตนเองเดือดร้อน การพัฒนาทุนมนุษย์ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้านสมาธิ ถือเป็นการฝึกฝนพัฒนาจิตใจเพื่อส่งผลไปสู่การพัฒนาด้านศีลและ

ปัญญา โดยฝึกให้สามารถบังคับจิตใจของตนไว้ได้ในสภาพที่จะใช้มันให้เป็นประโยชน์หรือให้เกิดประโยชน์มากที่สุดตามที่ตนต้องการ บังคับให้อยู่ในลักษณะที่พร้อม มีสมรรถภาพถึงที่สุดในการปฏิบัติหน้าที่ทางจิตและ Wanchai Suktam (2012:) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาทุนมนุษย์วิถีพุทธในยุคโลกาภิวัตน์” พบว่า แนวคิดเกี่ยวกับหลักพุทธธรรม เป็นแนวคิดที่สามารถผลักดันให้ทุนมนุษย์ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล หลักพุทธธรรมที่สำคัญ ได้แก่ ภาวนา 4 ไตรสิกขา สัปปุริสธรรม 7 จริต 6 รวมทั้งการพิจารณากลุ่มผู้รับเข้าการพัฒนาทุนมนุษย์ด้วยการมองหลักการต่างๆ จากการคิดเรื่องบัว 4 เหล่าอันเป็นการพิจารณาคุณสมบัติในการเรียนรู้ของบุคคลทางพระพุทธศาสนา

5.3 ด้านการจัดการทุนมนุษย์ด้านทักษะ ที่พบว่า การจัดการทุนมนุษย์เชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครสวรรค์ คือ 1) สร้างความเข้าใจให้ถ่องแท้ที่เกี่ยวกับความพอดี ความพอเหมาะ พอสมควร การรู้ประมาณ 2) ส่งเสริมให้บุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรู้จักเวลาที่เหมาะสมในการทำกิจกรรมต่างๆ และรู้จักปฏิบัติตนให้ถูกกับกาลเทศะ 3) ส่งเสริมให้รู้จักหมู่คณะหรือกลุ่มชนว่าดีหรือไม่ดี ควรคบหาสมาคม ควรเข้าหาไปอยู่เป็นพวกหรือไม่ รู้กิริยาที่จะพึงประพฤติ แล้วประพฤติตนให้เหมาะสมต่อชุมชน และสังคมนั้นๆ มีกระบวนการปลูกจิตสำนึกที่ดีต่อองค์กรและงานที่รับผิดชอบ เรื่องมวลชนสัมพันธ์เป็นเรื่องที่ส่งเสริมให้บุคลากรนำมาเป็นแบบอย่างแรกโดยการเข้าถึงชุมชนทำงานร่วมกับชุมชนอย่างดีโดยมีการหารือศึกษาชุมชนทุกครั้งที่จะมีการวางแผนการดำเนินงาน ส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานดำเนินการกิจกรรมโดยมีส่วนร่วมกับชุมชนข้อเสนอแนะความคิดเห็นของประชาชนเพื่อนำมาปรับปรุงและเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน และ 4) รู้จักให้แยกแยะประเภทบุคคลแต่ละคน ว่ามีความสามารถหรือไม่ มีคุณธรรมหรือไม่ แล้วคบหาให้เป็นคุณประโยชน์ เลือกใช้ให้เหมาะสมกับกิจการหรือเพื่อที่จะปฏิบัติกับเขาได้อย่าเหมาะสมและที่สำคัญ ก็คือจะสนทนากับเขาอย่างรู้เรื่องและราบรื่น ที่ส่งเสริมให้บุคลากรมีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดีต่อคนภายในและคนภายนอกองค์กรในขณะที่ Phadungsit Chamnanborirak (2009) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากรในการบริการการแพทย์ ฉุกเฉินในชุมชน : กรณีศึกษาในประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว” ผลการวิจัยพบว่า ขีดความสามารถของบุคลากรในการบริการการแพทย์ฉุกเฉินในชุมชน ในประเทศไทยและสปป. ลาว พบว่าในประเทศไทยมีปัญหาขาดทักษะและความชำนาญเพราะ ไม่ได้ฝึกอบรมทักษะอย่างต่อเนื่อง การสื่อสารประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ด้านเครื่องมือและอุปกรณ์ในการปฏิบัติงาน และการฝึกอบรมภาคปฏิบัติโดยอธิบายลักษณะขั้นตอนและการสาธิตการปฏิบัติงาน การทดลองปฏิบัติโดยแบ่งออกเป็นฐานฝึกปฏิบัติการ และกำหนดสถานการณ์จำลองให้ผู้เข้าฝึกอบรมทำการช่วยเหลือผู้ป่วยฉุกเฉินในสถานการณ์ที่กำหนดไว้แสดงให้เห็นว่ากิจกรรมที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จัดขึ้นส่วนใหญ่จะเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้บุคลากรมีทักษะในภาระหน้าที่ที่ตนเองรับผิดชอบ

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) ผู้บริหารควรมีการกำหนดโครงสร้างโดยกำหนดเป็นนโยบายในการพัฒนาบุคลากร โดยเฉพาะในเรื่องการจัดการทุนมนุษย์รวมถึงการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการส่งเสริมกิจกรรมคุณธรรมจริยธรรมให้ชัดเจนและสามารถทำให้เป็นรูปธรรมได้

2) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรให้ความสำคัญในการวางแผนและกรอบการจัดการทุนมนุษย์เพื่อเป็นการเพิ่มศักยภาพการทำงานของบุคลากรในองค์กรและเพิ่มประสิทธิภาพขององค์กรให้มีความโดดเด่นเป็นการเฉพาะ

3) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีการบูรณาการหน่วยงานภาครัฐกลับหน่วยงานทางพระพุทธศาสนาเพื่อร่วมกันวางแผนและจัดทำภารกิจที่เกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของบุคลากรในองค์กรรวมถึงแผนกิจกรรมเหล่านี้ไปสู่ประชาชนในเขตพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล

6.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรจัดทำแผนพัฒนาบุคลากรรายบุคคลเกี่ยวกับการสร้างองค์กรธรรมภิบาล พร้อมทั้งให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องคุณธรรมจริยธรรมอย่างสม่ำเสมอ

2) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรจัดให้มีการศึกษาดูงานนอกสถานที่โดยเน้นหน่วยงานที่มีการบริหารจัดการที่ดีเรื่องคุณธรรมจริยธรรม

3) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรจัดทำแผนมีการจัดฝึกอบรมหรือส่งบุคลากรเข้ารับการฝึกอบรมจากวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญให้ครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ ด้านทัศนคติ และด้านทักษะ

6.3 ข้อเสนอแนะสาหรับการทาวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาวิจัยในพื้นที่อื่นที่มีบริบทแตกต่างกัน เช่น การบริหารองค์กร การจัดการทุนมนุษย์ และวัฒนธรรมองค์กร เป็นต้น ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ไม่ประสบความสำเร็จเพื่อหาแนวทางในแก้ไขปัญหา

2) ควรนำหลักธรรมที่เกี่ยวกับการจัดการทุนมนุษย์อื่นๆ มาศึกษาเชิงเปรียบเทียบการจัดการทุนมนุษย์เชิงพุทธเพื่อสร้างรูปแบบ เงื่อนไขในการเลือกและการประยุกต์ใช้หลักธรรมได้กว้างขวางยิ่งขึ้น

3) ควรใช้การวิจัยแบบผสานวิธี โดยระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อวัดผลสำเร็จของการปฏิบัติงาน และวิธีดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพวิเคราะห์หาสาเหตุในเชิงลึกเพื่อทวนสอบผลการวิจัย

References

Charusri Petkong. (2009) .*Human Capital Development of Nursing College Phra Boromarajchanok Institute* (Doctor of thesis). Graduate School: Silpakorn University.

Mark A. Huselid. (1995). The impact of human resource management practices on turnover, Productivity, and Corporate Financial Performance", *Academy of Management Journal,* 38, 635-672.

Kengsak Bunma. (2007). *Development of the potential of assistant administrators of private vocational schools under Industrial development in the country.* (Doctor of thesis).Educational Administration : Silpakorn University.

Phadungsit Chamnanborirak (2009). *Model of human resource development in medical service. Community Emergencies: A Case Study in Thailand and the Lao People's Democratic Republic.* (Doctor of Philosophy thesis). Rajabhat Loei University.

Wanchai Suktam (2012). Human capital development, Buddhist way of life in globalization *(Master of Thesis).* Graduate School: Valaya Alongkorn Rajabhat University Under The Royal Patronage,

พุทธบูรณาการเพื่อการบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัดในพระพุทธศาสนา
THE BUDDHIST INTERGRATION OF RELIGIOUS PROPERTY MANAGEMENT OF MONESTRY IN BUDDHISM

พระสุธีวีรบัณฑิต* พระมหาสุนันท์ สุนนฺโท** พระมหากฤษฎา กิตฺติโสภโณ***
พระครูภาวนาวชิรคุณ**** อนุวัต กระสังข์*****
Phrasutriweerabuddhit, Phramaha Sunan Sunandho, Phramaha Krisada Kittisobhano (Saelee), Phrakhrabhavanawachirakun, Anuwat Krasang

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับปฏิบัติการกระบวนการในการบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัดในพระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการ และนำเสนอพุทธบูรณาการเพื่อการบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัดในพระพุทธศาสนา ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสานวิธี ระหว่างงานวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 18 รูปหรือคน และการสนทนากลุ่มเฉพาะ กับผู้เชี่ยวชาญจำนวน 8 ท่าน และงานวิจัยเชิงปริมาณ ด้วยการวิจัยเชิงสำรวจกับประชากรกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 324 รูป เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1) ระดับปฏิบัติการในการบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัดในพระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.96 , S.D. = 0.740) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน

* Department of Political Science Faculty of Social Sciences Mahachulalongkornrajavidyalaya University
** Department of Political Science Faculty of Social Sciences Mahachulalongkornrajavidyalaya University
*** Department of Political Science Faculty of Social Sciences Mahachulalongkornrajavidyalaya University
**** Mahachulalongkornrajavidyalaya University Chaiyabumi Campus.
***** Department of Political Science Faculty of Social Sciences Mahachulalongkornrajavidyalaya University

2. กระบวนการจัดการศาสนสมบัติของวัดเป็นงานที่ละเอียดอ่อนเป็นตัวหลักของการคณะสงฆ์ แต่ผู้ปฏิบัติโดยตรงคือเจ้าอาวาสซึ่งเป็นพระสังฆาธิการระดับวัด เจ้าคณะทุกส่วนทุกชั้นต้องมีความสัมพันธ์กัน 2 ประการ คือ (1) ควบคุมการจัดการศาสนสมบัติ ได้แก่ 1) ควบคุมการทำแผนผังวัดให้สอดคล้องกับยุคพัฒนา 2) ควบคุมแบบแปลนเสนาสนะแต่ละวัด ให้อยู่ในหลักประหยัดและพอเหมาะพอควรแก่สภาพท้องถิ่น และให้ก่อสร้างตามแบบแปลน (2) ส่งเสริมการจัดการศาสนสมบัติ ได้แก่ 1) ออกตรวจตราเยี่ยมเยียนเจ้าอาวาสผู้เร่งรัดการพัฒนาวัด 2) แก้ไขข้อขัดข้องของเจ้าอาวาส

3. พุทธบูรณาการเพื่อการบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัดในพระพุทธศาสนาประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นฉันทะ (วางแผน) ได้แก่ มีการวางแผนจัดทำแผนแม่บทในการพัฒนาวัด มีการเปิดรับฟังความคิดเห็นของชาวบ้าน จัดประชุมเจ้าอาวาสและไวยาวัจกรเพื่อชี้แจงการจัดทำเอกสาร รวมถึงการแต่งตั้งคณะกรรมการด้านศาสนสมบัติขึ้นหนึ่งชุดทำหน้าที่ในการชี้แจงควบคุมการดำเนินการ งานด้านศาสนสมบัติ ขั้นวิริยะ (ลงมือทำ) ได้แก่ ดำเนินการตามแผนแม่บทฯ จัดประชุมชี้แจงเจ้าอาวาสให้ทราบถึงแม่แบบที่กำหนด ให้แต่ละวัดดำเนินการตามแบบบัญชีที่กำหนด จัดทำระบบการจัดเก็บเอกสารให้เจ้าอาวาสนำไปปฏิบัติ ออกตรวจตราเยี่ยมเยียนเจ้าอาวาส ขั้นจิตตะ (ตรวจสอบ) ได้แก่ ตรวจสอบผลการดำเนินการตามแผนแม่บทฯ มีคณะกรรมการจัดจ้างและตรวจรับงาน เปิดโอกาสให้ประชาชนตรวจสอบได้ แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบผลการดำเนินการ ให้แต่ละวัดส่งบัญชีเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง กำหนดให้เจ้าอาวาสรายงานผลการดำเนินการในรอบปี เพื่อตรวจสอบ มีการตรวจสอบผลการจัดการศาสนสมบัติของวัดว่าเป็นไปตามกฎ กระทรวง หรือไหม จัดทำรายงานผลการส่งเสริมการจัดการศาสนสมบัติ สำรวจความพึงพอใจของพระสังฆาธิการ ขั้นวิมังสา (ปรับปรุงแก้ไข) ได้แก่ แก้ไขปรับปรุงแผนแม่บทให้ทันสมัย แก้ไขปรับปรุงข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นระหว่างการก่อสร้างโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน หากวัดใดดำเนินการไม่ถูกต้อง ก็ให้กลับไปดำเนินแก้ไขใหม่ให้ถูกต้อง พัฒนาระบบจัดเก็บเอกสารให้ทันสมัยและมีประสิทธิภาพอยู่เสมอ แก้ไขข้อขัดข้องของเจ้าอาวาส ให้ถูกต้องตาม กฎ กระทรวง

คำสำคัญ : พุทธบูรณาการ, การบริหารจัดการ, ศาสนสมบัติของวัดในพระพุทธศาสนา

ABSTRACT

Objectives of this research were to: Study management level of religiousproperties in Buddhist monasteries of Sangha Administrators, Study the religious properties management process of Buddist monasteries and To propose the Buddhism integration for religious properties management of Buddhist monasteries Methodology was the mixed methods: the qualitative research collected data from 18 key informants by in-depth-interviewing and 8 participant in focus group discussion. The quantitative research collected data from 324 samples with questionnaires by the researcher and analyzed data with frequency, percentile, mean and standard deviation. Findings were as follows:

1. The level of religious properties in monasteries management of Sangha administrators was at high level with mean score at 3.96, SD. at 0.740 and all aspects were at high levels.

2. Religious properties management was the sensitive process of Sangha principles. The abbots, who are the Sangha administrators at monastery levels, have direct responsibilities. Sangha administrators at all levels have to work relatedly at 2 levels; 1) religious property control, (1) monastery lay-out plan control corresponding to development plan, (2) plan of each monastery control to be in line with economy and context of each communities and construction in line with plan. 2) religious properties management promotion; (1) monitoring and visiting abbots who are eager to develop monasteries, (2) helping solve abbots' problems.

3. Buddhism integration for religious properties management of Buddhist monasteries consisted of 4 steps: Chanda, aspiration;(Plan) there are master plan for monastery development, opening to public hearing, abbots and monasteries lay managers meeting work on document. There should be appointment of a committee for religious properties to inform, operate, control and manage the religious properties in monasteries. Viriya, effort; (Do) operation according to the master plan, abbots meeting to inform the set rules, accounts, book-keeping and plan to follow, visiting abbots regularly. Chitta, attention;(Check) checking and evaluating the operation according to the master plan by checking committee, opening opportunities for public to co-check the operation, abbots submitted annual reports on religious properties management if abided by the rules and laws of the ministries, preparing plan for religious properties allocation and abbots' satisfaction survey. Vimamsa, examination; (Act) improve the master plan, correct

the mistakes during the past operation by peoples' participation, developing book-keeping and document and keeping them up-to-date at all times, helping solve the abbots' problems and obstacle in line with the rules and regulations of the ministries.

Keyword : Buddhism Integration , Management

1. บทนำ

การบริหารกิจการคณะสงฆ์มีมาตั้งแต่สมัยพุทธกาล หลักการบริหารคือพระธรรมวินัย พระพุทธศาสนาได้เจริญรุ่งเรืองในประเทศอินเดียและกระจายไปสู่ประเทศต่างๆ โดยได้รับการสนับสนุนอุปถัมภ์จากพระมหากษัตริย์ในอดีตที่ผ่านมาอย่างต่อเนื่อง ส่วนประเทศไทยเรานั้นได้นับถือพระพุทธศาสนามาเป็นเวลานานจนมาถึงสมัยปัจจุบัน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่ภูมิพลอดุลยเดชมหาราช (ร.9) ได้ทรงตราพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 (Secretariat of the Sangha Sangha,2011) และปรับปรุงแก้ไขในปี พ.ศ.2535 ต่อมาได้ทรงตราพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2535 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่แล้วให้เหมาะสมยิ่งขึ้น เพราะฉะนั้น พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ดังกล่าวมีการปรับปรุงแก้ไขตามลำดับเพื่อใช้บริหารกิจการคณะสงฆ์จนถึงปัจจุบันนี้ ซึ่งถือว่าเป็นรูปแบบการปกครองคณะสงฆ์และเป็นหลักการจัดระเบียบการปกครองคณะสงฆ์

การบริหารธุรกิจด้านสังหาริมทรัพย์และอสังหาริมทรัพย์ จะดำเนินการโดยกลุ่มบุคคลที่มีประสบการณ์ร่วมกลุ่มกันเพื่อทำงานเป็นระบบ โดยมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน คือเป้าหมาย จะต้องใช้ทรัพยากรจากสิ่งสภาพแวดล้อม การบริหารธุรกิจประกอบด้วย (Wichian Witthayaudom, 2010) คน (Man) เงิน (Money) วัตถุดิบ (Material) เครื่องจักร (Machine) วิธีการ (Method) และการจัดการ (Management) หรือที่นิยมเรียกกันว่า 6M's การบริหารจัดการนั้น สามารถจำกัดความตามความเข้าใจได้โดยคำว่าการบริหาร (Administration) จะใช้ในการบริหารระดับสูง โดยเน้นที่การกำหนดนโยบายที่สำคัญและการกำหนดแผนของผู้บริหารระดับสูง เป็นคำนิยมใช้ในการบริหารรัฐกิจ (Public Administration) หรือใช้ในหน่วยงานราชการและคำว่าผู้บริหาร (Administrator) จะหมายถึงผู้บริหารที่ทำงานอยู่ในองค์กรของรัฐ หรือองค์กรที่ไม่มุ่งหวังกำไร สำหรับการจัดการ (Management) หมายถึงการจัดการสังหาริมทรัพย์และอสังหาริมทรัพย์ที่เป็นธุรกิจเอกชนหรือการทำธุรกิจทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับการจัดการ หมายถึงผู้บริหารที่ทำงานอยู่ในองค์กรของเอกชนที่มุ่งหวังแสวงหาผลกำไรเพื่อกลุ่มธุรกิจของตนเท่านั้น (Business management)

การดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัด ให้เป็นไปตามวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง มาตรา 41 ให้กระทรวงศึกษาธิการจัดทำงบประมาณประจำปีของศาสนสมบัติกลางด้วยความเห็นชอบของมหาเถรสมาคม และเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้งบประมาณนั้นได้ การบริหารสาธารณูปการ เป็นงานสำคัญละเอียดอ่อน เป็นงานประดับบารมีของพระสังฆาธิการ ผลงานจากการจัดการสาธารณูปการได้ชัดเจนถูกต้องตามรูปแบบ เป็นส่วนหนึ่งทำ

ให้พระสังฆาธิการได้รับการยอมรับและได้รับการพิจารณาเป็นพิเศษต่อหน้าที่การงาน แต่บางครั้งก็เป็นเหตุก่อให้เกิดปัญหา เช่น ปัญหาความขัดแย้งระหว่างวัดกับชาวบ้านจนถึงลุกลามใหญ่โต เพราะการสาธารณูปการเป็นต้นเหตุ ถ้าหากเจ้าคณะผู้ใหญ่ได้เห็นความสำคัญตราจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าอาวาสได้ดี การขัดแย้งระหว่างวัดกับชาวบ้านจะลดน้อยลงตามลำดับ และความสมัครสมานสามัคคีระหว่างวัดกับชาวบ้านจะมีมากขึ้น เป็นเหตุให้การบริหารกิจการคณะสงฆ์ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยดีงาม ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาเรื่อง “พุทธบูรณาการเพื่อการบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัดในพระพุทธศาสนา” เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปและปัญหาอุปสรรคการจัดการศาสนสมบัติของวัดเพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและหลักพุทธธรรมเพื่อการจัดการศาสนสมบัติขอวัด และเพื่อนำเสนอแนวทางพุทธบูรณาการเพื่อการบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัดในพระพุทธศาสนา

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาระดับปฏิบัติการและกระบวนการในการจัดการศาสนสมบัติของวัดในการบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัดในพระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการ

2.2 เพื่อนำเสนอพุทธบูรณาการเพื่อการบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัดในพระพุทธศาสนา

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 รูปแบบการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยแบบผสานวิธี (Mixed Method Research) ระหว่างงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) และการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) และงานวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ด้วยการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research)

3.2 ประชากร กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลหลัก

3.2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลแบบสอบถามจากพระสังฆาธิการ ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดอ่างทอง และจังหวัดอ่างทอง จำนวน 1,709 รูป กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้ทำการสุ่มมาจากประชากรจำนวน 648 คน โดยคำนวณตามสูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane)

3.3.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย พระสังฆาธิการ เจ้าอาวาส และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัดในเขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดสระบุรี และจังหวัดอ่างทอง เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 18 รูป/คน

3.3.4 ผู้เชี่ยวชาญในการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

ผู้วิจัยได้คัดเลือกจากพระสังฆาธิการ ผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดสระบุรี และจังหวัดอ่างทอง เพื่อยืนยันพุทธบูรณาการเพื่อการบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัดในพระพุทธศาสนา จำนวน 8 รูป/คน

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ก) เชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ได้แก่ 1) แบบสัมภาษณ์ (Interview) เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง (Structured Interview Form) 2) การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) เพื่อศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับพุทธบูรณาการเพื่อการบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัดในพระพุทธศาสนา

ข) เชิงปริมาณ (Quantitative Research) ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire)

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเรื่อง “พุทธบูรณาการเพื่อการบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัดในพระพุทธศาสนา” แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ 1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ และ 2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ดังนี้

1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

1) วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) นำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนา

2) วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ (Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) ที่เป็นผู้ทรงวุฒิ 18 ท่าน มาจำลองเป็นพุทธบูรณาการเพื่อการบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัดในพระพุทธศาสนาชั้นต้น (Basic Model) ก่อนจะนำไปขอคำชี้แนะจากที่ปรึกษาโครงการวิจัย

3) หาข้อสรุปและข้อเสนอแนะจากที่ปรึกษาโครงการวิจัยถึงกลยุทธ์เบื้องต้น (Basic Model) ก่อนที่จะพัฒนาไปเป็นคำถามหลักสำหรับการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) เพื่อรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญที่ไม่ใช่กลุ่มผู้ถูกสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 8 ท่าน

4) สรุปปัญหาและข้อเสนอแนะจากการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) มาวิเคราะห์และสังเคราะห์ ก่อนที่จะมีการประมวลผลและสรุปกลยุทธ์ต่อไป

2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

ผู้วิจัยจะได้นำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดไปทำการตรวจสอบความถูกต้อง การลงรหัส และประมวลผลข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อทำการคำนวณค่าสถิติต่างๆ ที่ใช้ในการวิเคราะห์การนำเสนอและสรุปผลการวิจัย

1) สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) สำหรับอธิบายลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง และพรรณนาความเป็นไปได้ของการบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัดในพระพุทธศาสนา โดยสถิติดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

2. ระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัดในพระพุทธศาสนา ใช้สถิติการวิเคราะห์คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3. ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิด ผู้วิจัยทำการรวบรวมจากแบบสอบถามแล้วจัดกลุ่มตามประเด็นที่กำหนดไว้ จากนั้นจึงทำการวิเคราะห์โดยใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

4. นำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ สรุปผล และนำเสนอเขียนเป็นความเรียง หรือตาราง

4. ผลการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นสำคัญในกลยุทธ์การบริหารองค์กรสงฆ์ที่เข้มแข็งในยุคโลกาภิวัตน์ตามวัตถุประสงค์ในการวิจัยดังนี้

4.1 ผลการศึกษาระดับปฏิบัติการในการบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัดในพระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการ

การวิเคราะห์ระดับปฏิบัติการในการบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัดในพระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการโดยภาพรวมใน 5 ด้าน ได้แก่ 1) การได้ทรัพย์สินมาเป็นศาสนสมบัติของวัด 2) การกันที่ดินซึ่งเป็นที่วัดให้เป็นที่จัดประโยชน์ 3) การให้เช่าที่ดินหรืออาคาร 4) การให้เช่าที่ธรณีสงฆ์ ที่กัลปนาหรือที่วัด 5) การเก็บรักษาเงินของวัด พบว่า ระดับปฏิบัติการในการบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัดในพระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.96 , S.D. = 0.740) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ดังนี้ 1. ด้านการเก็บรักษาเงินของวัด ($\overline{X}$ = 4.00, S.D. = 0.806) 2. ด้านการได้ทรัพย์สินมาเป็นศาสนสมบัติของวัด ($\overline{X}$ = 3.99, S.D. = 0.793) 3. ด้านการให้เช่าที่ดินหรืออาคาร ($\overline{X}$ = 3.97, S.D. = 0.764) 4. ด้านการให้เช่าที่ธรณีสงฆ์ ที่กัลปนาหรือที่วัด ($\overline{X}$ = 3.92, S.D. = 0.805) และ 5. ด้านการกันที่ดินซึ่งเป็นที่วัดให้เป็นที่จัดประโยชน์ ($\overline{X}$ = 3.90, S.D. = 0.789)

4.2 ผลการศึกษากระบวนการในการจัดการศาสนสมบัติของวัด

กระบวนการจัดการศาสนสมบัติของวัดเป็นงานที่ละเอียดอ่อนเป็นตัวหลักของการคณะสงฆ์ แต่ผู้ปฏิบัติโดยตรงคือเจ้าอาวาสซึ่งเป็นพระสังฆาธิการระดับวัด เจ้าคณะทุกส่วนทุกชั้นต้องมีความสัมพันธ์กัน 2 ประการ คือ (1) ควบคุมการจัดการศาสนสมบัติ (2) ส่งเสริมการจัดการศาสน

สมบัติ การควบคุมนั้นเจ้าคณะจะเพิกเฉยมิได้ถ้าเพิกเฉยเสียเป็นการละเว้นการปฏิบัติต้องสอดส่องดูแลชี้แจงแนะนำในการสาธารณูปกาของเจ้าอาวาส ดังนี้ 1) ควบคุมการทำแผนผังวัดให้สอดคล้องกับยุคพัฒนา 2) ควบคุมแบบแปลนเสนาสนะแต่ละวัด ให้อยู่ในหลักประหยัดและพอเหมาะพอควรแก่สภาพท้องถิ่น และให้ก่อสร้างตามแบบแปลน 3) ควบคุมให้แต่ละวัดที่สร้างถาวรวัตถุให้เป็นทรงไทยหรือให้รักษาศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นสำคัญ 4) ควบคุมการเงินและบัญชีรับ – จ่ายของแต่ละวัดให้เป็นไปตามหลักบัญญัติ 5) ควบคุมดูแลการเอกสารต่างๆ ของเจ้าอาวาส เช่นรายงานขอรับพระราชทานวิสุงคามสีมาให้เป็นไปโดยถูกต้อง 6) ควบคุมการจัดการศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปตาม กฎ กระทรวง การส่งเสริม เจ้าคณะทุกชั้นควรส่งเสริมเจ้าอาวาสในการจัดการศาสนสมบัติดังนี้ 1) ออกตรวจตราเยี่ยมเยียนเจ้าอาวาสผู้เร่งรัดการพัฒนาวัด 2) แก้ไขข้อขัดข้องของเจ้าอาวาส (1) ในการจัดหาช่างดำเนินการก่อสร้าง (2) ในการดูแบบแปลนอาคารตลอดแผนผังวัด (3) ในการทุนก่อสร้างด้วยการขอเงินงบประมาณอุดหนุนจากทางราชการ (4) ชี้แจงแนะนำการปฏิบัติงานสาธารณูปการเพื่อให้ เข้าใจ ถูกต้อง (5) ขจัดความขัดแย้งระหว่างวัดกับชาวบ้านซึ่งมีการสาธารณูปการเป็นเหตุ 3) แนะนำภารจัดงานวัด และการเรี่ยไรให้เป็นไปตามระเบียบและคำสั่งมหาเถรสมาคม 4) ช่วยยกฐานวัดที่ได้พัฒนาดีแล้วเป็นวัดพัฒนาตัวอย่าง 5) ช่วยยกย่องเจ้าอาวาสผู้มีผลงานสาธารณูปการดีหรือแม้รองเจ้าอาวาสและหรือผู้ช่วยเจ้าอาวาสก็ควรยกย่องด้วย แต่อย่าให้เกินกว่าเจ้าอาวาส 6) แนะนำแจงการจัดประโยชน์ของวัดให้ถูกต้องตาม กฎ กระทรวง

4.3 นำเสนอพุทธบูรณาการเพื่อการบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัดในพระพุทธศาสนา

พุทธบูรณาการเพื่อการบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัดในพระพุทธศาสนาประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ

ขั้นฉันทะ (วางแผน) ได้แก่ วางแผนจัดทำแผนแม่บทในการพัฒนาวัด วางแผนจัดทำพิมพ์เขียวก่อนก่อสร้างเสนาสนะ เปิดรับฟังความคิดเห็นของชาวบ้าน วางแผนจัดทำแม่แบบในการสร้างถาวรวัตถุ วางแผนจัดทำต้นแบบหรือโปรแกรมบัญชีต่างๆ เพื่อแจกจ่าย จัดประชุมเจ้าอาวาสและไวยาวัจกรเพื่อชี้แจงการจัดทำเอกสาร แต่งตั้งคณะกรรมการด้านศาสนสมบัติขึ้นหนึ่งชุดทำหน้าที่ในการชี้แจง ควบคุมการดำเนินการ แต่งตั้งคณะกรรมการในการส่งเสริมการจัดการศาสนสมบัติ

ขั้นวิริยะ (ลงมือทำ) ได้แก่ ดำเนินการตามแผนแม่บทฯ ดำเนินการก่อสร้างตามพิมพ์เขียวซึ่งระบุรายละเอียดต่างๆไว้อย่างครบครัน จัดประชุมชี้แจงเจ้าอาวาสให้ทราบถึงแม่แบบที่กำหนด ให้แต่ละวัดดำเนินการตามแบบบัญชีที่กำหนด จัดทำระบบการจัดเก็บเอกสารให้เจ้าอาวาสนำไปปฏิบัติ ชี้แจง และควบคุมการจัดการศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปตาม กฎ กระทรวง มีการประชุมคณะกรรมอยู่ประจำ ออกตรวจตราเยี่ยมเยียนเจ้าอาวาสผู้เร่งรัดการพัฒนาวัด ช่วยยกฐานวัดที่ได้พัฒนาดีแล้วเป็นวัดพัฒนาตัวอย่าง ช่วยยกย่องเจ้าอาวาสผู้มีผลงานสาธารณูปการดีหรือแม้รองเจ้าอาวาสและหรือผู้ช่วยเจ้าอาวาสก็ควรยกย่องด้วย แต่อย่าให้เกินกว่าเจ้าอาวาส

ขั้นจิตตะ (ตรวจสอบ) ได้แก่ ตรวจสอบผลการดำเนินการตามแผนแม่บทฯ มีคณะกรรมการจัดจ้างและตรวจรับงาน เปิดโอกาสให้ประชาชนตรวจสอบได้ แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบผลการดำเนินการ ให้แต่ละวัดส่งบัญชีเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง กำหนดให้เจ้าอาวาสรายงานผลการดำเนินการในรอบปี เพื่อตรวจสอบ มีการตรวจสอบผลการจัดการศาสนสมบัติของวัดว่าเป็นไปตาม กฎ กระทรวง หรือไหม จัดทำรายงานผลการส่งเสริมการจัดการศาสนสมบัติสำรวจความพึงพอใจของพระสังฆาธิการ

ขั้นวิมังสา (ปรับปรุงแก้ไข) ได้แก่ แก้ไขปรับปรุงแผนแม่บทให้ทันสมัย แก้ไขปรับปรุงข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นระหว่างการก่อสร้างโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน หากวัดใดดำเนินการไม่ถูกต้อง ก็ให้กลับไปดำเนินแก้ไขใหม่ให้ถูกต้อง พัฒนาระบบจัดเก็บเอกสารให้ทันสมัยและมีประสิทธิภาพอยู่เสมอ แก้ไขข้อขัดข้องของเจ้าอาวาส แนะนำภารจัดงานวัด และการเรี่ยไรให้เป็นไปตามระเบียบและคำสั่งมหาเถรสมาคม แนะนำแจงการจัดประโยชน์ของวัดให้ถูกต้องตาม กฎ กระทรวง

5. อภิปรายผล

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ จะกล่าวถึงพุทธบูรณาการเพื่อการบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัดในพระพุทธศาสนา โดยผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นสำคัญและน่าสนใจและนำมาอภิปรายดังนี้

ระดับปฏิบัติการในการบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัดในพระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Phramaha Sunan Sunandho (2014) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการจัดการศาสนสมบัติของวัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ผลการศึกษาพบว่า 1. ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการศาสนสมบัติของวัด ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านการบริการศาสนสมบัติวัด ให้เกิดการบริการเชิงสงเคราะห์ประชาชน ประชาชนรับรู้ถึงความมีเมตตาธรรมตามหลักพระพุทธศาสนา 2) ปัจจัยด้านการควบคุมศาสนสมบัติวัด เป็นใช้การควบคุมตรวจสอบให้เกิดการจัดการศาสนสมบัติตอบความต้องทุกภาคส่วน 3) ปัจจัยด้านการแต่งตั้งบุคลากรที่ดูแลรักษาและดำเนินการ เป็นการดึงบุคคลเข้าช่วยเหลืองานจัดการศาสนสมบัติวัดของเจ้าอาวาส 4) ปัจจัยด้านการทำบัญชีรักษาศาสนสมบัติวัดและเงินผลประโยชน์ของวัด เป็นวิธีการแบบแผนที่เป็นฐานข้อมูลช่วยให้เจ้าอาวาสตัดสินใจจัดการศาสนสมบัติวัดได้เหมาะสม 5) ปัจจัยจัดทำบัญชีให้เป็นรูปแบบที่เหมาะสม เป็นการปรับรูปแบบบัญชีตามความเหมาะสมกับสภาพที่ผู้ปฏิบัติสามารถจัดทำบัญชีได้ ปัจจัยทั้ง 5 มีความจำเป็นต่อการปฏิบัติงานจัดการศาสนาสมบัติวัดของเจ้าอาวาส ซึ่งใช้ศิลปะให้เกิดการจัดการศาสนสมบัติวัดให้สำเร็จโดยอาศัยคนอื่น วางแผนจัดการความสัมพันธ์บุคคล อำนวยการและควบคุมทรัพยากรบุคคลและทรัพยากรอื่น ๆ ให้ดำเนินงานจัดการศาสนสมบัติวัดไปในทิศทางเดียวกันเพื่อบรรลุเป้าหมายที่วางไว้

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1)มหาเถรสมาคม กำหนดกฎเกณฑ์ และมาตรการให้วัดทุกวัดทั่วประเทศบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัดให้โปร่งใสตรวจสอบได้

2) สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ควรสนับสนุนงบประมาณให้คณะสงฆ์ในการบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัดอย่างทั่วถึง

3) มหาเถรสมาคมร่วมกับสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ร่วมกันกำกับ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานในการบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัดอย่างต่อเนื่อง

6.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1) วัดควรวางแผนจัดทำแผนแม่บทในการพัฒนาวัด วางแผนจัดทำพิมพ์เขียวก่อนก่อสร้างเสนาสนะ เปิดรับฟังความคิดเห็นของชาวบ้าน วางแผนจัดทำแม่แบบในการสร้างถาวรวัตถุ วางแผนจัดทำต้นแบบหรือโปรแกรมบัญชีต่างๆ เพื่อแจกจ่าย จัดประชุมเจ้าอาวาสและไวยาวัจกรเพื่อชี้แจงการจัดทำเอกสาร แต่งตั้งคณะกรรมการด้านศาสนสมบัติขึ้นหนึ่งชุดทำหน้าที่ในการชี้แจงควบคุมการดำเนินการ แต่งตั้งคณะกรรมการในการส่งเสริมการจัดการศาสนสมบัติ

2) วัดควรดำเนินการตามแผนแม่บทฯ ดำเนินการก่อสร้างตามพิมพ์เขียวซึ่งระบุรายละเอียดต่างๆไว้อย่างครบครัน จัดประชุมชี้แจงเจ้าอาวาสให้ทราบถึงแม่แบบที่กำหนด ให้แต่ละวัดดำเนินการตามแบบบัญชีที่กำหนด จัดทำระบบการจัดเก็บเอกสารให้เจ้าอาวาสนำไปปฏิบัติชี้แจง และควบคุมการจัดการศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปตาม กฎ กระทรวง มีการประชุมคณะกรรมอยู่ประจำ ออกตรวจตราเยี่ยมเยียนเจ้าอาวาสผู้เร่งรัดการพัฒนาวัด ช่วยยกฐานวัดที่ได้พัฒนาดีแล้วเป็นวัดพัฒนาตัวอย่าง ช่วยยกย่องเจ้าอาวาสผู้มีผลงานสาธารณูปการดีหรือแม้รองเจ้าอาวาสและหรือผู้ช่วยเจ้าอาวาสก็ควรยกย่องด้วย แต่อย่าให้เกินกว่าเจ้าอาวาส

3) วัดควรมีการตรวจสอบผลการดำเนินการตามแผนแม่บทฯ มีคณะกรรมการจัดจ้างและตรวจรับงาน เปิดโอกาสให้ประชาชนตรวจสอบได้ แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบผลการดำเนินการ ให้แต่ละวัดส่งบัญชีเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง กำหนดให้เจ้าอาวาสรายงานผลการดำเนินการในรอบปี เพื่อตรวจสอบ มีการตรวจสอบผลการจัดการศาสนสมบัติของวัดว่าเป็นไปตาม กฎ กระทรวง หรือไหม จัดทำรายงานผลการส่งเสริมการจัดการศาสนสมบัติ สำรวจความพึงพอใจของพระสังฆาธิการ

4) วัดต้องแก้ไขปรับปรุงแผนแม่บทให้ทันสมัย แก้ไขปรับปรุงข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นระหว่างการก่อสร้างโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน หากวัดใดดำเนินการไม่ถูกต้อง ก็ให้กลับไปดำเนินแก้ไขใหม่ให้ถูกต้อง พัฒนาระบบจัดเก็เอกสารให้ทันสมัยและมีประสิทธิภาพอยู่เสมอ แก้ไขข้อขัดข้องของเจ้าอาวาส แนะนำภารจัดงานวัด และการเรี่ยไรให้เป็นไปตามระเบียบและคำสั่งมหาเถรสมาคม แนะนำแจงการจัดประโยชน์ของวัดให้ถูกต้องตาม กฎ กระทรวง

References

Phramaha Sunan Sunandho (2014). *Development of temple management style in Phra Nakhon Si Ayutthaya Province* Doctor of thesis). Graduate School: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

Secretariat of the Sangha Sangha. (2011). *Monk's manua.l* Bangkok: National Bureau of Buddhist Printing.

Sis Phanphinit. (2004). Ted Nick, research in equality science. Bangkok: The Tuning Company Limited,

Suwari Siriphokhaphirom. (2003). *Educational Research*. Lopburi: Department of Printing Documents, The Rajabhat Institute.

Wichian Witthayaudom. (2010). *Organization and management.* Bangkok: Thanadatch Printing Co., Ltd.

CONCEPT AND PRACTICE OF MEDITATION IN LANNA

Phrakhrupariyattiyanusath[*] Boon Nilaket[**]
Thepprawin Chanraeng[***] PhramahaChaiwichitJayãbhinando
(Sopharat)[****] SongsirmSeangthong, Panlob Harukhumja[*****]

ABSTRACT

This article focuses on (1) To study the concepts and practices of meditation in the Lanna Thai. (2) To study the method of meditation practice of the senior monks (PhraThera) in Lanna Thai.(3) To analyze the concept and practice of meditation according to Buddhist scriptures and the senior monks (PhraThera) in Lanna Thai. The research methodology was used to document the knowledge ofkạmmạtāṭhānin the past and present.The results of the studythe concept and practice of meditation in the Lanna Thai scripture is a psychological training. The benefits of meditation in this perspective is the base of enlightenment to cause to destroy the wisdom enlightened passion for all possible Buddhism.The practice of wipạsānākạmmạtāṭhān.Practice is important to life of the people in the Lanna Thai. Because the meditation practice allows practitioners to see the effects of their practice, they can develop their minds to be good, morally better. See the benefits of the practice. Do you want to try it? And those who have observed the effects of the practice, the more faith in Buddhism, the more the propagation of meditation practice is to point out. The practitioners have seen the results of their practice clearly and clearly. Can understand what the Buddha taught truly. Keywords: Concepts and principles, meditation (wipạsānākạmmạtāṭhān), phrathera in Lanna Thai

Keyword: Concept , Practice, Meditation in Lanna

[*] Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Chaingmai Campus.
[**] Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Chaingmai Campus.
[***] Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Chaingmai Campus.
[****] Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Chaingmai Campus.
[*****] Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Chaingmai Campus.

1. INTRODUCTION:

This article focuses on research results, concepts and principles of meditation practice in Lanna. Nowadays, there is high technological advancement and very advanced science which influences on the life of the human race is a factor in the lives and livelihoods of the vast majority of human beings who have the ability to self-build and develop modern technology to work in a variety of ways to facilitate effective work (of helps to work effectively), and which the focus is on object development but the psychological aspects have not developed as it should. After the Bodhisattva attained the enlightenment to be the Lord Buddha he had practiced on teaching people to achieve. Those who follow his teachings or attainment are called disciples. (Buddhaghosajariya, 2504: 7). The enlightenment errands are practice the theory that they have studied it to prove the result and the truth of the subject that they have learned. (Phradhammadhiraramahamumi, 2552: 2-3). Both of these two enlightenment errands are nothing compared to the human and animal components that are important on the two of body and mind to Live each other. The body is just like a home which is the living place. The heart is just like a man who is living in the house. How is to be the house? To be strong, clean or dirty depends on the landlord. Because everything has been accomplished from the mind and nothing appears in the mind without un-appearing in the mind first (Phramahabunruang Rakkhitadhammo, 2006: 67). The practical office which is very popular is the official meditation of Watmahathatuyuwarathrangsalit that so-called swollen- collapse style or is that the official meditation virtue of the 4 foundations of mindfulness because of that Somdethphraphutthajarn (Arth Aasaphamahathera) as in the time of his rank of Phraphimoldham had asked the wise meditation master from Burma to teach how to practice Vipassana meditation at Watmahadhatu. He, after that, sent Phradhammadhirarajmahamuni (Chodok Nanasiddhi) to study how to practice meditation of Myanmar for one year and then returned to Thailand in 2495 B.E. (1952 A.D.). He, in addition, invites two monks from Burma, i.e. Phra-Aasapha Kammatthanacariya and Phra-Indavamsa Kammatthanacariya and then established an office of meditation practice at WatMahathatu. Later Somdethphraphuthajarn as the administrative chancellor let

the provinces choose a Buddhist monk to study and practice at Watmahadhatu, and then back to their domicile in each province making these practical ways spread throughout the country. In the land of Lanna before Phradhammarachanuwatra (Foo Attasivamahathera) will send Phradhammamangkalajarn (Thong Sirimangkalamahathera) to study the ways of meditation practice at Watmahadhatu there is a way to practice in local style which generally known as the "Kruba pattern" and is more specific than the other patterns, i.e. using the bead to be a tool for practicing meditation. A preceptor, in the beginning of ordination of monks and novices in Lanna, would give the bead and teach primary meditation until now it can say that the bead is a composition of practice. From the preliminary study we found that there are unique characteristics of meditation in Lanna, i.e. having a prayer with 5 flower pots of Kothark at first as in the scripture of Wat Pratoopa (2013:9) said that there are many meditation experts in north-tern Thailand. Some of them have a cave for practice meditation in the valleys, back of the temple but the instruction of meditation practice in Lanna, in the present, is replaced by other styles of meditation practice, e.g., acknowledging style of Rising-Falling, Samma-arahang, and Na-Ma-Pha-tha etc., which let Lanna's ways of meditation practice lose. Learning and practicing of this kind of meditation, right now, is not spread in so far and the official meditation place is very less of continuity.

With this reason researcher is interesting to study "Concept and Practice of meditation in Lanna" which is the way of solution to the problem from enjoy the world in abundance but it cannot be truly spiritual happiness. Instate of getting experience with happiness due to the result of meditation belong to the ways of meditation practice in Lanna with forest meditation master until she/he can change their mind into the middle path, i.e. morality, concentration and wisdom which are the ways in Buddhist meditation practice of Buddhist Sanggha in Lanna Thai. It will benefit both themselves and society throughout the nation later on.

2. RESEARCH OBJECTIVES

2.1 To study the concept and practice of meditation on Scripture of Northern Thailan

2.2 To learn how to practice meditation of the Thera (old monk) in Northern Thailand

2.3 To analyze the concept and practice of meditation based on Buddhist scriptures, and Thera (old monk) in northern Thailand.

3. HOW TO CONDUCT

Research This research study is documentary research by researching documents as following steps.

3.1 This research study is documentary research, learning documents, scripture, book and the result of research works about knowledge of insight meditation even in the past and the present.

3.2 To find out about books and the Enlightenment texts 3. Conducted in-depth interviews and down for interviewed to obtain data. 4. Collect all the documents and interviews in the area. 5. Be analyzed regarding objectives 6. Conclusions and documented research report.

4. RESEARCH RESULTS

Research "The concept and practice meditation in Lanna (Northern Thailand)."The findings are as follows: 1. The concept and practice of meditation on Scripture in Thai Lanna (Northern Thailand). Insight meditation practice is one of the main functions of the Buddhists coupled with the teachings of the Buddha appeared in the Tripitaka and Atthakathã because education is the teacher of the practice. The result is thus attaining enlightenment is required to meet compliance objectives. Insight Meditation is training intelligence to know the fact such as realizing or reporting the fact of Five aggregates that is the state of impermanence, suffering and non-self in the body which cannot be control and so-called Vipassana as the Buddha said " Oh! works, these two kinds of Dhamma, i.e., tranquility and insight meditation which are the cause of wisdom". (MCU Tripitaka thai, 1996,

21/173/91) The importance of Vipassana meditation is to learn the nature of ourselves, to see the true nature of the reasons that the life of each of us depends on as the law of karma. One who created it, he himself will have its result of action. If he had done the better thing, he'll get a good result. If he had done bad thing, the evil will be the result of it. Meditation practice, at last, is to relief of suffering, to access genuine happiness, to joy forever, and to be never troubled again. (MCU Tripitaka, thai, 1996, 25/99/476) Meditation practice consists of two categories: 1. Concentration or restful meditation which is the mental training to achieve peace of mind that is the main practical way to have tranquility in mind, (MCU Tripitaka Pali, 1992, 3/27/111) and 2. Insight meditation which is training and intelligence to be enlightened the truth as the Buddha said " Oh! works, these two kinds of Dhamma, i.e., tranquility and insight meditation which are the cause of wisdom". (MCU Tripitaka thai, 1996, 21/173/91) The practice of insight meditation is belonging to four foundations of mindfulness (Satipatthana 4) in Buddhism. Four foundations of mindfulness that is fairly represents the location of consciousness and means the mood of consciousness, including physical or body, compassion or feeling, spirituality or mind and morality or mind object.

The insight meditation practice of Kruba Chao Srivijaya, Watbarnpang, Amperlee, Jangwatlamphun, which along with Chiang Mai Sangha groups and Yong's Sangha groups in Lamphun. He belongs to 5 precepts which are excellent property and basic of purity. When the holy or morality sacrament tranquility and the concentration will also come, then the alarm wit and it would have been wise which is to know that non-existence with his wisdom. Meanwhile the passion or defilement was gone, spiritual wisdom is simple and free from suffering at all. Krubajaosrivichai is a strictly routine discipline and spectacular as shown by the prayers that . "Let attain Dharma and holding only nirvana or the enlightenment..." at the end of his scripture leaves he created all times. (Phresrivichaiyachanaphikkhu, m.p.p. 16) The insight meditation practice of Phrasuphromyan (Kruba Chao Phromma Brahmcakko), Watphrabathtakpha, Pasang district, Lamphun province

Analysis of the principles and practice meditation according to Buddhist scriptures and Buddhist monks in Thai Lanna Performance insight is the core function of a Buddhist Canttura coupled with the teachings of the Buddha appeared in the Tripitaka and scriptural exegesis. Their development is required to practice the meditation training, Soros Wisdom, Insight 16, a layer of high in Khandhasantāna. Buddha said: Meditation practice the only way to help the human mind can develop a mental highest quality in Buddhism. And live independently of external objects. Without meditation practice, then man is still wandering endlessly. Unable to overcome the lust, greed, anger and pride because they are conscious of having too few. The passion will add strength to overcome it. To practice meditation using mindfulness and wisdom Consider, name, physical unfair situation, compassion, affection, justified by the fact that no one is suffering is not a soulless animal, not a person's identity are his. While the current configuration to make the power of mindfulness meditation and more. Take conscious control of lust, greed, anger, occurring within their mind to weaken it. Dissemination of meditation practice the Missionary demonstrated the importance of meditation practice. To permit persons who have never heard. Never understand meditation practice. When I heard the value and benefits of meditation practice even more. The practice of meditation can be spiritual development of human beings who are harsh. From the bad habits Turns out someone with a gentle soul. A good moral up. Meditation practice enhances the good of society.

1) The recommendations of the research.

Study concept and practice meditation in Lanna. It's helpful to practice a lot. The practice of meditation is to settle the spiritual practice of purification clean until achieving ambitious nirvana. The ultimate aim of Buddhism. The Buddha is coming off Khan's death. He gave his life to the property of a Buddhist 4, Bhikkhu, Bhikkhuni, Upāsaka, Upāsikā. The firm has achieved a fair level of growth, with any meditation, the Buddhist would make those companies more confidence to grow his meditation by that. The growth of the meditation practice to develop the spirit of man can attain nirvana. The ever growing disenchantment with meditation

aimlessly or discourage the practice. It is encouraging to practice more. Meanwhile, those who have failed to achieve any level of the fair was able to develop their spiritual and more. The ultimate goal is to achieve the nirvana. It will benefit global society is at peace. Practicing with the various problems facing the world will be reduced accordingly. For residents who are of good quality. There are many in society.

2) suggestions on how to do research next time.

In this study "The study on the concept and practice meditation in Lanna". By the study Practice meditation Kruba Srivichai (Kruba Srivijayachanabhikkhū) BanPang District, Lamphun Province, Practice meditation guidelines KrubaBrahmā Wat Prabat-Tak-Pha Pa Sang, Lamphun, Insight Meditation Practice guidelines Pradhammamangālāgāra (Thong Sumangālo) Wat Phrathatsrijomtong Chom Thong, Chiang Mai. The current agency practice for many This will be the integration of Vipassana meditation, spiritual and intellectual development of agency practice both at home and abroad. This will make the process even more diverse, spiritual and intellectual.

REFERENCE

Pra Bhaddata Asabhathera. (1996). *Vipassantipanidhika.* Bangkok: Mahachula longkornrajavidyalaya University.

Pramahā Rung-ruang Rakkittadhammo (Pamaka). (2006). *The meditation practice: a case study of young people who practice meditation at a meditation garden Weluwan Muang Khon Kaen.* (Doctor of thesis). Graduate School: Maha Chulalongkorn University College.

Kruba Srivijayachanabhikkhū. (unknow). (2474). *Preaching the merits of the precepts of the Kruba Srivijaya.* Inscribed on temple Wat Phra Singh. Chiang Mai. BC.

Mahachulalongkornrajavidyalaya. (1992). Tripitaka Pali the rules reflect Mahachulalongkornrajavidyalaya Tepic 2500. Bangkok: Mahachula-longkornrajavidyalaya Printing.

Mahachulalongkornrajavidyalaya. (1992). Tripitaka in Thailand Version of Mahachulalongkornrajavidyalaya. Bangkok: Mahachulalongkorn-rajavidyalaya Printing.

Mahamakutrajawittayalai College. (2001). *Translation of the Holy Scriptures and commentary on a series of 91 books. Edition 4.* Bangkok: Printing Mahamakutrajawittayalai College.

LAND OF BUDDHADHAMMA AND PEOPLE IN PEACE

Phramaha Boonsook Suddhiyano*

ABSTRACT

Buddhadhamma is the Buddha's words consisting of the general theories and the law for the monks and people. We called "dhammavinaya". It is the universal rules (Esther and Jerry Hicks,2006) in the world where every nationality can live in the peace together. The practical harmony or unity is the best tenet for living and researching the big profit or benefit for people on the world. It has the good characteristics for the human beings who inspired the happiness and peace in the recent society. For the individual habits, people need the well-being and success in the economics, the society, the religions and the civilized culture in the communities where have many nationalities.

The practical harmony is the dhamma or theory that people would learn and take it to practice and use generally. It would be learnt in the objective usages for protecting the truth and peace in the world. Its practical actions are created or built in the real life in the real communities.

The harmony is the most need in the world when it is facing to the dangers from the fighting of the men with the men who are full of passion and greed. It is only one purpose that draw the men turn back to the negotiation together. They should open mind for learning it that is the words of Buddha who had the kindness to proclaim dhammavinaya that the unity is a part of dhammavinaya in the large number of people.

The harmony is meant to the unity among the people who want the happiness and peace in their life. They have to depend the bravery, the love, the forgiveness, and the public policy. The mechanism in the society has the several dimensions because plurality of human beings who have the nationalities, the

* Curriculum and Teaching Faculty of Education, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

culture and the believes. These made them busy and dangerous under the wrong view that directs their actions, but it will lead people turn back to the usual living because they had really found the usages of it. Therefore, they learn it by depending its characteristics.

1. Harmony's Characteristics

Everything has the specific manners to tell or show its unique until people can understand it such as the water has the characteristics of coolness, the sun has the specific characteristics of hotness and light etc. In the same way, the harmony or the unity has the specific characteristics as follows:

1) Kindness is the basic issue that can reconcile the people who wanted to live safely and smoothly. It is the best characteristics for displaying the unique of the harmony or the unity that people have the passion to know and learn together. The kindness or love helps or supports the actions of people to create the reconciliation in the group of people who have the conflict and different view from the others. If they have kindness or love in their mind, they will try to control their mind and the peaceful objectives for people and the world. The dawn of happiness and peace will get bloom in every community. When people have the kindness, they are wise to forgive everyone.

2) Forgiveness is the hard action, but it can change the bad things into the good ones in the world. It is the best characteristics for disclosing the unique of the harmony in the number of people who hope and play the roles of reconciliation. It relieves the pain of every part in the group of people who have the conflict because it might get the wounds inside the heart of them when they had mistaken in some actions. The pain with dispute will be made clean by the forgiveness until they can love each other again. It is a part of the sincere actions.

3) Sincere Actions (Pongsuk Tangkana, 2015) are the real roles for indicating the hard work in reconciliation or the harmony in the communities. It guarantees the possibility into the unity, because people will begin to look at the appearances outside for being the confidence and needs to cooperation together. A transparency is a part of the sincere actions that collect the first success to absorb

the unity of people who have just passed the bad situations when they had faced the pain or suffered with tempered emotion or inside wounds. The sincere actions will be seemed as the cool water that poured on their heart. It will effect to the general living in all the country with the public policy.

4. Public Policy (Phra Brahmagunabhorn (P.A. Payutto),2015) is the most important to build the unity because it gives the general profits to people who have participated in such society. It depends the people who will move and drive the power of society in the social movement, economics, education, and culture that are the root of development.

Shortly, the characteristics are the kindness, the forgiveness, the sincere actions and the public policy. Whole of these will create the success of development, happiness and peace to the human being over the world, because they use it practically.

2. PRACTICAL HARMONY

Buddha's theories can really be used in daily life and it becomes the strategy of countries if all the countries are interested. It is fact that anything is not result if without practice. Therefore, people should be interested in the practical tenet of Buddhism as follows:

1) Giving up is the first window and way to talk together for looking for the peace in every society. People are bravery to give up the corrupted things and the small usages for the biggest ones. They will found the unity easily in the society where they are living. In the direct dhamma of Buddha, it is pariccaga that must be acted out for conforming the patience.

2) Patience is the stable post or pole to stand up smartly. It is fact that a man has the patience in his mind or heart he will do everything with grand perseverance because he has seen the purpose that it is more important than the timely benefits. In dhamma, it is meant to khanti. The patience of people is the bigger power to change the riot into the peace. For an example, Adhivasanakhantitapasa had the highest patience. He had never mind to his life

because he had the khanti so he could give up his life but he preserved the patience and told a king that it was not end and it was not in some meat or bones of nay one. The most famous leader likes Abraham Lincoln had the patience to protect the principle of democracy and to show his bravery and patience in his for changing better in the future within USA.

3) Opened Heart is as an empty glass that is opened and sit on the outdoor. It can take the pure water. The opened mind is ready to take the information and have a walk into the peace sincerely. It has given an opportunity to solve the problem if we have the wide heart with the kindness that helps all the activities succeed though they are difficult to do. By the way, we have the truth for being the light in leading on the way until we try to do successfully.

Truth is the first dhamma in the world that we cannot avoid it though we will know or not. It is proved that something is always wrong or true, because we must depend the truth when we are performing to solve the problems and living in the world of survival. Everything has the truth but it might be learnt by ourselves and able to inform it to the others who will support and become the power to purpose the end of the goal.

Equity (Thonglor Wongdhamma,2011) is the most important because the people love it and depend upon it for living happily and peacefully when they try to work and find the happiness. The equity is the practical unity to help them be power to get rid of the problem and create the unity in the group of people who must give up the greed, hatred, ignorance and fearfulness then they can protect the equity for being the top of the practical unity in every society.

3. PUBLIC BENEFITS

The success in the society is symbol and happiness coming true for everyone who lives together and becomes the communities complexly so the public benefits are hoped by the people in the same communities. The need these things as follows:

1) Well Being for People is the basis for everyone who takes a part in the community because they need the food, drug, residence and clothe until they have the comfortable things for giving the facility in daily life. The unity helps them find it easily because they have the power of the people who are ready to support each other.

2) Happiness for People is the goal for everyone who was born at the first second minute in the world. They need the happiness in different formations although they will understand it all or not. In the same time, they have to depend upon it for living with unity because they take the benefits together in the same community.

3) Peace for People is the order along the law or the rules and in their mind that is the central of the world as Buddha said "the mind is the big in the world, everything is led by the mind". Therefore, the peace would be created with outside and inside peace together it then stays longer.

4) Creation for People JIBSC, (2015) is a factor following after the wellbeing, happiness and peace because this has to depend upon the three item as we said above. It will grow up in the community on account of ideas that make or develop everything on the world it came from the creation of people who want the peace for people.

Inclusively, the highest goal of people is the peace in the outside and inside level in accordance with the people's need and learning. They practice along with the principle of unity truly and sincerely they can overcome the obstructions in the world and have peace finally.

REFERENCE

Esther and Jerry Hicks. (2006). *The Law of Attraction: The Basics of the Teaching of Abraham.* USA: Hay House, Inc.

Pim Dhammadharo. *Auspicious Dhamma: Highest Thing for Life.* Bangkok, Dhammasbha Publishing.

Pongsuk Tangkana. (2015). *Law of the Universe.* Bangkok: Giving Heart Mind in Peace Foundation Publishing.

Phra Brahmagunabhorn (P.A. Payutto).(2015). *Characteristics of Buddhism.* Bangkok: Chareondeemankongkarnpim Publishing.

Thonglor Wongdhamma. (2011). *Introduction to Ethics: Man with Idealism and Moral Order.* Bangkok: OS Printing House Publishing.

THE LEADERS OF EDUCATIONAL INSTITUTION IN THE GLOBALIZATION ACCORDING TO THE BUDDHISM

Chuangchote Bhuntuvech* Phramaha Yannawat Thitavaḍḍhano.**
Boonmee Pansa*** Phramaha Prasert Thavaro.****

ABSTRACT

The leadership was very important to organizational development and management because it could make the purpose of the organization to achieve the goals. Whether the organization was the public, the private, at the world level or at the local level, the leadership was very important because it made the different result. Some leadership managed a poor organization to be active organization and someone managed organization to have vision and the challenging forever. The leadership had to take the knowledge, thought, ability and the morality for working until it had proficiency as any knowledge such as budget, cultural and traditional preserving plan, good government and praising others. The leadership of educational institution in the globalization consisted of 1) ability, 2) mind, 3) team work and 4) honesty.

Key word: Leadership, Educational institution, Globalization

1. INTRODUCTION

The educational management is consistent with the objectives and achieves the goals. The government has to support the process of educational management such the budget, educational equipment and technology. It is

* Independent Academician and Propagator

** Curriculum of Buddhist Educational Administration, Faculty of Education, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

*** Curriculum of Teaching English, Faculty of Education, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

**** Independent Academician

believed that the person who is the leader in society is the leadership because the leadership is important to manage the education for achieving the goals.

Phradhammapitaka, (1998: 63) says that the leadership is very important to develop the organization and to manage all levels of organization not only the public sector, the private sector, at the nation level but at the world level so the leadership is important to manage the organization. There is the problem in bureaucracy. It needs to resolve instantly. It needs the leadership who is strong, intense and intelligent to solve this problem and to change the organization. The leadership can make the inspiration for working in bureaucratic system so the leadership is important for the process and the structure of the organization; furthermore, it is agreed that the leader is an important component of organizational management. The organization will succeed or fail of working due to the leader. If the organization gets the leader who is intelligent and capable, he can order the followers to work or to do some activities of organization to get the achievement but if the organization gets the leader who is not intelligent and capable, he cannot order the followers to believe or to work so the leader is the person who sets the direction of organization's policy by vision and strategy. The leader has to intend to environment of the organization and the system of educational organization.

2. THE LEADERSHIP OF EDUCATIONAL INSTITUTION IN THE GLOBALIZATION

In the era of a change, the organization has to face with a change all the time and it is not a change in the same style but it is the change of characteristic of the leader of the organization or characteristic of management. The technology has important role to management, the leader and others in the time of the change so the leadership in the globalization consists of

1. Quality of Ability

Ability is an important factor of management, supporting to achieve the management and sustainable growth. The measurement of management is a challenge for educational administration. The equipment is taken to use in institutional management for achieving the objectives of the educational management. It wis very important for both public sector and private sector. The factor of success of good educational management is developing of human beings to have a good quality of body and wisdom.

2) Quality of Mind

The qualification of administrator has to control the emotion and develop mind in any factors such as 1) developing of body; having an exercise daily life, having a good food, 2) developing of emotion; making meditation, joining the recreation, relaxing and travelling, 3) developing society; joining social activity or helping social activity and 4) developing the wisdom.

3) Quality of Team Work

Team work is not occurred by itself but it was occurred by the idea of the leader because he wanted to work as a team. The characteristics of team work were 1) orientation, 2) on the same page, 3) finding the conclusion and 4) working.

4) Quality of Honesty

The honesty is the important characteristic of the leader. It takes the organizational management to achieve the success. The leader or the administrator has to be proved by the honesty. It is the good equipment to measure because the every man had greed, if the leader has honesty; he will be the leader for a long time. The leader does not keep money of the organization.

3. THE LEADERSHIP ACCORDING TO BUDDHISM

The man who is the complete leadership consisted of the seven Dhammas:

1. Knowing the principles (Dhammaññutã), whenever you are in any positions, you should know the principle, the work, the duty and the law for example the governor has to know political science principle and the rule of the state that is the law or constitutional law. Whether the community, society, organization or any sectors has to follow the principle, the rule and the law, the leader has to follow the Dhammaññutã. The leader according to the Sappurisadhamma is (Thongyoi, 1993: 8-9)

(1) Knowing the truth; knowing how the situation is.

(2) Knowing the principle; knowing how to the work and knowing how the result happening.

(3) Knowing the principle to get the result; knowing when doing this principle, and then getting that result. Knowing the principle, the work, the law was the important qualification of the good leader.

2. Knowing the purpose (Atthañ̃ñutã), knowing the purpose means having definite purpose and getting the purpose. This is the important quality. When the mind concentrates to the purpose, but if there is anything disturbing it, it will not change. Don't care of useless emotion and useless matter, to intend to only the way to purpose. The one who is the leadership should know this Sappurisadhamma (Phraratdhammanidhet (Rabeab dhitiyano), 1993 : 233)

The leader who has Atthañ̃ñutã has to know the result or purpose of working. He has to know what the purpose he does. Whenever he gets this result, he can know that it depends on that event. When the leader knows the result and purpose of this Dhamma, he can have the vision to develop the society to the prosperity.

3. Knowing oneself (Attañ̃ñutã) means knowing who you are, what position you are and how consciousness and wisdom you have, and you have to remind yourself. The leadership is not the perfect man. He has to develop all the time. It is said that the highest purpose of the Buddhism is knowing oneself, controlling the body, speech and mind definitely. Knowing the oneself means knowing who you are, and knowing all this matter;

(1) Knowing who one is means knowing what position you are such as knowing you are a monk, a writer, a parents, a son, a leader or a follower.

(2) Knowing what one has means knowing the position, knowing how much the morality you have, how much the knowledge you have and how much power and money you have.

4. Knowing the moderation (Mattañ̃ñutã), knowing the sufficiency means knowing the process of doing any matter for example the governor knows how sufficient to punish and to get the tax, not depending on the need, knowing the situation so the sufficiency takes to the success (Phra Brahmagunabhorn (P.A. Payutto) 1994 : 25-26). The sufficiency or the knowing how to be temperate for example the governor know how sufficient to use the power, punishment. The leader has to use Dhamma to govern the country and he has to know three elements of sufficiency;

(1) Knowing the moderation of getting, it means how to get, how much to get, what for to get, if you don't know how get, it will have a problem of getting.

(2) Knowing the moderation of receiving from others. It is suitable for you to receive the benefit.

(3) Knowing the moderation of eating, knowing moderation of speaking, working, learning, relaxing, sleeping (Phraratdhammanidhet (Rabeab Dhitayano), 1993 : 233).

5. Knowing the proper time (Kãlaññutã), knowing what time to work, what time to stop, what time to do, what time not to do, knowing the time to speed, the time to be slow, knowing the moderation of time for working that how much time to use, knowing to use the time to be useful, never waste the time. Kãlaññutã is the cause for making the person be on time, knowing the value of time, and working on time to get praising and it is the cause to take the prosperity. The person who consists of Kãlaññutã is good, intelligent man.

6. Knowing the assembly (Parisaññutã), it means knowing the society, knowing the society of the world, knowing how problems the world have, especially if you want to help anybody, you have to know their problem and need, so you will help them with their need (Phra Brahmagunabhorn (P.A. Payutto) 1998 : 26)

7. Knowing the individual (Puggalaññutã), it means knowing the individual people or different people specially the people who cooperate of working, knowing how to speak, to praise, to complain, knowing how to make them accept , knowing to use the people to suit for the work, the leader should know how to get the benefit of life.

4. CONCLUSION

The leadership of educational institution in globalization has taken place from integration with the leadership according to the western idea and the Dhamma in Buddhism. They are divided into four elements for applying to work as 1) the quality of ability, 2) the quality of mind. The administrator believes that the characteristic is the controlling the emotion peacefully, 3) the quality of team work and 4) the quality of honesty, it is the characteristic of the leader for managing the educational institution to achieve the goals of educational management. The

integration of leadership's working according to the Dhamma reveals to the resolving of educational management. The obstacle of the organization is the leadership without the knowledge, ability. According to the Dhamma in Buddhism, lacking of knowledge (Avijjã) is the problem of the organization, the leadership should know the Dhamma in Buddhism for solving the problem.

The leader has to know how to make the unity of team, make the new knowledge of management. The Buddhist leadership has to take the knowledge, thought, ability and morality to work until having efficiency. The leader should use loving-kindness, the principle of praising the others, punishment as the fault. As the vision of Buddhist society believes that the man should respect to each other, live in the society peacefully and preserve the morality and follow with three Dhammas;

1. Wisdom, it means knowing as the truth, everything in the world helps each other.
2. Purity, it means the purity without greed
3. Compassion, it means sympathy for the animal and environment because the Buddhism teaches to know the compassion and to know the done favour to all human beings.

Reference

Thongyoi Sangsinchai. Seven Sappurisadhammas, *the seven qualities of a good man*. Bangkok: Department of Religious Affairs printer. 1987.

Bin Mutukan. *Phutthasat V.III*. Bangkok: Mahamakut Buddhist University printer. 1992.

Phradhammakosachan (Prayura Dhammachito). *Phutthavithiborihan*. Bangkok: Mahachulalongkornratchavidyalaya printer. 1996.

Phradhammabitaka (P.A. Prayutto), Pravet Vasi, Anan Panyarachun and Sippanon Ketutat. *The leadership*. Bangkok: Matichon printer. 1998.

Phra Brahmagunabhorn (P.A. Payutto). *Thammanunchivit*. Bagnkok: Department of Religious Affairs printer. 1994.

Phra Ratchadhammanidhet (Rabaeb Dhitiyano). *Nithetthamma*. Bangkok: Emitrading printer. 1993.

Office of the Education Council. *Ruamkhitruamkhianpatirupkanrianrupuriansam kantisut*. Bankok: Phikwankrapphik priter. 2000.

TIME MANAGEMENT WITH BUDDHIST INTEGRATION

Patcharee Cheamchoy[**] Suvin Ruksak[**] Suchao Ploychum[***]
Phra Srivinyaporn (Sairung Indavudho)[****]
พัชรี แช่มช้อย[*] สุวิญ รักสัตย์[**] สุเชาว์ พลอยชุม[***]
พระศรีวินยาภรณ์ (สายรุ้ง อินฺทวุฑฺโฒ)

ABSTRACT

The objectives of this research were as follows: 1) to study the General Time Management (GTM) theory, 2) to study the Time Management in Buddhism (BTM). 3) to integrate the General Time Management theory with Time Management in Buddhism, and 4) to propose a guideline and a new body of knowledge on "Integrated Buddhist Time Management Model". The data of this qualitative research were collected from the Tipitaka, Commentaries, Buddhist literary works, related documents, in-depth interviews with 11 experts, and focus group discussions with 32 key-informants. The data were analyzed, synthesized and classified in category.

The results of the thesis were found as follows:

Time management is spending the time in accordance with activity, work and life with the plan focusing on the outcome of the task relating to happiness and achievement as the goal. Time management consists of planning, organizing, priority, proper work distributing, and learning the nature of oneself in order to manage time more effectively. Time management in this way can cause stress and suffering in life easily.

---

[*] Doctor of Philosophy Program in Buddhist Studies, Mahamakut Buddhist University

** Mahamakut Buddhist University

*** Mahamakut Buddhist University

**** Mahamakut Buddhist University

Time management in Buddhism emphasizes the duration of time. It is moving forward without limitation and has distinction in state of existence and plane of existence, and conditions of individual desires. Time is a frame or scope set up for a particular activity or purpose. Time is not the factor used to determine the outcome of dhamma. Time management in Buddhism is both art and science in doing activities in living a life. Spending time in every step of life-long activities is the perfect time consuming, not dependent on any auspicious occasion and horoscope. Time management in Buddhism is focused on advantage, righteousness and mindfulness as the goal, not recall to the past, worry to the future, but concentrate to do best at the present.

The time management with Buddhist integration is a holistic activity management including life and awareness of reason, principle, method and system of oneself and the others as dependent factors. Knowledge as the art is focused for an achievement of advantage and life development of individual and society in an appropriate time by not wasting the time in activity process. The time management in Buddhism is based on the righteousness, justice, and approvable goodness. The time management in Buddhism is the effective management of man and work in an appropriate time with awareness and knowledge based on utilization and truth.

The body of knowledge on time management in Buddhism is the awareness of present and mindfulness in time spending based on knowledge in utilization and truth. The knowledge obtained from the study can be concluded in "MKUT Model".

Key words: Time Management, Buddhist Time Management, Buddhist Integration

1. INTRODUCTION

It was known widely timing passed on the through the life of all creatures, It seemed likely no waiting for anyone, and then completed pass on and on, including itself (Ku. Ja. (Thai) 27/190/116) the timing with none-permanence because everything always was changed in every second by natural law, including human as a part of natural law, was effect by 4 elements; birth, aged, sickness and

dead finally. For this reason time in human had limited function so ones have to keep value of time constantly.

According to the value of time above mention and the thought of The Wholly Buddhist King of Thailand Somdej Phra Nyasamvara Somdet Phra Sangharaj remind to public that life is short and time is swift (Sodet Phra Nyanasamvara Somdet Phra Sanghara, 2017 : 1) so that ones must be awareness of time consuming for doing goodness and utilizes for global society with happiness in human daily life.

In addition, at the present the globalization was move quickly as fast as possible. That effect the directly to human way of life which be depress to become unhappy and work hard under the limit of time condition. As the result the researcher consider to find out the application of the Time Management in Buddhism method for implementing in order to solve the problem and develop the process of work to be successful and happy life.

2. OBJECTIVE

2.1 To study the General Time Management (GTM) theory

2.2 To study the Time Management in Buddhism (BTM)

2.3 To integrate the General Time Management theory with Time Management in Buddhism

2.4 To propose a guideline and a new body of knowledge on "Integrated Buddhist Time Management Model"

3. SCOPE OF THE RESEARCH

3.1 Content scope;

1. General Time Management (GTM): planning, organizing, priority, proper work distributing

2. Time Management in Buddhism (BTM): qualitative research were collected from the Tipitaka, Commentaries, Buddhist literary works, related documents

3.2 Population scope

1. Focus group discussions with 32 key-informants

2. In-depth interviews with 11 Buddhist experts

4. RESEARCH METHOLOGY

4.1 The data of this qualitative research were collected from the Tipitaka, Commentaries, Buddhist literary works, related documents

4.2 In-depth interviews with 11 experts, and focus group discussions with 32 key-informants

4.3 The data were analyzed, synthesized and classified in category.

5. THE RESULTS OF THE THESIS

5.1 General Time Management (GTM)

Reference to the definition of time management, there were several pointes had been made for instance indicated that the Western society committed specifically to outcome of the production, which occurred on the process of activities as priority, work previsioning etc.(Michael Roberts, 2006 : 27). Contrastly in the Eastern side, GTM application was finding into the dairy function, and a little bit increasing, with talking the job on easily operating, it was also spread the time for working inflexible basis, and talking care the housekeeping as well. It considered working and time management was compiled in the life (Kriengsak Charoenwongsak, 2000 : 3).

For conceptual Framework of GTM; According to the researcher's observation, both sides (Western-Eastern) concluded the application of GTM conceptual frame in to fine expected and supported the argument Lisa (Lisa J.Downs, 2008 : 105) and others in 5 topics 1.Planning: setting main goal and support goal with clearly and can measurement, 2. Organizing: make a list, thing to do today step by step, section by section, 3.Priority: follow by planning, the importance thing, urgent, waiting list and acting, 4. Proper working: work smart with the right attitude, finish work on time and 5.Distributing: put the man in the right job and assignment in the right way.

In addition, the result of GTM using time to control activities and work with 5 topics concerning above. So that effective of time management but this way can cause stress and suffering in life easily.

5.2 Time Management in Buddhism (BTM)

Buddhist indicated clearly that Time Management is specific to the frame of area which be created by the person. The time is depended upon individual factor that could be manipulated of specifically, time moving forward without limitation and has distinction in state of existence and plane of existence.

For the Buddhist practical, it preferred were untimely for life that lifting on task. As well The BTM in Buddhism is focused on advantage, righteousness and mindfulness as a goal as the person lived hundreds without mindfulness that be less value than live one day accordingly (Ma.Au. (Thai) 14/272/319). It was placed either on the more Fortune taller but arranged the task on priority of work which was hurry of delay on its evident (Au.dhi. (Thai) 2/156/399). All aspect was going on their evident without carelessness.

The good model of time management in Buddhism is the Buddha, He has daily routine was divided into five parts: the morning session, the afternoon session, the first watch, the middle watch, and the last watch, and he has manage his time to helping and teaching people in daily for 45 years. (Phra Brahmagunabhorn (P. A. Payutto), 2009 : 8). The Buddha have very clearly planning and spending his time with high value to helping people understand themselves, the natural law and make their life successfully with happiness, that mean when the people working by following Buddha taught and setting very clearly planning, spending time to doing goodness, it can make time to high value, because itself doesn't have value.

However the value of BTM must be focus on mindfulness, not recall to the past, not worry to the future, but concentrate to do best at the present, example the Buddha taught the man name Malungkhayaburd (M.M.(Thai) 13/126/139). If the person feel pain by arrow who shoot him but he don't want to see a doctor immediately, he has a lot of questions: he need to know who shoot him, what it the arrow make from silver or iron, who make the arrow, which village, how long they take time to make the arrow. If the man asks many questions like that it take long time to get all the answers, that answers it not helping him reduce his pain, if he don't take the arrow out, he will dead suddenly. As the same in normal of human life: time is very short and limited, the people need to understand value of time and spending time with doing goodness immediately, don't wait, and then can make life happiness no suffering anymore. If not they will

spend their time with unreasonable and then feel unhappy, can't successful anything in their life.

In additional, the result of BTM using the opportunity to make high value of time by concentrate to do all activities in the best at present on advantage, righteousness and mindfulness.

5.3 Time Management with Buddhist Integration

Both, GTM and BTM are applying base upon such Knowledge (Right or Wrong), reasonable or unreasonable the selected as function the appropriate method for the task, and timeframe with good planning activities, utilization, including considering the advantages of in advantage, truth of faith, and lead to achieve successful result upon the target goals so that the good result occurred become of planning and more attempting. Continually, and get the happiness and pleasant.

6. THE NEW BODY OF KNOWLEDGE ON "INTEGRATED BUDDHIST TIME MANAGEMENT MODEL".

GTM method was concentrated on the theory and principal, and less of flexibility and emphasis on the result to the task, there were too much works that consuming more time, and urgently contrastly, acting, used GTM for life expectation, and be given value of life, and mindfulness.

The mindfulness is attached with the present time and support knowledge of right or wrong, good or bad including time for practicing activities while the knowledge was the advantage for both oneself and other and become the advantage of public, can utilization which was leading to achieve ultimate goal, and the truth. The Mindfulness, Knowledge, Utilization and the Truth can be call to MKUT Model

M = Mindfulness
K = Knowledge
U = Utilization
T = Truth

Figure 1: MKUT Model

7. THE RECOMMENDATION HOW TO USING THE MKUT MODEL

The MKUT Model is the mindfulness development method that supports the task which create knowledge and lead to implementation process, then enable to get achievement of task successfully, it creates the mindfulness permanently and provide more advantaged completely. Example: The man who suffering with his overload working, can't finish work on time, that effect: he has no time for develop or relax himself and spend time with his family. He can apply using the MKUT Model to solve the problem: Staring with set clearly planning for his life with mindfulness, then using knowledge to organizing his job description, set the priority, proper work and can distributing his task to all person concerning with the utilization, then doing consistency with happiness, because he know the value of time. Finally he can finish his working on time, can using his time for develop or relax himself and spending his time for his family, no suffering anymore.

8. RECOMMENDATION

8.1 Policy recommendation

1. The Educational institute both public and private can apply the BTM model to organize the teaching training and curriculum development

2. The department of Human Resource Development use the time table and job assignment rules and regulation for employee in order to reduce stress and suffering can use the BTM model for solve the problem

3. According the attitude of scientist dimension, the time was related to the factors that suitable of scientist, the finding it on science expects related lass to Buddhism dimension and can we applied to the innovation of human life

8.2 Research recommendation

Buddhist time management (BTM) recommended for the next research are as follow:

1. The study on potential of BTM to human life
2. To study relationship of the man life with BTM model
3. To study the BTM in term of culture relationship

References

Kriengsak Chareonwongsak. *Time management for success*. Bangkok: Success Media. 2000.

Lisa J. Downs. *Time Management Training*. Victor Graphics, Inc. Baltimore, Maryland.

Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (1996). *The Tipitaka in Thai Version belonging to Mhachulalongkornrajavidyalaya University*.Bangkok: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

Michael Roberts. *Time Management. Bangkok.* Bangkok: Thanapad Publishing Co., Ltd. 2006.

Phra Brahmagunabhorn (P. A. Payutto). (2009). *Chronology of Buddhism in World Civilization,* Bangkok: Phlithamm Publishing Co., Ltd.

Somdet Phra Nyanasamvara Somdet Phra Sangharaj (2017) *Life is Short and Time is Swift,* Bangkok: Mahamakuta Rajavidyalaya Foundation.

Perception in Kathāvatthu

Panya Senawiang* Homhuan Buarabha**
ปัญญา เสนาเวียง, หอมหวล บัวระภา

ABSTRACT

The purpose of this article was to study perception in Kathāvatthu. Methodology of study began with the collection, classification, analysis, synthesizes and summarize for the purpose. The study found that the perception in Kathāvatthu is beginning to contact of aggregate, namely, if perception occurs when the internal aggregate – eye, ear, nose, tongue, body and mind-impression contact to external aggregate – visible object, sound, smell, taste, touch, and mind-objects. There is contact between internal aggregate – sense organs and external sense – the objects and sending information to consciousness and conduct to meaning. There are four perception in Kathāvatthu 1) Indriyayāna–sense impression, 2) Manovinyāna–mind impression 3) Svasaṃvedanā– self- knowledge of the mind 4) Yogic Intuition– the knowledge of ascetic yogi.

Keyword: Kathāvatthu, Perception, Indriyayāna, Manovinyāna, Svasaṃvedanā, Yogic Intuition

* Ph.D. Student in Eastern Philosophy and Religion, Faculty of Humanities and Social Sciences Khon Kaen University.

** Asst. Prof. Dr., in Eastern Philosophy and Religion, Faculty of Humanities and Social Sciences Khon Kaen University.

1. INTRODUCTION

Perception in eastern philosophy is called Pratyakşa (B.N.Singh, 1988: 72) and the Pratyakşa derived from 2 word, is that, prati + akşa. The word prati mean that 'Connection with' and akşa mean the 'each sense' , therefore Pratyakşa or Perception is cognition with the sense (Homhuan Buarabha. 2001: 84), namely, sensation related to the sense. The word "related to the sense" mean function of each of the sense-organs in the object such as Connection with subject and object.

Vasubandu explained Perception is knowledge arising from that very thing(HomhuanBuarabha. 2001:80) but Dignāga defines perception as that which is free from mental perception name class like and being free from preconception. (B.N. Singh.1988: 78 and Satihs Chandra Vidyabhusan. 1988: 277) Its related to Dhammakirti as perception is free from conception, which consists in joining name and kind. (Georges B.J. Dreyfus. 1997: 348) and Stcherbatsky that perception is kind of cognition which is produce by the sense or by a stimulus exercised by an object upon the sense(TH. Stcherbatsky. 2000: 148). Also perception combined intuition of ascetic yogi and intention of this research was the perception especially in Kathāvatthu.

2. OBJECTIVE AND METHODOLOGY

Objective of this research were to study the source and detail of Perception in Kathāvatthu and this research was documentary research which collected primary and secondary source, content classification, analyzed and synthesized according to the object by descriptive analysis.

3. DEFINITION

3.1 Kathāvatthu is the one of Abhidhammapitaka—Volume 37 in Theravada Buddhism.

3.2 Perception is cognition which occurred from connection of sense – perception with the object immediately and special cognition which occurred from directly mind.

3.3 Indriyayāna is sense impression i.e. eye, ear, nose, tongue and body.

3.4 Svasaṃvedanā is self- knowledge of the mind.

3.5 Manovinyāna is mind impression.

3.6 Yogic Intuition is the knowledge of ascetic yogi.

4. PERCEPTION IN KATHĀVATTHU

The contents of the object are all interrelated. The content is the interaction between the parties, which represent the Theravāda clergy and the counterparts, representing the other non-Theravāda. The content of the object is divided two parts, the content and the method. The content is the main argument about ego, existence, transcendence and characteristic of Buddha etc. The method is to use reasoning in the argument, which is considered to be a logical way.

According to the analysis of the material in Kathāvatthu found the material of Kathāvatthu is two parts: the description of perception and inference. The perception is knowledge that is directly related to the knowledge of the perceived world and inference are two kind– inference for oneself or Svarathānumān and inference for the others or Parathānumān. The Parathānumān are two that the Anuloma–Parathānumān and Patiloma–Parathānumān but in this article was to study perception in Kathāvatthu.

4.1 Meaning of Perception

Perception in Kathāvatthu have at Satiputthānakathā (Abhi. 37/ 301/ 236-240) Kukkulakathā (Abhi.37/ 338/ 310-313) Sābhogātikathā (Abhi. 37/ 854/ 637) Anantarapucchayakathā (Abhi. 37/ 693/ 740) and Kanisakakathā (Abhi. 37/ 826/ 862), its means that perception by channel of the eye, ear, nose, tongue and body. Indeed, there is word Manasikāra which is mean mind impression and Manovinyāna is channel of mind. therefore perception is knowledge by eye, ear, nose, tongue, body and mind, If perception occurs than internal sense–Cakkhu, Sota, Ghāna,Jivhā, Kāya and Mano contact to external sense–Rupa, Sadda, Gandha, Rasa, Photthabha and Dhamma.

4.2 Perception in Kathāvatthu

There are four kind of perception in Kathāvatthu as follows:

4.2.1 Indriyayāna is knowledge by Indriya and this word means the sense organs - eye, ear, nose, tongue and body. For example

[826] Theravadin. Did person see a visible object by eye?

Non Theravadin. Yes.

Theravadin. Did person sound by ear... Did person smell by nose... Did person test by tongue... Did person tangible object by body?

Non Theravadin. Yes.

[580] Theravadin. Did Chakkhāyatana appear with Chakkuvinyāna together?

Non Theravadin. It should not be said.

Theravadin. Did Chakkhāyatana appear with Chakkuvinyāna together?[repeat]

Non Theravadin. Yes.

4.2.2 Manovinyāna is knowledge after the Indriyayāna, namely, this Indriyayāna and external sense–fields appear with a moment and after than knowledge become Manovinyāna (Homhuan Buarabha. 2001: 128-129) which corresponds to the writing of Som Sujira(2015: 21-22) who tries to explain the 6 channel through the concept of science that "The light wave hits the eye at a speed of 300,000 kilometers per second. Light is only 1 in millionths of a second, the eye catches the image and it lasts for 1 in 10 seconds, so the eyes deceive us all the time. For instant in Kathāvatthu:

[906] Theravadin. Is not mind–object occurs in a moment?

Non Theravadin. Yes.

Theravadin. The earth, the ocean, Sineru Mountain, water, Fire, Wind and so no appear in the mind or not?

Non Theravadin. It should not be said.

Theravadin. Is not mind–object occurs in a moment?

Non Theravadin. Yes.

Theravadin. Did Chakkhāyatana appear with Chakkuvinyāna together?[repeat]

Non Theravadin. It should not be said.

[907] Non Theravadin. Did you accept Is not mind–object occurs in a moment?

Theravadin. Yes.

Non Theravadin. Is not Dhamma eternal unchangeable?

Theravadin. It should not be said.

Non Theravadin. Therefor dhamma is in a moment.

4.2.3 Svasaṃvedanā is self awareness or Cetasika – the adjuncts of consciousness (Homhuan Buarabha. 2001: 131). It is postulate of Indriyayāna and Manovinyāna which in Athigihamanasikarakathā of Kathāvatthu.

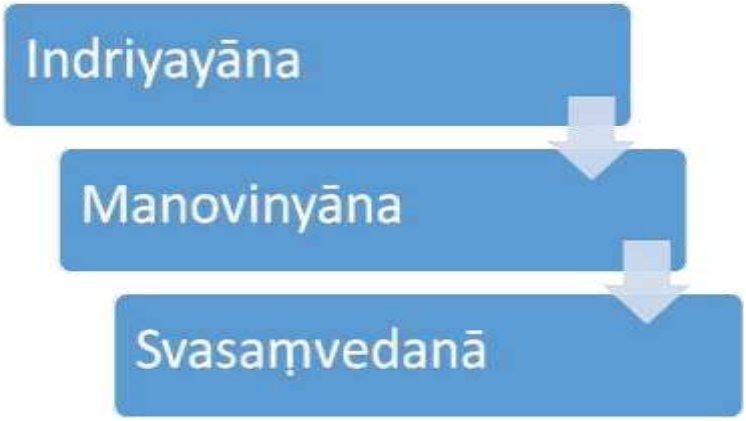

4.2.4 Yogic Intuition is Knowledge manifested by meditation. It is the direct knowledge that is derived from the perseverance to achieve the ultimate goal of religion. Also yogic intuition is a mysterious knowledge of the priests. Conception of this in Kathāvatthu different from yogic intuition of Hindu, Mahayana Buddhist traditions and Zen. For example in Kathāvatthu

[418] Theravadin. Is not Vimutti deliverance?

Non Theravadin. Yes.

Theravadin. Is Vimutti deliverance or not?

Non Theravadin. It should not be said.

[816] Non Theravadin. Did not you accept that yogi pass away first absorption to the other?

Theravadin. Yes.

Non Theravadin. Did not the Buddha's state " Monks, monks in here peace of mind to pass fourth absorption", really?

Theravadin. Yes.

Non Theravadin. Therefor Yogic pass from first absorption to the other.

From the above, both non Theravadin and Theravadin accepted yogic intuition similarly but the details of the parties did not agree.

5. CONCLUSION AND SUMMARY

Perception in Kathāvatthu is the knowledge that occurs directly within the internal–sense fields, ie, the eyes, ears, nose, tongue, body and mind contact with visible object, sound, odour, taste, tangible object and mind object. There are four kind of perception in Kathāvatthu – Indriyayāna, Manovinyāna, Svasaṃvedanā Yogic Intuition and this based on knowledge in Buddhism for Public Debate (TH.Shcerbasky. 1994: 2)

To study in Kathāvatthu found that there is an explanation of Indriyayāna, Manovinyāna, Svasaṃvedanā, Yogic Intuition that related with the description of perception in Buddhist Logic by Stcherbatsky. He classified as "Sense-Perception" and "Intuition". However Yogic intuition in Theravada Buddhist philosophy is special, namely, Theravada Buddhism explained the intuition in the hierarchical order of attainment – the first Absorbtion, the second Absorbtion, the thrid Absorbtion and the fourth Absorbtion.

References

B.N. Singh. (1988). *Indian Logic*. Varanasi: Ratna Printing.

David J. Kalupahana. (2011). *A History of Buddhist Philosophy*. Delhi: Motilal Banarsidass Publishers Private Limited.

Georges B.J. Dreyfus. (1997). *Recognizing Reality: Dharmakirti's Philosophy and Its Tibetan Interpretation*. New York: State University Press.

Homhuan Buarabha. (2001). *The Buddhist theories of perception(with special reference to Dharmakirtri's Nyayabindu*. (Doctoral Dissertation) Kurukshetra University.

_____ (2006). *Logic : Theory of Knowledge in Theravada Buddhist Philosophy.* Journal of Philosophy. Khon Kaen: Khangnanadhama Publishing. 111–153.

Mahachulalongkornrajvidyalaya *Tipitaka. Volume 37.* Bangkok: Mahachulalongkornrajvidyalaya University Press.

Phradhammapidok.(P.A. Payutto). (2000). *Dictionary of Buddhism*. 9th ed. Bangkok: Mahachulalongkornrajvidyalaya University

Satihs chandra Vidyabhusan. (1988). *A History of Indian Logic*. Delhi: Motilal Banarssidass Publishers Private Limited.

Stcherbatsky, TH. (1994). *Buddhist Logic*. Delhi: Motilal Banarssidass Publishers Private Limited.

การจัดการความรู้ในปฏิสัมภิทามรรค: มิติไตรสิกขา

Knowledge Management in Paṭisambhidāmagga: Threefold Training Dimension

ภาคภูมิ ศรีถาวร* พระศรีวินยาภรณ์** สุเชาวน์ พลอยชุม*** จำนง คันธิก****

Pakpoom Srithaworn, Phrasrivinayaphon, Suchao Ploychum, Chamnong Kanthik

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัย เรื่อง การจัดการความรู้ในปฏิสัมภิทามรรค: มิติไตรสิกขา มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาการจัดการความรู้ 2) เพื่อศึกษาปฏิสัมภิทามรรคมิติไตรสิกขา 3) เพื่อบูรณาการการจัดการความรู้ในปฏิสัมภิทามรรคมิติไตรสิกขา 4) เพื่อนำเสนอแนวทางการสร้างองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับรูปแบบการบูรณาการการจัดการความรู้ในปฏิสัมภิทามรรคมิติไตรสิกขา

ผลการวิจัยพบว่า

1. การจัดการความรู้ หมายถึง กระบวนการสร้าง การจัดการ การแบ่งปัน และการนำความรู้ไปใช้ให้บรรลุวัตถุประสงค์ และการจัดการความรู้ในพุทธศาสนา หมายถึง การแสวงหาความรู้ในคำสอนของพระพุทธเจ้า (พระไตรปิฎก) แล้วนำมาจัดการเผยแพร่ต่อสาธารณะ เพื่อใช้ความรู้นั้นมาแก้ไขความทุกข์จนดับทุกข์ได้ 2. ปฏิสัมภิทามรรค เป็นคัมภีร์ที่ว่าด้วยความรู้แตกฉานในหลักธรรมต่าง ๆ รวม 30 กถา หรือ 30 เรื่อง และปฏิสัมภิทามรรคมิติไตรสิกขา เป็นการสังเคราะห์ความรู้ปฏิสัมภิทามรรคลงในกรอบของไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา 3. บูรณาการการจัดการความรู้ในปฏิสัมภิทามรรคมิติไตรสิกขา เป็นการนำแนวคิดการจัดการความรู้ SECI Model มาประยุกต์กับปฏิสัมภิทามรรคมิติไตรสิกขา ทำให้ได้ผลการดำเนินการดังนี้ 1) ได้ความรู้ปฏิสัมภิทามรรคมิติไตรสิกขา 2) นำความรู้ที่ได้สร้างเป็นหนังสือ และe-Document ประเภท PDF File 3) ทำให้ e-Document ประเภท PDF File ได้ถูกเก็บรักษาและเผยแผ่ในสื่อสังคมออนไลน์ประเภทเฟซบุ๊ก 4) กลุ่มผู้ศึกษาปฏิสัมภิทามรรคมิติไตรสิกขาได้รับความรู้และประโยชน์จากการศึกษาบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ประเภทเฟซบุ๊ก 4. องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบบูรณาการการจัดการความรู้ในปฏิสัมภิทามรรคมิติไตรสิกขา คือ CAPA Model

คำสำคัญ: การจัดการความรู้, ปฏิสัมภิทามรรคมิติไตรสิกขา

---

* Doctor of Philosophy Progarm in Buddhist Studies, Mahamakut Buddhist University

** Mahamakut Buddhist University

*** Mahamakut Buddhist University

**** Mahamakut Buddhist University

ABSTRACT

The objectives of the thesis entitled "Knowledge Management in Paṭisambhidāmagga: Threefold Training Dimension" were as follows: 1) to study the knowledge management, 2) to study knowledge management in Paṭisambhidāmagga in the dimension of the Threefold Training, 3) to integrate the knowledge management in Paṭisambhidāmagga with the Threefold Training, and 4) to propose a guideline and new body of knowledge about the knowledge management in Paṭisambhidāmagga in the Threefold Training dimension.

The results of the study found that

1. The knowledge management means the process of creating, managing, sharing and implementing knowledge to achieve the purposes. In Buddhism, knowledge management means to search for the knowledge from the Buddha's teachings, to manage the knowledge, and then to propagate it to the public for solving general problems until eradicating the suffering.

2. Paṭisambhidāmagga is a scripture covering analytical understanding in Dhamma composed of thirty chapters or kathā. Paṭisambhidāmagga in the Threefold Training Dimension is to synthesize the knowledge in Paṭisambhidāmagga into Tisikkhā; Sīla (morality), Samādhi (concentration) and paññā (wisdom).

3. The integration of the knowledge management in Paṭisambhidāmagga with Threefold Training dimension is to apply the concept of SECI model with knowledge in Paṭisambhidāmagga in the dimension of the Threefold Training. The outcomes are as follows; 1) to knowledge in Paṭisambhidāmagga in the Threefold Training Dimension, 2) to create a book and e-Document in PDF File, 3) to upload and propagate the e-Document on social network, and 4) the e-Document can be accessed by those who are interested in Paṭisambhidāmagga in the Threefold Training Dimension.

4. The guideline and body of knowledge obtained from the study of "The Knowledge Management in Paṭisambhidāmagga with Threefold Training" could be concluded into CAPA Model.

Keywords: Knowledge Management, Paṭisambhidāmagga in the Threefold Training Dimension

1. บทนำ

แนวคิดการจัดการความรู้ (Knowledge Management) เป็นแนวคิดที่ถูกนำมาใช้เพื่อกระจายความรู้ให้แพร่หลาย แต่เดิมนั้นแนวคิดนี้มีปรากฏขึ้นมาในหลายทศวรรษก่อนหน้านี้ โดยมีหลักฐานการสร้างคลังความรู้ที่เป็นเรื่องเล่าของคนในอดีตที่เรียกว่า “Narrative Repository” ซึ่งจัดเก็บเรื่องวิถีชีวิตดั้งเดิมของการดำรงชีวิตหรือการทำมาหากิน เรื่องราวของหมอผี เวทมนตร์ และหมอตำแย เป็นต้น ต่อมาพัฒนาการของการจัดการความรู้เริ่มเป็นทางการจากแนวคิดของดร.คาร์ล วีก (Karl Wiig) ผู้เป็นคนแรกที่นำเสนอความคิดด้านการจัดการความรู้ในที่ประชุมของสหประชาชาติ เมื่อปี พ.ศ 2529 (จุฑารัตน์ ศราวณะวงศ์, 2555 : 4).

สำหรับพระพุทธศาสนามีศาสตร์การจัดการความรู้อันยอดเยี่ยมดังจะเห็นได้จากความยั่งยืนของพระศาสนาที่สามารถสืบทอดคำสอนอยู่มาได้จนถึงปัจจุบันเป็นเวลา 2,600 ปีนับตั้งแต่ที่พระพุทธเจ้าตรัสถึงการจัดระบบคำสอนไว้เป็นหมวดหมู่ 9 ประการ เพื่อให้เหล่าพุทธบริษัทได้เล่าเรียนและใช้ความรู้นั้นแก้ไขความทุกข์ซึ่งต่อมาพระอรรถกถาจารย์เรียกการจัดหมวดหมู่คำสอนองค์ 9 ประการนี้ว่า “นวังคสัตถุศาสน์” (วิ.อ.(ไทย) 1/38-39). นอกจากนี้พระสารีบุตรก็ได้แสดงวิธีการสังคายนาไว้เป็นตัวอย่างโดยท่านได้รวบรวมคำสอนที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงไว้เป็นข้อธรรมต่าง ๆ มาแสดงตามลำดับหมวด ตั้งแต่หมวดหนึ่งไปจนถึงหมวดสิบอยู่ในสังคีติสูตร อันเป็นแนวทางการสังคายนาในกาลต่อมา (ที.ปา. (ไทย) 11/296/247).

ภายหลังพระพุทธเจ้าปรินิพพานได้มีการรวบรวมคำสอนขึ้นโดยเรียกว่า “การทำสังคายนา” ที่ถ้ำสัตบรรณคูหา เมืองราชคฤห์ แคว้นมคธ ตามคำปรารภของพระมหากัสสปะ โดยมีพระเจ้าอชาตศัตรูเป็นองค์อุปถัมภ์ในครั้งนั้นพระมหากัสสปเถระเป็นประธานซักถามพระธรรมวินัย พระอานนท์เป็นองค์วิสัชชนาพระธรรม พระอุบาลีเป็นองค์วิสัชชนาพระวินัย (เสฐียรพงษ์ วรรณปก, 2555 : 7). ต่อมาได้มีการสังคายนาขึ้นในพ.ศ. 100 และ พ.ศ. 234 ในประเทศอินเดีย ซึ่งก็ยังใช้วิธีการสืบทอดด้วยการท่องจำ จนราวพ.ศ. 433 ที่อาโลกเลณสถาน ประเทศศรีลังกา มีการทำสังคายนาขึ้นเพื่อจารึกคำสอนเป็นลายลักษณ์อักษรโดยจารึกลงในใบลาน และยังได้จารึกอรรถกถาลงไว้ด้วย จากนั้นมาได้มีการทำสังคายนาในพม่า และไทย (สุชีพ ปุญญานุภาพ, 2550 : 10-12).

อนึ่ง คำสอนในพระไตรปิฎกนี้ นอกจากจะเป็นบันทึกคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าแล้วยังบันทึกคำสอนของพระสาวกที่จัดเป็นหมวดใหญ่ ๆ ในพระไตรปิฎกมี 2 คัมภีร์ คือ คัมภีร์นิทเทส และปฏิสัมภิทามรรค ทั้ง 2 คัมภีร์นี้ถือเป็นคำสอนของพระสารีบุตร โดยเฉพาะคัมภีร์ปฏิสัมภิทามรรคนั้นเป็นหลักการว่าด้วยเรื่องความรู้อย่างแตกฉานในพระพุทธศาสนา (สุชีพ ปุญญานุภาพ, 2550 : 620-626).

เมื่อกล่าวถึงเนื้อหาสาระของคัมภีร์ปฏิสัมภิทามรรคนี้ มีการแบ่งเนื้อหาเป็น 3 วรรค วรรคละ 10 กถา รวม 30 กถา แล้วเสนอหัวข้อเป็นบทตั้ง เรียกว่า อุทเทส ต่อจากนั้นจึงอธิบายขยายเนื้อความออกไปอย่างละเอียด เรียกว่า นิทเทส เพื่อให้ผู้ศึกษาเกิดความรู้และเข้าใจหลักธรรมในพระพุทธศาสนาอย่างถูกต้อง (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539 : บทนำ 12-13).

ผู้วิจัยมีความเห็นว่าปฏิสัมภิทามรรคเป็นคัมภีร์ที่ส่งเสริมความเป็นเลิศของปัญญา ซึ่งผู้ปฏิบัติธรรมสามารถพัฒนาปัญญาของตนอย่างเป็นระบบได้ด้วยวิธีการของหลักไตรสิกขา ดังที่สมเด็พระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต) กล่าวไว้ดังนี้

“ไตรสิกขา” หมายถึง สิกขา 3 หรือ ข้อปฏิบัติที่ต้องศึกษา 3 อย่าง ได้แก่ อธิศีลสิกขา อธิจิตตสิกขา อธิปัญญาสิกขา เรียกง่าย ๆ ว่า ไตรสิกขา เป็นระบบปฏิบัติที่มุ่งในแง่การใช้งาน คือ นำเอาองค์ประกอบทั้งหลายของมรรค ออกมาจัดเป็นกระบวนวิธีปฏิบัติที่มีขั้นตอนต่าง ๆ จากส่วนที่หยาบไปหาส่วนที่ละเอียด หรือจากส่วนที่เป็นรูปร่างชัดเจน ไปสู่สิ่งที่ประณีตลึกซึ้งมองไม่เห็น หรือพูดอีกแง่ว่า เริ่มจากศีล ซึ่งมุ่งฝึกหัดพัฒนาการแสดงออกทางกาย วาจา ที่เป็นชั้นนอก อยู่กับสิ่งแวดล้อม เป็นขั้นหยาบ แล้วก้าวสู่สมาธิ ฝึกอบรมจิตใจที่อยู่ละเอียดกว่า เพื่อสนับสนุนการพัฒนาปัญญาให้ใช้งานได้ดีต่อไป (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2559 : 552-553).

ดังนั้นเมื่อพิจารณาเนื้อหาของคัมภีร์ปฏิสัมภิทามรรค จะพบว่าเนื้อหาเรื่องศีล สมาธิ ปัญญา มีกระจายอยู่ในหมวดธรรมต่าง ๆ กล่าวคือ 1. เรื่องศีล ปรากฏในสีลมยญาณนิทเทส (ขุ.ป. (ไทย) 31/37/57). 2. เรื่องสมาธิ ปรากฏในสมาธิภาวนามยนิเทส (ขุ.ป. (ไทย) 31/43/65). นอกจากนี้ยังได้อธิบายเรื่อง อานาปานสติ (ขุ.ป. (ไทย) 31/152/233).ไว้โดยพิสดาร 3. เรื่องปัญญา ปรากฏในญาณกถาว่าด้วยญาณ 73 ญาณ (ขุ.ป. (ไทย) 31/1/7). เป็นต้น ซึ่งหากนำเนื้อหามาจัดให้อยู่ในกรอบของไตรสิกขาแล้ว จะทำให้ได้ความรู้ปฏิสัมภิทามรรคมิติไตรสิกขาที่เหมาะสมแก่การนำไปศึกษาและปฏิบัติ เป็นอย่างดี

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาการจัดการความรู้

2.2 เพื่อศึกษาปฏิสัมภิทามรรคมิติไตรสิกขา

2.3 เพื่อบูรณาการการจัดการความรู้ในปฏิสัมภิทามรรคมิติไตรสิกขา

2.4 เพื่อนำเสนอแนวทางการสร้างองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับรูปแบบการบูรณาการการจัดการความรู้ในปฏิสัมภิทามรรคมิติไตรสิกขา

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นหลัก โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) และเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความถูกต้องแม่นยำ ผู้วิจัยเลือกการเก็บข้อมูลภาคสนามด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากบุคคลซึ่งเป็น ผู้รอบรู้และมีประสบการณ์ในประเด็นที่สัมภาษณ์ เพื่อหาคำยืนยันผลการวิจัยเชิงคุณภาพตามวัตถุประสงค์การวิจัยที่กำหนด ส่วนการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้แบบสอบถามความคิดเห็น

วิธีการดำเนินการวิจัยมีดังนี้

3.1 วิเคราะห์เอกสารแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ 1) หลักการจัดการความรู้ตามแนวคิดเซกิโมเดล (SECI Model) ของโนนากะและทาเกอูชิ 2) พระไตรปิฎกและอรรถกถา ได้แก่ หลักไตรสิกขา และปฏิสัมภิทามรรค

3.2 นำข้อมูลที่ได้มาจัดประเภท วิเคราะห์ ตีความ แล้วนำมาสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย

3.3 สร้างเครื่องมือและการสัมภาษณ์ ได้สร้างเครื่องมือสัมภาษณ์เป็นแบบไม่มีโครงสร้าง โดยใช้คำถามปลายเปิด ส่วนแบบสอบถามความคิดเห็นได้จัดทำขึ้น 2 ชุด คือ 1) แบบสอบถามแสดงความเห็นของนักวิชาการทางพระพุทธศาสนาที่มีต่อหนังสือปฏิสัมภิทามรรคมิติไตรสิกขา 2) แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้ศึกษาปฏิสัมภิทามรรคมิติไตรสิกขาบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ประเภทเฟซบุ๊ก

3.4 ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจเอกสารและสัมภาษณ์เชิงลึกมาวิเคราะห์และสังเคราะห์แล้วนำเสนอออกมาเป็นองค์ความรู้ใหม่ (MODEL)

4. ผลการวิจัย แบ่งเป็น 4 ส่วน คือ

4.1 **การจัดการความรู้** หมายถึง การสร้าง จัดระเบียบ ประมวลความคิด การกระทำตลอดจนประสบการณ์ของบุคคล เพื่อสร้างเป็นความรู้ที่เป็นลายลักษณ์อักษร และจัดเก็บในลักษณะของแหล่งข้อมูลที่บุคคลสามารถเข้าถึงได้โดยอาศัยสื่อต่าง ๆ เพื่อนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตให้บรรลุเป้าหมาย และผู้วิจัยพบว่าแนวคิดการจัดการความรู้ SACI Model สามารถนำมาใช้ในการจัดการความรู้ในคัมภีร์ปฏิสัมภิทามรรคได้ โดยมีขั้นตอนการดำเนินการ 4 ขั้นตอน คือ 1. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ คือ การสร้าง การรวบรวมความรู้ โดยการเก็บข้อมูลจากการอ่านตีความคัมภีร์และการสัมภาษณ์ อันเป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ตรงของผู้สื่อสารระหว่างกัน ระหว่างผู้วิจัยกับคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผลที่ได้รับจากขั้นตอนนี้คือ "ความรู้ปฏิสัมภิทามรรคมิติไตรสิกขา" 2. การสกัดความรู้ออกจากตัวคน เป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ที่ซ่อนเร้นไปเป็นความรู้ที่ชัดแจ้ง โดยการนำข้อมูลจาก ขั้นตอนที่ 1 มาจัดทำให้เป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อทำให้การถ่ายทอดและสามารถเรียนรู้ได้ง่ายขึ้น 3. การผนวกความรู้ เป็นการนำความรู้ปฏิสัมภิทามรรคมิติไตรสิกขามาเก็บรักษาและเผยแผ่ในเครือข่ายสังคมออนไลน์ 4. การผนึกความรู้ เป็นการศึกษาของผู้สนใจความรู้ปฏิสัมภิทามรรค โดยศึกษาจากสื่อสังคมออนไลน์ แล้วเกิดความรู้ ประสบการณ์ติดอยู่ในตัวผู้ศึกษา จากนั้นก็จะนำความรู้ที่ได้มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ต่อไป

4.2 **ปฏิสัมภิทามรรคมิติไตรสิกขา** เป็นการศึกษาคัมภีร์ปฏิสัมภิทามรรค และหลักไตรสิกขา โดยพบว่า ปฏิสัมภิทามรรคเป็นผลงานของพระสารีบุตรอยู่ในพระสุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย แบ่งเป็น 30 เรื่อง แต่ละเรื่องมุ่งแสดงทางแห่งปฏิสัมภิทาญาณ 4 คือ 1. อัตถปฏิสัมภิทา หมายถึง ปัญญาแตกฉานในความหมายและผลที่ปรากฏของธรรมต่าง ๆ 2. ธรรมปฏิสัมภิทา หมายถึง ปัญญาแตกฉานในชื่อหรือตั้งหัวข้อธรรม และเหตุการเกิดของธรรมต่าง ๆ 3.นิรุตติปฏิสัมภิทา หมายถึง ปัญญาแตกฉานในภาษา สามารถใช้คำพูดชี้แจงให้ผู้อื่นเข้าใจได้ 4.ปฏิภาณปฏิสัมภิทา

หมายถึง ปัญญาแตกฉานในความรู้ทั้ง 3 ได้แก่ อัตถปฏิสัมภิทา ธรรมปฏิสัมภิทา นิรุตติปฏิสัมภิทา เมื่อนำความรู้ในคัมภีร์มาสังเคราะห์เข้ากับหลักไตรสิกขาจึงทำให้ได้ความรู้ “ปฏิสัมภิทามรรคมิติไตรสิกขา” ขึ้นโดยมีเนื้อหา 6 ประการ ดังนี้ 1. ปฏิสัมภิทามรรค : ศีล (อธิศีลสิกขา) 2. ปฏิสัมภิทามรรค : สมาธิ (อธิจิตตสิกขา 3. ปฏิสัมภิทามรรค : ปัญญา (อธิปัญญาสิกขา) 4. การปฏิบัติไตรสิกขาให้บริบูรณ์ หมายถึง การปฏิบัติเพื่อทำให้ไตรสิกขาบริบูรณ์หรือเกิดมรรคสมังคี **5**.ผลการปฏิบัติในไตรสิกขาที่บริบูรณ์ หมายถึง การปฏิบัติไตรสิกขาจนได้บรรลุมรรค ผล นิพพาน 6. การนำหลักปฏิสัมภิทาญาณไปใช้กับปฏิสัมภิทามรรคมิติไตรสิกขา

4.3 **บูรณาการการจัดการความรู้ในปฏิสัมภิทามรรคมิติไตรสิกขา**

การบูรณาการการจัดการความรู้ในปฏิสัมภิทามรรคมิติไตรสิกขาเกิดจากการศึกษาแนวคิดการจัดการความรู้ SACI Model และปฏิสัมภิทามรรคมิติไตรสิกขา แล้วบูรณการเข้าด้วยกัน มี 4 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 การแลกเปลี่ยนความรู้ในปฏิสัมภิทามรรคมิติไตรสิกขา เป็นการอ่านตีความคัมภีร์ปฏิสัมภิทามรรค และการสัมภาษณ์ ซึ่งเป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ตรงของผู้วิจัยกับคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผลที่ได้รับจากขั้นตอนนี้คือ “ความรู้ปฏิสัมภิทามรรคมิติไตรสิกขา” มีรายละเอียด 6 ประการดังนี้

1) ปฏิสัมภิทามรรค : ศีลมีดังนี้

ความหมายของศีลมีความหมายหลายนัย ได้แก่ 1. เจตนาเป็นศีล 2.เจตสิกเป็นศีล 3. ความสำรวมเป็นศีล 4.ความไม่ล่วงเป็นศีล ชื่อว่าศีลเพราะอรรถว่าสำรวม ในความหมายของ อธิศีล หมายถึง สังวร ปาริสุทธิ ความบริสุทธิ์ด้วยความสำรวมเป็นอธิศีล ส่วนความหมายของความสำรวมในศีล วิสุทธินั้น เป็นอธิศีลสิกขา ศีลนัยของมรรค 8 ได้แก่ สัมมาวาจา สัมมาอาชีวะ สัมมากัมมันตะ เหตุที่ทำให้เกิดศีลคือ กุศลศีลที่มีกุศลจิตเป็นสมุฏฐาน ส่วนอรรถกถา สัทธรรมปกาสินี (ขุ.ป.อ. (ไทย) 1/2/22-23). แสดงเหตุใกล้ของศีล คือ หิริและโอตตัปปะ ประเภทของศีล แสดงไว้ 3 นัย ได้แก่ ศีล 2 ประการ ศีล 3 ประการ และศีล 5 ประการ ส่วนการปฏิบัติศีล เริ่มจากการละอกุศลกรรมบถ 10 จากนั้นละธรรมคู่ตรงข้าม 37 ประการ จนถึงการละกิเลสทั้งปวงด้วยอรหันตมรรค ส่วนผลการปฏิบัติของศีล จำแนกได้โดยได้ผลในปัจจุบัน คือ ความไม่เดือดร้อนของจิต เป็นต้นจนบรรลุพระนิพพาน หากยังไม่บรรลุพระนิพพานผลของของศีลก็นำไปเกิดในสุคติภูมิ

2) ปฏิสัมภิทามรรค : สมาธิ มีดังนี้

คำว่า สมาธิ มีความหมายถึง 25 นัย เช่น อรรถว่ามีอารมณ์เป็นอันเดียว อรรถว่าไม่ฟุ้งซ่าน เป็นต้น คำว่า อธิจิต หมายถึง จิตตั้งอยู่ในความบริสุทธิ์ด้วยความสำรวม ย่อมไม่ถึงความฟุ้งซ่าน อวิกเขปปาริสุทธิ ความบริสุทธิ์ คือความที่จิตไม่ฟุ้งซ่าน เป็น อธิจิต ส่วนคำว่า อธิจิตตสิกขา หมายถึง ความไม่ฟุ้งซ่านในจิตวิสุทธิ ส่วนนัยของมรรค 8 นั้นได้แก่ สัมมาวายามะ สัมมาสติ สัมมาสมาธิ สมาธินั้นมีเหตุเกิดได้จาก 1.การคำนึงถึงเพื่อประโยชน์ 2.การมีฉันทะ 3.การมนสิการแก่ความไม่ฟุ้งซ่าน และ 4.ความปรากฏเป็นธรรมชาติเดียวด้วยความสามารถสมาธินทรีย์ ทั้ง 4 ประการนี้เป็นเหตุให้เกิดสมาธิตามนัยที่ปรากฏอินทริยกถา ส่วนอรรถกถา สัทธรรมปกาสินี แสดงว่า

เหตุใกล้ของสมาธิ คือ สุข (ขุ.ป.อ. (ไทย) 1/3/24). ประเภทของสมาธิ จำแนกได้ 10 หมวด รวมมี 55 ประการ การปฏิบัติสมาธิ มีวิธีการปฏิบัติ 2 ประการ คือ อานาปานสติ มี 16 ขั้นตอน และการเจริญเมตตาเจโตวิมุตติมีวิธีการปฏิบัติสรุปได้ 4 ตอน 1. การแผ่เมตตาโดยไม่เจาะจง 2. การแผ่ไปโดยเจาะจง 3. การแผ่ไปสู่ทิศทั้งหลาย 4. การแผ่เมตตา เจโตวิมุตติด้วยธรรม 4 หมวด เมื่อปฏิบัติสมาธิได้แล้วย่อมได้ผล ดังนี้ การเจริญอานาปานสติ ย่อมทำให้กายและจิตของผู้นั้นไม่หวั่นไหว ไม่ดิ้นรน ละอุปกิเลสได้ วิตกย่อมสงบไป และเป็นบาทฐานให้เกิดปัญญาต่อไป ส่วนผลการปฏิบัติเมตตามีอานิสงส์ 11 ประการ เช่น ผู้เจริญเมตตาย่อมหลับเป็นสุข ตื่นเป็นสุข ย่อมเข้าถึงพรหมโลก เป็นต้น

3) ปฏิสัมภิทามรรค : ปัญญา มีดังนี้

คำว่า ปัญญา อรรถว่าทราบชัด ส่วนคำว่าอธิปัญญา หมายถึง การเห็นสังวรปาริสุทธิโดยชอบ ย่อมเห็นอวิกเขปปาริสุทธิโดยชอบ ทัสนปาริสุทธิความบริสุทธิ์แห่งทัสนะ เป็นอธิปัญญา และคำว่า อธิปัญญาสิกขา หมายถึง ความเห็นในทิฏฐิวิสุทธิ ส่วนนัยของมรรค 8 ได้แก่ สัมมาทิฏฐิ สัมมาสังกัปปะ เหตุที่ทำให้เกิดปัญญานั้น อรรถกถา สัทธรรมปกาสินี แสดงว่าสมาธิเป็นเหตุใกล้ให้เกิด (ขุ.ป.อ. (ไทย) 1/1/20). ประเภทของปัญญา มี 73 ประการ แบ่งเป็นปัญญาแก่บุคคลทั่วไปมี 67 ประการ และปัญญาเฉพาะพระพุทธเจ้า มี 6 ประการ การพัฒนาปัญญา พระสารีบุตรนำพระพุทธพจน์มาแสดงว่าเหตุ 4 ประการนี้ ได้แก่ สัปปุริสสังเสวะ สัทธรรมสวนะ โยนิโสมนสิการ ธรรมานุธรรมปฏิปัตติ เมื่อสร้างขึ้นได้ย่อมมีปัญญาในลักษณะต่าง ๆ

4) การปฏิบัติไตรสิกขาให้บริบูรณ์ มี 2 วิธี คือ (1) การเจริญวิปัสสนามีสมถะเป็นเบื้องต้น มีแสดงใน 1. อานาปานกถา 2. อินทริยกถา 3. พลกถา (2) การเจริญสมถะมีวิปัสสนาเป็นเบื้องต้น มีแสดงใน 1.สติปัฏฐานกถา 2.วิปัสสนากถา 3.วิโมกขกถา

เมื่อเลือกปฏิบัติวิธีใดวิธีหนึ่งจนสำเร็จแล้ว ย่อมทำให้แจ้งในสัจจะ 4 ซึ่งคัมภีร์ปฏิสัมภิทามรรค แสดงไว้ในกถาต่าง ๆ ได้อย่างละเอียดลึกซึ้งเป็นลำดับ เริ่มตั้งแต่**วิเวกกถา**แสดงมรรค 8 โพชฌงค์ 7 พละ 5 อินทรีย์ 5 ที่ประกอบด้วยวิเวก 5 **มรรคกถา** แสดงความหมายของมรรค 8 โพชฌงค์ 7 พละ 5 อินทรีย์ 5 ศีลวิสุทธิ จิตตวิสุทธิ ทิฏฐิวิสุทธิ ว่าเป็นมรรค และเมื่อมรรคสมังคีกันแล้ว ก็กระทำให้แจ้งในสัจจะ ซึ่ง**สัจจกถา** แสดงความหมายของอริยสัจ และการแทงตลอดด้วยญาณเดียวพร้อมด้วยอาการ 4 ประการ 9 ประการ 12 ประการ 16 ประการ ส่วน**วิราคกถา** แสดงสภาวะขณะแห่งมรรค 4 และผล 4 ใน**อภิสมยกถา** แสดงความหมายของการตรัสรู้ด้วยอะไร และอย่างไร จนสุดท้ายใน**สุญญกถา** แสดงถึงความสูญของกิเลสต่าง ๆ และความสูญประเภทอนุปาทิเสสนิพพานเป็นการสูญจากกิเลสและขันธ์ 5 ในที่สุด

5) ผลการปฏิบัติไตรสิกขาที่บริบูรณ์ เป็นการเข้าถึงโลกุตตระ เป็นการข้ามพ้นโลก ได้แก่ พระอริยบุคคลในพุทธศาสนา ในที่นี้ได้จำแนกเนื้อหา 2 ส่วน คือ (1) ผลการบรรลุเป็นพระอริยบุคคล ใน**ทิฏฐิกถาและวิปลาสกถา** มีเนื้อหาสรุปว่า พระโสดาบัน ละทิฏฐิได้ทุกประเภท แต่ยังละ วิปาลาสได้ไม่หมด ส่วนพระอนาคามีละวิปลาสเพิ่มได้ 2 อย่าง คือ 1. สัญญาวิปลาส ความสำคัญผิดว่ารูปเป็นของงาม 2.จิตตวิปลาส ความคิดผิดว่ารูปเป็นของงาม ส่วนพระอรหันต์ละ

วิปลาสได้หมด (2) ผลการได้ตรัสรู้เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า ในกถาต่าง ๆ แสดงว่าพระพุทธเจ้ามีความสามารถเฉพาะ คือ แสดงธรรมจักร มีพระญาณเฉพาะ 6 ประการ มีตถาคตพละ 10 และแสดงปาฏิหาริย์ 3

6) การนำหลักปฏิสัมภิทาญาณไปใช้กับปฏิสัมภิทามรรคมิติไตรสิกขา

เมื่อได้ศึกษาปฏิสัมภิทามรรคมิติไตรสิกขาในหัวข้อที่ 1 – 5 มาแล้วแต่จะทำอย่างไรที่จะมีความรู้ในปฏิสัมภิทามรรคมิติไตรสิกขาได้อย่างแตกฉาน ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงได้นำหลักปฏิสัมภิทา 4 มาอธิบายความให้เห็นว่าจะนำไปใช้ได้อย่างไร แม้ว่าปฏิสัมภิทา4 จะเป็นญาณของพระอริยบุคคล แต่ก็อาจนำหลักเกณฑ์มาใช้พัฒนาตนเองได้เบื้องต้นนี้ ขอทำความเข้าใจหลักปฏิสัมภิทา 4 ก่อนแล้วจึงแสดงวิธีนำไปใช้ มีรายละเอียดต่อไปนี้

ญาณกถา ปฏิสัมภิทาญาณนิทเทส แสดงว่า “ปัญญาในอรรถต่าง ๆ ชื่อว่าอัตถปฏิสัมภิทาญาณ (รู้ความหมาย,รู้ผล) ปัญญาในธรรมต่าง ๆ ชื่อว่าธัมมปฏิสัมภิทาญาณ (รู้ชื่อ,รู้เหตุ) ปัญญาใน นิรุตต่าง ๆ ชื่อว่านิรุตติปฏิสัมภิทาญาณ (รู้ในภาษาคือปัญญาทั้ง 2 ข้างต้น) ปัญญาในปฏิภาณต่าง ๆ ชื่อว่าปฏิสัมภิทาญาณ (รู้ในปัญญาทั้ง 3 ข้างต้น) (ขุ.ป. (ไทย) 31/76/127).

เมื่อรู้ในหลักปฏิสัมภิทา 4 แล้วก็นำหลักปฏิสัมภิทามรรคมิติไตรสิกขา มาปรับใช้ ผู้เขียนสรุปได้ดังนี้

(1) การปฏิบัติในศีล เมื่อรู้ว่า ศีล เป็นธรรมอย่างหนึ่ง มีอรรถว่า สำรวม มีเหตุเกิดขึ้นได้เพราะมีหิริและโอตัปปะ ผลของการมีศีล ทำให้เป็นผู้มีกาย วาจา ใจ สะอาด การรู้แบบนี้ทำให้ผู้ปฏิบัติสามารถตรวจสอบกับตนเองได้ว่า ในขณะนี้มีศีล มีการสังวรดีอยู่หรือไม่ ถ้าไม่มีจะสร้างได้อย่างไร หรือถ้ามีแล้วศีลนั้น ตอนนี้มีลักษณะที่ขาด ทะลุ ด่าง พร้อย หรือไม่ก็สามารถปรับปรุงพัฒนาให้ดีขึ้น

(2) การปฏิบัติในสมาธิ เมื่อรู้ว่า สมาธิ เป็นธรรมอย่างหนึ่ง มีอรรถว่าไม่ฟุ้งซ่าน เหตุให้เกิดสมาธิ คือ สุข ผลของการมีสมาธิ คือ จิตมีความไม่หวั่นไหว ทำให้เกิดปัญญา การรู้แบบนี้ทำให้ทำให้ผู้ปฏิบัติสามารถตรวจสอบกับตนเองได้ว่า ในขณะนี้มีจิตเป็นสมาธิอยู่หรือไม่ ถ้าไม่มีจะพัฒนาได้อย่างไร เพราะบางครั้งการทำสมาธิ คนทั่วไปนั้นคิดว่าเป็นการนั่งขัดสมาธิอยู่นิ่ง ๆ ตลอดการนั่งแต่ถ้านั่งแล้วจิตเกิดความฟุ้งซ่านตลอด สมาธิก็ไม่เกิดขึ้นได้ ดังนั้นผู้ปฏิบัติมีความรู้ที่ดีแล้ว ก็ย่อมรู้ว่าสมาธิ คือ ความไม่ฟุ้งซ่านในจิตก็สามารถตรวจสอบจิตของตนเองได้ว่ามีสมาธิหรือไม่ แม้ตอนเจริญสมถกรรมฐานสามารถนำไปใช้ได้อีกกล่าวคือ เมื่อเจริญกสิณ ก็รู้ศัพท์ รู้ความหมาย วิธีการเจริญกสิณ รู้ผลที่ได้จากการเจริญกสิณ รู้พยัญชนะของกสิณแต่ละประเภท เช่น บริกรรมว่า นีลำ แปลว่า สีเขียว ก็รู้ได้ถูกต้อง การรู้อย่างรอบด้านในสมาธินี้ ก็อาศัยหลักปฏิสัมภิทา 4 นี้

(3) การปฏิบัติในปัญญา เมื่อรู้ว่าปัญญา เป็นธรรมอย่างหนึ่ง มีอรรถว่าทราบชัด เหตุที่ทำให้เกิดปัญญา คือ สมาธิ ผลของการมีปัญญา คือ มีความหายหลง การรู้แบบนี้จึงเข้าใจได้ว่าปัญญาของพุทธศาสนาคืออะไร ส่วนการพัฒนาปัญญาผู้เขียนขอยกตัวอย่างการเจริญสติปัฏฐาน 4 ใน **สติปัฏฐานกถา ปฏิสัมภิทามรรค** (ขุ.ป. (ไทย) 31/34/592).โดยนำหลักปฏิสัมภิทา 4 มาปรับใช้มีขั้นตอนดังนี้

3.1 ศึกษาหัวข้อหรือศัพท์ เช่น“เป็นผู้พิจารณาเห็นกายในกายอยู่อย่างไร” คือ (รู้ธรรมปฏิสัมภิทา)

3.2 ศึกษาความหมายของหัวข้อ หรือศัพท์ เช่น “เป็นผู้พิจารณาเห็นกายในกายอยู่อย่างไร”(รู้อรรถปฏิสัมภิทาญาณ) หมายถึง พิจารณาเห็นกองธาตุดิน ย่อมพิจารณาเห็นกองธาตุดินโดยความเป็นของไม่เที่ยง ไม่พิจารณาเห็นโดยความเป็นของเที่ยงพิจารณาเห็นโดยความเป็นทุกข์ ไม่พิจารณาเห็นโดยความเป็นสุข พิจารณาเห็นโดยความเป็นอนัตตา ไม่พิจารณาเห็นโดยความเป็นอัตตา ย่อมเบื่อหน่าย ไม่ยินดี ย่อมคลายกำหนัด ไม่กำหนัด ย่อมดับ ไม่ให้เกิด ย่อมสละคืน ไม่ถือมั่น เมื่อพิจารณาเห็นโดยความเป็นของไม่เที่ยง ย่อมละนิจจสัญญาได้ เมื่อพิจารณาเห็นโดยความเป็นทุกข์ย่อมละสุขสัญญาได้ เมื่อพิจารณาเห็นโดยความเป็นอนัตตา ย่อมละอัตตสัญญาได้ เมื่อเบื่อหน่าย ย่อมละความยินดีได้ เมื่อคลายกำหนัด ย่อมละความกำหนัดได้ เมื่อดับ ย่อมละสมุทัยได้ เมื่อสละคืนย่อมละความยึดถือได้ ภิกษุพิจารณาเห็นกายโดยอาการ 7 นี้ กายปรากฏ ไม่ใช่สติ สติปรากฏด้วย เป็นตัวสติด้วยภิกษุย่อมพิจารณาเห็นกายนั้นด้วยสติและญาณนั้น เพราะเหตุนั้น ท่านจึงเรียกการพิจารณาเห็นกายในกายว่า สติปัฏฐานภาวนา (ส่วนกองอาโปธาตุ กองเตโชธาตุ กองวาโยธาตุ กองผม กองขน กองผิว กองหนัง กองเนื้อ กองเอ็น กองกระดูก กองเยื่อในกระดูก 11 ประการนี้รวมอยู่ในกายนำมาพิจารณาได้)

3.3 นำความรู้จากข้อ 3.1 และ 3.2 มาใช้สวดสาธยายเพื่อให้ตนเองเกิดความคล่องแคล่วเมื่อเวลานำไปปฏิบัติ หรือมีผู้สอบถามก็สามารถตอบได้ถูกต้องไม่สับสน เพราะเข้าใจพยัญชนะและอรรถ (รู้นิรุตติปฏิสัมภิทาญาณ) เช่น เมื่อพิจารณากายในกาย ก็ว่ารู้ว่าพิจารณากายอยู่ ไม่ใช่พิจารณาเวทนา จิต ธรรม เพราะเนื่องจากได้รู้ชื่อและความหมายในสติปัฏฐานทั้ง 4 ดีแล้ว จะไม่พิจารณาผิดสภาวะ ต่อไปก็นำไปใช้ปฏิบัติให้เกิดมรรค ผล

3.4 นำความรู้จากข้อ 3.1 3.2 และ 3.3 มาใช้พัฒนาจิตให้มีปัญญาขั้นสูงๆ (รู้ปฏิภาณปฏิสัมภิญาณ) เช่น ก่อนจะภาวนาสติปัฏฐาน 4 ให้สำรวจตนเองว่ามีความรู้เหล่านี้หรือไม่ คือ 1.“รู้คำว่ากายในกาย” 2.“รู้ความหมายของกายในกาย” 3.“รู้อรรถและพยัญชนะของคำว่ากายในกาย” เมื่อรู้ว่ามีความรู้ในสามประการข้างต้น ย่อมใช้สติตามพิจารณากายในกายได้ถูกต้อง กำหนดอาการของกายในกายได้ทั้ง 7 ประการ กำหนดผล 7 ประการที่ได้

จากตัอย่างการพิจารณากายเมื่อปฏิบัติแล้วก็ใช้หลักปฏิสัมภิทา 4 นี้ตรวจสอบว่าปฏิบัติถูกตรงหลักสติปัฏฐาน 4 หรือไม่ เพื่อให้การปฏิบัติมีความก้าวหน้า

ขั้นตอนที่ 2 การสกัดความรู้ออกจากตัวคนในปฏิสัมภิทามรรคมิติไตรสิกขา เมื่อได้ความรู้ “ปฏิสัมภิทามรรคมิติไตรสิกขา” จากขั้นตอนที่ 1 แล้ว ในขั้นที่ 2 นี้จึงนำมาแปลงให้เป็นความรู้ชัดแจ้งด้วยการนำมาทำเป็นหนังสือ และ e-Document ประเภทไฟล์ PDF สำหรับหนังสือ “ปฏิสัมภิทามรรคมิติไตรสิกขา”ได้นำไปให้นักวิชาการทางพระพุทธศาสนาจำนวน 3 รูป/คน ได้ศึกษาและได้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นหนังสือดังกล่าว โดยพบว่า เนื้อหาและการใช้ภาษาในหนังสือปฏิสัมภิทามรรคมิติไตรสิกขา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด

ขั้นตอนที่ 3 การผนวกความรู้ในปฏิสัมภิทามรรคมิติไตรสิกขา เป็นขั้นตอนของการนำข้อมูลที่เป็นe-Document ประเภทไฟล์ PDF มาเข้าสู่ระบบสารสนเทศเพื่อที่จะจัดเก็บและให้ผู้ใช้สามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างสะดวก โดยผู้วิจัยสร้างเฟซบุ๊กส่วนตัวขึ้นมา จากนั้นสร้างกลุ่มที่มีชื่อว่า “กลุ่มปฏิสัมภิทามรรคมิติไตรสิกขา”ขึ้น โดยมีสมาชิกจำนวน 6 คน ที่เป็นผู้จบปริญญาเอกสาขาพุทธศาสน์ศึกษา จำนวน 3 คน และนักศึกษาปริญญาเอกพุทธศาสน์ศึกษา 3 คน ได้ศึกษาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน

ขั้นตอนที่ 4 การผนึกความรู้ในปฏิสัมภิทามรรคมิติไตรสิกขา เป็นขั้นตอนที่สมาชิกกลุ่มปฏิสัมภิทามรรคมิติไตรสิกขา ได้เรียนรู้ปฏิสัมภิทามรรคมิติไตรสิกขาจากเครือข่ายสังคมออนไลน์ประเภทเฟซบุ๊กแล้วได้เกิดความรู้ขึ้นในตนเอง หลังจากการเรียนรู้แล้วผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาให้สมาชิกได้ประเมินตนเองในด้านความรู้และประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา โดยพบว่าความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนประโยชน์ที่รับจากการศึกษา ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด

4.4 องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยด้วยการวิเคราะห์เอกสารต่าง ๆ เกี่ยวกับแนวคิดการจัดการความรู้ แนวคิดเกี่ยวปฏิสัมภิทามรรคมิติไตรสิกขา จากนั้นได้นำมาบูรณาการเนื้อหาแล้วสอบถามความคิดเห็นกับผู้ทรงคุณวุฒิด้านพระพุทธศาสนา และการจัดการความรู้ รวมจำนวน 9 ท่าน แล้วผู้วิจัยจึงสังเคราะห์ความรู้ที่ได้ออกมาเป็นรูปแบบบูรณาการการจัดการความรู้ในปฏิสัมภิทามรรคมิติไตรสิกขาโดยเรียกว่า CAPA Model มีความหมายดังนี้

C = Cultivation of Paṭisambhidāmagga Threefold Training Dimension หมายถึง การสร้างความรู้ปฏิสัมภิทามรรคมิติไตรสิกขาขึ้น เป็นขั้นตอนแรกของการจัดการความรู้ เมื่อสร้างความรู้ปฏิสัมภิทามรรคมิติไตรสิกขาขึ้นแล้ว จึงส่งต่อมายังขั้นตอนที่ 2

A = Arrangement of Paṭisambhidāmagga Threefold Training Dimension หมายถึง การจัดความรู้ปฏิสัมภิทามรรคมิติไตรสิกขาให้อยู่ในรูปแบบหนังสือและe-Document ประเภทไฟล์ PDF เป็นขั้นตอนที่ 2 ที่ทำให้ความรู้ปฏิสัมภิทามรรคมิติไตรสิกขาปรากฏเป็นรูปธรรมขึ้นแล้ว จึงส่งต่อมายังขั้นตอนที่ 3

P = Presentation of Paṭisambhidāmagga Threefold Training Dimension หมายถึง การนำเสนอความรู้ปฏิสัมภิทามรรคมิติไตรสิกขาบนเครือข่ายสังคมออนไลน์เฟซบุ๊ก เป็นขั้นตอนที่ 3 ที่เก็บรักษาความรู้และนำความรู้ปฏิสัมภิทามรรคมิติไตรสิกขาออกเผยแผ่สู่สาธารณะ แล้วจึงส่งต่อมายังขั้นตอนที่ 4

A = Application of Paṭisambhidāmagga Threefold Training Dimension หมายถึง การใช้ความรู้ปฏิสัมภิทามรรคมิติไตรสิกขา เป็นขั้นตอนที่ 4 ที่ทำให้ความรู้ปฏิสัมภิทามรรคมิติไตรสิกขาได้เกิดขึ้นกับตัวผู้ศึกษาและนำความรู้ที่ได้ไปใช้ประโยชน์เกิดการเรียนรู้ต่อเนื่องวนไป

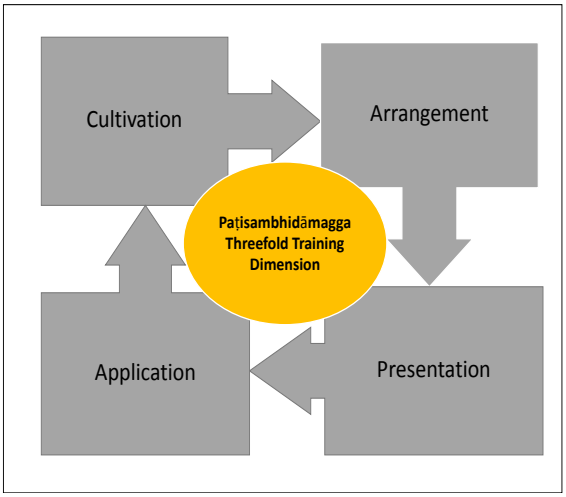

รูปแบบบูรณาการ “การจัดการความรู้ในปฏิสัมภิทามรรคมิติไตรสิกขา”

5.บทสรุป

การจัดการความรู้ปฏิสัมภิทามรรคมิติไตรสิกขา เป็นการวิจัยที่เน้นเรื่องการพัฒนาความรู้เพื่อพัฒนาชีวิตมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา โดยมีขั้นตอนการดำเนินงาน คือ 1.ศึกษาแนวคิดการจัดการความรู้โดยใช้แนวคิด SACI Model ที่ประกอบด้วยการสร้าง การจัดการ การเผยแผ่ และการใช้ความรู้ 2. ศึกษาปฏิสัมภิทามรรคมิติไตรสิกขา จากนั้นนำความรู้ที่ได้มาบูรณาการกัน จนได้เป็นองค์ความรู้ใหม่ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการความรู้ในพุทธศาสนาได้ ทั้งในด้านคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาที่มีอยู่เป็นจำนวนมากที่ยังเป็นอักษรโบราณ ให้สามารถนำความรู้อันมีคุณค่าเหล่านั้นมาจัดการความรู้ให้ปรากฏสู่สาธารณะชน หรือแม้แต่ความรู้ที่อยู่ในตัวบุคคลที่มีความรู้ความสามารถสูงในทางพระพุทธศาสนาก็สามารถนำมาสร้างความรู้ขึ้น แล้วจัดเก็บอย่างเป็นระบบนำไปเผยแผ่ สู่สังคมให้กว้างขวาง ก็จะทำให้ความรู้ของพระพุทธศาสนายั่งยืนสืบต่อไปยังอนุชนรุ่นหลังได้

บรรณานุกรม

พระไตรปิฎกและอรรถกถา

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ทีฆนิกาย ปาฏิกวรรค เล่มที่ 11 ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**.กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

_____.(2539). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ขุททกนิกาย ปฏิสัมภิทามรรค เล่มที่ 31 ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**.กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

_____.(2560).**อรรถกถาภาษาไทย พระวินัยปิฎก สมันตปาสาทิกา ภาค 1 ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**.กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

_____.(2559).**อรรถกถาภาษาไทย พระสุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย ปฏิสัมภิทามรรค ภาค 1 ฉบับ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**.กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

หนังสือ

จุฑารัตน์ ศราวณะวงศ์. (2555). “หน่วยที่ 2 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการความรู้”ใน**ประมวลสาระชุดวิชาการจัดการความรู้.**นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

เสฐียรพงษ์ วรรณปก. (2555).**คำบรรยายพระไตรปิฎก**.พิมพ์ครั้งที่ 7.กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา.

สุชีพ ปุญญานุภาพ .(2550).**พระไตรปิฎกฉบับสำหรับประชาชน.**พิมพ์ครั้งที่ 17.กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย.

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2559).**พุทธธรรมฉบับปรับขยาย.** พิมพ์ครั้งที่ 47. กรุงเทพมหานคร: ผลิธัมม์.

รูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัดในจังหวัดสิงห์บุรี

A MODEL OF VIRTUAL MORALITY PROMOTION FOR THE YOUTH OF BUDDHIST TEMPLES IN SINGBURI PROVINCE

พระครูโสภิตสัทธาธรรม* พระอุดมสิทธินายยก** สุรพล สุยะพรหม***

Phrakhrusopitsatthadham, Phraudomsittinayok, Surapon Suyaprom

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพทั่วไปในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัดในจังหวัดสิงห์บุรี 2) ศึกษาแนวทางในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัด ในจังหวัดสิงห์บุรีและ 3) นำเสนอรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัด ในจังหวัดสิงห์บุรี

การวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสานวิธี ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 24 รูปหรือคน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการบันทึกเสียง วิเคราะห์ข้อมูลแบบพรรณนาและการสนทนากลุ่มเฉพาะ กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 9 รูปหรือคน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบคำถามสนทนากลุ่มเฉพาะ เก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลแบบพรรณนา และการวิจัยเชิงปริมาณ โดยการวิจัยเชิงสำรวจกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 183 รูป เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้ คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงแบนมาตรฐาน

*** Master of Arts Program in Buddhist Studies Department of Buddhist Studies Department of Political Science Faculty of Social Sciences Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

**Department of Political Science Faculty of Social Sciences Mahachulalongkorn-rajavidyalaya University.

***Department of Political Science Faculty of Social Sciences Mahachulalongkorn-rajavidyalaya University.

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพทั่วไปในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัดในจังหวัดสิงห์บุรี พบว่า จุดแข็ง มี 2 ข้อ คือ 1.1 สถานศึกษามีเพียงพอ 1.2 เด็กได้รับการศึกษาที่เหมาะสม จุดอ่อน มี 3 ข้อ คือ 2.1 เยาวชนมีพฤติกรรมไม่เหมาะสม 2.2 พบเด็กกลุ่มเสี่ยง อาทิเช่น ติดเกมส์ ติดยาเสพติด และตั้งครรภ์ก่อนวันอันควร โอกาส มี 1 ข้อคือ 3.1 พ่อแม่มีเวลาอบรมลูก และอุปสรรค มี 1 ข้อ คือ 4.1 การใช้สื่อออนไลน์ในทางไม่สร้างสรรค์

2. แนวทางในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัด ในจังหวัดสิงห์บุรี ประกอบด้วยวิธีการ 5 ส่วน คือ 1) ด้านหลักสูตร ต้องพัฒนาหลักสูตรคุณธรรมจริยธรรมที่วัดดำเนินการอยู่ให้ดีขึ้น คือ ค่ายคุณธรรมจริยธรรม เช่น ค่ายวัยใส ค่ายวัยรุ่น ค่ายพักค้างแรม เป็นต้น 2) ด้านผู้เข้าอบรม กลุ่มเป้าหมาย คือ เยาวชนแต่ละรุ่นควรมีจำนวนไม่มากและ ไม่น้อยเกินไป 3) ด้านวิทยากร วิทยากรต้องผ่านการอบรมการจัดกิจกรรมอบรมค่ายคุณธรรม มีประสบการณ์ที่มีความเชี่ยวชาญในกิจกรรมด้านต่าง ๆ 4) ด้านการจัดการ ต้องพัฒนาสถานที่ เช่น หอพัก ห้องน้ำ บริเวณรอบนอก ความสะอาด และความปลอดภัย เป็นต้น) ด้านงบประมาณ จัดทำงบประมาณค่าย ที่แสดง ให้เห็นถึงที่มาของเงิน เพื่อดำเนินงานค่ายและจัดทำรายละเอียดค่าใช้จ่ายต่าง ๆ จัดทำระบบบัญชีและการเงินในค่ายพร้อมทั้งจัดเตรียมเอกสารที่เกี่ยวข้อง จัดประชุมผู้เกี่ยวข้องด้านการเงิน เพื่อวางแผนการใช้จ่ายงบประมาณให้เพียงพอ

3. รูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัด ในจังหวัดสิงห์บุรี ได้แก่ 1. ด้านความขยันการปลูกฝังนิสัยเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานมีความเพียร ความพยายาม ขยัน หมั่นประกอบ หมั่นกระทำสิ่งนั้นด้วยความพยายาม เข้มแข็ง อด ทน 2. ด้านความประหยัดนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในวิถีชีวิตการกระทำทั้งหลายต้องเกิดจากจิตสำนึกหรือความตระหนักในคุณและโทษที่มีต่อตนเองและส่วนรวมจนเกิดสำนึกรับผิดชอบ ซึ่งเป็นรากฐานของจิตใจเป็นปัจจัยภายในที่ต้องการอาศัยการ บ่มเพาะอย่างต่อเนื่อง 3. ด้านความซื่อสัตย์ การปลูกฝังความซื่อสัตย์สุจริตช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ที่จะควบคุมความประพฤติของตนเอง ขณะอยู่กับผู้อื่น 4. ด้านความมีวินัยความมีวินัยในการแสดงความเคารพความมีวินัยในการรักษาความสะอาดความมีวินัยในการรักษาความเป็นระเบียบ 5. ด้านความสุภาพปลูกฝังให้เด็กมีความตั้งใจจริงในการปรับปรุงพัฒนาการพูดของตัวเอง 6. ด้านความสะอาดการดูแลรักษาร่างกายและของใช้ให้สะอาด รักษาฟันให้แข็งแรงและแปรงฟันทุกวันอย่างถูกต้อง ล้างมือให้สะอาดก่อนกินอาหารและหลังการขับถ่าย กินอาหารสุก สะอาด ปราศจากสารอันตราย และหลีกเลี่ยงอาหารรสจัด สีฉูดฉาด งดบุหรี่ สุรา สารเสพติด 7. ด้านความสามัคคี มอบหมายงานให้เด็กได้ทำงานเป็นกลุ่ม เริ่มจากการทำงานเป็นคู่ 8. ด้านความมีน้ำใจ การช่วยเหลือเกื้อกูล ให้ความรักแก่ผู้อื่น และให้ความร่วมมือ

ช่วยเหลืออย่างสุดความสามารถด้วยความจริงใจที่มี ก็ย่อมเป็นที่รัก ที่ต้องการ เป็นคนมีคุณค่าต่อสังคม และเป็นที่ชื่นชมของผู้อื่นเสมอ

คำสำคัญ : รูปแบบ, การส่งเสริม, คุณธรรมจริยธรรม, เยาวชน

ABSTRACT

The Objectives of this research were: 1. To study the general context of virtual morality promotion for the youth of Buddhist temples in Singburi Province, 2. To study the way to a model of virtual morality promotion for the youth of Buddhist temples in Singburi Province and 3. To propose a model to virtual morality promotion for the youth of Buddhist temples in Singburi Province.

Methodology was the mixed methods Research: The qualitative research collected data from 24 key informants with structured-in-depth-interview scripts, and from 9 participants in focus group discussion. Data from both methods were analyzed by descriptive interpretation. The quantitative research collected data from samples with questionnaires the researcher collected data by himself and analyzed data with sociological analysis program with frequencies, percentiles, mean and standard deviation.

Findings were as follows:

1. General context of virtual morality promotion for the young in Sinburi Province were: Strength; 1.1 Educational institutes were enough available, 1.2 The youths had enough opportunities for education. Weakness; 2.1 Children had inappropriate behaviors, 2.2 There were risk groups of children; games addict, narcotic addict, 2.3 pregnancy before appropriate time. Opportunity; 3.1 parents had time to nurture their children, Threat; 4.1 social media or on line media were sending not so creative contents.

2. Guidelines for virtual morality promotion for the youth of Buddhist temples in Singburi Province 1) The curriculum must develop a moral and ethical curriculum that is better measured in ethical and moral camps, such as youth camps, youth camps, camps, etc. 2) Participants The target audience is young people. Not too small. 3) Speakers, lecturers must be trained in moral training

camp. Experienced in various activities. 4) Management. To develop a place such as a dormitory, a toilet, an outer space, cleanliness and security, etc.). Budgeting budgeting camps that demonstrate the origin of money. To work in the camp and prepare details of expenses, prepare the accounting and finance system in the camp and prepare the relevant documents. Organize a financial stakeholder meeting To plan enough budget.

3. Models for virtual morality promotion for the youth of Buddhist temples in Singburi Province: 1) diligence, nourishing diligent habits in working with effort, strength, energy and patience, 2) economy, applying the Sufficiency Economy Philosophy in daily life. All actions arise from consciences knowing good and bad, harmful to oneself and others. Good foundation of minds depended on long and continuous nourishment. 3) honesty, honesty nourishing helped children to know how to control oneself while being with others, 4) disciplines, disciplines to pay respect, discipline keep and abude by the rules and regulations, 5 politeness, training children to be eager to improve themselves in speech and manner, 6) cleanliness, keeping body and clothes clean and neat, keep teeth cleaned and brushing teeth regularly and correctly, washing hands before meals and after toileting, eating cooked, clean food without dangerous substances, avoiding spicy and colorful food, avoiding cigarette, liquor and narcotics, 8) hospitality, helping, sharing, loving others, cooperative, and helping with full force and sincerity, then children would loved, wanted. Worthy and admirable in societies.

Keywords: A Model, Virtual Morality, Promotion , Youth

1. บทนำ

สภาพสังคมไทยได้เปลี่ยนไปจากสังคมเอื้อเฟื้อ มีคุณธรรม มีเมตตาธรรมตามหลักธรรมของศาสนา ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสังคมข่าวสาร พร้อมทั้งอิทธิพลของวัฒนธรรมตะวันตกที่หลั่งไหลเข้ามาทาให้เกิดความเจริญทางด้านวัตถุโดยเฉพาะเครื่องมือสื่อสารต่าง ๆ เช่น โทรศัพท์มือถือ อินเตอร์เน็ต จำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ภาวะทางเศรษฐกิจ ค่าครองชีพสูงขึ้น และความสับสนทางการเมือง ความเปลี่ยนแปลงเหล่านี้มีผลกระทบอย่างรุนแรงต่อการดำเนินชีวิตของคนไทยซึ่งแต่เดิมเคยอยู่กันอย่างเรียบง่าย ทามาหากินตามสบาย มีความสุขกับธรรมชาติและสภาพแวดล้อมมีน้าใจไมตรีเกื้อกูลพึ่งพากัน ปัจจุบันคนไทยต้องแก่งแย่งแข่งขันกันทามาหากิน และแสวงหาโอกาสเพื่อให้เกิดประโยชน์ส่วนตน คนในเมืองใหญ่ อยู่กันอย่างแออัด สภาพชีวิตที่สับสนวุ่นวาย ซึ่งก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมทางวัฒนธรรม ค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม สุขภาพกายสุขภาพจิต ต่างมีความเห็นแก่ตัว เอารัดเอาเปรียบ ฉกฉวยโอกาสโดยไม่คำนึงถึงความเดือดร้อนของผู้อื่น ขาดความรับผิดชอบ ศีลธรรมอันดีงามหมดไป สังคมจึงขาดความสงบสุข เกิดปัญหามากมาย เช่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหายาเสพติด ปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ ปัญหาแหล่งอบายมุข และปัญหาเยาวชน จึงก่อให้เกิดปัญหาสังคมไม่มีวันที่สิ้นสุด

ปัญหาของเยาวชน คือ สถานศึกษามีไม่เพียงพอ เด็กไม่ได้รับการศึกษาที่เหมาะสม เยาวชนมีพฤติกรรมไม่เหมาะสม อาทิเช่น ติดเกมส์ ติดยาเสพติด และตั้งครรภ์ก่อนวันอันควร โอกาส พ่อแม่มีเวลาอบรมลูก และการใช้สื่อออนไลน์ในทางไม่สร้างสรรค์

ดังนั้นจึงควรศึกษารูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้เกิดขึ้นกับเยาวชนที่จะเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียนหรือเยาวชนทั่วไป ควรได้รับการปลูกฝังด้วยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ซึ่งเน้นความมีคุณธรรมจริยธรรม ให้เกิดขึ้นอย่างดีมีคุณภาพกับเยาวชนด้วย การศึกษาครั้งนี้จึงมีความมุ่งหมายที่จะวิจัยรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม เพื่อการพัฒนาเยาวชนให้มีคุณภาพและมีคุณธรรมจริยธรรม บูรณาการที่เหมาะสม

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัญหาด้านคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนในจังหวัดสิงห์บุรี

2.2 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัดในจังหวัดสิงห์บุรี

2.3 เพื่อนำเสนอรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัด ในจังหวัดสิงห์บุรี

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสานวิธีระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 24 รูปหรือคน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการบันทึกเสียง วิเคราะห์ข้อมูลแบบพรรณนาและการสนทนากลุ่มเฉพาะ กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 9 รูปหรือคน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบคำถามสนทนากลุ่มเฉพาะ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการบันทึกเสียง วิเคราะห์ข้อมูลแบบพรรณนา และการวิจัยเชิงปริมาณ โดยการวิจัยเชิงสำรวจ กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 183 รูป เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้ คือ ค่าร้อยละค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงแบนมาตรฐาน

4. ผลการวิจัย

4.1 สภาพปัญหาด้านคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนในจังหวัดสิงห์บุรี

จุดแข็ง มี 2 ข้อ คือ 1.1 สถานศึกษามีเพียงพอ 1.2 เด็กได้รับการศึกษาที่เหมาะสม จุดอ่อน มี 3 ข้อ คือ 2.1 เยาวชนมีพฤติกรรมไม่เหมาะสม 2.2 พบเด็กกลุ่มเสี่ยง อาทิเช่น ติดเกมส์ ติดยาเสพติด และตั้งครรภ์ก่อนวันอันควร โอกาส มี 1 ข้อคือ 3.1 พ่อแม่มีเวลาอบรมลูก และอุปสรรค มี 1 ข้อ คือ 4.1 การใช้สื่อออนไลน์ในทางไม่สร้างสรรค์

4.2 แนวทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัดในจังหวัดสิงห์บุรี ประกอบด้วยวิธีการ 5 ส่วน คือ

1) ด้านหลักสูตร ต้องพัฒนาหลักสูตรคุณธรรมจริยธรรมที่วัดดำเนินการอยู่ให้ดีขึ้น คือ ค่ายคุณธรรมจริยธรรม เช่น ค่ายวัยใส ค่ายวัยรุ่น ค่ายพักค้างแรม เป็นต้น และต้องพัฒนาหลักสูตรคุณธรรมจริยธรรมที่วัดดำเนินการอยู่อีกรูปแบบหนึ่ง คือ การปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน เช่น วัดอัมพวันของหลวงพ่อจรัญ เป็นต้น ทั้งสองหลักสูตรให้โดดเด่นและเป็นรูปธรรมเพื่อให้เด็กและเยาวชนมีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมทางศาสนา

2) ด้านผู้เข้าอบรม กลุ่มเป้าหมาย คือ เยาวชนแต่ละรุ่นควรมีจำนวนไม่มากและ ไม่น้อยเกินไป เนื่องจากมีการลงทุนที่สูงมาก ทั้งเรื่องวิทยากร สถานที่ สื่ออุปกรณ์ อาหาร เสื้อผ้า ฯลฯ การดูแลใกล้ชิดกับเยาวชนมากที่สุด การจัดกิจกรรมย่อย ในกรณีแบ่งฐานจะได้ไม่น่าเบื่อ รวมทั้งความสะดวกเรื่องการจัดที่พัก สถานที่ อบรมทั้งกลุ่มใหญ่และกลุ่มย่อย และเรื่องอาหารที่เป็นเรื่องสำคัญของการจัด โครงการฯ

3) ด้านวิทยากร วิทยากรต้องผ่านการอบรมการจัดกิจกรรมอบรมค่ายคุณธรรม มีประสบการณ์ที่มีความเชี่ยวชาญในกิจกรรมด้านต่าง ๆ และต้องพัฒนาบทบาทตนเองใน 4 ด้าน คือ 1. ด้านพิธีการและกระบวนการจัดค่าย 3. ด้านหลักการเดินจงกรม-นั่งสมาธิ 3. ด้านองค์ความรู้

ภาพรวม 4. ด้านกิจกรรม ที่จัดในแต่ละกิจกรรม สามารถจัดได้เป็นลำดับ ขั้นตอน ทั้งนี้อาจมีวิทยากรเฉพาะด้าน วิทยากรพิเศษ และ พี่เลี้ยงร่วมด้วย

4) ด้านการจัดการ ต้องพัฒนาสถานที่ เช่น หอพัก ห้องน้ำ บริเวณรอบนอก ความสะอาด และความปลอดภัย เป็นต้น จัดทำป้ายบอกทางเป็นระยะ และพัฒนาด้านอุปกรณ์ เช่น จัดหาเต็นท์ให้เพียงพอ กับสมาชิก ที่มาเข้าค่ายและควรมีจัดระบบเพื่อการแก้ปัญหา จัดระบบรักษาความปลอดภัย จัดระบบช่วยแก้ปัญหาบุคลากร ระบบจัดการเพื่อช่วยแก้ปัญหาการจัดกิจกรรม เป็นต้น

5) ด้านงบประมาณ จัดทำงบประมาณค่าย ที่แสดง ให้เห็นถึงที่มาของเงิน เพื่อดำเนินงานค่ายและจัดทำรายละเอียดค่าใช้จ่ายต่าง ๆ จัดทำระบบบัญชีและการเงินในค่ายพร้อมทั้งจัดเตรียมเอกสารที่เกี่ยวข้อง จัดประชุมผู้เกี่ยวข้องด้านการเงิน เพื่อวางแผนการใช้จ่ายงบประมาณให้เพียงพอ

4.3 รูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัด ในจังหวัดสิงห์บุรี มี 8 รูปแบบ ดังนี้

รูปแบบที่ 1 การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัด ด้านความขยัน รูปแบบการส่งเสริมกิจกรรมของวัดมีลักษณะของการส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนมีความขยันหมั่นเพียร กิจกรรมที่นำมาใช้ในการส่งเสริมการอบรม เป็นการจัดให้เด็กได้มีส่วนร่วม ในการทำกิจกรรมทำความสะอาดวัด การทำความสะอาดสถานที่ฝึกอบรม ประกอบการบรรยายหัวข้อหลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมคุณธรรมให้แก่เยาวชน

รูปแบบที่ 2 การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัด ด้านความประหยัด การรู้จักเก็บออม ถนอมใช้ทรัพย์สิน สิ่งของแต่พอควรพอประมาณให้เกิดประโยชน์คุ้มค่า ไม่ฟุ่มเฟือย ไม่ฟุ้งเฟ้อ ผู้ที่มีความประหยัด ดำเนินชีวิตความเป็นอยู่ที่เรียบง่ายที่ รู้จักฐานะการเงินของตนคิดก่อนใช้คิดก่อนซื้อ

รูปแบบที่ 3 การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัด ด้านความซื่อสัตย์ ประพฤติตรงไม่เอนเอียง ไม่มีเล่ห์เหลี่ยม มีความจริงใจ ปลอดจากความรู้สึกลำเอียงหรืออคติผู้ที่มีความซื่อสัตย์ คือ ผู้ที่มีความประพฤติตรงทั้งต่อหน้าต่อวิชาชีพ ตรงต่อเวลา ไม่ใช้เล่ห์กล คดโกงทั้งทางตรงและทางอ้อม

รูปแบบที่ 4 การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัด ด้านความมีวินัย ยึดมั่นในระเบียบแบบแผน ข้อบังคับ และข้อปฏิบัติ ซึ่งมีทั้งวินัยในตนเองและวินัยต่อสังคมผู้มีวินัยปฏิบัติตนในขอบเขต กฎ ระเบียบของสถานศึกษา สถาบัน/องค์กร/สังคมและประเทศ

รูปแบบที่ 5 การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัด ด้านความสะอาด ปราศจากความมัวหมองทั้งกาย ใจ และสภาพแวดล้อม ความผ่องใส เป็นที่เจริญตา ทำให้เกิดความสบายใจแก่ผู้พบเห็นผู้ที่มีความสะอาด ฝึกฝนจิตใจมิให้ขุ่นมัว จึงมีความแจ่มใสอยู่เสมอ

5. อภิปรายผล

รูปแบบที่ 1 การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัด ด้านความขยัน รูปแบบการส่งเสริมกิจกรรมของวัดมีลักษณะของการส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนมีความขยันหมั่นเพียร กิจกรรมที่นำมาใช้ในการส่งเสริมการอบรม เป็นการจัดให้เด็กได้มีส่วนร่วม ในการทำกิจกรรมทำความสะอาดวัด การทำความสะอาดสถานที่ฝึกอบรม ประกอบการบรรยายหัวข้อหลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมคุณธรรมให้แก่เยาวชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Phra Maha Kritsada kittiSophano Sae Lee (2014) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาของพระธรรมวิทยากร” ผลการวิจัยพบว่า พระธรรมวิทยากรมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษา โดยมีบทบาทสำคัญ 9 ด้าน คือ 1. ด้านการให้คำปรึกษา 2. ด้านการสนทนาธรรม 3. ด้านการอบรมเยาวชน 4. ด้านการจัดกิจกรรมทาง 5. ด้านการร่วมกับสถานศึกษาจัดทำแผนปฏิบัติการ 6. ด้านการจัดทำทะเบียนผู้เข้าร่วมกิจกรรม 7. ด้านการพัฒนาเครื่องมือในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้เรียน 8. ด้านการจัดค่ายคุณธรรม 9. ด้านการประเมินผลกลุ่มเป้าหมายร่วมกับสถานศึกษา และมีการนำเอาหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนา คือ หลักไตรสิกขา หลักอริยสัจ 4 หลักอิทธิบาท 4 และหลักภาวนา 4 มาใช้ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมด้วย

รูปแบบที่ 2 การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัด ด้านความประหยัด การรู้จักเก็บออม ถนอมใช้ทรัพย์สิน สิ่งของแต่พอควรพอประมาณให้เกิดประโยชน์คุ้มค่า ไม่ฟุ่มเฟือย ไม่ฟุ้งเฟ้อ ผู้ที่มีความประหยัด ดำเนินชีวิตความเป็นอยู่ที่เรียบง่ายที่ รู้จักฐานะการเงินของตนคิดก่อนใช้คิดก่อนซื้อ สอดคล้องกับงานวิจัยของ PhraWisithSutthipatthada (2010) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาจริยธรรมเชิงพุทธของหมู่บ้านจักสาน : กรณีศึกษากลุ่มจักสานอำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี” ผลการศึกษาพบว่าความสำคัญในการนำหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนามาบูรณาการเพื่อให้เกิดผลต่อกลุ่มอาชีพจักรสานและพุทธศาสนิกชนทั่วไป ซึ่งทำให้เกิดมิติของการเผยแผ่หลักคำสอนต่อบุคคลในสังคมและชุมชน ที่ช่วยส่งเสริมให้เข้าถึงหลักธรรมได้โดยง่าย โดยเฉพาะการสอนเรื่องหลักธรรมทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์ 4 และ/หรือหลักของความพอเพียงเป็นเรื่องที่คนทั่วไปมักตกอยู่ในความประมาทในการดำเนินชีวิต แต่ในโปรแกรมการกระทำ

สาเหตุ ได้จัดชุดกิจกรรมที่นำมาประยุกต์ใช้ได้ผลเชิงประจักษ์และมีความสมบูรณ์ในกิจกรรมทุกชุด ค่าเฉลี่ยระดับคะแนนเพิ่มขึ้น หลังเข้าร่วมกิจกรรมในระดับมาก

รูปแบบที่ 3 การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัด ด้านความซื่อสัตย์ ประพฤติตรงไม่เอนเอียง ไม่มีเล่ห์เหลี่ยม มีความจริงใจ ปลอดจากความรู้สึกลำเอียงหรืออคติผู้ที่มีความซื่อสัตย์ คือ ผู้ที่มีความประพฤติตรงทั้งต่อหน้าต่อวิชาชีพ ตรงต่อเวลา ไม่ใช้เล่ห์กลคดโกงทั้งทางตรงและทางอ้อม สอดคล้องกับงานวิจัยของ Anak Kongkhunthod (2014) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาปัญหาจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาสายสามัญและสายอาชีพตามแนวความคิดของท่านพุทธทาสในจังหวัดสุราษฎร์ธานี” ผลการวิจัยพบว่า ในการวางแผนงาน / โครงการเพื่อพัฒนาจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา มุ่งเน้นการพัฒนาจริยธรรม ด้านเป็นลูกที่ดีของพ่อแม่ ด้านเป็นศิษย์ที่ดีของครูอาจารย์ ด้านเป็นเพื่อนที่ดีของเพื่อน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติ

รูปแบบที่ 4 การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัด ด้านความมีวินัยยึดมั่นในระเบียบแบบแผน ข้อบังคับ และข้อปฏิบัติ ซึ่งมีทั้งวินัยในตนเองและวินัยต่อสังคมผู้มีวินัยปฏิบัติตนในขอบเขต กฎ ระเบียบของสถานศึกษา สถาบัน/องค์กร/สังคมและประเทศ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Veerachan Ananteser (2014) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “กลยุทธ์การพัฒนาจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัดไทย” ผลการวิจัยพบว่า กลยุทธ์การพัฒนาจริยธรรมของเยาวชนโดยใช้หลักธรรมที่เหมาะสมสำหรับเยาวชน ของวัดได้แก่ หลักเบญจศีล อริยสัจ 4 มรรค พรหมวิหาร 4 เป็นต้น

รูปแบบที่ 5 การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัด ด้านความสะอาดปราศจากความมัวหมองทั้งกาย ใจ และสภาพแวดล้อม ความผ่องใส เป็นที่เจริญตา ทำให้เกิดความสบายใจแก่ผู้พบเห็นผู้ที่มีความสะอาด ฝึกฝนจิตใจมิให้ขุ่นมัว จึงมีความแจ่มใสอยู่เสมอ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Phra Maha Kritsada kittiSophano Sae Lee (2014)ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาของพระธรรมวิทยากร” ผลการวิจัยพบว่าพระธรรมวิทยากรมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษา โดยมีบทบาทสำคัญ 9 ด้าน คือ 1. ด้านการให้คำปรึกษา 2. ด้านการสนทนาธรรม 3. ด้านการอบรมเยาวชน 4. ด้านการจัดกิจกรรมทาง 5. ด้านการร่วมกับสถานศึกษาจัดทำแผนปฏิบัติการ 6. ด้านการจัดทำทะเบียนผู้เข้าร่วมกิจกรรม 7. ด้านการพัฒนาเครื่องมือในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้เรียน 8. ด้านการจัดค่ายคุณธรรม 9. ด้านการประเมินผลกลุ่มเป้าหมายร่วมกับสถานศึกษา และมีการนำเอาหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนา คือ หลักไตรสิกขา หลักอริยสัจ 4 หลักอิทธิบาท 4 และหลักภาวนา 4 มาใช้ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมด้วย

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) วางนโยบายในการวางแผน การจัดองค์กรการจัดกิจกรรม การจัดงบประมาณ การประสานงานและการประเมินผลเพื่อให้มีคุณธรรมที่พึงประสงค์ประกอบด้วยความซื่อสัตย์ การข่มใจ ความอดทน การเสียสละ ความรับผิดชอบ ความมีสติสัมปชัญญะ ความขยันหมั่นเพียร ความมีวินัย การประหยัด ความกตัญญู ความสามัคคี ความพอเพียงในการดาเนินงานมีปัจจัยเงื่อนไขในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม

2) ส่งเสริมให้สถาบันครอบครัว สื่อมวลชน องค์กรชุมชน มูลนิธิและเครือข่ายประชาสังคม และ องค์กรภาครัฐกระบวนการในการปลูกฝังคุณธรรม ได้แก่ การอบรมสั่งสอน การปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาการเสริมสร้างประสบการณ์ การสร้างภูมิคุ้มกันและการสร้างเครือข่าย การส่งเสริมคุณธรรมโดยการเป็นแบบอย่างที่ดี การสร้างระบบสื่อสาร การมีสื่อส่งเสริมคุณธรรม และการมีส่วนร่วมส่งเสริมคุณธรรม

6.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1) ควรมีกิจกรรมในการเรียนการสอนร่วมกันระหว่างนักเรียนต่างระดับชั้นเรียนกันเพื่อเสริมสร้างทัศนคติ เชาวน์ปัญญา เชาวน์อารมณ์ ร่วมกันรวมทั้งเป็นการเสริมสร้างความสามัคคีในหมู่นักเรียนด้วยกัน เพื่อให้เด็กนักเรียนมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมเป็นไปในทางบวกเช่นเดียวกัน

2) ผู้ปกครองควรให้การดูแล เลี้ยงดู ให้ความรักความอบอุ่น การเอาใจใส่ให้ความยุติธรรมและยอมรับนับถือในความสามารถของนักเรียน เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงความคิดเห็น คอยแนะนาและช่วยเหลือเมื่อจาเป็น วิธีการอบรมเลี้ยงดูเช่นนี้จะช่วยให้เด็กมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมสูงและช่วยป้องกันปัญหาต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยให้ข้อปฏิบัติที่เหมาะสมจะช่วยให้นักเรียนพัฒนา

6.3 ข้อเสนอเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการศึกษาและเปรียบเทียบนักศึกษาอายุต่างกันมีความ คิดเห็นต่อการเสริมสร้างคุณธรรมและ จริยธรรมที่แตกต่างกัน รวมทั้ง ชั้นเรียน ต่างกันมีความคิดเห็นต่อการเสริมสร้าง คุณธรรมและจริยธรรมต่างกัน และสภาพ ครอบครัวต่างกันมีความคิดเห็นต่อการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมต่างกัน สภาพแวดล้อมทางสังคมต่างกันมีความ คิดเห็นต่อการเสริมสร้างคุณธรรมและ จริยธรรมต่างกัน นอกจากนี้ อาชีพและรายได้ ของผู้ปกครองต่างกันมีความคิดเห็นของ นักศึกษาต่อปัจจัยการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมที่แตกต่างกัน และค่าใช้จ่ายต่อเดือน ของนักศึกษาที่ต่างกันมีผลต่อความคิดเห็นต่อปัจจัยการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมต่างกัน

2) ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบ พฤติกรรมเชิงคุณธรรมและจริยธรรมโดยใช้ เครื่องมือวัดประเมินในรูปแบบอื่นๆ เช่น แบบสอบถามสถานการณ์และแบบสัมภาษณ์ เพื่อศึกษาว่าผลสอดคล้องกับการวิจัยครั้งนี้

References

Anaak Kongkhunthod. (2010). *A Study of Ethical Issues of Secondary and Professional Secondary School Students." The concept of Buddhist monks in Surat Thani.* (Research Report). Mahachulalongkorn-rajavidyalaya University.

Phra Maha Kritsada kittiSophano Sae Lee. (2014). *The Model of Promoting the Moral Ethics in the School of Dhamma Instructor.* (Doctor of thesis) Buddhist management. Bachelor's Degree: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

Phra Wisith Sutthipatthada. (2010).*The Development of Buddhist Ethics of Basketry Village: A Case Study of the Basketry Group." Phanat Nikhom District Chonburi province*. (Research Report). Mahachulalongkornrajavidyalaya-University.

Veerachan Ananteser. (2014). *The Strategy for Ethical Development for the Youth of Wat Thai.* (Doctor of thesis) Graduate School: Mahachulalongkorn-rajavidyalaya University.

Yannapat Yodkheaw. (2011). *The relationship between exposure Knowledge and attitude towards the ASEAN community of Dharma Speakers* (Research Report) Nakhon Pathom: Nakhon Pathom Rajabhat University.

การบริหารจัดการด้านศาสนศึกษาแผนกบาลีของพระสังฆาธิการในจังหวัดพิจิตร
The Management of The Religious Studies in Pali of Sangha Administrator in Phichit Province

พระมหาวิโรจน์ วิโรจโน* พระอุดมสิทธินายก (กำพล คุณงฺกโร)** พระมหาสุนันท์ สุนนฺโท***
Phramaha Wiroj Virochano, Phraudomsitthinayok (Kumphol Kunangkaro),
Phramaha Sunan Sunando

บทคัดย่อ

บทความวิจัยฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์1) เพื่อศึกษาการบริหารจัดการด้านศาสนศึกษาแผนกบาลีของพระสังฆาธิการในจังหวัดพิจิตร 2) เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อการบริหารจัดการด้านศาสนศึกษาแผนกบาลีของพระสังฆาธิการในจังหวัดพิจิตร โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ 3) เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการด้านศาสนศึกษาแผนกบาลีของพระสังฆาธิการในจังหวัดพิจิตร

ดำเนินการวิจัยแบบผสานวิธี ระหว่างงานวิจัยเชิงปริมาณ ด้วยการสำรวจกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่พระสงฆ์ในจังหวัดพิจิตร จำนวน 361 รูป เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับอยู่ที่ 0.974 เป็นทั้งคำถามปลายเปิดและปลายปิด โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ในการวิเคราะห์ข้อมูลสถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ค่าความถี่ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบค่า t-test และ F-testและงานวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 10 รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

* Master of Arts Program in Buddhist Studies Department of Buddhist Studies Department of Political Science Faculty of Social Sciences Mahachulalongkornrajavidyalaya University

** Department of Political Science Faculty of Social Sciences Mahachulalongkorn rajavidyalaya University

*** Department of Political Science Faculty of Social Sciences Mahachulalongkorn rajavidyalaya University

ผลการวิจัยพบว่า

1) พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการด้านศาสนศึกษาแผนกบาลีของพระสังฆาธิการในจังหวัดพิจิตรในภาพรวมอยู่ในระดับมาก($\overline{X}$ = 4.07, S.D. = 0.587) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน คือ ด้านการวัดและการประเมินผล มากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$ = 4.12, S.D. = 0.367)รองลงมา ได้แก่ ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$ = 4.11, S.D. = 0.603)และด้านหลักสูตรมีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$ = 4.09, S.D. = 0.620) และน้อยที่สุด ด้านการจัดการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$ = 3.99, S.D. = 0.654) ตามลำดับ

2) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการบริหารจัดการด้านศาสนศึกษาแผนกบาลีของพระสังฆาธิการในจังหวัดพิจิตรโดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล คือ อายุ พรรษา วุฒิการศึกษานักธรรม วุฒิการศึกษาเปรียญธรรม วุฒิการศึกษาสามัญพบว่าพระสงฆ์ที่มี อายุ พรรษา วุฒิการศึกษานักธรรม วุฒิการศึกษาเปรียญธรรม วุฒิการศึกษาสามัญ มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการด้านศาสนศึกษาแผนกบาลีของพระสังฆาธิการในจังหวัดพิจิตร แตกต่างกันทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

3) ปัญหา อุปสรรค ในการบริหารจัดการด้านศาสนศึกษาแผนกบาลีของพระสังฆาธิการในจังหวัดพิจิตร พบว่า 1) เนื้อหาสาระ และภาษาที่ใช้ในหนังสือเป็นภาษาที่เข้าใจยากโดยเฉพาะเนื้อหาสาระในแผนกบาลีเน้นการจำและการแปลมากกว่าความเข้าใจ ขาดการประยุกต์ใช้ ไม่เหมาะสมกับวุฒิภาวะของผู้เรียน 2) การจัดเวลาเรียนยังไม่เป็นระบบ ไม่แน่นอน มีเวลาเรียนน้อยเกินไป จึงไม่สามารถทำความเข้าใจได้อย่างลึกซึ้ง 3) เน้นการท่องจำ และการแปล ไม่ค่อยมีการประยุกต์ใช้และขาดการคิดวิเคราะห์และขาดสื่อที่การเรียนการสอนที่ทันสมัย ข้อเสนอแนะควรนำอิทธิบาท 4 คุณเครื่องให้ถึงความสำเร็จ, คุณธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จแห่งผลที่มุ่งหมาย คือ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา 1) ควรให้มีการปรับปรุงหลักสูตร เนื้อหาให้น่าสนใจและง่ายขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนมีกำลังใจในการเรียนมากขึ้น และควรเน้นการท่องจำในส่วนที่ต้องใช้เฉพาะหรือที่สำคัญเพื่อนักเรียนเกิดความอยากเรียนมากขึ้นและไม่ท้อต่อการเรียน 2) ควรให้มีการวางแผนในการปรับปรุงหลักสูตรเพื่อให้เหมาะกับยุคสมัย ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว และมีแผนปฏิบัติการประจำปี 3) ควรมีการประชุมวางแผนชี้แจงให้ครูผู้สอนเข้าใจในการนำหลักสูตรไปใช้ในการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจมากขึ้นคือง่ายไปหายาก

คำสำคัญ : การบริหารการจัดการ, ศาสนศึกษา, พระสังฆาธิการ

ABSTRACT

Objectives of Research Articles were to: 1. Study general management context of Religious Studies, Pali division, of Sangha Administrators, in Pichit Province, 2. Compare Sanghs' opinion levels toward the management of Religious Studies, Pali section of administrative monks in Pichit Province by personal factors and 3. Study problems, obstacles and proposal of the management of Religious Studies, Pali section, of administrative monks in Pichit Province.

Methodology was the mixed methods: The quantitative research collected data from 361 samples who were monks in Pichit Province with open and closed ended questionnaires with reliability value at 0.974, analyzed data descriptive statistics: frequency, percentile, mean and standard deviation and hypothesis test with t-test and F-fest. The qualitative research collected data from 10 key informants by in-depth-interviewing, analyzed data by descriptive interpretation.

Findings were as follows:

1. Sanghas'opinions toward the management of Religious Studies, Pali section in Pichit Province by overall were at high level ($\overline{X}$ = 4.07, S.D. = 0.587) and opinions toward all aspects of management were also at high level; measurement and evaluation were at highest level with the mean at ($\overline{X}$ = 4.12, S.D. = 0.367), secondly, learning and teaching activities were at ($\overline{X}$ = 4.11, S.D. = 0.603), curriculum was at ($\overline{X}$ =4.09, S.D. = 0.620) and the lowest aspect was the learning and teaching activities management was at ($\overline{X}$ =3.99, S.D.=0.654 respectively.

2. Opinion comparison classified by personal data; age, ordained years, educational level, Dahhamma degree, Pali degree and regular education level was that; monks with different age, ordained years Dhamma and Pali education levels and regular education levels had different opinions toward the management of Religious Studies, Pali section at the significant level at 0.05 accepting the set hypothesis.

3. Problems and obstacles of the management of Religious Studies, Pali Section of administrative monks in Pichit Province were that: 1) the content of curriculum were too old, the language used in the Pali text was difficult to understand, the study method emphasized memory and translation rather than comprehension, lacked of application, not suitable for learns; maturity, 2) study time table was not systematic and consistent, the study session was limited, not enough time to absorb the content of subject profoundly, 3) learning emphasized memory

and translation, there was not new technique application and analysis and lacking modern teaching aids. As for the recommendation was as follows: Itthipatha 4 path of accomplishment; basis for (Passion) (Diligence) (Mind or Consciousness) (Investigation). 1) there should be improvement of the curriculum, adding more interesting contents and making it easier so that learners would be eager to learn and memory and learning by heart should be emphasized only the necessary parts or the part that needed to be used at the specific purpose so that learners would be more eager to learn, not to be reluctant to learn. 2) there should be a short and long plan for curriculum improvement so that the curriculum would be up to date and yearly operation plan and 3) there should be a meeting plan for teacher orientation to understand and implement the curriculum wisely so that learners would comprehend the content from simplicity to high level content.

Keywords : Management, Religious Studies, Sangha

1. บทนำ

การศึกษาของคณะสงฆ์ในปัจจุบัน เป็นไปตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่2) พ.ศ.2535 กฎระเบียบคำสั่ง และข้อบังคับของคณะกรรมการมหาเถรสมาคมคณะสงฆ์กระทรวงศึกษาธิการ และกรมศาสนา โดยมีกรรมการมหาเถรสมาคมองค์กรสูงสุดของคณะสงฆ์สภาการศึกษาของคณะสงฆ์คณะกรรมการการศึกษาของคณะสงฆ์ คณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 8 (พ.ศ.2540-2544) คณะกรรมการฝ่ายต่างๆ ของมหาเถรสมาคม พ.ศ.2540 แม่กองบาลีสนามหลวง เจ้าคณะใหญ่ เจ้าคณะภาค เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบลและเจ้าอาวาสเป็นผู้รับผิดชอบในการบริหารตามลำดับ ในปัจจุบันการศึกษาที่คณะสงฆ์จัดให้พระภิกษุสามเณร ได้ศึกษามีอยู่ 4 ประเภท คือ 1) การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม 2) การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนบาลี 3) การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ 4) การศึกษาระดับอุดมศึกษาในมหาวิทยาลัยสงฆ์ 2 แห่ง (Department of Religion, 1992 : 9)

การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีมี สภาพปัญหาและอุปสรรคดังนี้ 1) ด้านหลักสูตร เนื้อหาสาระ และภาษาที่ใช้ในหนังสือเป็นภาษาที่เข้าใจยาก โดยเฉพาะเนื้อหารสาระในแผนกบาลี การจัดการเรียนการสอนยังไม่เป็นระบบ ใช้วิธีการเรียนการสอนเน้นการท่องจำ และการแปลไม่ค่อยมีการประยุกต์ใช้และขาดการวิเคราะห์2) ด้านกระบวนการเรียนการสอน ครูผู้สอนไม่มีเพียงพอ มักใช้ระบบการศึกษาแบบพี่สอนน้อง ครูขาดความเข้าใจอย่างลึกซึ่ง ขาดประสบการณ์ ไม่สามารถประยุกต์ใช้กับสภาพจริงได้ 3) ด้านการวัดและการประเมินผล เกณฑ์การวัดและการประเมินผล มักวัดความจำมากกว่าความเข้าใจ และการคิดวิเคราะห์ให้มีเกณฑ์มาตรฐาน และเกณฑ์แน่นอน ในผลงานวิจัยนี้ยังได้เสนอแนวทางแก้ไขปัญหาการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีไว้ดังนี้ คือ หน่วยงานรับผิดชอบควรจัดสรรงบประมาณในการสนับสนุนส่งเสริมจัดทำและพัฒนาสื่อให้

น่าสนใจ และใช้อย่างแพร่หลาย และควรมีการทดสอบความยากง่าย ของข้อสอบเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน ให้ครอบคลุมทุกด้าน (นภมณฑล สิบหมื่นเปี่ยม และวลัยพร ศิริภิรมย์, 2545, น. 15)

ดังนั้นผู้วิจัยมีความสนใจศึกษา “การบริหารจัดการด้านศาสนศึกษาแผนกบาลีของพระสังฆาธิการใน จังหวัดพิจิตร” เพราะ ในทศวรรษหน้าคณะสงฆ์จะเกิดวิกฤติการขาดแคลนผู้เข้ามาบวชเรียนและให้ความสำคัญของการศึกษาแผนกบาลีนี้ ซึ่งเป็นผลร้ายต่อพระพุทธศาสนาเพราะจะขาดศาสนทายาทสืบต่อพระพุทธศาสนา และขาดผู้เรียนและผู้ศึกษาภาษาบาลี ซึ่งเป็นภาษาที่รักษาไว้ซึ่งพระพุทธพจน์ เพราะเป็นกุญแจไขตู้พระไตรปิฎกด้วยเหตุผล และความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาในเรื่องนี้เพื่อนำผลการวิจัยไปปรับปรุงใน 5 ด้าน เพื่อให้การจัดการศึกษาด้านศาสนแผนกบาลีให้ประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น โดยมีความเชื่อเบื้องต้นว่า การจัดการศึกษาการเรียนการสอนประเภทนี้ เป็นการจัดการศึกษาเพื่อสนองความต้องการของพระภิกษุและสามเณร ให้เข้าใจหลักพุทธธรรมทางพระพุทธศาสนามากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาเรื่องนี้ เพื่อนำผลการวิจัยไปปรับปรุงพัฒนาในการจัดการเรียนการสอน ด้านศาสนศึกษาแผนกบาล จังหวัดพิจิตร อันจะทำให้นักเรียนได้รับการเรียนการสอนที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นและดำรงอยู่ตลอดไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาการบริหารจัดการด้านศาสนศึกษาแผนกบาลีของพระสังฆาธิการในจังหวัดพิจิตร เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อการบริหารจัดการด้านศาสนศึกษาแผนกบาลีของพระสังฆาธิการในจังหวัดพิจิตร โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการด้านศาสนศึกษาแผนกบาลีของพระสังฆาธิการในจังหวัดพิจิตร

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1รูปแบบการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้มุ่งศึกษาการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed - Method Research) โดยใช้ระเบียบการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ(Survey Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants)

3.2 ประชากรกลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากร (Population) ได้แก่ พระสงฆ์ในพื้นที่ปกครองคณะสงฆ์ ในจังหวัดพิจิตร โดยมีกลุ่มเป้าหมาย/กลุ่มตัวอย่าง/ประชากร ทั้งสิ้น 12 อำเภอ ซึ่งมีพระสงฆ์ที่จำพรรษาอยู่จำนวน 3,702 รูป(สำนักงานเจ้าคณะจังหวัดพิจิตร, 2560)

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 361 ชุด ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 รูป/คน

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ และดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามกลับคือด้วยตนเอง และการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลซึ่งมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

1. การรวบรวมเอกสาร ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ บทความงานวิจัย และเอกสารสิ่งพิมพ์ต่าง ๆที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการด้านศาสนาศึกษาแผนกบาลีของพระสังฆาธิการใน จังหวัดพิจิตร เพื่อสร้างเครื่องมือแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์

2. ผู้วิจัยเสนอขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย คณะสังคมศาสตร์ สาขาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อแจ้งต่อเจ้าคณะจังหวัดเพื่อขออนุญาตแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างภายในจังหวัดและขอสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องตามรายนามผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

3. นำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย คณะสังคมศาสตร์ สาขาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พร้อมทั้งแบบสอบถามไปแจกให้กับประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างและดำเนินการสัมภาษณ์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

4. ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างกลับคืนด้วยตนเอง

3.5 วิเคราะห์ข้อมูล

1) การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยใช้สถิติ ดังนี้

สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) สำหรับอธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างและพรรณนา “การบริหารจัดการด้านศาสนาศึกษาแผนกบาลีของพระสังฆาธิการในจังหวัดพิจิตร” สถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ (Frequency), ค่าร้อยละ (Percentage), ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

สถิติอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้สำหรับทดสอบสมมติฐาน เพื่อเปรียบเทียบ “การบริหารจัดการด้านศาสนาศึกษาแผนกบาลีของพระสังฆาธิการ ในจังหวัดพิจิตร” โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล สถิติที่ใช้คือ การทดสอบค่าเอฟ (F-Test) ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ในกรณีตัวแปรต้นตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป เมื่อพบว่ามีความแตกต่างจะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างเป็นสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD.)

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิด (Open ended Question) วิเคราะห์โดยการจัดระบบเนื้อหาตามประเด็นที่ได้กำหนดไว้ จากนั้นจึงทำการวิเคราะห์โดยใช้การแจกแจงความถี่เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย แล้วทำการแปลผลเป็นความเรียง

2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์โดยวิธีการ นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาถอดเสียงและบันทึกเป็นข้อความ นำข้อความจากการสัมภาษณ์และการจดบันทึกมาจำแนกเป็นประเด็นและเรียบเรียงเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย วิเคราะห์คำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท (Context) สังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยและรายงานผลการวิจัย

4. สรุปผลการวิจัย

4.1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 20-25 ปี จำนวน 156 รูป คิดเป็นร้อยละ 43.21 ผู้มีพรรษา 1 - 5 ปี จำนวน 159 รูป คิดเป็นร้อยละ 44.0 จบนักธรรมชั้นเอก จำนวน 153 รูป คิดเป็นร้อยละ 42.38 ผู้ไม่มีวุฒิเปรียญธรรม จำนวน 286 คน คิดเป็นร้อยละ 79.22 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นผู้มีวุฒิการศึกษาระดับมัธยมศึกษา จำนวน 152 รูป คิดเป็นร้อยละ 42.11

4.2 ระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการบริหารจัดการด้านศาสนศึกษาแผนกบาลีของพระสังฆาธิการใน จังหวัดพิจิตร

พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการด้านศาสนศึกษาแผนกบาลีของพระสังฆาธิการใน จังหวัดพิจิตร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.07, S.D. = 0.587) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการวัดและการประเมินผล มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลง ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านหลักสูตร ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านการจัดการเรียนการสอน และ ตามลำดับ

4.3 เปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการบริหารจัดการด้านศาสนศึกษาแผนกบาลีของพระสังฆาธิการใน จังหวัดพิจิตร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

1) ผลการทดสอบด้วยค่าสถิติ F – test ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า พระสงฆ์ที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการด้านศาสนศึกษาแผนกบาลีของพระสังฆาธิการใน จังหวัดพิจิตรโดยภาพรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าพระสงฆ์ที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการด้านศาสนศึกษาแผนกบาลีของพระสังฆาธิการใน จังหวัดพิจิตรทั้ง 5 ด้าน แตกต่างกัน

2) ผลการทดสอบด้วยค่าสถิติ F – test ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า พระสงฆ์ที่มีพรรษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการด้านศาสนศึกษาแผนกบาลีของพระสังฆาธิการใน จังหวัดพิจิตรโดยภาพรวม แตกต่าง

กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าพระสงฆ์ที่มีพรรษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการด้านศาสนศึกษาแผนกบาลีของพระสังฆาธิการใน จังหวัดพิจิตรทั้ง 5 ด้าน แตกต่างกัน

3) ผลการทดสอบด้วยค่าสถิติ F – test ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษานักธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการด้านศาสนศึกษาแผนกบาลีของพระสังฆาธิการใน จังหวัดพิจิตรโดยภาพรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าพระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษานักธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการด้านศาสนศึกษาแผนกบาลีของพระสังฆาธิการใน จังหวัดพิจิตรทั้ง 5 ด้าน แตกต่างกัน

4) ผลการทดสอบด้วยค่าสถิติ F – test ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิเปรียญธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการด้านศาสนศึกษาแผนกบาลีของพระสังฆาธิการใน จังหวัดพิจิตรโดยภาพรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าพระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการด้านศาสนศึกษาแผนกบาลีของพระสังฆาธิการใน จังหวัดพิจิตรทั้ง 5 ด้าน แตกต่างกัน

5) ผลการทดสอบด้วยค่าสถิติ F – test ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาสามัญต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการด้านศาสนศึกษาแผนกบาลีของพระสังฆาธิการใน จังหวัดพิจิตรโดยภาพรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าพระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาสามัญต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการด้านศาสนศึกษาแผนกบาลีของพระสังฆาธิการใน จังหวัดพิจิตรทั้ง 5 ด้าน แตกต่างกัน

5. อภิปรายผล

5.1 ด้านหลักสูตร ผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการด้านศาสนศึกษาแผนกบาลีของพระสังฆาธิการใน จังหวัดพิจิตร อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$ = 4.09, S.D. = 0.620) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ซึ่งสอดกับงานวิจัย Phra Maha Sarapong Manun (2008) ที่ ได้ศึกษาวิทยานิพนธ์เรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี : กรณีศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี วัดตากฟ้า อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ ผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรการเตรียมหลักสูตรก่อนใช้ และการประเมินการเรียนการสอนอย่างดี

5.2 ด้านการจัดการเรียนการสอน ผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการด้านศาสนศึกษาแผนกบาลีของพระสังฆาธิการใน จังหวัดพิจิตร อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$ = 3.99, S.D. = 0.654) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ซึ่งสอดกับงานวิจัยของ Phra Maha Sarapong Manun (2008) ที่ได้ศึกษาวิทยานิพนธ์เรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัด

การศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี : กรณีศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี วัดตากฟ้า อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ มาจากด้านกระบวนการเรียนการสอน 1) ผู้บริหารโรงเรียนมอบงานตามถนัดตรวจสอบงานประชุมแนะนำครู จัดหางบประมาณอาคารสถานที่ อุปกรณ์เพียงพอและแก้ปัญหารวดเร็ว 2) ครุเตรียมเนื้อหาที่เหมาะสมใช้สื่อในการเรียนการสอนดี มีรายงานผลและให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม

5.3 ด้านสื่อการเรียนการสอนผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการด้านศาสนศึกษาแผนกบาลีของพระสังฆาธิการใน จังหวัดพิจิตร อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$ = 4.04, S.D. = 0.625) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ซึ่งสอดกับงานวิจัยของ PhrakhruPalatPhaithun methodo (Maha Boon) (2014) ที่ได้ศึกษาวิทยานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 14 ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่สนับสนุนต่อการเรียนการสอน จะต้องมีการวางแผนในการจัดเตรียม อุปกรณ์ สถานที่ สื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย

5.4 ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการด้านศาสนศึกษาแผนกบาลีของพระสังฆาธิการในจังหวัดพิจิตร อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$ = 4.11, S.D. = 0.603) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ซึ่งสอดกับงานวิจัยของ Phramahaamnat Pawatthano. (2014) ที่ได้ศึกษาวิทยานิพนธ์เรื่อง“การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม”ผลการวิจัยพบว่า สภาพการจัดการการศึกษาพระปริยัติธรรมในปัจจุบันนี้พระสังฆาธิการได้ดำเนินการพัฒนารูปแบบที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเพื่อการบูรณาการที่เหมาะสมกับการศึกษาพระปริยัติธรรมให้มีการสอดคล้องตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ตลอดจนถึงกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับสำนักเรียนเพื่อส่งเสริมการสร้างทรัพยากรบุคคลคือพระภิกษุสามเณรผู้เป็นศาสนทายาทสืบทอดอายุพระพุทธศาสนาในอนาคต

5.5 ด้านการวัดและประเมินผลผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการด้านศาสนศึกษาแผนกบาลีของพระสังฆาธิการในจังหวัดพิจิตร อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$ = 4.12, S.D. = 0.626) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ซึ่งสอดกับงานวิจัยของ Phra Maha Theerasuk Thammasaro (Aphrodite) (2557) ที่ได้ศึกษาวิทยานิพนธ์เรื่อง การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี : กรณีศึกษาสำนักเรียน วัดโมลีโลกยาราม เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ทุกด้านควรมีการวัดผลและประเมินผล สำนักเรียนควรประเมินผู้เรียนหลาย ๆด้าน เช่น ความรู้ ความประพฤติเป็นสิ่งสำคัญและควรมีเวลาเตรียมตัวเพื่อวัดผลประจำเดือนยังน้อยเกินไป

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะทั่วไป

1) ด้านหลักสูตร ควรให้มีการปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนและเนื้อหาให้มีความน่าสนใจเพื่อให้ผู้เรียนมีกำลังใจในการเรียนมากขึ้น และควรให้มีการวางแผนในการปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอน เพื่อให้เหมาะกับยุคสมัย ควรมีการประชุมวางแผนชี้แจงให้ครูผู้สอนเข้าใจในการนำหลักสูตรไปใช้ในการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2) ด้านการจัดการเรียนการสอน ควรมีการจัดให้มีครูผู้สอนอย่างพอเพียงและได้คุณภาพในแต่ละชั้นเรียน และควรสร้างแรงจูงใจด้วยการให้รางวัลแก่ผู้เรียน เพื่อสร้างขวัญกำลังใจให้แก่ผู้เรียนและควรนำผลการสอบประจำปี มาวิเคราะห์เพื่อปรับปรุงวางแผนการเรียนการสอนในปีต่อไป

3) ด้านสื่อการเรียนการสอน ควรพัฒนาคุณภาพบุคลากรให้มีความรู้ในการใช้สื่อที่สร้างสรรค์เข้ากับยุคสมัยใหม่ และควรมีสื่อการเรียนการสอนที่หลากหลายให้ทันสมัยมากยิ่งขึ้น เพื่อผู้สอนจะได้แนะนำผู้เรียนให้มีความเข้าใจในการเรียนการสอนมากยิ่งขึ้นและเพื่อแสวงหาความรู้ความเข้าใจเพิ่มเติมได้จากห้องสมุดและสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศต่าง ๆ

4) ด้านกิจกรรการเรียนการสอน ควรจัดให้มีกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้เพิ่มเติมขึ้นเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สามารถค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง และควรมีการมอบหมายงานให้ผู้เรียนทำและตรวจงานอย่างสม่ำเสมอ เช่น การบ้าน และงานกลุ่ม และควรมีการจัดกิจกรรมจัดกลุ่มท่องแบบเรียนบาลีไวยากรณ์และนำเสนอหน้าชั้นเรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างผู้เรียนในแต่ละระดับความเข้าใจที่ไม่เท่ากัน

5) ด้านการวัดผลและประเมินผล ควรมีการกำหนดระยะเวลาในการวัดผลและประเมินผลของผู้เรียนอย่างต่อเนื่องอย่างน้อยเดือนละครั้ง เพื่อการประเมินผลการปฏิบัติงานว่ามีข้อดี ข้อเสีย ในด้านใดบ้างแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข และควรให้มีการสนับสนุนในเรื่องงบประมาณและอุปกรณ์การเรียนการสอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม

6.2 ข้อเสนอเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรจะศึกษาเรื่องมีการการบริหารจัดการด้านศาสนศึกษา แผนกบาลีของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 4

2) ควรจะศึกษาเรื่องการบริหารจัดการด้านศาสนศึกษา แผนกธรรมของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์อื่น ๆ

3) ควรศึกษาการบริหารจัดการวัดที่มีการดำเนินการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี โดยรวมคณะสงฆ์ในเขตปกครองอื่นๆ เพื่อศึกษาความเหมือนและความแตกต่างจากการวิจัยครั้งนี้อย่างไร

4) ควรศึกษา ปัญหา อุปสรรค การเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 4 ในสำนักเรียนต่างๆ เพื่อรวบรวมข้อมูลอย่างถี่ถ้วนในส่วนของปัญหาและอุปสรรคเหล่านั้นเพื่อจะได้แก้ปัญหาที่ถูกจุดต่อไป

References

Department of Religion, Ministry of Education. (2003). *The history of Buddhism in Ratanakosin 200 years.* Bangkok: Author: Sathian.

Ministry of Education. (1998). *The Development of Buddhist Pali Canonical Education.* Bangkok: Department of Religious Affairs.

Phra Maha Vajnavirudee (2004). *Pali Education History of the Thai Buddhist Sangha in Siam*. Bangkok: Printing Workshops.

Phra Thep Pariyat Suthi (Voravit Cogakarm) (2002). *The monks and the religious.* Bangkok: Mahachulalongkornrajavidyalaya University Press.

Prayer for the palliative merit (Mahayana). (2016). *The development of the Pali Canon Buddhist Ecclesiastical Management Efficiency in Monastic Discipline Region 14* (Doctor of Thesis). Graduate School: Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Phra Maha Theera Sukumarro (Panchai). (2014). *Pali Canonical Study: Case Study Wat Phra Mahathat Bangkok Yai Bangkok* (Master of Thesis). Graduate School: Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Mahasarapong Manun (2008) . *Factors Affecting Success in Prajadhipok School A case study of the Buddhist Scripture School, Bali Temple, Takiab district, Tak Province, Nakhon Sawan province* (Master of Thesis). Graduate School: Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University

Phramahaamnat Pawatthano. (2014). *The development of Buddhist education* (Doctor of Thesic). Graduate School: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

เทศนาวิธีเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในอำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี

BUDDHIST METHODS FOR BUDDHISM PROPAGATION OF MONKS IN KAENG KHOI DISTRICT, SARABURI PROVINCE

พระอธิการสุรศักดิ์ สุขุมาโล (คงเมือง)* พระมหาสุนันท์ สุนนฺโท**
พระปลัดระพิน พุทฺธิสาโร***
Phra-athikan Surasak Sukhumalo (Khongmuang) Phramaha Sunan Sunando,
Phrapalad Raphin Buddhisaro

บทคัดย่อ

บทความวิจัยฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาเทศนาวิธีเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในอำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี 2) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อเทศนาวิธีเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในอำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล 3) เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อเทศนาวิธีเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในอำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี ระหว่างงานวิจัยเชิงปริมาณ ด้วยการสำรวจ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.982 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ พระสงฆ์ในอำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี จำนวน 235 รูป วิเคราะห์ผลการวิจัยโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่และค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบค่าเอฟ (f-test) ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ในกรณีตัวแปรต้นตั้งแต่ ๓ กลุ่มขึ้นไป เมื่อพบว่ามีความแตกต่างจะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD.) และการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 7 รูป ใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือและวิเคราะห์ข้อมูลแบบพรรณนา

* Master of Arts Program in Buddhist Management, Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

*** Department of Political Science, Faculty of Social Sciences, Mahachula longkornrajavidyalaya University

ผลการวิจัยพบว่า

1. พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อเทศนาวิธีเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในอำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทั้ง 4 ด้าน พบว่า สัมปหังสนา สมาทปนา สมุตเตชนา และสันทัสสนา อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อเทศนาวิธีเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในอำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยภาพรวม พบว่า พระสงฆ์ที่มี อายุ พรรษา วุฒิการศึกษานักธรรม แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อเทศนาวิธีเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในอำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี แตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนพระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรม และวุฒิทางการศึกษาสามัญ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อเทศนาวิธีเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในอำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาเทศนาวิธีเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในอำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี ได้แก่ พระสงฆ์มีประสบการณ์ด้านการใช้กลยุทธ์เทคนิคต่างๆในการเทศนายังไม่ดีพอ เนื่องจากพื้นฐานในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของแต่ละบุคคลนั้นต่างกัน บางรูปมาจากนักวิชาการจะถนัดในหลักธรรม บางรูปมาจากสำนักวิปัสสนาจะถนัดในพระอภิธรรม ความรู้ความสามารถจึงต่างกัน การแสดงเทศนาจึงมีแนวทางต่างกันไปด้วย การชี้แนะแนวทางให้ผู้ฟังนำหลักธรรมไปประพฤติปฏิบัติตามยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เนื้อหาในการเทศนาขัดกับอุปนิสัยหรือวัยของผู้ฟัง หรือนำเรื่องทางการเมืองมาสอดแทรก การอ่านคัมภีร์ไม่ชัดเจน ใช้วาจาความไม่เหมาะสมกับเพศและวัย ข้อเสนอแนะ คือ ควรฝึกหัดกลยุทธ์และเทคนิคต่างเพื่อทำให้การแสดงธรรมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ หมั่นศึกษาหลักธรรมคำสั่งสอนให้แตกฉานมีความรู้และสามารถนำไปเทศนาได้ มีวิธีการเทศน์การปฏิบัติที่ดีเพื่อเป็นตัวอย่างให้นำไปประพฤติปฏิบัติตาม

คำสำคัญ: เทศนาวิธี, การเผยแผ่พระพุทธศาสนา

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) to study the Buddhist methods for Buddhism propagation of monks in Kaeng Khoi district, Saraburi province. 2) to compare the opinions of monks to the Buddhist methods for Buddhism propagation of monks in Kaeng Khoi district, Saraburi province classified by personal factors and 3) to present the problems, obstacles and suggestions about the Buddhist methods for Buddhism propagation of monks in Kaeng Khoi district, Saraburi province. This research was the was the mixed method research between the quantitative research that the tool for data collection was used by the questionnaires that that created by own researcher with reliance as 0.982. The sampling group was the 235 monks in Kaeng Khoi district, Saraburi province. The research findings analysis was used by the ready computer program of social sciences. The statistics used the frequency, percentage, mean, standard deviation (S.D.) and tested hypothesis from the person data of respondents of questionnaires such as gender, age, level of education careers, and income, F-test, One Way ANOVA. Least Significant Difference: LSD and the qualitative research through in depth interview from 7 key informants of the tool of research as the structured interview and the data analysis was used by interview as the tool and then analyzed the data through the descriptive analysis technique.

The findings of the research were as follows:

1. The monks had the opinions to the tool for data collection was used by the questionnaires that that created by own researcher with reliance as 0.976 in overall , was at moderation level with mean and standard deviation scale at ($\overline{X}$=3.42, S.D.=0.628), when considered in each aspect found that it was at moderation level in all aspects as follows : *Sampahamsanã* aspect or to make fresh and happy heart to get an advantage ($\overline{X}$=3.48, S.D.=0.567), *Samãdapanã* aspect or to persuade to practice ($\overline{X}$=3.42, S.D.=0.703), *Samuttejanã* aspect or to motivate for brave for working hard ($\overline{X}$=3.41, S.D.=0.688), *Sandassanã* aspect or clearly teaching ($\overline{X}$=3.39), S.D.=0.710) respectively.

2. The findings of opinions comparison of the monks to Buddhist methods for Buddhism propagation of monks in Kaeng Khoi district, Saraburi province classified by personal factors in overall found that the monks who had the differences of age, ordination year, Dhamma education qualification, had the

opinions to the Buddhist methods for Buddhism propagation of monks in Kaeng Khoi district, Saraburi province differently. It accepted the hypothesis with significantly statistics at 0.05. But the monks who had the differences of personal factors like Pali education qualification and general education qualification, had the opinions to province differently as significantly statistics at 0.05 indifferently. It rejected the hypothesis.

3. Problems, obstacles, and suggestions for the development of the method on how to propagate the Buddhist monks in Kaeng Khoi. Saraburi Province.

3.1 *Sandassanã* aspect. The main explanation of Pali is un-clear and can make confusion to the audiences; The Speaker lacked the technical strategies for Public Speaking (preaching). The suggestion was to study the principles of reading, translating, and expanding the Pali texts. To be correct. Should practice the strategies and techniques to make the fair is effective.

3.2 *Samãdapanã* aspect. The Speaker doesn't has the right way to convince the audieances. The suggestion is that there should be a way to preach good deeds, to be follow the doctrine and good example to the follower.

3.3 *Samuttejanã* aspect. The content of the Buddhist is out of time or not and the content is not concise, understandable. The suggestion is that content should be streamlined to the present and compact, easy to understand. There should be a way preach in ways that allow the audiences to ask what they do not understand.

3.4 *Sampahaṃsanã* aspect. The Speech is unsuitable to the age of the audiences. Or bring political issues to criticism. The Bible is not easy to read. The suggestion is to use content in the Buddhist to suit the age of the audiences and not bring the political commentary without the positive ideas. The preacher must focus to punctuation of messages in Pali too.

Keywords: The sermon methods, Buddhism propagation

1. บทนำ

ปัจจุบันโลกของเราได้เข้าสู่ยุคโลกาภิวัฒน์ เป็นยุคแห่งเทคโนโลยีการสื่อสารไร้พรหมแดน ข้อมูลข่าวสารในด้านต่าง ๆ ได้เข้ามามีบทบาทต่อการดำเนินชีวิตของคนในสังคมเป็นอย่างมาก ความเจริญทางด้านวัตถุ ทำให้คนตกอยู่ในอำนาจของวัตถุ สภาพความเป็นอยู่ของคนในสังคมเปลี่ยนแปลงไป ส่งผลต่อสภาพจิตใจให้โน้มเอียงไปในทางที่ต้องการความสะดวกสบายมากยิ่งขึ้น มีความดิ้นรนขวนขวายค้นหาในสิ่งที่ตนพอใจ ต่อสู่กับสิ่งยากเพื่อให้ได้มาซึ่งวัตถุเครื่องอำนวยความสะดวกสิ่งต่าง ๆ ฉะนั้นเราจึงควรทราบถึงปัญหาในการเผยแผ่พุทธธรรม เพื่อหาแนวทางแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้นต่อไป สำหรับประเด็นที่สำคัญ คือ

1. การเผยแผ่หลักธรรมทางพระพุทธศาสนายังไม่มีประสิทธิภาพพอ เนื่องจากพระภิกษุ สามเณร หรือผู้นำทางศาสนา ยังขาดความรู้และทักษะที่เพียงพอในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ขาดสื่อการสอนที่น่าสนใจ ภาษาที่ใช้ไม่เป็นที่เข้าใจสำหรับประชาชน อีกทั้งยังขาดแคลนพระภิกษุสามเณรผู้ทรงคุณวุฒิ

2. ปัญหาและอุปสรรคด้านวิธีการหรือกลวิธีการเผยแผ่ธรรมะ เช่น ไม่มีการกำหนดหัวข้อธรรมะที่เหมาะสมกับผู้ฟัง นอกจากนี้พระสงฆ์ไม่ได้มีการฝึก การผลิต และการใช้โสตทัศนูปกรณ์มาก่อน รวมทั้งสื่อต่าง ๆ ส่วนใหญ่จึงมุ่งใช้สื่อบุคคลเป็นหลัก ทำให้การเผยแผ่ธรรมะกระทำได้ในเขตจำกัด (Mental Development Plan, 2015:17) การเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่สำคัญ ๆเกิดขึ้นหลายองค์กรด้วยกัน องค์กรการเผยแผ่ วัดประยุรวงศาวาสวรวิหาร ก็เป็นอีกองค์กรหนึ่งที่เป็นกำลังสำคัญในการผลิตนักเทศน์ที่มีความรู้และความสามารถเพื่องานเผยแผ่พระพุทธศาสนา องค์กรเผยแผ่วัดประยุรวงศาวาส ได้รับการยกย่องว่าเป็นสำนักที่มีชื่อเสียงในด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เปิดให้มีการฝึกอบรมหลักสูตรวิชาการเทศนาแก่พระภิกษุ สามเณร โดยมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ ๆ เช่น เพื่อปลูกจิตสำนึกให้ภิกษุ สามเณร มีความกระตือรือร้นและเห็นความสำคัญในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เพื่อให้เกิดความรู้ทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ จนสามารถนำเอาหลักการและวิธีการเทศน์ไปประยุกต์ใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมบุคลากรของคณะสงฆ์ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้มีปริมาณและคุณภาพเพิ่มมากขึ้น จึงเป็นจุดกำเนิดให้เกิดการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

จากข้อความเบื้องต้น ผู้เขียนจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยเรื่องนี้ จึงได้เขียนงานวิจัยเกี่ยวกับเทศนาวิธีเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในอำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี พร้อมทั้งเทคนิคและวิธีการเผยแผ่ธรรมะในแบบต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับยุคสมัยในปัจจุบัน รวมถึงเคล็ดลับการนำเสนอเนื้อหาสาระพุทธธรรมต่อพุทธบริษัทตามสถานที่ต่าง ๆ ให้เกิดความน่าสนใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พระภิกษุ สามเณร รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเผยแผ่พุทธศาสนาทั่วประเทศ เพื่อเป็นแนวทางในการเผยแผ่พุทธธรรม และได้เทคนิควิธีการโน้มน้าวใจแก่พุทธบริษัทให้ประพฤติปฏิบัติตามหลักพุทธธรรมได้ถูกต้อง เพื่อประโยชน์ในปัจจุบัน เพื่อประโยชน์ในเบื้องหน้า และประโยชน์อย่างยิ่งคือพระนิพพาน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

บทความวิจัยนี้วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเป็นไปของเทศนาวิธีเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในอำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อเทศนาวิธีเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในอำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลและเพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อเทศนาวิธีเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในอำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 รูปแบบการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “เทศนาวิธีเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในอำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี” เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ โดยการแจกแบบสอบถาม และการวิชัยเชิงคุณภาพ ที่เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 7 รูป

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ พระสงฆ์ที่อยู่ในเขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี จำนวน 565 รูป กลุ่มตัวอย่าง คือ พระสงฆ์จาก 16 ตำบล จำนวน 565 รูป โดยใช้การสุ่มกลุมตัวอย่างจากสูตรของ ทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) ซึ่งใช้ระดับความคลาดเคลื่อนที่ 0.05 (Suwari Siripokapirom. 2003.น 129-130) เพื่อศึกษาเทศนาวิธีเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในอำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี ใน 4 ด้าน

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามที่ผู้เขียนงานวิจัยสร้างขึ้นและผ่านการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง ระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ โดยได้ค่า IOC ตั้งแต่ 0.60 – 1.00 ขึ้นไปและหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ตามวิธีการของครอนบาค ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.982 และแบบสัมถาษณ์ ที่ผู้เขียนงานวิจัยสร้างและพัฒนาเพื่อกำหนดประเด็นข้อคำถามที่ใช้เป็นแนวทางในการสัมภาษณ์โดยยึดตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย การสัมภาษณ์นั้น ผู้เขียนงานวิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยและบันทึกการสัมภาษณ์ด้วยวิธีการจดบันทึกและบันทึกเทป

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ ผู้เขียนวิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ดังนี้

ก. เชิงปริมาณ

1. นำแบบสอบถามจำนวน ๒๓๕ ชุด โดยประชากรที่เป็นพระสงฆ์ที่สังกัดเขตการปกครองคณะสงฆ์ในอำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี เก็บรวบรวมข้อมูลและดำเนินการเก็บคืน

2. รวบรวมแบบสอบถามที่ได้รับคืนจากพระสงฆ์แต่ละวัดในอำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี ทั้งหมดโดยอยู่ในสภาพที่สมบูรณ์ จำนวน ๒๓๕ ชุด คิดเป็นแบบสอบถามที่ได้รับคืนร้อยละ ๑๐๐ ของจำนวนแบบสอบถามทั้งหมด

ข. เชิงคุณภาพ

การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์นั้น ผู้เขียนวิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งบันทึกการสัมภาษณ์โดยการจดบันทึกและบันทึกเทป

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูลสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้เขียนวิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องแล้ว ทำการวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ และวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาจำแนกเป็นประเด็นสำคัญ วิเคราะห์คำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท และทำการสังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยและนำเสนอในรูปของความเรียง

4. สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง “เทศนาวิธีเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในอำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี” สามารถสรุปผลได้ ดังนี้

4.1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุ 31 – 40 ปี จำนวน 74 รูป คิดเป็นร้อยละ 31.5 มีพรรษา 21 - 25 พรรษา จำนวน 61 รูป คิดเป็นร้อยละ 26.0 มีวุฒิการศึกษานักธรรมตรี จำนวน 78 รูป คิดเป็นร้อยละ 33.2 ไม่มีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรม จำนวน 191 รูป คิดเป็นร้อยละ 81.3 และมีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 201 รูป คิดเป็นร้อยละ 85.5

4.2 ระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อเทศนาวิธีเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในอำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี พบว่า โดยภาพรวมใน อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้าน พบว่า ด้านสัมปหังสนา มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านสมาทปนา ด้านสมุตเตชนาและที่อยู่ในระดับสุดท้าย คือ ด้านสันทัสสนา

4.3 ผลเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่ต่อเทศนาวิธีเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในอำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ผลการทดสอบด้วยค่าสถิติ f-test ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า พระสงฆ์ที่มีอายุ พรรษา วุฒิการศึกษานักธรรม ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อเทศนาวิธีเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในอำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี แตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ ดังนั้นจึงทำการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด

ปัจจัยส่วนบุคคลของพระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรมและวุฒิการศึกษาสามัญต่างกัน มีความคิดเห็นต่อเทศนาวิธีเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในอำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

4.4 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับเทศนาวิธีเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในอำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี

1) ด้านสันทัสสนา พบว่า ปัญหาและอุปสรรค คือ การอธิบายหลักของบาลีไม่ถูกต้อง ซึ่งทำให้ผู้ฟังสับสนเข้าใจความหมายไปในทางที่ผิด การเทศน์โดยไม่ยกนิทานขึ้นมาประกอบ ทำให้ผู้ฟังเกิดอาการเบื่อหน่าย และง่วงซึม ตอนจบการเทศน์การสรุปธรรมโดยรวบรัดไม่สมบูรณ์ทำให้ผู้ฟังไม่เข้าใจ ข้อเสนอแนะ คือ ควรศึกษาหลักการอ่าน แปล และขยายบทความของภาษาบาลี ให้ถูกต้องตามหลักควรยกนิทาน หรือ ข้อคิด คำคม เพื่อให้ผู้ฟังรู้สึกผ่อนคลายจากอาการเบื่อและง่วงซึม ควรเตรียมบทสรุปในการเทศน์ไว้เพื่อความสมบูรณ์และทำให้ผู้ฟังเกิดความเข้าใจ

2) ด้านสมาทปนา พบว่า ปัญหาและอุปสรรค คือ ไม่มีวิธีการชีแนวทางให้ผู้ฟังนำหลักธรรมไปประพฤติปฏิบัติตาม เห็นแก่ลาภสักการะและมุ่งหวังแต่ผลประโยชน์ส่วนตัวมากเกินไป ไม่มีการส่งเสริมให้ภิกษุ สามเณรได้แสดงธรรม ข้อเสนอแนะ คือ ควรมีวิธีการเทศน์การปฏิบัติที่ดีเพื่อเป็นตัวอย่างให้นำไปประพฤติปฏิบัติตาม ไม่ควรเห็นแก่ลาภสักการะ มุ่งประโยชน์แก่ผู้ฟังเป็นสำคัญ ควรส่งเสริมภิกษุ สามเณรให้ฝึกแสดงธรรมเพื่อขยายการเผยแผ่ให้กว้างขึ้น

3) ด้านสมุตเตชนา พบว่า ปัญหาและอุปสรรค คือ เทศน์โดยไม่การยกอุทาหรณ์หรือตัวอย่างที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ขาดวิธีการเทศน์ที่ทำให้ผู้ฟังมีกำลังใจแข็งขันมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติตามพระธรรมคำสั่งสอน ไม่แนะนำส่งเสริมให้ผู้ฟังนำหลักธรรมไปสอนผู้อื่นให้มีกำลังใจในการต่อสู้ปัญหาของชีวิต ข้อเสนอแนะ คือ ควรมีการยกอุทาหรณ์หรือตัวอย่างที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ควรมีวิธีปลุกแรงบันดาลใจให้ผู้ฟังมีกำลังใจที่จะนำหลักธรรมไปประพฤติปฏิบัติ ควรมีหลักในการส่งเสริมให้ผู้ฟังนำหลักธรรมแนะนำผู้อื่นให้มีกำลังใจและต่อสู้ปัญหาของชีวิต

4) ด้านสัมปหังสนา พบว่า ปัญหาและอุปสรรค คือ เทศน์ไม่ตรงกับวัยของผู้ฟัง หรือนำเรื่องทางการเมืองมาวิจารณ์ การอ่านคัมภีร์ไม่คล่อง แบ่งวรรคตอนไม่ถูกฟังแล้วจับใจความไม่ได้ เทศนาโดยไม่เน้นให้เห็นประโยชน์หรือผลดีที่จะได้รับจากการประพฤติตามคำสอน ข้อเสนอแนะ คือ ควรใช้เนื้อหาในการเทศน์ให้เหมาะสมกับวัย ของผู้ฟัง และไม่นำเรื่องการเมืองเข้ามาวิจารณ์ ก่อนจะเทศน์ควรฝึกอ่านคัมภีร์ให้คล่อง จัดวรรคตอนให้ถูก ควรเน้นให้เห็นประโยชน์หรือผลดีจากการประพฤติตามคำสอน

5. อภิปรายผลการวิจัย

5.1 ผลการเปรียบเทียบเทศนาวิธีเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ ในอำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี จำแนกโดยภาพรวมและรายด้าน

พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อเทศนาวิธีเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในอำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน แสดงให้เห็นว่า เทศนาวิธีเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ควรมีการพัฒนาปฏิบัติงานและฝึกอบรม สร้างทักษะ และเรียนรู้หลักพระธรรมคำสั่งสอนให้มีความรู้มากขึ้น จะมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Phramaha Chanok Khemakāmo (Klaewkla). (2014) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง “รูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่ของพระสงฆ์ในจังหวัดจันทบุรี” ผลวิจัยพบว่า รูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่ของพระสงฆ์จังหวัดจันทบุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.72

5.2 ผลการเปรียบเทียบเทศนาวิธีเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในอำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี จำแนกโดยภาพรวมและรายด้าน

1) ด้านสันทัสสนา พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นเกี่ยวกับเทศนาวิธีเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในอำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่า เทศนาวิธีเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา มีกลยุทธ์และเทคนิคในการเทศนา แต่ความรู้ความสามารถทางด้านการอธิบายหลักธรรม สุภาษิตภาษาบาลี และวิธีการเทศนาโดยใช้นิทาน การอุปมา อุปมัยให้เข้ากับเนื้อหาธรรม หรือแม้แต่การสรุปท้ายสุดพระธรรมเทศนา อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Phrakhru Wiboonwarawat (Teera Atipañño). (2014) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง “บทบาทการเผยแผ่ของพระสงฆ์ในอำเภอแสวงหาจังหวัดอ่างทอง” ผลการวิจัย พบว่า พระสงฆ์ในอำเภอแสวงหา จังหวัดอ่างทอง มีความคิดเห็น ในด้านการใช้สื่อในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49

2) ด้านสมาทปานา พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นเกี่ยวกับเทศนาวิธีเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในอำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่า เทศนาวิธีเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในอำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี มีแนวทางและวิธีการเทศนาให้ผู้ฟังนำไปประพฤติปฏิบัติตามได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Phrakhruwisutthisilaphiwat (Mataphiwat Thitikol). (2016) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง “การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในอำเภอเสาไห้ จังหวัดสระบุรี” ผลการวิจัย พบว่า พุทธศาสนิกชนที่มีความคิดเห็นต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในอำเภอเสาไห้ จังหวัดสระบุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน

3) ด้านสมุตเตชนา พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นเกี่ยวกับเทศนาวิธีเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในอำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง

แสดงให้เห็นว่า เทศนาวิธีเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนามีพัฒนาแนวทางการเทศนาในรูปแบบปุจฉา วิสัชนา คือการเทศน์แบบถามตอบ ในขณะที่เทศนาธรรมหรือบรรยายธรรมจะมีคำถามให้ผู้ฟังได้มีส่วนร่วมถามคำถามและตอบคำถามไปด้วย เพื่อเป็นสิ่งกระตุ้นให้ผู้ฟังเกิดความเพลิดเพลินและได้ความรู้จากสิ่งที่สงสัยหรือไม่เข้าใจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Phrasamu Boonma Papassaro (Petch-O). (2013) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง“บทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในตำบลบางปลา อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม” ผลการวิจัย พบว่า พระสงฆ์และประชาชนมีความคิดเห็น โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

4) ด้านสัมปหังสนา พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นเกี่ยวกับเทศนาวิธีเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในอำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับปานกลางเกือบทุกข้อ ยกเว้นข้อ 3 อยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า เทศนาวิธีเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา มีการเทศนาในรูปแบบต่างๆที่สามารถทำให้ผู้ฟังเกิดความเบิกบาน ร่าเริง และมีความเพียรที่จะปฏิบัติตามพระธรรมคำสั่งสอน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Phrakhruwisutthisilaphiwat (Mataphiwat Thitikol). (2016) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์กับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี” ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนระดับมัธยมศึกษามีความคิดเห็น อยู่ในระดับปานกลาง

5.3 ผลการเปรียบเทียบเทศนาวิธีเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ ในอำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

1) พระสงฆ์ที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อเทศนาวิธีเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในอำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี แตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่า พระสงฆ์ที่มีอายุมากจะมีประสบการณ์ ได้ยินได้ฟังได้เรียนรู้หลักธรรมคำสั่งสอนมาจนมีความชำนาญและมีเทคนิควิธีการเฉพาะตัวที่จะทำการเผยแผ่ธรรมะให้เข้าถึงผู้ฟังอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Phrakhruwisutthisilaphiwat (Mataphiwat Thitikol). (2016) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์กับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี” ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบพระสงฆ์ที่มีอายุ ต่างกัน มีบทบาทในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2) พระสงฆ์ที่มีพรรษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อเทศนาวิธีเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในอำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี แตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่า พระสงฆ์ที่มีพรรษามากจะมีประสบการณ์ มีความชำนาญและมีเทคนิควิธีการเฉพาะตัวที่จะทำการเผยแผ่ธรรมะให้เข้าถึงผู้ฟังอย่างมีประสิทธิภาพซึ่งพระสงฆ์ที่มีพรรษาน้อยจะมีประสบการณ์น้อยกว่า จึงทำให้ความชำนาญและมีวิธีการเผยแผ่ที่แตกต่างกับพระสงฆ์ที่มีพรรษามากกว่า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Phraathigan Chalerm Indavīro. (2014) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการเผยแผ่ธรรมะทางสถานีวิทยุของพระสงฆ์ในจังหวัดจันทบุรี” ผลการวิจัยพบว่า พระสงฆ์ที่มีพรรษา

ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการเผยแผ่ธรรมะทางสถานีวิทยุของพระสงฆ์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3) พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษานักธรรมต่างกันมีความคิดเห็นต่อเทศนาวิธีเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในอำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี แตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษานักธรรมในระดับต่างๆ จะมีความรู้ในธรรมวินัยมากกว่าพระสงฆ์ที่ไม่ได้รับการศึกษา เพราะการศึกษาจึงเป็นสิ่งสำคัญในการเรียนรู้เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา ซึ่งสอดคล้องกับ Phramaha Narong mahāpañño (Suksomgit). (2015) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง “บทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ ในอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม” ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ พบว่า พระภิกษุสามเณรที่มีวุฒิการศึกษานักธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ ในอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม แตกต่างกันตาม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4) พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรมต่างกันมีความคิดเห็นต่อเทศนาวิธีเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในอำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี ไม่แตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่า ไม่ว่าพระสงฆ์จะมีวุฒิการศึกษาบาลีในระดับใด หากตั้งใจใฝ่รู้และศึกษาการเทศนาวิธีเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาได้อย่างเข้าใจลึกซึ้ง ซึ่งสอดคล้องกับ Phratanadon nakphiphut. (2008) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง “เรื่องการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดบุรีรัมย์” ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า พระสังฆาธิการที่มี วุฒิการศึกษาเปรียญธรรม แตกต่างกัน มีความเห็นต่อบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ไม่แตกต่างกัน

5) พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาสามัญต่างกันมีความคิดเห็นต่อเทศนาวิธีเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในอำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี ไม่แตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่า ไม่ว่าพระสงฆ์จะมีวุฒิการศึกษาสามัญอยู่ในระดับใดก็สามารถติดตามข่าวสารจากสื่อต่างๆ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ที่จะนำมาเผยแผ่ธรรมได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Phramaha Chaowalit Jatamadhī (khonggaew). (2009) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ : ศึกษาเฉพาะกรณี พระสังฆาธิการในจังหวัดภูเก็ต” ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า วุฒิการศึกษาสามัญต่างกัน มีความเห็นเกี่ยวกับบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในจังหวัดภูเก็ต ไม่แตกต่างกัน

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) ควรให้พระสงฆ์ สามเณรเข้ารับการฝึกอบรมและเรียนรู้หลักธรรมหรือเทคนิคในการเทศนาให้มากยิ่งขึ้น สำนวนหรือเนื้อหาในการแสดงธรรมควรใช้ภาษาที่ทำให้เข้าใจได้ง่าย ภาษาบาลีควรอธิบายให้ถูกต้องตามหลักและไม่บิดเบือนไปจากคำสอนขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า

2) ควรมีการจัดตั้งการเรียนการสอนและจัดงบประมาณสนับสนุนหลักสูตรการเทศนาประจำจังหวัดและอำเภอ และมีการพัฒนารูปแบบและวิธีการในการเผยแผ่ให้เป็นเชิงรุกสามารถเข้าถึงประชาชนและสถานศึกษามากยิ่งขึ้น

3. ควรจัดตั้งสถาบันการเผยแผ่พระพุทธศาสนา มีหลักสูตรการเรียนการสอนอย่างจริงจัง มีสถานที่ให้ผู้ศึกษาได้ทดสอบการเทศนา เพื่อสำหรับมุ่งเน้นผลิตบุคลากรที่มีศักยภาพในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาต่อไป

7.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1) ควรมีหลักการและวิธีการเทศนาเพื่อให้ผู้ฟังนำไปปฏิบัติหรือไปแนะนำให้ผู้อื่นได้ประพฤติดีปฏิบัติชอบตามหลักพระธรรมคำสอน จัดกิจกรรมต่าง ๆ ในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาหรือการปฏิบัติธรรมเพื่อเป็นการชักนำให้ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรม

2) ควรมีแนวทางและวิธีการเทศนาแบบมีส่วนร่วม คือมีคำถามเพื่อให้ผู้ฟังได้มีส่วนร่วมในการตอบคำถามหรือเพิ่มแรงกระตุ้นให้ผู้ฟังตื่นตัวตลอดเวลา มีแนวทางและวิธีการเทศนาเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ผู้ฟังได้เกิดความเชื่อมั่นและความพยายาม

References

Mental Development Plan Committee the Social Welfare Council of Thailand. (1985). *New dimension of mental development.* Bangkok: Prathuan Witthayalai Publishing House.

Phradhammapitok (P.A. Prayutto) (1996). *Thais and technology.* 5th edition. Bangkok: Dharma Dharma Foundation.

Suwari Siripokapirom. (2003). *Educational Research.* Lopburi: Printing Department, Rajabhat Institute.

Missionary Organization Wat Prayoon Wongsawat Worawihan . *Sermon***.** Bangkok: Religion Publishing House.

Phramaha Chanok Khemakāmo (Klaewkla). (2014). *The Model of Buddhism Propagation Whith The Modern Technology for Buddhist Monks in Chanthaburi Province* (Master of Thesis*).* Graduate School: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

Phrasamu Boonma Papassaro (Petch-O). (2013). *The Roles in The Sangka Propagation At Bangplasub District, Banglan District, Nakhonpathom Province* (Master of Thesis*).* Graduate School: Mahachulalongkorn-rajavidyalaya University.

Phrakhru Wiboonwarawat (Teera Atipañño). (2014). *The Roles on Buddhist Propagation of Sangka in Sawaengha District, Angthong Province* (Master of Thesis). Graduate School: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

Phrakhruwisutthisilaphiwat (Mataphiwat Thitikol). (2016). *Buddis Propagation of Monk in Saohai District, Saraburi Province* (Master of Thesis). Graduate School: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

Phraathigan Chalerm Indavīro. (2014). *The Efficiency of Buddhist Propagation by Radio Station of Monks in Chanthaburi Province* (Master of Thesis). Graduate School: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

Phrakhrusangharak Pariwath Siridhommo (Kongyod). (2013). The Roles of Sangha on Buddhism Propagationg At Secondary School in Chalerm Phra Kiet District, Saraburi Province (Master of Thesis). Graduate School: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

Phramaha Chaowalit Jatamadhī (khonggaew). (2009). *The role of the monks in the administration of monks: case study. Monk in Phuket province* (Master of Thesis). Graduate School: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

Phratanadon nakphiphut. (2008). *Management of the Sangha Buriram province* (Master of Thesis). Graduate School: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

Phramaha Narong mahāpañño (Suksomgit). (2015). *The role of Buddhist monks propagation in Bang Len District, Nakhon Pathom Province* (Master of Thesis) Graduate School: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

THE ROLE OF COMMUNITY LEADERS IN IMPLEMENTING THE PROJECT OF VILLAGES OBSERVING THE FIVE PRECEPTS : A CASE STUDY IN HUAYSAI SUB-DISTRICT, SANKAMPHAENG DISTRICT, CHIANG MAI PROVINCE

Phon Namanee* Virot Vichai**
โผน นามณี, วิโรจน์ วิชัย

Abstract

This article was part of the research entitled “the Role of Community Leaders in Implementing the Project of Villages Observing the Five Precepts: A Case Study in Huaysai Sub-district, Sankamphaeng District, Chiang Mai Province.” The research found that the role of community leaders in creation of network was the organization of a system for the group of members to carry out their activities happily and successfully based on the moral principles of unity, intellect, and veneration. With regard to the support, the village leaders co-operated and well supported all the parties with Huaysai sub-district’s monk leader and community stores according to the principle of four acts of doing favors. Regarding the plan for observation, the members held the meetings by incorporating the Buddhist doctrines into a blended approach with the Buddhist principles of four paths to success. As for the monitoring and assessment of the project, there was a system of collecting and analyzing data and reporting the results to other agencies for improvement and solution to increase the quality and effectiveness of project implementation. With regard to the problem, there was the lack of understanding of the project and the committee explained it to every village. There was a suggestion from the community that the community should be informed in advance to be prepared for the event.

* Lecturer of the Master of Arts Program (Buddhism and Philosophy), Graduate School, Mahamakut Buddhist University; Lanna Campus.

** Lecturer of the Master of Arts Program (Philosophy), Graduate School, Mahachulalongkornrajavidyalaya University; Chiang Mai Campus.

Keyword: Role, community leaders, villages observing the five precepts

1. INTRODUCTION

Buddhists believe that observing the precepts is the principle of good conduct for everyone because keeping the body, speech and mind to calm is a normative discipline and practice of abstaining from doing bad things (Ti.Pa. (Thai) 11/261/210). The essence of the precepts is the intention not to transgress against both oneself and others. Therefore, the "precepts" mean no intention of transgression and persecution (Ma.Ma. (Thai) 13/204/242). General precepts for laymen are known as Five Precepts, such as an intention of abstaining from killing and encroaching animals (Vi.Ma. (Thai) 4/106/168). Observing the Five Precepts is thus to control the physical and verbal behavior in a good and peaceful way. The precepts are prescribed according to the principle of natural law and serve as a basic practice with the mind determining the "intention." According to Sariputta mentioning in the Patisampidamagga Scripture, Yanakatha, “Intention is precepts. Cetasika is precepts. Composure is precepts. Non-encroachment is precepts. The precepts are a combination of composure, non-encroachment, and intention occurring at the time of such composure and non-encroachment” (Khu.Pa. (Thai) 31/39/60). Therefore, observing the precepts is a must for all human beings; however, the precepts are now often seriously observed by women and old people while those in working age often cite that they have no time. In addition, the Thai economy during this period is lean and the political leaders have no interest in the precepts leading to a lack of reconciliation and unity with chaos across the country. For this reason, the monks have realized the benefits and necessities of observing the Five Precepts that can help solve these problems and therefore agreed to implement the Project of Villages Observing the Five Precepts. According to Somdej Phramaharajmangalajarn’s idea given on November 17, 2015, “Five Precepts are important to mankind. When all people have these precepts, the society, i.e. the people, will be happy, and such village will be named as the village observing the Five Precepts.” This is in line with government policy assigning the government agencies to establish reconciliation among the people in the country by integrating the cooperation from the monks, government agencies, local government organizations, community leaders, private organizations, associations,

foundations, and people sector in the form of provincial, district, sub-district, and village committees.

The role of community leaders is like a mirror that can reflect the thoughts of the local people and these leaders are close to the people and very important to social mechanisms. Local community leaders are sub-district chiefs and village headmen (Sakcharoon Daosuk, 2001: 4). Community leaders are therefore important factors in influencing community management in terms of both behavioral creation and control. Sub-district chiefs and village headmen are intermediaries between the government and the people in preparing development and project plans, organizing conferences and seminars, performing procurements and constructions, and following up the implementation of various projects (Lakkana Luecha, 2010: 5). In addition, the abbots of the local temples also play an important role as a local leader and representative of the monks at the same time.

In this study, the researchers selected Huaysai Sub-district, Sankamphaeng District, Chiang Mai Province, because the role of its community leaders in implementing the Project of Villages Observing the Five Precepts is still facing problems of group or network communication, communication with communities and other agencies, planning to support the successful implementation of the project, actual implementation, and monitoring and reporting of the project implementation to the relevant government agencies. Since, in Huaysai Sub-district, there are eight villages, temples and primary and secondary schools together with a higher economic and social development than those of other sub-districts, its sub-district chiefs and village headmen are likely to receive different information from other sub-districts, including different situations and environments. For this reason, it was interesting to see how much the role of community leaders in implementing the project. In addition, this research could provide information on the project documentation to those who are interested in further research and utilization according to the intention of the monks and the government.

2. RESEARCH OBJECTIVES

1. To examine the role of community leaders in implementing the Project of Villages Observing the Five Precepts in Huaysai Sub-district, Sankamphaeng District, Chiang Mai Province;

2. To examine the problems in implementing the Project of Villages Observing the Five Precepts in Huaysai Sub-district, Sankamphaeng District, Chiang Mai Province; and

3. To seek a way to improve the implementation of the Project of Villages Observing the Five Precepts based on the role of community leaders in Huaysai Sub-district, Sankamphaeng District, Chiang Mai Province.

3. RESEARCH METHODOLOGY

This study was a qualitative research based on relevant documents and actual data obtained from interviews with the following details:

1. Target population

The target population was 30 community leaders in Huaysai Sub-district, Sankamphaeng District, Chiang Mai Province, including authoritative monks, sub-district chiefs, village headmen, assistant village headmen, and leaders from the Huaysai Municipality Office.

The researchers selected the samples through a simple sampling specifically based on the number of committee and gathered the data through interviews, group discussions, and observations until the research process in each village had been completed.

2. Research instruments

The instruments used to collect data were interviews, group discussions, and observations based on the research objectives. The steps to create and find the quality of these instruments were as follows:

1. Relevant documents and studies were examined.

2. An interview form was drafted to cover and meet the research objectives and checked by three experts for verifying its validity based on the research content and objectives.

3. The draft interview form checked and suggested by experts was revised based on the research content and objectives.

4. It was then used to collect actual data with community leaders in each target group.

3. Data collection

The data collection from three target groups was planned as follows:

1. Permission to collect data would be asked from ten target leaders attached with a structured in-depth interview form in order to get prepared and schedule their interviews.

2. The researchers would collect the data at the scheduled date and time using interview equipment, such as tape recorder and notebook.

3. The group discussions would be held one week after the interviews.

4. The observations would be done throughout the duration of the project and individuals in each village had been specified.

Secondary data collection was involved with examining relevant documents, research papers, books, academic articles, textbooks, and publications.

4. Data analysis

A descriptive analysis of data was conducted to see the different relationships and the data were categorized according to the established research objectives.

5. Data verification

The researchers verified all the data.

6. Data presentation

The researchers presented the descriptive data in the sequence of the interviews as variables to be investigated.

4. RESEARCH RESULTS

The study found that data from interviews, group discussions, and observations were consistent with a few differences and can be summarized as follows:

1. Role of community leaders in implementing the Project of Villages Observing the Five Precepts: Leaders played a role in managing the network and organizing the groups of people in each village to carry out their activities happily and achieve their objectives under three moral principles of unity, intellect, and veneration. Once the mission of the project was accomplished, the network might be abolished. However, if there was a need or a new mission, the network members might gather again. As for the support, the village leaders jointly organized the project with all parties led by Luangphor Phrakru
Theerasad Sunthorn, abbot of Wat Mae Tat, and integrated with the principles of Four Bases of Social Solidarity. As for the planning of observing the Five Precepts,

the leaders played a role in attending the planning meetings by applying modern concepts and Buddhist doctrines in a mixed way so the project could be smoothly implemented. Finally, the monitoring and evaluation of the project were:

1) Systematically made to obtain reliable information;
2) Conducted for increasing efficiency and effectiveness;
3) Conducted for finding information to improve the operations;
4) Conducted for finding information that shows the success and failure of the project; and
5) Conducted for finding information that shows the effectiveness of the project.

It can be discussed that good community leaders must do their jobs well, that is, they must be able to work in accordance with the laws, and exhibit community leadership in various forms by acting or playing a role in line with their assigned tasks based on their potential. Concrete roles can be seen from the following three aspects of acts:

1. Ideal role is a role expected by general people in society as a perfect guideline for actions.

2. Perceived role is a role expected by oneself on how it should be and depends on the attitude, value, personality, and experience of each individual.

3. Actual role is an actual act of the persons and depends on the current events at that time, which causes different role plays.

The roles of a good leader include:

1) Networking role;
2) Supporting role; and
3) Monitoring role.

In other words, leaders should have the following four main duties:

1) Duty to their organization;
2) Duty as a supervisor to their subordinates;
3) Duty to other agencies in the same organization; and
4) Duty to themselves or good demeanor.

2. Problem of network management: All three groups of the population provided the same information that community leaders encountered several problems in implementing the project, but they could have solved these problems

successfully. The biggest problem was about their gathering due to their different workloads, times, and assignments from higher authorities, although they got an appointment in advance. As for the support, there were only a few problems and the basic problem was involved with less budget financing to support the project. For this reason, since every aspect of the project implementation, such as travelling and contacting, required money, the project sometimes needed to be stalled or postponed. The next problem was a question why it must be organized as a project rather than observing the precepts as conducted in the past. Community leaders were therefore required to meet several times to find out how to make a plan and follow it. Once the project had been implemented for a certain period, it must be checked or a preliminary report must be prepared, and at the end of the project, the report must be submitted to the government agencies. Thus, as an initial planning, the key members must be called to attend a planning meeting and they questioned and discussed the process of the plan extensively. Finally, the plan was successfully understood. Although some people did not fully understand or agree, everybody was required to follow the resolution of the majority. The last problem was about finding persons from each village to learn how to make a report. Community leaders played a role in monitoring the project implementation and a change in some activities as well as in following up the progress and quality of operations. They tried to solve the problems successfully.

3. Guidelines for improving the project implementation: As for the guidelines for improving the network management, the committee attempted to solve the problems by planning to set up a network without timelines and giving phone numbers and Facebook accounts to all members to contact each other at any time with no commitment or obligation to work together. In addition, the committee sought the trainers by asking both authoritative monks to lead and contact senior monks in the district and the province to serve as advisors. As for the guidelines for improving the training support, the less financial budget was managed in the most cost-effective way, such as making a phone call in some cases only. In the case of problem in contacting trainers and trainees, the committee could have solved the problem by trying to communicate clearly and consistently before going to meet or pick up the trainers or speakers to participate in the events. As a suggestion, the project should be organized during the school holidays or after the

harvests because villagers in the community have a lot of free time. In addition, both the government agencies and community leaders should find available and eloquent people to practice as a sub-district trainer for the project. As for the guidelines for improving the observance of the Five Precepts, the traditional practices needed not to be reported, checked, and planned; however, in this project the committee planned to arrange several meetings so that the same purpose and appropriate actions could be understood. In addition, once the project had been implemented for a certain period of time, it must be periodically reviewed and reported. Finally, as for the guidelines for improving the project monitoring, the committee jointly set up a personal development plan. Everyone was trained to follow the plan and the data collection and report writing must be conducted by local people. For this reason, the committee determined the process of improving and monitoring the project by:

1) Assigning one responsible person for each village;
2) Observing the operations in all phases and recording such observations;
3) Defining the working procedures for each village;
4) Training on how to write a formal report; and
5) Writing a formal report.

The data obtained from all three groups of the population were consistent indicating that the project was periodically improved. This means that the community leaders in this sub-district have a good vision and role in their operations with high responsibility and sacrifice. The leaders must perform the following five main duties:

1) They are responsible for the work under their responsibilities;
2) They help to maximize the quantity and quality of the work;
3) They give working instructions and advices to their subordinates;
4) They contact and coordinate within the organization to achieve efficiency; and
5) They direct and control the work.

Sub-district chiefs and village headmen are an important part of the government to help accomplish the regional and national government work and purposes successfully. However, because most leaders have little education or knowledge, it is not possible to develop the locality in their own duties as good as it should be.

5. RECOMMENDATIONS

There are two levels of recommendations as follows:

1) Policy recommendations

(1) Committee of the community leaders should have a clear policy to promote the persons observing the Five Precepts.

(2) There should be channels to listen to the issues from members of each village.

(3) Community leaders should clarify to the people to understand the principles of observing the Five Precepts properly.

(4) Members in each village should be trained to write a report to the government.

(5) There should be a team to visit and consult with other networks.

2) Research recommendations

(1) There should be further research on the peace obtained from the Project of Villages Observing the Five Precepts among the people in Huaysai Sub-district, Sankamphaeng District, Chiang Mai Province.

(2) There should be further research on the factors that contribute to the sustainable success of the project.

References

Tripitaka Siamrath Edition. Bangkok: Mahamakut Buddhist University Printing House. 1980.

Lakkana Luecha. (2000). *Leadership of sub-district chiefs and village headmen on administrative efficiency of sub-district administrative organizations: A case study of Saraphi District, Chiang Mai Province*. Thesis for the Master of Political Science. Graduate School: Chiang Mai University.

Sakcharoon Daosuk. (2001). *How to prevent and suppress amphetamines successfully in the views of sub-district chiefs, village headmen, and public health volunteers: A case study of Hang Dong District, Chiang Mai Province*. Thesis for the Master of Political Science: Chiang Mai University.

FAMILY STATUS OF BUDDHIST MONK AND NOVICE UNDER FAMILY LAW

Kansinee Tipmontien *
กานต์สินี ทิพย์มณเฑียร

ABSTRACT

When a man obtains Buddhist monkhood or ordains as a novice, his family status does not terminate. He is still a child, a husband or a father as he is before obtaining Buddhist monkhood or ordaining as a novice, so he has the rights or duties to maintain his parents or his wife or his child. However, he cannot enter into an engagement or marriage because such doing is contrary to public order or good morals and is void. If he is an illegitimate child, he can take an action for legitimation. Moreover, if he is an illegitimate father, he can take the registration of legitimation. In case of adoption, he cannot be an adopter, but can be the adopted.

Keywords: Family status of Buddhist monk and novice, Betrothal , Marriage, Legitimation, Adoption

1. INTRODUCTION

Family is the smallest unit, but important in society, because all members in society come from family. Family includes parents and children. If spouses cannot have children or have not enough children, they can adopt another person. Under the Thailand Civil and Commercial Code Book V : Family, family status of person starts from being the betrothed, husband and wife, parents and child, the adopter and adopted. The law sets conditions, qualifications or rules for constitution of such status, relation, rights and duties between family members i.e husband and wife shall cohabit as husband and wife, shall maintain each other according to his

* Faculty of Law, Rajabhatmahasarakham University

or her ability. Parents are bound to maintain their children and to provide education for them during their minority, or children are bound to maintain their parents. Such the rights and duties also apply to adopter and adopted person.

Above mentioned status, relation, rights and duties shall be applied to all natural persons in family. However, for Buddhist monks or novices who have obtained monkhood or have ordained as a novices for long time, they are natural persons under the law, they also have priest status which causes them apart from their family and they live in temples by refraining from sexual misconducts. It looks like that their lives are nearly cut off from layman-life. In consequence, some legal problems shall be considerable whether obtaining monkhood and ordaining as a novice in Buddhism has any effects to Buddhist monk and novice on the family status, relation, rights and duties provided by family law.

2. LEGAL PROBLEMS CONCERNING FAMILY STATUS OF BUDDHIST MONK AND NOVICE

Buddhist monk (Bhikkhu) are generally man on completion of twenty years of age and has obtained monkhood. Bhikkhu means the begger; the seer the danger of the round of rebirth; and the destroyer of all defilements. The lives of all Buddhist monks are governed by the code of monastic disciplines or 227 precepts (Phraphromkhunaphorn (P.A. Payutto) 2008 : 288). Novice or Samanera is usually man under twenty years of age and has ordained by taking the Threefold Refuge, he is governed by 10 precepts and shall take some religious observances. (Phraphromkhunaphorn (P.A. Payutto) 2008 : 439). Before becoming Buddhist monk or novice, they have family status; being child of parents, husband of wife or father of child, but after obtaining monkhood or ordaining as a novice, they shall leave their family and shall live in temples, cannot live with their family anymore and generally they are also well-beloved by Buddhist people. Such way of life and special status of Buddhist monk and novice leads to some legal problems as follows :

1. Does family status of man who obtaining monkhood or ordaining as a novice terminate ?

Family status means being legitimate child, husband or father. All Buddhist monks and novices usually have such family status like other natural people. The question is whether monkhood or being a novice causes such family status to terminate?

In legal aspect, If marriage is made on registration, status of being legitimate child or father is not terminated even such marriage is voidable or void, or such marriage terminates by death, divorce or being cancelled by the Court (Ratsada Egabutra. 2001 : 40) Therefore, even man has been in monkhood for long time or for his lifetime, such family status always remains and is not terminated. On Buddhist side, after attaining enlightenment, the Buddha went to Kapilabastu to see his relatives; his father - Suddhodana, wife - Pimbayasodhara, and son - Rahula, and went to the heaven of the Thirty - three Goods (Tavatingsa) to see his mother - Sirimahamaya (Somdejkromphraparamanuchitchinoros. 1983 : 244-258, 335-346) and the Buddha praised the monk who maintained and supported his parents that such doing is well-done and it is the way of great sages (Committee on Text Books. 2015 : 217-220). It was shown that the Buddha placed an importance on family status before obtaining monkhood and supported the monk to maintain his parents. Thus, according to both family law and Buddhist tradition, family status of Buddhist monk as child or father always remains. He still has rights and duties under the family law, that means he shall maintain his parents until his parents are gone, but his parents shall not maintain him because he already has been sui juris. In case Buddhist monk is legitimate father, he shall maintain his child and can exercise parental power with his wife.

If Buddhist monk is legitimate husband before obtaining monkhood and the marriage still exist, such obtaining monkhood shall not cause the marriage terminated, it is only the ground of action for divorce provided in section 1516 (4) or (4/2), so being husband and wife, system of properties, rights and duties between

husband and wife are still remain (Kansinee Tipmontien. 6 (2) : 52-55). However, the relation in aspect of cohabitation between the monk and his wife is prohibited by code of monastic discipline which does not allow the monks have any sexual intercourses with any women. Therefore, Buddhist monks cannot cohabit as husband and wife with his wife anymore.

If Buddhist monk is not legitimate child of his father because his parents do not get marriage on registration, or his father dose not take legitimation, or if he is not legitimate husband of wife because the marriage is not on registration, he shall not maintain his father, his wife and his child as provided by law. On the other hand, he also does not have right to be maintained by his parents, wife and child. His mother, however, is always his legitimate mother even she does not get marriage on registration as provide in section 1546, and Buddhist monk is also legitimate child of his mother, so he shall maintain his mother, but his mother does not have the same duty because Buddhist monk has been mature. In case the monk is not legitimate father of his child, such status still remains and his child can take action of legitimation as provided in section 1555 and section 1556. For novice, his family status including the rights and duties are like to Buddhist monk. There is pretty difference i.e. parents are bound to maintain novice until he becomes mature,

2. Can Buddhist monk or novice constitute family status ?

The constitution of family status means the declaration of intention to conclude agreement or contract which leads to family status i.e betrothal, marriage, legitimation, an action of legitimation and adoption. The problem is whether Buddhist monk or novice can constitute such family status by conditions and rules as provided in family law. It can be considerable as follows:

2.1 Can Buddhist monk or novice get the betrothal?

In legal aspect, the betrothal means agreement bêtween man and woman to make marriage on registration and cohabit as husband and wife (Prasopsook Boondej. 2016 : 43). Civil and Commercial Code Book V sets the conditions of

betrothal i.e the man and the woman have completed seventeenth year of age, if the betrothal is contrary this condition, it shall be void as provided in section 1435, if a minor will conclude a betrothal, the consent of the persons is required; parents, father or mother or adopter, or the guardian as provided in section 1436 and Betrothal is not valid until the man gives or transfers the property which is Khongman to the woman as evidence that he will marry her after the betrothal has taken place as provided in section 1437. In case of betrothal between Buddhist monk and woman, if they agree to get marriage on registration after Buddhist monk leaving monkhood, and Buddhist monk also gives or transfers Khongman to the woman, such betrothal may be completed under the law.

In this case, however, there is opinion that the betrothal shall be subject to general principles of the declaration of intention to conclude juristic act, if the objective of betrothal is contrary to public order or good morals, such betrothal is void as provided in section 150 such as betrothal between brother and sister of full blood is contrary to good morals, and the marriage between them is prohibited by law, so betrothal is void (Prasopsook Boondej. 2016 : 50). Under Spouse law (Thai ancient law) section 40 and section 41, and the Case of the First Parajika Act B.C. 2463, if Buddhist monk have any sexual intercourses, he shall commit Parajika, if he takes betrothal with the woman, the betrothal should be void (Senee Pramote. 1965 : 25). Even other person concludes betrothal on behalf of Buddhist monk and novice without their consents, such doing leads to the antagonistic way of priesthood, causes impurities to Buddhism. This betrothal, therefore, is contrary to public order or good morals and is void (Sa-ad Naweejaroen. 1950 : 26) According to these opinions, it can be concluded that the betrothal is a contract, it shall be subject to the general provisions of juristic act and contract law. When the code of monastic discipline prohibits Buddhist monk and novice from having any sexual intercourses with woman, and people usually give them the respect as they are the priests, the betrothal between them and woman is contrary to the monastic disciplines and creates impurities to Buddhism, so such betrothal is void as provided in section 150.

2.2 Can Buddhist monk or novice conclude the marriage ?

Generally, the marriage means the status of man and woman who cohabit for social and legal aims (Prasopsook Boondej. 2016 : 109). Civil and Commercial

Code sets conditions of marriage as follows: (1) the man and woman shall have completed their seventeenth year of age as provided in section 1448, (2) the man and woman shall not be an insane person or adjudged incompetent as provided in section 1449, (3) the man and woman shall not be blood relations in the direct ascendant or descendant line or brother or sister of full or half blood as provided in section 1450, (4) An adopter cannot marry the adopted as provided in section 1451, (5) the man and woman shall not be already the spouse of another person as provided in section 1452, (6) the widow could marry again when previous marriage has been terminated not less than three hundred and ten days as provided in section 1453, (7) In case of marriage of a minor, consent of his or her parents or the guardian is required as provided in section 1454, and (8) the man and woman shall agree to take each other as husband and wife as provided in section 1458. Moreover, marriage shall be effected only on registration being made as provided in section 1457.

The marriage which is made against abovementioned conditions has different effects. If the marriage is contrary to the conditions as specified in (2), (3), (5) and (8), such marriage is void as provided in section 1494. If the marriage is contrary to the conditions as specified in (1) and (7), such marriage is voidable. If the marriage is contrary to the condition as specified in (4), it causes the adoption to be dissolved as provided in section 1598/32. Moreover, the marriage which is made in contravention of condition as specified in (6), if the Registrar allows to record such marriage, is completed by law. And in this case, if the woman gives birth to a child within three hundred and ten days from the day of termination of the marriage, the child shall be presumed to be the legitimate child of the new husband as provided in section 1537.

There is a question whether Buddhist monk or novice and woman, if they are not contrary any abovementioned conditions, can get marriage on registration? It may be easily answered that they cannot get marriage on registration in any ways because Buddhist monk and novice are prohibited by monastic disciplines to have

wife, but in legal aspect, there are still arguments, the first opinion is that marriage will be void when it is made against only aforesaid conditions in (2), (3), (5) and (8) as provided in section 1495, therefore, the marriage which is made not against any conditions is not void such as in case of unregistered marriage or the adopter married with the adopted person, Court cannot renounce these marriages to be void (Phairote Kamphusiri. 2017 : 131), or the marriage between the foreigner who enter illegally into Thailand and Thai, the marriage between the man and woman being pregnant with another man, or the marriage between spouses who believe in different religious, these marriages are not void (Prasopsook Boondej. 2016 : 310). According to this opinion, Buddhist monk or novice and woman may get marriage on registration.

The second opinion is that such marriage may be void as provided in section 150 because, in Thai ancient law, Buddhist monk or novice could not marry. Though the marriage in this case is not prohibited by current Civil and Commercial Code, but the permission for such marriage is contrary to public order or good morals (Chatchai Ukgharawiboon. 2009 : 159). Moreover, beyond the conditions as provided in Chapter V, there is another condition i.e. Buddhist monk and novice cannot marry or have wife, if they do against this condition, the marriage shall be against public order or good morals and void (as provided in section 150), this is the condition which is not written in Civil and Commercial Code (Senee Pramote. 1965 : 69, Sa-ad Naweejaroen. 1950 : 48, and Serm Winijjhaikul. 1949 : 37)

I agree with the second opinion that the marriage in this case is void as provided in section 150 which is the general principle. In my opinion, it can be interpreted that there are two aspects of being void of the marriage; (1) the marriage which is made against conditions in (1) - (8) and is void as provided in section 1495 and (2) the marriage which is contrary to public order or good morals and is void as provided in section 150. These two aspects of nullity of the marriage have different effects i.e. the marriage which is void as provided in section 1945 has more special aspects than the marriage which is void as provided in section 150

because only the judgment of the Court shall effect the void of the marriage which is made against the aforesaid conditions in (2), (3), and (8) as provided in section 1496, and any interested person may allege or apply for a judgment of the Court effecting the void of the marriage which is made against the condition in (5) as provided in section 1497. Therefore, if there is no the judgment of the Court or an allusion of the any interested person, the void marriage is still completed legally (Prasopsook Boondej. 2016 : 312), the man and woman are spouses, having the rights and duties to each other, child born during that time is legitimate child, and the spouse who has married in good faith shall not lose the rights acquired before pronouncing the final judgment effecting the void of the marriage as provided in section 1499. But nullity as provided in section 150 is null from the beginning, cannot be ratified, and its nullity may be alleged at any time by any interested person as provided in section 172. Therefore, the marriage between Buddhist monk or novice and woman which is void in this aspect, even made on registration, is null from the beginning. It is hold that there is no the marriage from the beginning, Buddhist monk or novice and woman are not husband and wife, they do not have the rights or duties to each other, child born during that time is illegitimate, and there is no special aspects of nullity as provided in section 1499.

2.3 Can Buddhist monk or novice take the registration of legitimation ?

If the man and woman cohabit without marriage on registration and woman gives birth to child, child is only mother's legitimate child. Child shall be legitimate of father by three methods as provided in section 1547 i.e (1) father and mother take marriage on registration later, (2) father takes the registration of legitimation or (3) the Court judges that child is legitimate. If Buddhist monk's and novice's child is illegitimate and Buddhist monk or novice wants his child to be legitimate, he cannot get marriage with his wife because the marriage is void. However, Buddhist monk or novice can take the registration of legitimation, or his child can take an action for legitimation as provided in section 1555 and section 1556. If Buddhist monk or novice is illegitimate child, he can also take an action for legitimation.

These methods are not contrary to public order or good morals because it is the institution of family status existing before becoming monk or novice.

2.4 Can Buddhist monk or novice adopt another person or be adopted?

In adoption, the adopter shall be not less than twenty five years old, provided he is at least fifteen years older than the adopted person as provided in section 1598/19. If the adopter or adopted person is married, he must obtain consent of his spouse as provided in section 1598/25. For the adopted person, If he is not less than fifteen years of age, he must give the consent as provided in section 1598/20. If he is a minor, the consent of his parents or the order to permit of the Court is required as provided in section 1598/21.

There is a question whether Buddhist monk or novice can adopt another person? The first opinion is that expect to the qualification on age of the adopter, section 1598/19 does not provide another qualifications, therefore, Buddhist monk or novice or nun can adopt another person or can be adopted because being parents and child between the adopter and the adopted person is only fictitious parentage (Prasopsook Boondej. 2016 : 748) But the second opinion, on the other hand, is that the way of life of Buddhist monk is different from layman, Buddhist monk shall live by the contentment and quietude of heart, but the objective of the adoption is to give a new family to child who will be adopted, so the adoption is greatly contrary to the life-way of Buddhist monk. Moreover, there has been the regulation issued by the Council of Sangha Ministers in B.C. 2496, which prohibit Buddhist monk adopt another person, as result, Buddhist monk cannot adopt another person (Ajaree Meeinkerd. 1998 : 99)

I agree with the second opinion because the adoption is mostly child-adoption and adopted persons are both boys and girls, if Buddhist monk adopts child, he shall maintain the adopted child until the adopted child becomes mature, and it causes exceedingly effects to the life-way of Buddhist monk. Lastly, even Buddhist monk is not prohibited by law to adopt another person, but the Council

of Sangha Ministers has been prohibited such adoption, therefore such adoption is not suitable to Buddhist monk at all.

The next question is whether Buddhist monk can be adopted? In my opinion, Buddhist monk should not be able to adopt another person according to aforesaid reasons, but when Buddhist monk has qualification to be adopted, and abovementioned regulation does not prohibit being adopted, so Buddhist monk can be adopted.

For novice, most novices are not completed twentieth year of age, they do not have the qualification to be adopted, so they cannot adopt another person. However, a novice has the qualification to be adopted, so he can be adopted like other people.

3. CONCLUSION

Under family law and Buddhist traditions, family status i.e. being child, father, or husband of the man who obtaining monkhood or ordaining as a novice does not terminate. If Buddhist monk or novice is legitimate child, husband, or father, he shall maintain his parents, wife or child. If a novice is minor, he has the right to be maintained by his parents until he becomes sui juris. If Buddhist monk or novice is illegitimate child, husband or father, he does not have such rights. Concerning with the constitution of family status, Buddhist monk and novice cannot conclude the betrothal and marriage because such betrothal and marriage is void. However, Buddhist monk or novice is illegitimate father, he can take the registration of legitimation, and in case of adoption, Buddhist monk and novice cannot adopt another person, but they may be adopted.

References

Kansinee Tipmontien. (2017). Properties of Buddhist monk who having spouse. *Journal of MCU Social Science Review*, 6 (2), 52-55.

Committee on Text Books. (2015). *Mangalatthadipani Book 2 (translated into Thai)*. Bangkok : Mahamakut Buddhist University.

Chatchai Ukgharawiboon. (2009). *The Explanation on Civil and Commercial Code Book V : Family*. Bangkok : Samnakphimwinyuchon Co., Ltd.

Phraphromgunaphorn (A.P. Payutto). (2008). *Dictionary of Buddhism*. Bangkok : R.S. Printing Mass Products Co., Ltd.

Prasopsook Boondej. (2015). *The Explanation on Family Law*. Bangkok : Krungsiam Publishing Co., Ltd.

Rasada Egabut. (2012). *The Explanation on Civil and Commercial Code Book V : Family, Parents and Child*. Bangkok : Samnakphimwinyuchon Co., Ltd.

Somdejphraparamanuchitchinoros. (1983). *Phrapathamaphodhikatha*. Bangkok : Thammabannaghan.

Sa-ad Naweejaroen. (1950). *Civil and Commercial Law related to Family*. Bangkok : Thammasat University.

Senee Pramote. (1965). *Civil and Commercial Law related to Family and Succession*. Bangkok : Chulalongkorn University.

Serm Winijjhaikul. (1949). *Civil and Commercial Law related to Family*. Bangkok : Thammasat University.

Ajaree Meeinkerd. (1998). “Conditions of Adoption under Civil and Commercial Code” *(Thesis for Master of Law)*. Bangkok : Thammasat University.

THE ROLE OF KING MONGKUT IN IMPROVEMENT OF BUDDHISM IN THAILAND

Pojanart Supangool[*] Suchao Ploychum[**] Phramaha Boonsri Ñāṇavuḍḍho[***]
Phra Srivinyaporn (Sairung Indavudho)[****]
พจนารถ สุพรรณกูล[*] สุเชาว์ พลอยชุม[**] พระมหาบุญศรี ญาณวุฑฺโฒ[***]
พระศรีวินยาภรณ์ (สายรุ้ง อินฺทาวุโธ)[****]

ABSTRACT

The purposes of this thesis are 1) to study development of Buddhism in Thailand 2) to study development of Buddhism in the reigns of King Rama III and King Mongkut 3) to integrate development of Buddhism in the reign of King Mongkut 4) to propose a new approach in creating new knowledge about 'development models of Buddhism in Thailand in the reign of King Mongkut.' This research is a qualitative research through analyzation of data from the Pali Canon, Commentaries, texts and relevant documents as the principle source of data and also conducted a deep interview with 15 Buddhist scholars and historians.

The results of the thesis were found that:

1. Buddhism in Thailand is the Theravada Buddhism of Sri Lankan lineage which have been adhered as a national religion of Thailand respectively from the Sukhothai, Ayutthaya, Thonburi and Rattankosin periods to the present day.

2. Buddhism in the reign of King Rama III was the original Buddhism or traditional Buddhism which was adhered by the most of the population. Whereas Buddhism in the reign of King Mongkut principally went through a massive reformation. The reformation of Buddhism covered both on Buddhist studies and practices. The reformation took in different aspects: on educational perspective of Buddhist studies and practices, on collections of the Tipitaka texts to its completion, on teaching Buddhism both to monks and layman to get a right

[*] Doctor of Philosophy Program in Buddhist Studies, Mahamakut Buddhist University.
**Mahamakut Buddhist University.
***Mahamakut Buddhist University.
****Mahamakut Buddhist University.

knowledge and understanding particularly focused on education and producing religious personals.

3. King Mongkut's integration with the development of Buddhism in Thailand has 4 dimensions: textual, educational, creedal, and practical. This conduces to gain a new knowledge about King Mongkut and development of Buddhism in Thailand on 3 aspects i.e. knowledgeable, disciplinary, and meditativeness. Knowledgeable means in the level of the primary development process one must develop proficiency in knowledge, mastering the right knowledge and become an expert. Disciplinary means discipline oneself as well as strictly follow disciplines according to doctrines and disciplines. Moreover, this has to go with having a proper discernment and belief which must be along the right view. Meditativeness means minding in meditational practice. In case of monastics they must mind in the practice of Samtha and Vipassana meditations. In case of layman they must mind in Dhamma practice i.e. keeping precepts and developing meditation. One who follows this proper practice is the one who is considered to be a Dhamma practitioner or holding on to the Dhamma i.e. the right principle which is labeled as Dhammayuttika. 4. New knowledge we gained from King Mongkut's integration with the development of Buddhism in Thailand is the KDM Model.

Keywords: King Mongkut, Improvement, Buddhism

1. INTRODUCTION

Both schools of Buddhism, namely, Theravada and Mahayana, were introduced into Thailand, but it is Theravada Buddhism that has been continuously adhered by Thai people ever since the Sukhothai period till the present period of Ratanakosin. Historically, all the ruling monarchs in all periods are devout Buddhists, and one of their important responsibilities is to patronize Buddhism in the fields of scriptural texts, personnel and requisites. The promotion of the Buddhist scriptures involves the collection, clarification and publishing of Tipitaka, the Holy Scripture of Buddhism. To fulfil this royal duty, the Sangiti or the assembly of elder monks to collect and purify the Buddhist teachings is to be organized with the royal sponsorship. The collection and purification of the Buddhist teachings is regarded as the most important task as can be seen in the First Sangiti, organized three months after the Buddha's pass-away, where Most Venerable Mahakassapa

Thera said, "Let us, Elders, assemble to collect and purify the Buddha's teachings, as in the future the pseudo-Dhamma will prosper, but the authentic Dhamma will be blocked, and the pseudo-Vinaya will prosper, but the authentic Vinaya will be blocked. Moreover, in the future, those who teach pseudo-Dhamma will become strong, but those who teach the authentic Dhamma will become weak, and those who follow the pseudo-Vinaya will become strong, but those who follow the authentic Vinaya will become weak." (Vi.Cu. (Thai) 7/614/380) According to the inscription stone pillar No.1, in the Sukhothai period, the kings appreciated the monks who were well-versed in the Tipitaka as a Buddhist scholar, and appointed as Supreme Patriarch. And in the reign of King Lithai, the king himself was ordained as a monk for a period of time, and wrote the doctrinal book entitled,'Tribhumikatha' (The Story of Three Planes of Existence), where thirty references were mentioned. This means that at that time, the Buddhist scriptures were available in full number. Besides, the title reflects the belief in the issues of hell and heaven has been rooted in the Thai society from that time on and so far. The role of support and promotion of Buddhism has been carried out by the rulers even in the Ayutthaya period, and in the reign of King Boromkot, a group of Thai monks led by Most Venerable Upali Thera was shipped to Sri Lanka in order to restore Buddhism over there as invited by a king of Sri Lanka at the time, as can be seen at the time being there still be prevalent the Sect of Upalivamsa or Siamvamsa monks. In the Ratanakosin period, King Rama I (King Phrabuddhayodfachulalok, the Great) undertook a paramount renovation of Buddhism in view that the second fall of Ayutthaya in C.E.1767 had caused great damage to Buddhism in all aspects. The Council to collect and purify the Buddhist scriptures was organized, and the rules governing the Sangha Order of Buddhist monks had been issued. From the Sukhothai period to the Ratanakosin period, the belief of Thai Buddhists in the cosmological dimension is the same as that written in the book of Tribhumikatha or Phra Ruang's Three Planes of Existence. Thus, the issues of Mahajati, Panca Antaradhana and the wish to be born in the time of a Buddha named Sri Aryamettrayya in the future all are interrelated. Take for example the prevalent faith that to finish listening to the tale of Mahajati (Jataka tale of Bodhisatta Vessantara, the last former birth of Gotama Buddha) from its beginning to the end within one day will result in being reborn in the time of a Buddha named Sri Aryamettrayya, who will be born in the planet, Earth, 5,000 years

after the pass-away of Gotama Buddha. However, it was not until the reign of King Rama III that such a belief changed to a more scientific aspect. (Walter F. Vella, Siam under Rama III. Translated into Thai by Nij Thongsopit. 1987:75) King Mongkut was the change agent, who caused a catastrophe in the history of Thai Buddhism. During the 27 years of his monkhood, he tirelessly studied Buddhism to the extent that he became one of Buddhist scholars, and he was the first person who discovered a marble plate, on which a well-known Buddhist stanza was inscribed. It says, "Ye Dhamma hetuppabhava tesam hetum Tathagato tesanca yo nirodho ca evam vadi Mahasamano" (The Tathagata has told the cause of those elements of existence which arise from causes, and also of their cessation-thus spoke the Great Ascetic.). (Vi.M. (Thai) 4/65/58) With his great willing to reform the faith of the Buddhists to be strictly based on Tipitaka, the Holy Scripture of Buddhism, the king introduced the study and practice that is right and reasonable, based on wisdom. Even the taking of Buddhism as one's own religion, the king recommended that the meaning of the Triple Gem should be apprehended and the benefits to be received from taking refuge in the Triple Gem should be realized. This is because the majesty did not like the blind faith, and thought that the adherence to Buddhism at the time was just a kind of heritage, i.e. believing as parents did. This was consistent with what a foreigner made a notice in his writing that "Thai people are not different from those of some other nations who believe in, and pay respect to, divine idols, and tend to follow strange practical ceremonies and cults. However, it is noticed that those who are educated people do not believe in such practices and cults, and it seems that they are not interested in such practices and cults at all." (Pallegoix Jean-Baptiste. Siam under King Mongkut. Translated by Sant T. Komolbut. 2006:342) In view of the royal initiative and tasks implemented by King Mongkut as mentioned above, the researcher is interested in studying his majesty's role in improvement of Buddhism in Thailand.

2. OBJECTIVES

2.1 To study development of Buddhism in Thailand.

2.2 To study development of Buddhism in the reigns of King Rama III and King Mongkut.

2.3 To integrate development of Buddhism in the reign of the King Mongkut.

2.4 To propose a new approach in creating new knowledge about 'development models of Buddhism in Thailand in the reign of the King Mongkut.'

3. SCOPE OF THE RESEARCH

3.1 Content scope

1. History of Buddhism in Thailand.

2. Royal Biography and Buddhism in the reigns of King Rama III and King Mongkut.

3.2 Population scope

In-depth interviews with 15 Buddhist scholars and historians.

4. RESEARCH METHOLOGY

4.1 The data of this qualitative research were collected from the Tipitaka, Commentaries, chronicles, collections of chronicles, texts and relevant documents.

4.2 In-depth interviews with 15 Buddhist scholars and historians.

4.3 The data were analyzed, synthesized and classified in category.

5. RESULTS OF THE THESIS

The conducting of the research to find out the answers to the improvement of Buddhism in the reign of King Mongkut could yield the results as follows:

5.1 Buddhism in Thailand. Buddhism in Thailand is the Theravada Buddhism of Sri Lankan lineage which has been adhered as a national religion of Thailand respectively from the Sukhothai, Ayutthaya, Thonburi and Rattanakosin periods to the present day. After the second fall of Ayutthaya, Buddhism suffered damage and loss in the fields of both religious personnel, objects and buildings. They had been renovated in the Dhonburi period, but at the limited scale. Thus, in the Ratanakosin period, they had been rehabilitated and reconstructed in all fields, including the organization of the Singiti to collect and clarify the Tipitaka and issuing the rules governing the Sangha Order.

5.2 Buddhism in the reigns of King Rama III and King Mongkut. Buddhism in the reign of the King Rama III was the original Buddhism or traditional Buddhism which was adhered by the most of the population. The king had supported and promoted Buddhism in continuation from the reigns of King Rama I

and King Rama II. In fact, the situation of Buddhism improved notably, but there still existed some drawbacks, especially the conducts and behaviors of monks which were lenient in lack of right knowledge. Buddhism in the reign of King Mongkut principally went through a massive reformation. The reformation of Buddhism covered both on Buddhist studies and practices. The reformation took in different aspects: on educational perspective of Buddhist studies and practices, on collections of the Tipitaka texts to its completion, on teaching Buddhism both to monks and laymen to get a right knowledge and understanding particularly focused on education and producing religious personals. The reformation of Buddhism conducted by the majesty resulted in the prosperity and security till the time being.

5.3 The integrated development of Buddhism in the reign of King Mongkut. The integrated development of Buddhism in the reign of King Mongkut emphasized on 4 dimensions: textual, educational, creedal, and practical. This conduces to gain a new knowledge about King Mongkut and development of Buddhism in Thailand on 3 aspects i.e. knowledgeable, disciplinary, and meditativeness.

6. NEW BODY OF KNOWLEDGE

King Mongkut's integration with the development of Buddhism in Thailand has 4 dimensions: textual, educational, creedal, and practical. This conduces to gain a new knowledge about King Mongkut and development of Buddhism in Thailand on 3 aspects i.e. knowledgeable, disciplinary, and meditativeness. Knowledgeable means in the level of the primary development process one must develop proficiency in knowledge, mastering the right knowledge and become an expert. Disciplinary means discipline oneself as well as strictly follow disciplines according to doctrines and disciplines. Moreover, this has to go with having a proper discernment and belief which must be along the right view. Meditativeness means minding in meditational practice. In case of monastics they must mind in the practice of Samtha and Vipassana meditations. In case of lay they must mind in dhamma practice i.e. keeping precepts and developing meditation. One who follows this proper practice is the one who is considered to be a Dhamvma practitioner or holding on to the dhamma i.e. the right principle which is labeled as Dhammayittika.

The New knowledge we gained from King Mongkut's integration with the development of Buddhism in Thailand is the KDM Model.

K = Knowledgeable is an academically eruditeness which means being an expert in doctrines and disciplines or in academic Dhamma as a result out of learning from the correct texts. **D** = Disciplinary is strict in discipline which means being a strict practitioner of doctrines and disciplines and self-disciplined as a result out of learning.

M = Meditativeness is minding in meditation which means being diligent in practicing Samatha and Vipassana meditations or simply practice correctly according to Buddhism.

7. HOW TO APPLY THE KDM MODEL

The KDM model can be applied to the development of Buddhism in the three following aspects as follows:

1. Knowledgeable means one, if a clergy, must develop proficiency in knowledge, mastering the right knowledge and become an expert, but if a layperson, he must study the Buddhist teachings to ensure the reasonable belief and right practice.

2. Disciplinary means discipline oneself as well as strictly follow disciplines. Moreover, this has to go with having a proper discernment and belief which must be along the right view. As monks, Patimokkhasamvara Sila should be followed, and as laypeople, either five or eight Sila should be observed properly.

3. Meditativeness means minding in meditational practice. In case of monastics they must mind in the practice of Samtha and Vipassana meditations. In case of laymen they must mind in Dhamma practice i.e. keeping precepts and developing meditation.

One who follows this proper practice is the one who is considered to be a Dhamma practitioner or holding on to the Dhamma i.e. the right principle. And the model, if appropriately applied, is to guarantee the prosperity and security of Buddhism.

8. RECOMMENDATIONS

8.1 Policy Recommendations

1. Educational institutions, both public and private, are recommended to apply King Mongkut's model of Buddhism improvement to the curriculum in order to educate their students to be knowledgeable, disciplinary and meditative.

2. Religious institutions, specifically the Buddhist Sangha Order, should bring into practice the said model for the sake of good and right practice of religious persons.

3. Family institutions should also follow the said model so that family numbers will be good individuals. Thus, the good family will become a good base for both society and the country as a whole.

8.2 Research recommendations

1. The improvement of Buddhism in the reign of King Mongkut effecting a compact on Buddhism in the later age.

2. Critical Buddhist teachings in the opinions of King Mongkut.

3. Religious and Traditional Paradigm in the reign of King Mongkut.

REFERENCES

Bradley William L. (1966). "Prince Monkut and Jesse Caswell". *Journal of the Siam Society.* Vol.54 No.1. Bangkok.

Griswold A.B. (1968). *King Mongkut of Siam***.** (Printed as a Royal Souvenir on the occasion of 100 years of King Mongkut's death). Bangkok: Phra Chand Press.

_____. *His Majesty KING Rama the Fourth Mongkut***.** (1968). Bangkok: SivaPhorn Limited Partners

King Mongkut. (1968). *Royal collection of Thai articles vol.1.* Bangkok: Mahamakutarajavidyalaya Press.

King Mongkut. (1972). *Royal collection of Pali articles vol. 2.* Bangkok:Mahamakutarajavidyalaya Press.

Mahamakutarajavidyalaya. (2013). *Tipitaka (Pali) Siamese Volume.* Nakorn Pathom: Mahamakutarajavidyalaya Press.

Moffat, Abbot Low. (1961). *Mongkut: the King of Siam.* Ithaca: Cornell University Press.

Pallegoix Jean-Baptiste. (2006). *Siam under King Mongkut.* Translated by Sant T. Komolbut. Nonthaburi: Sripanya.

Somdej Phra Nyanasamvara. (2010). *Buddhasasanavong.* Bangkok: Mahamakutarajavidyalaya Press.

_____. *Tamnan Wat Bovoranives Vihara***.** (2003). (Chronicle of Wat Bovoranives Vihara). Bangkok: Religious Department Press.

Walter F. Vella. (1987). *Siam under Rama III.* Translated into Thai by Nij Thongsopit. Bangkok: Fine Art Department.

RURAL DEVELOPMENT ACCORDING TO ROYAL INITIATIVE "SUFFICIENCY ECONOMY PHILOSOPHY"

Phrakhrusangharak Chakkit Bhuripañño* Phrakhrusripariyattayarak**
Phramaha Prakasit Sirimedho*** Pairat Chimhad****

ABSTRACT

The 11th National Economic and Social Development Plan (2012-2016) was established in a time when Thailand was facing socio-economic and environmental conditions rapidly changed and severely affected in the past period. Accordingly, the government has adopted the principle of "Sufficiency Economy Philosophy" to apply in the development of country from individual, family, community, society to national level in order to strengthen immunity and to help Thai society to stand firmly and sustainably develop amidst the world economy changes.

Keywords : Sufficiency Economy Philosophy, rural development

1. INTRODUCTION

The Thai society has evolved into a fast-changing country-to-city transition. Unfortunately, rural development and politics are discrete, lack of links to balance development affecting some people in the countryside to face poor situation that is not appropriate. As if people of the country are weak, the nation also will be weak. So that it should be cared about and

* Lecturer, Department of Educational Administration, Faculty of Education, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

** Independent Academician and Propagator.

*** Lecturer, Buddhapanyasridvaravadi Sangha Collage, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

**** Lecturer, Nakhonsridhammaraj Campus, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

paid great attention of solving poor problems of rural people continuously and stimulated to enable them apply knowledge and ability to develop self capability to be self-reliant.

First of all, developmental concepts should be aware of the fact that development must be determined targets on development's results and decision-making to use fundamental values to determining as well as direction of the country development that will vary according to the values and basic beliefs of the social ideology. Secondly, the development goals describe the desirability of society in terms of economy, society and politics will depend on determining value of the democratic government's development goals. As a representative of the masses in society, the country development can be divided into two sectors: the urban and the rural development sector. In fact, the rural development is part of national development.

2. RURAL DEVELOPMENT IN ACCORDANCE WITH THE ROYAL INITIATIVE

The rural development in accordance with the projects of the royal initiative focuses on matters as strategies and solutions (Development Military Commander, Unit. Supreme Military Command. 2007: 603) as follows:

2.1 Help to be Self-reliant

Factually, the poverty of rural people is a major problem due to involving the majority of people. The government itself admits that there are at least 10 million rural people who are still in poor situation and be unable to help themselves properly.

Accordingly, His Majesty the King Rama IX was aware of such problems and aimed to help people to develop themselves for their self-reliance under His initiative as follows:

"... Understanding situations and circumstances of those whom we aim to help is most important. Helping them to get what they deserve as needed that is the most effective way to help each case. We need to

consider desirers and needs first and also need to understand whom we are helping to realize what are their positions?, how to get help?, and how much? And on the other hands, to help it is important that we will help them in order to enable them help themselves... "

The development is aimed at strengthening community as the self-reliant community. The village leaders who are respected by the villagers like monks or abbots may be used to help bringing prosperity to the village, starting from small activities at first. In this connection, the King used term "blast from inside" meaning that the community or village should be strong at first, then come out to the outside society. It is not the taking of prosperity or the person from outside society to clash with the community or village that did not prepare or set up. According to this, the King gave example of development in the way of building roads and creating infrastructure vastly, sometimes, it is not sure that will succeed to develop as self-reliant communities. What is the important tool? to make a strong community is that people learn to work as a group in form of a cooperative to solve problems of community or to make a living together.

2.2 The promotion of modern academic principles suitable to people.

Agriculture is the basic profession of Thai countryside society for long times. About two thirds of the population live in agriculture. Accordingly, the agricultural development is regarded as an important goal of rural development and the country as a whole. Agriculture is a branch of high importance in every National Socio-economic Development Plan. Although the results of development in the past would make huge progress of the agriculture, but agriculture is also a branch of production with several problems. A main problem of agricultural development today is efficiency of productivity. One factor that affects agricultural productivity is knowledge and understanding of production based on modern academic principles.

His Majesty The King Rama IX had paid great attention on the said problem as considered by the Royal Initiative as follows:

"… the life of a farmer or all people has food, cloth, dwelling, and medicine … in the profession of farmer, it must be cultivated. The cultivation or livelihood is required academic principles from which plants should be appropriate, how to use fertilizer or machine. It is regarded as academic principle which is part of life … and also in academic terms, presently, tools and fertilizer as well as academic principle have been applied, but expensive, so if you try to practice in the scope of power before, then, gradually build up more academic it will be stable …"

His main principle of development is, firstly, development depending on problems and environments of each area. Therefore, the development in accordance with the Royal Project in nature of the study and the research took place, well-known as "the Royal Development Study Center" is located in various regions around the country so that people can learn and train various training programs: agriculture, household industry and living arts that learner can bring for actual implementation.

2.3. Natural Resources Conservation

Natural resources can be considered as a basic production factor that is the base of long-term development of the country. The result of the development focusing on economic growth affects development of the various areas focusing only on enhancing the productivity of every branch of production, regardless problems and limits of natural resources such as land, water, forest, etc. The use of those increased rapidly and finally those have deteriorated and less respectively, as follows:

1) Conservation of Forest Resources

His Majesty the King Rama IX thought that forest is regarded as a resource that humans consume such as woodworking, forest product finding, lumber production, etc., resulting in the public income and the nation, somehow. It is also an important factor for success of rural development especially in terms of solution to the problem of drought or floods caused by the destroyed forest.

2) Soil Development

The farmer should be encouraged to learn and understand how to conserve soil and water as well as to improve soil quality that can be done manually. In this connection, His Majesty the King Rama IX had the initiative to improve and conserve soil, not to plow or peel, but the remaining trees must be preserved in order to maintain the moisture of soil. Besides, there is also a royal initiative the Center for Development Studies in which the study was conducted on the creation of soil and water conservation systems as an example to prevent leaching, soil erosion, plant propagation for soil conservation and soil maintenance, including demonstration of soil development for farmers; in some areas, degraded soils have been degraded by various causes, such as soil, swamp, salty soils, and sandy soils, to be suitable for agricultural uses. On the other hands, soil development process must be explained to people to be practiced just for benefits of public participation.

3) Water Resources Conservation

The agricultural area in Thailand is about 147 million rais, of which only 16 million rais are located in irrigation. In this area, only 4-5 million rais of irrigation water is used for whole year. Therefore, it can be seen that most farmers still rely on agriculture for rain water, especially in the Northeast. There are about 60 million rais of agricultural areas, and only 1.6 million rai of agricultural area in the irrigation area.

2.4. Quality of life

His Majesty the King Rama IX considered ways to improve life quality of population by focusing on basic problem that is about the four factors: the need to have quality food, clothes, proper dwelling, and people health to get rid of disease that encroaches, and to educate as well as to promote moral for people. It is evident that the development will be effective, starting with "good morale" to be able to fight against possible obstacles and to be strong enough to develop oneself and the nation so far.

Sumeth Tantivejjakul, (Thai Encyclopedia for the Youth, Vol. 12, 1988), sited that while the natural environment that affects agricultural production, such as water, forest, etc., has deteriorated over time. As a result, rural development has failed to achieve its goals effectively. So that efficiency of management should be added by supporting roles of community and organizations in preventing and addressing security issues in the targeted areas, and encouraging volunteer and cooperation for community and local development. It also includes the cooperation of all concerned parties by considering the development of social and economic capitals in the existing targeted areas to maximize the benefits of development.

Having discussed on the concept of rural development, many scholars have given their views on principles, methods and strategies for rural development as follows:

1. Rural Development as Agricultural Development: This concept is a result of economic growth theory because agriculture has been regarded as the main branch of countryside. If there is development of agriculture, it will make people in the rural areas have income and standard of living. In this connection, there are 2 factors affecting agricultural development: Essential Factor and Accelerated Factors.

1. Education for Development
2. Credits for Agriculture
3. Operation of Farmer Group.
4. Improvement and Expansion of Planted Area
5. National Planning for Agricultural Development

The concept of rural development is agricultural development being main concept of rural development in general and also concept that is closely related to the theory of economic growth. The essence of this concept is that in the Third World the rural economy is agricultural economy, the major sector in which the people are less than 3 quarters of the country (Pridi Chotchuang et al., 2003: 89)

3. CONCLUSION

Development of life quality to properly live and develop oneself as well as the country to prosper in accordance with the development guidelines that can be resolved at the root of problem relevantly is regarded as His Majesty the King's ideas on "Sufficiency Economy" or "New Theory" aiming self-reliance and external dependence to a minimum, whether inputs or market for consumption first, the remains are then brought to market integrated into agricultural production management with a complete system in itself and clear management process. After His Majesty the King Rama IX had guided the way of life via the philosophy of sufficiency economy to step through the economic crisis in Thailand and to adhere to the sufficiency economy with the ability of Thai rural community. Whether it is consumer production and commercial production, not in the consumer society and no bondage with anything, but the philosophy of sufficiency economy should be adhered for living in daily life.

The Thai Rural Development in accordance with the Royal Initiative should focus on human development in which man and society are to be developed along the way by transforming the development structure into a holistic, multi-link dimensional together like economy, society, technology, religion, culture and environment in order to develop according to the principles of reasonableness, understanding, accessibility, development, knowledge, love, unity, unshake the barriers, adhere to the common good and for the benefit of people in the sequence. It is also consistent with the way of life of Thai society and enhances morals, morality as well as ethics in the performance of duties and lives with sufficiency, which will be a good immunity of society and the nation as a whole.

The study of basic concepts of driving development according to the strategic plan for integrating development driven by the Sufficiency Economy Philosophy 2016-2017 shows the development of a linkage

economy system from the national development framework by determining 7 strategies: The first Strategy: Driving development according to Sufficiency Economy Philosophy in agriculture and rural sectors.

The second Strategy: To develop study of the philosophy of sufficiency economy by cultivating children, youth and ordinary people to have enough living features. Third Strategy: Service for Tourism, Industry and entrepreneurship to promote and support private businesses, industry and retailers. Fourth Strategy: Promote driving development in accordance with the Philosophy of Sufficiency economy in foreign affairs for propagation worldwide. Fifth Strategic: Increase the role of information proactively to propagate a philosophy of sufficiency economy to the public. Sixth Strategy: develop in accordance with the Philosophy of Sufficiency economy in aspect of security integrated drive between the Army and the Agency. Seventh Strategic: to create a management mechanism to drive performance with efficiency and integration into technology as the diagram of relationship of rural development under the concept of sufficiency economy.

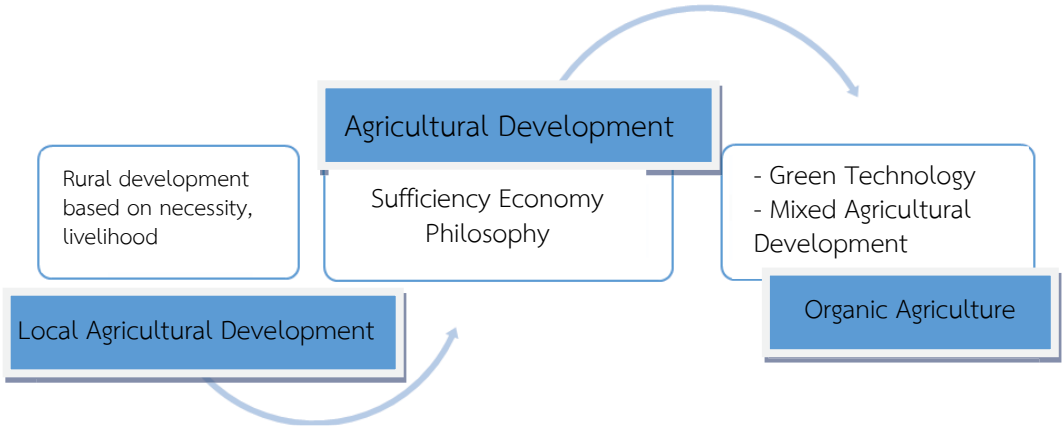

The concept of rural development under the philosophy of sufficiency economy demonstrates the link between rural development

principles and the Sufficiency Economy Philosophy by integrating modern science or eco-friendly agriculture and makes a major income for the family and self-reliance.

REFERENCE

Development Military Commander. (2007). *Supreme Command Headquarters.* The 45th Anniversary of the Development Military Command.

Sumeth Tantivejjakul, (1988) *"Rural Development by the Royal Initiative",* Thai Encyclopedia for Youth, Vol. 12,

Pridi Chotchuang, et al., (2003). *Rural Development, Meaning, Patterns and Concepts in Rural Development,* 2nd Edition. Bangkok: Bophit Printing Public Company Limited.

บทบาทของพระสังฆาธิการในการช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชน อำเภอวังทรายพูน จังหวัดพิจิตร

THE ROLES OF SANGHA ADMINISTRATORS FOR SUPPORT PEOPLE IN WANG SAI PHON DISTRICT, PHICHIT PROVINCE

พระใบฎีกาสมคิด นาถสีโล* พระมหากฤษฎา กิตฺติโสภโณ** พระมหาสุนันท์ สุนนฺโท***
Phrabaideeka Somkitd Nathasiro, PhraMaha Krisada Kittosopano,
Phramaha Sunan Sunando,

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1. เพื่อศึกษาบทบาทของพระสังฆาธิการในการช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชน อำเภอวังทรายพูน จังหวัดพิจิตร 2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบบทบาทของพระสังฆาธิการในการช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชน อำเภอวังทรายพูน จังหวัดพิจิตร โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะบทบาทของพระสังฆาธิการในการเกื้อกูลประชาชน อำเภอวังทรายพูน จังหวัดพิจิตร

การวิจัยแบบผสานวิธี ประกอบด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) จากแบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.921 และเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นพระสงฆ์ จำนวน 166 รูป วิเคราะห์ข้อมูล โดยการหาค่าความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การทดสอบค่าเอฟ (F-test) โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนชนิดทางเดียว (One way Analysis of Variance) และการวิจัยเชิงคุณภาพสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-Depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 10รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

* Master of Arts Program in Buddhist Studies Department of Buddhist Studies Department of Political Science Faculty of Social Sciences Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

**Department of Political Science Faculty of Social Sciences Mahachulalongkorn-rajavidyalaya University.

***Department of Political Science Faculty of Social Sciences Mahachulalongkorn-rajavidyalaya University.

ผลการวิจัยพบว่า

1. บทบาทของพระสังฆาธิการในการช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชน อำเภอวังทรายพูน จังหวัดพิจิตร โดยภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน คือ ด้านทาน ด้านปิยวาจา ด้านอัตถจริยา ด้านสมานัตตตา ตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นบทบาทของพระสังฆาธิการในการช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชน อำเภอวังทรายพูน จังหวัดพิจิตร โดยภาพรวม ด้วยวิธีการทดสอบค่าเอฟ (F-test) พบว่าโดยภาพรวมพระสงฆ์ที่มีอายุ พรรษา วุฒิการศึกษานักธรรม วุฒิการศึกษาเปรียญธรรม แตกต่างกันจึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ สำหรับพระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาสามัญมีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสังฆาธิการในการช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชน อำเภอวังทรายพูน จังหวัดพิจิตร ไม่แตกต่างกันจึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะบทบาทของพระสังฆาธิการในการเกื้อกูลประชาชน อำเภอวังทรายพูน จังหวัดพิจิตร ได้แก่ 1) การขาดแผนงานและ การกระจายงานและอนุเคราะห์ส่งเสริมในการช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนทั้ง 4 ด้านให้แก่ชุมชนไม่ทั่วถึงครอบคลุมทุกพื้นที่ 2) ขาดการจัดกิจกรรมการด้านส่งเสริมในงานการสาธารณสงเคราะห์ให้แก่ชุมชน และการดำเนินงานหรือดำเนินกิจกรรมขาดความต่อเนื่องและเป็น รูปธรรม 3) คือขาดกำลังทุนสนับสนุนและขาดการประสานร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐ และหน่วยงานเอกชน 4) คือขาดการส่งเสริมสนับสนุนจากคณะสงฆ์ และประกอบกับการทำงานต่างวัดต่างทำขาดความร่วมมือกันทำงาน ทำให้การทำงานไปคนละทิศไม่สอดคล้อง กันทำให้งานด้านการสาธารณสงเคราะห์ไม่ก้าวหน้า 5)ขาดบุคลากรที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพในการทำงานและรองรับการปฏิบัติงานในอนาคตเป็นจำนวนมาก ข้อเสนอแนะวัดต้องมีการวางแผนงานที่ดีและมีการแบ่งงาน กระจายงานในด้านการพัฒนาจิตใจให้แก่ประชาชนอย่างทั่วถึงทุกพื้นที่ และวัดต้องมีการสร้าง กิจกรรมและส่งเสริมการมีส่วนกับชุมชนในงานพัฒนาจิตใจ และควรจัดอย่างต่อเนื่องมีแบบแผน ที่ชัดเจนและมั่นคง วัดต้องจัดหางบประมาณและทุนในการดำเนินงานอย่างเพียงพอ เหมาะสม และต้องร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐและหน่วยงานของเอกชนเพื่อจะได้ร่วมมือกัน ทำงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และคณะสงฆ์ต้องให้ความสำคัญในการส่งเสริมสนับสนุน และ ต้องมือประสานงานร่วมมือเป็นเครือข่ายเดียวกัน เพื่อการทำงานจะได้มีทิศทางเดียวกัน ตลอดจนวัดต้องพัฒนาส่งเสริมบุคลากรที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพในการทำงานและรองรับ การปฏิบัติงานในอนาคตเป็นจำนวนมาก ที่สำคัญควรทำงานอย่างมีระบบเป็นแนวทางเดียวกัน และมีเครือข่ายรวมมือกันอย่างจริงจัง เพื่อความมั่นคงแห่งพระพุทธศาสนาต่อไป

คำสำคัญ : บทบาท : พระสังฆาธิการ : ประชาชน

ABSTRACT

Objectives of this research were: 1. To study the roles of administrative monks in people at Wang Sai Phon District, Phichit Province , 2. To study the comparison of administrative monks' roles in Supperting people at Wang Sai Phon District, Phichit Province and 3. To study problems, obstacles and recommendation the roles of administrative monks in Supperting people at Wang Sai Phon District, Phichit Province.

Methodology was the mixed methods; The quantitative research collected data by survey method from 166 samples with questionnaires, analyzed data with statistics: frequency, percentile, mean and SD, standard deviation, t-test and F-test and one way ANOVA. The qualitative research collected data from 10 key informants, interviewing with structured in-depth-interviewing scripts and analyzed data by descriptive interpretation.

Findings were as follows:

1. The roles of administrative monks in Supperting people at Wang Sai Phon District, Phichit Province by overall were at high level (= 4.10) and classified by each aspect; giving, sweet words, beneficially and proper behavior were also at high levels consecutively.

2. Monks' opinions towards the roles of administrative monks in people at Wang Sai Phon Districtm Phichit Province by F-test finding that administrative monks with different age, Dhamma and Pali educational levels, had different roles in peoplecharity, accepting set hypothesis. Administrative monks with formal educational levels did not have different roles in Supperting people at Wang Sai Phon District, Phichit province, denying the set hypothesis.

3. Problems, obstacles and recommendation for the roles of administrative monks in people at Wang Sai Phon District, Phichit Province were that 1) lack of working plan for charity distribution to cover the whole communities,

2) lack of continuous and concrete promotion activities to promote the charity distribution, 3) lack of support and coordination with state and private agencies, 4) lack of support from Sanga Order, each monastery conduct the activities on their own in their own ways at different directions causing the activities not effective, 5) lack of qualified personnel preparation to manage the works effectively in the future.

Recommendation: Monasteries must have good planning and job division, empowerment of works in mental development and should conduct this activity continuously with good, clear and sustainable plan, monasteries must allocate enough and proper budget, cooperating with state and private agencies in order to work effectively. Sangha Order must see the importance of this charity , coordinating with other agencies and networks so that the work would be in the same direction, Monasteries must develop and support personnel for higher positions and responsibility in the future. More importantly, Sangha Order must work together systematically with network to move in the same direction seriously for the sustainability of Buddhism.

Keywords : The Roles, Sangha, People

1. บทนำ

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่เกิดขึ้นเพื่อเกื้อกูล และเพื่อความสุขแก่มหาชนเป็นอันมาก เพื่อเป็นการอนุเคราะห์ต่อชาวโลก เพื่อประโยชน์ เพื่อเกื้อกูล เพื่อความสุขแก่เทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย ประกายความคิดที่เกิดขึ้นภายในพระทัยของพระโพธิสัตว์ก่อนที่จะเป็นพระโพธิสัตว์ในอดีตกาล จนถึงเป็นเจ้าชายสิทธัตถะเกิดจากพื้นฐานเดียวคือปรารภความทุกข์ที่เกิดขึ้นแก่สรรพสัตว์ มีความประสงค์จะช่วยให้พระองค์หลุดพ้นจากสังสารทุกข์ แล้วจะช่วยคนอื่นให้หลุดพ้นจากสังสารทุกข์ตามไป ความคิดนี้ดำรงอยู่ในพระทัยผ่านภพชาติมาเป็นอเนกจนในที่สุดก็ได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า ภารกิจของพระองค์ต่อชาวโลกในการประดิษฐานพระพุทธศาสนานั้นสอดรับกับอุดมการณ์ข้างต้น ดังที่ทรงแสดงการบังเกิดของเอกบุคคลไว้ใน อังคุตตรนิกาย เอกนิบาตความว่า “เอกบุคคล เมื่อบังเกิดขึ้นในโลก ย่อมบังเกิดขึ้นเพื่อเกื้อกูลเพื่อความสุขแก่ชนเป็นอันมาก เพื่ออนุเคราะห์ต่อชาวโลก เพื่อประโยชน์ เพื่อเกื้อกูล เพื่อความสุข แก่เทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย เอกบุคคลนั้นคือ พระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า” ดังนั้นงานประดิษฐานพระพุทธศาสนาของพระองค์ จึงมุ่งตรงไปที่การพัฒนาคุณภาพของพุทธบริษัทให้สามารถเข้าถึงที่พึ่งของตนด้วยตนเอง พระองค์ได้ตรัสแก่สหัมบดีพรหมที่มากราบทูลอาราธนาตอนหนึ่งว่า “บัดนี้เราเปิดประตูอมตะแก่ท่านแล้วผู้ประสงค์จะฟังจงน้อมศรัทธามาเถิด (Phrathepdilok (Rabaep Thitayano),2006:45-46)

ประเด็นที่สำคัญอันเป็นสิ่งที่พระสงฆ์และวัดพึงตระหนักจากสภาพสถานการณ์ปัจจุบันของสังคมและชุมชนเปลี่ยนไปมาก รวมทั้งประชาชนในรอบความเป็นอยู่อยากลำบากในการดำเนินวิถีชีวิตยิ่งขึ้น โดยเฉพาะปัญหาในด้านจิตใจและด้านการคลองชีพ กระแสวัตถุนิยมและการบริโภคนิยม ตลอดจนละเลยและขาดการใส่ใจในศิลปวัฒนธรรมของคนรุ่นใหม่จึงทำให้เกิดปัญหาด้านต่าง ๆ ขึ้นชุมชน ดังนั้นผู้วิจัยในฐานะเป็น เจ้าอาวาสวัด ซึ่งเป็นแกนนำหลักของชุมชนในการให้การอนุเคราะห์สงเคราะห์ให้บริการด้านต่างๆ แก่ชาวบ้านในชุมชนในด้านสาธารณสงเคราะห์นั้น จึงเห็นว่ามีความจำเป็นมาก ที่จะต้องทำวิจัยศึกษาเรื่อง บทบาทของวัดต่องานด้านสาธารณสงเคราะห์ เพื่อจะได้ทราบว่าประชาชนมีความคิดเห็นต่อวัดและมีความต้องการให้ช่วยสงเคราะห์ในเรื่องใดบ้าง และศึกษาผลกระทบในด้านใดกับวัดบ้าง เพื่อวัดจะได้มีแนวทางปรับปรุงพัฒนาวางแผนดำเนินงานด้านสาธารณสงเคราะห์ ให้เป็นไปในทางทิศใดอันจะเกิดประโยชน์สูงสุดแก่วัดและชุมชนต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาบทบาทของพระสังฆาธิการในการช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชน อำเภอวังทรายพูน จังหวัดพิจิตร

2.2 เพื่อศึกษาเปรียบเทียบบทบาทของพระสังฆาธิการในการช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชน อำเภอวังทรายพูน จังหวัดพิจิตร โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

2.3 เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะบทบาทของพระสังฆาธิการในการเกื้อกูลประชาชน อำเภอวังทรายพูน จังหวัดพิจิตร

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยแบบผสานวิธี ประกอบด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) จากแบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.921 และเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นพระสงฆ์ จำนวน 166 รูป วิเคราะห์ข้อมูล โดยการหาค่าความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การทดสอบค่าเอฟ (F-test) โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนชนิดทางเดียว (One way Analysis of Variance) และการวิจัยเชิงคุณภาพสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-Depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 10รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

4. สรุปผลการวิจัย

4.1 ข้อมูลสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม พระสังฆาธิการที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุ 21-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 38.00 มีพรรษา 11-20 พรรษา คิดเป็นร้อยละ 35.50 มีวุฒิการศึกษานักธรรมเอก จำนวน 117 รูป คิดเป็นร้อยละ 70.50 วุฒิการศึกษาต่ำกว่าเปรียญ 3 ประโยค จำนวน 110 รูป คิดเป็นร้อยละ 66.30 มีวุฒิการศึกษาสามัญต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 109 รูป คิดเป็นร้อยละ 65.7

4.2 ระดับความคิดเห็นที่มีต่อบทบาทของพระสังฆาธิการในการช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชน อำเภอวังทรายพูน จังหวัดพิจิตร พบว่าบทบาทของพระสังฆาธิการในการช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชน อำเภอวังทรายพูน จังหวัดพิจิตร โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.05, S.D. = 0.343) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงระดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านอัตถจริยา ($\bar{X}$ = 4.24, S.D.= 0.512) ด้านสมานัตตตา ($\bar{X}$ = 4.11, S.D.= 0.438) ด้านปิยวาจา ($\bar{X}$ = 4.07, S.D.= 0.395) ด้านทาน ($\bar{X}$ = 3.78, S.D.= 0.453)

4.3 การเปรียบเทียบบทบาทของพระสังฆาธิการในการช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชาชน อำเภอวังทรายพูน จังหวัดพิจิตร สรุปได้ดังนี้ ผลการทดสอบสมมติฐานของบทบาทของพระสังฆาธิการในการช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชาชน อำเภอวังทรายพูน จังหวัดพิจิตร โดยจำแนกตามอายุ พรรษา วุฒิการศึกษานักธรรม วุฒิการศึกษาเปรียญธรรม และวุฒิการศึกษาสามัญ เพื่อนำไปสู่การตอบสมมติฐานที่ตั้งไว้

4.4 ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะ คือการขาดแผนงานและ การกระจายงานและอนุเคราะห์ส่งเสริมในการช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนทั้ง 4 ด้านให้แก่ชุมชนไม่ทั่วถึงครอบคลุมทุก

พื้นที่ ขาดการจัดกิจกรรมการด้านส่งเสริมในงานการสาธารณสงเคราะห์ให้แก่ชุมชน และการดำเนินงานหรือดำเนินกิจกรรมขาดความต่อเนื่องและเป็น รูปธรรม

5. อภิปรายผลการวิจัย

ด้านทาน พระสังฆาธิการเป็นสื่อกลางในการรวบรวมทรัพย์และสิ่งของจำเป็นเพื่อช่วยเหลือประชาชนผู้เดือดร้อน หรือตกทุกข์ได้ยาก พบว่า (1) ประชาชนมีความคิดเห็นต่อบทบาทการปฏิบัติศาสนกิจด้านสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อันดับแรกคือ ด้านการพัฒนาท้องถิ่นรองลงมาคือด้านการพัฒนาจิตใจ (2) ผู้ตอบแบบสอบถามที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และประสบการในการเข้าวัดต่างกัน ตลอดจนมีความประพฤติดีด้วยศีลาจริยวัตรตามหลักพระธรรมวินัย มีความอดทนและเสียสละทุ่มเทอย่างจริงจัง เพื่อความมั่นคงพระพุทธศาสนาต่อไป สอดคล้องกับผลงานวิจัย Phrasamucharan Charu Charoenwong (2012) ได้วิจัยเรื่อง บทบาทการปฏิบัติศาสนกิจด้านสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ ในจังหวัดนครปฐม พบว่า (1) ประชาชนมีความคิดเห็นต่อบทบาทการปฏิบัติศาสนกิจด้านสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ด้านปิยวาจา จากผลการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลงานวิจัย Phrakhrusakhonwiriyakhun (Phuma Kiao) (2013) ได้วิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของประชาชนที่ต่อบทบาทการสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร” มีผลต่อการวิจัยพบว่า (1) ประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร มีความคิดเห็นต่อบทบาทด้านการสาธารณสงเคราะห์ของพระสงฆาธิการโดยรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย อับดับแรก ได้แก่ ด้านการดำเนินการเอง และด้านการเกื้อกูลประชาชนและสรรพสัตว์ (2) ประประชาชน เพศ อายุ และรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทด้านการสาธารณสงเคราะห์ของพระสงฆาธิการโดยรวมทั้ง 4 ด้าน ไม่แตกต่างกันแต่ประชาชนที่มีระดับการศึกษาและอาชีพต่างกัน

ด้านอัตถจริยา จากผลการศึกษาพบว่าพระสังฆาธิการ มีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสังฆาธิการในการช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชน อำเภอวังทรายพูน จังหวัดพิจิตร ในด้านอัตถจริยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.24) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าค่าเฉลี่ยสูงสุด($\overline{X}$ =4.66) พระสังฆาธิการไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ส่วนค่าเฉลี่ยต่ำสุด($\overline{X}$ = 3.66) พระสังฆาธิการช่วยส่งเสริมสัมมาชีพเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนให้เจริญรุ่งเรืองข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับผลงานวิจัย Phrakhrusakhonchotitham (Samruai Kittiphattho) (2013) ได้วิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการด้านสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการการตามทัศนะ

ของคนในเขตเทศบาลอำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร” ผลการวิจัยพบว่า (1) ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการด้านสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการการตามทัศนะของคนในเขตเทศบาลอำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า อันดับแรก ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการบริหารจักการด้านสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการการในด้านการรับผลประโยชน์ รองลงมาคือการบริการจัดการด้านการปฏิบัติและอันสุดท้ายคือ การจัดการและการวางแผน (2) ประชาชนที่มีเพศรายได้ต่อเดือน และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการตามทัศนะของประชาชนในเขตเทศบาลอำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร ไม่แต่ต่างกัน แต่ประชาชนที่มีอยู่ ระดับการศึกษา และอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ด้านสมานัตตตา จากผลการศึกษาพบว่าพระสังฆาธิการ มีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสังฆาธิการในการช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชน อำเภอวังทรายพูน จังหวัดพิจิตร ในด้านสมานัตตตา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.11) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\overline{X}$ = 4.50) พระสังฆาธิการปฏิบัติตนเรียบง่าย เข้าถึงง่าย ไม่ถือตน พร้อมให้คำปรึกษาต่อประชาชนตลอดเวลา ส่วนค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\overline{X}$ = 3.81) พระสังฆาธิการเยี่ยมเยือนประชาชนอยู่เสมอ ข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับผลงานวิจัย Phrakhrukittisakhontham (Siri Wimarachan) (2013) ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชน ด้านการสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ ในเขตอำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร” ผลการวิจัยพบว่า (1) ประชาชนมีส่วนร่วมด้านสาธารณสงเคราะห์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก อับดับแรกคือ ด้านการแสวงหาการมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมาก ลองลงมาคือ ด้านการให้การสนับสนุน อยู่ในระดับมาก และระดับสุกท้ายคือ ด้านการสงเคราะห์แบบให้เปล่า อยู่ในระดับปานกลาง (2) ประชาชนที่มีเพศ อายุ อาชีพ และรายได้ต่อเดือน ต่างกัน มีส่วนร่วมด้านการสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ ในเขตอำเภอเมืองสมุทรสาครจังหวัดสมุทรสาคร ไม่แตกต่างกัน แต่ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมด้านการสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

6. ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของพระสังฆาธิการในการช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชน อำเภอวังทรายพูน จังหวัดพิจิตร ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

6.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

วัดควรให้ความสำคัญในด้านการพัฒนาจิตใจประชาชนให้มากเป็นพิเศษ ควรมี การทำงานที่เป็นระบบระเบียบและมีเครือข่ายเดียวกัน และควรมีความร่วมมือและประสานงาน กันอย่างมีความสามัคคี วัดควรกำหนดนโยบายและแผนงาน และจัดงบประมาณ เพิ่มบุคลากร มีการ ติดตามผลงาน ในการพัฒนาท้องถิ่นอย่างจริงจังและมีความต่อเนื่อง เพื่อปลูกฝังให้ชุมชนและคนไทยใกล้ชิดและเห็นความสำคัญของวัด มีแผนการและมาตรการในการพัฒนาเพิ่มศักยภาพ ของพระสงฆ์ให้เป็นผู้มีความพร้อมในด้านการท างานด้านการพัฒนาท้องถิ่นของตนให้มีความ เข้มแข็งและมีคุณภาพต่อไป

6.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

ควรนำผลของการวิจัยนี้ไปเป็นข้อมูลในการบริหารจัดการด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนในอำเภอวังทรายพูน จังหวัดพิจิตร ให้มีประสิทธิผลและประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ควรนำปัญหาที่ได้จากการวิจัยนี้มาปรับปรุงแก้ไขในส่วนที่ยังมีปัญหาอยู่ โดยให้ทุกภาคส่วน ในอำเภอวังทรายพูน จังหวัดพิจิตร มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาควรมีการปรับปรุงกลยุทธ์และบูรณาการการบริหารการช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนในจังหวัดพิจิตรให้สม่ำเสมอและทั่วถึงยิ่งขึ้น

References

Phrakhrukittisakhontham (Siri Wimarachan). (2013). *Public participation The public service of the monks. Amphoe Mueang Samut Sakhon Samut Sakhon* (Master of Thesis). Graduate School: Mahamakut Buddhist College Sirinthorn Rajabhat University.

Phrakhrusakhonchotitham (Samruai Kittiphattho). (2013). *Management of the public welfare of the monks, the views of the people in the municipality of Ban Phae. Samut Sakhon Province* (Master of Thesis). Graduate School: Mahamakut Buddhist College Sirinthorn Rajabhat University.

Phrakhrusakhonwiriyakhun (Phuma Kiao). (2013). The opinions of the public on the role of public service of the monks in Muang District. Samut Sakhon (Master of Thesis). Graduate School: Mahamakut Buddhist College Sirinthorn Rajabhat University's Royal College.

Phrathepdilok (Rabaep Thitayano). (2006). *Buddhism to happiness.* Bangkok: National Bureau of Buddhist Printing.

การจัดทำบัญชีเพื่อการจัดการศาสนสมบัติของวัด ในอำเภอพระนครศรีอยุธยา
THE ACCOUNTING MANAGEMENT FOR THE PUBLIC PROPERTY OF TEMPLES IN PHA NAKORN SRI AYUTTHAYA DISTRIC

พระประจิรักษ์ มหาปญฺโญ (เมฆหมอก)* ประเสริฐ ธิลาว** พระมหากฤษฎา กิตฺติโสภโณ***
PhraPrajirak Mahâpaññ̃o (Mekmok), Prasert Thilao, PhramahaKrisada Kittisobhano.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1. ศึกษาการจัดทำบัญชีเพื่อการจัดการศาสนสมบัติของวัด ในอำเภอพระนครศรีอยุธยา 2. ศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสังฆาธิการและพระสงฆ์ ที่มีต่อการจัดทำบัญชีเพื่อการจัดการศาสนสมบัติของวัด ในอำเภอพระนครศรีอยุธยา โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 3. ศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะที่มีต่อการจัดทำบัญชีเพื่อการจัดการศาสนสมบัติของวัด ในอำเภอพระนครศรีอยุธยา

ดำเนินการวิจัยแบบผสานวิธี (Mixed - Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ โดยการวิจัยเชิงสำรวจเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากพระสงฆ์ในอำเภอพระนครศรีอยุธยาได้จำนวน 251รูป จากพระสงฆ์ทั้งหมด 675 รูปโดยใช้สูตรการคำนวณกลุ่มตัวอย่างของ ทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) เครื่องมือการวิจัยเป็นแบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับอยู่ที่ 0.978 เป็นคำถามแบบปลายเปิด และปลายปิด โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ในการวิเคราะห์ข้อมูลสถิติที่ใช้ในการวิจัยคือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบค่าที (t-test) และค่าเอฟ (F-Test) และการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

* Master of Arts Program in Buddhist Studies Department of Buddhist Studies Department of Political Science Faculty of Social Sciences Mahachulalongkornrajavidyalaya University

** Department of Political Science Faculty of Social Sciences Mahachulalongkorn-rajavidyalaya University

*** Department of Political Science Faculty of Social Sciences Mahachulalongkorn-rajavidyalaya University

ผลการวิจัยพบว่า

1. ระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อการจัดทำบัญชีเพื่อการจัดการศาสนสมบัติของวัดในอำเภอพระนครศรีอยุธยาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ ด้านการเก็บรักษาเงินของวัด ด้านการให้เช่าที่ดินหรืออาคาร ด้านการกันที่ดินซึ่งเป็นที่วัดให้เป็นที่จัดประโยชน์ ด้านการได้ทรัพย์สินมาเป็นศาสนสมบัติของวัด ด้านการให้เช่าที่ธรณีสงฆ์ ที่กัลปนาหรือที่วัด ตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ ต่อการจัดทำบัญชีเพื่อการจัดการศาสนสมบัติของวัด ในอำเภอพระนครศรีอยุธยาจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลพบว่าพระสงฆ์ที่มีสถานภาพ จำนวนพรรษา วุฒิการศึกษาสามัญ วุฒิการศึกษาทางธรรม วุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดทำบัญชีเพื่อการจัดการศาสนสมบัติของวัด ในอำเภอพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนพระสงฆ์ที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดทำบัญชีเพื่อการจัดการศาสนสมบัติของวัด ในอำเภอพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ 1) เจ้าอาวาสและไวยาวัจกรบางวัดขาดความรู้ในการจัดการทรัพย์สินที่ได้มาเป็นศาสนสมบัติของวัด ตามที่กำหนด 2) เจ้าอาวาสและไวยาวัจกรหรือผู้จัดผลประโยชน์ของวัดมีการจัดทำแผนผังที่ดินไม่เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด 3)เจ้าอาวาสและไวยาวัจกรบางวัดไม่มีการระบุวัตถุประสงค์ในสัญญาเช่าที่ดินของวัดชัดเจน 4) เจ้าอาวาสและไวยาวัจกรกำหนดค่าเช่าไม่เป็นไปตามพระราชบัญญัติสงฆ์ 5) เจ้าอาวาสและไวยาวัจกรหรือผู้จัดผลประโยชน์ของวัดขาดความรู้ด้านการจัดทำบัญชีและการเก็บรักษาเงินวัด ข้อเสนอแนะ พบว่า 1) ควรให้มีหน่วยงานที่รับชอบให้ความรู้ จัดฝึกอบรมในการได้ทรัพย์สินมาเป็นศาสนสมบัติของวัดเพื่อให้การจัดการทรัพย์สินเป็นไปตามที่กำหนด 2) ควรจัดทำแผนผังภายในวัดเพื่อกำหนดพื้นที่แต่ละชนิดให้ชัดเจนแปลงมีพื้นที่เขตพุทธาวาสเขตสังฆาวาสและเขตธรณีสงฆ์ 3) การทำสัญญาเช่าที่ดินของวัดในแบบสัญญาเช่าต้องระบุวัตถุประสงค์ให้ชัดเจนว่าเช่าไปทำอะไร เพราะอาจจะนำที่ดินวัดไปใช้กิจกรรมส่งเสริมอบายมุขก็ได้ 4) วัดควรมีมาตรการที่ชัดเจนในการบริหารจัดการเรื่องค่าเช่าที่ไม่ขัดกับพระราชบัญญัติสงฆ์ 5) ควรพัฒนาความรู้ความสามารถของพระภิกษุสามเณรและบุคลากรภายในวัดให้เพิ่มมากขึ้น

คำสำคัญ : การบัญชี, การจัดการ, ศาสนสมบัติ

ABSTRACT

The Objectives Of This Research Were: 1. To Study The Accounting Management for Public Property Of Temples in Phranakorn Sri Ayutthaya District, 2. To Compare Monks' Opinions Towards The Accounting Management for The Public Property And 3. To Study Problems, Obstacles And Proposal for The Accounting Management for Public Property Of Temples in Phranakorn Sri Ayutthaya District.

The Methodology Was The Mixed Methods: The Quantitative Research Collected Data By Using The Survey Method From 251 Samples Derived From Populations Of 675 Monks Using Taro Yamane'S formula With Opened And Closed End Questionnaires That Had A Reliability Value At 0.978, Analyzed Data With Descriptive Statistics: Frequency, Percentile, Mean And Sd, Standard Deviation, T-Test And F-Test. The Researcher Used The Qualitative Research To Collect Data From 9 Key Informants, Interviewing With Structured In-Depth-Interviewing Scripts And Analyzed Data By Descriptive Interpretation.

Findings Were As Follows:

1. The Opinions of The Monks Were The Opinions of The Accounting Management for Public Property of Temples in Phranakorn Sri Ayutthaya District As A Whole At High Level When It Was Found That A High Level in All Aspects of The Measure To Keep The Money. The Property Has Religious Properties of The Renting of Land Or Buildings On The Land, Which Is A Measure That Is Useful. The Rental Tietrnisgstiekalpna Or Measured Respectively

2. Monks' Opinions Comparison About The Opinions of The Accounting Management for The Public Property of Temples in Phranakorn Sri Ayutthaya District, Classified By Personal Factors And The Finding Came Out That Monks With Different Stat Usages, Dhamma Educational Levels, Educational Theologian And Educational Pili Formal, Did Not Have Different Opinions Towards The Opinions of The Accounting Management for Public Property of Temples in Phranakorn Sri Ayutthaya District, Denying The Set Hypothesis. Monks With Different Ordained And Pali Educational Levels Had Different Opinions Towards The Accounting Management for Public Property of Temples in

Phranakorn Sri Ayutthaya District With Statistical Significant Level At 0.05 Accepting The Set Hypothesis.

3. Problems Or Obstacles of The Accounting Management for Public Property of Temples in Phranakorn Sri Ayutthaya District Were That 1) The Abbot And The Counsellors in Some Temples Lack The Knowledge Asset Management Acquired for The Public Property of Temples, 2) Abbot And Counsellors Or The Benefits of Making Land Planning Relevant Standard, 3) The Abbot And The Counsellors in Some Temples Had No Specified Objectives in The Land of Clear, 4) The Abbot And The Counsellors in Some Temples Configure Rentals Not Act Disciplines, 5) The Abbot And Counsellors Or The Benefits Lack of Knowledge in Accounting And Retain The Money Measure Suggestion. It Was Found That 1) There Should Be The Agency Received Like Knowledge, Training On The Property, As The Public Property of Temples. in Order To Manage The Assets According To The Set, 2) There Should Be A Preparation Within The Temple Area Diagram To Determine Each Kind To Clear The Field Area And Area of Buddha Monk Area Churchyard, 3) Contract Rent Land of Temples in The Contract Should Specify The Purpose And Make Clear That Rent To Do As It Might Bring The Land Use Activities Can Measure Functions, 4) Measure Should Take Measures To Clear The Management About The Rent Not Contrary To The Law of, And 5) To Develop Knowledge And Ability of The Monks, Novices And Personnel Within The Temples Even More.

Keywords : Accounting, Management, Public Property.

1. บทนำ

การจัดทำบัญชี มีความสำคัญต่อกิจการ เพราะจะทำให้ทราบถึงผลการดำเนินงาน ฐานะการเงิน หรือการเปลี่ยนแปลงฐานะการเงิน เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการบริหารจัดการการควบคุมภายในและสามารถตรวจสอบได้ขององค์กร ทั้งองค์กรที่มีวัตถุประสงค์ในการแสวงหากำไร และองค์กรรที่เป็นสถาบันที่มิได้หวังผลกำไร องค์กรที่มีวัตถุประสงค์ในการแสวงหากำไรนั้นย่อมมีระบบบัญชีที่ดีเนื่องจากองค์กรเหล่านั้นมีเงินทุนในการจ้างบุคลากรผู้มีความรู้ความชำนาญในด้านการบัญชีเป็นผู้ออกแบบ และวางระบบบัญชีซึ่งต้องจัดทำบัญชีตามกฎหมาย ในขณะที่องค์กรที่เป็นสถาบันที่มิได้หวังผลกำไรยังขาดระบบบัญชีที่เหมาะสม ดังเช่นกรณีของวัด ซึ่งเป็นสถาบันการกุศลมีรายได้จากการรับบริจาคและจากการทำกิจกรรมทางศาสนาตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 วัดในพระพุทธศาสนาเป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย (Institute of Buddhist Monks National Office of Buddhism, 2015 : 9)

ปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับระบบบัญชีของวัดได้แก่ ข้อบังคับการจัดทำบัญชีรายรับรายจ่ายวัดในประเทศไทย เริ่มขึ้นเมื่อปี 2511 กำหนดในกฎกระทรวงฉบับ 2 ออกความตามใน พ.ร.บ. คณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 ให้วัดที่ขึ้นทะเบียนถูกต้องจัดทำบัญชีรายรับรายจ่าย โดยส่งข้อมูลให้เจ้าคณะปกครองปีละ 1 ครั้ง ก่อนปรับเปลี่ยนในปี 2550 เพิ่มข้อบังคับการส่งข้อมูลให้กับ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด ซึ่งที่ผ่านมาพบปัญหาไวยาวัจกร และเจ้าอาวาสไม่มีความรู้เรื่องการจัดทำบัญชี ทำให้ขาดการนำส่งข้อมูล จาก 4 หมื่นวัดทั่วประเทศ มีเพียงร้อยละ 30 เท่านั้นที่มีความพร้อมบางวัดยังมิได้จัดทำบัญชีตามคำแนะนำของกรมการศาสนา ว่าด้วยการปฏิบัติเกี่ยวกับการดูแลรักษา และจัดการศาสนสมบัติของวัด แต่ละวัดมีการจัดทำบัญชีกันเอง โดยส่วนใหญ่เจ้าอาวาสเป็นผู้จัดทำบัญชี ตรวจสอบความถูกต้องและครบถ้วนของการบันทึกรายการทางบัญชีบางวัดไม่มีการแบ่งแยกหน้าที่กัน ระหว่างผู้มีหน้าที่ความรับผิดชอบดูแลทรัพย์สินกับผู้จัดทำบัญชีเนื่องจากมีจำนวนบุคลากรไม่เพียงพอ รวมถึงผู้ทำบัญชีของวัดขาดความรู้ความสามารถทางด้านการวางระบบบัญชีและการบริหารจัดการทรัพย์สิน ขาดเอกสารสำคัญในการรับเงิน และการจ่ายเงินในแต่ละกิจกรรมของวัดทำให้ไม่สามารถแสดงข้อมูลที่ตรงกับความเป็นจริงหรือไม่สามารถเปิดเผยข้อมูลทางการเงินได้อย่างถูกต้องทำ ให้การควบคุมดูแลทรัพย์สินไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ ซึ่งส่งผลให้เกิดการทุจริตได้ดังจะเห็นได้จากกรณีของวัดที่มีการนำเงินที่ได้รับจากการบริจาคไปใช้ในลักษณะที่ส่อทุจริต เช่น การนำไปซื้อที่ดินเพื่อโอนกรรมสิทธิ์ในที่ดินให้เป็นของพระสงฆ์ระดับผู้บริหารของวัด การขาดหลักฐานในการรับบริจาคเงิน เป็นต้น

จากความสำคัญของวัดดังกล่าวข้างต้น จึงมีความจำเป็นที่วัด ซึ่งเป็นองค์กรศาสนาและในฐานะนิติบุคคลเพื่อให้การดูแลรักษา และการจัดการศาสนสมบัติวัดเป็นไปตาม พ.ร.บ. คณะสงฆ์ และกฎกระทรวง จะต้องยึดหลักการบริหารจัดการที่ดี หรือหลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการ (Good governance) ซึ่งระบบธรรมาภิบาล คือ การบริหารของภาครัฐที่มุ่งความดีงาม และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่รัฐและประชาชนอย่างทั่วถึงและยุติธรรม โดยมุ่งเน้นความโปร่งใส ตรวจสอบได้ (Accountability) รวมถึงมีการจัดทำรายงานทางการเงินที่ถูกต้องเปิดเผยให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้

รับรู้และตรวจสอบ จึงเป็นประเด็นที่ต้องศึกษาถึงพัฒนาการจัดทำบัญชีเพื่อการจัดการศาธาณสมบัติของวัดว่ามีรูปแบบ วิธีการและกระบวนการอย่างไร มีการบริหารทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่ และเพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในพัฒนาการจัดทำบัญชีเพื่อการจัดการศาธาณสมบัติของวัดให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1เพื่อศึกษาการจัดทำบัญชีเพื่อการจัดการศาสนสมบัติของวัด ในอำเภอพระนครศรีอยุธยา

2.2 เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสังฆาธิการ และพระสงฆ์ ที่มีต่อการจัดทำบัญชีเพื่อการจัดการศาสนสมบัติของวัด ในอำเภอพระนครศรีอยุธยา โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

2.3 เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะที่มีต่อการจัดทำบัญชีเพื่อการจัดการศาสนสมบัติของวัด ในอำเภอพระนครศรีอยุธยา

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยแบบผสานวิธี (Mixed - Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ โดยการวิจัยเชิงสำรวจเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากพระสงฆ์ในอำเภอพระนครศรีอยุธยาได้จำนวน 251รูป จากพระสงฆ์ทั้งหมด 675 รูปโดยใช้สูตรการคำนวณกลุ่มตัวอย่างของ ทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) เครื่องมือการวิจัยเป็นแบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับอยู่ที่ 0.978 เป็นคำถามแบบปลายเปิด และปลายปิด โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ในการวิเคราะห์ข้อมูลสถิติที่ใช้ในการวิจัยคือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบค่าที (t-test) และค่าเอฟ (F-Test) และการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา เชิงพรรณนา

4. ผลการวิจัย

1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ด้านสถานภาพ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีสถานภาพเป็นพระภิกษุ จำนวน 207 รูป คิดเป็นร้อยละ 82.5 รองลงมาเป็นพระสังฆาธิการ จำนวน 44รูป คิดเป็นร้อยละ 17.5 ตามลำดับ

ด้านอายุ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุ 31- 40 ปี จำนวน 69รูป คิดเป็นร้อยละ 27.5 รองลงมามีสถานภาพ41- 50 ปี จำนวน 62รูป คิดเป็นร้อยละ 24.7 ถัดมาสถานภาพ20 – 30 ปี จำนวน 55รูป คิดเป็นร้อยละ 21.9ถัดมาสถานภาพ51 – 60 ปี จำนวน 45 รูป คิดเป็นร้อยละ 17.9 สุดท้ายสถานภาพ 61 ปีขึ้นไป จำนวน 20 คิดเป็นร้อยละ 8.3 ตามลำดับ

ด้านจำนวนพรรษา ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีจำนวนพรรษา 6 – 10 พรรษา จำนวน 76รูป คิดเป็นร้อยละ 30.3 รองลงมามีจำนวนพรรษา 1- 5 พรรษา จำนวน 62 รูป คิดเป็นร้อยละ 24.7 ถัดมาจำนวนพรรษา 11 – 15 พรรษา จำนวน 49 รูป คิดเป็นร้อยละ 19.5 ถัดมาจำนวนพรรษา 21 พรรษาขึ้นไป จำนวน 45 รูป คิดเป็นร้อยละ 17.9 สุดท้ายจำนวนพรรษา 16 – 20 พรรษา จำนวน 19 คิดเป็นร้อยละ 7.6 ตามลำดับ

ด้านวุฒิการศึกษาสามัญ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาสามัญต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 165รูป คิดเป็นร้อยละ 65.7 รองลงมาคือ ระดับปริญญาตรี จำนวน 64รูป คิดเป็นร้อยละ 25.5 สุดท้ายระดับสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 22รูป คิดเป็นร้อยละ 8.8 ตามลำดับ

ด้านวุฒิการศึกษาทางธรรม ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาทางธรรมนักธรรมชั้นเอก จำนวน 143 รูป คิดเป็นร้อยละ 57.0 รองลงมาคือ วุฒิการศึกษานักธรรมชั้นตรี จำนวน 47 รูป คิดเป็นร้อยละ 18.7ถัดมาคือ วุฒิการศึกษานักธรรมชั้นโท จำนวน 42 รูป คิดเป็นร้อยละ 16.7 สุดท้ายไม่มีวุฒิการศึกษาทางธรรม จำนวน 19 รูป คิดเป็นร้อยละ 7.6 ตามลำดับ

ด้านวุฒิการศึกษาเปรียญธรรม ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่วุฒิการศึกษาเปรียญธรรมไม่มีวุฒิเปรียญธรรม จำนวน 168 รูป คิดเป็นร้อยละ 66.9 รองลงมาคือ วุฒิการศึกษาประโยค 1 – 2 – ป.ธ.3 จำนวน 44 รูป คิดเป็นร้อยละ 17.5 ถัดมาคือ วุฒิการศึกษาป.ธ. 4 – 6 จำนวน 32 รูป คิดเป็นร้อยละ 12.7 สุดท้ายวุฒิการศึกษาป.ธ.7 – 9 จำนวน 7 รูป คิดเป็นร้อยละ 2.8 ตามลำดับ

2) เปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการจัดทำบัญชีเพื่อการจัดการศาสนสมบัติของวัด ในอำเภอพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

1) ผลการทดสอบด้วยค่าสถิติ T – test ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า พระสงฆ์ที่มีสถานภาพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดทำบัญชีเพื่อการจัดการศาสนสมบัติของวัด ในอำเภอพระนครศรีอยุธยา โดยรวม ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าและรายด้านพบว่า ไม่แตกต่างกันเกือบทุกด้าน ยกเว้นด้านการได้ทรัพย์สินมาเป็นศาสนสมบัติของวัด ที่แตกต่างกัน

2) ผลการทดสอบด้วยค่าสถิติ F – test ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า พระสงฆ์ที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดทำบัญชีเพื่อการจัดการศาสนสมบัติของวัด ในอำเภอพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

3) ผลการทดสอบด้วยค่าสถิติ F – test ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า พระสงฆ์ที่มีพรรษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อ

การจัดทำบัญชีเพื่อการจัดการศาสนสมบัติของวัด ในอำเภอพระนครศรีอยุธยา โดยรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าและรายด้าน แตกต่างกันทุกด้าน

4) ผลการทดสอบด้วยค่าสถิติ F – test ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาสามัญต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดทำบัญชีเพื่อการจัดการศาสนสมบัติของวัด ในอำเภอพระนครศรีอยุธยา โดยรวม ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าและรายด้าน แตกต่างกันทุกด้าน

5) ผลการทดสอบด้วยค่าสถิติ F – test ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาแผนกนักธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดทำบัญชีเพื่อการจัดการศาสนสมบัติของวัด ในอำเภอพระนครศรีอยุธยา โดยรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่ไม่แตกต่างกันคือ ด้านการได้ทรัพย์สินมาเป็นศาสนสมบัติของวัด ด้านการกันที่ดินซึ่งเป็นที่วัดให้เป็นที่จัดประโยชน์ด้านการให้เช่าที่ดินหรืออาคาร และด้านการเก็บรักษาเงินของวัดส่วนด้านการให้เช่าที่ธรณีสงฆ์ ที่กัลปนาหรือที่วัดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 คือ จึงทำการ เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ในมิติทางด้านสังคมด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อย ที่สุด (Least Significant Difference : LSD)

6) ผลการทดสอบด้วยค่าสถิติ F – test ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาแผนกบาลีต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดทำบัญชีเพื่อการจัดการศาสนสมบัติของวัด ในอำเภอพระนครศรีอยุธยา โดยรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่ไม่แตกต่างกันคือ ด้านการให้เช่าที่ดินหรืออาคารด้านการให้เช่าที่ธรณีสงฆ์ ที่กัลปนาหรือที่วัด และด้านการเก็บรักษาเงินของวัด ส่วนด้านการได้ทรัพย์สินมาเป็นศาสนสมบัติของวัดและด้านการกันที่ดินซึ่งเป็นที่วัดให้เป็นที่จัดประโยชน์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 คือ จึงทำการ เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ในมิติทางด้านสังคมด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อย ที่สุด (Least Significant Difference : LSD)

5. อภิปรายผล

พระภิกษุมีความคิดเห็นต่อการจัดทำบัญชีเพื่อการจัดการศาสนสมบัติของวัด ในอำเภอพระนครศรีอยุธยาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าพระสังฆาธิการส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเก็บรักษาเงินของวัด การได้ทรัพย์สินมาเป็นศาสนสมบัติของวัด การให้เช่าที่ดินหรืออาคาร การกันที่ดินซึ่งเป็นที่วัดให้เป็นที่จัดประโยชน์ การให้เช่าที่ธรณีสงฆ์ ที่กัลปนาหรือที่วัด เป็นอย่าง

ดี สอดคล้องกับงานวิจัยของ Supatra Natan. (2010) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาประสิทธิภาพการบริหารจัดการงานการเงินและบัญชี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ผลการศึกษาพบว่า ผลการบริหารงานการเงินและบัญชี มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ทั้ง 5 ด้าน ประกอบด้วยด้านบุคลากร ด้านโครงสร้างการจัดการองค์กร ด้านอุปกรณ์เครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติงาน ด้านการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน และด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ตามความคิดเห็นของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น อยู่ในระดับมาก

พระสงฆ์ที่มีสถานภาพ จำนวนพรรษา วุฒิการศึกษาสามัญ วุฒิการศึกษาทางธรรม วุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดทำบัญชีเพื่อการจัดการศาสนสมบัติของวัด ในอำเภอพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่า สถานภาพ จำนวนพรรษา วุฒิการศึกษาสามัญ วุฒิการศึกษาทางธรรม วุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรม ไม่ส่งผลต่อระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อเรื่องการจัดทำบัญชีเพื่อการจัดการศาสนสมบัติของวัด ในอำเภอพระนครศรีอยุธยา สอดคล้องกับงานวิจัยของ Phrakhrusobhonpariyattayanuyut (Jamsuk Kittivanno) (2005) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการสาธารณูปการ ในอำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการศึกษาพบว่า เปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสังฆาธิการ พระภิกษุ สามเณร และพุทธศาสนิกชน ที่มีต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการสาธารณูปการ ในอำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคลโดยรวม พระสงฆ์ที่มีสถานภาพ อายุ พรรษา วุฒิการศึกษาสามัญ วุฒิการศึกษาทางธรรม และวุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรม ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการสาธารณูปการในอำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ไม่แตกต่างกัน ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

6. ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยเรื่อง “การจัดทำบัญชีเพื่อการจัดการศาสนสมบัติของวัด ในอำเภอพระนครศรีอยุธยา” โดยมีลักษณะที่สำคัญในแต่ละด้าน คือ

6.1 ข้อเสนอแนะทั่วไป (1) ควรให้มีหน่วยงานที่รับชอบให้ความรู้ จัดฝึกอบรมในการได้ทรัพย์สินมาเป็นศาสนสมบัติของวัด เพื่อให้การจัดการทรัพย์สินเป็นไปตามที่กำหนด (2) วัดควรใช้เอกสาร ใบเสร็จรับเงิน และเอกสารใบอนุโมทนาบัตร เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง วัดควรมีการจัดทำทุกครั้งที่ได้รับเงินบริจาค ทรัพย์สินบริจาค รวมไปถึงการรับจากรายรับอื่นๆ เพราะเป็นเอกสารที่สามารถตรวจสอบความถูกต้องของจำนวนเงินได้ (3) ควรทำทะเบียนคุมสินทรัพย์ของวัด เพื่อให้ทราบถึงปริมาณของสินทรัพย์และป้องกันการสูญหาย (4) ควรจัดทำแผนผังภายในวัดเพื่อกำหนด

พื้นที่แต่ละชนิดให้ชัดเจนแปลงมีพื้นที่เขตพุทธาวาสเขตสังฆาวาสและเขตธรณีสงฆ์ (5) เจ้าอาวาสควรมีความรู้และความเข้าใจกฎระเบียบต่าง ๆ อย่างถูกต้อง

6.2 ข้อเสนอเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป (1) ควรศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพและประสิทธิผลด้านการจัดทำบัญชีเพื่อการจัดการศาสนสมบัติของวัด ในพื้นที่อื่น (2) ควรศึกษาเรื่อง แนวทางในการพัฒนาการจัดทำบัญชีเพื่อการจัดการศาสนสมบัติของวัด ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

References

Institute of Buddhist Monks National Office of Buddhism. (2015). *The Manual of Administrative Monks*. Bangkok : Printing Company of National Office of Buddhism.

Ministerial Regulation. (1968). Issued Under The Sangha Act in The Year of 1962. (2004), *Ecclesiastical Law in The Law Ministry Update C.E. 2004.* Bangkok : The Publishers Soutpaisal.

Supatra Natan. (2010). *A Study of The Effectiveness of Financial And Account Administration At Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Khonkaen Campus"* (Research Paper) Graduate School : Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

Phrakhrusobhonpariyattayanuyut (Jamsuk Kittivanno). (2005). *The Sangha Administration On The Buddhist Construction And Repairation in Nakhonluang District, Ayutthaya Province* (Research Paper). Graduate School : Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

Phrakhrupaladkittiwat (Khacha Panyadharo). (2011). *The Temple Management of The Sangha Administors in Banglen District, Nakhonpathom Province* (Research Paper). Graduate School : Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

การป้องกันการทุจริตในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกลไกพุทธบูรณาการ
CORRUPTION PREVENTION IN LOCAL ADMINISTRATIVE ORGANIZATIONS BY BUDDHIST INTEGRATIVE MECHANISM

ศุภเยาว์ นาคเงินทอง* พระมหาบุญเลิศ อินฺทปญฺโญ** อภินันท์ จันตะนี***
Supayao Nakngerntong, Phramaha Boonlert Intapanyo, Apinant Chantanee

บทคัดย่อ

บทความนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์สภาพการเอื้อประโยชน์ต่อการทุจริตที่มีต่อสังคมไทย 2) ศึกษารูปแบบการป้องกันการทุจริตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้นแบบตามแนวพระพุทธศาสนา และ 3) เสนอรูปแบบการป้องกันการทุจริตในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกลไกพุทธบูรณาการ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลจากเอกสาร การระดมความคิดเห็นจาก โครงการประชุมเสวนาเครือข่ายการต่อต้านการทุจริต โดยอาศัยกลไกของรัฐเป็นเครื่องมือในการดำเนินการ ซึ่งมีกลุ่มเป้าหมายประกอบด้วย ผู้บริหารระดับสูงในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติการ ได้แก่ บุคคลจากภาครัฐ/เอกชน/ประชาชนจากทั่วประเทศ การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารระดับสูงหรือผู้ทรงคุณวุฒิจากหน่วยงานส่วนกลาง จำนวน 5 คน ผู้บริหารระดับสูงและบุคลากรในพื้นที่ 4 จังหวัด ที่มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับรางวัลพระปกเกล้าทองคำจำนวน 30 รูป/คน และการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) จากคณาจารย์และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 รูป/คน เพื่อยืนยันความถูกต้อง โดยวิเคราะห์ข้อมูลแบบอรรถาธิบายและพรรณนาความ

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการเอื้อประโยชน์ต่อการทุจริตที่มีต่อสังคมไทย แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ (1) ระดับบุคคล ได้แก่ บุคลากรของรัฐขาดความรู้ความเข้าใจ ระเบียบแนวทางปฏิบัติตามระเบียบกฎหมาย

---

* Doctor of Philosophy Program in Public Administration, Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

** Department of Political Science, Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkorn-rajavidyalaya University.

*** Department of Political Science, Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkorn-rajavidyalaya University.

การใช้ตำแหน่งหน้าที่แสวงประโยชน์หรือเอื้อประโยชน์ให้ตนเองและพวกพ้อง การขาดจิตสำนึกด้านคุณธรรมจริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ และภาคประชาชนมีค่านิยมจ่ายสินบนให้แก่บุคลากรภาครัฐ เพื่ออำนวยความสะดวกในการรับบริการ เห็นว่าการทุจริตเป็นเรื่องปกติ ไม่เกี่ยวข้องกับตนเอง การร้องเรียนไม่กล้าระบุตัวบุคคล แต่ระบุองค์กร ทำให้กลไกการตรวจสอบการทุจริตเป็นไปได้ยาก (2) ระดับองค์กร เนื่องจากระบบราชการมีขั้นตอนยุ่งยากซับซ้อนทำให้บุคลากรภาครัฐอาศัยช่องว่างของกฎหมาย แสวงหาผลประโยชน์ที่มิควรได้ ในบางกรณีกฎระเบียบที่วางไว้ทำให้คนสุจริตไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ประกอบกับการวางระบบควบคุมภายในขาดประสิทธิภาพ กลไกการตรวจสอบการทุจริตจากหน่วยงานภายนอกรวมทั้งกระบวนการยุติธรรมล่าช้า ไม่ทันการณ์ การลงโทษด้านกฎหมายและด้านสังคมไม่รุนแรง

2. การป้องกันการทุจริตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้นแบบตามแนวพระพุทธศาสนา พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการบริหารจัดการด้านความโปร่งใสและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนภายใต้นโยบายยุทธศาสตร์ชาติ ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตโดยตระหนักถึงความสำคัญของหลักธรรมาภิบาล โดยเฉพาะหลักความโปร่งใส ซึ่งมีตัวชี้วัดตามที่สถาบันพระปกเกล้ากำหนด และแบ่งรูปแบบการป้องกันการทุจริตเป็น 2 ระดับ ได้แก่ 1) ระดับบุคคล ด้วยการปลุกจิตสำนึกโดยปลูกฝังค่านิยมและทัศนคติให้บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจ ยึดหลักคุณธรรมจริยธรรม รณรงค์ให้รักษาศีลห้า ดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 2) ระดับองค์กร ด้วยการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารจัดการองค์กร ประสานงานกับองค์กรอิสระ ในการให้ความรู้ความเข้าใจและร่วมตรวจสอบองค์กรให้เกิดความโปร่งใสพร้อมทั้งเน้นกลไกการมีส่วนร่วมจากภาคประชาชนในการตรวจสอบกระบวนการดำเนินการบริหารจัดการท้องถิ่นทุกขั้นตอน

3. รูปแบบการป้องกันการทุจริตในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกลไกพุทธบูรณาการ ประกอบด้วยการดำเนินการใน 2 ระดับคือ (1) ระดับบุคคล ใช้หลักโลกบาลธรรม (หิริ โอตัปปะ) เป็นกลไกในการบูรณาการ เพื่อปลูกและปลุกจิตสำนึกของบุคคลในองค์กรให้เกิดความละอายต่อความชั่ว และเกรงกลัวต่อผลของการประพฤติชั่วพร้อมทั้งปลูกฝังค่านิยมคุณธรรมจริยธรรมซึ่งเป็นการพัฒนาที่จุดเริ่มต้นของคน (2) ระดับองค์กร ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ซึ่งเป็นหลักธรรมที่ใช้ในการปกครอง เพื่อให้องค์กรเกิดความเข้มแข็ง มีความสามัคคีของหมู่คณะ ให้เกียรติซึ่งกันและกัน ปฏิบัติตามกฎระเบียบ เน้นความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ยึดหลักขนบธรรมเนียมประเพณีและศาสนาเป็นกลไกบูรณาการร่วมกับหลักธรรมาภิบาล ขับเคลื่อนการบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้โปร่งใสปราศจากการทุจริตอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ : การป้องกันการทุจริต, กลไกพุทธบูรณาการ

ABSTRACT

Objectives of this research were to: 1. study general context of organization administration soliciting corruption in Thai society, 2. study a model procedure of corruption prevention in local administrative organizations by the Buddhist method, and 3. to propose a model for corruption prevention in local administrative organizations by means of Buddhist integrative mechanism

Methodology was the qualitative method collecting data from document and anti-corruption network by state mechanism and in-depth-interviewing 30 key informants, purposefully selected from state and private sectors and 5 high ranking administrators from head department and people from 4 provinces with administrative organizations that received the Gold Phrapokklao Award. Data were also collected from 9 participants in Focus Group Discussion to cross-check the findings and data were analyzed by descriptive interpretation.

Findings were as follows:

1. General context that solicits corruption in Thai society could be Divided into two levels: 1) personal level; state personnel do not understand the rules and regulations so they use positions for bribery solicitation for themselves and their associates, lacking of virtuous consciences in practicing duties. People also like to pay bribery to state personnel for the good and fast services. So they see that bribery is normal, not personal involvement. Those who made complaint against bribery dared not disclose the names people involved, mentioned only organizations. These contexts made corruption scrutiny difficult to check, 2) organizational level; Owing to bureaucratic system was complicated, so that state personnel use this gap to seek for unprofitable bribery for themselves. Some cases the rules and regulations were set so that the right persons could not perform their duties. Internal checking mechanism was not efficient. External corruption control mechanisms and judicial process were slow, not right to minute. Punishment by law and by society were not tough enough.

2. Corruption prevention of local administrative organizations according to Buddhism was that local administrative organizations had transparency and

participation management in line with national strategy of corruption prevention emphasizing good governance, particularly the transparency with indicators set forward by Phrapoklao Institute and dividing the corruption prevention into 2 levels: 1) personal level; emphasizing values and attitudes of personnel to abide by the virtuous morality and observing the five precepts and live the life by the Sufficiency Economy Philosophy, 2) 0rganizational level; administration by good governance, coordinating with independent agencies to generate common knowledge to check the organization for transparent and participatory action from people in every step.

3. A model of corruption prevention in local administrative organizations by Buddhism integrative mechanism consisted of two internal Administrative levels: 1) personal level; integrating Lokapaladhamma; the virtues that protect the world, (Hiri, moral shame and Ottappa, moral dread) as generating mechanism to implant the consciences of personnel in organizations to enhance moral shame and moral dread, to be afraid of the consequences of bad doing and implanting the morality consciences that is the starting point of human development, 2) organizational level; integrating Apparihaniyadhamma 7; the virtues for administration leading to only prosperity and strength, harmony of the group, elder respect, abiding rules and regulations, total responsibility and practicing along religious, good and well-believed traditions and cultures. By integrating these virtues along with good governance as driving mechanism, local administrative organizations would be sustainable corruption-free organizations.

Keywords: Corruption Prevention, Buddhism Integrative Mechanism

1. บทนำ

การคอร์รัปชั่นเป็นปัญหาที่มีความสำคัญที่สุดประการหนึ่งของหลายประเทศ โดยมีระดับและความรุนแรงที่เพิ่มมากขึ้นและสลับซับซ้อนมากขึ้นตามลำดับ แม้ว่าหลายประเทศได้ก้าวเข้าสู่ความทันสมัย มีระบบการบริหารราชการที่ทันสมัย มีการรณรงค์จากองค์กรของรัฐหรือองค์กรอิสระต่างๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ที่ต่างเห็นพ้องกันว่าการคอรัปชั่นเป็นปัญหาที่นำไปสู่ความยากจน และเป็นอุปสรรคที่ขัดขวางการพัฒนาอย่างแท้จริง (Eak Tangsapwattana, 2011) รวมไปถึงการทุจริตระหว่างประเทศมีรูปแบบซับซ้อนมากขึ้น อันเป็นผลมาจากความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการสื่อสารและคมนาคมไร้พรมแดน ที่เอื้อให้การทำทุจริตได้ง่าย รวดเร็ว และตรวจจับได้ยากยิ่งขึ้น

ปัจจัยหลักที่ส่งผลให้เกิดปรากฏการณ์การทุจริตคอรัปชั่นอย่างต่อเนื่องและรุนแรงขึ้นเป็นลำดับ พบว่า มี 2 ประการหลัก คือ ปัจจัยภายใน ได้แก่ การขาดประสิทธิภาพในการขับเคลื่อนการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะในหน่วยงานของภาครัฐและภาคการเมือง ซึ่งภาคการเมืองมีการผูกอำนาจในการบังคับใช้นโยบาย ในส่วนของหน่วยงานภาครัฐ พบว่า ยังประสบปัญหาการทำงานที่ขาดการบูรณาการ เนื่องจากปัจจัยในด้านกรอบของกฎหมาย กฎระเบียบและข้อบังคับของแต่ละหน่วยงาน อีกทั้งหน่วยงานเหล่านี้ ขาดกลไกการติดตามและตรวจสอบการทุจริตที่มีประสิทธิภาพ ส่วนปัจจัยภายนอก ได้แก่ การขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต แม้ว่าในปัจจุบันจะได้มีความตื่นตัวในเรื่องของการทุจริต แต่โอกาสในการที่ประชาชนจะได้เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐยังคงถูกจำกัด ด้วยเหตุนี้ ส่งผลให้การดำเนินงานด้านการขับเคลื่อนนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตขาดความต่อเนื่องและล่าช้า (Prachak Kongdeerati, 2014)

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา การป้องกันการทุจริตในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกลไกพุทธบูรณาการ เพื่อศึกษาถึงสภาพการเอื้อประโยชน์และการป้องกันการทุจริตขององค์กรปกครองท้องถิ่นต้นแบบตามแนวพระพุทธศาสนา ตลอดจนนำเสนอรูปแบบการป้องกันการทุจริตในโดยการใช้กลไกทางพระพุทธศาสนา อันจะเป็นทางออกที่ดีและสามารถแก้ปัญหาการทุจริตที่มีในสังคมไทยได้ในระยะยาวและให้คนในสังคมได้ตระหนักถึงการมีส่วนร่วมกันในทุกภาคส่วนในการแก้ปัญหาการทุจริตได้อย่างยั่งยืนต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อวิเคราะห์สภาพการเอื้อประโยชน์ต่อการทุจริตที่มีต่อสังคมไทย

2.2 เพื่อศึกษารูปแบบการป้องกันการทุจริตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้นแบบตามแนวพระพุทธศาสนา

2.3 เพื่อเสนอรูปแบบการป้องกันการทุจริตในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกลไกพุทธบูรณาการ

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 ศึกษาจากเอกสาร ได้แก่หลักพุทธธรรมที่ปรากฏในคัมภีร์พระไตรปิฎก เอกสารวิชาการ ตำรา งานนิพนธ์ บทความ วารสาร งานวิจัย และสื่ออิเล็กทรอนิกส์

3.2 เก็บข้อมูลจากการประชุมเสวนาซึ่งอาศัยกลไกภาครัฐเป็นเครื่องมือในการดำเนินการ โดยมีผู้เข้าร่วมเสวนาในระดับนโยบายจากผู้บริหารระดับสูงของกระทรวงมหาดไทย และระดับปฏิบัติการ โดยระดมความคิดเห็นจากบุคลากรของภาครัฐ/เอกชน/ประชาชน ประมาณ 1,400 คน

3.3 ศึกษาโดยใช้เทคนิคการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้วยการใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ไม่มีการกำหนดกฎเกณฑ์เกี่ยวกับคำถามและลำดับขั้นตอนการสัมภาษณ์ไว้ล่วงหน้า เป็นการพูดคุยสนทนาตามธรรมชาติ ตอบแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเพื่อเก็บข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลสำคัญภายใต้บรรยากาศของการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน ซึ่งแบบสัมภาษณ์มีความแตกต่างกันตามอำนาจหน้าที่ของผู้เก็บข้อมูลเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้บริหารและบุคลากรในระดับพื้นที่ที่มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับรางวัลพระปกเกล้าทองคำด้านความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ 4 จังหวัด (เทศบาลตำบลอุโมงค์ จ.ลำพูน, เทศบาลเมืองแม่เหียะ จ.เชียงใหม่, เทศบาลเมืองสีคิ้ว จ. นครราชสีมา, องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุพรรณบุรี) โดยผู้ให้ข้อมูลในแต่ละพื้นที่รวมทั้งสิ้นจำนวน 30 รูป/คน ประกอบด้วยพระภิกษุ ผู้บริหารและบุคลากรที่เกี่ยวข้องขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้บริหารส่วนราชการที่เกี่ยวข้องในระดับพื้นที่ ได้แก่ ท้องถิ่นจังหวัด ป.ป.ช.จังหวัด ศูนย์ดำรงธรรมจังหวัด ธรรมาภิบาลจังหวัด และกลุ่มผู้บริหารระดับสูง หรือผู้ทรงคุณวุฒิในส่วนกลางจำนวน 5 คน ประกอบด้วย รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ อธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ เลขาธิการสถาบันพระปกเกล้าและกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

3.4 การสนทนากลุ่มเฉพาะเพื่อตรวจสอบและยืนยันความถูกต้องของรูปแบบงานวิจัยโดยผู้ทรงคุณวุฒิเชี่ยวชาญจำนวน 9 รูป/คน

4. ผลการวิจัย

4.1 สภาพการเอื้อประโยชน์ต่อการทุจริตที่มีต่อสังคมไทย พบว่า รูปแบบการทุจริตมีการพัฒนาตลอดเวลาซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งการศึกษาวิจัยเป็น 2 ระดับ คือ

1) ระดับบุคคล ได้แก่ บุคลากรของรัฐขาดความรู้ความเข้าใจ ระเบียบแนวทางปฏิบัติตามระเบียบกฎหมาย การใช้ตำแหน่งหน้าที่แสวงประโยชน์หรือเอื้อประโยชน์ให้ตนเองและพวกพ้อง การขาดจิตสำนึกด้านคุณธรรมจริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ และภาคประชาชนมีค่านิยมจ่ายสินบนให้แก่บุคลากรภาครัฐ เพื่ออำนวยความสะดวกในการรับบริการ เห็นว่าการทุจริตเป็นเรื่องปกติ ไม่เกี่ยวข้องกับตนเอง การร้องเรียนไม่กล้าระบุตัวบุคคล แต่ระบุองค์กรเนื่องจากผู้ร้องเรียนเกรงกลัวภัยและอิทธิพลถึงตนและครอบครัว ทำให้กลไกการตรวจสอบการทุจริตในการหาข้อเท็จจริงเป็นไปได้ยาก

2) ระดับองค์กร เนื่องจากระบบราชการมีขั้นตอนยุ่งยากซับซ้อนทำให้บุคลากรภาครัฐอาศัยช่องว่างของกฎหมาย แสวงหาผลประโยชน์ที่มิควรได้ ในบางกรณีกฎระเบียบที่วางไว้ไม่สอดคล้องกับงานที่ดำเนินการ ทำให้คนสุจริตไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ขั้นตอนการตรวจสอบไม่เอื้ออำนวยต่อผู้ทำหน้าที่ตรวจสอบ เพราะ ถูกครอบงำจากผู้มีอำนาจ ประกอบกับการวางระบบควบคุมภายในขาดประสิทธิภาพ กลไกการตรวจสอบการทุจริตจากหน่วยงานภายนอกกระทำได้ยาก รวมทั้งการผลักดันกรณีทุจริตให้เป็นคดีสู่ศาล และกระบวนการยุติธรรมล่าช้า ไม่ทันการณ์ การลงโทษด้านกฎหมายและด้านสังคมไม่รุนแรง ประการสำคัญคือขาดกระบวนการมีส่วนร่วมจากประชาชนในการป้องกันและต่อต้านการทุจริต

4.2 การป้องกันการทุจริตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้นแบบตามแนวพระพุทธศาสนา พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้นแบบ ได้ดำเนินการบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดนโยบายยุทธศาสตร์ชาติ ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล พร้อมทั้งการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์เสนอขอรับรางวัลพระปกเกล้าทองคำซึ่งเน้นให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องบริหารจัดการด้านความโปร่งใสและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งผู้วิจัยได้ แบ่งรูปแบบการป้องกันการทุจริตเป็น 2 ระดับ ได้แก่ 1) ระดับบุคคล องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้มีการดำเนินการด้วยการปลุกและปลูกจิตสำนึกโดยปลูกฝังค่านิยมและทัศนคติให้บุคลากรมีความรู้ ความเข้าใจ ยึดหลักคุณธรรมจริยธรรมรณรงค์ให้รักษาศีลห้า ดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 2) ระดับองค์กร ด้วยการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารจัดการองค์กร ประสานงานกับองค์กรอิสระ ในการให้ความรู้ความเข้าใจและร่วมตรวจสอบองค์กรให้เกิดความโปร่งใสพร้อมทั้งเน้นกลไกให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมจากภาคประชาชนในการตรวจสอบกระบวนการดำเนินการบริหารจัดการท้องถิ่นทุกขั้นตอน

4.3 รูปแบบการป้องกันการทุจริตในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกลไกพุทธบูรณาการ แบ่งเป็น 2 ระดับ ดังนี้ 1) ระดับบุคคล การป้องกันการทุจริตต้องเริ่มที่ตัวบุคคลด้วยการปลุกและปลูกจิตสำนึก โดยเสริมสร้าง บูรณาการกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คือ หลักโลกบาล หรือหิริโอตตัปปะเป็นธรรมะสำคัญที่นักปกครองหรือบุคคลใช้ควบคุมจิตใจมนุษย์ให้อยู่ในความดี ใช้ในการดำเนินชีวิตและการอยู่ร่วมกันของคนในสังคม การดำเนินงานและการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรมีหิริโอตัปปะ ซึ่งเมื่อจำแนกคำว่า หิริ หมายถึง ความละอายต่อบาปละอายต่อการทำความชั่วในเรื่องต่างๆ ได้แก่ การไม่ซื่อสัตย์ การสร้างโอกาสในทางผิด การประพฤติมิชอบ การเลือกปฏิบัติต่อการใช้อำนาจหน้าที่ในทางที่ผิด

2) ระดับองค์กร ด้วยการนำหลักอปริหานิยธรรม 7 เป็นกลไกพุทธบูรณาการในการบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควบคู่กับหลักธรรมาภิบาล ได้แก่ (1) หลักนิติธรรม (2) หลักคุณธรรม (3) หลักความโปร่งใส (4) หลักการมีส่วนร่วม (5) หลักความรับผิดชอบ (6) หลักความคุ้มค่า และเพื่อให้การบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักธรรมาภิบาลมีประสิทธิภาพ ป้องกันการทุจริตได้อย่างโปร่งใส ควรบูรณาการด้วยหลักธรรมอปริหานิยธรรม 7 ซึ่งเป็นหลักธรรมเพื่อป้องกันความเสื่อมและสร้างความเจริญก้าวหน้าให้กับองค์กรซึ่งเปรียบเสมือนเป็นหลักธรรมาภิบาลตามแนวทางพุทธศาสนาที่ควรค่าแก่การปฏิบัติ 7 ประการ ดังนี้ ข้อที่ 1 การประชุมกันเป็นเนืองนิตย์เป็นหลักของการประชุมหารือและมุ่งฉันทาคติในการอยู่ร่วมกันเชิงสร้างสรรค์อันนำไปสู่มีความเข้มแข็งขององค์กร ข้อที่ 2 พร้อมเพรียงกันประชุมและเลิกประชุม เป็นการแสดงออกทั้งหมู่คณะหรือการพร้อมใจกันเป็นหนึ่งในอันที่สร้างความสามัคคี ข้อที่ 3 ไม่บัญญัติสิ่งที่มิได้บัญญัติ และไม่เลิกล้มสิ่งที่ได้บัยญัติไว้แล้ว ได้แก่ การบริหารจัดการองค์กรให้คำนึงถึงวัฒนธรรมองค์กรว่าสิ่งที่ได้บัญญัติไว้เป็นวัฒนธรรมที่ดีงามควรให้มีการยึดถือเป็นขนบธรรมเนียมประเพณีหรืออีกนัย 4 ให้ความเคารพและรับฟังความคิดเห็นของผู้ใหญ่ ได้แก่ การให้ความเคารพต่อผู้อาวุโส หรือผู้ใต้บังคับบัญชาในองค์กร ข้อที่ 5 ไม่ข่มเหงสตรี เป็นการให้เกียรติสตรี ซึ่งในการบริหารจัดการองค์กรผู้บริหารและบุคลากรจะต้องให้เกียรติซึ่งกันและกัน ข้อที่ 6 เคารพบูชาสักการะเจดีย์ เป็นหลักธรรมในการให้ความเคารพสถานที่ ปูชนียสถาน ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ในการปลุกเร้าให้คนทำความดีและเป็นที่รวมใจของบุคคล ข้อที่ 7 ให้การอารักขาพระภิกษุสงฆ์หรือผู้ทรงศีล เปรียบเสมือนกับการให้ความคุ้มครองรักษาคนดีมีคุณธรรม เช่น คุ้มครองผู้ที่ประพฤติตนสุจริตและปราบปรามการทุจริต

5. อภิปรายผล

5.1 สภาพการเอื้อประโยชน์ต่อการทุจริตที่มีต่อสังคมไทย สาเหตุของการทุจริตคอรัปชั่นในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า มีสาเหตุมาจากการขาดความซื่อสัตย์และคุณธรรมจริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการหรือ เจ้าหน้าที่ภาครัฐ ทั้งนี้เป็นเพราะข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ ภาครัฐ มีความเห็นแก่ตัว มีความโลภ ขาดการยับยั้งชั่งใจ ขาดจิตสำนึก ขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ มีค่านิยมที่ผิด ไม่คำนึงถึงความถูกต้อง เห็นแก่ผลประโยชน์ของตนเอง มากกว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของจิตินันท์ (Chitinan Sukhiket, 2010) ได้วิจัยเรื่อง แนวทางป้องกันทุจริตในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของอำเภอปากช่อง จังหวัด นครราชสีมาผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการขาดคุณธรรม จริยธรรมของคนใน สังคมไทย เนื่องจากขาดการปลูกฝังตั้งแต่วัยเด็ก และการ มีค่านิยมความเชื่อ วัฒนธรรมการปฏิบัติที่ไม่ถูกต้อง โดยเห็นว่าความร่ำรวยเป็นสิ่งที่ดีงาม สังคมยอมรับนับหน้า ถือตา ทำให้เกิดรากเหง้าของการแสวงหาโอกาสที่ทำให้ ร่ำรวยขึ้นทุกวิถีทาง โดยไม่คำนึงถึงวิธีการที่ได้มาว่า ถูกต้องหรือไม่ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของผาสุก (Pasuk Pongpachit, 2014) ได้วิจัยเรื่อง คอรัปชั่นในภาครัฐ : ความเห็นและประสบการณ์ในครัวเรือน ผลการวิจัยพบว่า สาเหตุการ คอรัปชั่นของข้าราชการเป็นเพราะเงินเดือนของ ข้าราชการไม่เพียงพอ แรงจูงใจทางวัตถุนิยมที่เกิดจาก ค่านิยมทางสังคมก็บุคลากร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบางส่วนต้องการเงินทอง ตลอดจน สภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรม เกี่ยวกับการแสดงออกในทางวัตถุนิยม

5.2 รูปแบบการป้องกันการทุจริตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้นแบบตามแนวพระพุทธศาสนา การป้องกันการทุจริตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามแนวพระพุทธศาสนานั้น ต้องสอดแทรกหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเข้าสู่ตัวบุคคลที่เป็นเจ้าพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วิธีที่ดีที่สุด คือ การทำให้บุคคลเหล่านั้นตระหนักในหน้าที่ของตน มีหน้าที่อะไร ควรทำหน้าที่นั้นให้ดีที่สุด และต้องมีความสุจริต 3 ประการ ได้แก่ 1. ไม่บกพร่องต่อหน้าที่ 2. ไม่ละเว้นหน้าที่ 3. ไม่ทุจริตต่อหน้าที่สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิตินันท์ (Chitinan Sukhiket, 2010) ได้วิจัยเรื่อง แนวทางป้องกันทุจริตในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของอำเภอปากช่อง จังหวัด นครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่าให้แนวทางป้องกันการทุจริตไว้ ว่า คณะผู้บริหารต้องยึดหลักคุณธรรม และยึดความ ถูกต้องตามระเบียบกฎหมาย สร้างจิตสำนึกและเป็น ตัวอย่างให้กับบุคลากร ในส่วนของข้าราชการ เจ้าหน้าที่ประการแรก ไม่บกพร่องต่อหน้าที่ ข้าราชการ เจ้าพนักงาน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องอุทิศตนในการปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มกำลังความสามารถ เมื่อได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่ใด จะต้องทำหน้าที่นั้นอย่างดีที่สุด เพื่อไม่ให้เกิดความบกพร่องเสียหายแก่งานในหน้าที่

5.3 รูปแบบการป้องกันการทุจริตในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยใช้กลไกพุทธบูณรณาการ ความตื่นตัวของบุคคลในการสร้างความรู้ ความเข้าใจในเรื่อง ผลกระทบจากปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน และรู้ถึงบทบาทของตัวเองในการที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในเรื่องการ

ต่อต้านปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันแล้ว ส่วนนี้ผู้วิจัยมีความเชื่อมั่นว่า จะเป็นพื้นฐานที่สำคัญ ทั้งนี้ รวมไปถึง เป้าหมายหลัก การพัฒนาอบรมบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องเน้นเรื่อง ความโปร่งใส เจาะลึกลงไป ถึงหลักธรรมาภิบาล มุ่งให้ความสำคัญเรื่อง จริยธรรมสอดคล้องกับงานวิจัยของสุรศักดิ์ (Surasak Toprateep, 2010) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ธรรมาภิบาลในการบริหารงานคลังขององค์การบริหารส่วนตำบล ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์การบริหารส่วนตำบลมีธรรมาภิบาลในการบริหารงานคลังในระดับมาก โดยเรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักการมีส่วนร่วม หลักความสำนึกรับผิดชอบหลักความโปร่งใส หลักประสิทธิภาพ และหลักการควบคุมการคอร์รัปชัน

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) แต่งตั้งคณะทำงานในระดับชาติ เพื่อติดตามประเมินการดำเนินงานและทำวิจัย การดำเนินการตามนโยบายแผนยุทธศาสตร์ชาติอย่างจริงจัง

2) ภาครัฐควรดำเนินการตามหลัก 3 ป. 2 ย. (ปลูกฝัง ป้องกัน ปราบปราม ยกย่องชมเชย ยึดหลักการบังคับใช้กฎหมาย)

3) ควรกำหนดหลักสูตรภาคบังคับปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมด้วยหลักธรรมต่างๆ เพื่อปลูกจิตสำนึกของบุคคลโดยให้จัดอยู่ในหลักสูตรการเรียนการสอนทุกระดับชั้น

4) องค์กรตุลาการต้องพิจารณาคดีทุจริตอย่างรวดเร็ว พร้อมทั้งพัฒนาปรับปรุงกฎหมายให้มีบทลงโทษรุนแรงมากขึ้นให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน

5) หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรเร่งดำเนินการรณรงค์การป้องกันและปราบปรามการทุจริตอย่างจริงจังสนับสนุนการสร้างสังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริต

6.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1) อปท. ต้องกำหนดนโยบายการสร้างเสริม คุณธรรมจริยธรรม ความซื่อสัตย์สุจริตให้แก่บุคลากร โดยเริ่มปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมจากสถาบันครอบครัว และสถาบันการศึกษาส่งเสริมค่านิยม ยึดคุณธรรม จริยธรรมในการดำเนินชีวิต

2) นำนโยบายรัฐบาลเป็นแนวทางปฏิบัติให้เห็นผลอย่างเป็นรูปธรรมพร้อมทั้งใช้กลไกศาสนาเป็นเครื่องมือกระตุ้นปลุกจิตสำนึก

3) กระบวนการคัดเลือกบุคคลเข้าสู่ระบบต้องมี ขั้นตอนการกลั่นกรอง โดยนำเกณฑ์คุณธรรมจริยธรรมมาพิจารณาควบคู่กับองค์ความรู้

4) องค์กรอิสระบูรณการความร่วมมือกำกับดูและตรวจสอบระบบการปฏิบัติหน้าที่ของภาครัฐอย่างจริงจัง

References

Charuwan Sukhumalapong. (2013). *Trend on Corruption in Thailan*. (Research Report). Secretariat Office of House of Representatives. Bangkok.

Chitinan Sukhiket. (2010). *Trend on Anti-Corruption in Local Organization of Pakchong District.* (Research Report). Khonkaen:Local Administration College, Khonkaen University.

Eak Tangsapwattana and staffs. (2011). Guidelines for applied international standard for anti-corruption of Thailand, *Anti-Corruption Academic Journal*, *4*(1), 74-75.

Office of the National Anti-Corruption Commission. (2014). *Handbook for Buddhist Corruption Training Curriculum in Secondary School level*. Cooperation between Office of the National Anti-Corruption Commission and Mahachulalongkornrajavidayalaya University.

Office of the National Anti-Corruption Commission. (2014). *Strategy for Anti-Corruption, Step 2 for 2556-2560*. Nonthaburi. Corruption Protection Office.

Pasuk Pongphaichit and staffs. (2014). *Corruption in the Public Sector: Opinions and Experiences of Households*. (Research Report). Research Supporting Fund Office.

Prateep Makmitra. (2007). *Ethics of Higher Education Institutions Executives* (Doctor of Thesis). Post Graduate School. Silapakorn University.

Raksa Sudsenphom. (2014). *Factors effects on Success of Decentralization to Local Administration Organization of Lower Northeast of Thailand* (Doctor of Thesis). Post Graduate School: Mahachulalongkornrajavidayalaya University.

Surasak Toprateep. (2010). *Good Governance of Public Finance Management of Sub-District Local Administrative Organization.* (Doctor of Thesis). Post Graduate School: Ramkhamhaeng University.

การจัดการสินค้าชุมชนตามวิถีพุทธในจังหวัดกาญจนบุรี

THE MANAGEMENT OF THE COMMUNITY PRODUCT IN LINE WITH THE BUDDHIST WAY IN KANCHANABURI PROVINCE

พระจิตศิลป์ เหมรัสี (อภิรักษ์มนตรี)* ประเสริฐ ธิลาว**
พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตฺติปญฺโญ***
Phra Jitsil Hemarangsi (Apilukmontri), Praseat Thilao,
Phrakhrusangkharak Kiettisak Kittipaññ

บทคัดย่อ

บทความวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์คือ 1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของการจัดการสินค้าชุมชนในจังหวัดกาญจนบุรี 2. เพื่อศึกษาวิธีการจัดการสินค้าชุมชนให้เป็นตามวิถีพุทธ และ 3. เพื่อเสนอรูปแบบการจัดการสินค้าชุมชนตามวิถีพุทธในจังหวัดกาญจนบุรี การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยทำการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Analysis) กับการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 25 รูป/คน ทำการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) กับผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 รูป/ท่าน

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพทั่วไปของการจัดการสินค้าชุมชนในจังหวัดกาญจนบุรี พบว่า การจัดการสินค้าชุมชนตามหลักการบริหาร 4M คือ บุคลากร การเงิน วัสดุและอุปกรณ์ และการจัดการ หัวใจหลัก คือ บุคลากรที่เข้ามาทำหน้าที่ต่าง ๆ ทั้ง 4 ด้านนี้ เป็นหลักสำคัญของความสำเร็จในทุกมิติของ

* Master of Arts Program in Buddhist Studies Department of Buddhist Studies Department of Political Science Faculty of Social Sciences Mahachulalongkornrajavidyalaya University

** Department of Political Science Faculty of Social Sciences Mahachulalongkorn-rajavidyalaya University

*** Department of Political Science Faculty of Social Sciences Mahachulalongkorn-rajavidyalaya University

การจัดการสินค้าชุมชนในจังหวัดกาญจนบุรี ด้านบุคลากร ในการทำงานให้ประสบความสำเร็จนั้น ความร่วมมือของบุคลากรเป็นสิ่งสำคัญมาก ดังนั้นการจัดการสินค้าชุมชนถ้ามีความตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาบุคลากรในตำแหน่งหน้าที่ต่าง ๆ ขององค์กรนั้น ก็ควรที่จะมีการกำหนดแนวทางการพัฒนาบุคลากรไว้ในประเด็นยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาสินค้าชุมชน เพื่อการนำกลุ่มสินค้าชุมชนให้ขับเคลื่อนแบบองค์รวม ด้านการเงิน กลุ่มสินค้าชุมชน หรือ ธุรกิจย่อย ที่เป็นองค์ประกอบสำคัญของแต่ละสังคมด้วยสิ่งเล็ก ๆ เหล่านั้น มีความดีงาม ความพอดี เป็นหลักแฝงอยู่ และเมื่อกลุ่มสินค้าชุมชน หรือ ธุรกิจชุมชนขนาดเล็กมีแรงขับเคลื่อนไปข้างหน้าพร้อม ๆ กันนั้น หมายถึง การพัฒนาประเทศชาติด้วยความยั่งยืน ด้านวัสดุและอุปกรณ์ การผลิตสินค้าชุมชนที่คำนึงถึงการประหยัดทรัพยากรธรรมชาติและช่วยรักษาสภาพแวดล้อม แนวคิดนี้สอดแทรกเข้ามาอยู่ในกลยุทธ์ทางการตลาด เนื่องจากในปัจจุบันตลาดโลกให้การตอบรับกับผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม หรือ ผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติเป็นอย่างมาก ด้านการจัดการ การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น ไม่ว่าท้องถิ่นในเมืองหรือในชนบท จะมีบุคลากรที่มีความรู้ และประสบการณ์ที่สั่งสมกันต่อ ๆ มาสามารถช่วยแก้ปัญหาหรือเสนอแนะสิ่งที่ถูกต้อง เหมาะสมกว่าได้ในหลายเรื่อง ดังนั้น การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น องค์คณะอื่น จะช่วยให้การทำงานสำเร็จได้โดยง่าย ทั้งนี้เนื่องจากว่าองค์ความรู้ในท้องถิ่นนั้น เป็นความรู้ที่เกิดจากการปฏิบัติจริงที่สืบทอดกันมา

2. วิธีการจัดการสินค้าชุมชนให้เป็นตามวิถีพุทธ ด้านบุคลากร วางคนให้ถูกกับงาน มีปัญญา ต้องมีความอดทน อดกลั้น ขยัน มีความสามัคคี ความตั้งใจในการสร้างผลประโยชน์ให้กับกลุ่มสินค้าชุมชน ด้านการเงิน ความซื่อสัตย์ ความอดทน การเสียสละและแบ่งปัน ขยันหา รู้จักรักษา รักษาสัจจะ ติดตามผลการดำเนินงานของกลุ่มสินค้าชุมชน และบริหารจัดการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กลุ่มสินค้าชุมชนกำหนดไว้ ด้านวัสดุและอุปกรณ์ สามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลและเสนอความคิดเห็นต่าง ๆ เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น และรู้จักประมาณในการใช้จ่ายทรัพย์ สามารถสร้างและรักษาสัมพันธ์ภาพที่ดีกับสมาชิกในทีมได้ ด้านการจัดการ รู้และเข้าใจถึงวิสัยทัศน์และเป้าหมายของกลุ่มสินค้าชุมชน เพื่อกำหนดบทบาทหน้าที่ของสมาชิกในทีมให้สามารถตอบสนองวิสัยทัศน์ของกลุ่มสินค้าชุมชน

3. รูปแบบการจัดการสินค้าชุมชนตามวิถีพุทธในจังหวัดกาญจนบุรี ตามหลักอิทธิบาท 4 ด้านบุคลากร ตามหลักฉันทะ ได้แก่ คนที่มีจิตสาธารณะสูงทำเพื่อส่วนรวมเป็นหลักตามหลักวิริยะ ได้แก่ ความสำนึกเรื่องความถูกต้องการตอบแทนชุมชน สังคม หลักจิตตะ ได้แก่ บุคคลที่พร้อมช่วยเหลือเกื้อกูลกันในกลุ่ม ตามหลักวิมังสา ได้แก่ บุคคลที่ทำงานละเอียดถี่ถ้วนปฏิบัติตามกฎระเบียบ ด้านการเงิน ตามหลักฉันทะ ได้แก่ จิตสำนึกในความสุจริต รู้จักและเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตน ตามหลักวิริยะ ได้แก่ ออมทรัพย์เพื่อการผลิตเก็บเงินทุกเดือน ตามหลักจิตตะ ได้แก่ การเสียสละและแบ่งปันซื่อสัตย์ ตามหลักวิมังสา ได้แก่ จัดทำบัญชีด้วยความละเอียดเรียบร้อยด้าน

วัสดุและอุปกรณ์ ตามหลักฉันทะ ได้แก่ ผลิตด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะ ตามหลักวิริยะ ได้แก่ รักษาคุณภาพสินค้าให้สม่ำเสมอ ตามหลักจิตตะ ได้แก่ กลุ่มสินค้าชุมชนต้องรู้จักใช้ทรัพยากรให้คุ้มค่า ตามหลักวิมังสา ได้แก่ ไม่ผลิตสินค้าตามกระแส เพราะไม่มีความยั่งยืนในระยะยาว และด้านการจัดการ ตามหลักฉันทะ ได้แก่ สินค้าชุมชนผลประโยชน์เพื่อมาดูแลชุมชน ตามหลักวิริยะ ได้แก่ สร้างความสามัคคีในสมาชิกชุมชน ตามหลักจิตตะ ได้แก่ รู้ตน รู้ประมาณ รู้หลักการตลาด ตามหลักวิมังสา ได้แก่ สามารถประเมินประสิทธิภาพการทำงานของกลุ่มสินค้าชุมชนโดยเปรียบเทียบ กับวิสัยทัศน์และเป้าหมายของกลุ่มสินค้าชุมชนได้อย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ: การจัดการ สินค้าชุมชน วิถีพุทธ

ABSTRACT

The Dissertation objectives are to study the generality of local products management in Kanchanaburi Province. Secondly is to study for potential approach to develop local products management by using Buddhism ways. Thirdly, is to propose a method of management the local products by using Buddhism way.

The methodology used in this thesis are Qualitative Research by Documentary Analysis cooperated with In-depth Interview from Key Informants total 25 people. By using Focus Group Discussion with 9 experts.

The Research Results

1. Generality of local products management in Kanchanaburi Province can be described into 4 points/aspects which are Strength, Weakness, Problem, and Threat as below explanatory. Strengths are 1) The local products are unique in each area. 2) The variety of material, culture, folk wisdom in the area create a gorgeously modest. 3) The items can be developed to be local tourist market. Weaknesses are 1) Human resources / local workers have no production standard due to they have no use of technology to apply in their production process. 2) The producer cannot create "Product Image" for their items like "Made in Japan". 3) There is no successor who intend to inherit the local wisdom. Threats are 1) Lacking of Unity in community. 2) Lacking of Support from people in same community. 3) People need to do farming periodically, therefore, no labor to produce the local products to the market continuously. Opportunities are 1) Specific local products are ate from local material, local skill, local life style. 2) The products can be develop to be gift or souvenirs. 3) The products are local handmade showing local wisdom and artistic taste in the area. 4) Reacting to the local tourist policy. Local products management by implementing 4M which are Man, Money, Material and Method. The key success factor is "Man" who implement the 4M in every dimension in managing local products in Kanchanaburi Province.

2. Methodology in managing local products in Kanchanaburi Province by using Buddhism way: There are many Buddhism principles which can be applied to

our day-to-day life or even high level management. With only single principle, it can be applied with management system in international range. Research has brought Dharma principle which conform to management system which consist of Human Resource (Man) match with 20 Buddhism moral codes. Money Management match with 14 Buddhism moral codes. Material Management match with 8 Buddhism moral codes. Management match with 21 Buddhism moral codes.

3. Type of managing local products by Buddhism ways by Ittibath Four (path of accomplishment, basis for success) Managing people by Chanta (Passion), for example, the high public charity mind people will have passion to so something aiming for public interest. By Viriya (Attempt), for example, the people in community can stay in their home town work and earn, no need to relocation to somewhere else. By Jitta (Dedication), for example, people will always ready to support others. By Vimangsa (Investigation), for example, people will work accurately, do the assignment as per rules/regulations. In terms of Money Management, by Chanta (Passion), they can list the reasonable price for the product with a mind of dedicating, sharing and honest. By Viriya, people will save up their earning every month. By Jitta, the people will be honest and faithful. By Vimangsa, people will do the book-keeping with neat, tidy and accurately. In terms of Material and Equipment, by Chanta, people will produce the unique local items by local wisdom. By Viriya, people will always maintain their products quality. By Jitta, production will concerned about environment. By Vimangsa, people will not follow the face-pace trend as it is not endure for the product. In terms of Management, by Chanta, it will create unity in the community. By Viriya, the business will be for social interest to the community. By Jitta, know thyself, know ones' ability, know market strategy. By Vimangsa, learning to know the future trend of the business and prepare team for going further.

Keywords: The Management The Community Product The Buddhist Way

1. บทนำ

การประชุมพระสังฆาธิการ ตามมติมหาเถรสมาคม ที่ 143/2546 ครั้งที่ 1/2558 ได้มีนโยบายเพื่อดำเนินงานด้านพระศาสนาให้เป็นไปอย่างมีระบบ ให้เป็นที่เจริญศรัทธาของสาธุชนและได้หารือในประเด็นและโครงการสำคัญต่าง ๆ โดยมีโครงการที่น่าสนใจ ดังนี้ ด้านการเผยแผ่มีโครงการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการสาธารณสงเคราะห์มีโครงการศูนย์การเรียนรู้และฝึกอาชีพโดยมีวัดเป็นศูนย์กลาง พร้อมกันนี้ได้กำชับให้คณะสงฆ์นำนโยบายไปปฏิบัติเพื่อความยั่งยืนของพระพุทธศาสนา (Sangha Manual, 2015)

ในอดีตประเทศไทยเป็นประเทศที่สงบสุขมีวิถีทางการดำเนินชีวิตที่เรียบง่าย มีประเพณีวัฒนธรรมที่ดีงาม มีภูมิปัญญาแต่ละท้องถิ่นแต่ละภูมิภาคที่แตกต่างกันไป ในปัจจุบันจึงได้มีการส่งเสริมความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนเป็นงานที่สำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาประเทศ การสนับสนุนโครงการจากภาครัฐจึงมีจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนาความรู้ ความสามารถเพื่อให้ประชาชนมีทักษะในการประกอบอาชีพสร้างงานและผลผลิตให้กับชุมชนนั้นๆอย่างยั่งยืนโดยใช้ทรัพยากรแต่ละชุมชน ดังนั้นจึงมีการก่อตั้งโครงการขึ้นอย่างมาก เช่น โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ เป็นแนวทางอันหนึ่งที่จะสร้างความเจริญให้แก่ชุมชน ทำให้ชุมชนสามารถสร้างรายได้ให้แก่ตนเอง สามารถที่จะพึ่งพาตนเองและยังยกระดับฐานะความเป็นอยู่ของคนในชุมชนให้ดีขึ้น อาศัยการผลิตและการจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นให้กลายเป็นสินค้าที่มีคุณภาพ มีจุดเด่นและจุดขายที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่นเพื่อให้เป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ช่วยสร้างรายได้ให้ประชาชนในพื้นที่ตำบลนั้นๆและยังเป็นการเปิดขุมทรัพย์ทางปัญญาของประชาชนซึ่งจะเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อเป็นการสืบทอดต่อไป จึงถือได้ว่าเป็นการสร้างเศรษฐกิจชุมชนให้เกิดขึ้น เป็นแนวคิดที่สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จ-พระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช (Provincial Community Development Office of Kanchanaburi, 2015)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการจัดการสินค้าชุมชนให้เป็นตามวิถีพุทธในจังหวัดกาญจนบุรีเพื่อให้ทราบถึงหลักการวิธีการและแนวทางการจัดการสินค้าชุมชนให้เป็นตามวิถีพุทธในจังหวัดกาญจนบุรี สินค้าชุมชนที่มีบริบทแตกต่างกันเพื่อป้องกันความล้มเหลวในการปฏิบัติ ผู้วิจัยต้องการเสนอรูปแบบของการจัดการสินค้าชุมชนให้เป็นตามวิถีพุทธในจังหวัดกาญจนบุรี เพื่อความดำรงอยู่ของสินค้าชุมชนและพระพุทธศาสนาอย่างยั่งยืนในสังคมไทยสืบไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของการจัดการสินค้าชุมชนในจังหวัดกาญจนบุรี

2.2 เพื่อศึกษาวิธีการจัดการสินค้าชุมชนให้เป็นตามวิถีพุทธ

2.3 เพื่อเสนอรูปแบบการจัดการสินค้าชุมชนตามวิถีพุทธในจังหวัดกาญจนบุรี

3. วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยดำเนินการสัมภาษณ์ (In-depth Interview) โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ได้แก่กลุ่มผู้บริหารสินค้าชุมชน กลุ่มนักวิชาการทางพระพุทธศาสนา กลุ่มข้าราชการ กลุ่มนักวิชาการ และกลุ่มปราชญ์ชาวบ้านที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสินค้าชุมชน รวมทั้งสิ้นจำนวน 25 รูป/คน และการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ได้แก่ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการจัดการสินค้าชุมชน รวมทั้งสิ้นจำนวน 9 รูป/คน เพื่อศึกษาแนวคิดและวิธีการจัดการสินค้าชุมชนตามวิถีพุทธในจังหวัดกาญจนบุรี เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์ตามวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา ในการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตของเนื้อหาที่ต้องการศึกษาไว้ ดังนี้ การจัดการสินค้าชุมชนตามวิถีพุทธในจังหวัดกาญจนบุรีมุ่งศึกษากระบวนการการจัดการสินค้าชุมชน ด้วยกระบวนการพัฒนาระบบตามวิถีพุทธโดยใช้แนวคิดทฤษฎีการจัดการปัจจัยสี่ (4M) คือ 1) Man คือ ด้านบุคลากร จะใช้คนอย่างไรถึงจะเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลกับงานให้มากที่สุด 2) Money คือ ด้านการเงิน จะจัดสรรเงินอย่างไรให้ใช้จ่ายต้นทุนน้อยที่สุดและให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลมากที่สุด 3) Materials คือ ด้านวัสดุและอุปกรณ์ ในการดำเนินงานว่าจะทำอย่างไรให้สิ้นเปลืองน้อยที่สุด หรือก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด 4) Management คือ การจัดการ คือกระบวนการจัดการควบคุมเพื่อให้งานทั้งหมดเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลอย่างเต็มที่

แนวคิดโครงการสินค้าชุมชนตามวิถีพุทธในจังหวัดกาญจนบุรี ภายใต้หลักอิทธิบาท 4 1) ฉันทะ ได้แก่ มีความรัก พอใจในสิ่งที่ทำนั้น อยากทำสิ่งนั้นให้สำเร็จ อยากให้งานนั้น บรรลุถึงจุดมุ่งหมาย 2) วิริยะ ได้แก่ มีความเพียร มีความอาจหาญแกล้วกล้า บากบั่นไปสู่เป้าหมาย ไม่ย่อท้อ ต่ออุปสรรค และความยากลำบาก 3) จิตตะ ได้แก่ ความมีจิตจดจ่อ หรือเอาใจใส่ มีความผูกพันอยู่กับงานนั้น ไม่แปรผันเป็นอื่น 4) วิมังสา ได้แก่ การไตร่ตรองทบทวน ประเมินผลการกระทำงาน

นั้น ๆ อย่างเสมอว่าทำอะไร ไปถึงไหน ยังเหลืองานอีกเท่าไร ตรงต่อวัตถุประสงค์หรือไม่

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ดำเนินการศึกษาเอกสารแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และเอกสารต่างๆ ตามขอบเขตด้านเนื้อหาและลำดับขั้นตอนการวิจัย คือ สภาพการจัดการสินค้าชุมชนในจังหวัดกาญจนบุรี (SWOT) หลักการจัดการองค์กร 4M 1) Man คือ ด้านบุคลากร 2) Money คือ ด้านการเงิน 3) Materials คือ ด้านวัสดุและอุปกรณ์ 4) Management คือ ด้านการจัดการ และหลักพุทธธรรม อิทธิบาท 4 ได้แก่ 1) ฉันทะ 2) วิริยะ 3) จิตตะ 4) วิมังสา ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ รูปแบบการจัดการสินค้าชุมชนตามวิถีพุทธในจังหวัดกาญจนบุรี

4. สรุปผลการวิจัย

4.1 สภาพทั่วไปของการจัดการสินค้าชุมชนในจังหวัดกาญจนบุรี พบว่า การจัดการสินค้าชุมชนตามหลักการจัดการองค์กร 4M ด้านบุคลากร ด้านการเงิน ด้านวัสดุและอุปกรณ์ และด้านการจัดการ ทั้ง 4 ด้านนี้เป็นหลักสำคัญของความสำเร็จในทุกมิติของการจัดการสินค้าชุมชนในจังหวัดกาญจนบุรีเป็นอย่างมาก ดังต่อไปนี้ ด้านบุคลากร ในการทำงานให้ประสบความสำเร็จนั้น ความร่วมมือของบุคลากรเป็นสิ่งสำคัญมาก ดังนั้นการจัดการสินค้าชุมชนถ้ามีความตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาบุคลากรในตำแหน่งหน้าที่ต่าง ๆ ขององค์กรนั้น ก็ควรที่จะมีการกำหนดแนว ทางการพัฒนาบุคลากรไว้ในประเด็นยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาสินค้าชุมชน เพื่อการนำกลุ่มสินค้าชุมชนให้ขับเคลื่อนแบบองค์รวม โดยการพัฒนาบุคลากรจัดเป็นกลยุทธ์และมีมาตรการในการดำเนินการเรื่องต่างๆ เพื่อสร้างกลไกการพัฒนาบุคลากรของกลุ่มสินค้าชุมชน อย่างเป็นระบบในเชิงรุกตามศักยภาพของตนเอง และตามความต้องการของหน่วยงาน เพื่อให้ได้บุคลากรที่มีคุณภาพ มีประสิทธิภาพ ด้านการเงิน ยุคโลกาภิวัตน์ อาจจะมิใช่ยุคที่ดีที่สุดในการพัฒนาของโลกโดยภาพรวม เพราะหากยุคนี้เป็นตัวแทนของการรวมตัวเป็นบริษัทข้ามชาติ เป็นธุรกิจขนาดใหญ่มหาศาล และเป็นยุคที่ผู้ด้อยโอกาสมิได้รับความเสมอภาคตามสิทธิของตนเองแต่เพียงลักษณะเดียวแล้ว ยุคนี้จะเป็นยุคที่ทำลายองค์กร ธุรกิจชุมชน กลุ่มสินค้าชุมชนขนาดเล็กให้สลายตัวไปได้ในไม่ช้า และส่วนเล็ก ๆ หลายส่วน เช่น สถาบันครอบครัว ธุรกิจขนาดย่อม ชุมชนเล็กๆ ก็จะอยู่มิได้ไปด้วย ซึ่งอันที่จริงในยุคนี้ต้องคำนึงถึงหน่วยย่อย ธุรกิจย่อย ที่เป็นองค์ประกอบสำคัญของแต่ละสังคมด้วยสิ่งเล็ก ๆ เหล่านั้นมีความดีงาม ความพอดี เป็นหลักแฝงอยู่ และเมื่อธุรกิจชุมชนขนาดเล็กมีแรงขับเคลื่อนไปข้างหน้าพร้อม ๆ กัน นั้นหมายถึง การพัฒนาประเทศชาติด้วยความยั่งยืน ด้านวัสดุและอุปกรณ์ การผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชนโดยคำนึงถึงการประหยัดทรัพยากรธรรมชาติและช่วยรักษาสภาพแวดล้อม แนวคิดนี้สอดแทรกเข้ามาอยู่ในยุทธศาสตร์การบริหาร เนื่องจากว่าทรัพยากร

ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ต้นไม้ สัตว์ป่า แม่น้ำ ลำคลอง ภูเขา อากาศบริสุทธิ์ ฯลฯ นั้น นับวันแต่จะลดลงหากใช้ไม่ถนอม และไม่บูรณะทดแทน ปัจจุบันมีการนำพลังงานที่มิใช่สิ่งหมดเปลือง อาทิ พลังน้ำ พลังลม พลังแสงอาทิตย์ และพลังคลื่นในมหาสมุทรมาใช้มากขึ้น กลุ่มสินค้าชุมชนต้องรู้จักใช้ทรัพยากรให้คุ้มค่า แนวคิดหนึ่งในเรื่องนี้ คือ 3 Re's คือ Reduce : ใช้ให้น้อยลง, Re-used : ใช้แล้วใช้อีก และ Recycle : ใช้แล้วเปลี่ยนรูปเป็นอย่างอื่นเพื่อใช้อีก ด้านการจัดการ การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdom) ไม่ว่าท้องถิ่นในเมืองหรือในชนบท จะมีบุคลากรที่มีความรู้ และประสบการณ์ที่สั่งสมกันต่อ ๆ มาสามารถช่วยแก้ปัญหาหรือเสนอแนะสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสมกว่าได้ในหลายเรื่อง ดังนั้น การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น องค์คณะอื่น จะช่วยให้งานบางงานสำเร็จได้โดยง่าย ทั้งนี้ เนื่องจากว่าองค์ความรู้ในท้องถิ่นนั้น เป็นความรู้ที่เกิดจากการปฏิบัติจริงที่สืบทอดกันมา และสามารถปรับใช้ในหลายสถานการณ์ได้

4.2 วิธีการจัดการสินค้าชุมชนให้เป็นตามวิถีพุทธ พบว่า วิธีการที่เป็นหลักพุทธธรรมทางพระพุทธศาสนานี้มีมากมายที่จะนำมาใช้ในการจัดการองค์การโดยแม้จะยกมาเพียงหัวข้อธรรมเดียวก็สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับระบบการจัดการ ในด้านต่าง ๆ ในทฤษฎีสากลได้ 1. ด้านบุคลากร (Man) ตามหลักฉันทะ ยอมรับในถึงกฎระเบียบข้อบังคับของกลุ่มสินค้าชุมชน และมีความรู้ ความเข้าใจในหลักการทำงานเป็นมาตรฐาน เดียวกันด้วยความเป็นธรรม ตามหลักวิริยะ แสดงออกถึงการเคารพและไม่ก้าวกายในเรื่องงานและเรื่องส่วนตัวของผู้อื่น และไม่นำทรัพย์สินของกลุ่มสินค้าชุมชนไปใช้เพื่อผลประโยชน์ส่วนตัว ตามหลักจิตตะ ความตั้งใจในการสร้างผลประโยชน์ให้กับกลุ่มสินค้าชุมชน และสามารถสอนแนวทางและหลักปฏิบัติในการทำงานบนพื้นฐานของกลุ่มสินค้าชุมชนให้กับสมาชิกในทีมได้ ตามหลักวิมังสา เป็นตัวอย่างของพนักงานในกลุ่มสินค้าชุมชน ในการใช้หลักซื่อสัตย์สุจริตในการทำงานและดำเนินชีวิตให้อยู่ด้วยกันอย่างเป็นปกติสุขบนหลักความสามัคคี 2. ด้านการเงิน (Money) ตามหลักฉันทะ จิตสำนึกในความสุจริต รู้จักและเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนรวมทั้งสามารถจัดลำดับ ความสำคัญของงานได้ ตามหลักวิริยะ สร้างผลงานที่มีคุณภาพ ถูกต้อง และครบถ้วนตรงตาม วัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่กำหนดไว้ ตามหลักจิตตะ การทำงานให้ตอบสนองต่อเป้าหมายหลักของกลุ่มสินค้าชุมชนช่วยสมาชิกในทีมหาวิธีการทำงาน ติดตามการทำงานเพื่อให้งานประสบผลสำเร็จ ตามหลักวิมังสา ติดตามผลการดำเนินงานของกลุ่มสินค้าชุมชน และบริหารจัดการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กลุ่มสินค้าชุมชนกำหนดไว้ 3. ด้านวัสดุและอุปกรณ์ (Materials) ตามหลักฉันทะ เข้าใจและปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบในส่วนของตนได้เป็น อย่างดีเพื่อส่งเสริมการบรรลุผลสำเร็จของทีม ตามหลักวิริยะ มีส่วนร่วมในการกำหนดภารกิจและเป้าหมายของทีมงาน และสามารถสร้างและรักษาสัมพันธ์ภาพที่ดีกับสมาชิกในทีมได้ ตามหลักจิตตะ หน้าที่รับผิดชอบของทีมงาน หลายทีมที่มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยง

และที่ซับซ้อนได้อย่างมี ประสิทธิภาพ รวมทั้งสื่อสารให้แต่ละฝ่ายเข้าใจอย่างชัดเจน ตามหลักวิมังสา สามารถสื่อสารกับผู้ร่วมทีมเพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เพื่อให้การทำงานของทีมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ 4. ด้านการจัดการ (Management) ตามหลักฉันทะ รู้และเข้าใจถึงวิสัยทัศน์และเป้าหมายของกลุ่มสินค้าชุมชน ตอบสนองวิสัยทัศน์และภารกิจของกลุ่มสินค้าชุมชน ตามหลักวิริยะ อธิบายให้ผู้อื่นเข้าใจถึงวิสัยทัศน์ และเป้าหมายในการทำงานของกลุ่มสินค้าชุมชน ตามหลักจิตตะ สร้างบรรยากาศให้สมาชิกกลุ่มสินค้าชุมชนมีส่วนร่วมและผูกพันต่อวิสัยทัศน์ และภารกิจของกลุ่มสินค้าชุมชนตามหลักวิมังสา สามารถประเมินประสิทธิภาพการทำงานของกลุ่มสินค้าชุมชนโดยเปรียบเทียบ กับวิสัยทัศน์และเป้าหมายของกลุ่มสินค้าชุมชนได้อย่างต่อเนื่อง

4.3 รูปการจัดการสินค้าชุมชนตามวิถีพุทธในจังหวัดกาญจนบุรี พบว่า ด้านบุคลากร ตามหลักฉันทะ ได้แก่ 1) ผู้นำที่เป็นธรรมชาติจะสามารถนำชุมชนได้ 2) จัดสรรให้ทำหน้าที่ตามความถนัด 3) คนที่มีจิตสาธารณะสูงทำเพื่อส่วนรวมเป็นหลัก 4) จ้างแรงงานในชุมชน ตามหลักวิริยะ ได้แก่ 1) สร้างบุคลากรใหม่ ๆ ขึ้นมาทดแทน 2) คนที่ใคร่ครวญด้วยสติ ตามหลักจิตตะ ได้แก่ 1) บุคคลที่พร้อมช่วยเหลือเกื้อกูลกันในกลุ่ม 2) ส่งบุคลากรอบรมเพิ่มเติมความรู้ ตามหลักวิมังสา ได้แก่ 1) บุคคลที่ทำงานละเอียดถี่ถ้วน 2) ปฏิบัติตามกฎระเบียบ 3) ยินดีกับความสำเร็จของสมาชิกและส่งเสริมให้สมาชิกมีความก้าวหน้า ด้านการเงิน ตามหลักฉันทะ ได้แก่ 1) ไม่เป็นหนี้นอกระบบ 2) กองทุนของชุมชนจะมีความมุ่งมั่นตั้งใจมากที่สุด 3) กองทุนภาครัฐสำรองไว้สนับสนุน 4) การเสียสละและแบ่งปันซื่อสัตย์ ตามหลักวิริยะ ได้แก่ 1) ออมทรัพย์เพื่อการผลิตเก็บเงินทุกเดือนรูปแบบเหมือนสหกรณ์แต่เป็นกลุ่มของชุมชน 2) ต้องอดทนกับปัญหาอย่าคาดหวังคืนทุนเร็ว ตามหลักจิตตะ ได้แก่ 1) เมื่อมีรายได้ต้องคืนเงินต้นเข้ากองทุนเสมอ 2) เมื่อมีกำไรนำมาต่อยอดและแบ่งปัน ตามหลักวิมังสา ได้แก่ 1) เรียนรู้ค่าใช้จ่ายให้ครบต้นทุน ค่าแรง ค่าขนส่งค่าซ่อมบำรุงค่าบริหารในส่วนต่าง ๆ 2) จัดทำบัญชีด้วยความละเอียดเรียบร้อย 3) ปฏิบัติตามกฎระเบียบ ด้านวัสดุและอุปกรณ์ ตามหลักฉันทะ ได้แก่ 1) วัตถุดิบต้องอยู่ในชุมชน 2) ผลิตด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะ 3) ศึกษาความยั่งยืนของวัตถุดิบที่จะนำมาใช้ให้เพียงพอ ตามหลักวิริยะ ได้แก่ 1) รักษาคุณภาพสินค้าให้สม่ำเสมอ 2) ใช้วัตถุดิบท้องถิ่นนั้น ๆ ให้สุดความสามารถ ตามหลักจิตตะ ได้แก่ 1) ด้านการผลิตผลิตภัณฑ์ชุมชนต้องดูแลสิ่งแวดล้อม 2) คำนึงเรื่องการขาดแคลนด้านวัตถุดิบเสมอ 3) วัสดุและอุปกรณ์มองจากท้องถิ่นเป็นหลัก ตามหลักวิมังสา ได้แก่ 1) ประมาณในการใช้จ่ายทรัพย์วัสดุและอุปกรณ์ 2) คิดค้นพัฒนาวัตถุดิบเพื่อความยั่งยืนในวิชาชีพ 3) ไม่ผลิตสินค้าตามกระแส เพราะไม่มีความยั่งยืนในระยะยาว ด้านการจัดการ ตามหลักฉันทะ ได้แก่ 1) ใช้หลักเต็มใจทำ แข็งใจทำตั้งใจทำ แล้วก็เข้าใจทำเป็นแรงผลักดัน 2) สร้างความสามัคคีในสมาชิกชุมชน ตามหลักวิริยะ ได้แก่ 1) ธุรกิจเพื่อสังคมผลประโยชน์มาดูแลชุมชน 2) จัดหากองทุน

สำรองให้กับสมาชิกในชุมชน 3) ริเริ่มสิ่งใหม่เพื่อความเป็นผู้นำตลาด ตามหลักจิตตะ ได้แก่ 1) ธุรกิจเพื่อสังคม คือ ชุมชนได้ประโยชน์ได้ดูแลกัน ได้เกิดความรักความสามัคคีกัน 2) สร้างเครือข่ายสินค้าชุมชนเพื่อการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในทุกด้าน 3) รู้ตน รู้ประมาณ รู้หลักการตลาด ตามหลักวิมังสา ได้แก่ 1) ปัจจุบันการตลาดแบบดิจิตอลมีความเติบโตเป็นอย่างมาก 2) มองการตลาดล่วงหน้าว่าจะไปในแนวทางใด 3) สร้างบุคลากรเตรียมไว้รองรับทิศทางการตลาด

5. การอภิปรายผลการวิจัย

5.1 สภาพทั่วไปของการจัดการสินค้าชุมชนในจังหวัดกาญจนบุรี พบว่า สามารถสร้างคุณค่าด้วยงานฝีมือความพิถีพิถันของภูมิปัญญาดั้งเดิมเพื่อความยั่งยืนและการพึ่งพาตนเองด้วยเรื่องราวตำนานรากทางวัฒนธรรมสนองตลาดการท่องเที่ยว มีภูมิทัศน์ที่สวยงาม มีทุนด้านทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Allan, Barbara. & Lenwis, Dina. (1981) ได้วิจัยเรื่อง “ผลการเรียนรู้ของสมาชิกในชุมชน โดยใช้กรณีศึกษาการเรียนรู้จากสภาพจริงและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต” ใช้ระยะเวลาในการศึกษา 4 ปี ผลการวิจัย พบว่า การเรียนรู้ของบุคคล เกิดจากการปฏิบัติจริง และการประกอบอาชีพ ที่สามารถนำไปสู่ความ ชำนาญการได้ประสบการณ์การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากสภาพจริงใหม่ ๆ ในชุมชน จะทำให้สมาชิกในชุมชนมีการพัฒนาอาชีพ และส่งผลต่อการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีการแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่น ทำให้เกิดนวัตกรรมในการเรียนรู้และดำรงชีวิต

5.2 วิธีการจัดการสินค้าชุมชนให้เป็นตามวิถีพุทธในจังหวัดกาญจนบุรี พบว่า หลักธรรมะของพระพุทธเจ้าเปรียบเสมือนใบไม้ในป่าใหญ่ หยิบใบไม้มากำมือเดียวก็เพียงพอแล้วสำหรับใช้เป็นหลักในการดำเนินชีวิต หลักในการพิจารณาเลือกคำสอนพุทธศาสนามาใช้ในการบริหารจัดการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Suyada Soonthornsaratoon (2009) ได้วิจัยเรื่อง “รูปแบบความร่วมมือของบ้าน วัด โรงเรียนและชุมชน ในการสร้างภูมิคุ้มกันทางวัฒนธรรมแก่เด็กและเยาวชนในเขตปริมณฑลกรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัย สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรการเรียนรู้วัฒนธรรมชุมชนเกี่ยวกับหลักแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้ความร่วมมือระหว่าง บ้าน วัด โรงเรียน ชุมชน ภาครัฐรวมถึงภาคเอกชนเริ่มตั้งแต่ การวางแผน การปฏิบัติการ การตรวจสอบการดำเนินการให้เหมาะสม รวมถึงการประเมินผล

5.3 รูปแบบการจัดการสินค้าชุมชนตามวิถีพุทธในจังหวัดกาญจนบุรี พบว่า บุคลากรตั้งแต่ผู้บริหารกลุ่มสินค้าชุมชนลงมาถึงผู้ใต้ปกครองสมาชิกในกลุ่มสินค้าชุมชนนั้นมีความสำคัญเป็น

อย่างมากว่าจะต้องประพฤติตนอย่างไรถึงให้หน้าที่การงานนั้นสำเร็จได้ด้วยดี สอดคล้องกับงานวิจัยของ Shan Takawicharna (2007) ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงพุทธ” ผลการวิจัยการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงพุทธ มีองค์ประกอบการพัฒนา ดังนี้ การพัฒนาระดับบุคคล ระดับกลุ่มและการพัฒนาในระดับองค์การ เพื่อให้การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามแนวทางพุทธมีปฏิสัมพันธ์กับบริบทจึงทำให้องค์การที่เป็นระบบใหญ่ต้องมีเป้าหมายขององค์การที่เศรษฐกิจแบบพอเพียงมีพุทธเศรษฐศาสตร์เป็นแนวทางของระบบเศรษฐกิจ มีกระบวนทัศน์การพัฒนาที่ประกอบด้วยกระบวนทัศน์การพัฒนาเพื่อผลงาน กระบวนทัศน์การพัฒนาเพื่อการเรียนรู้ กระบวนทัศน์การพัฒนาโลกียธรรม และกระบวนทัศน์การพัฒนาระดับโลกุตรธรรม การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในระดับบุคคล และระดับองค์การจะมีตัวแบบในการพัฒนา ซึ่งสามารถใช้เป็นกระบวนการในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงพุทธได้ด้วย

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) กระทรวงมหาไทยควรมีนโยบายในการสนับสนุนชุมชน ด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น และเชิงวิถีชีวิตด้านประวัติศาสตร์ เพื่อเป็นการสนับสนุนกลุ่มสินค้าชุมชนทั้งกลุ่มที่ผลิตสินค้าชุมชน และด้านการบริการ เพื่อความยั่งยืนของชุมชนสู่การพัฒนาประเทศชาติสืบต่อไป

2) คณะสงฆ์ควรสนับสนุนและส่งเสริมให้ทุกวัดพัฒนาศักยภาพด้านสาธารณสงเคราะห์เพื่อพัฒนาสังคมและชุมชนให้กลับมามีความสามัคคีและความเข้มแข็งดังเดิม

6.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1) ควรมีการกำหนดเป้าหมายในการดำเนินธุรกิจสินค้าชุมชนให้มีความชัดเจน และดำเนินงานอย่างเป็นระบบ

2) การผลิตสินค้าชุมชนควรมีความมั่นคงทางด้านเอกลักษณ์ และแสดงวิถีชีวิตของชุมชนถ่ายทอดลงสู่ผลิตภัณฑ์อย่างชัดเจน เพื่อเพิ่มความน่าสนใจของสินค้าทางด้านการตลาด

References

Allan, Barbara. & Lenwis, Dina. (2006) *The Impact of Membership of a Virtual Community on Individual Learning Careers and Professional Identity*. British Journal of Education Technology,

Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (1992) *Pali Tripitaka. The Rules Reflect Mahachula Tepic*. 2500. Bangkok: Chulalongkorn University Printing College.

Provincial Community Development Office of Kanchanaburi. (2015). *OTOP Report* 2015 (Report). Kanchanaburi: Community Development Department.

Sangha National Office of Buddhism. (2015). *Sangha Manual*. Bangkok: National Office of Buddhism.

Shan Takawicharna. (2007). Buddhist Human Resources Development. Public Administration. Ramkhamhaeng University.

Suyada Soonthornsaratoon. (2009). A Cooperation Model of Hoem, Monastery School and Community for Building Cultural Immunity Children and Young People in the Perimeter of Bangkok Methropolis Cultural Immunity Promotion in the Suburban Bangkok Metropolis. Faculty of Cultural Science. Mahasarakham University.

บทบาทเชิงรุกของพระสงฆ์ในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชน ในจังหวัดชลบุรี

PROACTIVE ROLES FOR PROMOTING THE PEOPLE'S QUALITY OF LIFE IN CHONBURI PROVINCE

พระครูอุดมธรรมรส อสิญาโณ (ชัยยุทธ การเร็ว)* ประเสริฐ ธิลาว** สุรพล สุยะพรหม***
Phrakhru Udomthammaros (Chayut Asiñāno), Prasert Thiloa Assoc, Surapon Suyaprom

บทคัดย่อ

บทความวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อศึกษาสภาพบทบาทปัจจุบันของพระสงฆ์ในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชน ในจังหวัดชลบุรี 2) เพื่อศึกษาการประยุกต์และหลักพุทธธรรมที่เกี่ยวข้องกับบทบาทเชิงรุกของพระสงฆ์ในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชน ในจังหวัดชลบุรี และ 3) เพื่อนำเสนอบทบาทเชิงรุกของพระสงฆ์ในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชน ในจังหวัดชลบุรี ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 25 ท่าน และการสนทนากลุ่มเฉพาะผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 12 ท่าน วิเคราะห์ข้อมูลโดยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์ และแบบสนทนากลุ่ม

ผลการวิจัย พบว่า

1. ปัจจุบันพระสงฆ์มีส่วนร่วมได้น้อยเกี่ยวกับประชาชน เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่ที่ไม่ยอมให้วัดเข้าไปมีบทบาทในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ที่สำคัญคือ การขาดพระสงฆ์ที่มีความรู้ความสามารถเป็นวิทยากร ทั้งนี้สถานภาพทางสังคมของพระสงฆ์ ถือว่าเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณของคนในชุมชน มีบทบาทในการเทศน์เนื่องในโอกาสต่างๆ ให้ ลด ละ เลิก อบายมุขต่างๆ ยังมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาความขัดแย้งในระดับบุคคล และกลุ่มบุคคลด้วย อีกทั้งช่วยในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

---

* Doctor of Philosophy in Buddhist Studies Department of Political Science Faculty of Social Sciences College of Mahachulalongkornrajavidyalaya University

** Department of Political Science Faculty of Social Sciences Mahachulalongkorn-rajavidyalaya University

*** Department of Political Science Faculty of Social Sciences Mahachulalongkorn-rajavidyalaya University

2. การส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชน ด้านร่างกาย ต้องมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรงได้รับการดูแล โดยนำหลักศีลธรรมมาควบคุมความประพฤติ การมีวินัย ในการใช้ชีวิตโดยการรักษาศีล ปฏิบัติตน ลด ละ เลิก อบายมุข เพื่อสุขภาพที่ดีบริโภคอาหารถูกสุขลักษณะ พักผ่อนและออกกำลังเป็นประจำ ด้านจิตใจ นำหลักอิทธิบาทเป็นแนวทางในการส่งเสริมคุณภาพชีวิต ที่มีฐานแห่งความสำเร็จ มีความเพียรพยายาม เป็นนิสัย ความเอาใจใส่มีเหตุและผล โดยใช้ปัญญาเป็นเครื่องนำทาง สอนให้คิดแบบ โยนิโสมนสิการ คือ การรู้จักคิด วิเคราะห์ หลักทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์ในการส่งเสริมด้านเศรษฐกิจ เศรษฐกิจในชุมชนในท้องถิ่นจะดี ถ้าประชาชน คิดได้ คิดเป็น โดยมีพระสงฆ์ซึ่งเป็นศูนย์รวมจิตใจ สอนให้มีความขยันหมั่นเพียร ประกอบอาชีพสุจริต ยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง ให้รู้จักใช้ รู้จักจ่าย และเก็บออม สังคหวัตถุในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตด้านสังคม สังคมจะน่าอยู่ ถ้าคนในสังคมอัธยาศัยที่ดีต่อกัน เป็นเกราะป้องกันให้ชุมชนยั่งยืน การให้ความรู้การแนะนำที่ถูกต้อง เช่น การเป็นพระวิทยากรในการถ่ายทอดความรู้ให้กับชาวบ้าน หลักอาวาสสัปปายะในการส่งเสริมด้านสภาพแวดล้อม ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนเกิดความตระหนักถึงความสำคัญของการมีสภาพแวดล้อมที่

3. พระสงฆ์มีบทบาทเชิงรุกของในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชน ในจังหวัดชลบุรี ด้วยการส่งเสริม สนับสนุน และให้การสงเคราะห์ แก่ประชาชนเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดี ด้วยหลักชุมชนดีเพราะคนสุขภาพดี จิตใจมีศีล มีศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวคนในชุมชน รู้จักใช้ชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง เป็นสังคมที่เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ แบ่งปันความรู้ ให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อกัน มีสภาพแวดล้อมดี ร่วมกันอนุรักษ์ น้ำ อากาศ ทรัพยากรธรรมชาติ ป่าไม้ ด้านร่างกาย คือ การพิจารณาสุขภาวะทางกายให้รู้เห็นตามสภาพความเป็นจริงของสังขารเพื่อสุขภาพที่ดี โดยมีพระสงฆ์เป็นต้นแบบ "วัดส่งเสริมสุขภาพ" ด้านจิตใจ เพราะวัดเป็นที่พึ่งทางใจของประชาชน พระสงฆ์อบรมเมื่อมีโอกาส ให้มีจิตใจที่ดีงาม มีเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์ ด้านเศรษฐกิจ ส่งเสริมประชาชนให้ยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง ขยันทำมาหากิน ไม่พึ่งสิ่งงมงาย ส่งเสริมการประกอบอาชีพเสริม ด้านสังคม การส่งเสริมสถาบันครอบครัว แสดงธรรมที่สอดคล้องกับชีวิตประจำวัน เป็นวิทยากรให้ความรู้ แก้ปัญหาของเยาวชนโดยร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ด้านสิ่งแวดล้อม เทศนาสั่งสอนชาวบ้านให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในคุณประโยชน์และโทษของการตัดไม้ทำลายป่า ให้เห็นเป็นรูปธรรม ช่วยกันรักษาธรรมชาติให้เจริญตาและช่วยกันอนุรักษ์ต้นน้ำลำธาร

คำสำคัญ : บทบาทเชิงรุก, การส่งเสริม, คุณภาพชีวิต

ABSTRACT

The objective of this research were : 1) to study General Status the Proactive Roles of Sangkha for Promoting The People's Quality of Life in Chonburi Province, 2) to study the roles Proactive Roles of Sangkha for Promoting The People's Quality of Life in Chonburi Province, and 3) to study the problem, barriers and ways to promote the Proactive Roles of Sangkha for Promoting The People's Quality of Life in Chonburi Province. This research is a qualitative research (Qualitative Research) used in this study was a structured interview (Structured Interview) used in-depth interviews (In-depth Interview) 25 Person research studies using qualitative research. (Qualitative)

The findings of this research are as follows : -

1. The present time the participation of the monk about Proactive Roles of Sangkha for Promoting the People's Quality of Life in Chonburi Province found that the temple is the center of community since the past up to now. The temple should play the major role as the past for the good quality of life and should be the center of promoting the quality of life and well beings of the people.

2. The Promoting The People's Quality of Life in Chonburi Province, 1) Buddhist Propagation: The monks have the role to propagate the Buddhism for developing the mind with Dhamma for the usefulness of people and developed society. 2) Mental development Proactive Roles of Sangkha for Promoting The People's Quality of Life in Chonburi Province by applying the Dhamma with activities for control the mind of people. 3) Public Welfare: The temple play the major to develop the quality of life of the people in Wat Nok, Muang District, Chonburi Province.

3) The Proactive Roles of Sangkha for Promoting The People's Quality of Life in Chonburi Province to promote the Proactive Roles of Sangkha for Promoting The People's Quality of Life in Chonburi Province. The people do not go to temple and the people do not accept the temple as the life development center, 1. Body system monks behavior the temple example to take care the body of quality 2. Spiritual Monk have kindness to the people should give dhamma

teaching and training to the people 4. Economic to be about sufficiency economy suing to development the community of Chonburi 4. Social to promote family institution and daily give knowledge and soul the problem of life 5. Environment giving the reason of people. Suggestions: The temple should cooperate seriously to develop the quality of life and should propagate the Dhamma or Buddhism in the approach. It means the temple should teach the people without going to good Body, Spiritual, Economics, Society and Environment etc.

Key word: Proactive Roles, Quality of Life

1. บทนำ

วัดเป็นสถาบันที่มีความสำคัญ กล่าวคือวัดเป็นที่พำนักอาศัยศึกษาเล่าเรียนและปฏิบัติตามพระธรรมวินัย วัดเป็นสถานที่ชาวบ้านส่งกุลบุตรมาอยู่รับใช้พระสงฆ์ และรับการฝึกอบรมทางศีลธรรมและเล่าเรียนวิชาการต่างๆ ในสมัยนั้นเป็นสถานที่พ่อแม่ตลอดจนคนแก่คนเฒ่า และสตรีมารับความรู้ด้วยการสดับพระธรรมเทศนา เป็นสถานพยาบาลที่รักษาผู้เจ็บป่วยตามภูมิรู้ของคนในสมัยก่อน โดยวัดเป็นแหล่งตำราแพทย์และพระสงฆ์ทำหน้าที่เป็นหมอรักษาพยาบาลคนเจ็บป่วยทั่วไป เป็นสถานสงเคราะห์ที่บุตรหลานชาวบ้านที่ยากจนได้มาอาศัยเลี้ยงชีวิตและศึกษาเล่าเรียน ตลอดจนถึงผู้ใหญ่ที่ยากจนได้มาอาศัยเลี้ยงชีพ เป็นสถานที่รื่นเริงที่จัดเทศกาลและมหรสพต่างๆ สำหรับชาวบ้านทั้งหมดเป็นบ่อเกิด และเป็นศูนย์กลางของศิลปกรรมแขนงต่างๆ ตลอดถึงเป็นสถานที่ชาวบ้านได้มาพบปะสังสรรค์และพักผ่อนหย่อนใจโดยที่ทางวัดได้จัดสถานที่ต่างๆ ในบริเวณวัด แม้ชาวต่างชาติที่ได้เข้ามาอยู่ในประเทศไทยชั่วระยะเวลาหนึ่งก็ยังสามารถมองเห็นบทบาทของวัดดังกล่าวได้อย่างชัดเจน

ปัญหาในจังหวัดชลบุรี ระยะหลังโครงการพัฒนาวัดต่างๆ ในจังหวัดชลบุรีมีปัญหาคือ ขาดงบประมาณสนับสนุน ขาดอุปกรณ์การพัฒนาพระสงฆ์ ขาดแรงเสริมในการทำงาน การเข้าไม่ถึงจิตใจชาวบ้าน ไม่มีทีมงาน ไม่มีคณะทำงานที่รู้งาน ขาดกลยุทธ์ในการทำงาน ดังนั้นพระพระสงฆ์ในจังหวัดชลรี ต้องปรับเปลี่ยนบทบาท โดยการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาเผยแผ่แก่สังคม ให้คนในสังคมได้นำเอาหลักธรรมนั้นเป็นแนวทางไปประพฤติปฏิบัติ พระสงฆ์จึงต้องมีการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งทางราชการและทางเอกชน เข้าร่วมดำเนินการด้วยเช่น โรงเรียน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชน

จากสภาพดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะบทบาทเชิงรุกของพระสงฆ์ในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชน ในจังหวัดชลบุรี และเป็นแนวทางในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนโดยมีพระสงฆ์เป็นศูนย์กลาง ทำหน้าที่ในการช่วยรัฐพัฒนาให้เป็น “พลเมืองที่ดี มีสุขภาพที่แข็งแรง เข้มแข็งทั้งกายและใจ” ในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตเพื่อให้ประชาชน มีคุณภาพชีวิตที่ดีงามอย่างแท้จริง

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพบทบาทปัจจุบันของพระสงฆ์ในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชน ในจังหวัดชลบุรี

2.2 เพื่อศึกษาการประยุกต์หลักพุทธธรรมที่เกี่ยวข้องกับบทบาทเชิงรุกของพระสงฆ์ในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชน ในจังหวัดชลบุรี

2.3 เพื่อนำเสนอบทบาทเชิงรุกของพระสงฆ์ในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนในจังหวัดชลบุรี

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 รูปแบบการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “บทบาทเชิงรุกของพระสงฆ์ในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนในจังหวัดชลบุรี” นี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Quanlitative Research) จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จำนวน 25 รูป/คน และการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) จำนวน 12 รูป/คน

3.2 ผู้ให้ข้อมูลหลักเชิงคุณภาพ ประกอบไปด้วยบุคคล 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) ผู้ให้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก จำนวน 25 รูป/คน

3.3 การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) โดยผู้ร่วมสนทนาได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับวัดในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชน จำนวน 12 รูป/คน

3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ และแบบสนทนากลุ่มเฉพาะ

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์

1) ขอหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการให้สัมภาษณ์

2) ทำการนัดวัน เวลา และสถานที่กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อสัมภาษณ์ตามที่กำหนดไว้

3) ดำเนินการสัมภาษณ์ตามวัน เวลาและสถานที่ที่กำหนดนัดไว้ จนครบทุกประเด็น โดยขออนุญาตใช้วิธีการจดบันทึก และการบันทึกเสียงประกอบการสัมภาษณ์

4) นำข้อมูลดิบที่ได้มารวบรวมเพื่อวิเคราะห์โดยวิธีการที่เหมาะสมและนำเสนอต่อไป

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์โดยวิธีการดังนี้

1) นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาถอดเสียงและบันทึกเป็นข้อความ

2) นำข้อความจากการสัมภาษณ์และการจดบันทึกมาจำแนกเป็นประเด็นและเรียบเรียงเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย

3) วิเคราะห์คำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท (Context)

4) สังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยและนำเสนอต่อไป

4. สรุปผลการวิจัย

4.1 ผลการศึกษาบทบาทปัจจุบันของพระสงฆ์ในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนในจังหวัดชลบุรี จากการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า ปัจจุบันพระสงฆ์เข้าสู่องค์กรประชาชนการมีส่วนร่วมได้น้อย เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่ที่ไม่ยอมให้วัดเข้าไปมีบทบาทในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ที่สำคัญคือ การขาดพระสงฆ์ที่มีความรู้ความสามารถเป็นวิทยากร ทั้งที่สถานภาพทางฐานะทางสังคมของพระสงฆ์ ถือว่าเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณของคนในชุมชน มีบทบาทในการเทศน์เนื่องในโอกาสต่างๆ ให้ ลด ละ เลิก อบายมุขต่างๆ ยังมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาความขัดแย้งในระดับบุคคลและกลุ่มบุคคลด้วย อีกทั้งช่วยในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

4.2 การประยุกต์หลักพุทธธรรมที่เกี่ยวกับบทบาทเชิงรุกของพระสงฆ์ในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชน ในจังหวัดชลบุรี การส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชน ด้านร่างกายต้องมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรงได้รับการดูแล โดยนำหลักศีลธรรมมาควบคุมความประพฤติ การมีวินัย ในการใช้ชีวิตโดยการรักษาศีล ปฏิบัติตน ลด ละ เลิก อบายมุข เพื่อสุขภาพที่ดีบริโภคอาหารถูกสุขลักษณะ พักผ่อนและออกกำลังเป็นประจำ ด้านจิตใจ นำหลักอิทธิบาทเป็นแนวทางในการส่งเสริมคุณภาพชีวิต ที่มีฐานแห่งความสำเร็จ มีความเพียรพยายาม เป็นนิสัย ความเอาใจใส่มีเหตุและผล โดยใช้ปัญญาเป็นเครื่องนำทาง สอนให้คิดแบบ โยนิโสมนสิการ คือ การรู้จักคิด วิเคราะห์หลักทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์ในการส่งเสริมด้านเศรษฐกิจ เศรษฐกิจในชุมชนในท้องถิ่นจะดี ถ้าประชาชน คิดได้ คิดเป็น โดยมีพระสงฆ์ซึ่งเป็นศูนย์รวมจิตใจ สอนให้มีความขยันหมั่นเพียรประกอบอาชีพสุจริต ยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง ให้รู้จักใช้ รู้จักจ่าย และเก็บออม สังคหวัตถุในการ

ส่งเสริมคุณภาพชีวิตด้านสังคม สังคมจะน่าอยู่ ถ้าคนในสังคมอัธยาศัยที่ดีต่อกัน เป็นเกราะป้องกันให้ชุมชนยั่งยืน การให้ความรู้ การแนะนำที่ถูกต้อง เช่น การเป็นพระวิทยากรในการถ่ายทอดความรู้ให้กับชาวบ้าน หลักอาวาสสัปปายะในการส่งเสริมด้านสภาพแวดล้อม ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนเกิดความตระหนักถึงความสำคัญของการมีสภาพแวดล้อมที่ดี

4.3 บทบาทเชิงรุกของพระสงฆ์ในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชน ในจังหวัดชลบุรี พระสงฆ์มีบทบาทเชิงรุกของในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชน ในจังหวัดชลบุรี ด้วยการส่งเสริม สนับสนุน และให้การสงเคราะห์ แก่ประชาชนเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดี ด้วยหลักชุมชนดี เพราะคนสุขภาพดี จิตใจมีศีล มีศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวคนในชุมชน รู้จักใช้ชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง เป็นสังคมที่เอื้อเฟื้อ แบ่งปันความรู้ ให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อกัน มีสภาพแวดล้อมดี ร่วมกันอนุรักษ์ น้ำ อากาศ ทรัพยากรธรรมชาติ และป่าไม้ สามารถอธิบายได้ ดังนี้

ด้านร่างกาย อธิบายได้ว่า การพิจารณาสุขภาวะทางกายให้รู้เห็นตามสภาพความเป็นจริงของสังขาร ในการส่งเสริมสุขภาพอยู่อย่างมีศีล และมีธรรมเป็นกฎเกณฑ์ในการดำเนินชีวิต โดยการลด ละ เลิก อบายมุข เพื่อสุขภาพที่ดี โดยมีพระสงฆ์เป็นต้นแบบ "วัดส่งเสริมสุขภาพ"

ด้านจิตใจ อธิบายได้ว่า เป็นศูนย์กลางพัฒนา รณรงค์ให้ประชาชนลด ละ เลิกอบาย มุข เป็นที่พึ่งทางใจของประชาชน พระสงฆ์อบรมเมื่อมีโอกาส ให้มีจิตใจที่ดีงาม มีเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์ พระสงฆ์ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการสร้างความเข้าใจให้ชาวบ้านมองเห็น มีความคิด และมีทัศนะให้อยู่ในกรอบของศีลธรรม ในการพัฒนาไปสู่คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

ด้านเศรษฐกิจ อธิบายได้ว่า พระสงฆ์มีบทบาทในการส่งเสริมคุณภาพชีวิต ให้ ลด ละ เลิก อบายมุขต่างๆ ส่งเสริมประชาชนให้ยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง ขยันทำมาหากิน ไม่พึ่งสิ่งงมงาย ส่งเสริมการประกอบอาชีพเสริม ร่วมกับหน่วยงานต่างๆ เพื่อหากิจกรรมและสร้างอาชีพให้กับท้องถิ่น

ด้านสังคม อธิบายได้ว่า พระสงฆ์มีบทบาทในการส่งเสริมสถาบันครอบครัว แสดงธรรมที่สอดคล้องกับชีวิตประจำวัน ให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ ให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ของรัฐต่อต้านยาเสพติด วัดเป็นสิ่งปลอดสารเสพติด พระสงฆ์เป็นแบบอย่างแก่เยาวชนคนไทย เป็นวิทยากรให้ความรู้ แก้ปัญหาของเยาวชนโดยร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ

ด้านสิ่งแวดล้อม อธิบายได้ว่า พระสงฆ์มีบทบาทเชิงรุกในการอนุรักษ์เทศนาสั่งสอนชาวบ้านให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในคุณประโยชน์และโทษของการตัดไม้ทำลายป่า ให้เห็นเป็นรูปธรรม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน ให้น่าอยู่ ช่วยกันรักษาธรรมชาติให้เจริญตา ต้นไม้อุดม แหล่งน้ำดี อากาศสดชื่น และช่วยกันอนุรักษ์ต้นน้ำลำธาร

5. อภิปรายผลการวิจัย

ด้านร่างกาย อภิปรายได้ว่า พระสงฆ์มีบทบาทช่วยเหลือโดยการให้การสนับสนุนให้ทุกคนสุขภาพร่างกายที่แข็ง มีศีลธรรมประจำใจ ส่งเสริมให้ประพฤติและปฏิบัติโดยนำหลักธรรมคำสอนมาเป็นแนวทางในการใช้ชีวิตอย่างมีระเบียบวินัย สงเคราะห์ด้วยการให้ความรู้ที่ถูกที่ควร โดย

วัดเป็นแหล่งเรียนรู้และมีพระเป็นแบบอย่าง เพื่อสุขภาวะทางกายให้ประชาชนรู้เห็นตามสภาพความเป็นจริงของสังขาร พระสงฆ์จึงมีศักยภาพที่จะเป็นผู้นำ แกนนำในการพัฒนาส่งเสริมสุขภาพเป็นกลไกที่สำคัญที่จะช่วยขับเคลื่อนการส่งเสริมสุขภาพไปสู่ท้องถิ่นได้อย่างเข้มแข็ง และมีประสิทธิภาพ มีกฎเกณฑ์ในการดำเนินชีวิต โดยการลด ละ เลิก อบายมุข เพื่อสุขภาพที่ดี โดยมีพระสงฆ์เป็นต้นแบบ "วัดส่งเสริมสุขภาพ" ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Phrapalatphiratdet Thitawangso (Maha Montri) (2015) ได้วิจัยเรื่อง “พุทธบูรณาการการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี” ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาคุณภาพชีวิต มีองค์ประกอบ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม

ด้านจิตใจ อภิปรายได้ว่า พระสงฆ์และวัดเป็นศูนย์กลางพัฒนา รณรงค์ให้ประชาชนลด ละ เลิกอบาย มุข เมื่อมีโอกาส ให้มีจิตใจที่ดีงาม มีเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์ สงสารและให้ความช่วยเหลือ สงเคราะห์ ต่อความทุกข์ยากของคนที่ด้อยกว่า ในการอยู่ร่วมกันในชุมชน สังคม พระสงฆ์ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการชักจูงประชาชนให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตน การสร้างความเข้าใจให้ชาวบ้านมองเห็น มีความคิด และมีทัศนะ ที่ถูกต้องเป็นพลังมวลชน ให้อยู่ในกรอบของศีลธรรม ในการพัฒนาไปสู่คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Phrakhrubaidika Sa-ard Paṅṅādīpo (2016) ได้วิจัยเรื่อง “รูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตในชุมชน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 2” ผลการวิจัยพบว่า การส่งเสริมคุณภาพชีวิตประกอบด้วย การพัฒนาด้านกาย (กายภาวนา) ได้แก่ กิจกรรมการส่งเสริมอาชีพในชุมชน การพัฒนาด้านศีล (สีลภาวนา) ได้แก่ กิจกรรมการส่งเสริมหมู่บ้านรักษาศีล 5 การพัฒนาด้านจิตใจ (จิตภาวนา) ได้แก่ สำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัด กิจกรรมปฏิบัติธรรม การพัฒนาด้านปัญญา (ปัญญาภาวนา) ได้แก่ เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชน เป็นโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

ด้านเศรษฐกิจ อภิปรายได้ว่า พระสงฆ์มีบทบาทในการส่งเสริมประชาชนให้ยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง ขยันทำมาหากิน ไม่พึ่งสิ่งงมงาย มีสติในการประกอบอาชีพเป็นเครื่องเลี้ยงชีวิต ส่งเสริมการประกอบอาชีพเสริม โดยการเป็นแกนนำในการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ เพื่อหากิจกรรมและสร้างอาชีพให้กับชาวบ้าน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Theerachai Chutimant (2016) ได้วิจัยเรื่อง “รูปแบบการจัดการชุมชนตามแนววิถีพุทธที่มีผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” ผลการวิจัยพบว่า การบูรณาการจัดการชุมชนกับหลักพุทธธรรมในท้องถิ่นจังหวัดกาญจนบุรี ดังนี้ ด้านเศรษฐกิจ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเปิดโอกาสและสนับสนุนให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายพัฒนาท้องถิ่น และกำหนดทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน

ด้านสิ่งแวดล้อม อธิบายได้ว่า พระสงฆ์มีบทบาทเชิงรุกในการอนุรักษ์เทศนาสั่งสอนชาวบ้านให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในคุณประโยชน์และโทษของการตัดไม้ทำลายป่า ให้เห็นเป็นรูปธรรม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน ให้น่าอยู่ ช่วยกันรักษาธรรมชาติให้เจริญตา

ต้นไม้อุดม แหล่งน้ำดี อากาศสดชื่น และช่วยกันอนุรักษ์ต้นน้ำลำธาร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Theerachai Chutimant (2016) ได้วิจัยเรื่อง “รูปแบบการจัดการชุมชนตามแนววิถีพุทธที่มีผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น”ผลการวิจัยพบว่า การบูรณาการจัดการชุมชนกับหลักพุทธธรรมในท้องถิ่นจังหวัดกาญจนบุรี ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยชุมชนช่วยกันในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแก้ปัญหาที่ต้นเหตุ สิ่งแวดล้อม ป่า เขา ต้นไม้ ต้นน้ำลำธาร

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ควรวิจัยเกี่ยวกับ รูปแบบการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติของพระสงฆ์ต่อท้องถิ่นที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

6.2 ควรวิจัยเกี่ยวกับ การส่งเสริมการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของพระสงฆ์ร่วมกับหน่วยงานในท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน”

6.3 ควรวิจัยเกี่ยวกับ รูปแบบประสิทธิภาพการจัดการชุมชนเข้มแข็งของพระสงฆ์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นที่สนองต่อนโยบายทางเศรษฐกิจ

References

Phrakhrubaidika Sa-ard Paṅṅādīpo. (2015). *A Model of Participation of Monk in Promoting Quality of life at Sangkha Administration, Region 2.* (Doctor of thesis).Graduate School : Mahachulalongkornrajavidyalaya University,

Theerachai Chutimant. (2016). *A Model of Community Management according to Buddhist Method Impacting Local Development of Local Administrative Organization* (Doctor of thesis). Graduate School : Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

Training Sector, Planning Division. (1999). *Religions Department Educational Ministry* (Doctor of thesis). Bangkok : Religions Publis , 1999.

Phrapalatphiratdet Thitawangso (Maha Montri). (2015). *Buddhist Integrated Development of the Quality of Life of Fund Members Women's role development* (Doctor of thesis). Graduate School: Mahachulalongkornrajavidyalaya University

การจัดการสิ่งแวดล้อมภายในวัดของพระสังฆาธิการในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ENVIRONMENTAL MANAGEMENT WITHIN THE TEMPLES OF MONKS IN WANG NOI DISTRICT, PHRA NAKHON SI AYUTTHAYA PROVINCE

พระอธิการสมาน กนฺตธมฺโม* พระปลัดระพิน พุทฺธิสาโร** พระมหากฤษฎา กิตฺติโสภโณ***

Phraathikansaman Kutadhummo, Phrapalad Raphin Buddhisaro,
Phramaha Kritsada Kittisobhano

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในวัดของพระสังฆาธิการในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 2) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในวัดของพระสังฆาธิการในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยาโดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 3) เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในวัดของพระสังฆาธิการในอำเภอวังน้อยจังหวัดพระนครศรีอยุธยา การวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยแบบผสานวิธี ระหว่างงานวิจัยเชิงปริมาณ ด้วยการวิจัยเชิงสำรวจ เก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.896 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ พระสงฆ์ในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน ๑๙๕ รูป วิเคราะห์ผลการวิจัยโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่และค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าเอฟ (F-test) ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ในกรณีตัวแปรต้นตั้งแต่ 3 กลุ่มขึ้นไป เมื่อพบว่ามีความแตกต่างจะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD.)การวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการการสัมภาษณ์เชิงลึก กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 8 รูป/คน ใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือและวิเคราะห์ข้อมูลแบบพรรณนา

---

* Master of Buddhist Studies Buddhist Studies Department of Political Science Faculty of Social Sciences College of Mahachulalongkornrajavidyalaya University

** Department of Political Science Faculty of Social Sciences Mahachulalongkornrajavidyalaya University

*** Department of Political Science Faculty of Social Sciences Mahachulalongkornrajavidyalaya University

ผลการวิจัยพบว่า

1. พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในวัดของพระสังฆาธิการในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ในระดับ ($\bar{X}$= 3.75 , S.D.= 0.736) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ดังนี้ ด้านการใช้อย่างยั่งยืน ($\bar{X}$= 3.83 , S.D.= 0.864) ด้านการขจัดของเสีย/มลพิษ ($\bar{X}$= 3.76 , S.D.= 0.931) ด้านการควบคุมกิจการและการจัดการ ($\bar{X}$= 3.67 , S.D.= 0.904)

2. ผลการเปรียบเทียบสมมติฐานการวิจัยระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล คือ อายุ พรรษา วุฒิการศึกษาสามัญ วุฒิการศึกษานักธรรม และวุฒิการศึกษาเปรียญธรรม พบว่า พระสงฆ์ที่มีอายุพรรษา วุฒิการศึกษาสามัญ วุฒิการศึกษานักธรรม และวุฒิการศึกษาเปรียญธรรม มีความคิดเห็นต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในวัดของพระสังฆาธิการในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยาไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้ง

3. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการพัฒนาจัดการสิ่งแวดล้อมภายในวัดของพระสังฆาธิการในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้แก่ ปัญหา อุปสรรค พบว่า ขาดการวางแผนระยะยาว ไม่มีบุคลากรมาให้ความรู้เกี่ยวกับมลพิษและสิ่งแวดล้อมไม่มีการจัดระเบียบแผนงานนำถังขยะวานไว้เป็นจุดทิ้งหรือการกำจัดขยะ พบว่า สิ่งแวดล้อมต่างทั้งในวัดและชุมชนรอบวัด ถูกละเลย ปล่อยให้รกสกปรก ไม่มีแผนการปรับภูมิทัศน์ให้วัดและชุมชนดูสวยงาม ข้อเสนอแนะพบว่า ควรนำเศษรฐกิจพอเพียงของพระเจ้าอยู่หัว มาใช้ จัดตั้งกลุ่มจิตอาสาดูแลความสะอาดบริเวณวัด ควรมีการวางแผนงานจัดทำโครงการรณรงค์ทิ้งขยะให้ถูกที่และการนำขยะมาใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่า ควรมีการจัดการสิ่งแวดล้อม ทั้งภายในและภายนอก รวมทั้งการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมต่างๆ ให้น่ามองอยู่เสมอ

คำสำคัญ : การจัดการ,สิ่งแวดล้อม, วัด

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the environmental management within the temples of Sangha administrators in Wangnoi district, Ayutthaya province 2) to compare the opinions of monks to the environmental management within the temples of Sangha administrators in Wangnoi district, Ayutthaya province classified by personal factors and 3) to present the problems, obstacles and suggestions about the environmental management within the temples of Sangha administrators in Wangnoi district, Ayutthaya province. This research was the was the mixed method research between the quantitative research that collected the data by using the questionnaires that that created by own researcher with reliance as 0.896. The sampling group was the 195 monks in Wangnoi district, Ayutthaya province. The statistics used the frequency, percentage, mean, standard deviation(S.D.) and tested hypothesis from the person data of respondents of questionnaires such as gender, age, level of education careers, and income, T-test, F-test, One-way Analysis of Variance least Significant Difference : LSD and the qualitative research through in depth interview from 8 key informants of the tool of research as the structured interview and the data analysis was used by interview as the tool and then analyzed the data through the descriptive analysis technique.

The findings of the research as follows:

1. The monks had the opinions to environmental management within the temples of Sangha administrators in Wangnoi district, Ayutthaya province in verall, was the high level with mean and standard deviation scale at ($\overline{X}$=3.75, S.D.=0.736), when considered in each aspect found that it was at high level in all aspects as follows : sustainable using aspect ($\overline{X}$=3.83, S.D.=0.864), waste or pollution management aspect ($\overline{X}$=3.76, S.D.=0.931), enterprise control and management aspect ($\overline{X}$=3.67, S.D.=0.904).

2. The findings of research assumptions comparison of personal factors like age, ordination year, general education qualification, Dhamma education qualification and Pali education qualification found that the monks who had the age , ordination year, general education qualification, Dhamma education qualification, had the opinions to environmental management within the temples of Sangha administrators in Wangnoi district, Ayutthaya province indifferently. It rejected the hypothesis.

3. The suggestions to develop the environmental management within the temples of Sangha administrators in Wangnoi district, Ayutthaya province like the problems and obstacles that found that lacked of the budget to support, no educated personnel about pollution and environment, no specific place for dustbins setting as

throwing the wastes point that found that environment within temples and community around temples was ignored and dirtiness, not plan for scenario adjustment within temple and community. The suggestions: should have the budget to support the temples to have the activity for environment within the temple, should have the plan for rubbish or waste campaigning project correctly and to use the rubbish to have an advantage, should have the environmental management within temple and outside community including environmental preservation with good scenario.

Keywords : management, inviromental, temples

1. บทนำ

ปัญหาสิ่งแวดล้อมในโลกปัจจุบันเป็นผลโดยตรงจากการกระทำของมนุษย์อันเกิดมาจากความต้องการพื้นฐานและความต้องการความสะดวกสะบายในด้านต่างๆ ของมนุษย์ กระตุ้นให้มนุษย์พัฒนาความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และวิทยาในการนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ได้อย่างสะดวกสบายและง่ายยิ่งขึ้น ก่อให้เกิดของเสียออกสู่สิ่งแวดล้อม เช่น ปัญหาน้ำเสีย ปัญหาอากาศเป็นพิษ ปัญหาด้านเสียงและผลของการบริโภคก็ทำให้เกิดของเสียกระจายสู่สิ่งแวดล้อมในรูปของขยะมูลฝอย น้ำเสีย อากาศเป็นพิษ ฯลฯ (Somphong Dunyaanukit,2006)

การบริหารจัดการองค์กรใดก็ตาม จุดมุ่งหมายที่สำคัญอยู่ที่ความต้องการให้บรรลุจุดประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผลอยู่เสมอ ทั้งนี้ย่อมจะต้องอาศัยองค์ประกอบหลายประการ คือ คนหรือบุคลากร (Man) เงินหรืองบประมาณ(Money) วัสดุอุปกรณ์ (Material) การจัดการหรือเทคนิคในการบริหาร (Management) องค์ประกอบทั้ง 4 ประการมีความสำคัญมาก แต่องค์ประกอบที่สำคัญที่สุดในการบริหารจัดการองค์การก็คือ คน หรือ บุคลากรในการบริหารจัดการในองค์การทางศาสนาก็เช่นกัน วัดจะเจริญรุ่งเรือง เป็นที่ร่มรื่นเป็นที่ศรัทธาและอำนวยประโยชน์แก่ชุมชนมากน้อยเพียงใดก็ขึ้นอยู่กับคน บรรดาสิ่งก่อสร้างโบสถ์ วิหาร ลานเจดีย์ ศาลาการเปรียญ วัสดุอุปกรณ์ จะมีความสมบูรณ์เพียงใดก็ไม่มีความหมาย ถ้าบุคลากรเหล่านั้นไม่มีความรู้ ความสามารถเพียงพอในการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Prawet Wasi,2002) การบริหารจัดการวัดให้มีประสิทธิภาพขึ้นอยู่กับความสามารถในการบริหารจัดการของพระภิกษุสามเณรภายในวัดเป็นสำคัญ เจ้าอาวาส ซึ่งเป็นผู้ปกครองคณะสงฆ์ระดับต้น ซึ่งมีหน้าที่ในการบริหารจัดการวัดในด้านต่างๆ เจ้าอาวาส ซึ่งเป็นผู้นำเบื้องต้นนับเป็นปัจจัยสำคัญในการนำองค์กรไปสู่เป้าหมายแห่งความสำเร็จ ทั้งนี้เพราะเจ้าอาวาสเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการตัดสินใจ กำหนดนโยบาย และบริหารบุคลากรในองค์กร ให้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรจำเป็นจะต้องมีความสามัคคีและทำงานให้สอดคล้องสัมพันธ์กัน ระหว่างผู้นำกับผู้ตาม

ดังนั้น การจัดการสิ่งแวดล้อมภายในวัด จึงเป็นงานหนึ่งของเจ้าอาวาส ในงาน 6 ด้าน งานการสาธารณูปการ ซึ่งเป็นการจัดระเบียบรูปแบบของวัดให้สวยงามเจริญตาเจริญใจในการสร้าง

ศรัทธาให้เกิดขึ้นกับประชาชนทั่วไป ดังจะเห็นโดยทั่วไปว่า การบริจาคทรัพย์ในพุทธศาสนานั้นส่วนมากจะบริจาคเพื่อการสร้างถาวรวัตถุ หรือไม่ก็เป็นบูรณปฏิสังขรณ์ ซึ่งงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเล็งเห็นถึงความสำคัญว่าพระสังฆาธิการในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยานั้นได้ดำเนินการบริหารจัดการงานคณะสงฆ์ด้านสิ่งแวดล้อมภายในวัดไปในรูปแบบใดบ้าง ซึ่งในปัจจุบันการบริหารจัดการด้านดังกล่าวยังมีข้อบกพร่องที่พระสังฆาธิการระดับผู้บริหาร คือตัวเจ้าอาวาสอาจมีปัญหาและอุปสรรคบางประการที่จะพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อมภายในวัดให้ดียิ่งขึ้น ฉะนั้นในตัวผู้วิจัยเองจึงสนใจที่จะทำการวิจัย ว่าปัญหาและอุปสรรคด้านสิ่งแวดล้อมภายในวัดมันคืออะไรและหากได้พบปัญหาหรืออุปสรรคในบางประการที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยอยู่นี้ ก็จะให้ทางคณะสงฆ์ได้ดำเนินการพัฒนาให้มีความเจริญยิ่งๆขึ้นต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในวัดของพระสังฆาธิการในอำเภอวังน้อยจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในวัดของพระสังฆาธิการในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในวัดของพระสังฆาธิการในอำเภอวังน้อยจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 รูปแบบการวิจัย

งานวิจัย “การจัดการสิ่งแวดล้อมภายในวัดของพระสังฆาธิการในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ โดยการแจกแบบสอบถาม และการวิจัยเชิงคุณภาพ ที่เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 8 รูป/คน

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ พระสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 397 รูป กลุ่มตัวอย่าง คือ พระสงฆ์ 7 ตำบล จำนวน 195 รูป โดยใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างจากสูตรของ ทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) ซึ่งใช้ระดับความคลาดเคลื่อนที่ 0.05 (สุวรีย์ ศิริโภคาภิรมย์. 2542. น 129-130) เพื่อศึกษา การจัดการสิ่งแวดล้อมภายในวัดของพระสังฆาธิการในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ใน 3 ด้าน

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามที่ผู้เขียนงานวิจัยสร้างขึ้นและผ่านการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง ระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ โดยได้ค่า IOC ตั้งแต่ 0.20 – 1.00 ขึ้นไปและหาความเชื่อมั่นโดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่า ตามวิธีการของครอนบาค ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.896 และแบบ

สัมภาษณ์ ที่ผู้เขียนงานวิจัยสร้างและพัฒนาเพื่อกำหนดประเด็นคำถามที่ใช้เป็นแนวทางในการสัมภาษณ์โดยยึดตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย การสัมภาษณ์นั้น ผู้เขียนงานวิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยและบันทึกการสัมภาษณ์ด้วยวิธีการจดบันทึกและบันทึกเทป

4. สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นสำคัญที่เกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในวัดอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ตามวัตถุประสงค์ในการวิจัยครั้งนี้

4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุ 41 - 50 ปี จำนวน 59 รูป คิดเป็นร้อยละ 30.3 มีพรรษาต่ำกว่า 5 พรรษา จำนวน 75 รูป คิดเป็นร้อยละ 38.5 มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 117 รูป คิดเป็นร้อยละ 20.0 มีวุฒิการศึกษานักธรรมชั้นโท จำนวน 55 รูป คิดเป็นร้อยละ 28.2 และไม่มีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรม จำนวน 170 รูป คิดเป็นร้อยละ 87.2

4.2 ระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในวัดอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในวัดของพระสังฆาธิการในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ดังนี้ ด้านการใช้อย่างยั่งยืน ด้านการขจัดของเสีย/มลพิษ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากเกือบทุกข้อ ยกเว้นข้อที่ ๔ อยู่ในระดับปานกลาง ด้านการควบคุมกิจการและการจัดการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ

4.3 เปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในวัดอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ผลการเปรียบเทียบสมมติฐานการวิจัยระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลบุคคล คือ อายุ พรรษา วุฒิการศึกษาสามัญ วุฒิการศึกษานักธรรม และวุฒิการศึกษาเปรียญธรรม กับการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในวัดของพระสังฆาธิการในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สามารถสรุปได้ดังนี้ โดยรวม ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานในการวิจัยที่ตั้งไว้

4.4 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในวัดของพระสังฆาธิการในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า

ด้านการใช้อย่างยั่งยืน พบว่า พระสังฆาธิการมีการวางแผนงานด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในวัดค่อนข้างน้อย โดยมีตัวปัจจัยที่สำคัญ คือผู้บริหาร ที่เป็นส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนโครงการต่างๆ ภายในวัดให้ดียิ่งขึ้น เพราะผู้บริหารต้องมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลทันกับยุคสมัยของโลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว และไม่ควรทิ้งความเรียบง่ายแต่ได้ประโยชน์ทั้งตัวบุคคลและสถานที่

ด้านการขจัดของเสีย/มลพิษ พบว่า ปัญหา อุปสรรค วัดบางวัดยังขาดการเอาใจใส่เกี่ยวกับความดูแลความสะอาดโดยเฉพาะของเหลือที่เป็นเศษอาหารในแต่ละวันโดยมากจะใช้วิธีทิ้งลงตามแต่จะทิ้งโดยไม่มีการนำภาชนะมาเป็นที่เก็บเศษอาหารและยังขาดการวางแผนที่เป็นระบบในการเก็บขยะมูลฝอยและการวางแผนระยะยาวในเรื่องสาธารณูประการทั้งระบบ

ด้านการควบคุมกิจกรรมการจัดการ พบว่า วัดมีสิ่งก่อสร้างมากเกินความจำเป็น ไม่มีบุคลากรดูแลทำความสะอาด ขาดบุคคลที่เป็นตัวขับเคลื่อนในกิจการต่างๆ ทั้งในด้านสิ่งปลูกสร้างเก่าและสิ่งปลูกสร้างใหม่ในการจัดระเบียบของสิ่งปลูกสร้างยังขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการวางแบบแผน ขาดการเอาใจใส่ในการทำให้วัดเป็นที่ให้ความร่มเย็นของต้นไม้ ในการจัดสัดส่วนพื้นที่ให้เป็นป่าไม้บางส่วนในบริเวณวัด

5. อภิปรายผลการวิจัย

5.1 ผลการเปรียบเทียบการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในวัดของพระสังฆาธิการในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกโดยภาพรวมและรอบด้าน

พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในวัดของพระสังฆาธิการในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าว่าพระสังฆาธิการและประชาชนในอำเภอวังน้อย มีการจัดการสิ่งแวดล้อมในวัดและรอบชุมชน ทั้ง 3 ด้านได้ดี มีความร่วมมือร่วมแรงกันอนุรักษ์ และรักษาสภาพแวดล้อมให้ดูสวยงามตามธรรมชาติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Phrakhrupalatphloen Wachiro (2010) ได้วิจัยเรื่อง“การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนศึกษาเฉพาะกรณีหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลในจังหวัดสมุทรปราการ” จากผลการวิจัย พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นพระสงฆ์ มีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนของหน่วยอบรมประจำตำบล ในจังหวัดสมุทรปราการ ประกอบด้วย ด้านศีลธรรมและวัฒนธรรม ด้านสุขภาพอนามัยด้านสัมมาชีพ ด้านสันติสุข ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการสาธารณสงเคราะห์ ด้านกตัญญูตเวทิตาธรรม และด้านสามัคคีธรรม พบว่า พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของหน่วยอบรมประจำตำบลในจังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน

5.2 ผลการเปรียบเทียบการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในวัดของพระสังฆาธิการในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

พระสังฆาธิการที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในวัดของพระสังฆาธิการในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ไม่แตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่า พระสงฆ์ที่มีอายุมากหรือน้อยก็จะมีประสบการณ์ ได้ยินได้ฟังได้เรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม การอนุรักษ์ทรัพยากร ผ่านทางสื่อต่างๆ ดังนั้นพระสังฆาธิการที่มีอายุมากหรืออายุน้อย ย่อมได้รับข่าวสารได้เหมือนกัน จึงทำให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Suwimon Mongkhonsirirak (2011) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษาชุมชนบ้านปงถ้ำ ตำบลวัง

ทอง อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง” ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมต่อการจัดการสิ่งแวดล้อม โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน แสดงว่า การมีส่วนร่วมด้านองค์กรท้องถิ่นเป็นการบริหาร จัดการโดยให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน และการมีส่วนร่วมด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน เป็นการดำเนินการเพื่อร่วมสร้างจิตสำนึกให้เห็นคุณค่าของทรัพยากรในชุมชนต่อสภาพเศรษฐกิจความเป็นอยู่ทางสังคมของคนในชุมชนและทรัพยากรธรรมชาติที่ส่งผลให้เกิดกิจกรรมการพัฒนาชุมชนมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

พระสังฆาธิการที่มีวุฒิการศึกษาสามัญต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในวัดของพระสังฆาธิการในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ไม่แตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่า การศึกษาต่างกัน สามารถที่จะจัดการสิ่งแวดล้อม ด้วยอาศัยความเป็นผู้มีประสบการณ์ ได้เรียนรู้สิ่งต่างและได้ยินได้ฟังได้เห็นวิวัฒนาการมามาก จึงอาศัยประสบการณ์ จัดการสิ่งแวดล้อมได้ดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Yutthana Sudakham (2012) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม : กรณีศึกษาบ้านป่าสักงาม ตำบลลวงเหนือ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่” ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม ไม่แตกต่างกันมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

พระสังฆาธิการที่มีวุฒิการศึกษานักธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในวัดของพระสังฆาธิการในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ไม่แตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่า พระสังฆาธิการมีความรู้ความเข้าใจ และสนใจในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม จึงเรียนรู้จากสื่อ หนังสือ ต่างๆ และปฏิบัติอยู่ในวัดของตนได้เหมือนกัน จึงสอดคล้องกับงานวิจัยของ Phrakhrusutthikitwithan Paphatsaro (Saengarun) (2014) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน: กรณีศึกษาวัดแก้วฟ้าจุฬามณีกรุงเทพมหานคร (การพัฒนาสังคม)” ผลการวิจัยพบว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษานักธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทการพัฒนาชุมชน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ในการวิจัยครั้งต่อไปควรเปลี่ยนจากการศึกษาการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในวัดของพระสังฆาธิการในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นการศึกษาประสิทธิภาพในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในวัดของพระสังฆาธิการในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อนำมาพัฒนาสิ่งแวดล้อมในวัดและชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

6.2 ในการวิจัยครั้งต่อไปควรเปลี่ยนจากการศึกษาการจัดการสิ่งแวดล้อมในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นการศึกษาการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในวัดของอำเภอข้างเคียง เช่น อำเภอเมือง อำเภอท่าเรือ เพื่อนำมาเปรียบเทียบในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมในอำเภอวังน้อยได้ดียิ่งขึ้น

References

Phrakhrupalatphloen Wachiro. (2010). *The involvement of the clergy in community development: case study. Public Training Unit in Samut Prakan Province* (Master of Thesis). Graduate School: Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Phrakhrusutthikitwithan Paphatsaro (Saengarun). (2014). *The role of monks in community development: A case study of Wat Kaew Fah Luang, Bangkok. (Social development).*(Master of Thesis). Graduate School: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

Prawet Wasi. (2002). *Priests with social knowing. Measurement Management in the Globalization Era*. Bangkok: Rajabhat Institute Council.

Somphong Dunyaanukit. (2006). *Social Sciences and Development.* Bangkok: Odean Store

Yutthana Sudakham. (2012). *Public Participation in Environmental Management: A Case Study of Pa Sak Village*. Doi Saket District, Doi Saket Chiangmai Province. (Independent Study). Graduate School: Chiang Mai University.

รูปแบบการพัฒนาการบริหารจัดการสหกรณ์ออมทรัพย์ที่มีประสิทธิผลตามหลักพุทธธรรม

DEVELOPMENT MODEL FOR EFFECTIVENESS OF COOPERATIVES MANAGEMENT ACCORDING TO BUDDHADHAMMA

พันตรีหญิงชัชญา วงศ์สรรค์* พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตฺติปญฺโญ** บุญทัน ดอกไธสง***
Major Chatchaya Wongsan, Phrakhrusangkharakkiettisak Kittipañño,
Boonton Dockthaisong

บทคัดย่อ

บทความเรื่อง รูปแบบการพัฒนาการบริหารจัดการสหกรณ์ออมทรัพย์ที่มีประสิทธิผลตามหลักพุทธธรรม มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหาและอุปสรรคการบริหารจัดการสหกรณ์ออมทรัพย์ 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีประสิทธิผลของการบริหารจัดการของสหกรณ์ออมทรัพย์ตามหลักพุทธธรรม 3) เพื่อนำเสนอรูปแบบการพัฒนาการบริหารจัดการสหกรณ์ออมทรัพย์ที่มีประสิทธิผลตามหลักพุทธธรรม

การวิจัย ครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ได้ศึกษาจากเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีงานวิจัย ที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการสหกรณ์ออมทรัพย์ นำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้กับการบริหารจัดการสหกรณ์ออมทรัพย์ และทำการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ เชิงลึก (In Depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) ในแต่ละสหกรณ์ออมทรัพย์จำนวน 20 คนและสัมภาษณ์พระสงฆ์ระดับผู้บริหารที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักธรรมทางพุทธศาสนาในการบริหารจัดการ จำนวน 5 รูป รวมผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งสิ้นจำนวน 25 รูป/คน สรุปรูปแบบการบริหารจัดการสหกรณ์ออมทรัพย์ที่มีประสิทธิผลตามหลักพุทธธรรมแล้ว นำมาจัดการสนทนากลุ่มเฉพาะจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 10 รูป/คน จึงทำการคิดวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อจัดหมวดหมู่ของเนื้อหา แล้วนำมาสังเคราะห์เชิงระบบอย่างละเอียดลุ่มลึกหาประเด็นร่วมและประเด็นหลัก อธิบายเนื้อหาทีละประเด็นๆ

*Doctor of Philosophy Program in Public Administration, Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

**Department of Political Science, Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

***Department of Political Science, Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัญหาและอุปสรรคการบริหารจัดการสหกรณ์ออมทรัพย์ เป็นองค์กรไม่แสวงหาผลกำไร การบริหารจัดการสหกรณ์จึงมีลักษณะแตกต่างจากการจัดการธุรกิจอื่น เป็นสถาบันทางการเงินมีส่วนราชการกำกับจัดตั้งขึ้นให้การเอื้อเฟื้อแก่ชุมชนโดยทำกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ในทุกๆปี คือกำไรกลับสู่ชุมชนและสังคมอย่างมีปัญหา คือ การบริหารจัดไม่มีปริสิทธิผล การทำงานไม่เป็นไปตามเป้าหมายอุปสรรค คือ การเปลี่ยนแปลงนโยบายของรัฐและของผู้บริหาร

2. ปัจจัยที่มีประสิทธิผลของการบริหารจัดการของสหกรณ์ออมทรัพย์ตามหลักพุทธธรรม มี 2 ปัจจัย ได้แก่ (1) ปัจจัยทฤษฎีการบริหารจัดการทั่วไป มี 7 ด้าน 1) การวางแผนอย่ามีหลักการ 2) การจัดองค์กรรู้เท่าทันสถานการณ์ 3) การจัดการทรัพยากรบุคคลอย่างมีศักยภาพ 4) การวินิจฉัยสั่งการอย่างมีความรับผิดชอบ 5) การประสารงานสร้างสรรค์โอกาส 6) การรายงานผลคุณธรรมจริยธรรม 7) การบริหารงบประมาณสร้างความเป็นธรรมนำสุขและ (2 ปัจจัยหลักพุทธธรรม มี 7 ด้าน 1) รู้จักกฎเกณฑ์แห่งเหตุผล 2)รู้จักผลรู้ประโยชน์ 3)รู้จักประเมินศักยภาพของตน 4)รู้จักประมาณรับจ่ายให้พอดี 5)รู้จักกาลอันเหมาะสมประกอบกิจ 6)รู้จักจารีตชุมชน 7)รู้จักเลือกคบบุคคล

3. รูปแบบการการพัฒนาบริหารจัดการสหกรณ์ออมทรัพย์ที่มีประสิทธิผล มี 7 รูปแบบ 1) รูปแบบการวางแผนที่มีหลักการ รู้จักผลที่เกิดขึ้นรู้จุดแข็งจุดอ่อน มุ่งวิสัยทัศน์ 2) รูปแบบการจัดองค์กรที่รู้จักผลสัมฤทธิ์ รอบคอบชัดเจนรู้สถานการณ์ 3) รูปแบบการจัดการทรัพยากรบุคคลที่เน้นความรู้ความสามารถมิตรไมตรีจริงใจสุจริต มีความรับผิดชอบ 4) รูปแบบการวินิจฉัยสั่งการหรือการอำนวยการที่ยึดคำสั่งประกาศ ระบบคณะกรรมการ อำนาจหน้าที่ พอเพียงพอประมาณเที่ยงตรง 5) รูปแบบการประสารงานที่รู้จักกาลเทศ สร้างสรรค์โอกาสทันเหตุการณ์รู้เขารู้เรา 6) รูปแบบการรายงานผลที่มีประสิทธิผลเป็นเลิศ ประเมินผลงานคุณธรรมจริยธรรมรู้บุคคลที่มีส่วนได้เสียจริงใจต่อกัน 7) รูปแบบการบริหารงบประมาณที่เสมอภาคสร้างความเป็นธรรมมุ่งประโยชน์องค์กร

คำสำคัญ : รูปแบบการพัฒนา การบริหารจัดการสหกรณ์ออมทรัพย์,หลักพุทธธรรม

Abstract

The dissertation entitled "Development Model for Effectiveness of Cooperatives Management According to Buddhadhamma" has the objectives were as following : 1) to study the state of problems and obstacles to co-operative management, 2) to study the factors effected to effectively co-operative management according to Buddhadhamma, 3) to present the Development Model for Effectiveness of Cooperatives Management According to Buddhadhamma.

This research that researcher had the following process. The study of this research was the qualitative research by studying the documents, concepts, research theory about co-operative management and applying of Buddhdhamma towards co-operative management and collected the data through in depth interview from 20 key informants in each co-operative and interviewed the Sangha executives who have well knowledge and understanding about Buddhadhamma of management. Therefore, there were totally 25 key informants. The summary of model development of effectively co-operative management according to Buddhadhamma had the focus group from 10 specialists and had the carefully content analysis for category of content and then, had the systematic synthesis deeply for searching the co-issues and main issues and lastly, explained the content in each issue.

The findings of the research were as follows :

1. To study the state of problems and obstacles to co-operatives management is the non – profit organization that the co-operative management is the different from other business management. The co-operatives is the financial institution under government control for the sake of personnel in that organization and had the financial management of co-operatives through the principle of moderation and to give the hospitality to community by having the annually public domain activity and the profit is back to community and society.

2. To study the factors effected to effectively co-operative management according to Buddhadhamma, has 2 factors such as (1) the general management theory factor (2) the factor of Buddha Dhamma. The first factor is the general management theory that has 7 sides as following : (1) principally planning (2) smartly organization management (3) effectively personnel management (4)

responsibly command (5) creatively contact (6) moral and ethics report (7) fairly budget management for happiness. The second factor is Buddha Dhamma that has 7 sides namely (1) to know the rule of rationality (2) to know the benefit (3) to know own potential assessment (4) to know properly spending (5) to know suitably time of action (6) to know the community tradition (7) to know making friendship with good persons

3. Development Model for Effectiveness of Cooperatives Management According to Buddhadhamma has 7 models namely : (1) The model development of effectively co-operative management according to Buddhadhamma : principle of rationality, to know the results of strengths and weakness, visions that adjusts with change of potential rule focus on the facts and determine the policy that has the same direction of mission to community for career development. (2) The model development of effectively co-operative management according to Buddhadhamma : rules and regulations, to know the efficacy , meaning , effects, potentiality, co-decision making, scrutiny for the current situation and division of labour , to know the duty of task assignment and have the good relations with others for conflict solution. (3) The model development of effectively co-operative management according to Buddhadhamma : to smartly advisors for potentially activity focusing on knowledge and friendship for career security and to promote the moral to work with transparency and responsibility. (4) The model development of effectively co-operative management according to Buddhadhamma : focus on rule and regulation, committee system, authority, sufficiency, moderation , fairness and justice to solve the problem through knowing the law and understanding the development to create opportunity of the security with rationality. (5) The model development of effectively co-operative management according to Buddhadhamma : to know the properly time and create the opportunity to know the real situation, equality, benefit , correction , annually report, properly network contact to government agency and community with compromising. (6) The model development of effectively co-operative management according to Buddhadhamma : security in the principle of excellently effectiveness for moral and ethics assessment and to know the stakeholders and

benefit of community including no bias for annually report for income and expenditure of organization correctly. (7) The model development of effectively co-operative management according to Buddhadhamma : equality creates the justice, focus on interest of organization and aim at income and expenditure correctly including scrutiny for knowing the properly budget, accountancy work, sustainably annual budget equally and efficiently to sustainable management with security and good cooperation.

Keyword: Development Model, For Effectiveness of Cooperatives Management According, Buddhadhamma

1. บทนำ

ในปัจจุบันมีสหกรณ์ออมทรัพย์ที่จดทะเบียนจำนวน 1,358 สหกรณ์ (Department of Cooperative Promotion, 2014) จากจำนวนสหกรณ์ออมทรัพย์มีเป็นจำนวนมากในปัจจุบัน ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและมีการแข่งขันการประกอบธุรกิจต่างๆ มีการแข่งขันกันอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นสหกรณ์ขนาดใหญ่ ขนาดกลางหรือขนาดเล็ก โดยเฉพาะที่เป็นลักษณะสถาบันการเงินอย่างสหกรณ์ออมทรัพย์ก็ต้องแข่งขันกันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งการแข่งขันดังกล่าวไม่เป็นการแข่งขันกับตัวเองหรือแข่งขันกับสถาบันการเงินประเภทอื่นเท่านั้นแต่สหกรณ์ออมทรัพย์ยังต้องแข่งขันกับเวลา โอกาส ข้อมูล ข่าวสาร การบริการและประสิทธิภาพในการบริหารการเงินเพื่อให้บรรลุเป้าหมายและเป็นไปตามหลักสหกรณ์ แต่เมื่อมีการแข่งขันการอย่างมากในปัจจุบันก็พบว่ามีการทุจริตในการบริหารสหกรณ์และผู้กระทำความผิดได้รับโทษตามกฎหมาย ดังนั้นในการบริหารงานสหกรณ์ต้องให้สมาชิกทุกคนได้รับการบริการทุกเรื่องอย่างเท่าเทียมกัน โปร่งใสและเป็นธรรมตลอดจนสามารถให้สมาชิกทุกคนตรวจสอบการบริหารได้ เพื่อให้สมาชิกมีความเชื่อมั่นและไว้วางใจในการบริหารงานของสหกรณ์ (Savings Bank of Thailand Co-operative Limited, 2001)

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการสหกรณ์ออมทรัพย์ โดยมีการนำหลักพุทธธรรมที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการเข้ามาประยุกต์เพื่อให้เกิดการพัฒนา และมีประสิทธิผลในการบริหารจัดการมากยิ่งขึ้น มีการบริหารจัดการที่เป็นที่ยอมรับจากสมาชิก รวมทั้งมีบุคลการที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้การดำเนินงานได้รับความสำเร็จตลอดจนนำรูปแบบการบริหารจัดการสหกรณ์ออมทรัพย์ที่มีประสิทธิผลตามหลักพุทธธรรมมาเป็นแนวทางให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อไปประกอบการปฏิบัติงานต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษา สภาพ ปัญหาอุปสรรคต่อการบริหารจัดการสหกรณ์ออมทรัพย์

2.2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีประสิทธิผลของการบริหารจัดการของสหกรณ์ออมทรัพย์ที่มีประสิทธิผลตามหลักพุทธธรรม

2.3 เพื่อนำเสนอการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการสหกรณ์ออมทรัพย์ที่มีประสิทธิผลตามหลักพุทธธรรม

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 รูปแบบวิธีวิจัย เป็นการวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการสหกรณ์ออมทรัพย์ที่มีประสิทธิผล ตามหลักพุทธธรรม” ได้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ล้วน

3.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา ผู้วิจัยจะศึกษาการบริหารจัดการสหกรณ์ออมทรัพย์ที่มีประสิทธิผลตามหลักพุทธธรรม ปัจจัยที่มีประสิทธิผลของการบริหารจัดการสหกรณ์ออมทรัพย์ กล่าวคือ ปัจจัยที่มีส่วนสำคัญต่อการบริหารจัดการตามทฤษฎีของ Gulick, Luther., & Lyndall F. Urwick ที่เรียกว่า POSDCoRB Model ในขอบเขตของพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 และระเบียบข้อบังคับตลอดจนกฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสหกรณ์ และหลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการสหกรณ์ออมทรัพย์จากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.3 ประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ การสัมภาษณ์ เชิงลึก (In Depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) ในแต่ละสหกรณ์ออมทรัพย์จำนวน 20 คนและสัมภาษณ์พระสงฆ์ระดับผู้บริหารที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักธรรมทางพุทธศาสนาในการบริหารจัดการจำนวน 5 รูป รวมผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งสิ้นจำนวน 25 รูป/คน สรุปรูปแบบการบริหารจัดการสหกรณ์ออมทรัพย์ที่มีประสิทธิผลตามหลักพุทธธรรมแล้ว นำมาจัดการสนทนากลุ่มเฉพาะจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 10 รูป/คน

3.4 ขอบเขตด้านตัวแปร ตัวแปรที่ศึกษา คือ 1) ปัจจัยของการบริหารจัดการสหกรณ์ออมทรัพย์ที่มีประสิทธิผลตามหลักพุทธธรรม 2) รูปแบบการบริหารจัดการสหกรณ์ออมทรัพย์ที่มีประสิทธิผลตามหลักพุทธธรรม

3.5 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจะแบ่งการดำเนินการวิจัยออกเป็น 2 ขั้นตอนหลักๆ ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคการบริหารจัดการสหกรณ์ออมทรัพย์ในปัจจุบันและศึกษาปัจจัยการบริหารจัดการสหกรณ์ออมทรัพย์ที่มีประสิทธิผลตามหลักพุทธธรรมและสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลหลัก ขั้นตอนที่ 2 1) วิเคราะห์และสังเคราะห์ ปัญหา อุปสรรคในการบริหารจัดการสหกรณ์ออมทรัพย์ ที่ได้จากการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 แล้วนำมาพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการสหกรณ์ออมทรัพย์ที่มีประสิทธิผลตามหลักพุทธธรรม

2) ตรวจสอบเพื่อยืนยันรูปแบบที่พัฒนาในข้อ 1 ว่าเป็นรูปแบบการบริหารจัดการสหกรณ์ออมทรัพย์ที่มีประสิทธิผลตามหลักพุทธธรรมจริงหรือไม่ โดยการเชิญผู้เชี่ยวชาญมาช่วยพิจารณา และวิจารณ์แบบประชุมกลุ่ม (Focus Group Discussion)

3.6 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยจะใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) แบบมีโครงสร้างเพื่อเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูล โดยมีวิธีการสร้างเครื่องมือดังนี้ 1) ศึกษาวัตถุประสงค์ของการวิจัยแล้วสร้างแบบสัมภาษณ์ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ 2) จัดทำร่างแบบสัมภาษณ์และรายการข้อคำถามแต่ละประเด็น 3) ตรวจสอบคุณภาพของแบบสัมภาษณ์โดยอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

5. สรุปผลการวิจัย

5.1 ข้อมูลหลักเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในการพัฒนาการบริหารจัดการสหกรณ์ออมทรัพย์ที่มีประสิทธิผล สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้ 1) จุดแข็ง เป็นหน่วยงานราชการ มีการตัดสินใจที่ง่าย เนื่องจากเป็นระบบสายการบังคับบัญชาที่เป็นระบบ 2) จุดอ่อน ความร่วมมือระหว่างองค์การภาครัฐและสหกรณ์ยังไม่เป็นไปตามแผนที่วางไว้ บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการบริหารกิจการของสหกรณ์ยังขาดจิตสำนึกในการสร้างความร่วมมือเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้สมาชิกสหกรณ์ 3) โอกาส มีโอกาสแสดงหาเงินกู้จากภายนอก มีเครือข่ายนำเงินไปฝากได้ เนื่องจากสมาชิกมีรายได้ที่แน่นอน สามารถพัฒนาเติบโตได้อย่างยั่งยืนได้ 4) อุปสรรค การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและนโยบายของรัฐที่ไม่แน่นอนมีผลต่อการส่งเสริมสหกรณ์มีการเปลี่ยนแปลงนโยบายของผู้บริหารทำให้มีผลกระทบต่อการดำเนินงานของสหกรณ์

5.2 ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการสหกรณ์ออมทรัพย์ ผู้บริหารจัดการต้องเข้าใจและบริหารจัดการอย่างดีที่สุด ต้องมีความรู้ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณเป็นมืออาชีพ และการบริหารจัดการที่ดี มีองค์ประกอบ 7 ประการ 1) หลักการ รู้กฎเกณฑ์ รู้จักหลักการที่จะทำให้เกิดผลหรือบรรลุผลสำเร็จของงานนั้นๆได้ โดยพิจารณาหลักการและเกณฑ์แห่งเหตุผลมาบริหารจัดการสหกรณ์ดังกล่าวมาประกอบเรียกว่า ธัมมัญญุตา (Knowing the Law, Knowing the Cause) 2) รู้จักผล หรือความมุ่งหมาย ผลกระทบ ในที่นี้หมายถึงการมีแผนงานที่ดี การวางแผนที่ดี การวิเคราะห์ผลกระทบด้านต่างๆ รู้ผลสัมฤทธิ์ว่าต้องการอะไรจากการบริหารจัดการนั้นเรียกว่า อัตถัญญุตา (Knowing the Meaning, Knowing the Purpose) 3) รู้ศักยภาพความรู้ความสามารถ รู้จักการปรับปรุงองค์กรให้ทันต่อเหตุการณ์ที่มีผลกระทบ รวมทั้งการบริหารมีความแตกต่างที่จะทำให้สหกรณ์เป็นเลิศมีประสิทธิผล และมั่นคงถาวร เรียกว่า อัตตัญญุตา (Knowing Oneself) 4) รู้จักพอเพียงพอประมาณความพอดี โดยการวางแผนงานโครงการที่รอบคอบชัดเจน มีการวิเคราะห์ให้รู้ต้นทุนผลผลิต เรียกว่า มัตตัญญุตา (Moderation Knowing how to be temperate) 5) รู้จักกาลเวลาอันเหมาะสมและสร้างโอกาสว่าเวลาใดควรขยายกิจการที่จะบริหารองค์กรให้ประสบผลสำเร็จต่อมากที่สุดเรียกว่า กาลัญญุตา (Knowing the Proper time) 6) รู้กลุ่มบุคคลที่มีส่วนได้เสีย โดยการบริหารจัดการที่รู้จักชุมชนที่สำคัญประการหนึ่งคือ การรู้จักทำประโยชน์ต่อ

ชุมชนด้วย ชุมชนหรือประชาชนก็จะพึงพอใจและมิเจตคติที่ดีต่อบริษัทหรือองค์กรของเรา เรียกว่า ปริสัญญุตา (Knowing the Assembly, Knowing the Society 7) รู้อัธยาศัย ความสามารถและคุณธรรม จะทำให้สามารถมอบหมายงานให้ตรงกับความรู้ความสามารถของเขา ก็จะทำให้การบริหารจัดการสหกรณ์มีความราบรื่นมีประสิทธิผลได้ เรียกว่า ปุคคลัญญุตา (Knowing the individual, Knowing the different individuals)

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 ด้านการวางแผน มีการวางแผนเพิ่มสมาชิก ด้านสวัสดิการ ทางแผนด้านการเงิน ผู้บริหารสหกรณ์มีการวางแผนเพื่อเพิ่มสมาชิกสหกรณ์ วางแผนในการจัดการด้านสวัสดิการของสมาชิกสหกรณ์ ผลการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับผลการวิจัย (Supode Wattanavichien, 2009) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การพัฒนาการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือประเทศไทย”

6.2 ด้านการจัดองค์การ มีสร้างการบริหาร มีการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบแต่ละหน้าที่ มีขั้นตอนการปฏิบัติงานที่เป็นระบบ ผู้บริหารได้จัดองค์การให้มีระดับการบริหารอย่างมีโครงสร้างและอัตรากำลังที่จะทำให้บรรลุความยุทธศาสตร์อย่างจริงจัง

6.3 ด้านการจัดการเรื่องบุคคล การส่งเจ้าหน้าที่ไปฝึกอบรม กับทางหน่วยงานอื่นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน มีการกำหนดภาระงานของแต่ละสายงาน ส่งเสริมให้ความรู้แก่บุคลากร มีการหมุนเวียนหน้าที่ภายในองค์การ มีการประเมินผลงาน ผลการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ (Somyong Keawsuphan,2009) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิผล เพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา”

6.4 ด้านการอำนวยการ มีการมอบหมายงาน ชี้แนะและตรวจสอบการทำงานของพนักงานให้ดำเนินไปตามแผน สร้างความเข้าใจร่วมกันกับบุคคลหรือองค์กรภายนอก ผลการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการสำหรับโครงเรียนขนาดเล็ก”

6.5 ด้านการประสานงาน ให้ความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นโดยผู้บริหารเป็นผู้ริเริ่มและส่งพนักงานเป็นตัวแทนแต่ละแผนก เพื่อให้งานดำเนินไปอย่างราบรื่น

6.6 ด้านการรายงาน (Reporting) รายงานผลการปฏิบัติหรือการดำเนินงานในเรื่องต่างๆ ทุกด้านเพื่อเป็นข้อมูลในการพิจารณาการกำหนดแนวทางการทำงานหรือการแก้ไข

6.7 ด้านการจัดการงบประมาณ มีการประชุมเพื่อชี้แจงการดำเนินงานงบประมาณของสหกรณ์ มีการจัดทำแผนงบประมาณ มีรายงานการเงิน ค่าใช้จ่ายต่างๆ สอดคล้องกับผลการวิจัย (Tanapon Panthasen, 2006) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “กระบวนการเปลี่ยนแปลงสู่การพัฒนาอสังหาริมทรัพย์แบบยั่งยืน : จากกระบวนทัศน์อัตตาสู่บูรณาการ”

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ควรส่งเสริมดำเนินการบนหลักการสหกรณ์ เลือกบุคลากรที่มีคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต โอกาส คนเก่ง คนดี นำระบบธรรมาภิบาลมาใช้ นำหลักสัปปุริสธรรม ๗ มาประยุกต์ใช้กับหลักการบริหารสหกรณ์

7.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1) นำเทคโนโลยีสมัยใหม่และเทคนิคใหม่มาใช้ในงานจัดประโยชน์ เพื่อสามารถแก้ปัญหาได้รวดเร็วและตรงกับสภาพความเป็นจริง

2) จัดให้มีการศึกษาวิจัย วิเคราะห์การจัดประโยชน์ เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาการจัดประโยชน์ให้มีประสิทธิภาพสูงสุดและควรเสริมสร้างขวัญและกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงาน

7.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาว่า ทำอย่างไรการบริหารจัดการสหกรณ์ออมทรัพย์เพื่อให้มีประสิทธิผล

2) ควรมีการศึกษาว่าควรมีมาตรการอย่างไรเกี่ยวกับระบบการตรวจสอบถ่วงดุล

References

Avolio, B.J. (1978). *Full Leadership Development. California : SAGE Publication,1999.Burns,J.M., Leadership.* New York : Harper & Row.

Bass, Bernard M and Avolio, Bruce J.(1994). *Improving Organization Effectiveness Trough Transformational Leadership* Thousand Oaks : Sage.

Bennis, W., and Nanus., (1985). *Leaders : The Strategies for Taking Change,* New York: Harper and Row.

Savings Bank of Thailand Limited, (2017). Rallies of Savings Bank of Thailand,Financial Stability Standard of the 60th Saving Cooperative, Nonthaburi.

Somyong Keawsuphan. (2009) *An Effective Administration Model for Educational Quality Assurance in Basic Education Schools*. Philosophy Program in Regional Development Strategies.

Supode Wattanavichien, (2009). *Development of Agricultural Cooperatives in the Northeastern Region of Thailand.* Philosophy Program in Regional Development Strategies.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะสุขภาพของเกษรกรอำเภอเมือง จังหวัดลำพูน
FACTORS' EFFECTING HEALTH OF FARMERS IN MUANG DISTRICT, LAMPUN PROVINCE

จักรพงษ์ พวงงามชื่น* พูนพัฒน์ พูนน้อย** ทองเลียน บัวจูม*** ศศิธร สังข์อู****
Jukkaphong Poungngamchuen, Poonpat Poonnoy,
Tonglian Buwjoom, Sasithorn Sang-U

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะสุขภาพของเกษตรกรในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ประสบปัญหาด้านสุขภาพมานานสืบเนื่องจากสารเคมีและของเสียจากนิคมอุตสาหกรรม รวมทั้งจากการทำเกษตรเคมีโดยเฉพาะการปลูกลำไย ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงมุ่งเน้นที่จะศึกษาปัจจัย 5 ด้านที่ส่งผลต่อสภาวะสุขภาพของเกษตรกร ได้แก่ 1) ปัจจัยส่วนบุคคล 2) ปัจจัยทางจิตสังคม 3) ปัจจัยทางพฤติกรรม 4) ปัจจัยสนับสนุน และ 5) ปัจจัยทางสิ่งแวดล้อม รวมทั้งภาวะสุขภาพ 5 ด้านเช่นกันคือ 1) สุขภาพกาย 2) สุขภาพจิต 3) การเรียนรู้ด้านการดำเนินชีวิต 4) ความเพียงพอของปัจจัยดำรงชีวิต และ 5) ความปลอดภัยของชุมชน โดยเก็บข้อมูลจากเกษตรกรที่อาศัยหรือประกอบอาชีพเกษตรกรรมใกล้เคียงกับเขตนิคมอุตสาหกรรมลำพูน และเกษตรกรที่ผลิตลำไยด้วยวิธีเกษตรเคมี จำนวน 300 รายใน 15 ตำบล อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ด้วยแบบสัมภาษณ์ และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาและสถิติเชิงอนุมาน

ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรมากกว่าครึ่งเป็นเพศชาย (ร้อยละ 67.00) มีอายุเฉลี่ย 43.50 ปี เกษตรกรหนึ่งในสาม (ร้อยละ34.30) จบการศึกษาในระดับประถม 4 และมีรายได้เฉลี่ย 103,600 บาทต่อปี จากการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะสุขภาพของเกษตรกร พบว่า ปัจจัยทางพฤติกรรม (พฤติกรรมสุขภาพ) ส่งผลต่อภาวะสุขภาพกาย และอายุส่งผลต่อภาวะสุขภาพจิต การเรียนรู้ในการดำเนินชีวิต และความเพียงพอของปัจจัยดำรงชีวิตของเกษตรกร ในขณะที่ไม่มีปัจจัยใดส่งผลในด้านความปลอดภัยของชุมชน สำหรับปัญหาต่อการรักษาภาวะสุขภาพที่ดีของเกษตรกรนั้น เกี่ยวข้องกับอายุของเกษตรกรที่มากขึ้น และมีโรคประจำตัวที่เกิดจากการใช้สารเคมี และผลกระทบจากสารเคมีที่ปนเปื่อนมากับน้ำที่ใช้อุปโภคและบริโภค

---

* Department of Agricultural Development, Extension and Communications, Faculty of Agricultural Production, Maejo University

** Department of Food Engineering, Faculty of Engineering and Agro-industry, Maejo University

*** Department of Animal Nutrition, Faculty of Animal Science and Technology, Maejo University

**** Department of Occupational Therapy, Faculty of Medcal Technology, Chiang Mai University

คำสำคัญ: ภาวะสุขภาพ, สุขภาพจิต, สุขภาพกาย, การเรียนรู้ในการดำเนินชีวิต, ความเพียงพอของปัจจัยดำรงชีวิต, ความปลอดภัยของชุมชน

ABSTRACT

Farmers in Maung District, Lampun Province has been affected health problem due to chemical and waste from Lampun Industrial Estate. Moreover, chemical farming and its effect especially from longan orchard. Therefore, this study aimed to investigate 5 factors effecting farmers' health as followed: 1) personal factors 2) psychosocial factors 3) behavior factors 4) supporting factors and 5) environmental factors. Five health factors also reviewed as followed: 1) physical health 2) mental health 3) learning for living 4) adequate of living and 5) community security. Interview schedule was applied for data collection from 300 farmers in 15 sub-district, of Muang District, Lampun Province who were living nearby Lumpun Industrial Estate and implemented chemical farming. Obtained data were analyzed by using descriptive and inferential statistics. The results revealed that, two-thirds (67.00%) of farmers were male and having an average age of 43.50 years old. More than one-third of them (34.30%) were fourth year elementary graduated and had an average income of 103,600 Bath per year. In terms of factors effecting farmers' good health, behavior factor (health behavior) had effected to the physical health. On the other hand, age was the main factor effecting mental health, learning for living and adequate of living. By the way of contrast, there were no any factors effecting farmers' health in terms of community security. Most of farmers facing problem of their age and congenital diseases from chemical using in agricultural activities.

Keywords: Health, Mental Health, Physical Health, Learning for Living, Adequate of Living, and Community Security

1. บทนำ

ประเทศไทยได้ปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ใหม่ในการกำหนดทิศทางของประเทศ จากเดิมซึ่งมุ่งเน้นกลไกหลัก คือ ความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ เป็นกำหนดให้ "คนคือศูนย์กลางของการพัฒนา" พร้อมทั้งยังได้น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชการที่ 9 มาเป็นแนวทางชี้นำประเทศให้เป็นไปในทางสายกลาง ดังนั้น การขับเคลื่อนนโยบายตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 จนถึงปัจจุบันจึงมองที่การพัฒนาอย่างเป็นองค์รวม หรือบูรณาการทุกภาคส่วนมากกว่าเฉพาะเจาะจงเป็นเรื่องๆ เหมือนในอดีต (สำนักงาน

คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สคช.), 2554) จากแนวคิดดังกล่าว “สุขภาพ หรือ สุขภาวะ หรือ ภาวะสุขภาพ” ของ “คน” จึงถูกกำหนดเป็นวิสัยทัศน์ และยุทธศาสตร์หลักในการพัฒนาทางสาธารณสุข โดยให้ความสำคัญกับการดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างอยู่เย็นเป็นสุขบนพื้นฐานของ “ระบบสุขภาพแบบพอเพียง” ซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนาสุขภาพของประชาชนให้ไปสู่การมีสุขภาพทั้งมิติทางกาย จิต สังคม และปัญญา โดยมีระบบบริการสุขภาพที่มีคุณภาพ มาตรฐาน เข้มแข็งเพียงพอ และเข้าถึงได้สะดวก ตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของประชาชนบนต้นทุนที่เหมาะสม ตามแผนการพัฒนาสุขภาพแห่งชาติ ฉบับที่ 10 ฉบับที่ 11 (สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข, 2550; 2555) และฉบับที่ 12 ในปัจจุบันอีกด้วย

แต่อย่างไรก็ตาม ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญทั้งภายนอกและภายในประเทศ ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาประเทศ รัฐจึงต้องเร่งสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันปัจจัยเสี่ยง และเสริมรากฐานของประเทศด้านต่างๆ ควบคู่ไปกับการพัฒนาคนและสังคมไทย[1] ซึ่งในด้านสาธารณสุขก็ยังต้องเผชิญกับปัญหาและความเสี่ยงต่อการพัฒนาสุขภาพอย่างต่อเนื่อง เช่น ผลกระทบจากสถานการณ์ทางเศรษฐกิจที่ภาคอุตสาหกรรมและบริการมีสัดส่วนในการเติบโตมากกว่าภาคเกษตรกรรรมจนเกิดช่องว่างระหว่างคนจน คนรวย และความเหลื่อมล้ำในการกระจายรายได้ และสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองทำให้การกระจายอำนาจด้านสาธารณสุขจากส่วนกลางไปสู่ท้องถิ่นไม่สามารถดำเนินการได้ดีเท่าที่ควร (สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข, 2555)

สำหรับภาคเหนือตอนบน มีรายงานเกี่ยวกับสุขภาพของประชาชนในพื้นที่ว่า กำลังประสบกับปัญหาที่ต้องเร่งแก้ไข เฝ้าระวัง และส่งเสริมภาวะสุขภาพของประชาชนทุกช่วงวัย ตั้งแต่เด็กแรกเกิดไปจนถึงผู้สูงอายุ เนื่องจากพบปัญหาทางสุขภาพหลายประการ (กรมอนามัย, 2556 อ้างใน สำนักข่าวไทย, 2556) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่จังหวัดซึ่งมีขนาดเล็กที่สุดของภูมิภาค คือ จังหวัดลำพูน พบว่า หลายปัญหามีความซับซ้อน รุนแรง และยาวนานกว่าจังหวัดอื่นๆ ดังเช่นการฆ่าตัวตายที่มีสถิติรายงานว่าจังหวัดลำพูนมีอัตราการฆ่าตัวตายของประชาชนสูงที่สุดในประเทศในรอบ 10 ปี (2545-2554) ยกเว้นเพียงปี 2552 เท่านั้น (กรมสุขภาพจิต, 2555) นอกจากนี้ ในปี 2547-2551 ยังมีอัตราการเกิดของประชากรต่ำที่สุดจนทำให้อัตราการเพิ่มนั้นติดลบ เมื่อเปรียบเทียบกับจังหวัดอื่นๆ ในเขตภาคเหนือตอนบน (กระทรวงสาธารณสุข, 2540) ขณะที่แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของภาคเหนือมีอัตราเร็วกว่าอัตราของประเทศ ก่อให้เกิดความไม่สมดุลระหว่างสัดส่วนประชากรวัยทำงานและวัยพึ่งพิง ฯลฯ (สำนักบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 1, 2557)

จากการศึกษาเบื้องต้น พบว่า จังหวัดลำพูนมีการเปลี่ยนแปลงหลายด้านอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะในภาคอุตสาหกรรมและภาคเกษตรกรรม กล่าวคือ การสร้างนิคมอุตสาหกรรมในเขตอำเภอเมือง อีกทั้งประชาชนหันมาใช้สารเคมีและสารกำจัดศัตรูพืชกันอย่างแพร่หลาย จึงมีความเป็นไปได้ที่ประชาชนต้องเผชิญกับความเสี่ยงด้านสุขภาพมากยิ่งขึ้น ดังนั้นการศึกษาถึงภาวะสุขภาพ

ของเกษตรกรใน 5 ด้าน คือ 1) สุขภาพกาย 2) สุขภาพจิต 3) การเรียนรู้ด้านการดำเนินชีวิต 4) ความเพียงพอของปัจจัยดำรงชีวิต และ 5) ความปลอดภัยของชุมชน และค้นหาปัจจัยที่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อภาวะสุขภาพของเกษตรกรใน 5 กลุ่ม ได้แก่ 1) ปัจจัยส่วนบุคคล 2) ปัจจัยทางจิตสังคม 3) ปัจจัยทางพฤติกรรม 4) ปัจจัยสนับสนุน และ 5) ปัจจัยทางสิ่งแวดล้อม จึงเป็นเรื่องสำคัญและเป็นประโยชน์สำหรับการวางแผนควบคุมตัวกำหนดภาวะสุขภาพของเกษตรกรในท้องที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งการพัฒนารูปแบบและกระบวนการจัดการปัญหา ตลอดจนการสร้างเสริมสุขภาพที่เหมาะสมสอดคล้องกับวิถีการดำเนินชีวิตในชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายทั้งภาครัฐ เอกชน ตลอดจนนักวิชาการ และสังคมในลักษณะภาคีเครือข่ายตามแผนการวิจัยในระยะต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาปัจจัยของเกษตรกร 5 ปัจจัย คือ ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางจิตสังคม ปัจจัยทางพฤติกรรม ปัจจัยสนับสนุน และปัจจัยทางสิ่งแวดล้อมของเกษตรกร

2.2 เพื่อศึกษาภาวะสุขภาพของเกษตรกรใน 5 ด้าน คือ สุขภาพกาย สุขภาพจิตการเรียนรู้ด้านการดำเนินชีวิต ความเพียงพอของปัจจัยดำรงชีวิต และความปลอดภัยของชุมชน

2.3 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทั้ง 5 กับภาวะสุขภาพ 5 ด้านของเกษตรกร อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเชิงสำรวจครั้งนี้ได้กำหนดประชากรในการศึกษา คือ เกษตรกรในอำเภอเมืองจังหวัดลำพูน ที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรจำนวนทั้งสิ้น 1,203 คน สำหรับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยจากการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างจากสูตร Taro Yamane (1973 อ้างใน จักรพงษ์ พวงงามชื่น และคณะ, 2556) และคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนของประชากรใน 15 ตำบล ซึ่งได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 300 คน จากสูตร Slovin's formula (Gintingsugtihen, 1993 อ้างใน Poung-ngamchuen J. and et.al., 2015) เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคือแบบสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น 6 ตอน คือ 1) ปัจจัยส่วนบุคคล 2) ปัจจัยทางจิตสังคม 3) ปัจจัยทางพฤติกรรม 4) ปัจจัยสนับสนุน 5) ปัจจัยทางสิ่งแวดล้อม และ 6) สภาวะสุขภาพของเกษตรกรใน 5 ด้าน คือ สุขภาพกาย สุขภาพจิต การเรียนรู้ด้านการดำเนินชีวิต ความเพียงพอของปัจจัยดำรงชีวิต และความปลอดภัยของชุมชน เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารวิชาการ ตำรา บทความ รายงานวิจัยต่างๆ ศึกษาข้อมูลภาคสนาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ทางสถิติสำหรับข้อมูลเชิงปริมาณได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางจิตสังคม ปัจจัยทางพฤติกรรม ปัจจัยสนับสนุน ปัจจัยสิ่งแวดล้อม และภาวะสุขภาพของเกษตรกร วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วน

เบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และสถิติ ไคสแควร์ (Chi-square) เพื่อหาปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะสุขภาพของเกษตรกร อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน

4. ผลการวิจัย

4.1 ปัจจัยส่วนบุคคลของเกษตรกร

จากผลการศึกษา พบว่า เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างสองในสาม (ร้อยละ 67.00) เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 43.50 ปี โดยเกษตรกรประมาณครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 50.60) มีอายุอยู่ระหว่าง 51-60 ปี และเกษตรกรประมาณหนึ่งในสาม (ร้อยละ 34.30) จบการศึกษาระดับประถมศึกษา โดยมีเพียง 2 ราย (ร้อยละ 0.70) ที่ไม่ได้รับการศึกษา และมีเพียง 5 ราย (ร้อยละ 1.70) ที่จบการศึกษาในระดับปริญญาตรีซึ่งเป็นระดับที่สูงที่สุด เกษตรกรมากกว่าสามในสี่ (ร้อยละ 76.30) สมรสแล้ว และมีรายได้เฉลี่ยต่อปี 103,600 บาท โดยเกษตรกรเกือบครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 42.60) มีรายได้ในภาคการเกษตรอยู่ระหว่าง 50,000 – 100,000 บาท

4.2 ปัจจัยทางจิตสังคม

ปัจจัยทางจิตสังคมประกอบด้วย **(1) ค่านิยมด้านสุขภาพ** ผลการศึกษา พบว่า ค่านิยมด้านสุขภาพของเกษตรกรในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 2.41) และรายละเอียดทุกประเด็นของค่านิยมด้านสุขภาพอยู่ในระดับมากเช่นกัน คือ การมีความสุขและความพึงพอใจในชีวิต (ค่าเฉลี่ย 2.35) ความสามารถในการจัดการกับความเครียดและปัญหาชีวิตที่เกิดขึ้น (ค่าเฉลี่ย 2.27) ความภูมิใจในตนเอง (ค่าเฉลี่ย 2.54) ความเป็นคนมองโลกในแง่ดี (ค่าเฉลี่ย 2.52) และการไปพบแพทย์ทุกครั้งที่ไม่สบาย (ค่าเฉลี่ย 2.39) **(2) ความเชื่อด้านสุขภาพ** ผลการศึกษา พบว่า ความเชื่อด้านสุขภาพในภาพรวมของเกษตรกรอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 2.58) โดยเกือบทุกประเด็นด้านความเชื่อด้านสุขภาพอยู่ในระดับมากเช่นกัน ได้แก่ ความเชื่อด้านการรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ส่งผลต่อสุขภาพที่ดีแข็งแรง (ค่าเฉลี่ย 2.76) ความเชื่อว่าสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดีมาจากสภาพแวดล้อมชุมชนที่ดี (ค่าเฉลี่ย 2.77) ความเชื่อว่าสุขภาพที่ดีย่อมเกิดจากการมีสุขภาพจิตที่ดี (ค่าเฉลี่ย 2.72) ความเชื่อเรื่องการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพที่แข็งแรง (ค่าเฉลี่ย 2.70) ในขณะที่ความเชื่อด้านการรักษาอาการป่วยด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น (ค่าเฉลี่ย 2.03) อยู่ในระดับปานกลาง (ตารางที่ 1)

4.3 ปัจจัยทางพฤติกรรม

ปัจจัยทางพฤติกรรมประกอบด้วย **(1) พฤติกรรมสุขภาพ** ผลการศึกษา พบว่า เกษตรกรมีพฤติกรรมด้านสุขภาพในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 1.86) โดยมี 2 ประเด็นที่อยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน คือ พฤติกรรมการรับประทานอาหารครบ 5 หมู่ ทั้ง 3 มื้อ (ค่าเฉลี่ย 2.18) และพฤติกรรมการออกกำลังกาย (ค่าเฉลี่ย 1.90) ส่วนพฤติกรรมการรับประทานอาหารดิบ กึ่งสุกกึ่งดิบ (ค่าเฉลี่ย 1.51) และพฤติกรรมนอนดึกหรือประมาณเที่ยงคืน (ค่าเฉลี่ย 1.37) อยู่ในระดับน้อย ในขณะที่มีเพียงประเด็นเดียวที่อยู่ในระดับมากคือ พฤติกรรมการทำความสะอาดที่อยู่อาศัยเพื่อสุขลักษณะที่ดี (ค่าเฉลี่ย 2.42) **(2) พฤติกรรมเสี่ยง** ผลการศึกษา พบว่า เกษตรกรมีพฤติกรรมเสี่ยง

ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (เฉลี่ย 1.99) โดยมี 1ประเด็นในพฤติกรรมเสี่ยงอยู่ในระดับปานกลางเช่นกันคือ พฤติกรรมเสี่ยงต่อการเป็นโรคติดต่อ (ค่าเฉลี่ย 2.31) ส่วนพฤติกรรมเสี่ยงในการรับประทานอาหารโดยไม่มีช้อนกลางร่วมกับผู้อื่น (ค่าเฉลี่ย 1.51) พฤติกรรมไม่สูบบุหรี่หรือดื่มสุรา (ค่าเฉลี่ย 1.63) อยู่ในระดับน้อย ในขณะที่มี 2 ประเด็นที่อยู่ในระดับมาก คือ พฤติกรรมการใช้และสัมผัสกับยาฆ่าแมลงหรือยาฆ่าหญ้าที่เป็นสารเคมี และพฤติกรรมการทำความสะอาดร่างกายหลังจากสัมผัสสารเคมี (ค่าเฉลี่ย 2.48) (ตารางที่ 1)

4.4 ปัจจัยสนับสนุน

ปัจจัยสนับสนุนได้แก่ การบริการทางสาธารณสุข โดยผลการศึกษา พบว่า การบริการด้านสาธารณสุขของเกษตรกรในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 1.85) โดยมี 3 ประเด็นอยู่ในระดับน้อย คือ ความห่างไกลจากสถานพยาบาล (ค่าเฉลี่ย 1.51) การได้รับการบริการทางสาธารณสุขของทั้งภาครัฐและเอกชน (ค่าเฉลี่ย 1.63) และการได้รับความรู้ด้านสาธารณสุขจากการเข้าอบรมโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ (ค่าเฉลี่ย 1.39) ในขณะที่การได้รับบริการฉีดวัคซีนฟรี (ค่าเฉลี่ย 2.10) อยู่ในระดับปานกลาง และการได้รับการบริการจากผู้นำชุมชนด้านการสาธารณสุขอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 2.62) (ตารางที่ 1)

4.5 ปัจจัยทางสิ่งแวดล้อม

ปัจจัยทางสิ่งแวดล้อมประกอบด้วย **(1) สภาพครัวเรือน** ผลการศึกษา พบว่า สภาพครัวเรือนของเกษตรกรในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.12) โดยมี 3 ประเด็นที่อยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน คือ ความสะดวกสบายในการใช้งานของห้องน้ำ (ค่าเฉลี่ย 1.91) การถ่ายเทอากาศของพื้นที่ในบ้าน (ค่าเฉลี่ย1.77) การแบ่งสัดส่วนของห้องและพื้นที่ใช้สอยอย่างชัดเจนภายในบ้าน (ค่าเฉลี่ย 2.27) ในขณะที่ 2 ประเด็นอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ความแน่นหนา คงทนถาวร ปลอดภัยของบ้าน (ค่าเฉลี่ย 2.48) และสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานภายในบ้าน (ค่าเฉลี่ย 2.66) **(2) มลพิษในชุมชน** ผลการศึกษา พบว่า มลพิษในชุมชนในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.31) โดยมี 3 ประเด็นที่อยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน คือ การใช้สารเคมีเพื่อการเกษตรในบริเวณชุมชน (ค่าเฉลี่ย 1.91) การปนเปื้อนสารเคมีของแหล่งน้ำในชุมชน (ค่าเฉลี่ย1.77) อยู่ในระดับน้อย การประสบปัญหาหมอกควันจากการเผาของชุมชน (ค่าเฉลี่ย 2.27) ในขณะที่ ความบริสุทธิ์ของอากาศภายในชุมชน (ค่าเฉลี่ย 2.48) และภาพรวมปัญหามลพิษทางน้ำ อากาศ ดิน เสียง ภายในชุมชน (ค่าเฉลี่ย 2.66) อยู่ในระดับมากทั้ง 2 ประเด็น (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ปัจจัยด้านต่างๆ ของเกษตรกร อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน

ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะสุขภาพ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลผล
ปัจจัยทางจิตสังคม	**2.36**	**1.12**	**มาก**
ค่านิยมด้านสุขภาพ	2.41	1.04	มาก
ความเชื่อด้านสุขภาะ	2.58	1.22	มาก
ปัจจัยทางพฤติกรรม	**1.93**	**0.81**	**ปานกลาง**
พฤติกรรมสุขภาพ	1.86	0.93	ปานกลาง
พฤติกรรมเสี่ยง	1.99	0.94	ปานกลาง
ปัจจัยสนับสนุน	**1.85**	**0.84**	**ปานกลาง**
การบริการทางสาธารณสุข	1.85	0.84	ปานกลาง
ปัจจัยทางสิ่งแวดล้อม	**2.21**	**1.01**	**ปานกลาง**
สภาพครัวเรือน	2.12	1.02	ปานกลาง
มลพิษในชุมชน	2.31	1.07	ปานกลาง
เฉลี่ยรวม	**2.08**	**0.98**	**ปานกลาง**

4.6 ภาวะสุขภาพของเกษตรกร

ภาวะสุขภาพของเกษตรกร เขตอำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน ประกอบด้วย สุขภาพกาย สุขภาพจิต การเรียนรู้สำหรับการดำเนินชีวิต ความเพียงพอของปัจจัยดำรงชีวิต และความปลอดภัยของชุมชน ผลการศึกษา พบว่า สุขภาพกายของเกษตรกร การเรียนรู้สำหรับการดำเนินชีวิต และความปลอดภัยของชุมชนในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.42 3.02 และ 3.19 ตามลำดับ) โดยเกษตรกรสามารถทำงานติดต่อกันได้ และช่วยเหลือตนเองในการทำกิจวัตรประจำวันได้ในระดับดี ในขณะที่ สุขภาพจิต และความเพียงพอของปัจจัยในการดำเนินชีวิตในภาพรวมของเกษตรกรอยู่ในระดับดี โดยเกษตรกรมีความภาคภูมิใจในตนเอง (ค่าเฉลี่ย 3.99) มีอาหารเพื่อบริโภคที่เพียงพอ มีเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มที่เหมาะสมกับฤดูกาล มีรายได้ที่พอเพียงกับรายจ่ายสำหรับการดำรงชีวิต มีอาชีพที่มั่นคงสามารถเลี้ยงตนเองและครอบครัว และความสามารถเข้าถึงสถานพยาบาลเวลาเจ็บป่วยได้อย่างสะดวกสะบาย (ค่าเฉลี่ย 3.85 4.10 3.26 3.53 และ 3.85 ตามลำดับ) (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ภาวะสุขภาพของเกษตรกร 5 ด้าน

สภาวะสุขภาพของเกษตรกร	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลผล
สุขภาพกาย	3.42	0.93	ภาวะสุขภาพระดับปานกลาง
สุขภาพจิต	3.80	1.14	ภาวะสุขภาพระดับดี
การเรียนรู้สำหรับการดำเนินชีวิต	3.02	0.66	ภาวะสุขภาพระดับปานกลาง
ความเพียงพอของปัจจัยดำเนินชีวิต	3.71	1.03	ภาวะสุขภาพระดับดี
ความปลอดภัยของชุมชน	3.19	0.75	ภาวะสุขภาพระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	**3.40**	**0.81**	**ภาวะสุขภาพระดับดี**

4.7 ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะสุขภาพของเกษตรกร

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะสุขภาพของเกษตรกรจากตัวแปรอิสระจำนวน 12 ตัวแปร พบว่า 5 ตัวแปร มีความสัมพันธ์กับภาวะสุขภาพของเกษตรกร อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ ระดับการศึกษา ความเชื่อด้านสุขภาพ ค่านิยมด้านสุขภาพ พฤติกรรมสุขภาพ และพฤติกรรมเสี่ยง โดยพฤติกรรมด้านสุขภาพ และพฤติกรรมเสี่ยง มีความสัมพันธ์ในระดับสูงกับภาวะสุขภาพของเกษตรกร (Table 3) กล่าวคือ ทั้ง 5 ปัจจัยส่งผลต่อภาวะสุขภาพของเกษตรกร ซึ่งอาจเป็นปัจจัยเพิ่มเติมจากการใช้สารเคมีทำการเกษตรและการอาศัยอยู่ใกล้เคียงนิคมอุตสาหกรรมลำพูน ที่อาจส่งผลต่อภาวะสุขภาพของเกษตรกร ในขณะที่ตัวแปรอื่นๆ อีก 7 ตัวแปร ไม่มีความสัมพันธ์หรือไม่ส่งผลต่อภาวะสุขภาพของเกษตรกร คือ เพศ อายุ สถานภาพสมรส รายได้ การบริการทางสาธารณสุข สภาพครัวเรือน และมลพิษในชุมชน

5. การอภิปรายผล

จากผลการศึกษาด้านปัจจัยต่างๆ ที่คาดว่าอาจส่งผลต่อภาวะสุขภาพของเกษตรกรจำนวน 5 กลุ่มปัจจัย พบว่า การศึกษาขั้นสูงสุดส่งผลต่อภาวะสุขภาพของเกษตรกร กล่าวคือ ภาวะสุขภาพของเกษตรกรจะผันแปรไปตามระดับการศึกษาขึ้นสูงสุดในทิศทางเดียวกัน หรืออีกนัยหนึ่งคือ เกษตรกรที่มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับสูง จะส่งผลต่อภาวะสุขภาพค่อนข้างมากต่อเกษตรกร โดยเมื่อพิจารณาร่วมกับปัจจัยส่วนบุคคลอื่นๆ ของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 43 ปี แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรเป็นกลุ่มวัยทำงานที่มีการศึกษาในระดับดี มีความอาวุโส และประสบการณ์ชีวิต มีสำนึกรับผิดชอบและมีเวลาที่จะทำงานและสามารถทำงานบรรลุผลที่ตั้งไว้ได้ดี (จักรพงษ์ พวงงามชื่น และคณะ, 2556) ดังนั้น ระดับการศึกษาของเกษตรกรเป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับสุขภาวะ ซึ่งกล่าวได้ว่าเกษตรกรต้องมีสุขภาพและสุขอนามัยที่ดีหรือมีคุณภาพชีวิตในระดับดี เพื่อการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ (Poung-ngamchuen J. and et.al., 2015)

ตารางที่ 3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะสุขภาพของเกษตรกรอำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

Independent Variables	Chi-square	Sig.
sex	2.472	0.212
Age	3.871	0.330
Educational attainment	13.315*	0.050
Marital status	1.250	0.654
Income	6.443	0.998
Health Valued	13.445*	0.050
Health Believed	13.445*	0.044
Health Behavior	15.902**	0.000
Risk Behavior	14.074**	0.000
Public Health Services	5.987	0.433
Household	4.789	0.233
Community Pollution	3.766	0.112

เมื่อพิจารณาถึงภาวะสุขภาพของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรมีภาวะสุขภาพจิตและความเพียงพอของปัจจัยดำรงชีวิตอยู่ในระดับดี กล่าวคือ ภาวะสุขภาพจิตที่ดีและความพึงพอใจในสิ่งที่มีเพื่อดำเนินชีวิต มีผลต่อภาวะสุขภาพของเกษตรกรที่ดีเช่นกัน อย่างไรก็ตาม สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (2554) รายงานว่าประชาชนที่ประกอบอาชีพข้าราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจมีคะแนนสุขภาพจิตมากที่สุด รองลงมาคือ นักเรียน ธุรกิจส่วนตัว และเกษตรกร แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรมีสุขภาพจิตที่ดี เนื่องจากปัจจุบันอาชีพเกษตรกรถือว่าเป็นอาชีพหนึ่งที่มีความมั่นคงสูงเมื่อเปรียบเทียบกับอาชีพอื่นๆ หลายอาชีพ ทั้งนี้ แรงกดดันจากสภาพเศรษฐกิจที่ฝืดเคือง สภาพสังคมที่ย่ำแย่ ส่งผลต่อการเลิกจ้างงานในหลายๆ อาชีพ แต่ไม่ส่งผลกระทบต่ออาชีพเกษตรกร นอกจากนี้ แนวโน้มของโลกในการให้ความสำคัญกับสุขภาพนั้นเกี่ยวเนื่องกับการบริโภคอาหารที่เหมาะสมซึ่งประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรมที่มีผลผลิตทางการเกษตรส่งออกมีมูลค่ามหาศาลในแต่ละปี จึงมีผลต่อความมั่นคงทางอาชีพของเกษตรกรก่อให้เกิดความมั่นคงทางจิตใจและสุขภาพจิตที่ดีของเกษตรกรเช่นกัน

นอกจากนี้ การพัฒนาตัวแบบคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของ Poung-ngamchuen J. and et al. (2015) แสดงให้เห็นถึงความพึงพอใจในเสื้อผ้าที่มีอยู่ ตลอดจนความเพียงพอของปัจจัยดำรงชีวิตของเกษตรกร เกิดจากความมีสุขภาพจิตที่ดี และสุขภาพกายที่ดี นำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างยั่งยืนตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งนี้เกษตรกรต้องรู้จักการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตด้วย จักรพงษ์ พวงงามชื่น และคณะ (2558) กล่าวเพิ่มเติมว่า การมีสุขภาพดีกับการมีคุณภาพชีวิตที่ดีนั้นย่อมมีองค์ประกอบที่สัมพันธ์กัน คือ องค์ประกอบของคุณภาพชีวิตที่ดีตามทัศนคติของนักจิตวิทยา ซึ่งได้แบ่งคุณภาพ

ชีวิตของมนุษย์ออกเป็น 4 ด้าน คือ 1) ด้านกาย 2) ด้านจิต 3) ด้านสังคม และ 4) ด้านเศรษฐกิจ สำหรับองค์ประกอบของสุขภาพที่สมบูรณ์ของบุคคลประกอบด้วย 3 ส่วนคือ 1) สุขภาพกาย 2) สุขภาพจิต และ 3) สุขภาพทางสังคม กล่าวโดยสรุปคือ “การมีสภาวะที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม ไม่ใช่เพียงการปราศจากโรคเท่านั้น หากแต่ต้องมีสภาวะทางกาย สภาวะทางจิต สภาวะทางสังคม และสภาวะทางเศรษฐกิจที่เกื้อหนุนกันอย่างพอเหมาะ”

จากการศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะสุขภาพของเกษตรกร พบว่า ปัจจัยทางจิตสังคม ได้แก่ ค่านิยมด้านสุขภาพและความเชื่อด้านสุขภาพอยู่ในระดับมากและส่งผลต่อภาวะสุขภาพของเกษตรกรทั้งสองด้าน โดยเฉพาะความสามารถในการจัดการกับความเครียด ความเชื่อที่ว่าการมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดีนั้นมากจากสภาพแวดล้อมชุมชนที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของริเรืองรอง รัตนวิไลสกุล (2558) ที่กล่าวว่า สุขภาพจิตใจของคนในชุมชนมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลางกับสุขภาวะทางกายและสุขภาวะทางสังคมของคนในชุมชน ทำให้คนในชุมชนไม่มีโรคประจำตัวและยังสามารถทำงานได้ดี และยังส่งผลต่อการตระหนักถึงสุขภาพของตนและสิ่งแวดล้อมจากการใช้สารเคมีทางการเกษตร โดยเฉพาะเรื่องการปฏิบัติในการป้องกันอันตรายและการคำนึงถึงสุขภาพและสิ่งแวดล้อมของเกษตรกร (เพ็ญจันทร์ ธาตุไพบูลย์, 2546)

ในขณะที่ปัจจัยทางพฤติกรรม พบว่า พฤติกรรมสุขภาพและพฤติกรรมเสี่ยงอยู่ในระดับปานกลาง และส่งผลต่อภาวะสุขภาพของเกษตรกรในระดับสูง โดยเฉพาะพฤติกรรมการทำความสะอาดที่อยู่อาศัย แต่ในทางตรงกันข้าม เกษตรกรมีพฤติกรรมเสี่ยงด้านการใช้ สัมผัสกับยาฆ่าแมลงหรือยาฆ่าหญ้า และพฤติกรรมการทำความสะอาดร่างกายหลังจากสัมผัสสารเคมีแล้ว ทั้งนี้ เมื่อเกษตรกรมีพฤติกรรมปกป้องสุขภาพจากการทำงานที่ถูกต้อง จะทำให้เกิดการบาดเจ็บ หรือโรคภัยไข้เจ็บจากการทำการเกษตรลดลง (นภมณ ยารวง และพัชรพร สุคนธสรรพ์, 2559) ตลอดจนพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่ไม่ถูกต้องจะส่งผลต่อผลการตรวจเลือดที่ไม่ปลอดภัย เช่น ไม่เคยสวมหมวกที่ทำจากพลาสติกคลุมศรีษะ ไม่สวมหน้ากาก ไม่สวมเสื้อแขนวาว กางเกงขายาว ซึ่งสารเคมีกำจัดศัตรูพืชสามารเข้าสู่ร่างกายได้ 3 ทางคือ ทางปาก ทางเดินหายใจ และทางผิวหนัง (Ngamkamon K., 2009) พฤติกรรมข้างต้นส่งผลให้เกษตรกรได้รับสารพิษจากยาฆ่าแมลง และยาฆ่าหญ้าได้ นอกจากนี้ การศึกษาของ เจียระไน ปาลี (2556) ยังสนับสนุนผลการวิจัยนี้ว่า เกษตรกรได้รับผลกระทบทางสุขภาพกายมากที่สุดจากการใช้สารเคมี คือกลิ่นเหม็นของสารเคมีส่งผลต่อระบบทางเดินหายใจ หายใจไม่ออก เวียนศรีษะและคลื่นไส้อาเจียน ดังนั้น หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรมีการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้สารเคมีและการป้องกันโทษจากการใช้สารเคมีที่ถูกต้อง โดยเฉพาะขณะที่ต้องสัมผัสสารเคมี รวมทั้งส่งเสริมการใช้สารอินทรีย์เพื่อลดปริมาณการใช้สารเคมี ส่งผลต่อสุขภาพของเกษตรกรและสิ่งแวดล้อมที่ดีขึ้น

เป็นที่น่าสังเกตว่า ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมไม่มีผลต่อภาวะสุขภาพของเกษตรกร ทั้งนี้จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์เกษตรกรและผู้นำชุมชน พบว่า ชุมชนได้ดำเนินโครงการจัดการป่าชุมชนและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ส่งผลให้มลพิษในชุมชนลดลงในระดับหนึ่ง อย่างไรก็ตาม การศึกษาของ Poung-ngamchuen J. and et. al. (2016) รายงานว่า ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะป่าชุมชน

ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชน ซึ่งจากการลงพื้นที่สามารถสังเกตได้ว่า ชาวบ้านเกษตรกร และเยาวชนมีสุขภาพดี จิตใจแจ่มใส มีบุคลิกภาพเป็นมิตรกับผู้อื่น ซึ่งเป็นผลให้สุขภาวะของประชาชนในชุมชนอยู่ในระดับดี ก่อนให้เกิดความปลอดภัยในชุมชน

6. สรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะสุขภาพของเกษตรกรอำเภอเมือง จังหวัดลำพูน มุ่งหวังที่จะค้นหาปัจจัยที่มีผลต่อภาวะสุขภาพ หรือสุขภาพที่ดีของเกษตรกร เขตอำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ที่อาศัยอยู่ใกล้เคียงนิคมอุตสาหกรรมลำพูน และประกอบอาชีพทางการเกษตรโดยใช้สารเคมี โดยปัจจัยทั้ง 5 ด้านคือ ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางจิตสังคม ปัจจัยทางพฤติกรรม ปัจจัยสนับสนุน และปัจจัยทางสิ่งแวดล้อม คาดว่าจะส่งผลต่อภาวะสุขภาพของเกษตรกรใน 5 ด้านเช่นกัน คือ สุขภาพกาย สุขภาพจิต การเรียนรู้ด้านการดำเนินชีวิต ความเพียงพอของปัจจัยดำรงชีวิต และความปลอดภัยของชุมชน ผลการวิจัยพบว่า 5 ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะสุขภาพของเกษตรกร ได้แก่ การศึกษาขั้นสูงสุด ค่านิยมด้านสุขภาพ ความเชื่อด้านสุขภาพ พฤติกรรมสุขภาพ และพฤติกรรมเสี่ยง ในภาพอาจมองว่าเกษตรกรที่พักอาศัยใกล้เคียงกับนิคมอุตสาหกรรมลำพูน ตลอดจนใช้สารเคมีในกิจกรรมทางการเกษตรที่ดำเนินมานาน เป็นเงื่อนไขในการดำเนินชีวิตที่หลีกเลี่ยงยากซึ่งส่งผลต่อสุขภาวะ และสภาวะสุขภาพที่ไม่ดีของเกษตรกร อย่างไรก็ตาม การปรับเปลี่ยนการดำเนินชีวิตตาม “ตัวแบบคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง”[9] (Poungngamchuen J. and et.at., 2015) เป็นอีกทางออกหนึ่งที่อาจเสริมสร้างสภาวะสุขภาพที่ดีขึ้นให้แก่เกษตรกร

เอกสารอ้างอิง

1. ภาษาไทย

กรมสุขภาพจิต. 2555. **รายงานอัตราการฆ่าตัวตายของประเทศไทย แยกตามจังหวัดที่ฆ่าตัวตาย.** [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา: http://www.dmh.go.th/report/suicide/ (7 พฤษภาคม 2561).

กระทรวงสาธารณสุข. 2540. **สรุปสาระสำคัญของแผนพัฒนาการสาธารณสุขในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2540-2544.** [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา: http://bps.ops.moph.go.th/PLAN8/ (9 พฤษภาคม 2561).

จักรพงษ์ พวงงามชื่น และคณะ. 2556. การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน: กรณีศึกษา บ้านทาป่าเปา ตำบลทาปลาดุก อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน. **วารสารวิจัยและพัฒนา มจธ.** ปีที่ 36(2): 227-246.

จักรพงษ์ พวงงามชื่น และคณะ. 2558. **คุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในอำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่.** เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

เจียระไน ปาลี. 2556. **พฤติกรรมและผลกระทบต่อสุขภาพจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรที่ปลูกยาสูบ ตำบลห้วยยาบ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. เชียงใหม่: มหาวิทยาล้ยเชียงใหม่.

ริเรืองรอง รัตนวิไลสกุล. 2558. **สุขภาวะทางกาย สังคม และจิตใจ ของคนในชุมชนประชาอุทิศ 76 (ชุมชนใต้สะพานโซน 1) แขวงบางมด เขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร**. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

นภมณ ยารวม และพีชรพร สุคนธสรรพ์. 2559. พฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานและภาวะสุขภาพของเษตรกรชาวนาในจังหวัดเชียงราย. **วารสารพยาบาลทหารบก**. ปีที่ 17(2): 163-174.

เพ็ญจันทร์ ธาตุไพบูลย์. 2546. **ปัจจัยบางประการที่มีความสัมพันธ์กับความตระหนักต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อมจากการใช้สารเคมีทางการเกษตรของเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียน จังหวัดจันทบุรี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์.

สำนักข่าวไทย. 2556. **เผย 10 ปัญหาสุขภาพ 8 จว. ภาคเหนือตอนบนโรคเบาหวานอันดับหนึ่ง.** [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา: http://www.mcot.net/site/content?id=509cacfc150ba0e23a000010 (7 พฤษภาคม 2561).

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. 2554. **เผยอาชีพรับจ้าง สุขภาพจิตแย่ ฆ่าตัวตายสูงสุด.** [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา: https://health.kapook.com/view27893.html (9 พฤษภาคม 2561).

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2554. **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555-2559.** กรุงเทพฯ: สหมิตร พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด.

สำนักบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 1. 2557. **บรรยายสรุปกลุ่มจังหวัด.** [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา: http://www.osmnortheast-n1 . moi.go.th/ud/images/stories/plan/banyay.pdf (8 พฤษภาคม 2561).

สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. 2550. **แผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 พ.ศ. 2550-2554 แผนยุทธสาสตร์สุขภาพพอเพียง.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึกในพระบรมราชูปถัมภ์.

_____. 2555. **แผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติ ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555-2559.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึกในพระบรมราชูปถัมภ์.

2. ภาษาอังกฤษ

Ngamkamon K. 2009. **Health Status and Occupational Safety Behaviors Among Rice Farmers. Master Thesis (Occupational Health Nursing)**. Chiang Mai: Chiang Mai University.

Poung-ngamchuen J. and et.al. 2015. A Study on People's Sustainability of Quality of Life in Accordance with Philosophy of Sufficiency Economy in Aomkoi District, Chiang Mai, Thailand. **Journal of Marketing and Management.** 6(2): 1-10.

Poung-ngamchuen J. and et.al. 2016. Development of Indicators Affecting Sustainability of Community Forest Management in Upper Northern Thailand. **International Journal of Social Science and Humanity.** 7(3): 172-178.

การพัฒนาโปรแกรมฝึกอบรมเพื่อสร้างสมรรถนะนักการตลาด ในศตวรรษที่ 21 ตามแนวพุทธจิตวิทยา
A DEVELOPMENT OF TRAINING PROGRAM FOR MARKETERS IN 21st CENTURY VIA BUDDHIST PSYCHOLOGY

จรรย์จารี ธรรมา* กมลาศ ภูวชนาธิพงศ์**
พระครูพิพิธปริยัติกิจ (ชยันต์ แสนโบราณ)***
Janjaree Thanma, Kamalas Phoowachanathipong, Prakrupipitpariyatki.

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1)ศึกษาสภาพปัญหาและสมรรถนะของนักการตลาดในปัจจุบัน 2).พัฒนาโปรแกรมฝึกอบรมเพื่อสร้างสมรรถนะนักการตลาดในศตวรรษที่ 21 ตามแนวพุทธจิตวิทยา และ 3).ศึกษาผลการใช้โปรแกรมฝึกอบรมฯ ในกลุ่มตัวอย่างนักการตลาดอาสาสมัคร 15 คน เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี (Mixed Method Research) ผลการวิจัยพบว่า (1). สภาพปัญหาของนักการตลาดปัจจุบันยังขาดสมรรถนะ 8 ข้อ คือ 1. การเขียนเชิงธุรกิจ 2. การใช้ภาษาอังกฤษเชิงธุรกิจ 3. การใช้สื่อดิจิทัล 4. การจัดทำโครงการเพื่อสังคม 5.การวางแผนการตลาด 6. การจัดการความเครียด 7. การใช้ทฤษฎีสำคัญการตลาด และ 8. ข้อมูลในศตวรรษที่ 21 (2) โปรแกรมฝึกอบรมที่เหมาะสมเป็นการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติของแนวคิด MARKETER TREE ใน 3 กลุ่ม รวม 12 กิจกรรมโดยบูรณาการหลักพุทธศาสนา หลักการตลาดและหลักการเรียนรู้เชิงจิตวิทยา (3). ผลการใช้โปรแกรมฯ พบว่ามีการเปลี่ยนแปลงสมรรถนะด้านความรู้และสมรรถนะด้านทักษะหลังการอบรมมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดและสูงกว่าก่อนอบรมอย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติ .05 ส่วนผลสมรรถนะด้านเจตคติพบว่าดีขึ้นหลังการอบรมแต่ไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ

คำสำคัญ : นักการตลาด, สมรรถนะ, ศตวรรษที่ 21, โปรแกรมฝึกอบรม

* Doctor of Philosophy Program in Buddhist Psychology, Faculty of Humanities, Mahachulalongkornrajavidyalaya University
** Faculty of Humanities, Mahachulalongkornrajavidyalaya University
*** Faculty of Humanities, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

ABSTRACT

The objectives of this research were: 1) to understand current problems and important competencies among Thai Marketers 2) to develop a training program to enhance their marketing competencies within the 21st century using Buddhist psychology and 3) to study the results of the training program among 15 volunteered marketers. Mixed methodology research was exploited. The results are as follows: (1). Current Thai marketers lack of 8 key competencies included 1. Ability to write professionally 2. Ability to use English for business fluently 3. Ability to understand modern digital media 4. Ability to create tangible social responsibility program (CSR) 5. Ability to prepare Marketing Plan 6. Ability to manage work stress 7. Ability to understand key marketing theories and 8. Ability to reach 21st century data (2). The training Program covers 3 modules with 12 activities under "MARKETER TREE" concept behind integration of Buddhism, marketing and psychology. (3). the training program was well responded at .05 confident level after the training program vs. before with both cognitive and performance competencies have improved significantly and affective competencies have improved with no significant difference.

Keywords: Marketer, Competency, 21st Century, Training Program

1.บทนำ

เมื่อโลกเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 องค์การยูเนสโก้ (UNESCO, 1997) ได้ให้คำจำกัดความว่าเป็น “สังคมที่กำหนดได้ - Programmed Society” ซึ่งหมายถึงเป็นสังคมที่มี 3 ปัจจัยรวมกันในหนึ่งเดียวเพื่อจะกำหนดทิศทางของสังคม นั่นคือ การรวมของ 1 เทคโนโลยี 2 ข้อมูลและ 3 การสื่อสาร เข้าด้วยกันทำให้สามารถกำหนดทุกอย่างได้ล่วงหน้า สังคมกำหนดได้นี้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านชีวิตความเป็นอยู่ วัฒนธรรม การศึกษา วิทยาศาสตร์ และพัฒนาการของมนุษย์ตลอดจนได้พลิกวิถีชีวิตของมนุษย์โดยสิ้นเชิง เช่น ความสามารถในการจัดกิจกรรมพร้อมกันทั่วโลกในเวลาเดียวกัน การรณรงค์ในหัวข้อเดียวให้ขยายวงกว้างไปในระดับโลก การเผยแผ่บทความวิชาการด้านต่างๆ ซึ่งสามารถรับรู้กันได้เพียงข้ามคืน นอกจากนี้ ศตวรรษที่ 21 ยังเป็นจุดเริ่มของปัญหาใหม่ๆ อีกมากมาย เช่น ปัญหาโครงสร้างประชากรโลกที่กำลังเปลี่ยนเป็นสังคมของผู้สูงอายุและจากการลดลงของอัตราการเกิดทารกอย่างมีนัยสำคัญโดยเฉพาะในประเทศที่พัฒนาแล้ว และอายุขัยเฉลี่ยของประชากรที่สูงขึ้น รวมทั้งปัญหาพลังงานและปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศโลก (World Bank, 2017) ดร.ปีเตอร์ ดรักเกอร์ (Drucker, Peter, 2001) Research in Marketing (2010) กล่าวถึง 5 วิวัฒนาการใหม่ที่สำคัญของโลกธุรกิจในศตวรรษที่ 21 ที่นักการตลาดควรเข้าใจเพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง ดังนี้ 1. วิวัฒนาการด้านการใช้สื่อทางอินเตอร์เน็ตและโทรศัพท์เคลื่อนที่ (Digital World) 2. วิวัฒนาการของเทคโนโลยีการขนส่งและการติดต่อสื่อสารที่ย่อโลกให้แคบลงอันส่งผลต่อการเคลื่อนย้ายทรัพยากรได้อย่างกว้างขวางและง่ายดายระหว่างผู้ผลิตและผู้จำหน่าย (Flat World) 3. วิวัฒนาการของกฎและกติกาต่างๆ จากภาครัฐ (Government Policy) 4. วิวัฒนาการของการเปลี่ยนโปรแกรมการแย่งชิงส่วนแบ่งการตลาดจากการแข่งขันด้านต้นทุนและราคามาเป็นการแข่งขันด้านนวัตกรรมการตลาดอื่นๆ รวมถึงด้านการออกแบบสินค้าที่ล้ำยุค (Innovative Competition) 5. ปัญหาด้านสภาวะแวดล้อมและพลังงานของโลก (Environmental and Green Concerns) ดังนั้นการพัฒนาสมรรถนะของนักการตลาดให้สามารถรู้เท่าทันและมีทักษะบริหารจัดการได้ดีเยี่ยมในศตวรรษนี้จึงเป็นเรื่องจำเป็นและท้าทายอย่างยิ่ง

พระพรหมคุณาภรณ์ (Payutto, 2014) ได้กล่าวว่า วิทยาการต่างๆ ที่เจริญก้าวหน้าไม่สามารถช่วยให้มนุษย์แก้ปัญหาของโลกและชีวิตได้อย่างเพียงพอ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาจิตใจ ปัญหาสังคมหรือปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาเหล่านั้นยิ่งรุนแรงหรือเพิ่มทวี จึงถึงเวลาที่จะมีการก้าวใหญ่ครั้งสำคัญในการหาทางออกให้แก่มนุษยชาติ การพัฒนาสมรรถนะที่สมบูรณ์ควรพัฒนาให้ครบทั้ง 3 ด้าน รวมถึงการพัฒนาสติปัญญาของมนุษย์ให้เป็นคนเก่ง การพัฒนาศีลธรรมของมนุษย์ให้เป็นคนดีและการพัฒนาให้มนุษย์พอใจกับสภาวะเป็นอยู่กับปัจจุบันขณะของตนเองอย่างมีความสุข ซึ่งหมายถึงการมีวิชาการดี การมีวิชาชีพดี และมีวิชาชีวิตที่ดีพร้อมกันทั้ง 3 ด้าน แม้ศาสนาพุทธเป็นศาสนาหลักของประเทศไทยถึงร้อยละ 94 (รายงานสถิติประชากรและสังคมแห่งชาติ, 2554) แต่มักจะถูกใช้ในโปรแกรมของพิธีกรรมมากกว่าที่จะศึกษาและนำไปปฏิบัติในชีวิตการงานหรือ

ชีวิตประจำวันด้วยความไม่เข้าใจจึงไม่สามารถเข้าถึงได้ หากมีการบูรณาการแบบเชื่อมโยงทุกส่วนเข้าหากันทั้งเศรษฐกิจสังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมอย่างถูกต้องและสมดุลแล้วก็จะเกิดความยั่งยืน (Prawet Wasri, 2006) มีผลงานวิชาการจำนวนมากในเรื่องการสร้างสมรรถนะของมนุษย์และงานบูรณาการพุทธศาสนา เข้าสู่ศาสตร์สมัยใหม่ หากแต่ยังไม่มีงานบูรณาการของหลักพุทธศาสนากับหลักการตลาด ผู้วิจัยจึงศึกษาอย่างจริงจังเพื่อมุ่งสร้างสมรรถนะนักการตลาดชาวไทย โดยนำหลักพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับหลักการตลาดมาบูรณาการ ซึ่งมุ่งหวังให้เกิดนวัตกรรมทางวิชาการของการตลาด และเพื่อใช้เป็นสื่อไปยังกลุ่มนักการตลาดรุ่นใหม่ให้เข้าถึงพุทธศาสนาได้ง่ายขึ้นจนสามารถนำไปใช้ในการทำงานและประยุกต์ใช้กับการดำเนินชีวิต สรุปได้ว่าเป็นการพัฒนาสมรรถนะนักการตลาดชาวไทยทั้งในด้านวิชาการ วิชาความรู้ และวิชาชีวิต ควบคู่กับไปทั้ง 3 ด้าน

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและสมรรถนะในการทำงานการตลาดของนักการตลาดตามแนวพุทธจิตวิทยา

2.2 เพื่อพัฒนาโปรแกรมฝึกอบรมเพื่อสร้างสมรรถนะนักการตลาดในศตวรรษที่ 21 ตามแนวพุทธจิตวิทยา

2.3 เพื่อศึกษาผลของการใช้โปรแกรมฝึกอบรมเพื่อสร้างสมรรถนะนักการตลาดในศตวรรษที่ 21 ตามแนวพุทธจิตวิทยา

3.วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี (Mixed-method Research) ระหว่างวิธีวิจัยเชิงคุณภาพและวิธีวิจัยเชิงปริมาณ โดยผู้วิจัยทำการศึกษาอย่างละเอียดทั้งข้อมูลและเอกสาร การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม การตอบแบบสอบถาม และเก็บข้อมูลแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม การจดบันทึก การเข้าสัมมนา การจัดอบรมโปรแกรมฯ ที่ได้สร้างขึ้น การประเมินผลก่อนและหลังการอบรม หลังจากนั้นผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาสังเคราะห์และวิเคราะห์อย่างละเอียด และเขียนรายงานวิจัยเป็นการบรรยายเชิงสรุป รายละเอียดดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 วิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการตลาดและการพัฒนาสมรรถนะมนุษย์

ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานการตลาดในประเทศไทย หลักพุทธธรรม หลักจิตวิทยา และทฤษฎีตะวันตกที่เชื่อมโยงกับการสร้างสมรรถนะ ตลอดจนศึกษาแนวคิดการฝึกอบรมเพื่อสร้างสมรรถนะนักการตลาดในศตวรรษที่ 21 ตามแนวพุทธจิตวิทยา

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาโปรแกรมฝึกอบรมเพื่อสร้างสมรรถนะนักการตลาด

นำเสนอโปรแกรมการสร้างสมรรถนะนักการตลาดในศตวรรษที่ 21 แนวพุทธจิตวิทยาฉบับร่าง ซึ่งเป็นชุดฝึกอบรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการสัมภาษณ์รายบุคคล นักการตลาดเชิงพุทธต้นแบบ 8

ท่าน และทำแบบสอบถาม นักการตลาดรุ่นปัจจุบันจำนวน 357 คน หลังจากนั้นได้สรุปและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำไปประกอบการสร้างโปรแกรมฝึกอบรมเพื่อสร้างสมรรถนะนักการตลาด ซึ่งประกอบด้วยเนื้อหาที่ใช้อบรมแนวคิด หลักการ สื่อการสอน ระยะเวลาวิธีทำกิจกรรม การวัดและการประเมินผล ผู้วิจัยเชิญนักวิชาการและผู้ทรงคุณวุฒิด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงผู้ทรงคุณวุฒิด้านพุทธศาสนา ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนและการอบรม นักการตลาด นักจิตวิทยาด้านปัญญาและจริยธรรม จำนวน 9 ท่าน ร่วมประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมฯ ที่ผู้วิจัยได้จัดทำขึ้น จาก 3 ขั้นตอนนี้

1. ศึกษาปัญหาและรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน
2. วางแผนและกำหนดแนวทางการฝึกอบรมเพื่อสร้างสมรรถนะ
3. สร้างคู่มือของโปรแกรมฝึกอบรมเพื่อสร้างสมรรถนะฯ

ทบทวนเครื่องมือและประเมินผลเบื้องต้น

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้โปรแกรมฝึกอบรมฯ

ผู้วิจัยดำเนินการประสานงานกับสมาคมการตลาดฯ เพื่อจัดหานักการตลาดมาเข้ารับการฝึกอบรม โดยก่อนเข้ารับการฝึกอบรมผู้วิจัยได้ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมทำแบบสอบถามเพื่อวัดผลก่อนการฝึกอบรม โดยดำเนินการฝึกอบรมตามกระบวนการเป็นจำนวน 3 วัน โดยผู้วิจัยเป็นผู้นำการฝึกอบรม ผสมผสานกับโปรแกรมอื่นๆ จนสิ้นสุดกระบวนการฝึกอบรมตามที่กำหนดไว้ เมื่อจบการฝึกอบรม ผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามเพื่อวัดผลหลังการฝึกอบรมทันที

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลการฝึกอบรม (วัดผลก่อนและหลัง)

เป็นการตอบแบบสอบถามจากผู้เข้ารับการอบรมตามโปรแกรมฯ เพื่อวัดสมรรถนะนักการตลาดก่อนและหลังการฝึกอบรม อีกทั้งยังมีการทำการวิจัยแบบกลุ่ม 3 สัปดาห์หลังการฝึกอบรม

ขั้นตอนที่ 5 การพัฒนาโปรแกรมการฝึกอบรม

เป็นการเผยแพร่โปรแกรมฝึกอบรมฯ สู่นักการตลาดและองค์การที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างนักการตลาดรุ่นใหม่ตามแนวพุทธจิตวิทยาการดำเนินงานวิจัยทั้ง 5 ขั้นตอนข้างต้น ผู้วิจัยเขียนเป็นภาพประกอบการดำเนินการวิจัยพัฒนาโปรแกรมฝึกอบรมเพื่อสร้างสมรรถนะนักการตลาดในศตวรรษที่ 21 ด้วยแนวพุทธจิตวิทยาได้

4.ผลการวิจัย

ผลการวิจัย มีรายละเอียดดังนี้

1). ผลการวิจัยด้านสภาพปัญหาของนักการตลาดในปัจจุบันยังขาดสมรรถนะในการทำงานการตลาด 8 ข้อคือ 1. ความสามารถเขียนเชิงธุรกิจได้อย่างมืออาชีพ 2. ความสามารถใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารทางธุรกิจได้ 3. ความสามารถเข้าใจกลไกของสื่อแนวใหม่ได้ 4. ความสามารถสร้างสรรค์โครงการเพื่อสังคม (CSR) อย่างเป็นรูปธรรม 5. ความสามารถวางแผนการตลาด 6. ความสามารถจัดการกับความเครียด 7. ความรู้ทฤษฎีสำคัญทางการตลาด และ 8. ความสามารถเข้าถึงข้อมูลแนวโน้มต่างๆ ของศตวรรษที่ 21 ได้อย่างคล่องแคล่ว

ซึ่งวิเคราะห์จากผลการสัมภาษณ์นักการตลาดเชิงพุทธต้นแบบและผลจากแบบสอบถามนักการตลาดชาวไทย รวมถึงสมรรถนะทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านสมรรถนะทางกาย ด้านสมรรถนะทางสังคม ด้านสมรรถนะทางจิตใจ และด้านสมรรถนะทางปัญญา ผู้วิจัย ได้คัดเลือก สมรรถนะที่สำคัญและจุดอ่อนที่สำคัญ ในแต่ละด้านสมรรถนะ ดังต่อไปนี้

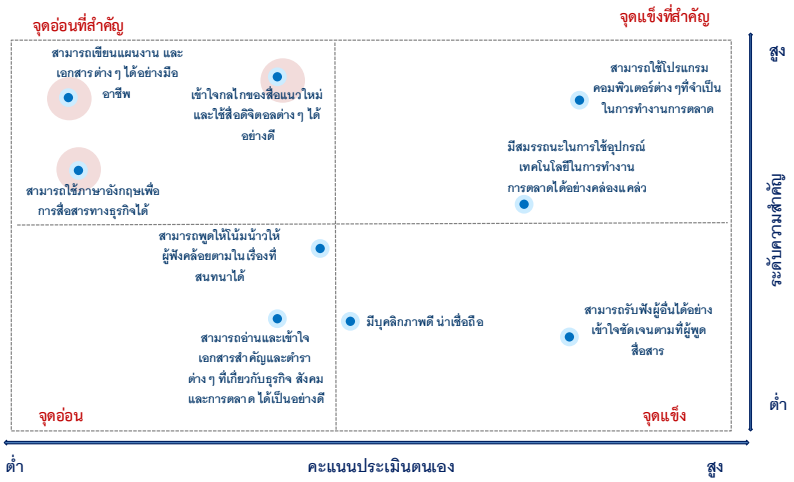

แผนภูมิที่ 1 ตาราง Matrix เปรียบเทียบระดับความสำคัญและการประเมินตนเองด้านสมรรถนะทางกาย (Physical Competency)

จากแผนภูมิที่ 1 ผู้วิจัยพบว่าสมรรถนะที่เป็นจุดอ่อนสำคัญ ซึ่งหมายถึง เรื่องที่มีระดับความสำคัญมากที่มีระดับคะแนนประเมินตนเองในระดับต่ำ ต้องได้รับการพัฒนาศักยภาพในเรื่องนั้นเป็นเรื่องเร่งด่วนก่อน ในด้านสมรรถนะทางกาย (Physical Competency) มีทั้งหมด 3 สมรรถนะได้แก่

1) สามารถเขียนแผนงาน และเอกสารต่างๆ ได้อย่างมืออาชีพ
2) สามารถใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารทางธุรกิจได้
3) เข้าใจกลไกของสื่อแนวใหม่และใช้สื่อดิจิทัลต่างๆ ได้อย่างดี

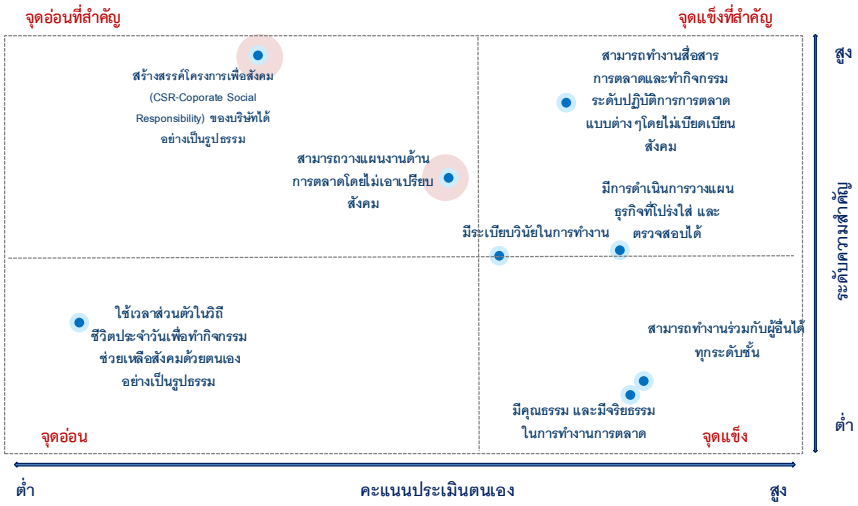

แผนภูมิที่ 2 ตาราง Matrix เปรียบเทียบระดับความสำคัญและการประเมินตนเองด้านสมรรถนะทางสังคม (Social Competency)

จากแผนภูมิที่ 2 ผู้วิจัยพบว่าสมรรถนะที่เป็นจุดอ่อนสำคัญ หมายถึง เรื่องที่มีระดับความสำคัญมากที่มีระดับคะแนนประเมินตนเองในระดับต่ำ ต้องได้รับการพัฒนาศักยภาพในเรื่องนั้นเป็นเรื่องเร่งด่วนก่อนเรื่องที่อยู่ในระดับที่เป็นจุดอ่อน ในด้านสมรรถนะทางสังคม (Social Competency) เรื่องที่ต้องได้รับการพัฒนาเร่งด่วนมีทั้งหมด 2 สมรรถนะ ได้แก่

1.สร้างสรรค์โครงการเพื่อสังคม (CSR-Corporate Social Responsibility) ของบริษัทได้อย่างเป็นรูปธรรม

2.สามารถวางแผนงานด้านการตลาดโดยไม่เอาเปรียบสังคม

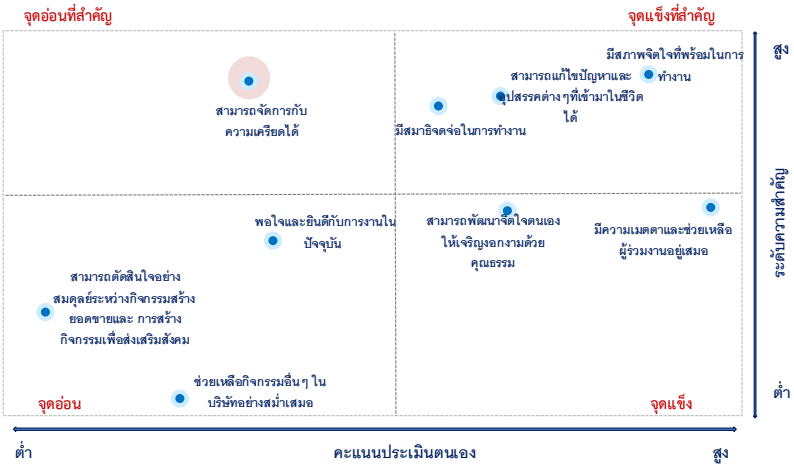

แผนภูมิที่ 3 ตาราง Matrix เปรียบเทียบระดับความสำคัญและการประเมินตนเองด้านสมรรถนะทางจิตใจ (Emotional Competency)

จากแผนภูมิที่ 3 พบว่าสมรรถนะที่เป็นจุดอ่อนสำคัญ หมายถึง เรื่องที่มีระดับความสำคัญมากที่มีระดับคะแนนประเมินตนเองในระดับต่ำ ต้องได้รับการพัฒนาศักยภาพในเรื่องนั้นเป็นเรื่องเร่งด่วนก่อนเรื่องที่อยู่ในระดับที่เป็นจุดอ่อน ในด้านสมรรถนะทางจิตใจ (Emotional Competency)

เรื่องที่ต้องได้รับการพัฒนาเร่งด่วนมีทั้งหมด 1 สมรรถนะได้แก่

1..สามารถจัดการกับความเครียดได้

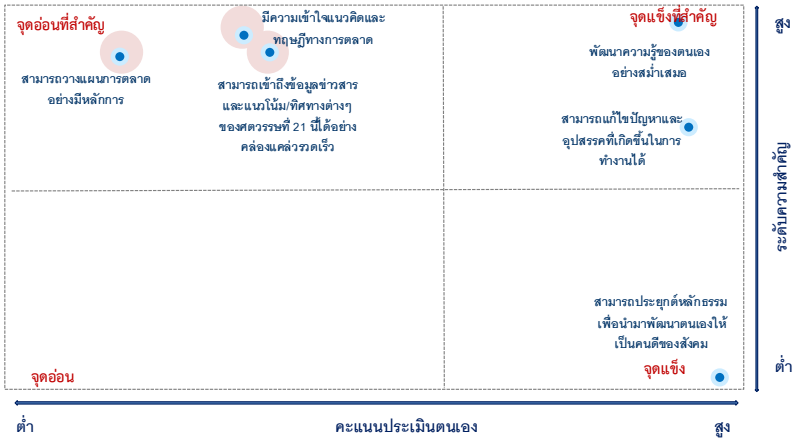

แผนภูมิที่ 4 ตาราง Matrix เปรียบเทียบระดับความสำคัญและการประเมินตนเองด้านสมรรถนะทางปัญญา (Wisdom Competency)

จากแผนภูมิที่ 4 พบว่าสมรรถนะที่เป็นจุดอ่อนสำคัญ หมายถึง เรื่องที่มีระดับความสำคัญมากที่มีระดับคะแนนประเมินตนเองในระดับต่ำ ต้องได้รับการพัฒนาศักยภาพในเรื่องนั้นเป็นเรื่องเร่งด่วนก่อนเรื่องที่อยู่ในระดับที่เป็นจุดอ่อน ในสมรรถนะทางปัญญา (Wisdom Competency) เรื่องที่ต้องได้รับการพัฒนาเร่งด่วนมีทั้งหมด 3 สมรรถนะได้แก่

1.สามารถวางแผนการตลาดอย่างมีหลักการ

2.มีความเข้าใจแนวคิดและทฤษฎีทางการตลาด

3.สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและแนวโน้ม/ทิศทางต่างๆของศตวรรษที่ 21 นี้ได้อย่างคล่องแคล่วรวดเร็ว

2). ผลวิจัยด้านโปรแกรมฝึกอบรมเพื่อสร้างสมรรถนะนักการตลาดในศตวรรษที่ 21 ตามแนวพุทธจิตวิทยา พบว่า โปรแกรรมที่เหมาะสมเป็นโปรแกรมการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ ภายใต้แนวคิด MARKETER TREE ประกอบด้วยแนวคิด 3 กลุ่มคือ กลุ่มเพาะสมรรถนะมี 4 กิจกรรม (M-A-R-K) กลุ่มปลูกสมรรถนะมี 4 (E-T-E-R) กิจกรรม และ กลุ่มเก็บเกี่ยวสมรรถนะมี 4 กิจกรรม (T-R-E-E) รวมทั้งสิ้น 12 กิจกรรม โดยเป็นการบูรณาการระหว่างหลักพุทธศาสนา หลักการตลาดและหลักจิตวิทยาเข้าด้วยกัน โดยได้รับการรับรองโดยผู้เชี่ยวชาญด้านการตลาดและนักวิชาการทางพุทธ

ศาสนารวม 9 ท่านว่ามีความถูกต้องเหมาะสม โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.9 – 1.00 โดยผู้วิจัยใช้หลักการบูรณาการแบบ “ธรรมโมโลยี- Dhammology” เพื่อสร้างโปรแกรมฝึกอบรมฯ โดยใช้หลักการตลาดเป็นตัวตั้งและใช้หลักธรรมที่เกี่ยวข้องมาประยุกต์ใช้แทนเครื่องมือการตลาดแบบเดิม รวม 12 กิจกรรมโดยมุ่งพัฒนานักการตลาดในศตวรรษที่ 21 ตามแนวพุทธจิตวิทยา 8 สมรรถนะหลักที่เร่งด่วน โดยมีวิทยากรทั้งหมด 3 ท่าน ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านการตลาด ผู้เชี่ยวชาญด้านพุทธศาสนา

ผู้วิจัยได้พัฒนาโปรแกรมฝึกอบรมนักการตลาดตามหลักพุทธจิตวิทยาในศตวรรษที่ 21 ประกอบไปด้วย 12 กิจกรรมหลัก โดยได้บูรณาการหลักพุทธศาสนาและหลักการตลาดเข้าไว้ด้วยกันอย่างกลมกลืน ภายใต้ชื่อหลักสูตร: สร้างแบรนด์สู่ศตวรรษที่ 21 ด้วยธรรมโมโลยีการตลาด (Effective Brand Building Towards 21st Century via Dhammology-Marketing) โดยกำหนดระยะเวลา 3 วันเพื่อให้ครอบคลุมเนื้อหาได้ครบถ้วน โดยจะมุ่งพัฒนาสมรรถนะต่างๆ ให้ครอบคลุมทั้ง 3 องค์ประกอบ ของทฤษฎีของบลูม คือพุทธพิสัย (Cognitive Competencies) จิตพิสัย (Affective Competencies) และทักษะพิสัย (Performance Competencies)

โปรแกรมฝึกอบรมเพื่อสร้างสมรรถนะนักการตลาดในศตวรรษที่ 21 ตามแนวพุทธจิตวิทยาภายใต้ชื่อ “หลักสูตรสร้างแบรนด์สู่ศตวรรษที่ 21 ด้วยธรรมโมโลยีการตลาด” เป็นการบูรณาการของหลักพุทธศาสนา หลักการตลาด และตามทฤษฎีการเรียนรู้ของบลูม (Bloom Taxonomy)

3). ผลการใช้โปรแกรมฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะนักการตลาดในศตวรรษที่ 21 ตามแนวพุทธจิตวิทยา พบว่ามีการเปลี่ยนแปลงด้านสมรรถนะความรู้และด้านสมรรถนะทักษะหลังการอบรมมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดและสูงกว่าก่อนการอบรมอย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติ .05 ส่วนผลสมรรถนะด้านเจตคติพบว่าหลังการทดลองและก่อนทดลองมีการเปลี่ยนแปลงดีขึ้น แต่ไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ ตามตารางที่ 1,2 และ 3 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบโปรแกรมฝึกอบรมเพื่อสร้างสมรรถนะนักการตลาดในศตวรรษ ที่ 21 ตามแนวพุทธจิตวิทยาก่อนและหลังการฝึกอบรม “สมรรถนะด้านความรู้” N=15

โปรแกรมฝึกอบรมเพื่อสร้างสมรรถนะนักการตลาดในศตวรรษ ที่ 21 **“สมรรถนะด้านความรู้”**	**ค่าเฉลี่ย($\overline{X}$)**	S.D.	t	ρ-value
Pre-test	**2.99**	**.536**	**11.818***	.000
Post-test	**4.08**	.379		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบโปรแกรมฝึกอบรมเพื่อสร้างสมรรถนะนักการตลาดในศตวรรษ ที่ 21 ตามแนวพุทธจิตวิทยาก่อนและหลังการฝึกอบรม “สมรรถนะด้านความรู้” พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (t= 11.818*, ρ-value=.000) นั่นหมายความว่า หลังการทดลองโปรแกรมฝึกอบรมเพื่อสร้างสมรรถนะนักการตลาดในศตวรรษ ที่ 21 ตามแนวพุทธจิตวิทยา“สมรรถนะด้านความรู้” มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการทดลองโปรแกรมดังกล่าว (คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.08 และ 2.99 ตามลำดับ)

ตาราง 2 ผลการเปรียบเทียบโปรแกรมฝึกอบรมเพื่อสร้างสมรรถนะนักการตลาดในศตวรรษ ที่ 21 ตามแนวพุทธจิตวิทยาก่อนและหลังการฝึกอบรม “สมรรถนะด้านเจตคติ”

N=15

โปรแกรมฝึกอบรมเพื่อสร้างสมรรถนะนักการตลาดในศตวรรษ ที่ 21 **“สมรรถนะด้านเจตคติ”**	**ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$)**	S.D.	t	ρ-value
Pre-test	**4.45**	**.503**	**1.601**	.132
Post-test	**4.68**	.387		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบโปรแกรมฝึกอบรมเพื่อสร้างสมรรถนะนักการตลาดในศตวรรษ ที่ 21 ตามแนวพุทธจิตวิทยาก่อนและหลังการฝึกอบรม “สมรรถนะด้านเจตคติ” พบว่าไม่มีความแตกต่างกัน

ตาราง 3 ผลการเปรียบเทียบโปรแกรมฝึกอบรมเพื่อสร้างสมรรถนะนักการตลาดในศตวรรษ ที่ 21 ตามแนวพุทธจิตวิทยาก่อนและหลังการฝึกอบรม “สมรรถนะด้านทักษะ”

N=15

โปรแกรมฝึกอบรมเพื่อสร้างสมรรถนะนักการตลาดในศตวรรษ ที่ 21	**ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$)**	S.D.	t	ρ-value

“สมรรถนะด้านทักษะ”				
Pre-test	**3.46**	**.379**	**8.831***	.000
Post-test	**4.26**	**.323**		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบโปรแกรมฝึกอบรมเพื่อสร้างสมรรถนะนักการตลาดในศตวรรษ ที่ 21 ตามแนวพุทธจิตวิทยาก่อนและหลังการฝึกอบรม “สมรรถนะด้านทักษะ” พบว่ามีความแตกต่างกันกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (t= 8.831*, p-value=.000) นั่นหมายความว่า หลังการทดลองโปรแกรมฝึกอบรมเพื่อสร้างสมรรถนะนักการตลาดในศตวรรษ ที่ 21 ตามแนวพุทธจิตวิทยา “สมรรถนะด้านทักษะ” มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการทดลองโปรแกรมดังกล่าว (คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.26 และ 3.46 ตามลำดับ)

โดยสรุป ผลของโปรแกรมฝึกอบรมเพื่อสร้างสมรรถนะนักการตลาดในศตวรรษ ที่ 21 ตามแนวพุทธจิตวิทยา ซึ่งเป็นการวิจัยแบบผสานวิธี (Mixed Method) รวมถึงการสัมภาษณ์นักการตลาดต้นแบบ การทำแบบสอบถามนักการตลาดปัจจุบัน จำนวน 357 คน ไปจนถึงการทดลองฝึกอบรมนักการตลาด 15 คน ด้วยโปรแกรมฯ นี้ มีประสิทธิภาพเป็นที่น่าพอใจ และมีความเหมาะสมที่จะนำไปพัฒนานักการตลาดเพื่อให้มีความพร้อมทั้งด้านความรู้ (วิชาการ) ทั้งการปรับนำไปใช้กับงานการตลาด (วิชาชีพ) และทั้งจิตสำนึกที่มีต่อสังคม (วิชาชีวิต) และเหมาะสมที่จะปรับใช้ในศตวรรษที่ 21 นี้เพราะมีการแข่งขันสูงในระดับสังคมโลกในขณะที่มีการมุ่งผลทั้งด้านธุรกิจและการมีส่วนร่วมในการดูแลสังคมในปัจจุบัน โปรแกรมนี้ถือเป็นการบูรณาการของโลกตะวันตก (หลักการตลาด) เข้าดับโลกตะวันออก (หลักพุทธศาสนา) อย่างกลมกลืนและเป็นครั้งแรกในงานการตลาดซึ่งริเริ่มมาจากโลกตะวันตกทั้งสิ้นมากว่า 70 ปี โดยมีผลการฝึกอบรมโปรแกรมฯ เปรียบเทียบก่อนและหลังการฝึกอบรม โดยใช้ค่าสถิติ Paired sample t test สรุปได้ดังนี้

1) ผลการเปรียบเทียบโปรแกรมฝึกอบรมเพื่อสร้างสมรรถนะนักการตลาดในศตวรรษ ที่ 21 ตามแนวพุทธจิตวิทยาก่อนและหลังการฝึกอบรม “สมรรถนะด้านความรู้” พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นั่นหมายความว่า หลังการทดลองโปรแกรมฝึกอบรมเพื่อสร้างสมรรถนะนักการตลาดในศตวรรษ ที่ 21 ตามแนวพุทธจิตวิทยา “สมรรถนะด้านความรู้” มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการทดลองโปรแกรมดังกล่าว (คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.08 และ 2.99 ตามลำดับ)

2) ผลการเปรียบเทียบโปรแกรมฝึกอบรมเพื่อสร้างสมรรถนะนักการตลาดในศตวรรษ ที่ 21 ตามแนวพุทธจิตวิทยาก่อนและหลังการฝึกอบรม “สมรรถนะด้านเจตคติ” พบว่ามีคะแนนสูงขึ้น แบบไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3) ผลการเปรียบเทียบโปรแกรมฝึกอบรมเพื่อสร้างสมรรถนะนักการตลาดในศตวรรษ ที่ 21 ตามแนวพุทธจิตวิทยาก่อนและหลังการฝึกอบรม “สมรรถนะด้านทักษะ” พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นั่นหมายความว่า หลังการทดลองโปรแกรมฝึกอบรมเพื่อสร้างสมรรถนะนักการตลาดในศตวรรษ ที่ 21 ตามแนวพุทธจิตวิทยา “สมรรถนะด้านทักษะ” มีคะแนนเฉลี่ยสูง

5. การอภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายตามวัตถุประสงค์การวิจัย มีดังนี้

อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ประเด็นสภาพปัญหาและสมรรถนะในการทำงานการตลาดของนักการตลาดตามแนวพุทธจิตวิทยา พบว่านักการตลาดในปัจจุบันมีปัญหาอุปสรรคในการทำงานหลายด้าน เช่น ขาดความคิดสร้างสรรค์ ขาดความเชื่อมั่น ขาดความคิดนอกกรอบ ขาดความมุ่งมั่นในการทำงาน ขาดความเข้าใจพฤติกรรมมนุษย์ (ผู้บริโภค) ในเชิงลึกจึงไม่สามารถสื่อสารกับลูกค้าได้ตรงความต้องการ ความรู้ด้านการตลาดเชิงทฤษฎียังไม่เพียงพอที่จะประยุกต์มาใช้กับงานการตลาด สอดคล้องกับเรวัติ (Rewat Tantayanont, 2559) ที่ได้สรุปปัญหาด้านการตลาดของเอสเอ็มอีไทยไว้อย่างน่าสนใจว่า 1) ไม่สามารถเข้าใจผู้บริโภคได้อย่างลึกซึ้ง 2) ไม่สามารถติดตามการเปลี่ยนแปลงของตลาดได้ อุปสรรคของการที่บัณฑิตสาขาการตลาดเริ่มเข้าไปทำงานในตำแหน่งนักการตลาดคือความเหมาะสมของตำแหน่งงานกับตัวบุคคล และอุปสรรคสำคัญประการที่สองคือการที่นักการตลาดเหมาะสมกับตำแหน่งหรือไม่

การปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 นี้ อีกทั้ง เอียน (Walker, Ian, 2009) เชื่อว่ามี 8 สมรรถนะสำคัญที่ต้องการพัฒนาเพื่อก้าวสู่สมรรถนะที่ 21 อย่างมั่นใจ นั้นรวมถึงสมรรถนะด้านความรู้ (เช่น การเขียนแผนการตลาด เป็นต้น) สมรรถนะด้านสังคม (การเข้าใจจริยธรรมการตลาด การทำกิจกรรมเพื่อสังคม (CSR) เป็นต้น) สมรรถนะทางกาย (ภาษาอังกฤษและสื่อทางดิจิทัล) และ สมรรถนะทางจิต (การบริหารความเครียด) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของศตวรรษที่ 21 ที่ทำให้นักการตลาดต้องแข่งขันสูง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของรัฐพลและเยาวภา (Rattapol Sanson and Yaowapa Patomsirikul, 2556) ว่ากลยุทธ์การตลาดปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา การผสมผสาน ทั้งการวางแผนกลยุทธ์การสื่อสารและกลยุทธ์ด้านผลิตภัณฑ์มีความจำเป็นอย่างมากสำหรับนักการตลาดในการอยู่รอดของผลิตภัณฑ์นั้นๆ นอกจากนั้น ริชาร์ด อี. บอยาทซิส (Richard E. Boyatzis, 2008) กล่าวว่าสมรรถนะเกี่ยวกับอารมณ์ (Emotional Competencies) สังคม (Social intelligence Competencies) และปัญญา (Cognitive Competencies) เป็นสิ่งที่กำหนดความสามารถของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 และได้ยืนยันว่าสมรรถนะสำคัญเหล่านี้สามารถพัฒนาให้เกิดในผู้ใหญ่ได้ ซึ่งยังสอดคล้องกับแนวคิดของท่านพระพรหมคุณาภรณ์ (Payutto, P.A, 2551) ว่าพุทธวิธีในการแก้ปัญหาในศตวรรษที่ 21 ว่าเป็นเพราะสภาพการพัฒนาของโลกในยุคก่อน (ศตวรรษที่ 20) เกิดจากการมุ่งหวังที่จะให้มนุษย์

ส่วนน้อยมีความสุขก็ต้องให้ธรรมชาติและมนุษย์อื่นส่วนใหญ่ต้องยอมรับความทุกข์เป็นความสุขจากการก่อทุกข์แก่ธรรมชาติและมนุษย์เหล่าอื่นธรรมชาติก็แย่ สังคมก็ยับเยิน ดังนั้นหากนักการตลาดในศตวรรษที่ 21 ไม่เข้าใจปัจจัยทางสังคมโดยไม่สามารถวางแผนแบบสมดุลระหว่างประโยชน์ภายในและประโยชน์โดยรวมของสังคม ก็จะไม่สามารถสร้างผลสำเร็จได้โดยง่าย ทั้งนี้ผลวิจัยสมรรถนะที่นักการตลาดต้องการจากแผนภูมิที่ 1,2,3 และ 4

สมรรถนะสำคัญที่นักการตลาดต้องการในศตวรรษที่ 21

การอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า การพัฒนาโปรแกรมฝึกอบรมเพื่อสร้างสมรรถนะนักการตลาดในศตวรรษที่ 21 ตามแนวพุทธจิตวิทยา พบว่ามีความเหมาะสมในเรื่องของเนื้อหา การบูรณาการ การผสมผสานกิจกรรม การลำดับกิจกรรมและการมีการปฏิบัติจริงในงานของผู้เข้าอบรมแต่ละหัวข้อ การให้ผู้เข้าอบรมได้ซักถามวิทยากรได้ขณะฝึกปฏิบัติ นักการศึกษาและนักวิชาการให้ความสำคัญกับการพัฒนาสมรรถนะแบบองค์รวมด้วยการบูรณาการ โดยไม่แยกการพัฒนาออกเป็นส่วนๆ (เบญญาภา คงมาลัย,2556) สรุปได้ว่าการสร้างโปรแกรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะนักการตลาดจำเป็นต้องมองให้ครบทุกด้าน (Kambi, Shampy, 2015) ทั้งปัจจัยด้านความรู้ด้านกลยุทธ์ต่างๆ ด้านจิตใจ และด้านอื่นๆ ที่พบว่าเป็นความต้องการของนักการตลาดเพื่อจะเพิ่มประสิทธิภาพทั้งร่างกายและจิตใจอีกด้วย (Saleh, Alharbi Adel, 2015) เกิดแนวทางการเรียนรู้ และอาจเป็นเพราะโปรแกรมฯ นี้ได้พัฒนามาจากผลวิจัยปัญหาและสมรรถนะที่นักการตลาดต้องการจริง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของโรเซฟสกี และออฟเฟอร์ (Anne Rosefsky Saavedra, V. Darleen Opfer, 2017,p 8-10) ที่ได้สรุปทักษะในการอยู่รอด (Survival Skills) ในศตวรรษที่ 21 ที่จำเป็นคือการคิดเชิงวิพากษ์ (Critical Thinking) และการคิดเชิงแก้ปัญหา (Problem Solving) ด้วยโปรแกรมที่มีการฝึกฝนจริงขณะเรียนรู้

โปรแกรมฝึกอบรมเพื่อสร้างสมรรถนะนักการตลาดในศตวรรษที่ 21 ตามแนวพุทธจิตวิทยา เป็น “นวัตกรรมทางพุทธศาสนา” เพราะเป็นโปรแกรมใหม่ที่เกิดจากการบูรณาการทั้ง 3 หลักสำคัญ คือ หลักพุทธศาสนา หลักการตลาด และหลักจิตวิทยา เป็นการดำเนินรอยตามพระราชปณิธานและปรัชญาของมหาวิทยาลัยดังที่พระพรหมบัณฑิต (Dhammajitto, P, 2560) ได้กล่าวไว้ว่า การบูรณาการพระพุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่ให้เข้าใจง่ายถือเป็นเรื่องสำคัญยิ่งเพื่อคนทั้งหลายจะได้นำเอาไปขบคิด นำไปทำต่อ สานต่อ ทำวิจัยต่อ เกิดเป็นแรงบันดาลให้เกิดงานวิจัยด้านบูรณาการพระพุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่ เรียกกันว่า “นวัตกรรมทางพระพุทธศาสนา” ขึ้นมา ดังนั้นจึงถือว่างานวิจัยชิ้นนี้ได้สร้างขึ้นมา สมดังปณิธานข้อนี้ สอดคล้องกับผลวิจัยของของชิณญ์ (Shin Songamornsiri, 2554) ที่สรุปไว้ว่า การตลาดอยู่ในฐานะเป็น "เครื่องมือของศาสนา" มากกว่า "ศาสนาจะเป็นเครื่องมือของการตลาด" เพราะการตลาดจะเข้ามาทำหน้าที่ในการพัฒนาช่องทางให้ศาสนา ในฐานะเป็นสิ่งที่มีคุณค่าในรูปแบบการใช้สติปัญญาในการพิจารณา เพื่อจะนำพาให้มนุษย์หลุดรอดออกจากความกลัว ความสิ้นหวัง และไร้แรงบันดาลใจ และช่วยใช้หลักการศาสนาเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะนำไปสู่การค้นพบตัวเอง และเขาถึงความจริงสูงสุดในทางศาสนา หากจะ

มองในมิตินี้ว่า ธรรมะเป็นประดุจแพข้ามฝาก การตลาดก็อาจจะเป็นใบพายเพื่อที่จะค้ำยัน และพายเพื่อช่วยให้แพไปถึงฝั่งโดยเร็ววันและบรรลุวัตถุประสงค์ได้สำเร็จเป็นต้น

นอกจากนี้โปรแกรมฝึกอบรมเพื่อสร้างสมรรถนะนักการตลาดในศตวรรษที่ 21 ตามแนวพุทธจิตวิทยา นี้ยังถือเป็น “นวัตกรรมทางการตลาด” เนื่องด้วยเป็นครั้งแรกที่นำพุทธศาสนาและจิตวิทยามาช่วยสร้างสมรรถนะนักการตลาดอย่างที่ไม่เคยปรากฏมาก่อน และอาจเป็นแนวทางสู่นวัตกรรมใหม่ที่เรียกว่า “การตลาด 5.0” เนื่องด้วยเป็นการพัฒนาไปอีกขั้นถัดจากการตลาด 4.0 ที่กำลังเป็นนวัตกรรมการตลาดที่เป็นที่สนใจของนักการตลาดทั่วโลก โดยปรมาจารย์การตลาดคอตเลอร์และคาร์ธาเจย์ (Kotler, Kartajay, 2017) ที่สรุปไว้ในงานการตลาด 4.0 ว่าในโลกที่เทคโนโลยีสูงเท่าไหร่ คนยิ่งต้องการความใกล้ชิดเท่านั้น (In a high-tech world, people long for high touch) ยิ่งความก้าวหน้ามาเท่าไหร่ คนยิ่งต้องการของพื้นๆ มากเท่านั้น การตลาด 4.0 มาแทนที่การตลาด 3.0 ที่เน้นเรื่องสื่อดิจิทัล มาเป็นการให้ความสนใจความคิดและสิ่งที่ลูกค้าต้องเผชิญ (Customer Journey) ในแต่ละวัน แต่เน้นว่าบทบาทของนักการตลาดต้องเปลี่ยนเป็นการนำทางให้ลูกค้ารู้จักสินค้าไปจนถึงการทำให้เขารักและพูดถึงในแง่ดีมากขึ้น ผู้วิจัยเล็งเห็นว่าคุณค่าของงานวิจัยฉบับนี้ สามารถนำเผยแผ่สู่วงการการตลาดทั้งในระดับประเทศและระดับโลก เพื่อสร้างนักการตลาดรุ่นใหม่ (นักการตลาด 5.0) ที่พร้อมทั้งวิชาความรู้ วิชาชีพ และวิชาชีวิต

การอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่าประเด็นเกี่ยวกับผลของการใช้โปรแกรมฝึกอบรมเพื่อสร้างสมรรถนะนักการตลาดในศตวรรษที่ 21 ตามแนวพุทธจิตวิทยา มีผลการเปรียบเทียบโปรแกรมฝึกอบรมเพื่อสร้างสมรรถนะนักการตลาดในศตวรรษ ที่ 21 ตามแนวพุทธจิตวิทยาก่อนและหลังการฝึกอบรม “สมรรถนะด้านความรู้”และ “สมรรถนะด้านทักษะ” มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการทดลองโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐาน อย่างไรก็ตาม“สมรรถนะด้านเจตคติ” พบว่ามีคะแนนสูงขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักการตลาดกลุ่มทดลองมีสมรรถนะในด้านเจตคติในระดับสูงก่อนอบรม ซึ่งรวมถึง การพัฒนาศักยภาพของตนเอง ยึดมั่นในจรรยาบรรณ และมีคุณธรรมในการบริหารแล้วในปัจจุบัน ซึ่งเห็นได้ชัดเจนจากการนักการตลาดสนใจหลักธรรมพระพุทธศาสนาเป็นทุนเดิมจึงสมัครมาเข้าร่วมโปรแกรมฝึกอบรมฯ ในครั้งนี้ สะท้อนให้เห็นได้ว่า นักการตลาดเห็นความสำคัญและยึดมั่นในคุณธรรมและจริยธรรมในการพัฒนาสมรรถนะของตนเอง สอดคล้องกับผลการวิจัยของชิณญ์ ทรงอมรสิริ (2554) กล่าวว่า การตลาดที่เน้นแต่, "อารมณ์" เพื่อกระตุ้นให้เกิดตัณหา หรือความรู้จักอยากทางผัสสะต่างๆ เช่น ทางตา หู จมูก ลิ้น กาย และใจอย่างไม่มีที่สิ้นสุดนั้น อาจจะทำให้มนุษย์เผชิญหน้ากับการแสวงหาสิ่งเสพ เพื่อตอบสนองความอยากอย่างต่อเนื่องไม่มีที่สิ้นสุด แต่การที่มนุษย์มีปัญญารู้เท่าทันความอยาก และเสพอย่างมีสติ โดยตระหนักรู้ถึงคุณค่าอันแท้จริง ยอมทำให้มีท่าทีต่อการบริโภคสินค้าและการบริการ ในฐานะเป็น "สิ่งจำเป็น"มากกว่า "จำยอม" และสนองตอบในฐานะเป็นทาสของการบริโภคเพื่อสนองตอบต่อความต้องการและกระแสสังคม หรือค่านิยมแบบผิดๆ อย่างไรก็ดีหากมีการขยายผลออกไปในวงกว้างสู่นักการตลาดที่ไม่เข้าใจหลักพุทธศาสนามาก่อน อาจสามารถเห็นผล

ความแตกต่างของสมรรถนะข้อเจตคตินี้ระหว่างก่อนและหลังการทดลองได้ชัดเจนขึ้น ดังเช่น ข้อค้นพบจากวิจัยของกมลาศ ภูวชนาธิพงศ์ และ พุทธชาติ แผนสมบุญ (2016) ที่พบว่า การฝึกอบรมที่ใช้กระบวนการไตรสิกขา มุ่งพัฒนาความคิดอย่างแยบคาย โดยเฉพาะรู้จักวิธีคิดแบบคุณค่าแท้ คุณค่าเทียม คุณโทษประโยชน์และทางออก การจะพัฒนาความคิดนี้ได้ก็ต้องมีกัลยาณมิตรที่ช่วยเหลือ หรือสร้างกระบวนการให้เกิดการเรียนรู้ พัฒนาเป็นความเข้าใจ เปลี่ยนฐานคิดเข้าใจต่อสิ่งที่เกิดขึ้น วิเคราะห์ แยกแยะสิ่งดีไม่ดีได้ ผ่านกระบวนการฝึกอบรมแบบองค์รวมคือ ศีล สมาธิ และปัญญาจนเกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในทิศทางที่ดีขึ้น

การอภิปรายผลต่องานด้านพุทธจิตวิทยานั้น สรุปได้ว่านับได้ว่าโปรแกรมสร้างสมรรถนะนักการตลาดในศตวรรษที่ 21 ตามแนวพุทธจิตวิทยา เป็นการสร้างมิติของพุทธจิตวิทยามาสู่ทางงานด้านธุรกิจ นอกเหนือไปจากงานพุทธจิตวิทยาด้านพฤติกรรมมนุษย์อื่นๆ เช่น การให้คำปรึกษา เป็นต้น การนำพุทธจิตวิทยาเข้าไปมีบทบาทในงานการตลาดมีประโยชน์ 2 ประเด็นคือ สามารถทำให้นักการตลาดเข้าถึงพุทธศาสนาในวงการสาขาอาชีพที่แตกต่างเป็นการเพิ่มโอกาสให้มีความเข้าใจแนวคิดและหลักพุทธศาสนา และ 2. พุทธจิตวิทยาน่าจะมีส่วนให้นักการตลาดสร้างสรรค์งานที่มีคุณค่าทางจิตใจและคำนึงถึงสังคม (สีลภาวนา) ด้วยโครงการซีเอสอาร์เพื่อสังคม (Corporate Social Responsibility-CSR) มากขึ้น

6.ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยครั้งนี้พบผลการฝึกอบรมหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนฝึกอบรม ดังนั้นงานวิจัยนี้น่าจะมีการพัฒนาให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นเพื่อนำไปปรับใช้ในอนาคตได้ จึงข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย ในเชิงการปฏิบัติและในการวิจัยในครั้งต่อไปดังนี้

1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) นักวิชาการและสถาบันที่มีการเรียนการสอนวิชาการตลาดควรศึกษาผลของการคัดเลือกสมรรถนะที่สำคัญตามแนวภาวนา 4 เพื่อการพัฒนานักการตลาดรุ่นใหม่อย่างแท้จริง

2) สถาบันที่มีการเรียนการสอนการตลาดควรพิจารณาบรรจุหลักสูตรเพื่อสร้างนักการตลาดแบบไตรจักขุ รวมถึงการพัฒนาให้เป็นผู้ที่เพียบพร้อมทั้ง 3 ด้าน คือวิชาความรู้ วิชาชีพ และวิชาชีวิต เข้าใจการทำงานแบบสมดุล

3) องค์กรธุรกิจทุกองค์กรควรให้ความสำคัญกับการพัฒนานักการตลาด ในทฤษฎีที่สำคัญต่างๆ ตามผลการวิจัยทั้ง 8 ข้อ เพื่อการทำงานในศตวรรษที่ 21 ได้ดีขึ้น

2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1) ควรเริ่มการพัฒนาสมรรถนะตั้งแต่ระดับนักศึกษาวิชาการตลาด เพื่อให้มีความเข้าใจและสามารถเลือกใช้ได้ผสมผสานกับหลักการตลาดที่ใช้ในปัจจุบัน โดยไม่เกิดความคุ้นชินกับการตลาดแนวตะวันตก ซึ่งมีการสอนในสถาบันอุดมศึกษาเพียงอย่างเดียวในปัจจุบัน

2) ควรพิจารณาการพัฒนางานการตลาดแบบครบทุกด้าน ให้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรสู่กลุ่มผู้บริหารธุรกิจเพื่อสร้างความตระหนักรู้ เนื่องจากผู้บริหารเป็นกลุ่มบุคคลที่กำหนดนโยบายของธุรกิจอันส่งผลให้เกิดกิจกรรมต่างๆ ของนักการตลาด หากทั้งฝ่ายนโยบายและฝ่ายปฏิบัติมีเป้าหมายไปในทิศทางเดียวกัน และมีบุคคลหลายฝ่ายมาเป็นแนวร่วมในการประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพุทธกับการตลาดได้อย่างจริงจังและต่อเนื่องแล้ว ย่อมส่งผลให้โปรแกรมฯ นี้มีความสำเร็จอย่างกว้างขวางขึ้น

3 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้เป็นการทดลองและพบว่ายังมีการติดตามผลในระยะสั้นและไม่ต่อเนื่อง ดังนั้นควรนำโปรแกรมนี้ไปทดลองซ้ำโดยมีการศึกษาและติดตามผลสมรรถนะในระยะยาว เพื่อเข้าใจการเปลี่ยนแปลง อุปสรรค และปัญหาจริงต่อเนื่อง เพื่อการปรับปรุงโปรแกรมฝึกอบรมนักการตลาดในศตวรรษที่ 21 ตามแนวพุทธจิตวิทยา

2) การทดลองเป็นการทำในกลุ่มนักการตลาดที่ทำงานมานานเกิน 5 ปีขึ้นไป และคุ้นกับการใช้ทฤษฎีการตลาดตะวันตก จึงควรทดลองในกลุ่มนักศึกษาสาขาการตลาด เพื่อให้เกิดการเข้าใจและการรับรู้แนวคิดนี้ในระยะแรกของการเริ่มต้นในวิชาชีพนี้ เพื่อให้เกิดการคุ้นเคยและยอมรับได้มากขึ้นเมื่อเทียบกับการฝึกเมื่อทำงานแล้ว

3) การทดลองในงานวิจัยนี้ ทำกับนักการตลาดอาชีพ เพื่อเข้าใจถึงความเป็นไปได้ในการเผยแผ่งานบูรณาการนี้ ควรทำวิจัยในกลุ่มนักวิชาการและอาจารย์สาขาการตลาด เพื่อเข้าใจการยอมรับและการปรับนำไปใช้หากมีการรับรู้แนวคิดนี้เพื่อเป็นการปูรากฐานการบูรณการพุทธศาสนาในวิชาชีพนี้

References

Alharbi Adel Saleh (2015). The Role of Marketing Capabilities in Firm's Success. *International* Journal of Management Science and Business Administration. China: School of Management, Wuhan University of Technology. 56-56.

Anne Rosefsky Saavedra and V. Darleen Opfer. (2012). *Learning 21st Century Learning skills required 21st century Teaching.* USA: Santa Monica. RAND Corporation Print.

Benyapa Kongmalai. (2556). *Program to Develop Knowledge Management Competencies of Academic Students.* Bangkok: Chulalongkorn University Press.

Dhammajitto, P. (2560). *Buddhist Integration to Modern Science.* Bangkok: Mahachulalongkornrajavidyalaya University Press.

Ian Walker et. al.(2009, December). The Development of Competent Marketing Professionals. *Journal of Marketing Education.* Monash University Melbourne, Australia, SAGE Publications. 15-16.

Kamalas Phoowachanathipong and phuttachat pheansomboon, (2016) , Value and Behavioral Model of Consuming in Online Social Network Using Integration of Buddhist Psychology for Thai Novices, Research Report, Buddhist Research Institute, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Peter F. Drucker. (2001). *Management Challenges for the 21st Century,* USA: Harper Business Paperback edition.

Payutto, P. (2557). *Buddhism and Modern Science.* Bangkok: Mahachulalongkornrajavidyalaya University Press.

Payutto, P. (2551). *Buddhist Methodology to Solve Problem in 21st Century.* Nakornpatom: Wat Yanvejsakavan.

Prawet Wasri. (2549). [On-line] http://www.prawase.com/books/23.pdf. 2549, [search on 2 January 2559]

Rattapol Sanson and Yaowapa Patomsirikul. (2556). *Strategy to Create Competitive Edge within ASEAN.* Thesis for Doctoral Degree for Marketing. Eastern Asia University.

Rewat Tantayanont. (2559). *Marketng Foundation for SME.* Bangkok: University of Thai Chamber of Commerce.

Richard E. Boyatzis. (2008). *Competencies in the 21st century,* Case Western Reserve Journal of Management Development. USA: Cleveland, Emerald Group Publishing Limited

Shampy Kambi. (2015). *Marketing capabilities and firm performance: literature review and future research agenda.* India: Department of Management Studies, Indian Institute of Technology, Roorkee Print.

Shin Songamornsiri. (2554). *Direction for Buddhist Promotion using Marketing.* Doctoral Thesis for Buddhist Study Department. Bangkok: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

Thailand Statistic Report for Social and Population. (2554). *Report on Social and Culture.* Bangkok: Ministry of Information and Technology.

UNESCO Publishing. (1997). *World Communication Report.* France: the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization Press.

THE QUALITY OF LIFE WITH ZEN

Phradhepsinghavarajarn (Sophon Yodkumpa)*
พระเทพสิงหวราจารย์ (โสภณ ยอดจำปา)

ABSTRACT

This academic article wish to present the way refer to rapid of the world change that be from the progress of information technology and the stress causes ill health which dropped the quality of life in the present. It is an uncomfortable mindset for use the calm between the fast movement in nowadays that believe a high stress, constant anxiety over tasks and work and life, social anxiety are all a part of the modern way of life. Most people just don't feel a sense of peace, of calm, of serenity, throughout their day. The way some of the time which learned a few things that have helped people create a feeling of calmness much more of the time than ever before. Our lives are filled with all kinds of noise , visual clutter, notifications, social media, news, all the things we need to read. And truthfully, none of it is necessary. Reduce all these things and more, and create some space, some quiet, in human life. Thus Zen meditation practice reminds the person to stay focused. The society is filled with constant distractions and often willfully give in to them. Zen drive the person to focus on the moment and be absorbed by the task at hand and do it well. The person characteristic will become to be habits that are not a one-time change in surroundings or work pattern. The Changing in environment is great, but can't control the things that happen to them much of the time, and the person certainly can't control how other people act. The only thing the person can control is their response and this response matters which can respond to the same event with anxiety or anger, or the person can respond with peace and calmness.

Keywords : quality of life, Zen

1.INTRODUCTION

The Japanese way of pronouncing "chan" is zen, which is the Chinese way of pronouncing the Indian Sanskrit "dhyana" or "sunya", meaning emptiness or void. It

* Abbot of Wat Phrasing Woravihar , Chiangmai Province , Thailand.

was strongly influenced by Taoism, and developed as a distinguished Chinese style of Buddhism come from China, Chán spread south to Vietnam, northeast to Korea and east to Japan, where it became known as Japanese Zen.(Aitken, Robert ,1994). This is the basis of zen itself that all life and existence is based on a kind of dynamic emptiness as a view now supported by modern science which sees phenomena at a sub-atomic level popping in and out of existence in a quantum froth.

Zen Buddhism is a branch of Mahayana Buddhism. The Mahayana sutras that were written in India and China form the basis of Zen Buddhism. Of these, the most prominent ones are the Lankavatara Sutra, the Diamond Sutra, the Samantamukha Parivarta, the Heart Sutra, a chapter of the Lotus Sutra and the Platform Sutra of Huineng. The fundamental elements of Buddhist philosophy consist of the basics of Zen Buddhism also. These include the Eightfold Path, the five precepts, the Four Noble Truths, the five skandhas, three dharma seals, etc. The teachings of Zen include various sources of Mahāyāna thought, especially Yogācāra, the Tathāgatagarbha Sutras and Huayan, with their emphasis on Buddha-nature, totality, and the Bodhisattva-ideal. (Suzuki, Shunryu ,1997) The Prajñāpāramitā literature and, to a lesser extent, Madhyamaka have also been influential in the shaping of the "paradoxical language" of the Zen-tradition. Zen philosophy are restricted to the Mahayana Buddhism. The major religious figures in Zen include Samantabhadra Bodhisattva, Mañjusri Bodhisattva, Kuan Yin Bodhisattva, Sakyamuni Buddha and Amitabha Buddha. Zen Buddhism has been influenced by Chinese philosophy to a great extent, especially Taoism. This is because of the fact that Zen emerged as a distinct school in medieval China. However, the degree of influence of Taoism on Zen Buddhism is still open to debate.

The early Buddhist schools in China were each based on a specific sutra. At the beginning of the Tang Dynasty, by the time of the Fifth Patriarch Hongren, the Zen school became established as a separate school of Buddhism. (Ferguson, Andy , 2000). It had to develop a doctrinal tradition of its own to ascertain its position and to ground its teachings in a specific sutra. Various sutra's were used for this, even before the time of Hongren: the Śrīmālādevī Sūtra or Huike, Awakening of Faith or Daoxin, the Lankavatara Sutra that were East Mountain School, the

Diamond Sutra or Shenhui (Harvey, Peter ,1995) the Platform Sutra. Subsequently, the Zen tradition produced a rich corpus of written literature which has become a part of its practice and teaching. Other influential sutras are the Vimalakirti Sutra, Avatamsaka Sutra, the Shurangama Sutra, and the Mahaparinirvana Sutra (Sharf, Robert H. ,1995).

The growing Chán tradition also faced the challenge to put its teachings into words, to bolster its identity and to applicate it in formal teaching settings, without losing the central insight into the "suchness" of reality. (Yoshizawa, Katsuhiro ,2009),One solution to this was the shift of emphasis from the recorded sayings of the historical Buddha, to the sayings of living Buddhas, namely the Chán masters. In the time, these so-called "encounter-dialogues" between masters and students, but also from sermons, became codified and formed the basis of typical Zen-genres, namely the "yü-lü" as record and the classic koan-collections. These too became formalised, and as such became a subject of disputes on the right way to teach Zen and the avoidance of dependence on words.

In its beginnings in China, Zen primarily referred to the Mahāyāna sūtras and especially to the Laṅkāvatāra Sūtra. As a result, early masters of the Zen tradition were referred to as "Laṅkāvatāra masters". As the Laṅkāvatāra Sūtra teaches the doctrine of the "One Vehicle" or in Sansakrit called Ekayāna, the early Zen school was sometimes referred to as the "One Vehicle School". (Welter, Albert ,2000), In other early texts, the school that would later become known as Zen is sometimes even referred to as simply the "Laṅkāvatāra school". Accounts recording the history of this early period are to be found in Records of the Laṅkāvatāra Masters. During the Tang Dynasty, the Zen school's central text shifted to the Diamond Sūtra or Vajracchedikā Prajñāpāramitā Sūtra. Thereafter, the essential texts of the Zen school were often considered to be the Laṅkāvatāra Sūtra and the Diamond Sūtra. The school did not call itself Chan as meditation , a rather colorless name. It was in fact still looking for a name, and the custom then was to tie a new teaching to a sutra. Huike used the Srimala sutra, but Daoxin later drew inspiration from the Awakening of Faith. Members of the East Mountain Teaching, realizing that the Awakening of Faith was a sastra, came up with the next best; they conjured up a lineage of Lankavatara sutra masters, this being the sutra that informed the Awakening of Faith. Shenhui then perpetuated the myth that

Huineng favored the Diamond Sutra. Actually, none of these labels really identifies the school's ideological affiliation, because this tradition apparently never used one sutra to legitimize itself.(Hori, Victor Sogen ,2000).

The sutra is grounded on the prajnaparamita-teachings on emptiness. This is the central theme in "the dialogue between the bodhisattvas and Vimalakirti on the subject of nonduality".(Snelling, John ,1987) While discussing this subject, the bodhisattvas give a variety of answers. Manjusri is the last bodhisattva to answer, who says that "by giving an explanation they have already fallen into dualism". Vimalakirti, in his turn, answers with silence.

As per a number of modern scholars, the influence was quite shallow, while others contend a deep influence of Taoism on Zen philosophy. It is a mistake to understand Zen as an intellectual philosophy or a solitary pursuit. Rather, it is more of a practice or a way of life. The temples dedicated to zed lay emphasis on a thorough practice of meditation on daily basis. They also advise practicing along with other people, as it helps in preventing the traps of ego. The students of Zen Buddhism are required to perform some of the tedious tasks that one performs at home.

The description that were refered in above showed Zen Buddhists believe that a person should acquire knowledge from all the aspects of life. This knowledge will help person in the process of enlightenment. The textual hermeneutics have been severely condemned in Zen teachings. The pursuit of worldly treasures is looked down upon. They advise people to focus on meditation, which will ultimately lead person to unmediated consciousness of the processes of both the world as well as their own mind. Then Zen emphasizes rigorous meditation-practice, insight into Buddha-nature, and the personal expression of this insight in daily life, especially for the benefit of others. While a lot of people consider Buddhism to be a religion, most practitioners will tell you it is more 'a way of life' or a life philosophy. Buddha has always said was not a god but just a human like all other people. Everybody can learn what person learned and to help them with that laid down the basics of them discoveries in the Four Noble Truths and the Eightfold path. It will not bring person enlightenment the first time who touch it.

2. WHAT IS THE ZEN SCHOLAR TOUGHT.

The essential of Zen teachings is almost impossible that given the variety of schools as the extended history of 1500 years and the emphasis on suchness as reality just as it is, which has be expressed in daily life. The common to most schools and teachings is this emphasis on suchness and Buddha-nature or the Bodhisattva ideal and the priority of zen. Zen teachings can be likened to the finger pointing at the moon. (Dumoulin, Heinrich,2005.) Zen teachings point to the moon, awakening, "a realization of the unimpeded interpenetration of the dharmadhatu". But the Zen tradition also warns against taking its teachings, the pointing finger, to be this insight itself. The Zen narrative states that it is a special transmission outside scriptures which did not stand upon words. Zen does have a rich doctrinal background which is firmly grounded in the Buddhist tradition. It was thoroughly influenced by the Chinese understanding of Yogacara and the Buddha-nature doctrine. (Kasulis, Thomas P. ,2003) Zen integrates both Yogacara and Madhyamaka, and the influence of Madhyamaka can be discerned in the stress on non-conceptual insight and the paradoxical language of the koans. Most essential are "the most fundamental teaching that we are already originally enlightened, and the Bodhisattva ideal, which supplements insight with Karuṇā, compassion with all sentient beings. The various traditions lay various emphases in their teachings and practices: There are two different ways of understanding and actually practicing Zen. These two different ways are termed in Chinese pen chueh and shih-chueh respectively. The term pen chueh refers to the belief that one's mind is from the beginning of time fully enlightened, while shih-chueh refers to the belief that at some point in time we pass from imprisonment in ignorance and delusion to a true vision of Zen realization. Our enlightenment is timeless , yet our realization of it occurs in time. According to this belief experiencing a moment of awakening in this life is of central importance. (Sekida, Katuski ,1996)

Contrary to the popular image, literature does play a role in the Zen-training. Zen is deeply rooted in the teachings and doctrines of Mahāyāna Buddhism. Unsui, Zen-monks are expected to become familiar with the classics of the Zen canon. A review of the early historical documents and literature of early Zen masters clearly reveals that they were well versed in numerous Mahāyāna Buddhist sūtras, including Madhyamaka. Nevertheless, Zen is often pictured as anti-intellectual. (Ferguson, Andy 2000) This picture of Zen emerged during the Song

Dynasty when Chán became the dominant form of Buddhism in China, and gained great popularity among the educated and literary classes of Chinese society. The use of koans, which are highly stylized literary texts, reflects this popularity among the higher classes. The famous saying "do not establish words and letters", attributed in this period to Bodhidharma, was taken not as a denial of the recorded words of the Buddha or the doctrinal elaborations by learned monks, but as a warning to those who had become confused about the relationship between Buddhist teaching as a guide to the truth and mistook it for the truth itself.

Zen tradition emphasizes is that the enlightenment of the Buddha came not through conceptualization, but rather through direct insight. (Chappell, David W. ,1993) But direct insight has to be supported by study and understanding of the Buddhist teachings and texts. Intellectual understanding without practice is called yako-zen, "wild fox Zen", but "one who has only experience without intellectual understanding is a zen temma or Zen devil.

The Zen tradition developed a rich textual tradition, based on the interpretation of the Buddhist teachings and the recorded sayings of Zen-masters. Important texts are the Platform Sutra that attributed to Huineng ; the Chán transmission records, teng-lu, such as The Records of the Transmission of the Lamp that Ching-te ch'uan-teng lu , compiled by Tao-yün and published in 1004; the "yü-lü" genre consisting of the recorded sayings of the masters, and the encounter dialogues; the koan-collections, such as the "Gateless Gate" and the "Blue Cliff Record and Dogen's Shobogenzo.

Religion is not only an individual matter, but "also a collective endeavour". Though individual experience and the iconoclastic picture of Zen are emphasised in the Western world, the Zen-tradition is maintained and transferred by a high degree of institutionalisation and hierarchy. In Japan, modernity has led to criticism of the formal system and the commencement of lay-oriented Zen-schools such as the Sanbo Kyodan and the Ningen Zen Kyodan. How to organize the continuity of the Zen-tradition in the West, constraining charismatic authority and the derailment it may bring on the one hand, and maintaining the legitimacy and authority by limiting the number of authorized teachers on the other hand, is a challenge for the developing Zen-communities in the West.

The Chán of the Tang Dynasty, especially that of Mazu and Linji with its emphasis on "shock techniques", in retrospect was seen as a golden age of Chán.

(Kasulis, Thomas P. , 2003)This picture has gained great popularity in the West in the 20th century, especially due to the influence of D.T. Suzuki,(Welter, Albert ,2000) and further popularized by Hakuun Yasutani and the Sanbo Kyodan. This picture has been challenged, and complemented, since the 1970s by modern scientific research on Zen. Modern scientific research on the history of Zen discerns three main narratives concerning Zen, its history and its teachings: Traditional Zen Narrative (TZN), Buddhist Modernism (BM), Historical and Cultural Criticism (HCC). An external narrative is Nondualism, which claims Zen to be a token of a universal nondualist essence of religions. There have been several popular books about Zen Buddhism and martial arts, including Eugen Herrigel's classic Zen and the Art of Archery (1948) and Joe Hyams's Zen in the Martial Arts (1979). And there have been no end of films featuring Shaolin "kung fu" Buddhist monks, although not everyone may recognize the Zen-Shaolin connection. What is the connection between Zen Buddhism and the martial arts that is not an easy question to answer. It cannot be denied there is some connection, particularly in regard to Zen's origins in China. Zen emerged as a distinctive school in the 6th century, and its birthplace was the Shaolin Monastery, located in China's Henan Province. And there's no question the Chan that Chinese for "Zen", monks of Shaolin practiced martial arts.They still do, in fact, although some complain that the Shaolin monastery is now more of a tourist attraction than a monastery, and the monks are more entertainers than monks.

In Shaolin legend, kung fu was taught by Zen's founder, Bodhidharma, and Shaolin is the birthplace of all martial arts. This is probably hooey. It's likely the origins of kung fu are older than Zen, and there's no reason to think Bodhidharma knew a horse stance from a horse. Even so, the historical connection between Shaolin and martial arts is deep, and cannot be denied. In 618 Shaolin monks helped defend the Tang Dynasty in battle, for example. In the 16th century the monks fought bandit armies and defended the coasts of Japan from Japanese armies.

Although Shaolin monks didn't invent kung fu, they are rightfully known for a particular style of kung fu. In spite of the tradition of kung fu at Shaolin, as Chan spread through China it didn't necessarily take kung fu with it. The records of many monasteries show little or no trace of martial arts practice, although it does turn up here and there.

Zen can be a philosophy, a spiritual tradition, or simply a "way." Here are ten diverse thoughts (from teachers, writers and Zen masters) on what it means to walk the Zen path. 1. Zen is not about eliminating thoughts but illuminating them. (Gerald May)2. Zen is not some kind of excitement but concentration on our usual everyday routine. (Shunryu Suzuki)3. The ultimate standpoint of Zen is that... the peace we are seeking so eagerly has been there all the time. (D.T. Suzuki)4. The beauty of Zen is found in simplicity and tranquility, in a sense of the all-embracing harmony of things. (Thich Thien-An)5. The whole point of Zen is to suspend the rules we have superimposed on things and to see the world as it is. (Alan Watts)6. Before enlightenment, I chopped wood and carried water. After enlightenment, I chopped wood and carried water. (Zen Buddhism)7. Zen: If you try to aim for it, you are turning away from it. (Anonymous)8. Zen is not thinking about God while peeling potatoes. Zen is just about peeling the potatoes. (Modern Saying)9. The only Zen you can find on the tops of mountains is the Zen you bring up there. (Robert M. Pirsig)10. There is no need to have a deep understanding of Zen. (Shunryu Suzuki) Overall, Zen means creating a sense of awareness and intention in everything you do. To do this, you do not have to live on a mountaintop or temple – simply breathe and go slowly in order to find your unique path in everyday surroundings.

3. THE ART OF LIVING WITH ZEN AT WORK.

The inherent contradiction in mindfulness or says on one hand that don't need to do anything, achieve anything or change anything about yourself, in order to be happy. In the words of Thich Nhat Hanh, happiness is now or never and yet there are all these teachings and practices that suggest there is something to be attained, that a happier version of ourselves is available if we could only learn how to access it.

The fact is a paradox. It is possible who can even say necessary, to be both content in the here and now and yet and yet continue taking steps towards improving your happiness – which suggests you're not completely satisfied. This paradox can be understood by separating the mind into different departments, a bit like in a government. They've all got the same ultimate goal of helping the country or self but they also have their own agendas, which are sometimes in conflict.

The seeking department is always looking for something more that might be seeking a pay increase, a holiday, a rest, to be more productive, to be fitter, to be noticed, a spouse, truth, love, understanding, wisdom, likes on Facebook, to know what's happening in the news, to eat something sweet, to be respected and so on. This is a restless and future-focused state of mind because whenever it finds something it's seeking then it either wants more or wants something else.

It's a very important state of mind because it drives person to learn, to improve at person job (Sompran Promtha,1982) to find a lover, to develop person relationships, to develop themselves, to explore the world, and so on. But to be seeking all the time is inherently dissatisfying and exhausting. A lot of people are in the seeking mind about 90% of the time. This is partly because Western culture is constantly appealing to and therefore strengthening the seeker in us. The advertising and the media are constantly trying to persuade person that happiness is to be found in having the 'perfect' body, buying this season's clothes, having more money or status. Example , the organization as Coca-cola is brazenly proclaiming on its current advertisement that was "Open a Coke, open a happiness." It would be a strange world in which happiness required a sugar over-dose which someone should point out to person that they're confusing pleasure with long-term contentment and wellbeing, which drinking coke is probably not the key to escape the suffer and made more happy in their life. Anyway there is another department of person minds, which is always available, although in many people rarely accessed, which is not seeking anything. The non-seeking mind is perfectly content right, here, right now. Accessing it doesn't require hours of meditation, going through therapy or making a fortune. It's already there, waiting to be called on. The paradox is that in order to find happiness, you need to stop seeking it. . For many people though, this is challenging because they have become to attached to the ideas they have of what they need before they can be happy, that to realize that none of those things are actually necessary to be happy right now, can be a bit of a struggle. But although it's possible to access the non-seeking mind just by saying that you are it, it's not easy to stay in it. It's a not a quick fix, it's a quick reveal. It reveals to you that on one level, nothing is required in order to be completely content right now.

On another level, all the yoga or meditation or mindfulness or tai chi or therapy or dance or art or music or martial arts are useful as modalities for letting

go of the ideas we have become so attached to of what we need in order to be happy. But if you were non-seeking all the time, you'd never do anything. The real sweet spot is when you integrate the seeking with the non-seeking mind, so that you're both happy now and looking to develop, learn and grow. A coalition government, if you will. Life, as they say, is all about balance.

For example I remember clearly back in the past , while travelling to my corporate job, the moment I decided I had had enough of my life. I was sick of being stressed out, tired and miserable. I figured that there must be a better way and I became determined to find it. In the years since, I've spent hundreds of hours and thousands of dollars learning a variety of tools and techniques to shift to a healthier state of mind. I've met wonderful people and learned some mind-blowing ideas from advanced teachers that have transformed my life. I'm now excited to share what I've learned with you, potentially saving you all that time, effort and money. Being Zen is a struggle when there is so much to do.

That's the advice of cognitive psychologist, who said the way most of us spend our workdays amid a barrage of emails, tweets and meetings, while wolfing down lunch in front of a screen is leading to an "epidemic of mindlessness" that is ruining our ability to think that were slow down and do less for rush around often from one mistake to another. Mindfulness is about connecting with one thing at a time that rather than doing six things at once to advocates being mindful at work which a concept that involves giving your full attention to the task at hand before moving on to the next thing. "It's very simple. It's being able to give our full attention to what we want to give it to rather than being distracted by our thoughts It's being connected with reality," follow are seven tips which if practiced daily, should have the person shredding that to do list in all time. (Verati Sre-on, 2004)

1. Know your limits

One of the main reasons people can get stressed at work is trying to be all things to all people. Instead, a great tip is to put a note on the fridge or somewhere prominent you will see each morning reminding yourself of who you are and want to be knowing ourselves starts with our knowing what we're not. We're not just our miserable thoughts or our problematic body or our identification with our awful or wonderful job and what we really are is fully connected to whatever we're doing right here and right now.

2. Treat present day as new

After you wake up each morning, the optimum state you should try and hold on to throughout the day. Every morning when we wake up we all have a period of peace that lasts from about two microseconds that too short to notice in all day. In this state we are just being that we're not being a particular individual identity with a whole lot of ideas about a whole lot of stuff such as what I have to do at work today and with whom." A good tip is to try and treat colleagues as if you're meeting them for the first time without any preconceived ideas about who is difficult to work with or what might cause a problem. That can be a powerful thing that can get in the way of working with someone. It gives us the opportunity to work effectively with people who we think we can't work effectively with.

3. Think about what you're doing

In the modern offices can often seem purpose built for maximum distraction with constant emails, messages, phone calls and an open-plan layout making it difficult to get things done.We mistake busyness for productivity,We think if we have all these things happening we'll be more productive but we're actually doing less. The multi-tasking that's become fashionable is about doing lots of things badly rather than one thing well.

4. Take your time

Although it might seem like you're working slower, taking your time to pause between activities is the perfect chance to mentally switch gears and make things more productive in the long run when people are stressed they tend to have "a shallow way of perceiving things", which doesn't help when it comes to tasks that require creative thinking or deep thought. The best thing to do is break between jobs, whether it's to get a drink, take a walk or a few deep breaths to shake out the cobwebs. People do it naturally by having a cup of tea but be more deliberate about that is introducing a punctuation mark which makes sense of our day instead of just scrambling off.

5. Do something for someone else

The service is almost as unfashionable these days as lard, but if we do things for others it means that we're expanding our personal lives," Dr McKenzie said. Listening to other people's ideas, rather than telling them what they want to hear can also be a great way to build better relationships with colleagues who can start our working day practising our mindless misery by resenting everything we do and everyone we do it with or we can start our working day practising mindful

happiness and productivity - by doing things for, rather than to other people. (Dangtruen , 2013)

6. Question your reasons for doing things

It's easy to get stuck in person ways about likes and dislikes with stress and anxiety making it hard to think in the workplace. However it's a good idea every now and then to challenge your own beliefs in order to understand other perspectives. Try starting the day practising being reasonable rather than reactive and a great way to start this is by really tuning into the people or whomever who we start the day with this will help us realize that life is more reasonable when we're mindful enough to realize that people have reasons for what they do.

7. Have a sense of wonder

While years working in a corporate environment is enough to kill the sense of childlike wonder in most workers who were remembering to smell the roses will help improve productivity. Three-year-olds don't miss out on what's happening right here and now because they're worried about what the stock market might do today. Three-year-olds are naturally mindful because they aren't jaded by life and we can all remember and therefore return to this state of full aliveness, simply by fully connecting with what is.

4. QUALITY OF LIFE

In the UK stress results in 105 million lost work days per year. The good news is that increasing numbers of organizations are finding mindfulness to be an effective solution: Among employees who attended their Mindfulness course, the number of days off for stress, anxiety and depression fell by 71%. The Ten Principles for Cultivating Peace of Mind and Body that summarized ten guiding principles, largely based on Zen or Buddhist psychology principles, which have found universally helpful in developing internal balance then recommend practicing contemplating these principles in many different situations as you navigate through life's twists and turns. To deepen their understanding of these principles. (McMahan, David L , 2008)

1. Awareness Must first choose to notice what is present before they can become comfortable with its existence. Much counterproductive coping comes from “checking out” or trying to avoid whatever we are feeling that

may be uncomfortable. This first principle is about committing to "checking in" and maintaining conscious awareness of your internal experiences.

2. Present-moment focus The mind can focus in so many directions: past, present, future, abstract notions or analytical problem solving, to name a few. All forms of thought have a useful role. In this practice, however, we prioritize awareness of the present moment. They are cultivating the ability to tune into sights, sounds, physical sensations, thoughts and emotions that are occurring in the present moment.
3. Acceptance Once we are aware of what we are experiencing, we can learn to accept that it is true. That does not mean that we like it or that there isn't a better way for things to be; it just means that we are acknowledging the present reality without fighting it or trying to change it.
4. Non-judgment It is a common reaction for the mind to categorize experiences as good or bad, right or wrong like it, don't like it. However, it is also possible to simply observe and describe sensations, thoughts or feelings without evaluating them. The mindset we will cultivate during our breathing practice is that of curious interest and attentive observation rather than evaluation or judgment.
5. Validation Whatever they experience internally is valid that is there for a reason, whether they understand it or not. It is not always necessary to understand the origins of an experience or a reaction in order to come to peace with it. Throughout this practice, as they notice thoughts, emotions, or physical sensations, they assume that our reactions are valid based on their learning history, our genetic predispositions, or personality, etc. As such, they cultivate an attitude of validation.
6. Tolerance When they choose to tune in, they may find that some internal experiences are unpleasant or even painful. Rather than trying to immediately change them or block them out, we allow ourselves to experience the sensations, thereby cultivating tolerance for things that are uncomfortable.
7. Compassion Just as they would have compassion for a friend who is in pain, when they notice their own suffering, this creates an opportunity to cultivate compassion toward yourself. This concept is initially quite foreign to people who have developed a habit of self-criticism, but it can be

powerfully healing when one learns to breathe fully into an attitude of self-compassion.

8. Invitation At times they notice that an old habit or reaction is not serving their well and could be worth revising. Perhaps the mind is festering in anger or the body is holding on to tension. Rather than chastising theirselves to let go and change, they gently invite openness to new possibilities. Forcefulness creates resistance, invitation engenders willingness.
9. Patience The process of growth and discovery can seem painstakingly slow at times. Therefore, they cultivate an attitude of patience toward our own process, because they all know that change is not easy.
10. Practice Understanding the above concepts can be enlightening and inspiring. However, until these notions are put into practice, it's merely an entertaining intellectual exercise. Seeds that are not planted do not grow. Therefore, we make a commitment to actively practice exercises to reinforce these principles and cultivate our peace of mind and body. They may find other terms and concepts that are relevant to your process of self-awareness, personal growth, and consciousness. Feel free to add to this list and modify it as it suits your preferences.

If you have ever watched Tiger Woods play golf, you know the look. Brim pulled down over the eyes, which are locked on some point far down the fairway. Despite all the hubbub, he is locked into the moment His opponent stands off to one side gnawing his knuckles, knowing another defeat is just a few holes away. Credit meditation for Woods' extraordinary focus. An essential part of Tiger Woods' success is what he calls "staying in the present" and not letting his mind wander off to hoisting a trophy or depositing another million-dollar cheque. While other golfers may live in the future, at the moment Woods plays his shots, he is apparently free of the conscious worry which plagues the weekend duffer. And he puts much of this down to meditation and the Eastern philosophy, mostly Buddhist, he learned from his Thai mother.

In addition to his early morning workouts and hours on the driving range, he also meditates daily. The value of meditation has long been known to those who practise it. David Lynch, the director of Blue Velvet and Wild at Heart, established a foundation for "consciousness-based education and world peace" inspired by his

30 years' practising transcendental meditation (Borup, Jørn , 2008). Contrary to popular belief, Zen is not a practice of religion or anything of the sort. It is simply a mental practice developed centuries ago to help people focus and be happy. It is a mindset that turns bad stress into good stress. The most amazing part of Zen is that it does not matter who you are, where you are from, or what faith you believe in. It is merely a method of awareness that helps people take control and have a chance to achieve the best result in anything they do.

With the help of Zen, the person won't be shrouded in negativity and stress that realize that is easier said than done, but you can do it. Here are a few Zen concepts that will ease the burden of stress and make you or your employees a little happier at work. Please note that this is only a starting point; there are thousands of written works and ideas on the subject, so this breakdown is meant to inspire a little enthusiasm or curiosity about Zen. There's plenty more to learn if you like what you see.

1. Be Positive That seems silly, but person would be surprised at how far a little optimism will uplift they, their neighbor, a stressed out co-worker, a stranger, or that angry driver in a traffic jam. Even though their have 80% negative awareness, even a single positive thought, comment, exchange, or smile is enough to reverse the effects of an entire month's worth of negative stress. They should be shocked at how contagious a positive attitude can be! Positivity will influence your customers or co-workers. I dare you to smile at someone today and not get a smile back.

2. Be Present By that, that mean stay centered and focused. People awareness of the present keeps you grounded. Don't worry about the past; it does not exist anymore. Don't worry so much about the future, either, because it's unpredictable and they should not trouble theirself about things that haven't happened yet. In the action-packed world they live in today with computers, advertisements, television, cell phones that they all need to take a moment in the present to just be aware of ourselves and our bodies. When people feel overwhelmed, it tends to spread quickly and cause their body to enter panic mode. They may not be consciously aware of the negativity and panic, but their unconscious brain absorbs it and can cause their work life to suffer. So, the next time their feel overwhelmed that they know what that feels like that take a moment to understand why thay feel overwhelmed instead of freaking out.

3. Breathe Sometimes it's hard to breathe when they are anxious or panicked. When people take a moment to concentrate on their breath, stress relief begins both physically and emotionally. Their brain receives more oxygen when you take deep and concentrated breaths, and it provides a moment of relaxation to sort out the negativity. Deep breaths also free up the part of their autonomic nervous system that called the parasympathetic nervous system that helps their calm down, stay grounded and be at peace on a physical level that have little reminders in my cubicle to remind their to breathe, and it really works.

Work stress affects all of their at one point or another whether we're at jobs that make their happy or at jobs that make their wonder why they even try. Just remember there's a Zen technique for that. They should not feel like a victim of their own anxiety. Workplace Zen is catching on to the point where major companies all around the world, like Apple or Google, have found its benefits in a work setting. Happy employees are not only more productive, but they have better home lives as well. Work isn't the first place we think of when we hear the word zen. In fact it can be quite the opposite. Traditionally, zen, meditation, yoga, or "being present" aren't what they would call their typical career attributes. But this is shifting drastically. Companies like Google, Apple, are starting to realize the benefits of meditation and personal growth workshops for their employees. Even athletes like Tiger Woods claims that his path to success comes from "staying in the present." But if others company isn't as advanced as say Google or Apple are, what are you doing to keep zen at the workplace will become to with peace and calmness.

5. CONCLUSION

Zen is the Buddhism that the Best Way and a cure for education and culture. The materialistic industrial societies are increasingly caught in a round-the clock whirl in which people are trapped, day after day, in a breathless grind of facing deadlines, racing the clock between several jobs, and trying to raise children and rush through the household chores at the same time. Even though the person don't have children this rings so true. Somehow caught in the rat race but going no where fast I've lost seemly all happiness. Not to the point of despair but the person can definitely relate to what watts is saying in this book. The person have turned to practices such as meditation to cure myself. The east's culture leaves

more time for artistic and spiritual development. The people who work for several months out of the year that saving so that they can knock off and do what they really want to do during the downtime. Such people as carpenters, loggers, or seaman. This is one aspect of what has come to be called the beat movement. Seems to examine people, the people's counter-people and the imitators. I relate this to the troubling times of the new millennia. They are troubled at least with people working more, enjoying less and seeking out happiness in all the wrong places. However, The believe more often than not it is in fantastic mind that makes up these scenarios. To compares and contrast eastern places with western attitudes. like the famous Ryoan-ji Garden in Japan. The most important thing about Japanese gardens is the background in which they find their mind that emptiness with the most happiness.

REFERENCES

1.Book :

Albert Welter, *Mahakasyapa's smile. Silent Transmission and the Kung-an (Koan) Tradition. In: Steven Heine and Dale S. Wright (eds)(2000): "The Koan. Texts and Contexts in Zen Buddhism*, Oxford: Oxford University Press ,2000.

Andy Ferguson, *Zen's Chinese Heritage*, Boston, MA: Wisdom Publications,2000.

David L. McMahan, *The Making of Buddhist Modernism*. Oxford University Press.,2008.

David W. Chappell, *Hermeneutical Phases in Chinese Buddhism*. In: Donald S,1993.

Heinrich Dumoulin, *Zen Buddhism: A History. Volume 1: India and China*, World Wisdom Books,2005.

John Snelling, *The Buddhist handbook. A Complete Guide to Buddhist Teaching and Practice*, London: Century Paperbacks,1987.

Jr Lopez, *Buddhist Hermeneutics*, Delhi: Motilal Banarsidass, 1993.

Katsuhiro Yoshizawa,*The Religious Art of Zen Master Hakuin*, Counterpoint Press,2009.

Katuski Sekida, *Two Zen Classics. Mumonkan, the gateless gate. Hekiganroku, the blue cliff record*, New York & Tokyo: Weatherhill,1996.

Peter Harvey , *An introduction to Buddhism. Teachings, history and practices*, Cambridge University Press,1995.

Robert Aitken, *Foreword to "A Buddhist Bible* , Boston, Massachusetts: Beacon Press,1994.

Shunryu Suzuki, *Branching streams flow in the darkness: Zen talks on the Sandokai,* University of California Press ,1997.

Sompran Promtha. *Kuanphachamphon*. Bangkok , Chatuchak , 1982.

Thomas P. Kasulis, *Ch'an Spirituality. In: Buddhist Spirituality. Later China, Korea, Japan and the Modern World; edited by Takeuchi Yoshinori*, Delhi: Motilal Banarsidass ,2003.

Thomas P. Kasulis, *Ch'an Spirituality. In: Buddhist Spirituality. Later China, Korea, Japan and the Modern World; edited by Takeuchi Yoshinori*, Delhi: Motilal Banarsidass.2003.

Warrior Monks of Shaolin ,*Peace & Clarity, Body & Spirit Retreats to bring balance your life*, LeadPages® Official Site .

2. Journal :

Robert H Sharf, Sanbokyodan. Zen and the Way of the New Religions, *Japanese Journal of Religious Studies 22 (3-4)* : 427,1995.

Zen Buddhism: *A History - Japan ,Vol. 2 Paperback* : November 1, 1989.

3. Website :

http://www.mindfueldaily.com/livewell/10-thoughts-on-zen#sthash.zBnWM5Ej.dpuf

THAI POLITICAL CULTURE AND BUDDHISM APPROACH TO DEMOCRACY DEVELOPMENT
วัฒนธรรมทางการเมืองของไทยกับการพัฒนาประชาธิปไตยเชิงพุทธ

Kanjana Damjutti* Yuttana Praneet**
กาญจนา ดำจุติ, ยุทธนา ปราณีต

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอแนวคิดวัฒนธรรมทางการเมืองของไทยกับแนวทางการพัฒนาประชาธิปไตยเชิงพุทธ วัฒนธรรมทางการเมืองเป็นแบบแผนของทัศนคติ พฤติกรรมของบุคคลต่อระบบการเมืองที่เกิดจากการเรียนรู้ ความเชื่อ ค่านิยม และการกล่อมเกลาทางการเมืองจากสถาบันต่างๆ ทางสังคม เช่น สถาบันครอบครัว การศึกษา ศาสนา สื่อมวลชน และสถาบันการเมืองการปกครอง เป็นต้น การพัฒนาประชาธิปไตยจะพัฒนาที่วัฒนธรรมทางการเมืองของคนไทยให้เกิดความเชื่อมั่น ศรัทธา ในหลักความเสมอภาค และเสรีภาพ การเคารพในกติกาของการปกครองระบอบประชาธิปไตย โดยการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง รู้และเข้าใจอย่างมีเหตุและผลในทางสร้างสรรค์ ประชาธิปไตย คือ สิทธิ (ไม่ใช่หน้าที่) และเสรีภาพ (ไม่ใช่เบียดเบียน) ที่มีขอบเขต ผู้นำต้องยึดหลักนิติธรรม และต้องสร้างธรรมาธิปไตยในสังคม เพื่อพัฒนาประชาธิปไตยให้เป็นธรรมและมีธรรม ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต วัฒนธรรม สังคม และการเมืองไทย ที่เป็นเมืองพุทธ

ABSTRACT

The objectives of this article are to propose the concept of Thai Political Culture and Buddhism approach to democracy development. Political culture is the attitudinal pattern and personal behavior responding to the political system arisen from learning, belief, value and political socialization from various social institutes, such as family, education, religion, mass media and political and administrative institutions etc. Democracy development is to develop Thai political culture to have confidence and faith in the principles of equality, freedom and respect of the democratic administrative rules and regulations, political activities participations, knowing and understanding with creative reasoning. Democracy is the right, not

* Power Reach Engineering, Co. Ltd.
**Department of Political Science, Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

duty and freedom, not oppression, with limitation. Leaders must abide by the rules of laws, create social good governance to develop democracy to be virtuous with virtues coinciding with the way of life, cultural, social and Thailand political pattern, the land of Buddhism.

kEYWORDS: Thai Political Culture,Buddhism Approach, Democracy Development

1. INTRODUCTION

Since Thailand had changed the administration from the absolute monarchical to democratic system with the King as the figure Head in 2475 B.E. Majority of Thai people understood the meaning and expression of attitude, belief, feeling of political ideology, standard of personal political norm. Politics sets Thai personal behavior and political culture with the dimension of democracy resulting the foundations and development of democracy in Thailand moving so slow and interrupted periodically. One important reason was that Thai people think that politics is far away, not personal business as well as being tire of some political crisis happening now and then especially the political conflicts in the last decade resulting severe desegregation between the supporting groups and the group with different political belief. (Social and Population Research Institute, Mahidol University, 2556)

2. POLITICAL CULTURE

Political Culture comes from two separated words; culture and Politics. Each word has different meanings. Culture indicates the growth, nourishment, orderliness and fine ethical morality of people. Culture is regarded as the norm that human created and accepted from long learning process and continuously practiced. It appeared to be prominent identity identifying growth and nourishment and social orderliness. Culture is the pattern of human behavior, thought, belief, values and attitudes, together becoming the life pattern of social civilization. It becomes the thinking pattern of living, working, expression, communication and interrelations exchange. The mentioned way of life is the life pattern or way of life of human beings that the majority society accepted and continuously practiced and it can be changed as the time passed by or the new way is found for solving problems and

responding to the needs of society better and members of societies preferred (Sanya Sanyavivat, 2532: 182)

Politics is the power or authority to share or divide natural resources for the highest benefits of all people. That is to justly determine, to enforce social rules, regulations and laws responding to people's happy benefits equally with fare shares.

Political culture is the individual norms towards politics and political organizations arising from political socialization in families, peer groups, schools, career groups, religions and mass media transforming onto social norms, belief, behavior, feeling, attitudes, values. So the way of belief and values which derived from the past are regarded as an important political and administrative pillar of country.

Concepts of Political Culture

The system of belief, value, attitude and norms has effects on the political pattern. Political culture is the individual thinking and this thinking is used by the individuals to just the political events or political acknowledgement. The acknowledgement is expressed in forms of political expression or election voting, protests, opposition or conforms. Political culture is in forms of governments of every country. The differences are only by the belief, values arisen from political socialization according to the environment, society, economy and political system.

Political culture that can support the democratic political system must also be the democratic political culture (Polsak Jirakraisiri, 2524: 20) Political culture created by human is not created by instinct, but by agreement of members of one society or with societies in vicinity to come to an agreement on one system which is called "symbolic system"(Amara Pongsapit, 2551: 25) which is the pattern of attitude and this attitude creates political activities (Gbriel A. Almond and G. B. Powell, 1967 : 903-905) Political culture is the culture that dominates societies, the culture that determines the values and the norms for political debates and decision, the fruit of ideology of governors and inheritors. Governors always use political culture to create political justice (Ruengvit Kasemsuwan, 2549: 236-237)

3. IMPORTANCE OF POLITICAL CULTURE

Political Culture is one part of cultures that are the fruits of knowledge, thoughts and political belief that descended from generations to generations through social or political socialization in the important institutions such as families, educational institutes, religious institutes, political and administrative institutions, mass media, and entertainment institutes. Culture prevails only in human society. Culture creates orderliness and social unity. So culture plays the important roles as follows:

1) Political culture is the important factor that supports the political and administrative justice by obeying orders and abiding by the laws resulting the social orderliness.
2) Political culture is the important factor that encourages the political change

Jack Panchupet(Jack Panpet, 2550: 186-187) proposed that political participatory behavior of people in each country are different even though those countries have the same political systems due to the political culture derived from different way of political socialization which is regarded as an important tool to the change of the political culture in each country.

4. DEMOCRATIC POLITICAL CULTURE

Tinnapan Nakata had concluded 8 types of democratic political cultures as:

1) Confidence and faith in democratic form of government
2) Hold to and believe in the importance, dignity, equality and freedom of individuals
3) Respect the rules and regulations of democratic form of government
4) Interested in political and administrative participation
5) Being participants in political and administrative activities
6) Being optimistic and trust in human fellows
7) Reasonable criticism in creative ways
8) No sense of the dictator's mind.

Vichai Tansiri (2551) proposed that society misunderstands all along that election is the democracy. In fact, election is only one form of political participation. Democracy depends on people's political culture in the areas of

personal freedom, law obedience and law enforcement with equality. So Democracy development is to create political culture along with good constitution.

5. THAI POLITICAL CULTURE

Thai political culture from past to present can be concluded as follows:

1) Authoritarian, Thai people like absolute authority
2) Boss and subordinate system. Majority of Thai people in the society belong to one or more groups. Leaders of the group must be charismatic and able to protect and be beneficial to the subordinates. In return, the subordinates support the boss.
3) Hold to persons rather than principles. Inter personal relations and personal help are still important in almost every activity.
4) Echelon or rank of inter personal relations in organization that creates inequality in right and freedom. Thai people regard that one must know one's status, high or low, not equal. Thais still addict to the birth dignity.
5) Freedom minded. Thai people love freedom, do not like to be under others' control resulting the lack of orderliness, rules and regulations in the way of living.
6) Hold to the old tradition. Majority of Thai people still believes and practice according to the old traditions and cultures
7) Inactive, not enthusiastic in political activities. Thais are self-content with their statuses
8) Lost self-confidence and do not trust others from outside. Thais trust only members in the groups and also help cover up the mistakes of those people.
9) Peace loving and compromising. Thais love peace, do not like Violence. Political change is carried out peacefully, step by step, avoiding conflict, patience to unfair advantages.(Tinnapan Nakata, 2554: 36-41)

In the past Thai political culture was seldom expressed. But now more and more political activities are expressed, resulting the economic and political changes such as independence, tolerance and power of assimilation.

6. THAI DEMOCRATIC POLITICAL CULTURE

Thai society is the agricultural society that still strictly holds to and practices the traditions. Thai social structure reflects the free and democratically behavior in the aspects of right, equality, privilege in some cases in some cases freedom without responsibility to institutions (Sombat Wogsrirat, 2550:67), changing in attitude and tradition of the way of life. But still told to the social echelon, accepting the authority from the higher ranks, confidence in person rather than principles and compromising. Thai way of life and value socialization is clearly the indicators of Thai political culture which can be concluded as follows:

1) Seniority. Thai family traditions accept the authority of the Seniors
2) Career base. Career base of Thai people is agriculture. People Living separately. Political thoughts and culture were not accessible.
3) Genders. Differences between male and female have important parts in access to political objects. Research findings indicated that male youth in up-country understood political objects more than female youth(Sombat Wogsrirat, 2550:40), This indicated that male is more interested in political activities than female in political society.
4) Educational progress. The gap of education between people in the up-country and those in the city is still wide. Political information follow-up is not overall. City people understand and have access to more information than those at up-country.
5) Buddhism influence plays an important role to the political Thought. The Buddhist proverb that says “One is one own refuge” makes Thai good alone, not as a team. Also Buddhism teaches to be peaceful, harmonious, forgiveness and reasonable. Etc.
6) The term of democratic government is short. Coalition Government lack stability, resulting often elections. The coalition is for supporting the majority power, not for the coalition ideology (Air Marshall Pongsatorn Chaisen, 2558: 10)

7. THAI POLITICAL CULTURE AND THE METHOD OF DEMOCRACY DEVELOPMENT

Thai Political Culture since Thailand changed from the absolute monarchical system to democratic system in the Buddhist Era 2475, there were often coup de ta all along since the last coup de ta by General Prayuth Chanocha, at present the head of National Council for Peace and Order(NCPO) who seized power in 2557 B.E. Thai democracy is still "up and down" or still crippled. Many people suspected that for what reasons Thai politics is full of revolutions or coup de ta, even though Thailand has good constitutions and independent organizations that can check and cross check the state power and not practical and still the military seized the state power or coup de ta?

However, if we consider the Thai political culture we can see that it is opposite of the democratic political culture. Thai people still lack democratic political culture and understanding the democracy and still practice the Thai way of political practice that is the authoritative and patronage pattern, the old system that still plays a big role and still have influences on thought, belief and values in the way of life beyond the rules and regulations in the constitutions. For that reasons the Thai democracy is still up and down for the following reasons:

1) Lack of democratic principle. Thai people do not respect the right of others but demand the right for themselves
2) Still admiring the absolute power to manage the crisis and not believing in the open society system, preventing others from expressing different opinions, eager to check other's faults, but being afraid of being checked and trying to protect self and associates from being checked.
3) People by overall do not have political participation, still think that politics is the job of politicians, people have only duty to vote.

From the mentioned cases, Thai political culture is authoritative related to patronage system enrooted deeply in the Thais' conscience. Historically, Siam people did not request democracy by themselves. Thai government, either from election or from military coup de ta, has the same political culture. Corruption problem came from patronage system. Constitution stability problem from military seizing power came from authoritarian system. Constitutions were torn and rewritten time and time again, but the remaining phenomena in Thai society that is

never changed, is that Thai people do not know the true principle of democracy. Bureaucratic system is for power seeking, desegregated, attached to the political and higher institutions. Government officers are honored and praised with dignity. Administrative role and power remain at the top level, not empowered.

Thai democratic political culture indicated the dark power in different forms causing the political power is limited to only specific groups that have money and influential power deterring those knowledge and academic people from getting involved with politics. For this one of the reasons, it is difficult to encourage people to participate in politics.

Some researches indicated that Thai political culture does not encourage people to participate in politics. Thai people believed that politics and administration are the duties of some minority groups. Politics is clearly for the benefits from some strong groups to take advantages of other groups but still declaring that they do it for the benefits of the people. This kind of thought makes people not to have faith and eagerness to participate in politics. The benefit exchange can be seen before and after election.

8. THE WAY TO DEVELOP THE DEMOCRACY

Democratic minds come from various institutions in society that socialize their minds in uniform such as families, schools, communities, work places and mass media. Democratic political system is one form of government that the power to manage the state power comes from the majority votes of people who own the sovereign power. People may use their power directly or through the representatives. Democracy is an ideal stating that people in a nation together determine the laws and the state operation and determines people to have equal opportunities and yield their will.

Democracy is the right, not duty, freedom, not oppression that have privacy and give equal right and freedom. One cannot abuse the right and freedom of others. Right and duty respect by laws will re-enforce the democracy. For this reason, democracy development by the rules of laws will yield the effective democracy. The principle of people's power, right and freedom and equality must be by laws, not by personal authority. If people lack readiness in education, knowledge of politics, economy and responsibility as the owner of the power and

the rulers in the democratic system lack political moral ethics, not holding to the benefits for people and nation and the government with majority votes lacks the rules of laws, this will lose equilibrium of the state power and people power becoming the majority dictator government. It is not good for the objectives of democracy. The balance of power between state and people, the social strength by the rules of laws are the ideal phenomenon of democracy (Air Mashall Pongsatorn Chaisen, 2558: 11)

Democracy development is to develop the way of life and political culture to encourage people to have the democratic minds, responsibility to the whole and the sense of ownership of the country and the country belongs to every citizen and social consciences.

Democracy will be flourishing when people listen to each others' opinions to search the truth, accept the problem solving by peaceful means, with politeness, knowing how to forgive by the Buddhist society, give opportunity to show the responsibility to the society with reasons according to Suppurisadhamma, accepting other's opinions, accepting the change of own opinion when other's opinions are better. Many academicians expressed their opinions about the ways of life and culture according to Thai culture especially Buddhism as the guideline for living. Thailand can become the democratic country not because of only democratic form of government, but also to create democratic culture in daily life. The components of Thai democracy in the present time consist of the right, freedom, equality, different opinion acceptance, responsibility to public, volunteering minds for the whole, participation, reconciliation, compromise and participation (Kanok Wongtrangan, 2537: 20)

How to create democracy in Buddhist Community

Buddhism is like the root of nationality and national identity socially, culturally and politically. Buddhism creates virtuous democracy and members of the society are good, moral, honest, intellectual and able to judge goodness and badness of people. Leaders must practice by the rules of laws and create the good governance in the society. Dhammadhipateyya or Righteous supremacy means practice by principles, reason, sincerity, righteousness and justice. Doing all administrative activities by the rules of laws, not by the worldly trends that might not be right, not be the righteous supremacy. Sometimes you may not like it.

Dhammadhipateyya and Democracy in the Thai political context from the academicians' points of view indicated that Dhammadhipateyya supports democracy to be more justly practical. Dhammadhipateyya derives from Buddhism with the purposes of cultural, social and political alignment (Supote Boonviset and Praiwan kenprom, 2557:31).

It is the most appropriate to apply Dhammadhipateyya to develop democracy. Dhammadhipateyya is the firm foundation to support democracy to be secure, sustain, just, equal and should be applied in every organism from society, organizations, and unit of work, both state and private(Sangvorn Limtapanlop, 2559: 1).

Since Thailand has the democratic form of government with the King as the figure head. The democratic political concept should be in line with the 5 ways as sovereign power of the people, personal freedom, equality, the rules of laws and the government from general election. If leaders lack virtuous ethics and morality, no religion to hold on to, the power gain by the political ways might be used for the personal gain. Leaders of the country apply religious doctrine to formulate policies. So Dhammadhipateyya or Virtuous Supremacy coincides with Thailand's cultural, social and political context.

8. CONCLUSION

Considering the pure Thai political culture, one can say that it is Opposite to the democratic political culture. Thai society still lacks good understanding of democratic principles and lacks democracy itself as the democratic ideology of the developed countries. Thai society still gets hold of the same old Thai culture. Every time the persons with power to write the constitutions always hide hidden agenda for power inheritance in the constitutions or finding the opportunity for selves or associates to interfere in the political arena.

The concept of authoritarian system related to patronage system is still alive and influential to political thought, belief, values of Thai people in daily life beyond the contents of all constitutions. For this reason, it is said that "If Dhammadhipateyya does not come, Democracy will not be sustainable"

References

Tinnapan Nakata, *Thai Politics and Administration, The Task of Nation*, Banhkok: Pimlak, 2545.

Tinnapan Nakata, *Democracy: Meaning, Factors Supporting and Conscience Creation*, Bangkok: Bumrungmeuang, 2547.

Bookori Yihama, *Introduction to Political Sciences*, Bangkok: Lada, 2550.

Polsak Jirakraisiri, *Thai Poltical Culture*, Bangkok: Saengrueng Press, 2524.

Air Marshall Pongsatorn Chaisen, *Secure and Sustainable* Democracy Development, Training Curriculum for the Rules of Laws for Democracy, Office of the Constitution Court, 2558.

Air Marshall Pongsatorn Chaisen, *Secure and Sustainable* Democracy Development, *Training* Report of Curriculum for the Rules of Laws for Democracy, Office of the Constitution Court, 2558.

Associate Profressor Dr.Supot Boonviset and Praiwan Kenprom, Dhammadhipateyya and Democracy in Thailand's Context, *Journal of Politics*, Administration and Laws, Vol.6, No.3(2014), September- December, 2557: 45-31.

Ruengvit Kasemsuwan, *Political Science Principles*, Bangkok: Bopit Press, 2551.

Vichai Tansiri, *Political Culture*, Bangkok: Sukum and Son, 2551.

Sombat Dhamrongtanyawong, Political Culture of Agricultural Leaders in Central Region, *Master Degree Thesis*, Government, Faculty of Political Science, Graduate School, Chulalongkorn University, 2520.

Sangworn Limpatapanlop, *Dhammadhitpateyya and Democracy in the Thailand's Context*, Training Report of Curriculum for The Rules of Laws for Democracy, Office of the Constitution Court, 2559.

Sanya Sanyavivat, *Political Sociology*, 2nd ed. Bangkok: Chaopraya Press, 2532.

Office of Public Relations, office of the Secretariat, the House of Representatives, *Political Culture*, Bangkok: Office of the Secretariat, House of Representatives Press, 2554.

Amara Pongsapit, *Man and Culture, in Society and Culture*, Bangkok: Chulalongkorn Press, 2551.

Gabriel A. Almond and G. Bingkorn Powell, Jr., Comparative Politics: A Development Approach, *the Journal of Politics 29*, n0.4 (Nov.1976): 903-905.

SELECTIVE EXPOSURE, USES AND NEEDS OF INFORMATION ON BUDDHISM FOR THAI BUDDHIST.

Nuttapong Jaturachadsukol*
ณัฐพงษ์ จตุรชาติสุคนธ์

ABSTRACT

The research aims to investigate the interests and practices of Buddhist principles among Buddhists, in relation to their selective exposure, uses, and needs of Buddhism information, as well as their opinions about the formats of Buddhist publicity. The study is characterized by both quantitative and qualitative research, wherein 400 questionnaires were distributed to Thai Buddhists and 100 Thai Buddhists were being interviewed with guided questions. In testing the hypotheses, the data were tabulated by computer, with descriptive analysis and inferential statistics. The quantitative findings concluded the **followings points:**

Thai Buddhists having differences in age, educational level, occupation, income level, geographic origin will have significant different interests and practices of Buddhist principles, Thai Buddhists having differences in age, occupation, income level, geographic origin will have significant differences in the frequency of their selective exposure to Buddhism information on Buddhist principles. Thai Buddhists having differences in age, educational level, income level, and geographical origin, interest and practices according to the Buddhist principles will have significant differences in their selective exposure to Buddhism-related-contents, uses, needs about Buddhism information as well as their opinions about the format of Buddhist publicity. There is a significant relationship among the Thai Buddhists' interest and practice, Buddhist practices, frequency and content in their selective exposure,

* Doctor of Philosophy (Public Administration),Graduate School, Western University Bangkok, Thailand.

uses, and needs of Buddhism information and their opinions about the format of Buddhist publicity. The qualitative findings concluded the following points: The majority of Thai Buddhists show an interest and practice of Buddhist principles at the medium level. Television was ranked the top media that Thai Buddhists were exposed to the most. Buddhism-related-contents that Thai Buddhists like to be exposed to the most were Buddhist principles and practices. Thai Buddhists used Buddhism information as a framework in their daily life, and as a role model for imitation. Thai Buddhists perceive that Buddhism publicity is still insufficient, uninteresting, and boring. Buddhism publicity should be more modern, easy to understand, colorful, exciting, entertaining, and tailored toward a specific target audience.

Keywords : Selective Exposure, Uses and Needs of Information,
Thai Buddhist

1. INTRODUCTION

Thailand is the center of Buddhism. It is a place where Buddhism flourishes more than any other country. More than 90% of Thai people are Buddhists. It is considered that Buddhism is a national religion. Every king is Buddhist. Thailand has also been selected as a permanent location. The Buddhist Association of the world with a monk. Many foreign novices are educated in Thailand. Back to the country in 1995 with the temple.97 foreigners have increased Buddhists. Around the world, more than 390 million (Fuen dokbuw (2011), pm 167) is a The news spread widely in Buddhism. More widespread With the current development. Communication technology happens so fast and so many. Buddhism has been spread through various media. Many of the media formats, such as booklets, Newspaper, radio, television New sites such as Luangta.com VCD chat room.CD MP3 as well as interpersonal communication such as monks. The club and the audience. Nowadays Buddhists have The exposure to Buddhist information. Widely And a variety of styles in both content and media. Religious institutions are considered the oldest institutions of the world. Power and the core of pre-modern

society and before. Capitalism, but now communication institutions, such as the mass media. Is a new institution In the role of religion. But research on religious communication is still very limited. The lack of research theory led to most research.

Media Relations with Religious Institutions in Western Society And Christianity (Kanchana Kaewtap, 2011, 358-359). The study of Buddhist communication in Thai society is also available. Is relatively limited So that is interesting to study about communication. Buddhism in the Thai society in the recipient. Buddhists in the choice of exposure to the Buddha - Religion that Buddhists have more open interest. What kind of media at any given time? What is the issue? Any goal or purpose Data is being used. How are you doing? The need for Buddhist information -Religion in any subject or matter requires style and methods. What are the results of this research? Recognizing the role of communication in the dissemination of pastoral work, Buddhism in Thailand The results can be used. Research to apply, improve, publish the Buddha -The next religion.

2. RESEARCH OBJECTIVES

2.1 To study the Buddhist message needs of Buddhists.

2.2 To study the use of Buddhist News to benefit the Buddhists.

2.3 To study the opinions on Buddhist dissemination patterns of Buddhists.

3. METHOD

This study Researchers uses quantitative research methods. Quantitative Research to study the paradigm of public administration. The study was based on textbooks, articles, concepts, theories, printed books from electronic media search. and the web site. Public administration The Behavior, Perception and Needs of Buddhist News of Thai Buddhists. The results of the research on the behavior of information perception in the study to improve the integrity. In this study, key informants were interviewed in in-depth interviews with experts from 100 Thai people in the Bangkok metropolitan area. The study is Bangkok metropolitan area.

4. RESEARCH RESULT

Most Buddhists are interested in and follow Buddhist practice at a moderate level. The most openly received content is the Dharma or the teachings of the Buddha. And Karma Buddhists have the most demand for Buddhist news. Buddhists are using the Buddhist message to use as a basis and practice in daily life. It is also used to teach children, relatives, and also found that the publication of Buddhism should be given to monks or lay men. Spread the word. Many and use simple language. The research also found that. Buddhists between the ages of 46-55 years have never studied. Have a farmer I have more money. 40,000 baht per month They are more interested in Buddhist practice than others, as well as in their frequent exposure to Buddhism. Get the news content. Wanted Buddhist News The use of Buddhism news. There are more opinions on the pattern of Buddhism than other groups. The use of Buddhist news is very useful as a basis and practice in daily life. and to teach children to relatives.

5. DISCUSSIONS

Discuss the results.

The results of this survey showed that Buddhists with age, education, occupation, income, residence, interests And the practice of Buddhism is different. There is a statistically significant difference in the content of Buddhist news, consistent with the theory of difference between individuals, which states that the recipients have different characteristics. There is a difference in the interest of the news (De Fleur, 1966), quoted in Patchanee Chayananya Metta Wattananukul and Tiranun Anuchasiriwong. (2011). In this study found that The exposure to Buddhism differed according to the age of education and the income from interviews with Buddhists. Factors or causes that cause interest and practice in Buddhism. Family and adult relatives The people who are interested and follow the Buddhist. According to the research conducted by duang-deuoen puntumanawin and team (2011). it was found that cultivating Buddhist teachings found that temples, schools

and communities influenced the Thai youths' religion. The results of this research are as follows. Buddhists with different ages have a statistically significant difference in their attitudes and behaviors towards Buddhism. Older people are more interested in Buddhist practice than those who are younger. The results of this research are consistent with the results of the research. It is found that the Buddhist practice is increasing with the age of the person from child to adult. The amount of Buddhist lifestyle increases with age. Research results in the needs of Buddhist news. The Buddhists of Thailand. Buddhists at the age of education, occupation, income, residence, interests And the practice of Buddhism is different. There is a difference in the Buddhist message. This is consistent with the findings of Somkiat Ruangananlert (2016). The need for dharma knowledge is different according to the study of the income of the profession and the results of the study also support the Buddha's doctrine, which refers to the access to the dharma of persons as four different lotuses. The results of the research and interviews of Buddhists in this time are consistent. Buddhists are using the Buddhist message to take advantage of the fact that it is based on the Buddha's teachings. Daily living And to teach children to relatives. Implementation And to practice. The results of this research are in agreement with the use theory and satisfaction of the Cats and Sons (1974, cited in Suwanichai and Raweewan, 2015, 147-158). From the media to meet the needs and psychology. And according to the theory of communication results, the recipients will be exposed to information for information. Knowledge and change the mind to elevate. The Buddhist message can respond to Buddhist recipients in the field of thought or wisdom. It is used in daily life. Emotions, such as peace of mind, let go. Including behavior or action. Dhamma practice The results of interviews with Buddhists also found that. Buddhists agree. Buddhism News It should be easy to understand. Avoid Pail, which people do not understand. In this study, it was found that the students' Advertising to strengthen good attitude towards Buddhism. Must have the ability to use the language compact and easy to understand.

6. SUGGESTION

6.1 Researcher suggestions

1) The research found that Most Buddhists are exposed to the dharma that can be applied in their daily lives, so most Dharma publishers, such as monks, should focus on the issue. Will not listen to the audience. It cannot be used in daily life. Publishers must accumulate examples of the Dharma that occur in the present day. To use the training.

2) Buddhists have suggested to publish Dharma in local dialects. For the monks in the temple to do this already. But in the media. There are still a few local media outlets. Should be prepared to teach the Dharma language. It's better to have local people than to use the middle language. And the Dharma program broadcasted on community radio. Should communicate with the local language should the Department of Religious Affairs determine the way to allocate statements or income of the temple. The religious organization. Should divide the budget between the creation of objects. With religion Buddhist dharma sees that dissemination of the Dharma is usually done with the elderly. Most of the organizations that publish Buddhism should turn to the next generation of children and youth in society. The development of publishing style suitable for children and youth, such as cartoon, computer music, games.

3) Some Buddhists also confuse the Buddha's teachings with the non-Dharma of the Buddha. The organization of Buddhism is related to the spread of Buddhism, so it is important to promote Buddhism in order to understand the essence of Buddhism. And other matters. That is related to Buddhism. It is not the Dharma that is the essence of Buddhism.

6.2 Suggestions for the next research. Should be studied on the following issues.

1) Future research should examine the relationship between exposure to Buddhism Attention and practice along the lines of Buddhism with other variables such as stress, happiness. Life satisfaction this will be a research that will prove the benefits and value of Buddhism to the human life clearly.

2) In the next research, if research methods, surveys, and quality research are used in in-depth interviews, focus groups, researchers should not. Conducting pre - qualitative research. However, it should be collected, quality research data and summed up. Then, the knowledge gained from the results of the research to create the survey questionnaire. Researchers will be able to create better and more effective survey questionnaires.

REFERENCES

Boran, S. J. and Davis, D. K. (2003). *Mass Communication Theory: Foundations, Ferment, and Future.* Belmont: Wadworth.

Rogers, E. M. (1973). *Mass Media and Interpersonal Communication. In Handbook of Communication.290-310.* Edited by Sola Pool, I. D., et al. Chicago: Rand McNally College Publishing Company.

Schramm, W. (1965). *How Communication Works. in The Process and Effects of Mass Communication.* Urbana: University of Illinois Press.

Verderber, R. F. (1996). *Communicate.* 8th edition. Belmont: Wadsworht Publishing Company.

Somkiat Ruangananlert (2017). *The Exodus of Globalization Master Thesis* (Communication Arts), Chulalongkorn University.

Kanchana Kaewtap (2011). *Science of Media and Cultural Studies.* Bangkok: Faculty of Communication Arts Chulalongkorn University.

Fuen dokbuw (2011). *Comparative religion.* 2nd edition, Bangkok: Burapha Sathon.

Duang-deuoen puntumanawin and team (2011). *Buddhist beliefs and practices of Thai people; Cultivate training and quality of life*. Bangkok: National Institute of Development Administration.

SELF-REFLEXIVITY AND ITS PHILOSOPHICAL DIMENSION IN THE TEACHINGS OF AJAHN CHAH

Dipti Visuddhangkoon*

ABSTRACT

This paper analyzes the philosophical dimension of self-reflexivity as reflected in the teachings and practices of the Thai Forest Tradition monks, especially in the teachings of Ajahn Chah (Phra Bodhinyana Thera). Regular practice of meditation, strict adherence to the *vinaya*, or monastic disciplinary codes, a highly regimented life-style founded on austerity in living conditions, have made the Forest Tradition monks accomplished meditation masters. Their collected teachings form a corpus of guidelines for the cultivation of mental well-being and reflexive thinking that have inspired the Buddhist and the non-Buddhist alike, from prison inmates in the West to monastics and lay devotees in Southeast Asia. A mindful deconstruction of dichotomous thought-processes has been rigorously put into practice by almost all the Forest Tradition monks. As for instance, in the teachings of Ajahn Chah it is not just language, but the human Ego in all its *kammic* dimensions – linguistic, ethico-spiritual, and socio-cultural orientations – get dismantled time and again, as do all dualistic mental states arising from attachment to 'me' and 'mine', 'Self' and the 'Other'. By consciously defying reification of all mental formations, conditioned states, dichotomous predilections and conventional signs – be it the written word in its varied embodied textuality, or a concept in its mere conceptuality – the simple, direct, and profound teachings bring to the fore the effectual significance of cultivation of self-reflexivity in daily life.

Keywords: Thai Forest Tradition, monastic practice, meditation, mindfulness, self-reflexivity, deconstruction

* Mahachulalongkornrajavidyalaya University

"Practice is not moving forward, but there is forward movement. At the same time, it is not moving back, but there is backward movement. And, finally, practice is not stopping and being still, but there is stopping and being still. So there is moving forward and backward as well as being still, but you can't say that it is any one of the three. Then practice eventually comes to a point where there is neither forward nor backward movement, nor any being still. Where is that?" Ajahn Chah

1. INTRODUCTION

Buddhism is a religion that works within the matrix of a self-reflexive mode of praxis that places the very 'Self' that moulds this matrix, perpetually under erasure, by regarding the 'Self' as 'Non-self', as composed of the five aggregates (*khandha*) of form (*rūpa*), feeling (*vedanā*), perceptions (*saññā*), mental formations (*sankhāra*) and consciousness (*viññāna*). Buddhism also lays great emphasis on the Self's internalization of the three-fold salient characteristics of existence – impermanence (*anicca*), suffering (*dukkha*) and non-substantiality (*anattā*). In this paper I discuss self-reflexivity or metamentation as reflected in Buddhism, and as brought into rigorous practice through the exemplary teachings of the Thai Forest Tradition (*dhutanga*) monks, especially Ajahn Chah, a well-known meditation master who played an important role in establishing the Theravada Sangha in the West. Metamentation is a thinking process during which the mind reflects about its own thoughts in an objective manner. Repetitive metamentation that leads to the cultivation of mindfulness in a sustained manner underpins reflexive consciousness, ethical judgment, self-evaluation, determination, decisiveness, deliberation, psychological prowess, the ability to think ahead and even foresee courses of future events. Taking a close look at the dhamma talks and teaching methods of the *dhutanga* tradition monks, it is observed that metamentation is an all-time preoccupation. And it is this focus that has caused them to mindfully deconstruct and break through the binaries of conventional and ultimate truths, sectarian reification and non-sectarianism, tranquility and insight meditation.

Recently, interests have been shown by scholars in the area of comparative studies of Buddhism and the philosophy of deconstruction. However, most of the published books and research papers invariably focus on a comparison between deconstructionist mode of linguistic and philosophical practice and

Mahayana Buddhism. Robert Magliola in his book *Derrida on the Mend* delves into the correlation between 'Derridean differentialism' and 'Buddhist differentialism' as reflected in Nagarjuna's explication of the concept of *sunyata*. Steve Odin engages in a similar comparative study of Derrida's critical strategy of decentering and the differential logic of acentric Zen Buddhism in his paper "Derrida and the Decentered Universe of Chan/Zen Buddhism." Similar studies have been undertaken by a few Chinese, Korean and Japanese scholars. Jin Y. Park, for instance, in her latest book *Buddhism and Postmodernity*: *Zen, Huayan, and the Possibility of Postmodern Ethics* while comparing French postmodernism to Buddhist ethical approaches, seeks to develop a global ethic from the radical implications of Zen/Huayan's dependent origination. As one reviewer has observed, "arguing from Buddhist causality's *inexhaustibility*, Park brings the full impact of Buddhist openness to bear, so that finality is abrogated and compassion privileged." In another of her edited text, *Buddhisms and Deconstructions*, the essays seriously engage the philosophical parallels between Buddhism and deconstruction by focusing on the profound and subtle implications of the Buddhist notions of dependent arising and emptiness by bringing the two truths together with deconstruction to address such problems as self and identity, language and referentiality. In Youru Wang's edited *Deconstruction and the ethical in Asian Thought* effort has been made by each of the contributing authors to focus on the ethical turn within deconstructionist theorizing of the later Derrida and Levinas and comparing this to South and East Asian philosophical texts, exploring the ways in which strategies of deconstructive or 'aporetic' ethics have been in operation for centuries in Asian thinking.

While each of the above mentioned texts played the pioneering role of opening up new vistas of fruitful deconstructionist mode of reading and dialogue between the East and the West, no endeavor is yet made to extend the comparative outlook to encompass the Theravadin tradition. In Thailand, no serious study of any meditation master's teachings from the philosophical perspective of deconstruction has yet been undertaken.

If one goes by the conventional understanding of what philosophy is, or could be, then certainly the Forest Tradition monks' teachings do not directly fall within the category of philosophical exposition in the strictest sense of the term. Yet, at a close introspection it appears that most of them incessantly worked within

the matrix of a mode of practice that can be categorized as deconstruction-in-praxis that laid emphasis on certain wholesome practical aspects like strict adherence to monastic codes, mindfulness cultivation and living out the principle of 'letting go' in daily life. The teachings are bereft of any emphasis on external means and ritualistic excess. The tools employed to impart the deep knowledge of Buddhism were simple and down-to-earth, for example, Ajahn Chah used a human skeleton, a fetus in a glass jar, and ordinary images from nature which he held up to profound metaphoric level. All the monks in the entire lineage starting from Ajahn Mun, Ajahn Sao, Ajahn Thet, Ajahn Doon, Ajahn Kamdi, Ajahn Chah, Ajahn Liem down to Ajahn Sumedho and many other living masters underwent rigorous self-training through the practice of insight meditation and close scrutiny of the mind with reflective and rationalistic understanding of the Buddha's teachings of the Four Noble Truths (*ariyasacca*) and the three characteristics of existence (*tilakkhana*). The praxis of mental training that has been developed and nurtured under the aegis of the above mentioned and many other Forest Tradition monks, both dead and those still living, has come to epitomize the true Buddhist way of monasticism which is marked by such characteristics as non-clinging, egolessness, mindfulness, equanimity, compassion, simplicity, material frugality and contentment.

The main focus of the Forest Tradition monks has been to strike a balance in their practice by developing mindfulness in every action – verbal, physical and mental – through the mental training that consists of contemplating the *upādānakkhandha*, the groups of grasping, which manifest at the moment of seeing, hearing, smelling, tasting, touching and thinking. These monks have demonstrated that upon reflexive consideration and realization of the Four Noble Truths the mind needs to focus on the three-fold training (*tisikkhā*) – morality (*sīla*), concentration (*samādhi*) and wisdom (*paññā*) – as laid out within the framework of the Noble Eightfold Path. The forest meditation monks have not only taught the Noble Eightfold Path but most importantly have *lived* this Path themselves and so their teachings have powerful influence on their disciples and people who take interest in their teachings. These monks are very strict in their adherence to monastic codes or *vinaya* and along with it the practice of insight meditation brought discipline in their lives and practice, rendering morality a practiced reality in life, well encased within the parameters of a mind solidly grounded on the foundation of mindfulness and non-attachment.

Initially, these monks had always preferred to lead a wandering life, practising meditation in outdoor settings – in tiger and cobra-infested forests, mountain caves and forsaken cremation grounds – before settling down and establishing monasteries, especially to make themselves available to the lay community that sought their abiding teachings. The ascetic way of life and rigorous outdoor meditation practice made them true renunciant by enabling them to detach from all physical comforts and surviving on mere minimal requirements. From the voluntary cultivation of severing ties with material possessions and all physical comforts, they developed the mental prowess to face every difficulty, be it physical or mental, in a detached, yet courageous manner. And most importantly, the rigorous outdoor meditation practice had provided the fertile ground for the realization and reflective internalization of the three characteristics of existence along with and the Law of Dependent Origination (*paticcasamuppāda*) that depicts the endless cycle of birth and rebirth – becoming and dissolution. When monasteries grew around them, these monks implemented strict discipline to continue their way of practice themselves and to inspire their disciples to cultivate morality, mindfulness and wisdom through the practice of insight meditation in the same manner. Out of their dedicated effort, a praxis of mental well-being took shape the framework of which laid absolute emphasis on self-reflexivity in every action, starting from the most mundane acts of sweeping, cleaning the toilets, dyeing the robe, eating, etc to states of meditative absorption when one is involved in formal meditation practice.

2. DECONSTRUCTION AND BINARY OPPOSITIONS

Contemporary Western philosophy, especially Derridean deconstruction sees the influence of the traditional binary oppositions such as true–false, original–derivative, unified–diverse as infecting all areas of life and thought, including the evolution of Western philosophy from the time of Plato to Heidegger. The French philosopher and originator of deconstruction, Jacques Derrida (1930-2004) upholds the idea that the task of the thinker is to twist free of these oppositions, and of the forms of intellectual and cultural life which they structure. Derrida draws our attention to the important issue that the individual terms of the binaries do not really have the same 'status'. There exists an imbalance in the structure of the pairing in which one of the terms inevitably dominates the other (e.g. presence/absence, light/dark, man/woman, etc.) So, the first necessary action is to reverse the binary as a sign of justification. By doing so one is actually raising philosophical objections as well as uncovering socially oppressive operations of one of the terms of the binary. But mere reversal is not enough. Derrida points out that reversing the binary is but the *first step* that deconstruction has to undertake. The *second*, and even more radical step is to make the binary redundant by 'thinking it through'. The second step will help prepare the ground for analyzing the conditions of possibility of that binary so as to displace it. If there is no displacement but mere reversal then there exist the perils of repeating the original imbalance – earlier structure with a negative notation. It merely puts a mark of negation onto something that was valued earlier. Such a naïve kind of reversal is to the previous order of domination what negative theology is to theology as Aniket Jaware puts it humorously, "the worshippers of the Devil make the Devil into their God...and thus end up with a God after all" (Jaware, Aniket, 2001, p. 435). What needs to be done is to *neutralize* the binary, not merely negate or reverse it. To this extent, deconstruction as a method of philosophizing and 'reading' of any text is extremely bold and radical, since it helps to generate momentum and critical questioning of dualistic hierarchies.

While the Derridean call for dismantling of dualistic hierarchies might be radical as a new exegetical tool possessing a self-righteous analytical edge, from the Buddhist perspective of 'letting go', however, it appears to be a metaphysical *cul-de-sac*, since it cannot detach and dislodge itself from the act of parasitical engagement with the play and teasing apart of binary oppositions. In contrast, a

close 'reading' of the Forest Tradition monks' dhamma talks, reveals the fact that there is always an objective distancing from the process of giving rise to an 'Ego' that might rejoice in the unraveling of the paradoxes situated within the binaries, quite unlike in Derrida and the gamut of texts generated under his powerful influence by academic pundits and literary critics, who do not hesitate to be 'pretentiously opaque' and whose deconstructive engagement of any text projects the 'cultic-critic' to the fore front. The Forest Tradition monks have demystified the entire practice by emphasizing on going beyond words, ritualistic symbols, elaborate plans, sectarian differentiation, and have focused instead on 'turning inward' for the pursuit of experiential knowledge through real confrontation with one's own self rather than any illusionary/delusionary fetishized practice. This turning inward implies the reflexive understanding of the individual Ego – its attachments, self-aggrandizement, indulgent nature, fleeting moods, etc so that through objectivization its workings can be recognized and worked upon from within through a parallel reflexive understanding of the three-fold natural paradigmatic truth of existence. The message of empting the mind is thus reiterated time and again – "When you practice, observe yourself. Then gradually knowledge and vision will arise of themselves. If you sit in meditation and want it to be this way or that, you had better *stop* right there. Do not bring ideals or expectations to your practice. Take your studies, your opinions, and store them away." What Robert Magliola in his book *Derrida on the Mend* elucidates upon Derridean practice vis-à-vis Madhyamika philosophy very well applies here too – while the Derridean alternately celebrates and anguishes, hopes and waxes nostalgic, the Nagarjunist (in our case the ascetic and practice-oriented forest tradition monk) is aware and serene, and has the security which comes with liberation; while the Derridean performs the logocentric and differential self-consciously and piecemeal, the Nagarjunist (in our case Ajahn Chah in particular) performs them by grace which is spontaneous but 'at will', a kind of off/self that moves freely between the objectivism of ego and pure devoidness. (Magliola, Robert. 1984, p.126.)

3. THE FOREST TRADITION VIS-À-VIS DERRIDEAN DECONSTRUCTION

The Forest Tradition monks developed and adhered to a life's philosophy that was based on a rigorous deconstructive mode of practice that gave rise to a practical discourse of annihilation of the Ego and the resultant

understanding of any state of 'being' (both mental and physical) as it-is-in-itself. This mode of practice can thus be categorized as empirical deconstruction or deconstruction-in-praxis. Such a way of practice does not valorize the 'written' text, but renders the practice a moment-to-moment phenomenal and empirical garb without at the same time erecting a 'mega-narrative' of the self-at-practice. This is possible because critically reflective Buddhist deconstruction creates the fertile ground for a form of self-introspective practice/scrutiny that goes hand in hand with moral practice and non-attachment to the self and the practice practiced.

The deconstructive similes and metaphors that Ajahn Chah uses are thought provoking. Moreover, the unique feature of his dhamma talks is that they are interspersed with extremely pithy statements/sentences that are located at strategic points. In the dhamma talk *Short and Straight* he says: "Hey, listen. There's no one here, just this. No owner, no one to be old, to be young, to be good or bad, weak or strong. Just this, that's all; various elements of nature playing themselves out, all empty. No one born and no one to die. Those who speak of death are speaking the language of ignorant children. In the language of the heart, of Dharma, there's no such thing. When we carry a burden, it's heavy. When there's no one to carry it, there's not a problem in the world. Do not look for good or bad or for anything at all. Do not be anything. There's nothing more; just this." Vitality, fragility, death, beauty, ugliness, goodness, badness, weakness, strength, powerfulness, powerlessness – all this are merely *conventions*, we establish them ourselves and get ceaselessly caught up within the nexus of judgmental comparison giving rise to vanity, pride, racism, and prejudices. But the moment one knows these things with wisdom then one knows impermanence, suffering and not-self. This is the outlook which leads to enlightenment. What distinguishes Ajahn Chah's mode of reflexive thinking and practice is that they are not centered upon any word game as such; the unwillingness to indulge in prolix and convoluted wordplay is distinct. For him, lexical and conceptual deconstructions rendered through the use of common and ordinary similes and metaphors are merely a means of breaking through conceptuality and attachment in order to lead to a transformed state of reflexive consciousness and mindful awareness. In Ajahn Chah's type of philosophizing all Self/Ego arising positions are mindfully disposed off to help lead to enlightenment beyond language and conceptuality. His deconstructionist endeavours are geared to none other than the dawning of an

inner peaceful state upon the transcendence of language, conventional truths, conceptual thinking, mental-formations and attachment to such mental states. It has arisen from practical lessons learnt from the practice of renunciation and insight meditation, quite unlike Derrida whose way of philosophizing is based on theoretical exposition of the philosophical and socio-cultural road map of the European civilization and the Jewish experience as the 'Other'.

Derrida in his text *The Gift of Death* states that: "I cannot respond to the call, the request, the obligation, or even the love of another, without sacrificing the other other, the other others". That is why, for Derrida it seems that the Buddhist desire to have attachment to nobody and equal compassion for everybody is an unattainable ideal. He does, in fact suggests that a universal community that excludes no one is a contradiction in terms. According to him, this is because: "I am responsible to anyone (that is to say, to any other) only by failing in my responsibility to all the others, to the ethical or political generality. And I can never justify this sacrifice; I must always hold my peace about it...What binds me to this one, remains finally unjustifiable". Derrida hence implies that responsibility to any particular individual is only possible by being irresponsible to the "other others", that is, to the other people and possibilities that haunt any and every existence. Such deconstructive way of arguing appears glib when placed against the Buddhist emphasis on taking into account '*cetana*' or intention that guides any willed action.

It is understandable that Derrida's standard arguments or counter-arguments have arisen in the context of a Judo-Christian outlook that functions within the matrix of a discourse that takes the self (whether divine or human) as a centre, quite contrary to the Buddhist concept of non-substantiality/non-self or *anattā*. The radicality of Derrida's deconstructive practice appears to be limited when it is placed vis-à-vis the concept of Buddhist non-substantiality. The above quotes from Derrida also reflect the western mode of philosophizing that is based upon the edifice of structured argumentation guided by mere logical progression. But looked at from the Buddhist perspective, the *Derridean aporia* of equating non-attachment to non-compassion (for Derrida, Buddhist desire to have attachment to nobody and equal compassion for everybody is an unattainable ideal) appears to be rather naïve and simplistic, since it implies that compassion is rooted in attachment or compassion cannot arise without attachment.

Compassion is one of the four qualities comprising the sublime states of mind (*brahmavihārā*) that Buddhism upholds, namely, loving-kindness (*mettā*), compassion (*karunā*), empathetic joy (*muditā*) and equanimity (*upekkhā*). Every religion emphasizes to a great extent the first two of the sublime states and to a certain level the third factor too, but most religions are silent on the last factor. A careful consideration of all these four qualities clearly reveals the fact that Buddhism is a way of life more than a religion, since it has great psychological implications embedded in its teachings more than faith-oriented injunctions. If the four sublime states are taken into consideration, one can see that each of the states are related in an ascending scale or linear progression, the first leading to the second, but at the same time are interconnected in a cyclical manner as far as each quality affects and sustains the other. For instance, if one aims at cultivating these four states, then one may as well begin with loving-kindness and gradually proceed with the remaining three states. At the same time, if one succeeds in cultivating, say the first two states, but fails at the next two, it would nullify the entire effort, since it is finally empathetic joy and equanimity that render the practice of the preceding two states of loving-kindness and compassion distinct sustainability. At a higher level of reflection, one can also see the contingence of these sublime states to the understanding of the three characteristics of existence. Just as impermanence and suffering bear contingence to the cultivation of loving-kindness, compassion and empathetic joy, a reflection on *anattā* contingently gives rise to the maintenance of equanimity. The interconnectedness of each of these factors/states can easily be glossed over if we attempt to interpret after the fashion of Derridean deconstruction: "I cannot respond to the call, the request, the obligation, or even the love of another, without sacrificing the other other, the other others". Derrida's glib generalization falls trapped in the chasm of the binary opposition of I and the 'Other' because it fails to comprehend non-substantiality or *anattā* that renders both I and the 'Other' the status of non-status i.e., non-selflessness and because this characteristic permeates and pervades equally either side of the binary, the opposition becomes not only redundant and a superficial one in ordinary Buddhist discourse, but is actually understood to be non-existent.

While the Four Noble Truths is the heart of Buddhism, Anattā remains its zenith. Anattā is put into practice by the Forest Tradition monks through 'letting

go'. Every Forest Tradition monk insists on following the Middle Way that emphasizes on not taking interest in either pleasure or pain and laying each of them down. The habitual nature of an untrained mind is to grasp at everything that is pleasant and reject with aversion all that is unpleasant; but clinging to pleasant states brings suffering as much as aversion to unpleasant states does. Letting go is a highly self-reflexive mental exercise that leads to peace, tranquility, and harmony with oneself and one's surrounding. The Forest Tradition monks strove for that inner wisdom the attainment of which led to the realization that not only the body but the mind too is not one's own self – not belonging to us, not I, not mine and so all of it i.e. clinging to one's body and mind must be dropped. According to Ajahn Chah, real meditation has to do with attitude and awareness in any activity, not just with seeking silence in a forest cottage. "In the end, we must learn to let go every desire, even the desire for enlightenment. Only then can we be free."

4. THE DISMANTLING OF BINARIES IN THE DHAMMA TALKS OF AJAHN CHAH

Given the antiquity and ubiquity of binary thought processes dominating every human discourse, it is interesting to see how in almost all of Ajahn Chah's dhamma talks, binary thoughts get ceaselessly dismantled time and again. Ajahn Chah's form of teaching does not involve grandiose theory, but a form of dhamma exposition that is simple, direct and yet profound at the same time. While the entire Derridean deconstructionist mode of critical practice engages in the practice of *neutralizing* the binary, Ajahn Chah stretches on undoing the whole thing and going beyond it by mindfully defying reification of all mental formations, conditioned states and conventional linguistic signs be it the written word or the verbal utterance. Thus, in his dhamma talks the dismantling of binary oppositions occurs at various levels – linguistic/discursive, ontological and meditative.

5. DISMANTLING OF BINARIES AT THE LINGUISTIC LEVEL

Ajahn Chah's adheres to a non-logocentric approach through his defying of linguistic reification of all conditioned states and terms that denote such states. In his dhamma talk *Go beyond Words: See for yourself* he emphasizes on going beyond all words and symbols, even to the extent of giving up all overriding wishes and plans for practice. While any plan in the conventional sense involves external issues like fixed retreat time, day, and routine, the plan of No-plan is one that

involves an inward moving attitudinal disposition that nullifies all external plans, once and for all. The true meditation retreat is a reflexive act of seeing the self for oneself. This turning inward is a metamentation process that brings to self-recognition the aggrandizement of the individual ego, and leads to its objectivization through the realization of the ego's subtle workings vis-à-vis the natural paradigmatic truth of existence – *anicca*, *dukkha* and *anattā*.

Ajahn Chah urges his monastic and lay disciples to go beyond words and not to cling to concepts. The mind should be focused upon seeing through and mindfully recognizing the process of changeability both within and without oneself. In the above dhamma talk, he reiterates, "If you are interested in Dhamma, just give up, just let go. Merely thinking about practice is like pouncing on the shadow and missing the substance. You need not study much. If you follow the basics and practice accordingly, you will see Dhamma for yourself. There must be more than merely hearing the words. Speak just with yourself, observe your own mind. If you cut off this verbal, thinking mind, you will have a true standard for judging. Otherwise, your understanding will not penetrate deeply. Practice in this way and the rest will follow." Through the challenge to cut off the verbal/thinking mind the issue of 'metaphysics-of-presence' of the Ego in rendered at once redundant.

In his dhamma talk *Ending Doubt*, Ajahn Chah echoes what the Buddha once said to the Kalamas. "Outward, scriptural study is not important. Of course, the dhamma books are correct, but they are not right. They cannot give you right understanding. To see the word *hatred* in print is not the same as experiencing *anger*, just as hearing a person's name is different from meeting him. Only experiencing for yourself can give you true faith." Non-logocentrism gets provocative expressions in yet another of his powerful sayings in the dhamma talk *Study and Experiencing* – "When our innate wisdom, the one who knows, experiences the truth of the heart/mind, it will be clear that the mind is not our self. Not belonging to us, not I, not mine, all of it must be dropped. As to our learning the names of all the elements of mind and consciousness, the Buddha did not want us to become *attached* to the words. He just wanted us to see all this as impermanent, unsatisfactory, and empty of self. He taught only to let go."

6. ONTOLOGICAL METAMENTATIVE DISMANTLING

The hierarchical order of binary structures tacitly promotes a first-term sequence (male/right/good) at the expense of a second-term sequence (female/left/evil) and has generally resulted in privileging of unity (albeit, superficially), identity, and temporal and spatial presence over diversity, difference, and deferment in space and time. Going against and beyond the general paradigm of polarized and dichotomous thinking, Ajahn Chah's teachings focus on the truth that all things exists only in relation to each other not with any permanent or absolute intrinsic attribute. At times meanings of conventional terms are desacralized and shown as constructed by the exigencies of a shared system of relational signification only without any transcendental importance as a point of reference and validation. In order to cultivate right understanding which is beyond the workings of polarized thought processes, he emphasizes the need to recognize the contradictions and binary oppositions involved in traditional discourses and our ordinary perspectives. In his dhamma talk *The discriminating mind* he explains this graphically –"Right understanding ultimately means nondiscrimination – seeing all people as the same, neither good nor bad, neither clever nor foolish; not thinking that honey is sweet and good and some other food is bitter. Although you may eat several kinds of food, when you absorb and excrete them, they all become the same. Is it one or many? Is a glass big? In relation to a little cup, yes; when placed next to a pitcher, no. Our desire and ignorance, our discrimination *color* everything. This is the world we create. There are always differences. Get to know those differences, yet learn to see the sameness too. Learn to see the underlying sameness of all things, how they are all truly equal, truly empty. Then you can know how to deal with the apparent differences wisely. But do not get attached even to this sameness."

Referentiality, in the Buddhist context is always empty, or non-self. Reference is not denied, however; it is perpetually put under erasure – problematized, bracketed, and relativized. If Derrida questions meanings or texts on the basis of differences, Ajahn Chah comes at these things from the other end – there inherent sameness – the sameness of emptiness or non-substantiality that permeates everything. While Derrida's way of philosophizing hinges upon the teasing apart of differences, Ajahn Chah puts under erasure these differences too through drawing attention to the permeating emptiness and proceeding to drop even the emptiness of emptiness, thus making the entire premise of deconstructive

practice redundant. The mindful recognition of this redundancy renders Ajahn Chah's deconstructive mode a *lived* experience, both at the conceptual as well as spirituo-experiential level.

Through ontological deconstruction Ajahn Chah aims to focus on the practice of identifying the source and mode of one's delusion. Delusion occurs through our failure to recognize and accept the true nature of our ontological reality which is marked by conditioned states that are constantly changing and hence are marked by impermanence and non-substantiality. Ajahn Chah further attempts at problematizing the binary system prevalent in the ethical categories as well, because none of these categories has its own essence to distinguish itself from its opposite; both good and evil exist through conditioned causality and are thus empty of essence. With emphatic focus on non-reification of provisional distinctions and categories, Ajahn Chah made oppositions vanish or be transcended upon on recognition of it. His strident dismantling of all notions of absolute distinction is well reflected in the dhamma talk *Underground Water* – "The Dharma is not out there, to be gained by a long voyage viewed through a telescope. It is right here, nearest to us, our true essence, our true self, no self. When we see this essence, there are no problems, no troubles. Good, bad, pleasure, pain, light, dark, self, other, are empty phenomena. If we come to know this essence, we die to our old sense of self and become truly free."

The important thing in Buddhism is that the 'coming-to-rest' of using names to take perceptions (*saññā*) as 'self-existing' objects actually deconstructs the 'objective' everyday world. In the dhamma talk *The Timeless Buddha*, Ajahn goes to the extent of deconstructing the Buddha as a historical figure vis-à-vis the clarity of the unmoving mind. He explains, "We take refuge in Buddha, Dhamma, and Sangha. This is the heritage of every Buddha that appears in the world. What is this Buddha? When we see with the eye of wisdom, we know that the Buddha is timeless, unborn, unrelated to anybody, any history, any image. Buddha is the ground of all being, the realization of the truth of the unmoving mind. So the Buddha was not enlightened in India. In fact he was never enlightened, was never born, and never died. This timeless Buddha is our true home, our abiding place. When we take refuge in the Buddha, Dhamma and Sangha, all things in the world are free for us. They become our teacher, proclaiming the one true nature of life."

7. NON-REIFICATION OF MEDITATION

Buddhist deconstruction as put into practice by Ajahn Chah is not simply a strategic reversal of categories; it mindfully seeks to *undo* a given order of priorities and the very system of conceptual framework and discursive practice that makes that order possible. The identity of separate entities is subverted as entities are demonstrated to be inextricably involved the one in the other. Traditional interpretation places *samatha* and *vipassanā* meditation as distinct phases, levels, stages or methods in formal meditation training, but in Ajahn Chah's interpretation the dichotomy collapses altogether giving way to interdependence and inextricable linking. When asked about the practice of meditation, Ajahn Chah replied in the dhamma talk *Study and Experiencing*, "Meditation is like a single log of wood. Insight and investigation are one end of the log; calm and concentration are the other end. If you lift up the whole log, both sides come up at once. Which is concentration and which is insight? Just this mind. You cannot really separate concentration, inner tranquility, and insight. They are just as a mango that is first green and sour, then yellow and sweet, but not two different fruits. One grows into the other; without the first, we would never have the second. Such terms are only *conventions* for teaching. We should not be attached to the language." Thus Ajahn Chah's form of deconstruction is more of an 'undoing' than 'destruction', of polarized categorization and manifests itself in the careful teasing out of forces and layers of signification within a given text/context.

His kind of contemplative and rational understanding of meditation helps to deconstruct the actual act of meditation practice thereby removing from it any mark of fetishization. He dispels the aura around meditation retreat by reducing it to a mundane activity of watchful and attentive awareness of one's various moods and feelings which give rise to suffering. He asserts in *Right Understanding* "Know and watch your heart, it is pure but emotions come to colour it. Let your mind be like a tightly woven net to catch emotions and feelings then come and investigate them before you react...Peace is within oneself, to be found in the same place as agitation and suffering. It is not found in a forest or on a hilltop, nor is it given by a teacher. Where you experience suffering, you can also find freedom from suffering. To try to run away from suffering is actually to run toward it." He thus emphasized not just formal meditation practice for the sake of it, but on real

meditation that has to do with attitude and awareness in any activity, not just with seeking silence in a forest cottage.

He emphatically points out that when the mind does not grasp or take a vested interest, does not get caught up, things become clear. Right understanding arises from the attempt at looking very objectively at a particular situation or event and understanding it as it-is-in-itself and not colouring it with our subjective views that arise from personal likes and dislikes. He clarifies this in one of the dhamma talks *Just That Much* – "When you take a good look at it, the world of ours is just that much; it exists just as it is. Ruled by birth, aging, sickness, death, it is only that much. Great or little is only that much. The wheel of life and death is only that much. Then why are we still attached, caught up, not removed? Playing around with the objects of life gives us some enjoyment; yet this enjoyment is also just that much."

His dhamma talks endlessly indicate the necessity for a thoroughly self-conscious reading, one that subjects its own assumptions to close scrutiny. More practice and more reflection, the greater the practice the deeper is the 'letting go'. He reiterates this more focused awareness while simultaneously dispelling the aura of human being as a 'superior' being by citing the example of a harness animal, the buffalo – "We must train our mind like a buffalo: the buffalo is our thinking, the owner is the meditator, raising and training the buffalo is the practice. With a trained mind we can see the truth, we can know the cause of our self and its end, the end of all sorrow." Ajahn Chah uses the deconstructive mode of self-reflexive understanding of changeability and selflessness not only in regards to non-reification of entities in relational existence as *samatha* and *vipassana*, but also about such absolute truths as arahantship. At a gathering in one of his overseas trips when someone from the audience asked him whether he was an *arahant*, he compared himself to a tree laden with fruits and the tree's indifference to all the birds (and their chirping) that come to feed and rest in its shade.

8. CONCLUSION

Ajahn Chah directed his teachings to both his ordained disciples and lay followers in confronting and working directly with their own problems of greed, judgment, hatred and ignorance. His direct and simple teachings always turn his followers back to their own minds, the source and the root of all trouble. His

teachings emphasized that understanding the *tilakkhana* and putting this understanding into practice leads to understanding everything in life and nature as-it-is-in-itself. This understanding is not inaction and passive acceptance as some people might hastily conclude. Enlightenment does not mean deaf and blind. On the other hand, enlightened understanding leads to empirical deconstruction of the 'self' and the 'self-in-action'. Time and again Ajahn Chah emphasized on seeing through the process of thought construction so as to recognize from one's own experiential reality the fact that when the mind is stirred from the normal state of tranquility, it leads away from right practice to one of the extremes of indulgence or aversion, thereby creating more illusion, more thought construction. A true understanding of the nature of the mind helps people to free it from the clasp or bondage of conventional realities and so the mind is not enslaved by codes, customs, traditions, conventions, linguistics choices, personal predilections, etc. Once this state can be achieved, all binary oppositions get automatically collapsed leading to no more creation of dichotomy/polarity and slavish clinging to its hierarchical chasm.

The dhamma of the Forest Tradition is down-to-earth, yet difficult to understand and realize, especially when the mind is ceaselessly caught up in the quagmire of defilements and lack of mindfulness. It requires moment-to-moment 'self-scrutiny' and mindful practice of 'letting go'. In this form of existentialistic and pragmatic form of deconstruction that involves conscientious and mindful teasing apart of all binary oppositions and getting released from their bindings, there is no room for *aporia* or conflictual and conceptual hiatus. Although Ajahn Chah was not a philosopher in the conventional sense of the term, nevertheless, his numerous dhamma talks reveal the truth that he incessantly worked within the matrix of a mode of practice that can be categorized as deconstruction-in-praxis. Such a mode of practice does not valorize any 'text', not even the Buddha, but renders the training a moment-to-moment phenomenal and empirical garb through the rigorous practice of both insight meditation and austerity in tandem. The deconstructionist approach of Ajahn Chah helps to dispose of all Self/Ego arising positions and leads to a clear and reflexive understanding of the teachings of Buddhism.

REFERENCES

Ajahn Chah. (1992). *Living Dhamma.* Ubol Rajathani: The Sangha, Bung Wai Forest Monastery.

Ajahn Sumedho. (1984). *Cittaviveka – Teachings from the Silent Mind.* Hertfordshire: Amaravati Publications.

Kornfield, Jack and Breiter, Paul, ed. (1985). *A Still Forest Pool – The Insight Meditation of Achaan Chah.* Illinois: The Theosophical Publishing House.

Jaware, Aniket. (2001). *Simplifications*. New Delhi: Orient Longman Lt.

Magliola, Robert. (1984). *Derrida on the Mend.* West Lafayette: Purdue University Press,.

Mahanta, Dipti. (2012). *Deconstruction deconstructed: A study of Ajahn Chah in the light of Derridean philosophy.* Research monograph, Bangkok: Buddhist Research Institute.

Mahasi Sayadaw. (1996). *The Great Discourse on Not Self (Anattā lakkhana Sutta).* Bangkok: Buddhadhamma Foundation.

Park, Jin Y. ed. (2006). *Buddhisms and Deconstructions (New Frameworks for Continental Philosophy).* Rowman & Littlefield Publishers.

_____(2010). *Buddhism and Postmodernity: Zen, Huayan, and the Possibility of Postmodern Ethics.* Lexington Books.

Rahula, Walpola. *What the Buddha Taught.* Bangkok: Haw Trai Foundation, 1990.

Wang, Youru ed. (2007). *Deconstruction and the Ethical in Asian Thought.* New York: Routledge.

ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ตามแนวพระพุทธศาสนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเลย

A STRATEGY FOR SUSTAINABLE CULTURAL TOURISM DEVELOPMENT IN ACCORDANCE WITH BUDDHISM OF LOCAL ADMINISTRATIVE ORGANIZATIONS IN LOEI PROVINCE

ธีระวัฒน์ แสนคำ* พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตฺติปญฺโญ** บุษกร วัฒนบุตร***

Teerawatt Sankom Phrakrusangharak Kiettisak Kittipañño Busakorn Watthanabut

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษานโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเลย 2) เพื่อวิเคราะห์ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเลย 3) เพื่อนำเสนอยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนตามแนวพระพุทธศาสนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเลย

ระเบียบวิธีวิจัยเป็นเชิงคุณภาพ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการตามรูปแบบวิธีการวิจัยเอกสาร และเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 26 รูป/คน พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ องค์การบริหารส่วนจังหวัดเลย เทศบาลเมืองเลย เทศบาลตำบลนาอ้อ เทศบาลตำบลด่านซ้าย เทศบาลตำบลเชียงคาน องค์การบริหารส่วนตำบลอาฮี และองค์การบริหารส่วนตำบลนาซ่าว เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง โดยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหา การสังเคราะห์ข้อมูล เพื่อเข้าสู่กระบวนการวิเคราะห์และเสนอยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนตามแนวพระพุทธศาสนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเลย และดำเนินการสนทนากลุ่มเฉพาะ โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 12 รูป/คน เพื่อทำการยืนยันความสมบูรณ์ของข้อมูล

* Doctor of Philosophy Program in Public Administration, Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

** Department of Political Science, Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

*** Department of Political Science, Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

ผลการวิจัยพบว่า

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเลยมีนโยบายและยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยว แต่ไม่ได้มีการกำหนดเป็นยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นการเฉพาะ เนื่องจากพื้นที่ในความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายแห่งได้มีแหล่งท่องเที่ยวทางด้านธรรมชาติด้วย จึงมีนโยบายและยุทธศาสตร์เป็นด้านการท่องเที่ยวในภาพรวม ที่ครอบคลุมทั้งด้านการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติและเชิงวัฒนธรรม หรือแทรกอยู่ในนโยบายและยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวและกีฬา

2. พื้นที่จังหวัดเลยมีจุดแข็งอยู่ที่แหล่งทรัพยากรทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมซึ่งมีความโดดเด่นและเป็นอัตลักษณ์เฉพาะของท้องถิ่น และการได้รับการสนับสนุนหรือส่งเสริมทางด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ทั้งการสนับสนุนด้านงบประมาณ การประชาสัมพันธ์และด้านวิชาการ นอกจากนี้ ชุมชนมีรูปแบบสังคมวัฒนธรรมที่มีความสมัครสมานสามัคคี มีโอกาสที่จะทำให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน โดยการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน

3. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเลยสามารถนำหลักพุทธธรรม “สัปปายะ 7” มาเสริมยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวเพื่อทำให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ซึ่งมีกลยุทธ์ประกอบด้วย 1) กลยุทธ์การพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 2) กลยุทธ์การพัฒนาเส้นทางคมนาคม 3) กลยุทธ์การสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 4) กลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานอาหารเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 5) กลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานอาหารเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 6) กลยุทธ์การปรับปรุงภูมิทัศน์และจัดการท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับสภาพดินฟ้าอากาศ 7) กลยุทธ์การประชาสัมพันธ์และพัฒนาการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว ก็จะทำให้เกิดเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนตามแนวพระพุทธศาสนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเลย ซึ่งมีความเหมาะสมกับสังคมและวัฒนธรรมท้องถิ่นจังหวัดเลย

คำสำคัญ : ยุทธศาสตร์การพัฒนา, การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน, พระพุทธศาสนา, องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเลย

ABSTRACT

This research aims to: 1) To study the policy and strategy of cultural tourism development of local administrative organizations in Loei province. 2) To analyze sustainable tourism strategies of local government organizations in Loei Province. 3) To present a strategy for sustainable cultural tourism development in accordance with the guidelines of Buddhism in local administrative organizations in Loei Province.

Qualitative research methodology was used to collect data from relevant documents and research, to conduct document research methodology, and to collect data by in-depth interviews from 26 key informants. The research area used in this study was Loei Provincial Administrative Organization, Loei Municipality, Na-O Subdistrict, Dan Sai District Municipality, Chiangkhan Municipality, A-He District Municipality and Nasao District Municipality. The research instrument was a structured questionnaire, which was to analyze the content, to synthesize the information into an analytical process and propose a strategy for sustainable cultural tourism development in accordance with the Buddhism of local administrative organizations in Loei Province and group discussion is conducted by 12 monks per person to confirm the integrity of the data.

The research findings were as follows:

1. Local government in Loei Province has a tourism policy and strategy, however it is not defined as a specific cultural tourism strategy, as the area of responsibility of many local governments has natural attractions. Resulting in the policy and strategy mentioned in tourism as a whole covering the field of both natural and cultural tourism, or inserted in the policy and strategy of tourism and sports.

2. Loei Province has a strength in the cultural tourism resources, which is unique and outstanding to the local area and gained the support or promotion of cultural tourism from concerned government agencies including budget support, public relations, and academia. In addition, the community has a harmonious social and cultural pattern. Therefore, it is possible to develop sustainable cultural

tourism by adopting the principles of Buddhism in order to develop sustainable cultural tourism.

3. Local government organizations in Loei Province can apply the "Sappaya 7 (7 Sustainable)" in Buddhist philosophy to enhance the tourism strategy in order to promote sustainable cultural tourism. The strategy consists of 1) Strategies for developing cultural attractions. 2) Strategic development of transport routes. 3) A strategy for creating local participation in cultural tourism development. 4) Strategies for developing food quality and standards for cultural tourism. 5) Strategies for developing food quality and standards for cultural tourism. 6) Strategies to improve the landscape and manage tourism to suit the weather. 7) Strategies for public relations and development of services to tourists. All this will be considered as a strategy for sustainable cultural tourism development in accordance with the Buddhism of the local administrative organization in Loei, which is suitable for local society and culture.

Keywords : Strategy Development, Sustainable Cultural Tourism, Buddhism, Local Administrative Organizations in Loei Province

1. บทนำ

สังคมในปัจจุบันมีความตระหนักถึงความสำคัญของศิลป-วัฒนธรรม เทศกาลรวมถึงมรดกทางวัฒนธรรมพื้นบ้านมากขึ้น ทั้งนี้การตื่นตัวต่อวัฒนธรรมประกอบกับความหลากหลายทางวัฒนธรรมของในแต่ละพื้นที่เป็นจุดกำเนิดของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ดังจะเห็นว่าการท่องเที่ยงเชิงวัฒนธรรมได้กลายเป็นศูนย์กลางของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในยุโรป อีกทั้งประเทศอื่นๆได้พยายามที่จะพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในประเทศของตนเอง นอกจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะสามารถนำรายได้เข้าสู่ประเทศและนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจทั้งระดับ ประเทศและระดับภูมิภาคแล้ว การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการสืบทอดวัฒนธรรมให้คงอยู่ต่อไปสำหรับประเทศไทยแล้วการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมบริการที่สร้างรายได้และการจ้างงานให้กับประเทศไทยเป็นอย่างมาก (Ministry of Tourism and Sports, 2015)

ท่ามกลางการแข่งขันของตลาดท่องเที่ยวที่สูงขึ้นกระแสการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจึงได้รับความสนใจเพิ่มสูงขึ้นเนื่องจากแหล่งท่องเที่ยว และมรดกทางวัฒนธรรมของประเทศไทยมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวและได้มีการถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมสืบเนื่องมาเป็นเวลานาน ที่ผ่านมาต่างอิงกระแสการพัฒนาเศรษฐกิจแบบทุนนิยมตะวันตก ที่เป็นการพัฒนาใน

ด้านวัตถุ โดยละเลยการควบคุมและสร้างความเข้มแข็งทางจิตใจและชุมชนฐานราก (Therdchai Choibamroong, 2011) ดังนั้น รัฐบาลโดยกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาจึงจะเน้นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพื่อการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยจะแสดงถึงแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในประเทศไทยโดยคำนึงถึงการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีเพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

การใช้ประโยชน์อย่างบูรณาการและเกื้อกูลกันโดยการนำทุนของประเทศทั้ง 6 ทุนมาใช้ตามสาระสำคัญของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 และ 11 นั้น มิติทุนทางวัฒนธรรมอาจเป็นทุนสำคัญที่องค์กรปกครองส่วนท้องท้องถิ่นในแต่ละแห่งมีไม่เหมือนกัน เนื่องจากในประเทศไทยมีความหลากหลายทางด้านสภาพภูมิศาสตร์ สังคมและชาติพันธุ์ ซึ่งทำให้แต่ละท้องถิ่นมีวัฒนธรรมที่แตกต่างกันไป

จังหวัดเลยประกอบไปด้วย 14 อำเภอ และแยกองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเลยได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) จำนวน 72 แห่ง เทศบาลตำบล (ทต.) จำนวน 26 แห่ง เทศบาลเมือง (ทม.) จำนวน 2 แห่ง และองค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) จำนวน 1 แห่ง รวม 101 แห่ง สืบเนื่องจากความอุดมสมบูรณ์ พัฒนาการทางประวัติศาสตร์และความหลากหลายของสภาพภูมิประเทศ ทำให้ท้องถิ่นจังหวัดเลยมีวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน แต่ละท้องถิ่นที่แยกย่อยตามเขตการปกครองส่วนท้องถิ่นจึงมีวัฒนธรรมและทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์และความโดดเด่นแตกต่างกันไป เช่น เทศบาลตำบลนาอ้อมีการจัดงานบุญข้าวจี่ เทศบาลตำบลเชียงคานมีวัฒนธรรมพื้นบ้านอันเก่าแก่และมีชื่อเสียง เทศบาลตำบลศรีสองรักและเทศบาลตำบลด่านซ้ายมีการจัดงานบุญหลวงและการละเล่นผีตาโขน เทศบาลตำบลผาอินทร์แปลงมีงานบุญบั้งไฟที่ยิ่งใหญ่ เทศบาลตำบลเขาแก้วมีกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำที่ยังคงมีวัฒนธรรมอย่างชัดเจน องค์การบริหารส่วนตำบลอาฮีมีประเพณีแห่ต้นดอกไม้ และองค์การบริหารส่วนตำบลนาซ่าวมีประเพณีผีขนน้ำ เป็นต้น ซึ่งทั้งหมดล้วนแต่เป็นงานบุญหรือวัฒนธรรมที่ทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพยายามดึงมาใช้พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชน

แม้ว่าในท้องถิ่นจังหวัดเลยจะมีแหล่งทรัพยากรทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจำนวนไม่น้อย ดังตัวอย่างที่ผู้วิจัยยกมาข้างต้น แต่ในเชิงการบริหารจัดการหรือการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่นก็ยังไม่มีรูปแบบหรือยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนอย่างชัดเจน ดังจะเป็นได้ในหลายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเมื่อมีการเปลี่ยนคณะผู้บริหารนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นๆ ก็เปลี่ยนแปลงตามไปด้วย จึงทำให้เกิดการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในท้องถิ่นไม่เกิดความยั่งยืนและเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาเรื่อง “ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนตามแนวพระพุทธศาสนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเลย” เพื่อต้องการทราบและนำเสนอยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเลย โดยใช้วิธีคิดหรือหลักพุทธธรรมตามแนวพระพุทธศาสนาในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนที่เหมาะสมในปัจจุบัน เพื่อให้เกิดการต่อยอดผลจากการวิจัยไปใช้เป็นสารสนเทศ เป็นแนวทางในการประยุกต์กลยุทธ์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนของแต่ละองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเลย เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาความสามารถในการปฏิบัติงานให้เกิดมาตรฐาน เพื่อยกระดับให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นภาคส่วนสำคัญของสังคมชุมชนชนบท ที่จะสามารถดำรงตนเป็นผู้สนับสนุนทุนทางปัญญา และสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาในมิติต่างๆ ของชุมชนท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งมิติด้านวัฒนธรรม เพื่อสร้างความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันให้เกิดขึ้นในสังคมไทยได้อย่างยั่งยืน

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

2.1 เพื่อศึกษานโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเลย

2.2 เพื่อวิเคราะห์ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเลย

2.3 เพื่อนำเสนอยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนตามแนวพระพุทธศาสนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเลย

3. วิธีการศึกษา

งานวิจัยเรื่อง “ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนตามแนวพระพุทธศาสนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเลย” ผู้วิจัยได้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative) ที่ใช้เทคนิควิเคราะห์เอกสาร (Documentary Analysis) เทคนิคการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 26 รูป/คน และเทคนิคการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 12 รูป/คน มาวิเคราะห์จัดรวบรวมข้อมูล พร้อมอธิบายความหมาย แล้วทำการสร้างข้อสรุป (Conclusions) ด้วยวิธีวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction) ตีความสร้างข้อสรุปข้อมูลจากผลการวิจัย ด้วยการวิเคราะห์โดยการจัดระบบจำแนกชนิดข้อมูล (Typological Analysis) เปรียบเทียบ (Constant Comparison) และวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) เพื่อให้การสรุปข้อมูลผลการวิจัยเกิดความสมบูรณ์ สามารถนำมาตีความ สร้างข้อสรุปจากผลการวิจัย เพื่อนำเสนอ “ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิง

วัฒนธรรมอย่างยั่งยืนตามแนวพระพุทธศาสนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเลย” ให้สามารถใช้ได้จริงอย่างเป็นรูปธรรมได้ต่อไป

4. สรุปผลการศึกษา

ผลการศึกษาเรื่อง “ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนตามแนวพระพุทธศาสนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเลย” พบว่า

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษานโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเลย พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเลยมีนโยบายและยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยว แต่ไม่ได้มีการกำหนดเป็นยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นการเฉพาะ เนื่องจากพื้นที่ในความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายแห่งได้มีแหล่งท่องเที่ยวทางด้านธรรมชาติด้วย จึงมีนโยบายและยุทธศาสตร์เป็นด้านการท่องเที่ยวในภาพรวม ที่ครอบคลุมทั้งด้านการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติและเชิงวัฒนธรรม หรือแทรกอยู่ในนโยบายและยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวและกีฬา

ในขณะเดียวกันผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อวิเคราะห์ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเลย ผลการวิเคราะห์ก็พบว่า พื้นที่จังหวัดเลยมีจุดแข็งอยู่ที่แหล่งทรัพยากรทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมซึ่งมีความโดดเด่นและเป็นอัตลักษณ์เฉพาะของท้องถิ่น และการได้รับการสนับสนุนหรือส่งเสริมทางด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ทั้งการสนับสนุนด้านงบประมาณ การประชาสัมพันธ์และด้านวิชาการ นอกจากนี้ ชุมชนมีรูปแบบสังคมวัฒนธรรมที่มีความสมัครสมานสามัคคี มีโอกาสที่จะทำให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนได้นั้นก็มีแนวทางการพัฒนาที่พร้อมก้าวไปสู่ความยั่งยืน

สำหรับวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อนำเสนอยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนตามแนวพระพุทธศาสนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเลย ผู้วิจัยได้นำหลักธรรม “สัปปายะ 7” มาประยุกต์ใช้ในการกำหนดยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเลย ซึ่งถือว่ามีความเหมาะสมกับสังคมวัฒนธรรมท้องถิ่นจังหวัดเลย

ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนตามแนวพระพุทธศาสนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเลย ที่ได้ทำการศึกษาภายใต้หลักธรรม “สัปปายะ 7” ทำให้ได้กลยุทธ์ที่ประกอบด้วย 1) กลยุทธ์การพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 2) กลยุทธ์การพัฒนาเส้นทางคมนาคม 3) กลยุทธ์การสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 4) กลยุทธ์การพัฒนาบุคลากรเพื่อตอบสนองการท่องเที่ยวเชิง

วัฒนธรรม 5) กลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานอาหารเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 6) กลยุทธ์การปรับปรุงภูมิทัศน์และจัดการท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับสภาพดินฟ้าอากาศ 7) กลยุทธ์การประชาสัมพันธ์และพัฒนาการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1) กลยุทธ์การพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (อาวาสสัปปายะ) พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเลยต้องปรับปรุงและพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในท้องถิ่นเพื่อตอบสนองการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อันจักทำให้เกิดความดึงดูดใจนักท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องดำเนินการจัดทำแผนการปรับปรุงสถานที่ทั้งในระยะสั้นและในระยะยาว โดยดำเนินการผู้รับการอบรมนำความรู้และหลักการพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมาปรับใช้ในการบริหารงานอย่างเต็มที่ ผลที่จะเกิดขึ้นนอกจากจะเป็นการอำนวยความสะดวกและสร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยวแล้ว องค์กรยังมีโอกาสได้รับรางวัลด้านการพัฒนาและการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอีกด้วย

2) กลยุทธ์การพัฒนาเส้นทางคมนาคม (โคจรสัปปายะ) พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเลยต้องปรับปรุงและพัฒนาถนนและเส้นทางการคมนาคมเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวในท้องถิ่นได้อย่างสะดวก ดำเนินการปรับปรุงถนนภายในชุมชนและสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้เหมาะสมกับวัฒนธรรมท้องถิ่นและเกิดความสะดวกในการเดินทางของนักท่องเที่ยว สร้างความรู้ความเข้าใจกับประชาชนในหลักการพัฒนาและมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการพัฒนาเส้นทางคมนาคม เพื่อนำไปสู่การจัดทำแผนพัฒนาเส้นทางคมนาคมในชุมชนและสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

3) กลยุทธ์การสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (ภัสสสัปปายะ) พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเลยต้องเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อการนำหลักการมีส่วนร่วมมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเพื่อสร้างความร่วมมือของคนในชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมด้วยการสร้างเครือข่ายของภาคส่วนต่างๆ ที่ทำหน้าที่บริการและสนับสนุนการทำกิจกรรมต่างๆ ด้วยความเข้าใจในปัญหาเป็นอย่างดี และต่อเนื่อง อันจักนำไปสู่การบริการ การบริหาร กิจกรรมและโครงการต่างๆ ด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นไปด้วยความรวดเร็ว และมีประสิทธิผล บุคลากร ผู้ประกอบการและชุมชนยังสามารถนำหลักการมีส่วนร่วมมาปรับใช้ในการปฏิบัติงานของตนอย่างเต็มที่ จนทำให้เกิดแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วม และผลักดันให้เกิดสร้างชมรมต่างๆ ขึ้นในชุมชน เช่น ชมรมคนรักบ้านเกิด ชมรมผู้ผลิตสินค้าที่ระลึก เป็นต้น

4) กลยุทธ์การพัฒนาบุคลากรเพื่อตอบสนองการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (ปุคคลสัปปายะ) พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเลยต้องเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและส่งเสริมในการให้บริการด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อทำให้เกิดการนำหลักการบริการมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคลากรสามารถทำหน้าที่บริการและสนับสนุนการทำกิจกรรมต่างๆ ด้วยความเข้าใจ และให้การบริการแก่นักท่องเที่ยวเป็นไปด้วยความรวดเร็ว มีประสิทธิผล และเป็นที่ประทับใจ นอกจากนี้ยังสามารถพัฒนาบุคลากรที่ให้บริการในการนำชมให้ได้รับใบอนุญาตมัคคุเทศก์นำเที่ยวเฉพาะพื้นที่จากกระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา และอาจได้รับรางวัลด้านการเป็นองค์กรที่ให้บริการที่ดีเยี่ยมแก่ประชาชนและนักท่องเที่ยวอีกด้วย

5) กลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานอาหารเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (โภชนสัปปายะ) พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเลยจะเกิดการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและส่งเสริมในการให้บริการด้านอาหาร เครื่องดื่มและสินค้าที่ระลึก เพื่อให้การบริการแก่นักท่องเที่ยวเป็นไปด้วยความรวดเร็ว มีคุณภาพตามหลักโภชนาการ และเป็นที่ประทับใจ การดำเนินการตามกลยุทธ์นี้จะทำให้ผู้ประกอบการมีความรู้ความเข้าใจในการหลักการประกอบอาหารและหลักโภชนาการและชุมชนก็จะมีส่วนร่วมในการผลิตสินค้าที่ระลึก เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ผลที่จะเกิดขึ้นนอกจากนี้ ยังจะนำไปสู่การรับรองคุณภาพและมาตรฐานอาหารของผู้ประกอบการในชุมชนจากกระทรวงสาธารณสุข มีร้านจำหน่ายอาหารและสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่นในรูปแบบต่างๆ อย่างหลากหลาย เพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว เกิดการสร้างเครือข่ายของผู้ประกอบการ และอาจนำไปสู่การมีสินค้าที่ระลึกได้รับรางวัลผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นดีเด่นอีกด้วย

6) กลยุทธ์การปรับปรุงภูมิทัศน์และจัดการท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับสภาพดินฟ้าอากาศ (อุตุสัปปายะ) พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเลยจะเกิดการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ สร้างกิจกรรม และปลูกฝังจิตสำนึกในการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นซึ่งเหมาะสมต่อสภาพดินฟ้าอากาศ เพื่อสร้างบรรยากาศด้านสถานที่ให้สอดรับกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และเกิดการจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เหมาะสมกับฤดูกาล และเป็นที่ประทับใจของนักท่องเที่ยว การดำเนินการตามกลยุทธ์นี้จะทำให้เกิดการปรับปรุงภูมิทัศน์ในชุมชนให้เป็นเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น มีอาคารบ้านเรือนแบบสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นได้รับการอนุรักษ์และปรับปรุงเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพิ่มเติมในชุมชน ในชุมชนยังจะมีกิจกรรมท่องเที่ยวในท้องถิ่นที่เหมาะสมกับแต่ละฤดูกาลตลอดทั้งปี สามารถรับนักท่องเที่ยวได้ทุกฤดูกาล ไม่จำเป็นเฉพาะต้องรอเฉพาะช่วงเทศกาลหรือช่วงงานประเพณีสำคัญเท่านั้น

7) กลยุทธ์การประชาสัมพันธ์และพัฒนาการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว (อิริยาปถสัปปายะ) พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเลยต้องส่งเสริมการสร้างความรู้ความเข้าใจในหลักการประชาสัมพันธ์และหลักการบริการเพื่อให้บุคลากร ผู้ประกอบการและประชาชน มีความรู้ความสามารถ ในการปฏิบัติหน้าที่ในงานการประชาสัมพันธ์และบริการอย่างมีประสิทธิผล เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในการนำหลักการประชาสัมพันธ์และหลักการบริการมาประยุกต์ใช้ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของท้องถิ่น และสร้างความรับผิดชอบร่วมกันของบุคลากร ผู้ประกอบการและประชาชน ในการประชาสัมพันธ์และให้บริการทางด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมร่วมกัน เมื่อดำเนินการตามกลยุทธ์นี้ บุคลากร ผู้ประกอบการและประชาชนก็จะสามารถนำหลักการประชาสัมพันธ์และหลักการบริการที่เหมาะสมต่อการจัดการท่องเที่ยวประยุกต์ใช้อย่างเต็มที่ คนในชุมชนมีความตื่นตัวในการมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบ การประชาสัมพันธ์ การบริการ และการพัฒนา การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในท้องถิ่น ซึ่งจะทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจ ปลอดภัย และต้องการกลับมาเที่ยวชมอีก ท้ายที่สุดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังมีโอกาสได้รับรางวัลด้านการบริการทางการท่องเที่ยวที่ดีอีกด้วย

5. อภิปรายผลการวิจัย

ในประเด็นการนำหลักธรรม “สัปปายะ 7” มาใช้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนตามแนวพระพุทธศาสนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเลยยังสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนแนวพระพุทธศาสนาในทัศนะของพระพรหมคุณาภรณ์ (ประยุทธ์ ปยุตฺโต) ซึ่งกล่าวว่าการพัฒนาที่ยั่งยืนจะแบ่งออก เป็น 2 ปัจจัยได้แก่ 1) ต้องเป็นการพัฒนาคนเป็นแกนกลางของการพัฒนาที่ยั่งยืน และ 2) ธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมต้องได้รับการพิทักษ์รักษาบำรุง ช่วยสภาพธรรมชาติและใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพ (Phra Prom Khunaporn, 2009: 225-252) เนื่องจากว่าในการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนตามแนวพระพุทธศาสนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเลยได้มีกลยุทธ์ที่เน้นการพัฒนาทั้งบุคลากร ผู้ประกอบการและประชาชน ควบคู่กับการพัฒนาสถานที่และภูมิทัศน์โดยรอบแหล่งท่องเที่ยวและชุมชน

การกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนตามแนวพระพุทธศาสนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเลยยังสอดคล้อง มีความสอดคล้องกับผลการศึกษาของ เช่นเดียวกับการศึกษาของพระสุธีรัตนบัณฑิต (สุทิตย์ อาภากโร) และคณะที่พบว่ายุทธศาสตร์ที่สำคัญของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมนั้น ต้องมีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมเชิงศาสนาและวัฒนธรรม การมีแหล่งท่องเที่ยวที่มีความเป็นเอกลักษณ์ มีวิถีชีวิต วิถีชุมชนและวัฒนธรรมที่น่าสนใจก็จะทำให้เกิดแรงดึงดูดใจของนักท่องเที่ยว (Phra Sutee Rattana Pundit and group, 2016: 7-24) สอดคล้องกับผลการศึกษาของชุมพล

รอดแจ่ม ที่ระบุว่าการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมเพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน หน่วยงานราชการระดับท้องถิ่นหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรมีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนามีการจัดสรรงบประมาณการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวในด้านการพัฒนาทางกายภาพ ควรมีการปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ เส้นทางการเดินทาง และสาธารณูปโภคต่างๆ ในสถานที่ท่องเที่ยวให้พร้อมสำหรับการบริการนักท่องเที่ยว (Chumpon Rodjam, 2013)

นอกจากนี้ ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนตามแนวพระพุทธศาสนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเลยยังสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวไทย พ.ศ.2558-2560 โดยกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ซึ่งกำหนดทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวไทยในระยะ 3 ปีถัดจากนี้ไป (พ.ศ.2561-2564) ต้องให้ความสำคัญกับการสร้างความสมดุลของการพัฒนาทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เพื่อมุ่งสู่เป้าหมายการเติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน ซึ่งพื้นที่จังหวัดเลยก็เป็นพื้นที่พิเศษทางด้านการท่องเที่ยวที่กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาจัดให้เป็น 1 ใน “**12 เมืองต้องห้าม...พลาด**” โดยมีแนวทางการพัฒนา ได้แก่ พัฒนา ฟื้นฟูและเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว ทั้งที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติทางวัฒนธรรมและที่มนุษย์สร้างขึ้น ยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยว คงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิตชุมชนของแต่ละพื้นที่ รวมถึงส่งเสริมการท่องเที่ยวเชื่อมโยงการท่องเที่ยวในพื้นที่เขตพัฒนาการท่องเที่ยว (Cluster) และพื้นที่จังหวัดเมืองรอง ส่งเสริมการสร้างสรรค์สินค้าและบริการชุมชน OTOP ให้โดดเด่นและมีคุณค่าอีกด้วย (Ministry of Tourism and Sports, 2015: 25)

6. ข้อเสนอแนะ

1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรส่งเสริมให้ชุมชนที่มีต้นทุนทางวัฒนธรรมและการท่องเที่ยว มีการวิเคราะห์ต้นทุนของชุมชน หมู่บ้าน และจัดทำเป็นแผนกลยุทธ์ในการขับเคลื่อนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามแนวพระพุทธศาสนาอย่างยั่งยืนระยะยาว จนมีการเปลี่ยนแปลงและก่อเกิดวัฒนธรรมและรูปแบบการดำเนินงานของชุมชนที่อันดีงาม

2) องค์ปกครองปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเลยควรนำยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนตามแนวพระพุทธศาสนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเลยนี้ ไปประยุกต์ในการพัฒนาและขับเคลื่อนการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในท้องถิ่น ซึ่งสามารถปรับประยุกต์เพื่อให้เหมาะสมกับบริบทของชุมชน และออกแบบกิจกรรมมีลักษณะที่สอดคล้องกับภารกิจเดิมที่ทำเป็นประจำได้

3) ควรศึกษาวิจัยในพื้นที่อื่นที่มีความแตกต่างทางด้านบริบทชุมชน สังคมวัฒนธรรมการดำรงชีวิต ซึ่งจะทำให้ทราบถึงยุทธศาสตร์ใหม่ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนตามแนวพระพุทธศาสนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น

4) ควรใช้การวิจัยแบบผสานวิธี โดยระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ และวิธีดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ ที่สามารถวัดผลสำเร็จของการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนตามแนวพระพุทธศาสนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเลยได้ในหลายมิติ

ในประเด็นการนำหลักธรรม “สัปปายะ 7” มาใช้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนตามแนวพระพุทธศาสนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเลย ยังสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนแนวพระพุทธศาสนาในทัศนะของพระพรหมคุณาภรณ์ (ประยุทธ์ ปยุตฺโต) ซึ่งกล่าวว่าการพัฒนาที่ยั่งยืนจะแบ่งออก เป็น 2 ปัจจัยได้แก่ 1) ต้องเป็นการพัฒนาคนเป็นแกนกลางของการพัฒนาที่ยั่งยืน และ 2) ธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมต้องได้รับการพิทักษ์รักษาบำรุง ช่วยสภาพธรรมชาติและใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพ (Phra Prom Khunaporn, 2009: 225-252) เนื่องจากว่าในการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนตามแนวพระพุทธศาสนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเลยได้มีกลยุทธ์ที่เน้นการพัฒนาทั้งบุคลากร ผู้ประกอบการและประชาชน ควบคู่กับการพัฒนาสถานที่และภูมิทัศน์โดยรอบแหล่งท่องเที่ยวและชุมชน

การกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนตามแนวพระพุทธศาสนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเลยยังสอดคล้อง มีความสอดคล้องกับผลการศึกษาของ เช่นเดียวกับการศึกษาของพระสุธีรัตนบัณฑิต (สุทิตย์ อาภากโร) และคณะที่พบว่ายุทธศาสตร์ที่สำคัญของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมนั้น ต้องมีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมเชิงศาสนาและวัฒนธรรม การมีแหล่งท่องเที่ยวที่มีความเป็นเอกลักษณ์ มีวิถีชีวิต วิถีชุมชนและวัฒนธรรมที่น่าสนใจก็จะทำให้เกิดแรงดึงดูดใจของนักท่องเที่ยว (Phra Sutee Rattana Pundit and group, 2016: 7-24) สอดคล้องกับผลการศึกษาของชุมพล รอดแจ่ม ที่ระบุว่าการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมเพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน หน่วยงานราชการระดับท้องถิ่นหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรมีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนามีการจัดสรรงบประมาณการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวในด้านการพัฒนาทางกายภาพ ควรมีการปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ เส้นทางการเดินทาง และสาธารณูปโภคต่างๆ ในสถานที่ท่องเที่ยวให้พร้อมสำหรับการบริการนักท่องเที่ยว (Chumpon Rodjam, 2013)

นอกจากนี้ ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนตามแนวพระพุทธศาสนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเลยยังสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวไทย พ.ศ.2558-2560 โดยกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ซึ่งกำหนดทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวไทยในระยะ 3 ปีถัดจากนี้ไป (พ.ศ.2561-2564) ต้องให้ความสำคัญกับการสร้างความสมดุลของการพัฒนาทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เพื่อมุ่งสู่เป้าหมายการเติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน ซึ่งพื้นที่จังหวัดเลยก็เป็นพื้นที่พิเศษทางด้านการท่องเที่ยวที่กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาจัดให้เป็น 1 ใน “**12 เมืองต้องห้าม...พลาด**” โดยมีแนวทางการ

พัฒนา ได้แก่ พัฒนา ฟื้นฟูและเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว ทั้งที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติทางวัฒนธรรมและที่มนุษย์สร้างขึ้น ยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยว คงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิตชุมชนของแต่ละพื้นที่ รวมถึงส่งเสริมการท่องเที่ยวเชื่อมโยงการท่องเที่ยวในพื้นที่เขตพัฒนาการท่องเที่ยว (Cluster) และพื้นที่จังหวัดเมืองรอง ส่งเสริมการสร้างสรรค์สินค้าและบริการชุมชน OTOP ให้โดดเด่นและมีคุณค่าอีกด้วย (Ministry of Tourism and Sports, 2015: 25)

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรส่งเสริมให้ชุมชนที่มีต้นทุนทางวัฒนธรรมและการท่องเที่ยว มีการวิเคราะห์ต้นทุนของชุมชน หมู่บ้าน และจัดทำเป็นแผนกลยุทธ์ในการขับเคลื่อนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามแนวพระพุทธศาสนาอย่างยั่งยืนระยะยาว จนมีการเปลี่ยนแปลงและก่อเกิดวัฒนธรรมและรูปแบบการดำเนินงานของชุมชนที่อันดีงาม

6.2 องค์ปกครองปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเลยควรนำยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนตามแนวพระพุทธศาสนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเลยนี้ ไปประยุกต์ในการพัฒนาและขับเคลื่อนการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในท้องถิ่น ซึ่งสามารถปรับประยุกต์เพื่อให้เหมาะสมกับบริบทของชุมชน และออกแบบกิจกรรมมีลักษณะที่สอดคล้องกับภารกิจเดิมที่ทำเป็นประจำได้

References

Academic and Planning, Chiang Khan District Municipality. (2017). *Three years Chiang Khan municipal district development plan (2018-2020).* Loei: Chiang Khanmunicipal district.

Academic and Planning, Dan Sai District Municipality. (2016). *Three years Dan Sai municipal district development plan (2017-2019).* Loei: Dan Sai municipal district.

Boonlert JittungWattana. (2005). *Sustainable Tourism Development.* Bangkok: Press & Design Company.

Chumpon Rodjam. (2013). *The Cultural Tourism Program in Bangkruay District, Nonthaburi* (Research Report). Nonthaburi: Rajapruk University.Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

Ministry of Tourism and Sports. (2015). *Thailand Tourism Strategy 2015-2017.* Bangkok: Ministry of Tourism and Sports.

Nasao District Municipality. (2016). *District Development Plan 3 years (2017-2019).* Loei: Nasao District Municipality.

Office of the Permanent Secretary, Na-O municipal district. (2016). *Strategic Development Na-O municipal district Plan (2017-2020).* Loei: Na-O municipal district.

Phra Prom Khunaporn. (2002). *Dictionary of Buddhist.* Bangkok: SR Printing Proroducts Co., LTD.

Phra Prom Khunaporn. (2009). *Sustainable development.* Bangkok:Komol Kiemtong Foundation.

Choibamroong. (2011). *Wisdom for Creative Local Development.* Bangkok: King Prajadhipok's Institute.

การสื่อสารเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ ในเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร
COMMUNICATION FOR THE PROPAGATION BUDDHISM OF BUDDHIST MONKS IN NONGCHOK DISTRICT. BANGKOK

พระครูบวรกิจคุณาธาร (อนันต์ วรปญฺโญ)* พระปลัดระพิน พุทธิสาโร** พระมหากฤษฎา กิตฺติโสภโณ***
PhrakhruBowornkitkhunatharn (Anan Worapunyo) PhrapaladRaphin Buddhisaro
PhramahaKrisada Kittisobhano

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อศึกษาการสื่อสารเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร 2) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการสื่อสารเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 3) เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการสื่อสารเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร การวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยแบบผสานวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างงานวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ด้วยการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) และงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) และการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ พระสงฆ์ในเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร จำนวน 198 รูป โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม โดยมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ .959 วิเคราะห์ผลการวิจัยโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์วิเคราะห์สถิติสำเร็จรูป เพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่และค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ผู้วิจัยใช้การทดสอบค่าเอฟ (F-test) ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

* Master of Buddhist Studies Buddhist Studies Department of Political Science Faculty of Social Sciences College of Mahachulalongkornrajavidyalaya University

** Department of Political Science, Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkorn-rajavidyalaya University.

*** Department of Political Science, Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkorn-rajavidyalaya University.

(One Way Anova) ในกรณีตัวแปรต้นตั้งแต่ 3 กลุ่มขึ้นไป เมื่อพบว่ามีความแตกต่างจะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD.) โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 10 ท่าน การวิจัยเชิงคุณภาพเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์เชิงลึกผู้วิจัยจัดกลุ่มข้อมูล (Data Groping) ตามลำดับความสำคัญของประเด็นการสัมภาษณ์ที่กำหนดไว้ จากนั้นจึงทำการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาประกอบบริบท (Context Content Analysis Technique)

ผลการวิจัยพบว่า

1. พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการสื่อสารเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$=2.72. S.D.= 0.931) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง 3 ด้าน ดังนี้ ด้านผู้ส่งสาร ($\overline{X}$=2.87. S.D.= 0.964) ด้านสารพุทธธรรม ($\overline{X}$=2.87. S.D.= 0.964)ด้านผู้รับสาร ($\overline{X}$=2.77. S.D.= 0.914)และยกเว้นด้านช่องทางการสื่อสารอยู่ในระดับน้อย ($\overline{X}$= 2.39. S.D.= 1.075) ตามลำดับ

2.ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อการสื่อสารเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในเขตหนองจอก กรุงเทพมหานครจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลโดยภาพรวม พบว่าพระสงฆ์ที่มีอายุพรรษาวุฒิการศึกษานักธรรมวุฒิการศึกษาเปรียญธรรม และวุฒิการศึกษาสามัญมีความคิดเห็นต่อการสื่อสารเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร แตกต่างกันทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ 1) ด้านผู้ส่งสารพระสงฆ์มีน้อยแต่พื้นที่กว้างใหญ่ต้องสร้างทีมงานควรจัดฝึกอบรมให้ความรู้กับผู้ส่งสาร 2) ด้านสารพุทธธรรมพระสงฆ์ขาดความรู้การวางแผนในการทำงาน ควรมีทีมงานเผยแผ่จัดฝึกอบรมพระสงฆ์ทำงานเป็นทีมในการใช้สาร3) ด้านช่องทางสาร พระสงฆ์ขาดอุปกรณ์การเผยแผ่ที่ทันสมัยควรให้มีพระเถระสนับสนุนให้มากกว่านี้ 4) ด้านผู้รับสารพระสงฆ์ขาดสื่อหรือผู้ปฏิบัติงานด้านสื่อการเผยแผ่พระภิกษุและสามเณรไม่สามารถเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้แก่ประชาชนได้ถูกต้อง ตรงตามหลักธรรมในพระพุทธศาสนา ควรที่จะได้รับการสนับสนุนสื่อในการเผยแผ่ให้มากกว่านี้

คำสำคัญ : การสื่อสาร, การเผยแผ่พระพุทธศาสนา

Abstract

Objectives of this research were : 1.To study the communication for Buddhism propagation of Buddhist monks in NongChok District, Bangkok; 2.To compare the communication for Buddhism propagation of Buddhist monks in NongChok District. Bangkok and 3. To study the problem. obstacles and suggestions for communication for Buddhism propagation of Buddhist monks in Nong Chok. Bangkok.

Methodology was mixed methods: The quantitative research collected data from 198 samples who were monks in Nong Chok district with questionnaires that had reliability value at 0.959. The data were analyzed by computer program or research in social sciences. Statistics used in data analysis were descriptive statistics; frequency, percentage, mean, standard deviation, and one-way ANOVA (F-test). In the case of three or more variables, the mean difference was calculated by using the Least Significant Difference (LSD.) Method. The significant level was fixed at 0.05. The qualitative research collected from key 10 informants with in-depth-interview and analyzed data by descriptive interpretation and context content analysis technique.

Findings were as follows:.

1.The monks' opinion towards the communication for Buddhism propagation of Buddhist monks in Nong Chok district. Bangkok by overall were at average level ($\bar{X}$=2.72, S.D. = 0.931) each aspects were also at average level as; tSender was at ($\bar{X}$=2.87, S.D. = 0.964) message of religious beliefs was at ($\bar{X}$ = 2.87, S.D. = 0.964) the receivers were at ($\bar{X}$=2.77, S.D. = 0.914) and the exceptions of communication channels were at low level ($\bar{X}$ = 2.39, S.D. = 1.075) respectively.

2. Comparison of monks' opinions on sermon, methods for propagation of Buddhist monks in Kaeng Choi district classified by personal factors, were that the monks with different age, ordained years, Dhamma and Pali educational levels and formal educational levels had different opinions toward the communication of

Buddhism propagation of Buddhist monks in Nong Chok district wth significant level set at 0.05.

3. Problems obstacles and recommendation were that, 1) Sender, monks were limited to cover the large areas, so there should be teams of well trained sender-monks, 2) Message of Buddhism, monks lacked of profound content and knowledge in planning for work. There should be teaching teams to train monks how to use the right message of Buddhism, 3) Channel, monks lacked modern equipment and technology to disseminate Buddhism, High ranking monks should support more of this activities, 4) Receiver, monks lacked working media and worker for disseminating Buddhism to receivers correctly. There should be more support of disseminating media more than the present time.

Keywords: The Communication, Buddhism propagation

1.บทนำ

พระพุทธศาสนาได้เดินทางเข้ามาสู่ประเทศไทยนั้นมีเอกสารและตำราทางวิชาการส่วนมากต่างก็ลงความเห็นว่าเข้ามาภายหลังการทำสังคายนาครั้งที่ 3 พระเจ้าอโศกมหาราชได้ส่งสมณทูตไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประเทศต่างๆ โดยมี พระโสณะและพระอุตตระทั้ง 2 รูป ได้เดินทางเข้ามาเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่อาณาจักรสุวรรณภูมิศูนย์กลางคือนครปฐม ซึ่งมีมอญและละว้า ส่วนวิธีการเผยแผ่พระพุทธสาสนาในอดีตยุคแรก ยังคงใช้วิธี “มุขปาฐะ” ต่อมาเมื่อมีการจารึกคำสอนของพระพุทธศาสนาลงในใบลาน เรียกว่า “คัมภีร์ใบลาน” ในคัมภีร์ใบลานเหล่านี้ได้จารึกเรื่องราวของพุทธศาสนาหรืออันเป็นหลักธรรมะคำสอนต่างๆ และได้แฝงความรู้เกี่ยวกับทางโลกไว้ด้วย (Office of the National Culture Commission, 2006) ในสมัยปัจจุบันการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ได้รับข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต ยูทูป SMS ทางโทรศัพท์ ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วกันว่าแพร่หลายได้อย่างรวดเร็วและเข้าถึงทุกพื้นที่ หรือจะเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าเป็นยุคของโลกอินเทอร์เน็ตก็ไม่ผิด สามารถติดต่อกันทุกมุมโลก สื่อเป็นมวลชนมีความสำคัญมากในปัจจุบัน เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิต และได้รับความนิยมจากประชาชน เพราะเป็นสื่อที่สามารถเผยแพร่ไปสู่ผู้ชมในรูปของภาพและเสียง สามารถทำได้การรับข้อมูลข่าวสารเป็นส่วนหนึ่งในการดำรงชีวิตประจำวันของมนุษยชาติ สามารถรับข่าวสารและเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้ซึ่งทำให้การรับข้อมูลข่าวสาร และบางครั้งพฤติกรรมบางอย่างของเราอาจจะถูก

กำหนดด้วยการรับข่าวสารที่เข้ามาสู่เราทางตรงและทางอ้อม ทำให้การดำรงชีวิตในสังคมปัจจุบันเปลี่ยนไปจากเมื่อก่อนมาก

จากสังคมที่เรียบง่ายกลายเป็นสังคมแห่งการบริโภคสื่อ เพื่อต้องการรับรู้ข่าวสารแต่ละวันที่สื่อมวลชนรายงาน ซึ่งมีหลายประเด็นที่เราคือผู้บริโภคสื่อจะต้องคำนึงถึงเนื้อหาสาระที่ได้รับ เพราะสื่อแต่ละอย่างงัดกลยุทธ์และยุทธวิธีการต่าง ๆ เข้ามาใช้ในการผลิตสื่อของตนให้ได้รับความนิยมให้ทันสมัยสมกับเป็นยุคไอที จึงสร้างสรรค์ในรูปแบบต่าง ๆ ที่หลากหลาย และฉีกแนวจากรูปแบบเดิมๆ ของการรายงาน เพื่อให้เป็นจุดของแต่ละรายการ ไม่เว้นแม้แต่สื่อทางพระพุทธศาสนาก็ได้มีวิวัฒนาการสร้างสรรค์ให้มีรูปแบบของรายการให้มีความน่าสนใจไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ารายการอื่นๆ สื่อทางพระพุทธศาสนาก็มีอิทธิพลทำให้พฤติกรรมของคนเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีได้ เพราะสื่อทางพระพุทธศาสนา เป็นสื่อที่เป็นไปในทางบวก เป็นการเผยแพร่หลักธรรมคำสอน และแนะนำให้คนใช้ชีวิตให้มีศิลปะในการดำรงชีวิต อยู่ด้วยความไม่ประมาท ใช้สติปัญญาไตร่ตรองถึงเหตุผลด้วยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะสังคมปัจจุบัน (National Statistical Office, 2003) กับการบริโภคสื่อ เช่น พระพยอม กลฺยาโณได้จัดรายการสนทนาธรรมคู่กับดีเจรายการวิทยุเป็นประจำ พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต และ พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี หรือรู้จักกันดีในนามปากกา ว.วชิรเมธี พระสงฆ์ทั้ง 2 รูปเป็นพระนักวิชาการ นักคิดนักเขียน และนักบรรยายธรรม ได้จัดการ เผยแผ่พระพุทธศาสนาในแบบแนวรุก คือการเข้าไปถึงที่ของผู้ปรารถนา ในธรรม

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาการสื่อสารเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร

2.2 เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการสื่อสารเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

2.3 เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการสื่อสารเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 รูปแบบการวิจัย งานวิจัยเรื่อง “การสื่อสารเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร”เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ โดยการแจกแบบสอบถาม และการวิชัยเชิงคุณภาพ ที่เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 ท่าน

3.2 ประชากรกลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลหลัก ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ พระสงฆ์ที่อยู่ในเขตการปกครองคณะสงฆ์เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร จำนวน 396 รูป กลุ่มตัวอย่าง คือ พระสงฆ์จาก 3 แขวง จำนวน 396 รูป โดยใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างจากสูตรของ ทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) ซึ่งใช้ระดับความคลาดเคลื่อนที่ 0.05 (ชุติระ ระบอบและคณะ, 2552 : น 108) เพื่อศึกษาการสื่อสารเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร ใน 4 ด้าน

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามที่ผู้เขียนงานวิจัยสร้างขึ้นและผ่านการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์โดยได้ค่า IOC ตั้งแต่ 0.60 – 1.00 ขึ้นไปและหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ตามวิธีการของครอนบาค (สินพันธุ์ พินิจ, 2547 : น 191) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.959 และแบบสัมถาษณ์ ที่ผู้เขียนงานวิจัยสร้างและพัฒนาเพื่อกำหนดประเด็นข้อคำถามที่ใช้เป็นแนวทางในการสัมภาษณ์โดยยึดตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย การสัมภาษณ์นั้น ผู้เขียนงานวิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยและบันทึกการสัมภาษณ์ด้วยวิธีการจดบันทึกและบันทึกเทป

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูลสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้เขียนวิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องแล้ว ทำการวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ และวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาจำแนกเป็นประเด็นสำคัญ วิเคราะห์คำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท และทำการสังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยและนำเสนอในรูปของความเรียง

4. ผลการวิจัย

4.1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุ 41-60 ปี จำนวน 82 รูป คิดเป็นร้อยละ 41.4 มีพรรษา 1-5 พรรษา จำนวน 76 รูป คิดเป็นร้อยละ 38.4 จบนักธรรมชั้นเอก จำนวน 116 รูป คิดเป็นร้อยละ 58.6 ไม่มีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรมจำนวน 139 รูป คิดเป็นร้อยละ 70.2 และผู้ที่จบมัธยมศึกษาจำนวน 75 รูป คิดเป็นร้อยละ 37.9

4.2 พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการสื่อสารเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง 3 ด้าน เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้าน พบว่าด้านผู้ส่งสารกับด้านสาร มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือด้านผู้รับสาร และที่อยู่ในระดับน้อยสุดท้ายคือด้านช่องทางการสื่อสาร

4.3 ผลเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีความคิดเห็นต่อการสื่อสารเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่าผลการทดสอบด้วยค่าสถิติ f-test ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า พระสงฆ์ที่มีอายุ พรรษา วุฒิการศึกษานักธรรม ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการสื่อสารเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ ดังนั้นจึงทำการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด

4.4 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการสื่อสารเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร 1) ด้านผู้ส่งสาร พบว่า ผู้ส่งสารควรให้มีการฝึกอบรมความรู้ให้แก่พระภิกษุสามเณรที่จะทำหน้าที่ในการเผยแผ่ค่อนข้างน้อยทำให้พระภิกษุและสามเณรขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้แก่ประชาชน ควรให้มีการจัดตั้งทุนเพื่อสนับสนุนให้ผู้ส่งสารมีบทบาทเผยแผ่ที่มีการพัฒนาการในยุคโลกาภิวัฒน์ และควรมีการประชุมวางแผนขาดผู้ปฏิบัติงานที่เข้มแข็งเพื่อช่วยกันทำงานด้านผู้ส่งสารอีกทั้งยังไม่ได้รับความร่วมมือเกิดความเข้าใจมากขึ้นคือง่ายไปหายาก ตามลำดับ 2) ด้านสารหลักธรรม พบว่า ควรมีการประชุมวางแผนนำผู้มีความรู้แตกฉานในการเทศน์การปาฐกถาการบรรยายให้ผู้ฟังซาบซึ้งในพุทธธรรมให้เกิดความเข้าใจมากขึ้น ควรให้มีการจัดฝึกอบรมพระสงฆ์สามเณรให้ความรู้แตกฉานในหลักธรรมจูงใจให้ผู้ฟังอยากรับเอาไปปฏิบัติและพัฒนาการในยุคโลกาภิวัฒน์ และด้านสารหลักธรรมในพระพุทธศาสนาควรให้มีการฝึกอบรมความรู้ให้แก่พระภิกษุที่จะทำหน้าที่ในการเผยแผ่ค่อนข้างน้อยทำให้พระภิกษุและขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้แก่ประชาชน 3) ด้านช่องทางการสื่อสาร พบว่า ช่องทางการสื่อสารควรให้ความรู้ให้แก่พระภิกษุที่จะทำหน้าที่ในการเผยแผ่ขาดผู้ปฏิบัติงานที่เข้มแข็งเพื่อช่วยกันทำงานด้าน

เผยแผ่อีกทั้งยังไม่ได้รับความร่วมมือในเผยแผ่ ผ่านอินเทอร์เน็ตในยุคโลกาภิวัฒน์ ควรมีการทำงานเป็นทีมโดยได้รับสนับสนุนการสื่อสารเผยแผ่พระพุทธศาสนามากกว่านี้และในการเผยแผ่ควรมีการสอดแทรกวัฒนธรรมท้องถิ่นและวิถีชีวิต และช่องทางการสื่อสารการเผยแผ่ยังไม่ได้รับการสนับสนุนเท่าที่ควรในการเผยแผ่พระศาสนาบางครั้งไม่สอดคล้องกับความต้องการของพุทธศาสนิกชน 4) ด้านผู้รับสาร พบว่า ขาดสื่อหรือผู้ปฏิบัติงานด้านเผยแผ่อีกทั้งยังไม่ได้รับความร่วมมือเท่าที่ควร ต้องเริ่มต้นสร้างทีมงานในกลุ่มพระเผยแผ่ด้วยกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันและกัน ด้านผู้รับสารกล่าวว่าควรเพิ่มการจัดอบรมสื่อและเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้แก่พระภิกษุสามเณรภายในวัดให้มากกว่านี้ เพื่อให้พระภิกษุและสามเณรสามารถเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้แก่ประชาชนได้ถูกต้องตรงตามหลักธรรมในพระพุทธศาสนาให้แก่ประชาชน และในพื้นที่พระภิกษุสงฆ์สามเณรที่จะทำหน้าที่สื่อสารในการเผยแผ่ค่อนข้างน้อย ควรให้ความรู้แก่พระภิกษุและสามเณรเข้าใจที่ถูกต้องในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้แก่ประชาชนตามลำดับต่อไป

5. อภิปรายผลการวิจัย

แนวทางการสื่อสารเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร อภิปรายดังนี้

พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการสื่อสารเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่า การมีทักษะในการแสดงธรรมตามภูมิความรู้ ความรู้สภาพสังคมและชุมชนในพื้นที่ พร้อมทั้งมีบทบาทเผยแผ่ที่มีการพัฒนาการในยุคโลกาภิวัฒน์ มีความรู้แตกฉานในการเทศน์ การปาฐกถา การบรรยาย ให้ผู้ฟังซาบซึ้งในพุทธธรรม มีกลยุทธ์เผยแผ่เชิงรุก โดยการผลิตซีดี เป็นสื่อธรรมแจกจ่ายให้ถึงชุมชน ได้สาระธรรม จากการแสดงพระธรรมเทศนาของพระสงฆ์อย่างมีคุณประโยชน์ต่อสังคมและชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Phrasamuchaloemchai Charuwanno (Songsakun) (2013) ได้ศึกษางานวิจัย “บทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการ ในอำเภอแสวงหา จังหวัดอ่างทอง” ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่าการเผยแผ่พระพุทธศาสนาด้านการใช้สื่อในการเผยแผ่ การเปรียบเทียบอุปมา อุปมัย การใช้สื่อประกอบ เช่นการยกพุทธศาสนสุภาษิต คำคม คำขัน คำกลอนประกอบเนื้อหาสาระ ต้องมีการพัฒนาในด้านต่างๆ

ด้านผู้ส่งสาร พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการสื่อสารเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร ด้านผู้ส่งสารอยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่า พระสงฆ์ความรู้ในการแสดงธรรม มีทักษะในการทำงานมีความเชื่อมั่นในตนเอง มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน

ประพฤติตนได้อย่างเหมาะสม อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Phrakhrupalatsubin Thipathammo (Yimchoi) (2012) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง “การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในอำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ตามการรับรู้ของประชาชน” ผลการวิจัยพบว่า การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในอำเภอเสนา ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ตามความคิดเห็นของประชาชนพบว่า พระสงฆ์ในปัจจุบันขาดความชำนาญการใช้เทคโนโลยีในการสื่อสารเพื่อการเผยแผ่ ส่วนมากจะเน้นการพูด การบรรยายในลักษณะเดิมๆ ทำให้ก้าวตามเทคโนโลยีในการสื่อสารไม่ทัน

ด้านสารพุทธธรรม พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการสื่อสารเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร ด้านสื่อสารอยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่า การรวบรวมหลักธรรมคำสั่งสอนไว้เป็นหมวดหมู่ ไม่นำเสนอในทางที่ผิดเพี้ยนจากพระธรรมวินัย อบรมจิตใจของพุทธบริษัทเป็นหลัก ไม่มีการบัญญัติสิกขาบทและสิ่งที่ไม่ใช่พระธรรมวินัย ที่แตกต่างจากเดิม หรือทำให้สังคมเกิดความแตกแยก ไม่นำเสนอความคิดเห็นของตนเอง หรือลัทธิของตนเอง ทำให้สังคมเกิดความเข้าใจคลาดเคลื่อน และมีการใช้เทคนิคที่ทันสมัย ในการเผยแผ่หลักธรรมที่ทันยุคทันสมัย เข้ากับเหตุการณ์ในปัจจุบัน อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Phrachitisak Suchitto (Sunthon Wiphak) (2012) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อประสิทธิภาพการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี” ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อประสิทธิภาพการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ตามความคิดเห็นของพระสงฆ์พบว่า การใช้สื่อประกอบการเผยแผ่ธรรมที่ทำให้เนื้อหาน่าสนใจ โดยใช้วิธีกล่าวถึงเรื่องกฎแห่งกรรม และยกพุทธสุภาษิต นิทาน อุทาหรณ์ มาใช้ประกอบสื่อเพื่อการเผยแผ่และสามารถปรับไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

ด้านช่องทางการสื่อสาร พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการสื่อสารเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร ด้านช่องทางสื่อสารอยู่ในระดับน้อย แสดงให้เห็นว่า พระสงฆ์ยังไม่สามารถรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีที่มีมาตั้งแต่ครั้งโบราณได้ ยังมุ่งหวังแก่ลาภสักการะ หรือหาผลประโยชน์จากพิธีกรรมและความเชื่อของพุทธศาสนิกชนเป็นผู้นำในการประกอบศาสนพิธี รวมถึงสามารถสร้างศรัทธาให้เกิดกับพุทธศาสนิกชนได้เพียงส่วนเดียว มีการอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่นไว้ และมีการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นมีการถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์สู่ชนรุ่นหลัง ยังอยู่ในระดับน้อยต้องมีการพัฒนาอีกมาก ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ Phraathikan Warit Ratanapanyo (Phansawat) (2014) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง “บทบาทในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี” ผลการวิจัยพบว่า บทบาทในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ ด้านการสื่อสาร อยู่ในระดับมาก มีความคิดเห็นว่าการนำสื่อมาใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนามีความเหมาะสม น่าสนใจ และเรียนรู้เข้าใจง่ายเนื้อหาใจความกระชับ มีความหลากหลายและทันสมัย เป็นต้น

ด้านผู้รับสาร พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการสื่อสารเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร ด้านผู้รับสารอยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่า คณะสงฆ์ของแต่ละวัดที่มีความพร้อมเกือบทุกด้านมีการจัดการสาธารณูปการอย่างคุ้มค่า โปรงใส ตรวจสอบได้ สร้างศาสนสถานที่สามารถใช้ประโยชน์ได้ดูแลเสนาสนะภายในวัดเป็นอย่างมีระบบและกลไกในการพัฒนาศาสนสถานและมีประสิทธิภาพในระดับปานกลาง Phrasamubunma Patsaro (Phetao) (2013 ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง“บทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในตำบลบางปลา อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม” ผลการวิจัยพบว่า พระสงฆ์และประชาชนมีความคิดเห็นต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในตำบลบางปลา อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

6. องค์ความรู้จากการวิจัย (Body of Knowledge)

องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัยได้ว่า “เทศนาวิธีเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในอำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี” โดยมีลักษณะที่สำคัญในแต่ละด้าน คือ

6.1 ด้านผู้ส่งสาร ควรให้มีการฝึกอบรมความรู้ให้แก่พระภิกษุสามเณรที่จะทำหน้าที่ในการเผยแผ่ค่อนข้างน้อยทำให้พระภิกษุและสามเณรขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้แก่ประชาชน ควรให้มีการจัดตั้งทุนเพื่อสนับสนุนให้ผู้ส่งสารมีบทบาทเผยแผ่ที่มีการพัฒนาการในยุคโลกาภิวัฒน์และควรมีการประชุมวางแผนขาดทีมงานที่เข้มแข็งเพื่อช่วยกันทำงานด้านผู้ส่งสารอีกทั้งยังไม่ได้รับความร่วมมือเกิดความเข้าใจมากขึ้นคือง่ายไปหายาก

6.2 ด้านสารพุทธธรรม ควรมีการประชุมวางแผนนำผู้มีความรู้แตกฉานในการเทศน์การปาฐกถาการบรรยายให้ผู้ฟังซาบซึ้งในพุทธธรรมให้เกิดความเข้าใจมากขึ้น ควรให้มีการจัดฝึกอบรมพระสงฆ์สามเณรให้ความรู้แตกฉานในหลักธรรมจูงใจให้ผู้ฟังอยากรับเอาไปปฏิบัติและพัฒนาการในยุคโลกาภิวัฒน์และด้านสารหลักธรรมในพระพุทธศาสนาควรให้มีการฝึกอบรมความรู้ให้แก่พระภิกษุที่จะทำหน้าที่ในการเผยแผ่ค่อนข้างน้อยทำให้พระภิกษุและขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้แก่ประชาชน

6.3 ด้านช่องทางการสื่อสาร ควรให้ความรู้ให้แก่พระภิกษุที่จะทำหน้าที่ในการเผยแผ่ขาดทีมงานที่เข้มแข็งเพื่อช่วยกันทำงานด้านเผยแผ่อีกทั้งยังไม่ได้รับความร่วมมือในเผยแผ่ผ่านอินเทอร์เน็ตในยุคโลกาภิวัฒน์ควรมีการทำงานเป็นทีมและสนับสนุนการสื่อสารเผยแผ่พระพุทธศาสนามากกว่านี้และในการเผยแผ่ควรมีการสอดแทรกวัฒนธรรมท้องถิ่นและวิถีชีวิตและช่องทางการสื่อสารการเผยแผ่ยังไม่ได้รับการสนับสนุนเท่าที่ควรในการเผยแผ่พระศาสนาบางครั้งไม่สอดคล้องกับความต้องการของพุทธศาสนิกชน

6.4 ด้านผู้รับสาร สื่อหรือทีมงานด้านเผยแผ่อีกทั้งยังไม่ได้รับความร่วมมือเท่าที่ควรต้องเริ่มต้นสร้างทีมงานในกลุ่มพระเผยแผ่ด้วยกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันและกันด้านผู้รับสารกล่าวว่าควรต้องศึกษาเรียนรู้ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม วิถีชีวิตชาวบ้าน ให้สามารถเข้าถึงจิตใจ มีการแสดงพุทธธรรม โดยใช้ภาษาชาวบ้านเข้าใจง่าย เพิ่มการจัดอบรมสื่อและเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้แก่พระภิกษุสามเณรภายในวัดให้มากกว่านี้เพื่อให้พระภิกษุและสามเณรสามารถเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้แก่ประชาชนได้ถูกต้องตรงตามหลักธรรมในพระพุทธศาสนาให้แก่ประชาชนและในพื้นที่พระภิกษุสงฆ์สามเณรที่จะทำหน้าที่สื่อสารในการเผยแผ่ค่อนข้างน้อยควรให้ความรู้แก่พระภิกษุและสามเณรเข้าใจที่ถูกต้องในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้แก่ประชาชน

7.ขอเสนอแนะ

7.1 ขอเสนอแนะทั่วไป

ผลการวิจัยเรื่อง “การสื่อสารเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร ” ผู้วิจัยขอเสนอแนะดังนี้

1) ควรให้มีการฝึกอบรมความรู้ให้แก่พระภิกษุสามเณรที่จะทำหน้าที่ในการเผยแผ่ค่อนข้างน้อยทำให้พระภิกษุและสามเณรขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้แก่ประชาชน ควรให้มีการจัดตั้งทุนเพื่อสนับสนุนให้ผู้ส่งสารมีบทบาทเผยแผ่ที่มีการพัฒนาการในยุคโลกาภิวัฒน์และควรมีการประชุมวางแผนขาดทีมงานที่เข้มแข็งเพื่อช่วยกันทำงานด้านผู้ส่งสารอีกทั้งยังไม่ได้รับความร่วมมือเกิดความเข้าใจมากขึ้นคือง่ายไปหายาก

2) ควรมีการประชุมวางแผนนำผู้มีความรู้แตกฉานในการเทศน์การปาฐกถาการบรรยายให้ผู้ฟังซาบซึ้งในพุทธธรรมให้เกิดความเข้าใจมากขึ้น ควรให้มีการจัดฝึกอบรมพระสงฆ์สามเณรให้ความรู้แตกฉานในหลักธรรมจูงใจให้ผู้ฟังอยากรับเอาไปปฏิบัติและพัฒนาการในยุคโลกาภิวัฒน์และด้านสารหลักธรรมในพระพุทธศาสนาควรให้มีการฝึกอบรมความรู้ให้แก่พระภิกษุที่จะทำหน้าที่ในการเผยแผ่ค่อนข้างน้อยทำให้พระภิกษุและขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้แก่ประชาชน

3) ควรให้ความรู้ให้แก่พระภิกษุที่จะทำหน้าที่ในการเผยแผ่ขาดทีมงานที่เข้มแข็งเพื่อช่วยกันทำงานด้านเผยแผ่อีกทั้งยังไม่ได้รับความร่วมมือในเผยแผ่ผ่านอินเทอร์เน็ตในยุคโลกาภิวัฒน์ควรมีการทำงานเป็นทีมและสนับสนุนการสื่อสารเผยแผ่พระพุทธศาสนามากกว่านี้และในการเผยแผ่ควรมีการสอดแทรกวัฒนธรรมท้องถิ่นและวิถีชีวิตและช่องทางการสื่อสารการเผยแผ่ยังไม่ได้รับการ

สนับสนุนเท่าที่ควรในการเผยแผ่พระศาสนาบางครั้งไม่สอดคล้องกับความต้องการของพุทธศาสนิกชน

4) ผู้ปฏิบัติงานด้านการเผยแผ่อีกทั้งยังไม่ได้รับความร่วมมือเท่าที่ควรต้องเริ่มต้นสร้างผู้ปฏิบัติงานในกลุ่มพระนักเผยแผ่ด้วยกันการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ควรเพิ่มการจัดอบรมสื่อและการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้แก่พระภิกษุสามเณรภายในวัดให้มากกว่านี้เพื่อให้พระภิกษุและสามเณรสามารถเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้แก่ประชาชนได้ถูกต้อง ตรงตามหลักธรรมในพระพุทธศาสนา ให้แก่ประชาชนและในพื้นที่พระภิกษุสงฆ์สามเณรที่จะทำหน้าที่สื่อสารในการเผยแผ่ค่อนข้างน้อย

7.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ผลการวิจัยเรื่อง “การสื่อสารเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร ” ผู้วิจัยข้อเสนอเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1) ควรเปลี่ยนจากงานวิจัยเรื่อง การสื่อสารเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร มาเป็นการสื่อสารเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในเขตใกล้เคียงเช่น มีนบุรี ฉะเชิงเทรา ปทุมธานี เป็นต้นเพื่อหาข้อมูลเปรียบเทียบนำไปพัฒนาการสื่อสารเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

2) ควรเปลี่ยนจากงานวิจัยเรื่อง การสื่อสารเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร มาเป็น ประสิทธิภาพการบริหารจัดการด้านการสื่อสารเพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนา เพื่อค้นหาข้อมูล ปัญหา อุปสรรค และนำไปพัฒนาต่อไป

3) ควรเปลี่ยนจากงานวิจัยเรื่อง การสื่อสารเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร มาเป็น การบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ทั้ง 6 ด้าน เพื่อค้นหาและวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งจะมีประโยชน์อย่างมากในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

References

David K. Berlo.(1960). *The Process of Communication.* (New York: Holt. Rinehart and Winston. Inc.

Phraathikan Warit Ratanapanyo (Phansawat). (2014*). The role in the propagation of Buddhism in the monks. Amphoe Pak Tho, Ratchaburi* (Minster of Thesis). Graduate School: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

Phrachitisak Suchitto (Sunthon Wiphak) (2012). *Monks' opinions on the effectiveness of Buddhism propagation in Chom Bueng District Ratchaburi* (Minster of Thesis). Graduate School: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

Phrakhrupalatsubin Thipathammo (Yimchoi). (2012). *The propagation of Buddhist monks in Sena. Phra Nakhon Si Ayutthaya Province* (Minster of Thesis). Graduate School: Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Phrasamubunma Patsaro (Phetao). (2013). *The role of Buddhist monks in the propagation of Buddhism. Bang Pla Sub-district, Bang Len District, Nakhon Pathom Province* (Minster of Thesis). Graduate School: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

Phrasamuchaloemchai Charuwanno (song sakun) (2013). *The role of the Buddha's preaching of Buddhism In the Seek District Ang Thong Province* (Minster of Thesis). Graduate School: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

การปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาทธรรมของบุคลากร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

WORK PERFORMANCE ACCORDING TO Iddhipāda PRINCIPLES OF THE PERSONNEL OF MAHACHULALONGKORNJAVIDYALAYA UNIVERSITY

สุรเชษฐ์ ตอรัมย์* พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตฺติปญฺโญ** ธิติวุฒิ หมั่นมี***

Surachet Torram, PhrakhrusangkharakKiettisak Kittipanyo, Thitiwut Manmee

บทคัดย่อ

บทความนี้ครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาการปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาทธรรมของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2. เปรียบเทียบการปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาทธรรมของบุคลากร โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ 3. ศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาทธรรมของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้วิจัยใช้การวิจัยแบบผสานวิธี (Mixed Methods Research) คือ 1) การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จำนวน 353 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaires) มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.80-1.00 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97 วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.) การทดสอบค่าที (t-test) การทดสอบค่าเอฟ(F – test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA)และ 2) การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ โดยสัมภาษณ์ผู้บริหารมหาวิทยาลัย จำนวน 7 รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาเรียบเรียงเป็นรายข้อ

* Doctor of Philosophy Program in Public Administration, Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

** Department of Political Science, Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

*** Department of Political Science, Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

ผลการวิจัยพบว่า

1. การปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาทธรรมของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ที่ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$= 4.34) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.0.60) เมื่อพิจารณาเป็น รายด้านพบว่าด้านฉันทะ ($\bar{x}$= 4.50), ด้านวิริยะ ($\bar{x}$= 4.38), ด้านจิตตะ ($\bar{x}$= 3.48) และด้านวิมังสา ($\bar{x}$= 3.24) ตามลำดับ

2. การเปรียบเทียบการปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาทธรรมของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ผู้ที่มีเพศ อายุ ตำแหน่งต่างกัน มีการปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาทธรรมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐาน ส่วนบุคลากรที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีการปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาทธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ0.05 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

3. ปัญหาในการปฏิบัติงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มีดังนี้ 1) การไม่เข้าใจ กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และประกาศของมหาวิทยาลัย 2) การเดินทางมาทำงาน 3) ขาดการทำงานเป็นทีม 4) การทำงานยังยึดติดกับตัวบุคคลและเอกสาร บางส่วนงานยังยึดติดระบบราชการ 5) มีขั้นตอนทำงานมากเกินไป 6) ขาดขวัญกำลังใจในการทำงาน

4. ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มีดังนี้ 1) ต้องสร้างความเข้าใจในกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และประกาศของมหาวิทยาลัย 2) ต้องเพิ่มรถรับส่งในการเดินทางมาทำงาน 3) ต้องสร้างการทำงานเป็นทีม 4) ต้องสร้างความเข้าใจการทำงานไม่ยึดติดกับตัวบุคคลและเอกสาร 5) ต้องลดขั้นตอนทำงาน 6) ต้องสร้างขวัญกำลังใจในการทำงานโดยเพิ่มสวัสดิการในด้านต่างๆให้บุคลากร 7) ต้องสร้างบรรทัดฐานหรือกฎเกณฑ์การปฏิบัติงานของให้ชัดเจน 8) ต้องส่งเสริมบุคลากรให้กล้าคิดกล้าพูดและกล้าทำในทางสร้างสรรค์ 9) ต้องปลูกฝังอิทธิบาทธรรมให้บุคลากรมหาวิทยาลัยทั้งส่วนกลาง วิทยาเขต วิทยาลัยสงฆ์ และต้องเพิ่มทักษะในการทำงานเพื่อกระตุ้นให้บุคลากรมีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานและมุ่งการปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามนโยบายและแผนงานของมหาวิทยาลัย

คำสำคัญ: การปฏิบัติงาน, หลักอิทธิบาท 4

ABSTRACT

The Purpose of This Research are 1. To Study The work Performance According to Iddhipāda Principles of personnel of Mahachulalongkornrajavidyalaya University, 2. To compare the work performance according to Iddhipāda principles of the personnel classified by personal factors and 3. To study the problems and suggestions in work performance according to Iddhipādaprinciplesof the personnel.

The researcher has used mixed method research 1) Quantitative research which includes 353 personnel of Mahachulalongkornrajavidyalaya University as the samples.The research tools used for data collectionwerequestionnaireswith index consistency between 0.80 – 1.00 and the confidence value equal to 0.97. Data analysis by finding the frequency, percentage, average, standard deviation (S.D.), T-test, F-test and one way ANOVA.2) Qualitative research the tools used for data collection including interview form by interviewing the 7 administrators of the university. Data analysis by analyzing the contentand composing into each item.

The result of the research found that

1. Work performance according to Iddhipāda principles of the personnel was overall, at the highest level, at the average of ($\overline{X}$=4.34), standard deviation (S.D. 0.60). Whenconsidered into each items found that Chanda(intention)at ($\overline{X}$=4.50), Viriya(Effort) ($\overline{X}$=4.38), Citta Consciousness) ($\overline{X}$=3.48) and Vīmaṃsā(Investigation) ($\overline{X}$=3.42), respectively.

2. The comparison of work performance according to Iddhipāda principles of the personnel of Mahachulalongkornrajavidyalaya University having different gender, age and positions has performed their work according to the Four Iddhipāda principles with statistically significant difference at the level of 0.05 then the hypothesis of the research was accepted.

3. The problems in work performance of the personnel are as the following: 1) not understanding the rules, regulations and announcementsof the university 2)Commute to work. 3) lack of team work 4) Working is still attached to the person and documents,some are also to bureaucratic system. 5) There are too many steps for working process. 6) lack of motivation to work.

4. Suggestionsfor working performance of the personnel are as the following: 1) build understandingstoward rules, regulations and announcements of the university. 2) Increase more shuttle busto commute to work. 3)Working by building team 4) Create understandingsin work without being attached to person and documents. 5) Reduce steps in working process. 6) Creating motivation in work by increasing welfare in various things to personnel. 7) Establishing norms or rules of work clearly. 8)Promoting personnel dare to think, speak and doing in a creative way. 9) Must instill the Iddhipāda principles to the personnel of the centraluniversity and boththe campuses and colleges, and increaseworking skills to encourage the personnel to be enthusiastic in performing work and achieving according to the objectives of the university's policies and plan.

Keywords: Work Performance According, Iddhipada Principles

1. บทนำ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นมหาลัยสงฆ์แห่งคณะสงฆ์ไทย ที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ได้ทรงสถาปนาขึ้น เมื่อ พ.ศ. 2430 ตั้งอยู่ วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ กรุงเทพมหานคร และโปรดให้เรียกว่า “มหาธาตุวิทยาลัย” เปิดสอนครั้งแรก เมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน พ.ศ. 2432 ต่อมาเมื่อวันที่ 13 กันยายน พ.ศ. 2439 ทรงพระราชทานนามใหม่ว่า “มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย” ทรงมีพระราชประสงค์ให้ใช้เป็นสถานศึกษาพระไตรปิฎกและวิชาชั้นสูงสำหรับบรรพชิตและคฤหัสถ์ (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2553) ต่อมา ได้ดำเนินการจัดการศึกษาโดยเปิดสอนในระดับปริญญาตรีครั้งแรก เมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม พ.ศ. 2490 และได้เปิดสอนมาโดยลำดับและเมื่อ ปี พ.ศ. 2540 พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุยเดช ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าให้ตราพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กำหนดเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ มีฐานะเป็นนิติบุคคล และผลจากการเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ทำให้มหาวิทยาลัยมีอิสระในการบริหารงานด้านการจัดการศึกษา สามารถพัฒนาโครงสร้างและระบบการบริหารจัดการองค์กรให้เหมาะและสอดคล้องกับภารกิจของมหาวิทยาลัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Mahachulalongkornjavidyalaya University, 2013)

ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาถึงการปฏิบัติงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยนำหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนา คืออิทธิบาทธรรมมาเป็นกรอบวัดคุณภาพดังกล่าว เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาองค์กรให้เกิดประสิทธิผลต่อองค์กรต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาการปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาทธรรมของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

2.2 เพื่อเปรียบเทียบการปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาทธรรมของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยจำแนกตามปัจจัยส่วน บุคคล

2.3 เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาทธรรมของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

3. วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้การวิจัยแบบผสานวิธี (Mixed Methods Research) คือ 1) การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เจ้าหน้าที่ และลูกจ้างของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา รวมจำนวน 632 รูป/คน ผู้วิจัยทำการสุ่มมาจากประชากรจำนวน 635 รูป/คน จากการเปิดตารางของยามาเน่ (Suvari Siripocapirom,2003) ได้กลุ่มตัวอย่าง 353 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaires) มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.80-1.00 และค่าความเชื่อมั่น

เท่ากับ 0.97 วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.) การทดสอบค่าที (t-test) การทดสอบค่าเอฟ(F – test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA)และ 2) การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ โดยสัมภาษณ์ผู้บริหารมหาวิทยาลัย จำนวน 7 รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาเรียบเรียงเป็นรายข้อ

การวิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้

1) ข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วย เพศ, อายุ, สถานภาพ, ระดับการศึกษา, ตำแหน่ง, รายได้ต่อเดือน วิเคราะห์โดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

2) ข้อมูลระดับความคิดเห็นของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มาวิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3) การทดสอบสมมติฐานเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล สถิติที่ใช้คือ การทดลองค่าที (t-test) และการทดลองค่าเอฟ (F-test) ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) กรณีตัวแปรต้นตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป เมื่อพบว่ามีความแตกต่างจะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างเป็นสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD.) โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4. สรุปผลการวิจัย

4.1 ผลจากการศึกษาสถานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศอายุสถานภาพ ระดับการศึกษาตำแหน่ง รายได้ต่อเดือน มีดังนี้ 1) เพศพบว่า เพศชาย จำนวน 255 คน คิดเป็นร้อยละ 75.20 เป็นเพศหญิง 2) อายุ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีอายุ อายุ 31- 40 ปี จำนวน 115 คน มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 73.20 3) สถานภาพ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามเป็นคฤหัสถ์จำนวน 202 คน คิดเป็นร้อยละ 45.40 คิดเป็นร้อยละ 85.80 4) ระดับการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโทมากที่สุดจำนวน 213 คน คิดเป็นร้อยละ 95.20 5) ตำแหน่ง พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามเป็นตำแหน่งลูกจ้างมากที่สุด จำนวน 178 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 97.80 6) รายได้ต่อเดือน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีรายได้ 17,500 – 20,400 บาทต่อเดือนมากที่สุด จำนวน156 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 85.00

4.2 ผลจากการศึกษาความคิดเห็นบุคลากรมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พบว่าการปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาทธรรมของบุคลากรโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ที่ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$= 4.34) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.0.60) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า 1) ด้านฉันทะ พบว่าบุคลากรมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาทธรรมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าประสิทธิภาพการปฏิบัติงานทุกข้ออยู่ในระดับมากที่สุดที่ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$= 4.50) 2) ด้านวิริยะ พบว่าบุคลากรมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาทธรรมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มี

ความขยันอดทนและตั้งใจฝึกฝนเพื่อพัฒนาทักษะให้เกิดความชำนาญปฏิบัติงานทันทีที่ได้รับมอบหมาย ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคและไม่ละทิ้งงานปฏิบัติงานด้วยความเพียรแม้งานนั้นจะมีอุปสรรคกล้าสู้งานไม่ท้อถอยและชักจูงเพื่อนร่วมงานให้เห็นความสำคัญของงานไม่เพิกเฉยอยู่ในระดับมากที่ค่าเฉลี่ย($\bar{x}$= 4.38) 3) ด้านจิตตะ พบว่าบุคลากรมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาทธรรมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การปฏิบัติงานทุกข้ออยู่ในระดับมากที่สุดที่ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$= 3.48) 4) ด้านวิมังสาพบว่าบุคลากรมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาทธรรมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าการนำความรู้ที่ได้จากการทำงานไปใช้ปรับปรุงการทำงาน การค้นคว้าและวิเคราะห์ข้อมูลในการปฏิบัติงานศึกษาไตร่ตรองระบบงานเพื่อให้เกิดกระบวนการทำงานที่มีประสิทธิภาพและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยเหตุผลพิจารณาใคร่ครวญหาข้อดีไตร่ตรองและตรวจสอบข้อบกพร่องของการปฏิบัติงานอยู่ตลอดเวลาอยู่ในระดับมากที่สุดที่ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$= 3.24) ตามลำดับ

4.3 ผลการเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาทธรรมของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า บุคลากรมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยที่มีเพศ อายุ ตำแหน่งที่ต่างกัน มีการปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาทธรรมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมุติฐาน ส่วนบุคลากรมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยที่มีการศึกษาต่างกัน มีการปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาทธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

4.4 ผลจากการสัมภาษณ์ พบปัญหาในการปฏิบัติงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยสรุปดังนี้ 1) การไม่เข้าใจ กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และประกาศของมหาวิทยาลัย 2) การเดินทางมาทำงาน 3) ขาดการทำงานเป็นทีม 4) การทำงานยังยึดติดกับตัวบุคคลและเอกสาร บางส่วนงานยังยึดติดระบบราชการ 5) มีขั้นตอนทำงานมากเกินไป 6) ขาดขวัญกำลังใจในการทำงาน

4.5 สรุปข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 1) ต้องสร้างความเข้าใจใน กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และประกาศของมหาวิทยาลัย 2) ต้องเพิ่มรถรับ-ส่งในการเดินทางมาทำงาน 3) ต้องสร้างการทำงานเป็นทีม 4) ต้องสร้างความเข้าใจการทำงานไม่ยึดติดกับตัวบุคคลและเอกสาร 5) ต้องลดขั้นตอนทำงาน 6) ต้องสร้างขวัญกำลังใจในการทำงานโดยเพิ่มสวัสดิการในด้านต่างๆให้บุคลากร 7) ต้องสร้างบรรทัดฐานหรือกฎเกณฑ์การปฏิบัติงานของตนเองให้ชัดเจน 8)ส่งเสริมบุคลากรให้กล้าคิดกล้าพูดและกล้าทำในทางสร้างสรรค์ 9) ต้องปลูกฝังอิทธิบาทธรรมให้บุคลากรมหาวิทยาลัยทั้งส่วนกลาง วิทยาเขต วิทยาลัยสงฆ์ และต้องเพิ่มทักษะในการทำงานเพื่อกระตุ้นให้บุคลากรมีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน และมุ่งการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพตามนโยบายและแผนงานของมหาวิทยาลัย

5. อภิปรายผลการวิจัย

5.1 การปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาทธรรมของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ด้านฉันทะ จากการศึกษาพบว่าบุคลากรมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการการปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาทธรรมด้านฉันทะอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ Daranee Sittipong (2005) ได้วิจัยเรื่อง “ผลสัมฤทธิ์ของการใช้อิทธิบาท 4 ในการพัฒนาชุมชน ศึกษาเฉพาะกรณี เทศบาลตำบลทอนหงส์ อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช” ผลการวิจัยพบว่า คณะกรรมการชุมชนมีการใช้อิทธิบาท 4 การพัฒนาชุมชนในระดับปานกลาง แต่ในรายด้านการใช้ฉันทะอยู่ในระดับมาก และประชากร ที่มีเพศ อายุ วุฒิมิการศึกษา แตกต่างกันมีความเห็นต่อการใช้อิทธิบาท 4 ในการพัฒนาพนักงานไม่แตกต่างกัน

5.2 การปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาทธรรมของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยด้านวิริยะ จากการศึกษาพบว่า การปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาทธรรมบุคลากรมหาวิทยาลัยด้านวิริยะอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ PhraPochai Kamsean (2002) ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาชุดวิดิทัศน์ประกอบการบรรยายเรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา” ผลการวิจัยพบว่า คุณธรรมเครื่องให้สำเร็จความประสงค์หรือหลักธรรมเป็นมูลฐานแห่งความสำเร็จ จะต้องมีความพากเพียร พยายาม ทำงานนั้นๆ คือ เมื่อตนมีวิริยะจะทำงานใดแล้วต้องลงมือทำทันทีและต้องเอาชนะอุปสรรคในการทำงาน

5.3 การปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาทธรรมของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยด้านวิมังสา อยู่ในระดับมากที่สุด ข้อค้นพบดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารและบุคลากรมหาวิทยาลัยให้ความสำคัญกับการการปฏิบัติงานและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในด้านวิมังสามากที่สุดสอดคล้องกับงานวิจัยของ Sathit Ratchapat (2005) ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาคฤหัสถ์ส่วนใหญ่ได้ให้ทัศนคติที่คล้ายคลึงกันว่าในการทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดนั้นแล้วเป้าหมายที่ตั้งไว้คือประสบผลสำเร็จในสิ่งที่ทำต้องเริ่มที่ฉันทะให้เกิดขึ้นในใจก่อนเพื่อรักชอบที่จะทำสิ่งนั้น จากนั้นจึงต้องใช้วิริยะใช้ความพยายามสุดความสามารถ และต้องอาศัยจิตตะคือการเอาใจจดจ่อต่อสิ่งที่ตนทำหากเกิดปัญหาอุปสรรคก็ใช้วิมังสาคือการไตร่ตรองหาเหตุผลพยายามแก้ไขปัญหาการงานก็จะประสบผลสำเร็จและมีประสิทธิภาพสูงสุด

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ควรทำการวิจัยเชิงเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างปัจจัยภายใน (บุคลากรภายในมหาวิทยาลัย) และปัจจัยภายนอก (บุคลากรมหาวิทยาลัยอื่นที่มารับบริการ)

6.2 ควรศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบการปฏิบัติงานของพนักงานในองค์กรเอกชนและบุคลากรในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

6.3 ควรศึกษาความสัมพันธ์หลักพุทธธรรมกับหลักการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันหรือควรศึกษาวิจัยนิสิตต่อการให้บริการของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

References

Daranee Sittipong. (2005). *An Achievement to the Work for App Application of the Four Paths of Accomplishment" : A Case Study of Office Sub District Administrations in Muang District, Nakhonsithammarat Province* (Master of Thesis). Graduate School: Mahamakut Buddhist University.

Sithichai Dechasit. (2006). *An achievementan application of 4 paths in working in official" : Case study of official in city Hall of Nokon-Sri thammarach,* Thesis Buddhist Gradual school (Master of Thesis). Graduate School: Mahamakut Buddhist University.

Phra Dhammpitaka (Prayut Paputto). (1997). *Increase Efficiency in working*. Bangkok: Thammasapha and BanlueTham Print Public in occasion happy new year.

Phra DhammaKosajan. (Prayoon Thammachitto). (2008). *How to do to the study wel.* Bangkok: Mahachulalongkornrajavidyalaya Print.

Phrasomchit Coratha. (2004). *An achievement of the Four paths of Learning of Mahachulalongkornrajavidyalaya University students.*(Master of Thesis). Graduate School: Srinakarinviroj University.

PhraPochai Kamsean. (2002). *The Development of Digital of the Teaching : Buddhist Thamma.* Bangkok : Wat Soi Thong.

SaThit Rachpat, (2005). *An application of Four paths of study of the Lay students.* (Master of Thesis). Graduate School: Mahasarakam university,

Suvari Siripocapirom. (2003). *Study of Research.* Lopburi: Document section print, Thepsatri Rajabhat Institute.

พระพุทธศาสนาในประเทศพม่า : นิกาย การปกครอง และสมณศักดิ์
Buddhism in Myanmar : Sect, Controlling, and Priest's Ranks

มัลลิกา ภูมธน* ดิเรก ด้วงลอย** วรพจน์ วิเศษศิริ *** พระปลัดระพิน พุทธิสาโร****

Mullika Phumathon, Derek Duangloy, Worapot Visedsiri, PhrapaladRaphinBuddhisaro

บทคัดย่อ

บทความนี้ศึกษาถึงพระพุทธศาสนาในพม่าที่เกี่ยวข้องกับนิกาย การปกครองและระบบสมณศักดิ์ โดยใช้การศึกษาจากเอกสาร งานวิจัย บทความ การสัมภาษณ์ และการสังเกตพื้นที่จริงจากประเทศพม่า

ผลการศึกษาพบว่า พม่าได้รับอิทธิทางด้านพระพุทธศาสนาจากศรีลังกาในเรื่องสมณศักดิ์ โดยสมณศักดิ์มี 3 รูปแบบ คือ สายวิชาการ สายเผยแผ่ และสายกรรมฐาน โดยแต่ละรูปแบบแบ่งเป็นสายละ 3 ชั้น ส่วนการปกครองมีสภาสังฆนายก มีสมาชิกที่เป็นพระสงฆ์จากนิกายต่าง ๆ 47 รูป ได้มาจากการเลือกตั้งจากวัดทั่วประเทศ การปกครองระดับล่างเป็นไปตามสายนิกาย โดยมีสังฆนายกของแต่ละนิกายเป็นผู้นำสูงสุด นิกายที่ได้รับการรับรองจากรัฐบาลมีจำนวน 9 นิกาย โดยมีนิกายสุธรรมาเป็นนิกายใหญ่สุด มีสถิติพระสงฆ์จากทั่วประเทศกว่า 90 เปอร์เซ็น

คำสำคัญ : พระพุทธศาสนาในประเทศพม่า,นิกาย,และสมณศักดิ์

Abstract

This article aimed to study Buddhism in Myanmar concerning the sect, controlling and the system of the priest's ranks by studying through the documents, research papers, articles, interviews and observing the real location in Myanmar.

The results of the study revealed that Myanmar received the influence on Buddhsm from Srilanka concerning the priest's ranks which consisting of 3 types:

* Nakhon Sawan Rajabhat University.

** Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Sawan Campus.

*** Bodhivijjalaya Collage, Srinakharinwirot University.

**** Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

Academic, Propagation and Meditation by each type was divided into 3 classes of each. For controlling, there was a council for monks called Sangnayok consisting of 47 monks from different sects being members. These members of the council were chosen from the temples throughout the country. Controlling in lower levels was according to the sect's lines and having the Sangnayok of each sect played the leading role. There were 9 sects which certified by the government and Sudhamma was the biggest sect having the monks of over 90% from all over the country.

Keywords: Buddhism in Myanmar, Sect, Priest's Ranks

1. บทนำ

พระพุทธศาสนาในประเทศพม่า มีภาพลักษณ์ปรากฏถึงความแตกต่างกันในหลายกรณี อาทิ พระสงฆ์กับการเมือง กรรมฐานสายพม่า ในรูปแบบการปฏิบัติ ยุบหนอ พองหนอ ที่สังคมศาสนาไทยคุ้นชิ้น การจัดการศึกษา **“พระอภิธรรม”** ในชื่ออภิธรรมโชติกะวิทยาลัย ที่มีต้นธารจากพม่า และวัดมหาธาตุเป็นผู้รับช่วงส่งต่อ พร้อมพัฒนากระจายไปทั่วในช่วงต่อมา รวมทั้งสังคมไทยจะคุ้นชิ้นกับระบบสมณศักดิ์ พระครู เจ้าคุณ ในแบบของประเทศไทย เมื่อเทียบกับเคียงกับพม่า มีรูปแบบสมณศักดิ์อย่างไร ? ซึ่งในที่นี้ จะได้ทำการศึกษาเพื่อเปรียบเทียบให้เห็นความเหมือน ความต่าง นัยหนึ่งคือการเรียนรู้ กระบวนทางวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนาเถรวาท ในประเทศเพื่อนบ้านอย่างพม่า นอกเหนือจากการเมืองการปกครองที่เราได้ยิน หรือพระสงฆ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างพระสงฆ์ในอดีต เช่นพระอู อุตมะ (U Ottama,ค.ศ.1879-1939/,59 ปี) หรือพระอู วิสาระ (U Wisara,ค.ศ.1889-1929/2432-2472, 40 ปี) ที่มีบทบาทต่อสู้ทางการเมืองเพื่อให้ได้เอกราชตามแนวพุทธสันติวิธี จนกระทั่งถูกจับคุมขังและมรณภาพ แม้ความตายของท่านจะไม่ได้ผลในการได้มาซึ่งเอกราช แต่อย่างน้อยก็ได้สะท้อนถึง การต่อสู้ของพระสงฆ์กับการเมือง หรือการเรียกร้องเพื่อเอกราชแก่พม่า ทั้งเป็นการสร้างแรงจูงใจการต่อสู้แก่ยุวสงฆ์และคนรุ่นใหม่ในช่วงเวลานั้น หรือล่วงมากระทั่งปัจจุบัน การเมืองศาสนานิยมที่ปรากฏอยู่ในพม่า และมีพระภิกษุ อย่าง พระวิรธู (AshinWirathu,ค.ศ.1968-) พระสงฆ์ศาสนานิยมที่ใช้แนวทางการศาสนานำการเมือง จนกลายเป็นส่วนสนับสนุนการเมืองและการทหารในประเทศพม่าในช่วงที่ผ่านมา ในการเขียนบทความนี้ประสงค์สะท้อนให้เห็นถึงพระพุทธศาสนาในรูปแบบของสมณศักดิ์ กลไกการปกครอง และนิกายพระพุทธศาสนาที่มีอยู่ทั้งหมดในประเทศพม่า อันเป็นแบบแผนในการบริหาร กิจการพระพุทธศาสนาในพม่าด้วย ซึ่งจะได้นำมาศึกษาเพื่อประโยชน์ในการเรียนรู้ศึกษาพระพุทธศาสนาในประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งจะได้นำเสนอในรายระเอียดต่อไป

2. นิกายของคณะสงฆ์ในพม่า

Heinz Bechertได้ทำการศึกษาวิจัยไว้ในเรื่อง The Nikayas of the Burmese Sangha in the Context of Contemporary Burmese Buddhism ให้ข้อมูลว่าพระพุทธศาสนาแบ่งแยกเป็นนิกาย 9 นิกาย หรือในงาน GustaafHoutman (1990) ในงานวิจัยเรื่อง Traditions of Buddhist Practice in Burma ก็สะท้อนประเด็นขัดกันในทางพระพุทธศาสนาในพม่า รวมทั้งเป็นสาเหตุนำไปสู่การปฏิบัตินิกายที่แตกต่างกัน ซึ่งจำแนกแบ่งเป็นนิกายได้ คือ

2.1) นิกายสุธัมมา (SudhammaNikāya)เป็นนิกายใหญ่ที่มีประชากรพระภิกษุสงฆ์อยู่ประมาณ 90 เปอร์เซ็นทั่วประเทศ ของพระภิกษุสงฆ์ที่จำนวนประมาณ 500,000 รูป มีวัดทั่วประเทศตามสถิติที่ปรากฏล่าสุดอยู่ที่ประมาณ 56,492 วัด โดยนิกายสุธรรมา เกิดขึ้นในปลายศตวรรษที่ 18 โดยการอุปถัมภ์และสนับสนุนโดยของพระเจ้าปดุง (Bodawpaya,ค.ศ.1782–1819) ที่สนับสนุนให้มีการปฏิรูปคณะสงฆ์เพื่อความบริสุทธิ์ตามพระธรรมวินัย และส่งเสริมให้พระสงฆ์เคร่งครัดในพระธรรมวินัย โดยชื่อนิกายมีที่มาจาก “สภาสุธรรมา” ที่พระเจ้าปดุง(Bodawpaya) ได้ก่อตั้งขึ้นก่อนหน้านี้ ในปัจจุบันนิกายสุธรรมาเป็นนิกายหลักที่ได้รับการรับรองโดยรัฐ และมีความใกล้ชิดกับรัฐมาก ดังจะเห็นได้จากนิกายนี้มีข้อห้ามพระสงฆ์เข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง เป็นต้น

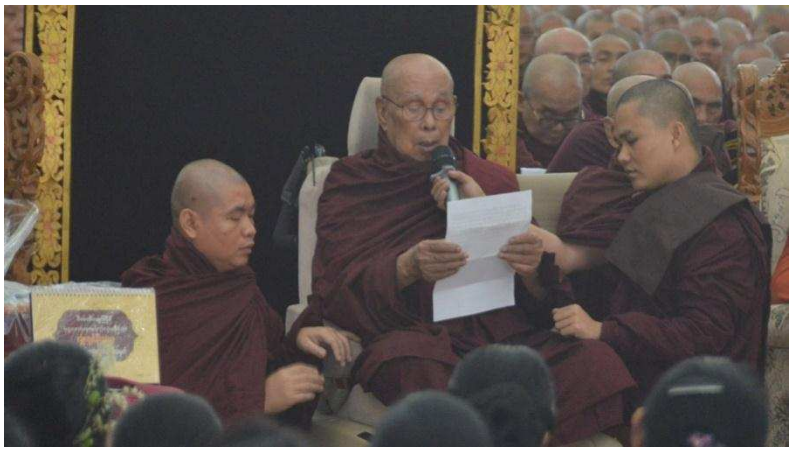

ภาพที่ 1 พระชเวจะเย้นศาสนา สยาดอ (ShwekyinSasanaSayadaw) สังฆนายกนิกายสเวจินรูปปัจจุบัน (ภาพออนไลน์ :)

2.2) นิกายชเวจะเย้น (ShewegyinNikāya)ก่อตั้งขึ้นในช่วงกลางศตวรรษที่ 19 โดยพระสงฆ์เจ้าอาวาสในหมู่บ้าน Shwegyinที่แยกตัวออกมาจากนิกายสุธรรมา ThudhammaNikaya) ในรัชสมัยของกษัตริย์มินดง (Mindon,1853 –1878) ในช่วงปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาให้บริสุทธิ์และเที่ยงตรงตามพระธรรมวินัย (Gustaaf Houtman,1990 : 23-26,Aung-Thwin,

Michael,2009) แม้ในสมัยพระเจ้าธีบอร์(Thibaw Min,1878-1885) กษัตริย์องค์สุดท้ายของพม่าจะพยายามรวมนิกายก็ตามแต่ก็ไม่ประสบผลสำเร็จ โดยพระสงฆ์ในนิกายนี้มีส่วนสนับสนุนขบวนการชาตินิยมและต่อต้านอาณานิคมในอังกฤษพม่าในช่วงต้นทศวรรษ 1900 นิกายนี้มีวัดในนิกายนี้อยู่ที่ประมาณ 3,608 วัด ทั่วประเทศมีพระสงฆ์ในนิกายนี้ราว 5 หมื่นรูปมีวัตรปฏิบัติที่เคร่งครัดเช่น ไม่เคี้ยวหมาก ไม่ดื่มเครื่องดื่มทุกชนิดยกเว้นน้ำดื่มหลังเที่ยง ไม่ไปในงานรื่นเริงบันเทิงทุกชนิด รวมไปถึงมีความเชื่อเกี่ยวกับนรกสวรรค์ เป็นต้น

ภาพที่ 2 ภาพเหตุการณ์ประชุมสงฆ์นิกายกว่า 1 พันรูป พร้อมศาสนิกผู้นับถือ
ที่วัดDhammadutaZetawonTawya Monastery ในกรุงย่างกุ้ง ในเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ.2012
(ภาพ : ออนไลน์)

2.3) นิกายมหาทวาระ (MahadvaraNikāya)ผู้ก่อกำเนิดนิกายนี้ก่อตั้งโดย ออกโป สยาดอ (OkpoSayadaw, ค.ศ.1818-1906) ใน ค.ศ.1855 ที่ชื่นชมแนวทางการปฏิรูปพระพุทธศาสนาในศรีลังกา โดยเหตุเกิดจากความแตกแยกจากนิกายสุธรรมา เกิดขึ้นภายใต้การตีความแตกต่างกันมีการใช้คำว่า Dvaraแทนคำว่า Kammaในตอนต้นของพระสูตร ซึ่งเน้นการตีความที่เข้มงวดเกี่ยวกับแนวคิด และหลักการของกฎแห่งกรรมตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา รวมไปถึงข้อขัดแย้งกับนิกายสุธรรมา รวมทั้งแนวคิดที่แตกต่างกันในเรื่องสีมา (Carbine, Jason A ,2011) มีพระสงฆ์ที่นับถือและปฏิบัติในนิกายนี้อยู่ที่ประมาณ 3-4 พันรูป ทั่วประเทศ ถือปฏิบัติภายใต้องค์กรปกครองสงฆ์ในพม่าด้วย (Gutter, Peter, (2001)

2.4) นิกายมูละทวาระ (MŪladvaraNikāya)มีรูปแบบและการก่อตั้งโดย IngapuSayadaw หลังการมรณภาพของของ ออกโป สยาดอ (OkpoSayadaw) โดยการนำรูปแบบของนิกายมหาทวาระ(MahadvaraNikāya) มาประยุกต์ปรับปรุงใช้เกิดขึ้นในปี ค.ศ.1918

2.5) นิกายอะโน๊กช้อง ทวาระ (AnukchaungDvaraNikāya)นิกายดังกล่าวแยกออกมาจากนิกาย Mahadvaranikayaในช่วง OkpoSayadawที่ยังมีชีวิตอยู่ เกิดขึ้นใน ค.ศ.1900

2.6)เวพุวน นิกาย(WeluwanNikāya or VeluvanaNikāya)ก่อตั้งโดยเวพุวัน สยาดอ อู ปุณตะวันทา (Weluwun SyadawU Puntawuntha) โดยก่อตั้งอย่างเป็นเอกเทศตั้งแต่ ค.ศ. 1919

2.7) นิกายจะตุธัมมิก มหาสติปัฏฐาน แหงดต้วน(GatubhummikaMahasatipat-thanaNgettwin) ก่อตั้งโดยแหงดต้วน สยาดอNgetwinSayadaw,ค.ศ.1831-1910)ที่เกิดขึ้นในมัณฑเลย์เป็นนิกายที่เน้นความเรียบง่ายมีแนวคิดปฏิเสธการวางของบูชา มีความเคร่งครัดในพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา ปฏิเสธทุกพิธีกรรมที่ไม่เกี่ยวกับพุทธศาสนา รวมไปถึงการเคารพรูปปั้นพระพุทธรูป กระตุ้นให้พระผู้บวชเข้ามาต้องปฏิบัติกรรมฐาน และเป็นผู้สนับสนุนหลักในการส่งเสริมแนวทางปฏิบัติกรรมฐาน สติปัฏฐาน 4

2.8) นิกายคณะวิมุตติ กะโด(KanawimokeKadoNikāya) ก่อตั้งโดย Pitakattaik-KyaungSayadaw U Indavamsa (ค.ศ.1831-1917) เกิดขึ้นภายใต้การรองขอของคณะวิมุตติ ใน ค.ศ.1896

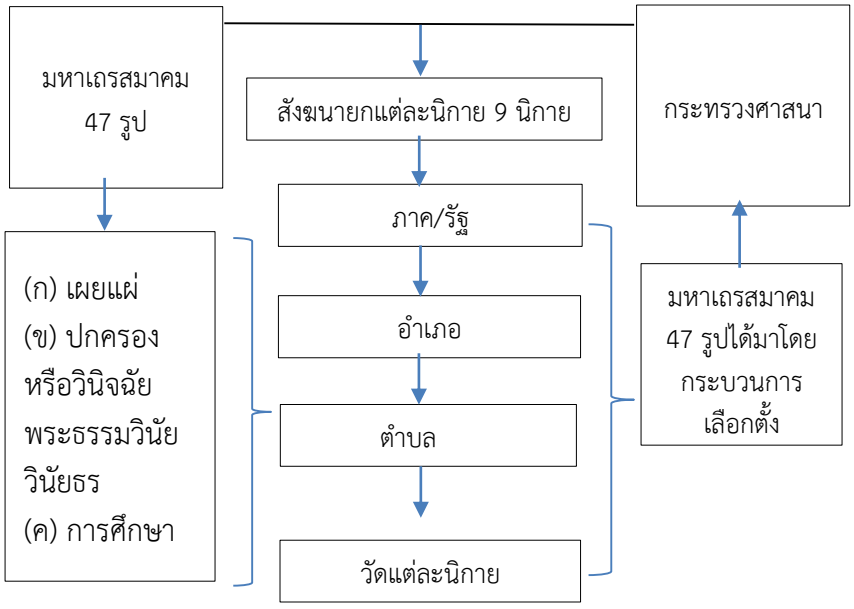

แผนภาพ 2 โครงสร้างการบริหารของคณะสงฆ์พม่า ทั้ง 9 นิกาย

(ที่มา : AshinPuppha, 1 พฤษภาคม 2561)

2.9) นิกายธัมมยุตติกะ หรือ มหาเย็น นิกาย(DhammayuttikaNikāya or Mahayin) ก่อตั้งโดยพระมหายิน สยาดอ (MahayinSayadaw) พระไตรสรณธัช(พ.ศ. 2450-2460) มีนามเดิมว่า “เย็น” เป็นชาวมอญเกิดในเมืองไทยที่บ้านคลองครุ ตำบลท่าทราย อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร รับการศึกษาภาษามอญและไทยชั้นต้นที่วัดคลองครุ อุปสมบทที่วัดบวรนิเวศวิหาร มีสมเด็จพระมหาสมณะเจ้า กรมพระยาปวเรศวริยาลงกรณ์ เป็นพระอุปัชฌาย์ สอบได้เปรียญธรรม 5 ประโยค มีความเชี่ยวชาญภาษามอญและบาลีเป็นอย่างดีพระไตรสรณธัช (เย็น) เป็นผู้มีความรู้ในทางธรรมแตกฉาน มีลูกศิษย์ลูกหาเคารพนับถือมากมาย และเป็นผู้นำ ธรรมยุติกนิกาย ไปเผยแพร่ยังวัดในเมืองมอญ ประเทศพม่า หนังสือภาษามอญฉบับพิมพ์ในประเทศพม่า ชื่อว่า เถระรูปป่อดต๊อย เป็นหนังสือที่รวบรวมประวัติพระเถระผู้ใหญ่นิกายธรรมยุติ ในประเทศพม่า ระบุว่า **"...** ท่านมหาเย็น เป็นผู้สถาปนาธรรมยุติกนิกายในเมืองมอญ เมื่อเดือน 12 ขึ้น 13 ค่ำ วันพฤหัสบดี ปีจุลศักราช 1203 (พ.ศ. 2384) ท่านได้ถือกำเนิด เกิดออกจากครรภ์มารดา ในหมู่บ้านมอญ มีชื่อว่าคลองครุ เมืองไทยอโยธยานั้นเทอญ..." ท่านได้สร้างวัดมอญขึ้นที่นั่นเป็นจำนวนถึง 52 วัด หนึ่งในนั้นชื่อว่า “วัดมหาเย็น”หรือ"วัดมหายิน” (MahayinMonastry)หมู่บ้านกะโดเมืองมะละแหม่ง รัฐมอญ ประเทศเมียนมาร์ คือวัดที่มหาเย็นได้สร้างขึ้นและเริ่มเผยแผ่นิกายธรรมยุติเป็นครั้งแรกในเมียนมาร์และยังเป็นศูนย์กลางสำคัญของการศึกษานิกายธรรมยุติของเมียนมาร์ในปัจจุบัน

นิกาย/2015 มีวัด 62,600		สถิติพระรายเมือง/รัฐ ปี 2014 รวม 551,587 รูป/คน			
นิกาย	วัด/จำนวน	รัฐ/เมือง	สถิติพระ	รัฐ/เมือง	สถิติพระ
สุธรรมา	56,492	รัฐกะฉิ่น	8,214	มากวย	33,245
ชเวจะเย้น	3,608	กะยา	1,937	มัณฑะเล	106,472
มหาทวาระ	805	กระเหรี่ยง	14,139	มอญ	33,271
มูละทวาระ	665	ฉิ่น	468	ยะไข่	14,223
อะโน๊กช้อง ทวาระ	51	สกาย	56,786	ย่างกุ้ง	88,938
เวฬุวน นิกาย	643	พะโคตะวันออก	35,428	ฉาน (ใต้)	37,433
แหงดต้วน	173	พะโคตะวันตก	15,695	ฉานเหนือ	28401
มหาเย็น	79	เนปิดอ	11,773	ฉาตะวันออก	11,591
คณะวิมุตติ กะโด	133	ตะนาวศรี	9,274	อิรวดี	44,659

ตาราง สถิติจำนวนวัดทั่วประเทศ และนิกายในประเทศพม่า ตามสถิติสำรวยโดยรัฐ ระหว่าง ค.ศ.2014-2015 (ที่มา : AshinPuppha,1 พฤษภาคม 2561)

ในจำนวนนิกายทั้งหมด 9 นิกาย ยังมีบางนิกายที่กำเนิดโดยกลุ่มชาติพันธุ์อื่น เช่น มอญ ไทใหญ่ มีเพียบบางนิกายที่ได้รับการยอมรับดังปรากฏ และก็มีอีกหลายนิกายไม่ได้รับการยอมรับ แต่

นัยหนึ่งเป็นการเกิดขึ้นภายใต้การสนับสนุนให้เกิดดังกรณีการทำศาสนาให้บริษัทในสมัยพระเจ้ามินดง หรือการแตกด้วยวัตรปฏิบัติ บางประเด็น หรือการมีความเห็นทางพระธรรมวินัยที่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นเรื่องปกติของการเกิดขึ้นของนิกายของพระพุทธศาสนานับแต่อดีตกระทั่งปัจจุบัน แต่โดยสาระของความเป็นนิกายพระพุทธศาสนาในพม่าจึงมีเพียง 9 นิกายที่ได้รับการยอมรับให้เป็นส่วนหนึ่งของพระพุทธศาสนาในประเทศพม่าด้วยเช่นกัน

3. การปกครองในแต่ละระดับ

ในลำดับชั้นการปกครอง สมณศักดิ์ของพม่าไม่เกี่ยวกับสายการปกครอง เมื่อเทียบกับประเทศไทยกำหนดไว้ว่าใครจะได้สมณศักดิ์ต้องเป็นพระในสายการปกครอง ตั้งแต่ผู้ช่วยเจ้าอาวาสเป็นอย่างน้อย ถึงจะได้สมศักดิ์แต่ในกรณีของพม่าไม่ได้เกี่ยวกับการปกครอง แต่จะเกี่ยวข้องกับบทบาทในการทำงานด้านการศึกษา การเผยแผ่ การปฏิบัติธรรมกรรมฐานเป็นต้น

ภาพที่ 3 ประธานเถรสภาพม่ารูปปัจจุบัน ภัททันตะกุมาระภิวังสะ ประธานเถรมหาสมาคมรูปปัจจุบัน (BhamoSayadawDrBhaddantaKumarabhivamsa) ในโอกาสให้การต้อนรับพระสันตปาปา ฟานซิส เมื่อ 29 พฤศจิกายน 2017 ในคราวเยือนพม่า (Pope Francis) และบรรยากาศการประชุมเถรสมาคมพม่า (State SanghaMahaNayakaComittee) จำนวน 47 รูปที่ทำปาสาณ กรุงย่างกุ้ง (MahaPathana Cave in ThiriMingalarKaba Aye Hill)ในการประชุมเถรสภาครั้งที่ 6-7 ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ 2018 ที่ผ่านมา (ภาพ : MNA)

ในส่วนของระบบการปกครองคณะสงฆ์ภายในประเทศพม่า จะมีการรูปแบบการปกครองในแบบสภาที่เรียกว่า สังฆมหานายกสมาคม (State SanghaMahanayaka committee) หรือมหาเถรสมาคมของพม่า มีกรรมการ 47 รูป ประกอบด้วยประธาน 1 รูป รองประธานอีก 6 รูป

และเลขานุการอีก 1 รูป และผู้ช่วยเลขาธิการอีก 6 รูป ที่เหลือ 33 รูปเป็นคณะกรรมการ โดยทุกรูปได้รับการแต่งตั้งจากกระทรวงศาสนา (the Burmese Ministry of Religious Affairs) มีวาระในการดำรงตำแหน่งครั้งละ 5 ปี โดยคณะกรรมการทั้งหมด 1 ใน 4 หรือ 25 เปอร์เซนต์ จะต้องมีการเปลี่ยนในทุก 3 ปี โดย แต่ละรูปจะดำรงตำแหน่งได้ไม่เกิน 4 สมัย โดยระเบียบนี้ออกมาในปี ค.ศ. 1995/2538มีหน้าที่ออกกฎ ตราระเบียบ กำหนดนโยบายเกี่ยวกับการบริหารกิจการพระพุทธศาสนาในประเทศพม่า (Human Rights Watch,2009) มีการบริหารในรูปของคณะกรรมการแผนกต่าง ๆมี (ก) แผนกเผยแผ่ (ข) แผนกปกครอง หรือวินิจฉัยพระธรรมวินัยวินัยธร (ค) แผนกการศึกษาโดยจะมีคณะกรรมการดำเนินแผนกละ 5 รูป และมีการสลับกันบริหารงานประมาณวาระละ 4 เดือนในแต่ละแผนก ในส่วนการได้มาของคณะกรรมการสังฆมหานายกสมาคม โดยจะมีการคัดเลือกกันตั้งแต่ชั้นต้นตั้งแต่เจ้าอาวาส จากแต่ละนิกาย และแต่ละวัดในสัดส่วน 50 วัดต่อพระภิกษุที่เป็นตัวแทน 1 รูป ไปจนถึงขั้นสูงสุดพิจารณากลั่นกรองโดยประธานาธิบดี ประกาศแต่งตั้งอย่างเป็นทางการ ปัจจุบันมีท่านพระภัททันตะ กุมารวังสะ (BhaddantaKumarabhivamsa (BhamoSayadaw) ดำรงตำแหน่งประธานมหาเถรสมาคม และมีท่านภัททันตะ สิรินธะ (BhaddantaSirinda)เป็นรองประธาน และมีท่าน ภัททันตะ มานิตะสิริภิวังสะ (BhaddantaManitasiribhivams, เป็นเลขานุการ

คณะกรรมการมีหน้าที่ออกกฎระเบียบที่สอดคล้องกับพระธรรมวินัย กฎหมาย กำกับดูแลการละเมิดวินัยกฎหมายของพระสงฆ์ และบังคับให้พระสงฆ์ปฏิบัติธรรม จากเหตุการณ์การปฏิวัติจีวร (Saffron Revolution) ในปี 2007 คณะกรรมการได้ออกระเบียบห้ามพระสงฆ์เข้าไปเกี่ยวข้องกับกิจกรรมของฆราวาสหรือในความหมายที่ไปสนับสนุนกิจกรรมทางการเมืองของฆราวาส (*The New Light of Myanmar*,2007)

ในส่วนการปกครองในระดับนิกายจะมีสังฆนายกในแต่ละนิกาย โดยในพม่าจะมีนิกายทางพระพุทธศาสนาหลัก ๆ อยู่จำนวน 9 นิกาย โดยมีนิกายสุธรรมมา เป็นนิกายใหญ่และนิกายหลักโดยมีสัดส่วนจำนวนพระภิกษุสงฆ์อยู่ประมาณ 90 เปอร์เซ็นของพระภิกษุสงฆ์ทั้งหมดที่มีอยู่ทั่วประเทศประมาณ 500,000 รูป

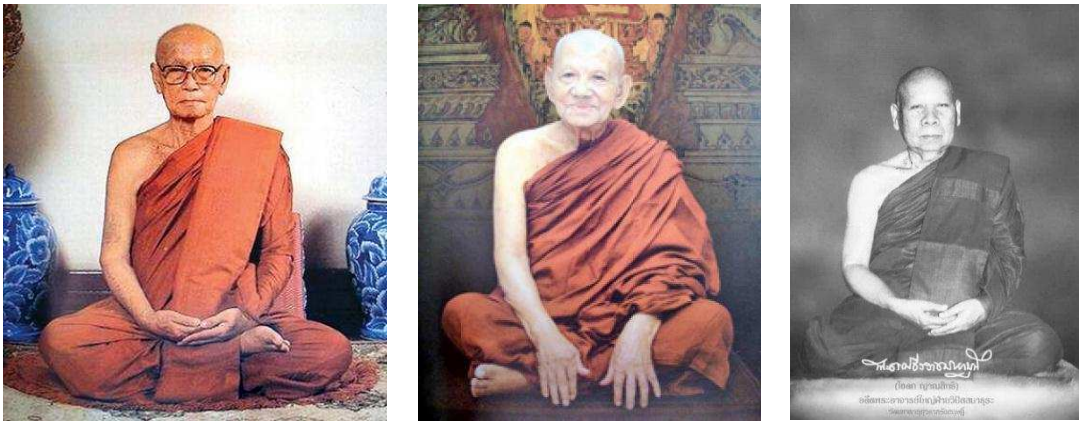

ภาพที่ 4 สมเด็จพระพุฒาจารย์ (อาจ อาสภะ) พระภัททันตอาสภะ พระมหาโชดก ญาณสิทธิ (พระธรรมธีรราชมหามุนี)ผู้ที่นำรูปแบบการสอนกรรมฐานจากพม่า “สติปัฏฐาน 4” ยุบหนอ-พองหนอ เข้ามาเผยแผ่ยังประเทศไทย (ภาพ : ออนไลน์)

4. ระบบสมณศักดิ์

ระบบสมณศักดิ์ในพม่า มีจุดเริ่มมาจากศรีลังกา โดยมีบันทึกของวัดกัลยาณี ศรีลังกาและรามัญสมณวงศ์ โดยบันทึกกล่าวถึงเหตุการณ์ที่ พระเจ้าธรรมเจดีย์ (Dhammazedi, 1471–1492) โดย ดี.จี.อี. ฮอลล์ กล่าวไว้ว่า "*พระองค์เป็นผู้ปกครองชาวพุทธที่ยอดเยี่ยม มีการชำระและปฏิรูปศาสนา ภายใต้การปกครองของพระองค์อาณาจักรมอญมีอารยธรรมที่เจริญรุ่งเรืองและโดดเด่นแตกต่างอย่างมากกับความวุ่นวายและความป่าเถื่อนของอาณาจักรอังวะ*"(Hall, D.G.E.,1960: 36–37) โดยเหตุการณ์ในช่วง พ.ศ.2108 ได้ส่งพระสงฆ์ 22 รูป ไปบวชแปลงที่วัดกัลยาณี ประเทศศรีลังกา เมื่อบวชแปลงเสร็จแล้วพระเจ้าภูวเณกะพาหุ(Bhuvanekabahu)ได้ตรัสกับพระที่บวชแปลงในขณะนั้นว่า “ถ้าโยมจะถวายจตุปัจจัยแก่พระคุณเจ้า เกรงว่าเมื่อพระคุณเจ้ากลับไปประเทศของพระคุณเจ้าแล้ว จะใช้สอยหมด โยมจะถวายสิ่งที่พระคุณเจ้าใช้ตลอดชีวิตก็คือราชทินนาม” จึงได้ถวายราชทินนามแก่พระสงฆ์บวชแปลง 22 รูป จึงเป็นที่มาของราชทินนามในปัจจุบัน ตั้ง พระโมคคัลลานะเถระ เป็น **“พระสิริสังฆโพธิสามิ”** ตั้ง พระสิวลีเถระ ในราชทินนามว่า **“พระติโลกครุสามิ”** เป็นต้น ข้อมูลนี้เป็นบันทึกที่ชัดเจนเกี่ยวกับสมณศักดิ์ที่ปรากฏในพม่า รวมถึงสมณศักดิ์ในประเทศไทย ลาว กัมพูชา และประเทศที่นับถือพระพุทธศาสนาเถรวาทโดยสมณศักดิ์ในพม่าจำแนกเป็น 3 แผนกด้วยกัน คือสายวิชาการ สายเผยแผ่ และสายกรรมฐาน ซึ่งจำแนกลงรายละเอียดได้คือ

4.1) สมณศักดิ์ สายวิชาการ แบ่งเป็น 3 ชั้น อันประกอบด้วย คันถวาจกะ ที่แปลว่าผู้สอนคัมภีร์ สอนบาลี สอนหนังสือสมณศักดิ์ขั้นที่ 1มูลคันถวาจกะสมณศักดิ์ขั้นที่ 2 มหาคันถวาจกะสมณศักดิ์ขั้นที่ 3ขั้นสูงสุด เรียกว่าอัครมหาคันถวาจกะ เป็นสายวิชาการ สอนหนังสือทั้งบาลี(พระพรหมบัณฑิต,2547) และธรรมจริยะ (DhammAcariya) โดยมอบให้แก่ทั้งพระภิกษุและแม่ชี โดยรูปแบบการศึกษาจะเริ่มตั้งแต่การศึกษาธรรมวินัย ที่เรียกว่า “ธรรมจริย (KhammaiDhammasami,2004)

ภาพที่ 5 การบวชเรียนหนังสือ นับเป็นรูปแบบการจัดการศึกษาอีกแบบหนึ่งโดยวัด และพระสงฆ์ ที่ยังคงมีความบทบาทและความสำคัญอยู่ในประเทศพม่า
(ภาพผู้เขียน,ที่สำนักมหาคันธายง ย่างกุ้งเมื่อ 5 มกราคม 2014/2558)

นอกจากนี้ในการศึกษาสายวิชาการ ยังมีการจัดการศึกษาที่จัดสอบให้มีพระผู้ทรงพระไตรปิฎก ซึ่งก็อยู่ฝ่ายวิชาการด้วยเช่นกัน เป็นวิธีการจัดการศึกษาที่ ชาวพุทธพม่าให้การนับถือพระไตรปิฎกธร พระที่สามารถท่องพระไตรปิกฎได้ทั้งหมด 84,000 พระธรรมขันธ์ทั้งบาลีและคำแปลโดยปากเปล่า โดยการศึกษาแบนนี้สืบเนื่องจาก **การศึกษาพระปริยัติธรรมในพม่านั้น สมัยพระเจ้ามินดงมีการสอบพระปริยัติธรรม** วิชาที่สอบแบ่งเป็นสี่ชั้นคือ ชั้นต้น ต้องสอบท่องคัมภีร์กัจจายนไวยากรณ์ 8 กัณฑ์ ด้วยปากเปล่า อภิธานนัปปทีปิกา 1203 คาถา วุตโตทัย ฉันโทปกรณ์ สุโพธาลังการ อภิธรรมมัตถสังคหะ 9 ปริจเฉท มาติกา ธาตุกถา 14 นัย ยมก 5 **ชั้นกลาง** สอบท่องปากเปล่าคัมภีร์ในชั้นต้นทั้งหมดโดยเพิ่มยมกเป็น 10 ยมก **ชั้นสูง** สอบแบบชั้นกลาง แต่เพิ่มคัมภีร์ปัฏฐานแต่ต้นจนจบกุสลติกะ และชั้นสูงสุดจะต้องสอบแข่งขันกันทั้งหมดเพื่อให้ได้ที่ 1 โดยได้วุฒิการศึกษาธรรมจริยะ

การสอบของพระสงฆ์คงเป็นวิธีการที่น่าเชื่อถือ จนกษัตริย์ต้องนำเอาวิธีการสอบไปใช้ **ในการศึกษาพระไตรปิฎกของพม่าจะมีสถาบันที่ให้การศึกษาโดยเฉพาะแห่งเดียวในประเทศพม่า ซึ่งอยู่ในจังหวัดเมงกุน เมืองโมเมะกงเม ซึ่งเรียกชื่อว่า ตรีปิฎกะนิกายะเมงกุนธรรมนาถ** ซึ่งเป็น

สถาบันสูงสุดในการศึกษาพระไตรปิฎกของประเทศ โดยจะรับภิกษุผู้มีความสามารถ จากหลักสูตรพุทธศาสนาขั้นต้นธรรมจริยะ เมื่อผ่านการเรียนขั้นเตรียมความพร้อมการเรียนพระไตรปิฎก เป็นเวลา 1 ปี พร้อมทำการสอบให้ผ่านในระยะเวลา 1 ปี จึงจะเข้าสู่รูปแบบการเรียนศึกษาพระไตรปิฎก โดยเริ่มต้นจากการศึกษาพระวินัยปิฎก พระสุตตันตปิฎก พระอภิธรรมปิฎก การเรียนพร้อมสอบโดยลำดับ เป็นเวลารวม 10 ปี จากนั้นจะทำการสอบท่องปากเปล่า โดยเริ่มจากพระวินัยปิฎก หากทรงจำได้โดยไม่ผิดพลาดแม้แต่อักขระเดียว จะเรียกว่า**พระวินัยธร** (วินัยธะระ) จะมีการสอบข้อเขียนบรรยายให้ครบถ้วนตามพระวินัยปิฎก เมื่อผ่านแล้วจะแล้วเรียกว่า**วินัยโกวิทะ**

จากนั้นจะเริ่มศึกษาพระสูตร ตามลำดับ เมื่อสอบปาก เปล่าทรงจำพระสูตรได้แล้วจะเรียกว่า **ทีฆะปานะกะ** และต้องสอบข้อเขียนบรรยายให้ครบถ้วน เมื่อสอบผ่านจะเรียกว่า**ทีฆะนิกายะโกวิทะ** จากนั้นจึงมาเริ่มศึกษาพระอภิธรรมปิฎกและทำการสอบเช่นเดิมที่ผ่านมาอีก หากผ่านการสอบปากเปล่าจะเรียกว่า**มูลอภิธรรมมิกะ** และผ่านข้อเขียนจะเรียกว่า **อภิธรรมโกวิทะ** ซึ่งต้องใช้เวลาอีก 1 ปี เมื่อสำเร็จและจะศึกษาพระคัมภีร์อภิธรรมอีก คือ ยมกะ 3 เล่ม ปัฏฐาน อีก 5 เล่ม รวม 4,000 หน้า เมื่อสอบปากเปล่าผ่านจะเรียกว่า **ตรีปิฎกธร**(Tipitakadhara) ซึ่งหมายถึงการเป็นผู้ทรงจำพระไตรปิฎก และ ต้องสอบข้อเขียนบรรยายอีก รวม 4,000 หน้า จะได้วุฒิเป็น**ตรีปิฎกโกวิทะ** (Tipitakakawida) ในพระไตรปิฎกฉบับฉฏฐสังคายนา 40 เล่มนั้น 20 เล่มจะเรียนกับพระอาจารย์ส่วนอีก 20 เล่มจะเป็นการศึกษาวิจัยด้วยตนเอง ซึ่งต้องใช้เวลาการเรียน สอบทั้งท่องและบรรยายทั้งหมดเป็นเวลา 10 ปี การศึกษาดังกล่าวจะไม่มีการศึกษาในวิชาอื่นๆ นอกจากพระไตรปิฎกและเป็นผู้เชี่ยชาญในพระไตรปิฎก ทรงจำแล้ว เชี่ยวชาญแล้ว เรียกว่า**ธรรมะภัณฑาคาริกะ** (Dhammabhandagarika) ผู้รักษาขุนคลังพระไตรปิฎก ฯลฯ

การสอบผ่านเป็นพระผู้ทรงจำพระไตรปิฎกเป็นการยาก ตรงที่ต้องท่องจำพระไตรปิฎกได้ทั้งหมด ผู้จะสอบคัดเลือกต้องเตรียมตัวสอบเป็นอย่างดี ไม่ต่ำกว่า 10 ปี ถ้าสอบผ่านแล้ว รัฐบาลจะประกาศเกียรติยศ และถวายค่านิตยภัตให้ พร้อมทั้งอุปถัมภ์ค่าพาหนะ เช่น ขึ้นเครื่องบิน ขึ้นรถฟรี และสวัสดิการอื่นๆในอดีตที่ผ่านมาพระไตรปิฎกธรที่มีชื่อเสียง คือ **พระอาจารย์ภัททันตะ วิจิตตะ สาราภิวังสะปฐมตริปิฏกะธร ตรีปิฎกโกวิทะ ตรีปิฎกะธรรมภัณฑาคาริกะ** หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า **ปฐมเมิงกุน สยาดอ** เมืองสะกาย ท่านสามารถจำได้ทุกหน้าทุกบรรทัดราวกับเปิดข้อมูลจากคอมพิวเตอร์ จนกระทั่งกินเนสส์บุ๊กใน พ.ศ. 2528 ซึ่งตีพิมพ์ในอังกฤษ ได้บันทึกความทรงจำที่น่ามหัศจรรย์ ของท่านไว้ว่า **“พระ**อาจารย์ใหญ่เมงกุนสียาดอ ประเทศพม่า มีความทรงจำท่องพระไตรปิฎก 16,000 หน้า (240,000 ตัวอักษร)ได้ เมื่อเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2497 (ค.ศ.1954) ซึ่งเป็นตัวอย่างของความทรงจำของมนุษย์ที่หาได้ยากมากนับแต่อดีตพระในสายผู้ทรงพระไตรปิฎกทั่วประเทศมีจำนวน 14 รูป คงเหลือในปัจจุบันที่ 11 รูป มรณภาพไปแล้ว 3 รูป มีท่านพระ

อาจารย์ภัททันตะ วิจิตตะ สาราภิวังสะ รูปแรก เป็นต้น ซึ่งในสังคมพม่าเป็นที่ยกย่อง รวมทั้งทำหน้าที่ในการจัดการศึกษาให้กับศิษย์ในชั้นต่อ ๆ มาตามลำดับด้วยเช่นกัน

ภาพที่6 พระผู้ทรงจำพระไตรปิฎกที่ในประวัติของพม่ามีผู้ทรงพระไตรปิฎกนับแต่อดีตกระทั่งปัจจุบัน จำนวน 14 รูป และท่านเหล่านี้ปัจจุบันยังมีชีวิต11 รูป
(ภาพ : วัดจากแดง จ.สมุทรปราการ)

4.2. สมณศักดิ์สายเผยแผ่เรียกว่าสัทธรรมโชติกะ สมณศักดิ์ขั้นที่ 1สัททธรรมโชติกะ สมณศักดิ์ขั้นที่ 2 มหาสัทธรรมโชติกะ สมณศักดิ์ขั้นที่ 3อัคคมหาสัทธรรมโชติกธชะ มอบแก่พระภิกษุและแม่ชี ผู้ประกาศหรือเผยแผ่พระสัทธรรม (พระพรหมบัณฑิต,2547)

ในสมัยพระพิมลธรรม (อาจ อาสภมหาเถระ) อดีตอธิบดีสงฆ์ วัดมหาธาตุฯ องค์ทุติยนายกสภามหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ขณะดำรงตำแหน่งสังฆมนตรี ว่าการองค์การปกครอง ได้ริเริ่มและฟื้นฟูให้มีการเรียนพระอภิธรรม เมื่อพุทธศักราช 2492 ได้เดินทางไปดูงานที่ประเทศพม่า เห็นว่าประเทศพม่า มีความเจริญรุ่งเรืองทางพระพุทธศาสนา ทั้งด้านคันถธุระและวิปัสสนาธุระ จึงได้ขอพระภิกษุบัณฑิตชั้นธัมมาจริยะ จากสภาการศึกษาพระพุทธศาสนา โดยได้นิมนต์พระอาจารย์สัทธัมมโชติกะ ธัมมาจริยะ (13 เดือนมีนาคม พ.ศ.2456 -15 กรกฎาคม พ.ศ. 2509,53 ปี) ให้มาสอนพระอภิธรรมในประเทศไทย (อีกรูปหนึ่งคือ ท่านพระอาจารย์เตชินทะ ธัมมาจริยะ ธัมมกถิกะ) ท่านพระอาจารย์สัทธัมมโชติกะ ธัมมาจริยะ ได้จัดทำหลักสูตรการเรียนการสอนได้อย่างเรียบร้อย ขาดแต่วิปัสสนาทีปนีเล่มเดียว ในปี พ.ศ.2509ท่านได้อาพาธหนัก จนกระทั่ง

มรณภาพในที่สุด ซึ่งในประเทศไทยก็ถือว่าท่านเป็นผู้วางรากฐานด้านการเรียนการสอนอภิธรรม จนกระทั่งปัจจุบัน

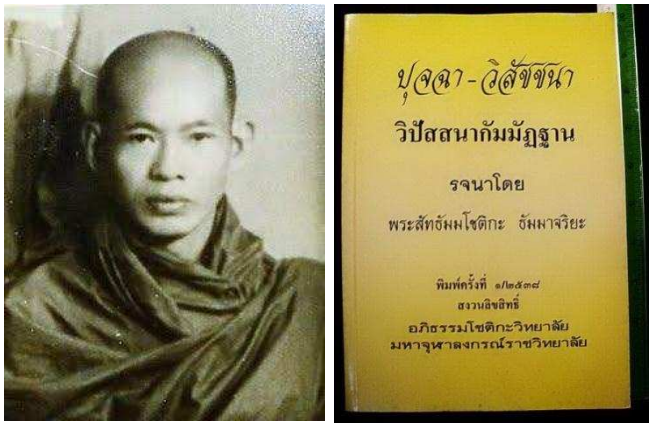

ภาพที่ 7พระสัทธัมมโชติกะ ธัมมาจริยะผู้นำรูปแบบการเรียนการสอนอภิธรรม มาเผยแผ่ในประเทศไทย ในสมัยพระพิมลธรรม วัดมหาธาตุ ฯ (ภาพ : ออนไลน์)

4.3) สมณศักดิ์สายกรรมฐาน กรรมฐานให้กับพระสงฆ์เท่านั้น ได้เริ่มตั้งแต่ขั้นแรก สมณศักดิ์ขั้นที่ 1 มูลกรรมฐานาจริยะสมณศักดิ์ขั้นที่ 2 มหากรรมฐานาจริยะ สมณศักดิ์ขั้นที่ 3อัคคมหากรรมฐานาจริยะ (อาจารย์ผู้สอนกรรมฐานที่ยิ่งใหญ่และยอดเยี่ยม) ดังที่เราคุ้นชินในสังคมไทย อาทิ ภัททันตะอาสภะ พระภิกษุที่คณะสงฆ์ไทย และรัฐบาลได้เคยนิมนต์ท่านมาสอนกรรมฐาน ที่วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎ์ เมื่อ พ.ศ.2496 ในยุคพระพิมลธรรม (อาจ อาสภะ) พร้อมกับการแต่งตั้งกองการวิปัสสนาธุระแห่งประเทศไทย โดยนิมนต์พระมาอบรมทั่วประเทศ ทั้งส่งพระที่ผ่านการอบรมไปเผยแผ่ในวงกว้างตามแนวปฏิบัติ “สติปัฏฐาน” ยุบหนอพองหนอ โดยสมณศักดิ์ในสายกรรมฐาน จำแนกเป็น 3 ชั้นเช่นกัน กรรมฐานาจริยะ มหากรรมฐานาจริยะ (พระพรหมบัณฑิต ,2547)

สำนักกรรมฐานที่เด่นในพม่า ที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบัน อาทิ (1) สำนักมหาสีสยาดอย่างกุ้ง (2) ท่านอาจารย์เชมเย สยาดอ (พระชนกาภิวงศ์) แห่ง สำนักเชมเย เมืองย่างกุ้ง ประเทศพม่า(3) ศูนย์ปฏิบัติธรรมนานาชาติ พะอ๊อกตอยะ วิปัสสนาธุระ (International Pa-Auk TawyaVipassanaDhura Meditation Centre) (4) สำนัก วิโรจะนะ ท่าขี้เหล็ก(4)สำนักปฏิบัติธรรมโชติ (DhammaJoti-Light of Dhamma) สอนโดยโคเอ็งก้า (S.N.Goenka) มีแนวปฏิบัติในแนวสติปัฏฐานในแบบอูบาขิ่น (U Ba Khin) เป็นต้น

ภาพที่ 8ประธานาธิบดีอูทินจี (U HtinKyaw) ที่ปรึกษาประธานาธิบดีออง ซาน ฉูจี (DawAung San SuuKyi) ถวายสมณศักดิ์ชั้นอภิธะชะมหาครุอันเป็นสมณศักดิ์ชั้นสูงสุดแก่สยาดอภัททันตะ วิโชตะ (SayadawBhaddantaVijota) และสยาดอภัททันตะ โสภณะ (SayadawBhaddantaSobana)(ภาพออนไลน์,2 มีนาคม 2018)

4.4 สมณศักดิ์พิเศษซึ่งจำแนกไปอีก 3 ชั้น

(1) **อภิธะชะมหาครุ**(Abhidhajamahārat ṭ haguru)สมเด็จพระสังฆราช หรือพระราชาคณะผู้ใหญ่เท่านั้นจึงจะได้) เป็นสมณศักดิ์ขั้นสูงสุด โดยมีเกณฑ์ว่าผู้ที่จะได้สมณศักดิ์ชั้นนี้ได้ต้องเคยได้รับสมณศักดิ์ชั้น อัคคมหาปัณฑิตะมาแล้ว ถึงจะสามารถรับสมณศักดิ์ชั้น “อภิธชมหารัฐครุ” (ผู้เป็นครูของแผ่นดิน) ทั้งผู้ที่จะรับตำแหน่งดังกล่าวต้องเป็นผู้มีอายุพรรษาไม่น้อยกว่า 60 พรรษา หรือมีอายุไม่ต่ำกว่า 80 ปี เท่านั้น ซึ่งในปี ค.ศ.2018 นี้มีพระที่ได้รับสมณศักดิ์ชั้นนี้ จำนวนหลายรูป อาทิ พระสยาดอภัททันตะ วิโชตะ (SayadawAbhidajaMaharattha Guru AggamahaPandita BhaddantaVijota) สยาดอภัททันตะ โสภณะ (SayadawBhaddantaSobana)สยาดอภัททันตะ อาสีนะ (SayadawBhaddantaAsiina from Nay Pyi Taw Tatkon)สยาดอสุธัมมา สาระ(Saya dawSudhamma Sara of Moekaung Monastery)สยาดอภัททันตะ ปัณฑิตะ (Sayadaw BhaddantaPandita from Sittway)เป็นต้น

(2) **อัคมหาบัณฑิต**(Aggamahapandita)เกิดขึ้นครั้งแรก 2458 เป็นสมณศักดิ์สายพิเศษที่ย่องย่องแก่พระที่ได้สมณศักดิ์สูงสุด โดยเกณฑ์ของของผู้ที่จะได้สมณศักดิ์แบบนี้จะต้องมีอายุพรรษา 40 พรรษา หรือมีอายุไม่น้อยกว่า 60 ปี ในประเทศไทยเรามีพระภิกษุที่ได้สมณศักดิ์ของพม่าในสายนี้ มีสมเด็จพระพุฒาจารย์ ใน พ.ศ.2497 ในฐานะที่เคยมีส่วนร่วมในเหตุการณ์ทำฉัฏฐสังคายนาครั้งที่ 6 ในประเทศพม่า และมีอีกท่านคือสมเด็จพระพุทธชินวงศ์ (สมศักดิ์ อุปสโม) ที่ได้รับสมณศักดิ์ยกย่อง

ของพม่า รวมทั้งรายล่าสุดก็คือพระพรหมบัณฑิต อธิบการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นต้น

(3) ติปิฏกะธะระ (TipiTakadhara) หรือสมณศักดิ์สำหรับผู้ทรงจำพระไตรปิฎก โดยเนื่องด้วยสายวิชาการกำหนดให้มีผู้ทรงพระไตรปิฎกครั้งแรก ใน พ.ศ.2492 จนกระทั่งมีพระวิจิตรสาลาภิวังสะ (Ven. Vicittasarabhivamsa,1953,42) มีการสอบได้เป็นพระผู้ทรงพระไตรปิฎกใน พ.ศ.2495พระเนมะอินทะ วิสิทถะ (Ven. NemaindaVisittha,1959,32)พระโกสละ (Ven. Kosala,1963,36)พระสุมิงคะละลังกะระ (Ven. Sumingalalankara, 1973,27)พระสิรินทะภิวังสะ (Ven. Sirinandabhivamsa, 1984,42)พระวายะเมอินทะภิวังสะ (Ven. Vayamein dabhivamsa,1995,39)พระโกณฑัญญะ (Ven. Kondanna,1997,55) พระสีลาขันธะภิวังสะ (Ven. Silakhandabhivamsa,2000,34)พระวังสะปาละลังกะระ (Ven. Vamsapalalankara,2000,32) พระอินทปาละ (Ven. Indapala.2004,43)พระสุนทะระ (Ven. Sundhara,2004,48)พระอินทจริยา (Ven. Indhacariya,2004)นับแต่มีการจัดรูปแบบการศึกษาด้วยการสอบเพื่อเป็นพระผู้ทรงพระไตรปิฎกกว่า 68 ปี มีจำนวนพระผู้ทรงพระไตรปิฎก ทั้ง 3 ปิฎก จำนวน 14 รูป โดยเป็นรูปล่าสุดที่สามารถสอบได้เมื่อ ปี ค.ศ.2016 โดยยังมีชีวิตอยู่จำนวน 11 รูป และมรณภาพไปแล้วจำนวน 3 รูป

สมณศักดิ์ในส่วนของอัคมหาบัณฑิต และ อภิธัชชะมหาครุ เป็นสมณศักดิ์ที่ทุกสายสามารถได้รับการแต่งตั้งข้ามมาถ้าในกรณีเกณฑ์ในเรื่องภาระงานและอายุพรรษาถึง อาทิ 40 พรรษา มีอายุ 60 ปีสำหรับชั้นสมณศักดิ์อัคคมหาบัณฑิต หรือ 60 พรรษา อายุ 80 ปีสำหรับสมณศักดิ์ในชั้น อภิธัชชะมหาครุ เป็นต้น

ภาพที่9ภาพการสอบผู้ทรงพระไตรปิฎก ณ ถ้ำปาสาณ กรุงย่างกุ้ง (MahaPathana Cave in ThiriMingalarKaba Aye Hill in Yangon) (ภาพผู้เขียน : เมื่อ 10 มกราคม 2014/2558)

จนกระทั่งเมื่อวันที่ 17 มิถุนายน พ.ศ. 2558/2016 สำนักงานประธานาธิบดีพม่า (the Office of the President of Myanmar) ได้ออกคำสั่งแก้ไขเพิ่มเติมระบบสมณศักดิ์ของพระสงฆ์พม่าเพิ่มเติมจากที่มีอยู่เดิมเป็น 7 หมวด ดังนี้

1.สมณะศักดิ์สำหรับผู้ทรงความรู้ด้านปริยัติหรือด้านการศึกษา

1.อภิธชะมหารัฐคุรุ(**Abhidhajamahāraṭṭhaguru**)

2.อัคคมหาปัณฑิตะ(Aggamahāpaṇḍita)

2.พระผู้ทรงพระไตรปิฎก(TipiṭakadharaDhammabhaṇḍ āgārika)

3.สมณศักดิ์ด้านการเรียนการสอน หรือจัดการศึกษาAcademic instruction titles

1.อัคคมหาคันถวาจะกะปัณฑิตะ(Aggamahāganthavācakapaṇḍita)

2.มหาคันถะวาจะกะปัณฑิตะ(Mahāganthavācakapaṇ ḍita)

3.คันถะวาจะกะปัณฑิตะ (Ganthavācakapaṇḍita)

4.สมณศักดิ์ด้านรักษาพระธรรมวินัย หรือวินัยธร หรือพระธรรมธรDhammakatika titles

1.มหาธรรมะกะติกา พหุชะนะหิตะธะระ

(MahādhammakatikaBahujanahitadhara)

2.ธรรมะกะติกา พหุชะนะหิตะธะระ(DhammakatikaBahujanahitadhara)

5.สมณศักดิ์ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาReligious propagation titles

1.อภิธะชะอัคคะมหาสัทธรรมะโชติกะ

(Abhidhajaaggamahāsaddhammajotika)

2.อัคคะมหาสัทธรรมะโชติกะธะชะ(Aggamahāsaddhammajotikadhaja)

3.มหาสัทธรรมะโชติกะธะชะ(Mahāsaddhammajotikadhaja)

4.สัทธรรมะโชติกะธชะ(Saddhammajotikadhaja)

6.สมณศักดิ์ด้านกรรมฐาน วิปัสนาจารย์ หรือการสอนกรรมฐานKammapaṭṭhana titles

1.อัคคะมหากรรมฐานาจริยะ(Aggamahākammaṭṭhānācariya)

2.มหากรรมฐานาจริยะ(Mahākammaṭṭhānācariya)

3.กรรมฐานาจริยะ(Kammaṭṭhānācariya)

7.Sāsanānuggaha titlesสมณศักดิ์ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั้งในส่วนปริยัติและปฏิบัติ

1.อัคคะมหาสิริสุธรรมมานิโชตะธะระ

(Aggamahāsīrisudhammamaṇijotadhara)

2.อัคคะมหาสิริสุธรรมมาสิงคี(Aggamahāsīrisudhammasiṅgī)

3.สิริสุธรรมามานิโชตะธะระ (Sīrisudhammamaṇijotadhara)

4.สิริสุธรรมามาสิงคี(Sīrisudhammasiṅgī)

5.สีหะสุธรรมมานีโชตะธะระ(Sīhasudhammamaṇijotadhara)

6.สีหะสุธรรมมามาสิงคี(Sīhasudhammasiṅgī)

7.สุธรรมามะณีโชตะธะระ(Sudhammamaṇijotadhara)

8.สุธรรมะสิงคี(Sudhammasiṅgī)

ระบบสมณศักดิ์ใหม่ที่ผ่านการประกาศจากสำนักงานประธานาธิบดี มีตำแหน่งเพิ่มขึ้นสอดคล้องกับภาระงาน โดยมีการเปลี่ยนแปลงไปบ้าง แต่โดยโครงสร้างและชื่ออาจสลับและไม่แตกต่าง แต่สะท้อนให้เห็นถึงแนวทางในการบริหารการปกครองระบบคณะสงฆ์ที่ทำให้เห็นว่าคณะสงฆ์ และเชื่อว่าคงจะเป็นกลไกที่เสนอด้วยคณะสงฆ์

5. บทสรุป

นิกายของพระสงฆ์พม่าในแต่ละนิกาย รูปแบบการศึกษา รูปแบบการปกครอง อันสัมพันธ์กับการบริหารนิกายในประเทศพม่า สะท้อนให้เห็นว่าพม่าเองมีกลไกการบริหารที่เป็นประโยชน์ในภาพรวม ด้วยมีมิติทางชาติพันธุ์ที่แตกต่างกัน รวมทั้งกลไกของการปกครองของรัฐ ที่เน้นความเป็นพม่ามีศูนย์กลางอยู่ในเมือง แต่ในส่วนของการบริหารกิจการพระพุทธศาสนาในภาพรวมก่อตั้งและเนื่องด้วยกลไกของการบริหารเชิงระบบในองค์รวม และในความเป็นพระพุทธศาสนาได้ถูกนำมาเป็นกลไกทางการเมืองกรณีของการสนับสนุนการปกครองของรัฐบาลทหาร สนับสนุนการต่อต้านการรัฐบาล หรือเป็นกลของการสร้างกระแสชาตินิยม หรือการต่อต้านต่างศาสนาดังกรณีที่เกิดขึ้นต่อกลุ่มชาติพันธุ์โรฮิงญา (Jacques Bertrand, Alexandre Pelletier,2017 : 257-279.) ที่ปรากฏในทศวรรษที่ผ่านมา จนกลายเป็นคำถามต่อประชาคมโลกว่าพระพุทธศาสนาที่ไม่ได้สอนเรื่องความรุนแรง หรือการวางท่าทีมีเมตตาต่อประชาคมโลก ทำไมจึงส่งเสริมหรือกระตุ้นให้เกิดการใช้ความรุนแรงต่อประชาคมอื่น ๆ กลุ่มชาติพันธุ์ในพม่า ซึ่งหากเทียบกับพระพุทธศาสนาในไทย ลาว กัมพูชา และพม่า ล้วนมีประสบการณ์ในการนำพระพุทธศาสนามาเป็นกลไกหนึ่งในความเป็น **“ชาตินิยม-เผ่าพันธุ์นิยม”** (Charles Keyes,2016 : 41-52) โดยมีเป้าหมายเพื่อประโยชน์ทางการศาสนา การเมือง ทางเศรษฐกิจ เป็นต้น

Reference

Aung-Thwin, Michael (2009). "Of Monarchs, Monks, and Men: Religion and the State in Myanmar" (PDF). *Working Paper Series No. 127*. Asia Research Institute (18).Carbine, Jason A (2011). Sons of the Buddha: Continuities and Ruptures in a Burmese Monastic Tradition. 50. Walter de Gruyter. ISBN 978-3-11-025409-9.

Buddhism. Society for the Study of Pali and Buddhist Culture : NII-Electronic Service.

Charles Keyes. (2016). Theravada Buddhism and Buddhist Nationalism: Sri Lanka, Myanmar, Cambodia, and Thailand.*JournalThe Review of Faith & International Affairs.* 14 (4) Religion, Law, and Society in Southeast Asia : 41-52.

Global New Light of Myanmar. 6th meeting of 7th State SanghaMahaNayaka Committee ConcludesDate: February 26, 2018 http://www.global newlightofmyanmar.com/6th-meeting-7th-state-sangha-maha- nayaka-committee-concludes/Hall, D.G.E. (1960). *Burma* (3rd ed.). Hutchinson University Library.

GustaafHoutman. (1990).*Traditions of Buddhist Practice in Burma. Ph.D. Degree Candidate.*School of Oriental and African Studies London London University Gutter, Peter (2001). "Law and Religion in Burma" (PDF). Legal Issues on Burma Journal.

Jacques Bertrand, Alexandre Pelletier. (2017). Violent Monks in Myanmar: Scapegoating and the Contest for Power. *Journal of Nationalism and Ethnic Politics*. 23 (3) : 257-279.

Niharranjan Ray. (1946).An Introduction to the Study of Theravāda Buddhism in Burma: A Study in Indo-Burmese Historical and Cultural Relations from the Earliest Times to the British Conquest.Calcutta : University of Calcutta. 306.

The New Light of Myanmar. (2007)."State SanghaMahaNayaka Committee has duty to reinforce and observe basic principles and rules and regulations and implement religious matters" (PDF). *The New Light of Myanmar*. 25 September 2007. Retrieved 19 February 2012.

การบริหารกิจการคณะสงฆ์ : มิติว่าด้วยเรื่องการจัดการศึกษาคณะสงฆ์ไทย
Management of the Sangha: The Dimension of the Educational Management of the Sangha

พระสมุห์โอภาส โอภาโส (ศิริกิตติกุล)*
Phrasamu Opas Opaso (Sirikittikul)

บทคัดย่อ

การศึกษาคณะสงฆ์ในปัจจุบันได้ดำเนินตามแนวทางที่ยึดถือปฏิบัติสืบต่อกันมา นั่นคือ ไตรสิกขา โดยถือเอาหลักพุทธพจน์เป็นหลักและก่อให้เกิดความสำคัญเพื่อให้ได้ประพฤติปฏิบัติตน ทั้งการดำรงรักษาและเผยแผ่หลักธรรมในเพศพรหมจรรย์ การดำรงรักษาระบบการศึกษาของคณะสงฆ์ ที่เป็นวิถีแห่งการดำเนินชีวิตด้วยการมีพระธรรมวินัยเป็นเครื่องกำกับ จนต่อมาเมื่อมีการแยกคณะสงฆ์ออกเป็น 2 ฝ่าย คือคันถธุระและวิปัสสนาธุระ ซึ่งคันถธุระเป็นศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัย คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า และวิปัสสนาธุระเป็นยึดถือการปฏิบัติฝึกหัดจิตใจของตนเองให้ปราศจากกิเลส เมื่อพระพุทธเจ้าเสด็จดับขันธปรินิพพานแล้ว พระสงฆ์พุทธสาวกจึงประชุมกันทำสังคายนารวบรวมพระธรรมวินัยอันเป็นคำสั่งสอนของพระพุทธองค์ที่ได้ตรัสสอนไว้ จนสมัยปัจจุบัน กระบวนการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ทั้งพระปริยัติธรรมทั้งแผนกบาลีและแผนกธรรม ได้มีการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงให้เข้าเป็นระบบมากขึ้น

คำสำคัญ: การศึกษาสำหรับคณะสงฆ์, คันถธุระ, วิปัสสนาธุระ

ABSTRACT

The current study of the monks is based on the following practices, threefold training. It is considered as the main Buddhist principle, and important to have behaved. The maintenance and propagation of the principle of Chastity sex. Maintaining the education system of the Sangha It is a way of life with the discipline as a discipline Later, when the Sangha split into 2 parties. it is Kandhadhura and Vipassanadhura. Kandhadhura is a study of the disciplines and the Buddha's teachings. And the Vipassanadhura is to practice their own minds free of passion. When the Buddha went to extinction. Buddhist monks and disciples gathered together to complete the disciplines. The instruction of the Buddha taught.The

* Teaching the Dharma teaching Section Wat nat phra meru Phra Nakhon Si Ayutyhaya Provinec.

present process of education of the Buddhist monks, both : Pali Department and Dhamma Department. The change to improve the system.

Keywords: Education for the Sangha, Kandhadhura, Vipassanadhura

1. บทนำ

"การศึกษา" เกิดขึ้นพร้อมกับพัฒนาการของมนุษย์ที่พยายามรู้จักการแก้ปัญหา รู้จักรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ตลอดทั้งแก้ปัญหาขัดแย้งด้วยเหตุและผล รู้จักสำนึกและเข้าใจในคุณค่าของสิ่งที่เป็นนามธรรมและรูปธรรมที่ปรากฏให้เราได้เรียนรู้ในแง่ต่างๆ ตลอดทั้งสิ่งแวดล้อมสมัยนั้นๆ ด้วย ทั้งนี้เพราะการศึกษาหรือการค้นคว้าทำให้รับรู้เรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นในโลกตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันและสามารถรู้และคาดการณ์ล่วงหน้าในอนาคตได้ (Pimphan thepsumethanon, 1997: 25) นอกจากนั้นการศึกษาไม่ว่าจะเป็นคดีโลกหรือคดีธรรมก็ย่อมเป็นเหตุปัจจัยที่จะช่วยยกระดับฐานะของตนเองให้สูงขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบันด้วย (Chutima Sajjanan, 2006 : 54)

อย่างที่ทราบกันแล้วว่าสังคมของไทยนั้นถือได้ว่าวิถีชีวิตของผู้คนได้เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนานับตั้งแต่เกิดจนตายก็ว่าได้ เนื่องจากหลักคำสอนทางพุทธศาสนามีความสอดคล้องกับลักษณะอุปนิสัยคนไทย เพราะฉะนั้นในเรื่องของการศึกษาก็เป็นอีกหนึ่งสิ่งที่เป็นของคู่กันมาแต่อดีต ซึ่งจะเห็นได้จากในอดีตนั้นวัดจึงกลายเป็นสถานที่ในการทำการศึกษา เพราะเป็นที่ฝึกหัดอบรมผู้คนจะถือว่าการบวชเณรและการบวชพระนั้น นอกจากจะเป็นการปฏิบัติตามประเพณีที่สืบทอดต่อกันมาแล้ว ยังถือว่าเป็นอีกทางเลือกหนึ่งในการแสวงหาโอกาสทางการศึกษาและความก้าวหน้าในด้านอาชีพการงานตลอดจนวิถีชีวิตในภายภาคหน้า และเรามักจะได้ยินอยู่บ่อยๆ ว่า "การบวชเรียน" (Buddhadasa Bhikkhu) ซึ่งมีความหมายว่าการบวชคู่กับเรียนเมื่อบวชก็ต้องเรียนหรือกล่าวได้อีกว่าการที่บวชนั้นก็เพื่อเรียนนั่นเอง ผู้เขียนจึงสนใจที่จะเรียนรู้และทราบถึงการพัฒนาการศึกษาของคณะสงฆ์ไทยว่ามีความแตกต่างหรือมีความเป็นมาอย่างไร

2. ความหมายของปรัชญาและปรัชญาการศึกษา

"**การศึกษา**" เป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาประเทศทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง เครื่องมือในการเตรียมประชากรให้มีคุณภาพก็คือการศึกษา การจัดการศึกษาของชาตินั้นจะต้องสอดคล้องกับนโยบายทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ถ้ามีการเปลี่ยนแปลงระบบทั้งสาม การจัดการศึกษาของชาติก็จะต้องเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย ซึ่งแต่ละสังคมจะมีแนวทางในการจัดการศึกษาต่างกันเพราะระบบทั้งสามไม่เหมือนกัน แนวความคิดหรือความเชื่อในการจัดการศึกษาก็คือ ปรัชญาการศึกษา ซึ่งผู้ที่มีหน้าที่ในการจัดการศึกษาจะยึดแนวทางในการจัดการศึกษาหรือปรัชญาของการศึกษาต่างกันไปตามวัตถุประสงค์ของสังคมและสถานการณ์ทางสังคมในแต่ละยุคแต่ละสมัย

"ปรัชญา" มีความหมายกว้างขวาง เป็นเรื่องที่เกี่ยวกับความคิดของบุคคลและมีลักษณะเป็นนามธรรม การพิจารณาความหมายของคำว่า "ปรัชญา" จึงแยกพิจารณาออกเป็น 2 นับคือ

1.ความหมายตามรูปศัพท์

คำว่า Philosophy ตามรูปศัพท์ภาษาอังกฤษ มาจากภาษากรีกว่า Philosophy เป็นคำสนธิระหว่างคำว่า Philos แปลว่า ความรัก ความสนใจ ความเลื่อมใสกับคำว่า Sophia ซึ่งแปลว่า ความรู้ ความสามารถ ความฉลาด ปัญญา เมื่อรวม 2 คำเข้าด้วยกันก็จะได้คำแปลว่า ความรักในความรู้ความรักในความฉลาด หรือความรักในความปราดเปรื่อง ความหมายตามรูปศัพท์ภาษาอังกฤษเน้นที่ทัศนคติ นิสัย ความตั้งใจและกระบวนการแสวงหาความรู้คำว่าปรัชญาในภาษาไทยเป็นคำที่พระวรวงศ์เธอกรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ทรงบัญญัติขึ้นใช้แทนคำว่า Philosophy ในภาษาอังกฤษ เป็นการบัญญัติเพื่อให้มีคำภาษาไทยว่า “ปรัชญา” ใช้คำว่าปรัชญาเป็นคำในภาษาสันสกฤตประกอบด้วยรูปศัพท์ 2 คำคือ ปร หมายถึงไกล สูงสุด ประเสริฐ และคำว่า ชญา หมายถึงความรู้ ความเข้าใจ เมื่อรวมกันเป็นคำว่า “ปรัชญา” จึงหมายถึงความรู้อันประเสริฐ เป็นความรอบรู้ รู้กว้างขวาง ความหมายตามรูปศัพท์ในภาษาไทยเน้นที่ตัวความรู้หรือผู้รู้ ซึ่งเป็นความรู้ที่กว้างขวาง ลึกซึ้ง ประเสริฐ (Phaithool Sinlarat, 1980 : 87) จะเห็นได้ว่ามีความแตกต่างกันในความแตกต่างกันในความหมายของคำว่า Philosophy เป็นความรักในความรู้อยากที่จะแสวงหาความรู้หรืออยากค้นหาความจริงอันนิรันดร์ (Ultimate reality) เพื่อให้พ้นไปจากความสงสัยที่มีอยู่ ส่วนคำว่า ปรัชญา เป็นความรู้อันประเสริฐเป็นสิ่งที่เกิดจากการแสวงหาความรู้จนพ้นข้อสงสัยแล้วก็นำไปปฏิบัติเพื่อให้มนุษย์หลุดพ้นจากปัญหาทั้งปวง นำไปสู่ความสุขที่พึงประสงค์

2. ความหมายโดยอรรถ

นักปรัชญาและนักคิดได้อธิบายถึงความหมายของ “ปรัชญา” ว่าเป็นศาสตร์ของศาสตร์ทั้งหลาย ซึ่งหมายถึงว่าปรัชญาเป็นวิชาแม่บทของวิชาการแขนงอื่นๆ และมีความสัมพันธ์กับวิชาทุกๆ สาขาด้วย (Banchong Jantharasa, 1984: 45) ปรัชญาจะทำหน้าที่สืบค้นเรื่องราวต่างๆ ที่มนุษย์ยังไม่รู้และสงสัยจนกระทั่งรู้ความจริงและมีคำตอบของตนเองอย่างชัดเจนในเรื่องราวนั้น ก็จะแยกตัวเป็นวิชาหรือศาสตร์ต่างหากออกไป วิชาที่แยกตัวออกไปเป็นวิชาแรกคือศาสนา จากนั้นก็มีการพัฒนาวิชาอื่นๆ กลายเป็นศาสตร์ต่างๆ มากมาย เมื่อมีศาสตร์พัฒนาออกไปมาก เนื้อหาของปรัชญาก็ไม่ค่อยมีแต่ปรัชญาจะทำหน้าที่ในการนำเนื้อหาของศาสตร์ต่างๆ มาวิเคราะห์หาความสัมพันธ์และหาทางพัฒนาศาสตร์นั้น เพื่อให้ไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ ถ้ามองปรัชญาในอีกลักษณะหนึ่งอาจกล่าวได้ว่า ไดมีการนำเอาแนวคิดพื้นฐานของปรัชญามาประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสมกับวิชาต่างๆ เพื่อวิเคราะห์ศาสตร์ต่างเหล่านั้นให้เกิดความเข้าใจได้ชัดเจนยิ่งขึ้น เช่น ปรัชญาสังคม ปรัชญาการเมือง ปรัชญาศาสนา ฯลฯ

“ปรัชญาพื้นฐาน” หรือ ปรัชญาทั่วไป เมื่อพิจารณาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษามีลัทธิได้แก่

1. ลัทธิจิตนิยม (Idialism)
2. ลัทธิวัตถุนิยม หรือ สัจนิยม (Realism)
3. ลัทธิประสบการณ์นิยม (Experimentalism)
4. ลัทธิอัตถิภาวะนิยม (Existentialism)

"ปรัชญาการศึกษา"

จากการที่ได้ทำความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษาและปรัชญามาโดยลำดับแล้วจะได้พิจารณาต่อไปว่า ปรัชญาและการศึกษามีความสัมพันธ์กันในลักษณะใดและนำไปใช้ประโยชน์ต่อการศึกษาได้อย่างไร

1.ความสัมพันธ์ระหว่างปรัชญากับการศึกษา

ปรัชญากับการศึกษามีความสัมพันธ์กัน คือ ปรัชญามุ่งศึกษาของชีวิตและจักรวาลเพื่อหาความจริงอันเป็นที่สุด ส่วนการศึกษามุ่งศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับมนุษย์และวิธีการที่พัฒนามนุษย์ให้มีความเจริญงอกงาม สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ด้วยความสุขประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพ ทั้งปรัชญาและการศึกษามีจุดสนใจร่วมกันอยู่อย่างหนึ่งคือ การจัดการศึกษาต้องอาศัยปรัชญาในการกำหนดจุดมุ่งหมายและหาคำตอบทางการศึกษาสรุปว่า ปรัชญา มีความสัมพันธ์กับการศึกษาดังนี้

1.1 ปรัชญาช่วยพิจารณาและกำหนดเป้าหมายทางการศึกษา การศึกษาเป็นกิจกรรมที่ทำให้บุคคลเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่พึงปรารถนา

1.2 สิ่งแวดล้อมเป็นงานสำคัญของปรัชญาต่อการศึกษาหรือที่เราเรียกว่า "ปรัชญาการศึกษา" นั่นเอง

2.ความหมายของปรัชญาการศึกษา

ปรัชญาการศึกษา คือ แนวความคิด หลักการ และกฎเกณฑ์ ในการกำหนดแนวทางในการจัดการศึกษา ซึ่งนักการศึกษาได้ยึดเป็นหลักในการดำเนินการทางการศึกษาเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ทำให้สามารถมองเห็นปัญหาของการศึกษาได้อย่างชัดเจน จึงเปรียบเหมือนเข็มทิศนำทางให้นักศึกษาดำเนินการทางศึกษาอย่างเป็นระบบ ชัดเจนและสมเหตุสมผล

3.ลัทธิปรัชญาการศึกษา

ปรัชญาการศึกษามีอยู่มากมายหลายลัทธิตามลักษณะและตามธรรมชาติของมนุษย์ที่ต่างก็คิดและเชื่อไม่เหมือนกันอาศัยแนวคิดของปรัชญาพื้นฐานที่แตกต่างกันหรือนำมาผสมผสานกันทำให้มีลักษณะที่คาบเกี่ยวกัน หรืออาจมาจากความคิดของปรัชญาพื้นฐานสาขาเดียวกันดังนั้นปรัชญาการศึกษาจึงมีหลายลัทธิหลายระบบในที่นี้จะกล่าวถึงปรัชญาการศึกษาที่เป็นที่นิยมกันอย่างกว้างขวางดังต่อไปนี้

3.1 ปรัชญาการศึกษาสารัตถนิยม (Essentialism)

3.2 ปรัชญาการศึกษานิรันตรนิยม (Perennialism)

3.3 ปรัชญาการศึกษาพิพัฒนาการนิยม (Progessivism)

3.4 ปรัชญาการศึกษาปฏิรูปนิยม (Reconstructionism)

3.5 ปรัชญาการศึกษาอัตถิภาวนิยม (Existentialism)

จากข้อมูลสามารถสรุปพอสังเขปได้ว่า ปรัชญาพื้นฐานนั้นเป็นรากฐานในการกำเนิดปรัชญาการศึกษา ดังนั้น การศึกษาพื้นฐานทำให้เรามีความเข้าใจที่มา แนวคิดในลักษณะปรัชญาได้

ถ่องแท้มากขึ้น เน้นความเชื่อในโลกแห่งวัตถุและการสัมผัส ประสบการณ์นิยมที่เน้นโลกแห่งประสบการณ์เป็นหลักให้เรามุ่งทำงานมากกว่าเรียนแต่ทฤษฎี

การศึกษาตามหลักพระพุทธศาสนาในสมัยพุทธกาล

สมเด็จพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า ได้ทรงวางระบบศึกษาไว้เป็นสามขั้นตอนด้วยกัน คือ

ขั้นปริยัติ ขั้นปฏิบัติ และขั้นปฏิเวธ

ขั้นปริยัติ เป็นการศึกษาพระธรรมวินัย ให้มีความรู้ในพระธรรมคำสั่งสอน ของพระพุทธเจ้า รวมทั้งพระวินัย คือข้อบัญญัติต่างๆ ที่จะต้องประพฤติ ให้มีความรู้ความเข้าใจอย่างถูกต้องถ่องแท้ เพื่อจะได้นำมาประพฤติปฏิบัติได้อย่างถูกต้องตรงทาง และยังสามารถแนะนำสั่งสอนผู้อื่น ให้มีความรู้ความเข้าใจในพระพุทธศาสนาที่ถูกต้อง

ขั้นปฏิบัติ เป็นการนำเอาพระธรรมวินัยที่ได้ศึกษามาจนรอบรู้ และเข้าใจถ่องแท้ดีแล้วมาประพฤติปฏิบัติด้วยกาย วาจา และใจ ในสองข้อแรก ส่วนใหญ่ก็จะเป็นไปในกรอบของพระวินัย คือศีลนั่นเอง ส่วนข้อที่สามเป็นการเจริญภาวนา อันได้แก่การฝึกสัมมาสมาธิ ซึ่งเป็นสมาธิในพระพุทธศาสนา มิใช่สมาธิโดยทั่วไป รายละเอียดในการนำไปสู่สัมมาสมาธิมีอยู่พร้อมมูล และชัดเจนแล้วในพระไตรปิฎก เมื่อได้สัมมาสมาธิในระดับที่จะนำไปใช้ปฏิบัติวิปัสสนาได้ ก็น้อมนำไปสู่การทำวิปัสสนาอันเป็นอุบายให้เกิดปัญญา ที่ได้รู้เห็นความเป็นไปต่างๆ ของโลกตามความเป็นจริง

ขั้นปฏิเวธ เป็นขั้นที่แสดงผลของการประพฤติปฏิบัติตามพระธรรมวินัยในระดับต่าง ๆ ในเรื่องต่างๆ ตามลำดับ จนถึงขั้นทำที่สุดแห่งทุกข์ อันเป็นจุดหมายสูงสุดในพระพุทธศาสนา

ในสมัยพุทธกาล พระพุทธเจ้าทรงแสดงพระธรรมเทศนาแก่พระสงฆ์สาวกเป็นประจำทุกวัน นอกจากนั้น พุทธกิจประจำวันอีกประการหนึ่งคือ ทรงสอดส่องดูเวไนยสัตว์ที่พระองค์ควรไปแสดงธรรม เพื่อให้ผู้นั้นได้สำเร็จมรรคผล ตามควรแก่อุปนิสัยของเวไนยสัตว์นั้นๆ นอกจากพระภิกษุสงฆ์แล้ว บรรดาพุทธศาสนิกชนก็พากันไปฟังธรรมจากพระพุทธองค์ โดยตรงในตอนเย็นเป็นประจำทุกวัน พระภิกษุรูปใดหรือหมู่คณะใดฟังพระธรรมเทศนาจากพระพุทธเจ้า ซึ่งบางครั้งทรงแสดงแต่โดยย่อ ทำให้ยังเข้าใจไม่แจ่มแจ้ง ก็พากันไปไต่ถามพระเถระผู้ทรงคุณวุฒิให้อธิบายโดยพิศดารให้ฟัง พระเถระดังกล่าวมีพระสารีบุตร พระมหากัจจานะ และพระมหากัสสปะ เป็นต้น แล้วทรงจำไว้ เมื่อมีโอกาสก็กราบทูลถามพระพุทธเจ้าว่า พระธรรมเทศนาเรื่องนั้นๆ พระมหาเถระองค์นั้นๆ ได้อธิบายโดยพิศดารเป็นอย่างนั้นๆ พระพุทธองค์ก็ทรงรับรองว่าคำอธิบายนั้นถูกต้อง แม้พระองค์จะอธิบาย ก็จะอธิบายอย่างนั้น การศึกษาคำสอนของพระพุทธเจ้านี้เรียกว่า การศึกษาพระปริยัติธรรม

คำสอนของพระพุทธเจ้ามีองค์ 9 ประการ เรียกว่านวังคสัตถุศาสน์ ได้แก่ สุตตะ เคยยะ เวยยากรณ คาถา อุทาน อิติวุตตกะ ชาดก อัพภูตธรรมและเวทัลละ การศึกษาพระปริยัติธรรมก็เพื่อรักษาพุทธวจนะ ให้ดำรงอยู่ พระพุทธเจ้าใช้ ภาษามคธ หรือเรียกกันโดยทั่วไปว่า ภาษาบาลี ในการแสดงพระธรรมเทศนา เนื่องจากเป็นภาษาที่คนทั่วไปในมัชฌิมประเทศ ใช้กันอยู่อย่างแพร่หลาย ดังนั้นแม้ว่าจะมีการแปลพระธรรมวินัย ออกเป็นภาษาต่างๆ ในระยะต่อมา แต่ต้องไม่ทิ้ง

พุทธวจนะเดิมที่เป็นภาษาบาลี เพื่อจะได้ไว้เป็นหลักฐาน ในการตรวจสอบความหมายที่แท้จริง ป้องกันความวิปลาสคลาดเคลื่อนจากการแปลความหมายไปสู่ภาษาต่างๆ

นอกจากนี้ยังมีผลงานวิจัยของนักการศึกษาหลาย ๆ ท่าน ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาพระพุทธศาสนาในสมัยพุทธกาล พบว่าผลการศึกษาสอดคล้องกับข้อความข้างต้น เช่น

Thes Klaewkasikarm (2005 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง สภาพและปัญหาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค 4 ได้กล่าวถึงการจัดการศึกษาสมัยพุทธกาลไว้ว่า การจัดการศึกษาสมัยพุทธกาลนั้น เริ่มต้นจากการที่กุลบุตรผู้มีศรัทธาเข้ามาบวชในพระพุทธศาสนาแล้ว การศึกษาเล่าเรียนหลักธรรมคำสอนของพระพุทธองค์ ถือเป็นภารกิจอันสำคัญอย่างยิ่ง แต่ถึงกระนั้นก็ตาม พระภิกษุเหล่านั้นก็จะได้รับการศึกษาทั้งคดีโลกและคดีธรรมมาเสียส่วนใหญ่ตาม ลัทธิศาสนาที่ตนนับถือ อาทิ การศึกษาเล่าเรียนในสำนักอาจารย์ทิศาปาโมกข์ มีการเรียนไตรเพท เป็นวิชาความรู้สามประการเป็นชื่อแสดงลัทธิไสยศาสตร์ดั้งเดิมของพราหมณ์ ได้แก่ ฤคเวท -ยชุรเวท และสามเวท ในปัจจุบันนี้เพิ่มอาถรรพเวท เป็นต้น

แต่ถ้าจะแยกการศึกษาตามหลักพระพุทธศาสนา ในสมัยพุทธกาล มี 2 ประการ คือ

1) คันถธุระ ได้แก่ การศึกษาพระธรรมวินัยอันเป็นคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า

2) วิปัสสนาธุระ ได้แก่ การศึกษาเล่าเรียนกรรมฐานอันเป็นเครื่องมือหรืออุบายฝึกหัดจิตใจตนเองให้ สะอาด ปราศจากอาสวะกิเลสทั้งหลาย การศึกษาในสมัยพุทธกาลนั้น แบ่งเป็น 3 ส่วนคือ (Thes Klaewkasikarm, 2005: 156)

(1) ปริยัติ ได้แก่การศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัย นับเป็นส่วนสำคัญโดยความเป็นพื้นฐานของการปฏิบัติ และการศึกษาเล่าเรียนปริยัติธรรมนั้นเป็นการศึกษาภาคทฤษฎี คือการศึกษาเล่าเรียนธรรมวินัยให้มีความรู้พื้นฐานอย่างแจ่มแจ้ง เพื่อให้เกิดความกระจ่างแจ้งว่า คำสอนของพระพุทธองค์ ที่จัดเป็นธรรมบทนั้น บทนี้ว่าด้วยเรื่องอะไร ถ้าผู้เรียนจะน้อมนำเอาหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้ามาปฏิบัติเพื่อเป็นแนว ทางหรือแสงประทีปแห่งชีวิต จะทำอย่างไรและเมื่อปฏิบัติตามแล้วจะได้ผลอย่างไร เรียกว่า ปริยัติ การศึกษาในสมัยพุทธกาลนั้นเป็นการศึกษาแบบมุขปาฐะ คือการท่องจำด้วยปากเปล่า

(2) ปฏิบัติ ได้แก่การน้อมนำเอาหลักธรรมคำสอนที่ได้เรียนรู้ในทางภาคทฤษฎีแล้วนำสู่ภาค ปฏิบัติจริง ๆ เพื่อเป็นการอบรมกาย วาจา ใจ กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือนำเอาหลักธรรมที่เรียนรู้แล้วนั้นมาเป็นแนวทางหรือบันทัดฐานแห่งชีวิตให้ เหมาะสมกับฐานะของตน เรียกว่า ปฏิบัติ

(3) ปฏิเวธ ได้แก่ผลของการปฏิบัติธรรมนั้น เช่น พระพุทธเจ้า พระปัจเจกพุทธเจ้า พระอรหันตสาวก และพระอริยบุคคล ผู้ได้รับผลแห่งการปฏิบัติ ซึ่งทำให้ยกฐานะจากปุถุชนธรรมดาขึ้นเป็นพระอริยบุคคล การบรรลุธรรมชั้นนั้นๆ ตามภูมิธรรมที่ตนปฏิบัตินั้น ไม่มีใครมายกย่องหรือแต่งตั้งให้ฐานะหรือตำแหน่งแห่งพระอริยเจ้านั้นไม่มี การแต่งตั้งให้ จะรู้ได้ด้วยตนเอง เรียกว่า ปฏิเวธ

สรุปว่า การศึกษาในพระพุทธศาสนากล่าวโดยรวมมี 2 อย่าง คือคันถธุระและวิปัสสนาธุระ คันถธุระ คือการศึกษาภาคทฤษฎีในวิชาการต่างๆ กล่าวคือ เรียนจากครู ดูจากตำรา สดับปาฐะนั่นเอง ส่วนวิปัสสนาธุระ คือการศึกษาภาคปฏิบัติจากผลการเรียนรู้แล้วนำมาปฏิบัติให้เกิดมรรคผลรู้แจ้ง ในหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาตามกระบวนคือ ปริยัติ ปฏิบัติ และปฏิเวธ ฉะนั้น การศึกษาจึงทำให้คนมีความรู้ฉลาดรู้ทันคน รู้ทันเหตุการณ์ โดยเฉพาะการศึกษาในพระพุทธศาสนาถือว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งผู้มีการศึกษาคือ ผู้เจริญ การศึกษาเป็นกระบวนรองรับคนให้มีศักยภาพสูง สามารถทำการเผยแผ่สั่งสอนคนได้อย่างมีประสิทธิภาพ พระพุทธเจ้าพระองค์ทรงความรู้ทุกสรรพศาสตร์แล้วนำศาสตร์แห่งความรู้เหล่านั้น มาเป็นเครื่องมือในการเผยแผ่ทำให้พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งความรู้นั่นเอง

ความเป็นมาของการศึกษาสำหรับคณะสงฆ์

เมื่อพระพุทธเจ้าอุบัติขึ้น พระองค์ได้ทรงประกาศคำสอนใหม่ ซึ่งเป็นการปฏิวัติต่อคำสอนของพราหมณ์ กำจัดความเชื่อถือเรื่องวรรณะ ไม่ให้ถือเอาชาติกำเนิดเป็นเครื่องแบ่งแยกความสูง-ต่ำและสิทธิของมนุษย์ให้ถือว่าทุกคน ทุกวรรณะเกิดมามีความเสมอภาคกัน ทำดีก็ได้ผลดีเหมือนกัน ทำชั่วก็ได้ผลชั่วเหมือนกัน คนใดปฏิบัติธรรมก็ได้ความสงบทางจิต มีความก้าวหน้าถึงจุดหมายของศาสนาได้เหมือนกัน นอกจากทรงประกาศคำสอนใหม่ให้กับประชาชนแล้ว พระพุทธเจ้าทรงนำหลักการนี้มาปฏิบัติให้เกิดผล ด้วยทรงตั้งคณะสงฆ์ขึ้น โดยคณะสงฆ์นี้เปิดรับบุคคลทุกวรรณะและนอกวรรณะ ทุกคนที่เข้ามาเป็นสมาชิกของสถาบันสงฆ์นั้นแล้วมีสิทธิเสมอกันในทางด้านการปกครองและชีวิตทางสังคม มีข้อกำหนดเพียงให้แสดงความเคารพกันตามลำดับอายุสมาชิกภาพและมีโอกาสเท่าเทียมกันในการที่จะได้รับการศึกษาอบรมตลอดจนการปฏิบัติเพื่อเข้าถึงจุดหมายสูงสุดที่ชีวิตในสงฆ์จะเข้าถึงได้ จนสถาบันวัดกลายเป็นสถาบันทางการศึกษา เพราะเป็นที่ฝึกหัดอบรม ภายในวัดเป็นบรรยากาศสำหรับฝึกหัดพัฒนาคนและพัฒนาตนให้เดินไปในวิถีชีวิตที่ถูกต้องดีงาม ตามระบบพัฒนาคน 3 ด้าน ที่เรียกว่า ไตรสิกขา ได้แก่ (Thes Klaewkasikarm, 2005: 32)

1. ฝึกฝนพัฒนาในการแสดงออกทางกายและวาจา (อธิศีล)
2. ฝึกฝนพัฒนาด้านคุณภาพ สมรรถภาพ และสุขภาพจิต (อธิจิต)
3. ฝึกฝนพัฒนาสมองหรือปัญญา (อธิปัญญา)

หากพิจารณาจากประวัติการประดิษฐานพระพุทธศาสนา จะเห็นได้ว่าคณะสงฆ์ในความหมายที่แท้นั้น พระพุทธเจ้าทรงตั้งขึ้นเป็น “สังคมตัวอย่าง” ที่มีการจัดระบบต่างๆ ทั้งในการปกครอง การเลี้ยงชีพ ชีวิตทางสังคม ตลอดจนการศึกษาอบรมทุกอย่างโดยให้สมาชิกทุกคนมีสิทธิ์และมีส่วนร่วมในกิจกรรมและผลประโยชน์ต่างๆ ของสถาบันโดยทั่วถึงและเท่าเทียมกัน

หลักทางพระพุทธศาสนาส่งเสริมให้มีการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นทางด้านหลักธรรม เช่น เรื่องพระนิพพาน การกำจัดอวิชชา ไตรสิกขา การเน้นปัญญา ความสำคัญของกัลยาณมิตร ความเป็นพหูสูต เป็นต้น หรือว่าจะเป็นทางพระวินัย เช่น การถือนิสัยของพระนวกะ การร่วมประชุมในอุโบสถเดียวกัน การนั่งประชุมแสดงธรรม สนทนาสากัจฉา อภิปราย ตอบปัญหาธรรมกันเป็นต้น

ทั้งนี้โดยมีวัดเป็นสถาบันการศึกษา ชีวิตความเป็นอยู่ของพระภิกษุเป็นชีวิตที่มุ่งต่อการฝึกฝนอบรมและการให้การศึกษาอบรม ดังนั้น ชีวิตของสังคมภิกษุจึงมากไปด้วยกิจกรรมการศึกษา และพัฒนาการทางการศึกษาของอารยันที่ได้จากพระพุทธศาสนา

ความหมายของการศึกษาตามหลักพระพุทธศาสนา

ความหมายของคำว่าการศึกษา คำว่า “การศึกษา” มาจากคำว่า “สิกขา” โดยทั่วไปหมายถึง “กระบวนการเรียน” “การฝึกอบรม” “การค้นคว้า” “การพัฒนาการ” และ “การรู้แจ้งเห็นจริงในสิ่งทั้งปวง” จะเห็นได้ว่าการศึกษาในพระพุทธศาสนามีหลายระดับ ตั้งแต่ระดับต่ำสุดถึงระดับสูงสุด เมื่อแบ่งระดับอย่างกว้างๆ มี 2 ประการ คือ

1. การศึกษาระดับโลกิยะ มีความมุ่งหมายเพื่อดำรงชีวิตในทางโลก

2. การศึกษาระดับโลกุตระ มีความมุ่งหมายเพื่อดำรงชีวิตเหนือกระแสโลก

ในการศึกษาหรือการพัฒนาตามหลักพระพุทธศาสนานั้น พระพุทธเจ้าทรงสอนให้คนได้พัฒนาอยู่ 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านศีล ด้านจิตใจ และด้านสติปัญญา โดยมีจุดมุ่งหมายให้มนุษย์เป็นทั้งคนดีและคนเก่ง การจะสอนให้มนุษย์เป็นคนดีและคนเก่งนั้นจะต้องมีหลักในการศึกษาที่ถูกต้องเหมาะสม ซึ่งในการพัฒนามนุษย์นั้นพระพุทธศาสนามุ่งสร้างมนุษย์ให้เป็นคนดีก่อน แล้วจึงค่อยสร้างความเก่งทีหลัง นั่นคือสอนให้คนเรามีคุณธรรม ความดีงามก่อนแล้วจึงให้มีความรู้ความเข้าใจหรือสติปัญญาภายหลัง ดังนั้น หลักในการศึกษาของพระพุทธศาสนานั้นจะมีลำดับขั้นตอนการศึกษาโดยเริ่มจาก “สีลสิกขา” ต่อด้วย “จิตตสิกขา” และขั้นตอนสุดท้ายคือ “ปัญญาสิกขา” ซึ่งขั้นตอนการศึกษาทั้ง 3 นี้รวมเรียกว่า “ไตรสิกขา” ซึ่งมีความหมายดังนี้ (Phradhammavarodomr (Boonma Khunasampanno.), 2000: 56)

1. สีลสิกขา การฝึกศึกษาในด้านความประพฤติทางกาย วาจา และอาชีพ ให้มีชีวิตสุจริตและเกื้อกูล (Training in Higher Morality)

2. จิตตสิกขา การฝึกศึกษาด้านสมาธิ หรือพัฒนาจิตใจให้เจริญได้ที่ (Training in Higher Mentality หรือ Concentration)

3. ปัญญาสิกขา การฝึกศึกษาในปัญญาสูงขึ้นไปให้รู้คิดเข้าใจมองเห็นตามเป็นจริง (Training in Higher Wisdom)

การศึกษาคณะสงฆ์ในพระพุทธศาสนา ดำเนินตามแนวไตรสิกขาโดยยึดถือ พุทธพจน์ คือคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าเป็นหลัก มีความมุ่งหมายสำคัญ เพื่อให้ประพฤติปฏิบัติตน ดำรงรักษาและเผยแผ่พรหมจรรย์อันเป็นระบบการศึกษาของคณะสงฆ์ ดำเนินชีวิตตามหลักการแห่งพระธรรมวินัย ต่อมาได้แยกออกเป็นฝ่ายคันถธุระและวิปัสสนาธุระ คือ คันถธุระ ได้ศึกษาพระธรรมวินัยคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าและวิปัสสนาธุระ ได้แก่ การเรียนวิธีฝึกหัดจิตใจของ ตนเองให้ปราศจากกิเลส เมื่อพระพุทธเจ้าเสด็จดับขันธปรินิพพานแล้ว พระสงฆ์พุทธสาวกจึงประชุมกันทำสังคายนารวบรวมพระธรรมวินัยอันเป็นคำสั่งสอนของพระพุทธองค์ที่ได้ตรัสสอนไว้มีจำนวน 84,000 พระธรรมขันธ์ จัดไว้เป็น 3 หมวด คือ พระสูตร พระวินัย และพระอภิธรรม เรียกรวมกันว่า “พระไตรปิฎก” (Phramahananniti Sumano, 2002: 56).ซึ่งเป็นคัมภีร์ของพระพุทธศาสนาสืบมา

พระพุทธศาสนามีองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ ปริยัติ คือการ เล่าเรียน ปฏิบัติ คือ ลงมือกระทำ และปฏิเวธ คือ ประจักษ์แจ้งผลการศึกษาปริยัติ เป็นองค์ประกอบสำคัญ อันเป็นพื้นฐานของการปฏิบัติ ความเจริญทางการศึกษาหรือปริยัติของคณะสงฆ์ เป็นปัจจัยสำคัญเกี่ยวกับความเจริญของพระพุทธศาสนา

ลักษณะของการศึกษาในสมัยพุทธกาล

1. ระบบการรับเข้าศึกษาพระพุทธศาสนา ตามพุทธบัญญัติพระวินัย กุลบุตรที่จะเข้ามาสู่สถาบันแห่งนี้ต้องบรรพชาอุปสมบท สามเณรมีอายุ 7 ปีขึ้นไป พระภิกษุอายุ 20 ปีขึ้นไป

2. ระบบการศึกษาของพระพุทธศาสนาเป็นแบบโรงเรียนกินนอน

3. สถานศึกษา คือ วัด

4. ชีวิตนักศึกษาทุกคนเสมอภาคเท่าเทียมกันตามพระวินัยไม่แบ่งชนชั้นวรรณะ

5. ด้านปัจจัย 4 ได้รับการดูแลและอุปถัมภ์โดยพระราชา อำมาตย์ พ่อค้า คหบดี และประชาชนทั่วไป

6. เครื่องแบบการแต่งกายใช้ผ้าบังสุกุลตามพุทธบัญญัติเรียบง่าย สะอาด มีเพียง 3 ผืน

7. วัตถุประสงค์ของการศึกษาเพื่อกำจัดตัณหาอันเป็นวัฏจักรแห่งการเวียนว่ายตายเกิดของมนุษย์และดำเนินตามมรรคมีองค์ 8 คือ ทางสายกลางมุ่งเข้าสู่นิพพาน อันเป็นจุดหมายสูงสุดของพระพุทธศาสนา

8. หลักสูตร พระสุตตันตปิฎก พระวินัยปิฎก และพระอภิธรรมปิฎก หลักสูตรนี้ใช้หลักการท่องจำ เรียกว่า มุขปาฐะ โดยการแต่งเป็นร้อยแก้ว ร้อยกรอง เพื่อสะดวกในการท่องจำ ผู้เรียนจะเลือกเรียนตามความสมัครใจ

9. วิธีสอน สอนด้วยการใช้มุขปาฐะ (ปากเปล่า) สนทนา การบรรยาย การถามตอบ แบบวางกฎข้อบังคับ

10. บทบาทของครู ครูผู้สอนมักเรียกว่า อุปัชฌาย์ อาจารย์ เป็นผู้มีบทบาทในการสอน ให้การอบรม ให้คำปรึกษา และสอบวัดผลด้วยตนเอง

พัฒนาการทางการศึกษาของคณะสงฆ์หลังพุทธปรินิพพาน

1. ระบบการศึกษาแบบเถรวาท (พ.ศ. 1 - 500) รูปแบบการศึกษามี 2 ลักษณะ คือ “คันถธุระ” และ “วิปัสสนาธุระ” โดยมีสำนักต่างๆ ที่มีการดำเนินการศึกษาอย่างอิสระต่อกัน บางสำนักเน้นพระสุตตันตะ บางสำนักเน้นพระวินัย เป็นต้น แต่เมื่อใดแต่ละสำนักมีความเข้าใจพุทธธรรมและปฏิบัติแตกต่างกันมาก คณะสงฆ์ก็จะขอพึ่งอำนาจรัฐให้เข้ามาจัดทำสังคายนาเป็นครั้งคราวไป เพื่อสร้างความเป็นเอกภาพของพระพุทธศาสนา

2. ระบบการศึกษาแบบมหายาน (พ.ศ. 600 - 1400) มีประเด็นการศึกษา 2 ประเด็น คือ

2.1. สำนักปรัชญาพุทธ (พ.ศ. 600 - 900) การเกิดขึ้นของมหายานทำให้การศึกษาในพระพุทธศาสนาเปลี่ยนไปจากรูปแบบของศาสนาสู่ระบบปรัชญา เกิดสำนักทางปรัชญาเด่นๆ ขึ้น 2 สำนัก คือ (ก).สำนักมาธยมิกะ ผู้ก่อตั้งคือ นาคารชุน (พ.ศ. 709 - 739) ผลงานที่สำคัญคือ มาธยมิกศาสตร์ หรือ มาธยมิกการิกา ให้ตรรกศาสตร์ความคิดที่ว่องไว กล้าหาญ แนวคิดที่สำคัญเน้น ศูนย

ตา มีอิทธิพลทั่วชมพูทวีปและขยายออกนอกเขตประเทศ, (ข).สำนักโยคาจารย์ ผู้ก่อตั้งคือ ท่านอสังคะและท่านวสุพันธุ์ (พุทธศตวรรษที่ 9) ผลงานที่สำคัญคือ อภิธรรมโกศะ, มหายานสัมปริครหะและประกรณะอารยวาจา แนวคำสอนเป็นจิตนิยม

2.2 มหาวิทยาลัยทางพระพุทธศาสนา (พ.ศ. 1000 - 1700) ในช่วงนี้ วัดซึ่งเดิมเป็นศูนย์รวมของผู้ฝึกฝนอบรมตนเองอยู่แล้ว ได้พัฒนามาเป็นสถาบันทางการศึกษา โดยสืบทอดคุณลักษณะกลุ่มของสาวกของพระพุทธเจ้าที่ว่า “สังฆะ” คือ ชุมชนแห่งการเรียนรู้ ราว พ.ศ. 900 วัดหลายวัดได้ร่วมกันดำเนินการทางการศึกษา จนกลายเป็นระบบมหาวิทยาลัยทางพระพุทธศาสนาขึ้นและขยายรูปแบบการให้การศึกษากว้างขวางขึ้น มหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียง ได้แก่ นาลันทา วัลภี โอทานตะปุระ วิกรมศิลา โสมปุระ มีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ มีผู้เข้า ศึกษาหลายหมื่นคน มีหลักสูตร มีการวัดผลประเมินผล

2.3 ระบบการศึกษาแบบตันตระ (พ.ศ.1200 - 1700) ซึ่งมีพัฒนาการมาตามลำดับ คือ (1).มันตรยาน/รหัสยาน ลักษณะสำคัญคือพร่ำสอน บ่นมนตร์และลงเลขยันตร์ ให้ เกิดความศักดิ์สิทธิ์เป็นทางรอดพ้นจากทุกข์, (2).วัชรยาน นับถือฌานิพุทธและพระโพธิสัตว์ นำศักติ ของฮินดูตันตระมานับถืออ่อนวอน ผู้เข้าอยู่ในองค์นิรตมเทวีเป็นผู้เข้าสู่นิพพาน, (3).กาลจักร นับถือ เหมือนสองอย่างแรก เพิ่มการเซ่นผีเข้าด้วย ถือว่าการอ้อนวอนบูชาจะสำเร็จประสบสุขได้

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). มีความเห็นเกี่ยวกับระบบการศึกษาของพระพุทธศาสนาหลังพุทธปรินิพพานว่า : “การศึกษาในมหาวิทยาลัยนั้นแบ่งได้เป็น 2 ระยะ คือ ระยะแรกราว พ.ศ.1000 ถึง 1400 เป็นระยะที่มีการศึกษาวิชาการต่างๆ อย่างกว้างขวาง ทั้งทางวิชาศาสนาและวิชาสามัญ แต่เมื่อครั้นถึงระยะหลัง พ.ศ.1400 เป็นต้นมา การที่พระสงฆ์หันมานิยมศึกษาและใช้ภาษาสันสกฤตเป็นภาษาวิชาการ ได้กลายเป็นการจำกัดวงการศึกษาให้แคบเข้ากว่าเดิมอีก ที่นาลันทาและมหาวิทยาลัยอื่นๆ ที่เหลือก็ปรากฏว่าพระพุทธศาสนามหายานได้รับอิทธิพลจากศาสนาพราหมณ์นำมาผสมผสานกันมาจนกลายเป็น “นิกายตันตระ” หรือ “วัชรยาน” ขึ้นระยะนี้ ก็นิยมชื่นชมกับผลงานเก่าๆ ที่สร้างสมกันมายุคนี้เป็นระยะของการเขียนอรรถกถาและอรรถาธิบายต่างๆ พร้อมกับมีความรู้สึกหยิ่งลำพองในความรู้ใจแคบและลำเอียง นอกจากนี้ ความนับถือเรื่องวรรณะก็เหมือนจะรุนแรงขึ้น วิธีการเรียนการสอนก็เป็นแบบประเพณีตายตัวโดยนัยนี้ การศึกษาในชมพูทวีปก็เสื่อมถอยและยังไม่ทันรู้ตัวที่จะรื้อฟื้นแก้ไขก็ประสบเหตุให้พินาศเสียก่อน สาเหตุที่ทำให้พินาศนั้น ก็คือการเข้ายึดครองของต่างชาติ เริ่มด้วยชาวเติร์กยกทัพเข้ามาและทำลายมหาวิทยาลัยพุทธศาสนาหมดสิ้น ทำลายวัดส่วนมาก พระสงฆ์ที่ไม่ถูกฆ่า หนีไปต่างประเทศ อันเป็นเหตุการณ์ในราว พ.ศ. 1700 ตามปกติการใช้อำนาจเข้ากดขี่บีบคั้นถ้าไม่ถึงกับทำลายให้สูญสิ้นเสียทีเดียวหรือให้เปลี้ยหมดกำลังจริงๆ แล้วย่อมเป็นทางให้เกิดการดิ้นรนต่อสู้ ให้เกิดความเข้มแข็งและการกลับฟื้นตัวได้ แต่เหตุการณ์ครั้งนี้เป็นแบบทำลายโดยสิ้นเชิง พระพุทธศาสนาจึงไม่มีโอกาสคืนชีวิตได้อีก เป็นอันสิ้นยุคความเจริญในอดีต”

บทสรุป

ขณะนี้สังคมไทยกำลังสนใจเรื่องโครงสร้างการบริหารองค์กรต่างๆ และสังคมการศึกษามีการเปลี่ยนแปลง มีการใช้เทคโนโลยีมากขึ้น กำหนดให้ครูอาจารย์เป็นผู้กำหนดวิธีการและเครื่องมือในการวัดจริยธรรม คุณธรรม และวัดคุณภาพทั้งภายในและภายนอกในการประกันคุณภาพทางการศึกษา ส่วนในการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ให้ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ต่างๆ ให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ของชุมชน เมื่อการศึกษาทางโลกมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ และมีความตระหนักที่จะนำศีลธรรมเข้าไปแก้ปัญหาของสังคม เช่น รัฐบาลได้สนับสนุนให้พระเป็นครูสอนศีลธรรมในโรงเรียนทั่วประเทศเป็นต้น ดังนั้น กระบวนการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์โดยเฉพาะพระปริยัติธรรมทั้งแผนกบาลีและแผนกธรรม จึงควรที่จะมีการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงให้เข้าเป็นระบบ เพื่อจะได้รองรับเด็กที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สามารถเข้ามาศึกษาในคณะสงฆ์และสามารถเทียบโอนกันได้ก็จะทำให้เด็กที่มีศรัทธาในพระพุทธศาสนาอยู่แล้วได้ศึกษาทั้งฝ่ายธรรมและฝ่ายโลกควบคู่กันไป และเป็นการสร้างศาสนทายาทและเปิดโอกาสให้เป็นทางเลือกใหม่ในการศึกษาของชาติ เพราะเหตุว่าการเรียนในโรงเรียนทั่วไปนั้นจะมีปัญหาเรื่องยาเสพติด เรื่องคุณธรรมจริยธรรม ถ้าเข้ามาบวชเรียนในวัดก็จะมีพระจัดการดูแลให้ คือ การจัดศาสนศึกษาซึ่งเป็นการจัดการศึกษาสำหรับพระภิกษุสามเณรที่เข้ามาบวชเรียนเพื่อเป็นทางเลือกหนึ่งของผู้ต้องการให้ลูกของตนเองมีคุณธรรมและจริยธรรม เข้ามาบวชเรียนเพื่อที่จะเป็นพลเมืองดีของชาติ และรัฐจะต้องให้การสนับสนุนด้านงบประมาณเหมือนโรงเรียนทั่วไป ประการสำคัญ คือ ผู้บริหารคณะสงฆ์จะต้องเร่งพัฒนาหลักสูตรการศึกษาของคณะสงฆ์โดยเฉพาะหลักสูตรพระปริยัติธรรมแผนกธรรมและบาลีให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น สามารถรักษาสาระหลักสูตรเดิมไว้และสามารถเทียบโอนผลการเรียนกับการจัดการศึกษาสามัญทั่วไปของรัฐ มิฉะนั้นในทศวรรษหน้า คณะสงฆ์จะเกิดวิกฤติขาดแคลนผู้เข้ามาบวชเรียนและสืบต่อพระพุทธศาสนาอย่างรุนแรง

Reference

Banchong Jantharasa. (1984). *Philosophy and education*. Bangkok : Thai Wattana Panich Printing House.

Buddhadasa Bhikkhu. *Why Be Buddhist monks* ?. Bangkok : Publisher, Mental Health.

Bureau of Religious Studies, Wat Thep. *Pali Textbook* . Bangkok : Mahachulalongkornrajaviyalaya University Press.

Chutima Sajjanan. (2006). *Strategic model and approach to integrating religion with the study of temples in Buddhism: case study of non-formal education*. Bangkok: TCT Communications.

Pimphan thepsumethanon and Vinita Suthisomboon, (1997). *Principles of Education*. 3rd edition, Bangkok : Ramkhamhaeng University.

Phradhammavarodomr (Boonma Khunasampanno). (2000). *Administration of the monastery documentary program to enhance the knowledge of Buddhist monks for Thai society*. Bangkok: Thammasat University and Vongchavalitkul University.

Phramahananniti Sumano. (2002). *Principle of Study of Buddhist Scripture. Wat Yai Chaimongkol Phra Nakhon Si Ayutthaya Provincial Administration Office.*

Phaithool Sinlarat. (1980) . *Philosophy of Basic Education*. Bangkok: Chulalongkorn University.

Thes Klaewkasikarm. (2005). *Educational Administration*. Bangkok: Ramkhamhaeng University.

การพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

DEVELOPMENT OF SCHOOL CURRICULUM MANAGEMENT PROCESS IN SECONDARY SCHOOLS UNDER THE OFFICE OF BASIC EDUCATION COMMISSION OF NORTH-EASTERN

เสาวณิต ร่มศรี* จำเนียร พลหาญ** สุรัตน์ ดวงชาทม***
Saowanit Romsri* chamnian Pollaharn** Surat Dungchatom***

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อพัฒนาและเพื่อศึกษาผลทดลองใช้กระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แบ่งขั้นตอนการวิจัยเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา โดยสำรวจกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 544 คน แยกเป็น ผู้อำนวยการโรงเรียนหรือรองผู้อำนวยการโรงเรียน 272 คน และหัวหน้างานพัฒนาหลักสูตร 272 คน สนทนากลุ่มกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 15 คน ระยะที่ 2 การพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา โดยศึกษากรณีตัวอย่างที่ดี 3 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนขอนแก่นพัฒนศึกษา โรงเรียนส้มป่อยพิทยาคม และโรงเรียนเบ็ญจะมะมหาราช ตรวจสอบยืนยันความถูกต้องเหมาะสมของร่างกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา โดยการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 15 คน ระยะที่ 3 การทดลองใช้กระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษากับโรงเรียน 3 แห่ง เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม แบบบันทึกการสัมภาษณ์ แบบศึกษาเอกสาร แบบประเมินผลการดำเนินงาน และแบบประเมินความพึงพอใจ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับข้อมูลเชิงปริมาณ และการวิเคราะห์เนื้อหา สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพ ผลการศึกษาพบว่า

1. โรงเรียนมีสภาพปัจจุบัน และปัญหาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

---

* Doctor of Education Program in Educational Management, Faculty of Education, Rajabhat Maha Sarakham University.

** Department of Educational Management, Faculty of Education, Rajabhat Maha Sarakham University.

*** Department of Educational Management, Faculty of Education, Rajabhat Maha Sarakham University.

2. กระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มี 5 ขั้นตอน คือ 1) การเตรียมความพร้อม 2) การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา 3) การใช้หลักสูตรสถานศึกษา 4) การประเมินและสรุปผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา และ 5) การปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

3. ผลการทดลองใช้กระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า โรงเรียนได้ดำเนินการทุกขั้นตอน

คำสำคัญ : กระบวนการบริหารจัดการ, หลักสูตรสถานศึกษา, โรงเรียนมัธยมศึกษา, สำนักงาน-คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ABSTRACT

Objectives of this research were : 1) to study the current situations, problems, and guidelines for school curriculum management, 2) to develop and 3) to study the findings from trying out the school curriculum management process in secondary schools under the Office of Basic Education Commission of North-Eastern. There were 3 phases of research, Phase 1 : the study of current situations, problems, and guidelines for school curriculum management were 544 samples including 272 school directors or assistant school directors, 272 heads of curriculum development division, 15 key informants of focus group, Phase 2 : the development of school curriculum management process based on 3 case studies; Khon-Kaen Pattanasuksa School, Som-Poy Pittayakhom School, and Benchama Maharat School. The tentative process was investigated the accuracy and propriety by 15 experts using evaluation form, and Phase 3 : the school curriculum management process was implemented in 3 schools. The instrument using for data collection included the questionnaire, focus group, interview, documentary study, evaluation form, and satisfaction form. The data were analyzed the mean and standard deviation through the quantitative data, and the content analysis through qualitative data. The research findings found that :

1. The schools' current situations and problems in overall were at the medium level.

2. The school curriculum management process in secondary schools under the Office of Basic Education Commission of North-Eastern consisted of 5

steps; 1) the preparation, 2) the forming school curriculum, 3) the curriculum implementation, 4) the evaluation and curriculum implementation conclusion, and 5) the improvement and school curriculum development.

3. The findings of school curriculum management process implementation were found the schools had implemented all steps of school curriculum management process.

Keywords : management process, school curriculum, secondary schools, Office of Basic Education Commission, North-Eastern.

1. บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ในโรงเรียนนำร่องและโรงเรียนเครือข่ายตั้งแต่ปีการศึกษา 2545 และใช้ในโรงเรียนทั่วไป ตั้งแต่ปีการศึกษา 2546 เป็นต้นมาจนถึงปีการศึกษา 2551 หน่วยงานต่าง ๆ ที่รับผิดชอบโดยตรงและมีส่วนเกี่ยวข้องในการใช้หลักสูตรฉบับดังกล่าวได้ติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง พบว่า หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 มีจุดดีหลายประการ เช่น หลักสูตรช่วยส่งเสริมการกระจายอำนาจทางการศึกษา ทำให้ท้องถิ่นและสถานศึกษามีส่วนร่วมและมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของตนเอง มีแนวคิดและหลักการส่งเสริมการพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวม แต่ก็พบประเด็นที่เป็นปัญหาและความไม่ชัดเจนของหลักสูตรหลายประการ ได้แก่ เอกสารหลักสูตร กระบวนการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ และผลผลิตที่เกิดจากการใช้หลักสูตร ปัญหาความสับสนของผู้ปฏิบัติในระดับสถานศึกษาด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา สถานศึกษาส่วนใหญ่กำหนดสาระการเรียนรู้และผลการเรียนรู้ที่คาดหวังไว้มาก การวัดและประเมินผลไม่สะท้อนมาตรฐาน ส่งผลต่อปัญหาการจัดทำเอกสารหลักฐานทางการศึกษาและการเทียบโอนผลการเรียน รวมทั้งปัญหาคุณภาพของผู้เรียนในด้านความรู้ ทักษะความสามารถและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ยังไม่เป็นที่น่าพอใจ คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ดำเนินการทบทวนหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เพื่อพัฒนาไปสู่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาดังกล่าว และข้อมูลจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554) มาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรให้มีความเหมาะสมชัดเจนยิ่งขึ้น ทั้งเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและกระบวนการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติในระดับเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา โดยได้มีการกำหนดวิสัยทัศน์ จุดหมาย สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด โครงสร้างเวลาเรียนของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ในแต่ละชั้นปี ตลอดจนเกณฑ์การวัดประเมินผลให้มีความสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และมีความชัดเจนต่อการนำไปปฏิบัติ เพื่อใช้เป็นทิศทางในการจัดทำหลักสูตรการเรียนการสอนในแต่ละระดับ

โดยเปิดโอกาสให้สถานศึกษาเพิ่มเติมได้ตามความพร้อมและจุดเน้น กระทรวงศึกษาธิการจึงประกาศให้ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กับโรงเรียนต้นแบบและโรงเรียนที่มีความพร้อมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาในปีการศึกษา 2552 ให้ใช้ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 4 ปีการศึกษา 2553 ใช้ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 2 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และ 5 ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 เป็นต้นไป ให้ใช้ทุกชั้นเรียน ถ้าเป็นโรงเรียนทั่วไปปีการศึกษา 2553 ให้ใช้ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 4 ปีการศึกษา 2554 ใช้ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 2 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และ 5 ตั้งแต่ปีการศึกษา 2555 เป็นต้นไป ให้ใช้ทุกชั้นเรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : ไม่มีเลขหน้า)

สถานศึกษามีภารกิจหลักในการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพ สถานศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและดำเนินการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยต้องสร้างความมั่นใจต่อพ่อแม่ผู้ปกครองและชุมชนว่า ผู้เรียนจะมีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตลอดจนเกิดสมรรถนะสำคัญตามที่หลักสูตรกำหนด ดังนั้นสถานศึกษาจะต้องออกแบบหลักสูตรให้สอดคล้องและครอบคลุมหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นและชุมชน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ นอกจากนี้ ยังต้องมีการบริหารจัดการหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพ โดยการเตรียมความพร้อมในการใช้หลักสูตร มีการวางแผนการใช้ ผู้บริหารและคณะกรรมการสถานศึกษามีความรู้ความเข้าใจ เตรียมบุคลากร เตรียมงบประมาณ และอาคารสถานที่ ซึ่งถ้าการวางแผนงานละเอียดรอบคอบและมีขั้นตอนจะทำให้การใช้หลักสูตรประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย ดังนั้นโรงเรียนควรมีการส่งเสริมสนับสนุนการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม เนื่องจากสถานศึกษาแต่ละแห่งมีบริบทที่แตกต่างกันทั้งในด้านงบประมาณ ทรัพยากร สถานที่ และบุคลากร ผู้เรียนก็มาจากพื้นฐานทางครอบครัวที่แตกต่างกัน เช่น ที่อยู่อาศัยหรือความเป็นอยู่ ฐานะทางเศรษฐกิจ สภาพสังคม ความรู้ความสามารถพื้นฐาน และความต้องการที่แตกต่างกัน ดังนั้น ในการวางแผนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาจึงควรให้สอดคล้องสัมพันธ์กับปัจจัยต่าง ๆ ดังกล่าวด้วย นอกจากนี้ สถานศึกษาจะต้องมีการกำกับ ติดตาม ดูแลคุณภาพการจัดทำหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ ครบวงจร ต่อเนื่อง และนำผลมาพิจารณาปรับปรุงหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2552 : 35)

จากปัญหาและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยซึ่งมีหน้าที่โดยตรงในการจัดทำและใช้หลักสูตร จึงมีความสนใจที่จะพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อให้ได้ข้อมูลในการเตรียมการพัฒนาและใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และจะเป็นข้อมูลให้ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาและผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของโรงเรียนใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบาย วางแผน พิจารณา ปรับปรุง

ดำเนินการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อันจะส่งผลต่อคุณภาพของนักเรียนและตอบสนองเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 ได้เป็นอย่างดี

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2. เพื่อพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

3. เพื่อศึกษาผลการทดลองใช้กระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

3. วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดวิธีดำเนินการวิจัย แบ่งออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา โดยการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กำหนดกรอบเนื้อหา แล้วดำเนินการดังนี้

1.1 จัดสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ (Focus Group Discussion) เพื่อยืนยันกรอบเนื้อหา พร้อมทั้งศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 15 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนา

1.2 สำรวจสภาพปัจจุบัน ปัญหาและแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา โดยใช้แบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ เพื่อสอบถามสภาพปัจจุบันและปัญหา ส่วนแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาใช้คำถามปลายเปิด แบบสอบถามได้หาคุณภาพด้านความเที่ยงตรงตามเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ (IOC) มีค่าตั้งแต่ 0.60-1.00 ซึ่งมากกว่า 0.50 จำนวน 93 ข้อ นำไปสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้อำนวยการโรงเรียนหรือรองผู้อำนวยการโรงเรียน และหัวหน้างานพัฒนาหลักสูตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling) กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างด้วยตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) ได้ 272 โรงเรียน โรงเรียนละ 2 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 544 คน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วนำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนา

ระยะที่ 2 การพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ดำเนินการดังนี้

2.1 การหาแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา โดยการศึกษาตัวอย่างที่ดี (Best Practice Study) จำนวน 3 โรงเรียน คือ โรงเรียนขอนแก่นพัฒนศึกษา โรงเรียนส้มป่อย

พิทยาคม และโรงเรียนเบ็ญจะมะมหาราช เก็บรวบรวมข้อมูลจากคณะกรรมการบริหารหลักสูตร โดยใช้แบบสัมภาษณ์กลุ่มและแบบบันทึกการศึกษาเอกสาร วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนา

2.2 จัดทำร่างกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา โดยการสังเคราะห์แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาที่ได้จากการสนทนากลุ่ม และการสำรวจโดยใช้แบบสอบถามในระยะที่ 1 นำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาก่อนนำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 15 ท่าน เพื่อประเมินและยืนยัน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบประเมิน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ฐานนิยม และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วนำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนา

ระยะที่ 3 การทดลองใช้กระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษากับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 จำนวน 3 โรงเรียน คือ โรงเรียนดู่น้อยประชาสรรค์ โรงเรียนจังหารฐิตวิริยาประชาสรรค์ และโรงเรียนร้อยเอ็ดวิทยาลัย โดยดำเนินการดังนี้ 1) ประชุมชี้แจงเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจกับบุคลากรทุกคนในโรงเรียน 2) โรงเรียนดำเนินการตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของผู้วิจัย 3) ผู้วิจัยประเมินผลการทดลองใช้เก็บรวบรวมข้อมูลผลการทดลองโดยใช้แบบตรวจสอบและแบบสัมภาษณ์ผลการดำเนินงาน และแบบประเมินความพึงพอใจต่อกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของบุคลากรทุกคนในโรงเรียน

4. สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า 1) การเตรียมความพร้อม โรงเรียนส่วนใหญ่จะเตรียมความพร้อมด้านต่างๆ ไว้ดี พร้อมที่จะเปลี่ยนแปลง ปรับปรุงหลักสูตรตลอดเวลา เพื่อสนองนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ มีการนิเทศติดตาม ให้ความช่วยเหลือของศึกษานิเทศก์ นักเรียนและชุมชน ไม่มีส่วนร่วมในการเตรียมการ ไม่ได้จัดทำคู่มือการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาและกำหนดบทบาทหน้าที่ให้บุคลากรเป็นลายลักษณ์อักษร สภาพห้องเรียนทรุดโทรม สกปรก บรรยากาศไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ นักเรียนไม่ค่อยให้ความร่วมมือในการรักษาความสะอาด และรักษาทรัพย์สมบัติของโรงเรียน ไม่ได้ประเมินความพร้อมของครูและบุคลากรก่อนดำเนินงาน 2) การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ครูจะทำแผนการจัดการเรียนรู้ไม่เป็นปัจจุบันและทำไม่ครบทุกวิชา ส่วนใหญ่จะจัดทำในวิชาที่ถนัดๆ โดยเฉพาะโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง ผู้บริหารจึงกำหนดให้ทำแผนการจัดการเรียนรู้อย่างน้อยคนละ 1 กลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อลดภาระงานให้ครู และจะปรับปรุงพัฒนาทุกปีการศึกษาตามสภาพปัญหาที่พบจากการสอน เพื่อให้เหมาะสมกับบริบทในแต่ละปีการศึกษา ส่วนใหญ่โรงเรียนจะดำเนินการเป็นปัจจุบันจัดทำหลักสูตรตามขั้นตอนที่ได้อบรมมา 3) การใช้หลักสูตรสถานศึกษา ส่วนใหญ่สามารถดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษาได้ทุกขั้นตอน แต่ขาดความต่อเนื่อง เช่น ไม่สามารถจัดห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ได้ตลอดเวลา ไม่มีเครือข่ายการเรียนรู้ และไม่สามารถดำเนินการนิเทศภายใน

ได้อย่างต่อเนื่องชัดเจน โรงเรียนขนาดเล็กไม่สามารถดำเนินการได้อย่างสมบูรณ์ในเรื่องการจัดครูเข้าสอนตามวุฒิการศึกษา/วิชาเอก การจัดกิจกรรมที่หลากหลายสำหรับทุกๆ โรงเรียน เพราะยังเน้นการบรรยาย และให้การบ้านเด็กไปค้นคว้าเอง ไม่บูรณาการสาระการเรียนรู้กับกลุ่มสาระอื่น ครูผู้สอนจะนำเทคโนโลยีเข้ามาประกอบการเรียนการสอนน้อยมากหรือใช้เพียงบางคนเท่านั้น และไม่มีตารางสอนซ่อมเสริมของกลุ่มสาระไว้อย่างชัดเจน ไม่ได้นำกระบวนการ PLC มาใช้ ทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อแก้ปัญหาการจัดการเรียนรู้และส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียนน้อยมากและไม่จัดทำคู่มือการใช้หลักสูตร 4) การประเมินและสรุปผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนส่วนใหญ่ไม่ได้ดำเนินการอย่างชัดเจนนัก ไม่ได้แต่งตั้งคณะกรรมการประเมินผล ไม่มีการประเมิน และไม่มีการทำรายงานสรุปผลการประเมิน ไม่มีการสะท้อนผลการสอนร่วมกันระหว่างครูผู้สอน ไม่มีเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล บุคลากรทุกฝ่ายไม่มีส่วนร่วมดำเนินการไม่มีการประเมินจากหน่วยงานภายนอก ไม่ได้นำเสนอผลการประเมินแก่หน่วยงานต้นสังกัดและผู้เกี่ยวข้อง ยกเว้นโรงเรียนขนาดใหญ่ ไม่มีการวิจัยเพื่อพัฒนาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ไม่ได้ประเมินขั้นตอนการใช้หลักสูตรทุกขั้นตอน ไม่ได้ทำรายงานผลการประเมินเป็นรูปเล่ม แผ่นพับหรือสรุปย่อ เพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ไม่ได้ประชุมชี้แจงสรุปผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาต่อผู้เกี่ยวข้อง เพื่อหาข้อเสนอแนะ ปัญหาและแนวทางพัฒนา 5) การปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ส่วนใหญ่ไม่ค่อยพบว่าโรงเรียนปรับปรุงหลักสูตรโดยใช้ผลการประเมินแต่จะปรับปรุงหลักสูตรตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการหรือความพร้อมของครู ส่วนโรงเรียนขนาดใหญ่จะปรับปรุงหลักสูตรตามความต้องการของชุมชน ในการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาส่วนใหญ่จะปรับปรุงที่โครงสร้างหลักสูตร และหน่วยการเรียนรู้เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาและท้องถิ่น ผู้รับผิดชอบไม่ได้พิจารณาวิเคราะห์ปัญหา/อุปสรรคที่เกิดขึ้นพร้อมทั้งหาสาเหตุของปัญหาและถอดบทเรียนจากการใช้หลักสูตรที่ผ่านมา

2. ผลการศึกษาสภาพปัญหากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า 1) การเตรียมความพร้อม โรงเรียนขนาดเล็กมีบุคลากรน้อยไม่สามารถแต่งตั้งบุคลากรให้ปฏิบัติหน้าที่ตรงกับความรู้ความสามารถได้ทำให้บางงานที่รับผิดชอบดำเนินการไม่ครบถ้วน สมบูรณ์ นักเรียนไม่มีส่วนร่วมในการเตรียมความพร้อม ไม่กล้าแสดงออก ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนขนาดเล็ก ไม่กล้าแสดงออก ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น บุคลากรไม่ยอมรับซึ่งกันและกัน ทำให้มีปัญหาในการบริหารจัดการ โรงเรียนไม่ได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของบุคลากรไว้เป็นลายลักษณ์อักษรโดยทำเป็นคู่มือทำให้การปฏิบัติหน้าที่ในบางงานเกิดความเข้าใจผิดว่าเป็นบทบาทของตัวเองหรือไม่ เกิดปัญหาไม่พอใจซึ่งกันและกัน บรรยากาศห้องเรียนไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ ป้ายนิเทศไม่เป็นปัจจุบัน เก่าและทรุดโทรม เนื่องจากไม่มีผู้รับผิดชอบทำความสะอาดและจัดป้ายนิเทศ อีกทั้งขาดการนิเทศติดตามอย่างต่อเนื่อง โรงเรียนไม่ได้ประเมินความพร้อมของครูและบุคลากรก่อนดำเนินงานเพราะเข้าใจว่าทุกคนผ่านการอบรมทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรมาแล้วและที่สำคัญคือ ไม่มีขั้นตอนนี้ในการดำเนินงานเลย พัฒนาคณะกรรมการทุกคน สร้างขวัญกำลังใจแก่บุคลากร ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลสารสนเทศไม่มีระบบที่น่าเชื่อถือ เช่น ไม่มีเครื่องมือเก็บ

รวบรวมข้อมูลที่เหมาะสม เป็นต้น ปัญหาการจัดสรรงบประมาณไว้ให้ชัดเจนเพียงพอ โดยเฉพาะโรงเรียนขนาดเล็กที่มีงบประมาณไม่เพียงพอ 2) การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ขาดการนิเทศภายในที่เข้มแข็งและเป็นระบบ และมาตรการที่ชัดเจนสำหรับกำกับติดตามให้ความช่วยเหลือ เกี่ยวกับการทำแผนการจัดการเรียนรู้ของครู ขาดการให้ความช่วยเหลือครูด้านเอกสารสำหรับศึกษาค้นคว้าหรือเป็นแนวทางในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ครูผู้สอนขาดความตระหนัก ไม่มีการเตรียมตัวก่อนทำการสอน ไม่จัดเตรียมสื่อการสอน ไม่สอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ ส่งผลให้สอนไม่จบตามที่หลักสูตรกำหนด การปฏิบัติงานของครูไม่เป็นระบบขั้นตอนไม่พูดคุยปรึกษาหารือกัน ไม่บูรณาการสาระการเรียนรู้กับกลุ่มสาระอื่น 3) การใช้หลักสูตรสถานศึกษา ครูไม่ยอมรับซึ่งกันและกันทำให้มีปัญหาต่อการนิเทศ ติดตาม โดยเฉพาะโรงเรียนขนาดใหญ่ซึ่งมีครูอาวุโสมากๆ ขาดความต่อเนื่องในด้านการจัดห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ สาเหตุอาจเนื่องมาจากการกำกับติดตามจากฝ่ายบริหารไม่ต่อเนื่อง ไม่มีเครือข่ายการเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียน เนื่องจากไม่เคยดำเนินการ อีกทั้งครูมีภาระงานมากจึงไม่สนใจสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ โรงเรียนขนาดเล็กไม่สามารถจัดครูเข้าสอนได้ตามวุฒิการศึกษา/วิชาเอก เพราะจำนวนครูไม่เพียงพอ บางคนจึงสอนไม่ตรงตามความถนัด ครูส่วนใหญ่จัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเดิม เน้นการบรรยายและให้การบ้านเด็กไปศึกษาค้นคว้าด้วยตัวเอง เนื่องจากไม่ได้ตรียมการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ไม่จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายตามความสนใจและศักยภาพของผู้เรียนและตามที่กำหนด ครูผู้สอนขาดทักษะในการใช้เทคโนโลยีเข้ามาประกอบการเรียนการสอน ไม่มีตารางสอนซ่อมเสริมของกลุ่มสาระไว้อย่างชัดเจน เนื่องจากขาดความชัดเจนในบทบาทหน้าที่ของผู้รับผิดชอบ ไม่มีการสะท้อนผลการสอนร่วมกันระหว่างครูผู้สอน ไม่นำวิธีการใหม่ๆ เข้ามาใช้ในการพัฒนาบุคลากร เช่น กระบวนการ PLC ไม่มีแผนหรือโครงการนิเทศภายในและดำเนินการอย่างเป็นระบบ ครูไม่ได้จัดทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนและส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียน ไม่จัดทำคู่มือการใช้หลักสูตร 4) การประเมินและสรุปผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนส่วนใหญ่ไม่ได้ดำเนินการอย่างชัดเจน เนื่องจากกำหนดบทบาทผู้รับผิดชอบไม่ชัดเจน กำหนดขั้นตอนการดำเนินงานไม่ชัดเจน ไม่มีเครื่องมือประเมินผลการใช้หลักสูตรเพราะไม่มีคนรับผิดชอบ และดำเนินการอย่างไม่มีระบบขั้นตอน บุคลากรทุกฝ่ายไม่มีส่วนร่วม ไม่มีการประเมินผลการใช้หลักสูตรจากหน่วยงานภายนอก ไม่มีการวิจัยเกี่ยวกับการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ส่งผลให้ไม่มีข้อมูลนำเสนอแก่หน่วยงานต้นสังกัดและผู้เกี่ยวข้อง โรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลางถ้าบริหารจัดการหลักสูตรไม่เป็นระบบจะไม่มีการประเมินผลการใช้หลักสูตร ไม่มีการสะท้อนผลการสอนร่วมกันระหว่างครูผู้สอน ไม่ได้ประเมินขั้นตอนการใช้หลักสูตรทุกขั้นตอน ไม่ได้จัดทำรายงานผลการประเมินการใช้หลักสูตรสถานศึกษาเป็นรูปเล่มและทำเป็นแผ่นพับหรือสรุปย่อเพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ไม่ได้ประชุมชี้แจงสรุปผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาต่อผู้เกี่ยวข้อง เพื่อหาข้อเสนอแนะ ปัญหา แนวทางการพัฒนา 5) การปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เมื่อการประเมินผลไม่ชัดเจนจะส่งผลให้ไม่สามารถนำผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาได้ ขาดการวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นผลลัพธ์จากการใช้หลักสูตรสถานศึกษา เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ปัญหา/อุปสรรคที่เกิดขึ้น เป็นต้น ซึ่งจะทำให้ทราบสาเหตุของปัญหา ไม่ได้

ถอดบทเรียนจากการใช้หลักสูตรที่ผ่านมา นำผลการดำเนินงาน รวมทั้งปัญหาและข้อเสนอแนะต่าง ๆ มาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร

3. ผลการศึกษาแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า 1) การเตรียมความพร้อม มีขั้นตอนดังนี้ 1.1) การเตรียมบุคลากร ควรดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการ ให้ตรงกับความรู้ความสามารถ ให้ชุมชนและนักเรียนเข้ามามีส่วนร่วม เป็นที่ยอมรับของเพื่อนร่วมงาน จัดทำคำสั่งให้ชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษร พัฒนาคณะกรรมการทุกคนให้มีความรู้ความสามารถเรื่องหลักสูตรและเป็นทีมงานที่มีความเข้มแข็งในการปฏิบัติงาน มีการมอบหมายงานให้บุคลากรโดยกำหนดบทบาทหน้าที่เป็นลายลักษณ์อักษรอย่างชัดเจนโดยจัดทำเป็นคู่มือการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ให้มีผู้รับผิดชอบครบถ้วนทุกงานมีการจัดแบ่งสายงานตามภารงานบริหารจัดการหลักสูตร โดยในโรงเรียนขนาดเล็ก มีบุคลากรน้อยส่วนใหญ่ภารงานจะทำร่วมกัน แต่จะจัดให้มีผู้รับผิดชอบหลักไว้ ส่วนโรงเรียนขนาดกลางและใหญ่ มีบุคลากรมากจะจัดแบ่งสายงานตามโครงสร้างการบริหารโรงเรียนอย่างละเอียด มีการสร้างความตระหนักให้บุคลากรทุกคนและผู้เกี่ยวข้องเห็นความสำคัญและยอมรับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยแจ้งในที่ประชุมประจำเดือน จัดทำป้ายนิเทศ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้และป้ายส่วนรวมพัฒนาบุคลากร โดยโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง ส่วนใหญ่จะส่งบุคลากรเข้าร่วมประชุม/อบรม/สัมมนา ตามที่หน่วยงานทางการศึกษาจัด และนำมาเผยแพร่กันต่อภายในโรงเรียน โรงเรียนขนาดใหญ่ จะจัดประชุม/อบรม/สัมมนาเอง โดยเชิญวิทยากรผู้มีความรู้ความสามารถเฉพาะทางมาให้ความรู้ ส่งบุคลากรเข้าร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในงานนิทรรศการที่หน่วยงานทางการศึกษาจัดขึ้น พัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษาแก่ผู้บริหาร ครู บุคลากรทุกคน และผู้เกี่ยวข้องศึกษาดูงาน สร้างขวัญและกำลังใจในการทำงานแก่ครูและบุคลากรทุกคนในโรงเรียน ประเมินความพร้อมของครูและบุคลากรก่อนดำเนินการต่อไป 1.2) จัดทำระบบข้อมูลและสารสนเทศ ควรดำเนินการประชุมคณะกรรมการเพื่อวางแผนร่วมกัน มีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีระบบเชื่อถือได้ มีเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล เก็บรวบรวมข้อมูลให้ถูกต้อง ครบถ้วน เป็นปัจจุบัน จัดเก็บให้เป็นระบบ ค้นหาได้ง่าย สะดวก รวดเร็ว นำระบบเทคโนโลยีมาใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล 1.3) การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้เกิดความเข้าใจ ควรดำเนินการประชุมวางแผนร่วมกันของผู้รับผิดชอบที่ได้รับแต่งตั้ง จัดทำโครงการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษา ทำงานร่วมกันตามแผนที่กำหนดไว้ ดำเนินการประชาสัมพันธ์หลายๆ วิธี เช่น ทำเอกสารชี้แจงเกี่ยวกับหลักสูตรให้ผู้สนใจศึกษา แจ้งประชาสัมพันธ์ทางหอกระจายข่าวทั้งในโรงเรียนและในชุมชน ติดประชาสัมพันธ์ตามหน่วยงานราชการและในชุมชน แจ้งประชาสัมพันธ์ไปกับนักเรียนถึงผู้ปกครอง แจ้งในที่ประชุมผู้ปกครอง ควรส่งตัวแทนโรงเรียนเข้าร่วมประชุมกับชุมชนและแจ้งประชาสัมพันธ์ในที่ประชุม นำเสนอข้อมูลหลักสูตรสถานศึกษา ในหลายรูปแบบทั้งบอร์ดความรู้ แผ่นพับ เอกสาร และมีศูนย์ประสานงานบริการให้ความรู้ เกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษา 1.4) สนับสนุนงบประมาณและทรัพยากร ควรดำเนินการโดยจัดสรรงบประมาณไว้ให้ชัดเจน เพียงพอ เตรียมทรัพยากรให้พร้อมและเพียงพอ และ

จัดทำโครงการไว้ในแผนปฏิบัติการ 1.5) การจัดอาคาร สถานที่และสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ควรดำเนินการโดยจัดห้องเรียนให้สะอาด บรรยากาศน่าเรียน ห้องเรียนมีวัสดุอุปกรณ์ประกอบการเรียนครบถ้วน มีบอร์ดสำหรับแสดงผลงานนักเรียน จัดอาคารเรียนอาคารประกอบให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ จัดสิ่งแวดล้อมโดยทั่วไปให้เอื้อต่อการเรียนรู้ เช่น มีมุมอ่านหนังสือ มุมนั่งพักผ่อน เป็นต้น และจัดให้มีห้องปฏิบัติการครบถ้วน 1.6) จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ โดยดำเนินการประชุมผู้รับผิดชอบและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา ระยะกลาง 3-5 ปี จัดทำแผนปฏิบัติการรายปี 2) การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา มีขั้นตอนดังนี้ 2.1) กำหนดเป้าหมายของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับปรัชญาและวิสัยทัศน์ของโรงเรียน 2.2) กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์สอดคล้องกับปรัชญาและวิสัยทัศน์ของโรงเรียน 2.3) กำหนดโครงสร้างของหลักสูตร และจัดสัดส่วนเวลาเรียน 2.4) วิเคราะห์มาตรฐานช่วงชั้น จัดทำเป็นมาตรฐานการเรียนรู้รายปีและรายภาค 2.5) กำหนดสาระการเรียนรู้รายปีและรายภาคที่สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ 2.6) กำหนดเวลา หน่วยการเรียน สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ 2.7) บูรณาการสาระการเรียนรู้กับกลุ่มสาระอื่น 2.8) ควรบูรณาการสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นเข้าไปด้วย เช่น เรื่องการกำจัดขยะซึ่งเป็นปัญหาที่สำคัญสำหรับโรงเรียน เป็นต้น 2.9) กำหนดหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติ การวัดและการประเมินผลทั้งด้านความรู้ ทักษะ และกระบวนการ 2.10) กำหนดสาระของหลักสูตรให้ครบทุกองค์ประกอบ 2.11) กำหนดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 2.12) จัดทำหลักสูตรจริงอย่างมีระบบ ขั้นตอนถูกต้อง ครบถ้วนทุกองค์ประกอบ 2.13) ใช้กิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการหรือการสอนเป็นทีม 3) การใช้หลักสูตรสถานศึกษา มีขั้นตอนดังนี้ 3.1) การวางแผนการใช้หลักสูตรสถานศึกษาควรดำเนินการโดยจัดอบรมเชิงปฏิบัติการการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ จัดหา เลือก ใช้ ทำ และพัฒนาสื่อ นวัตกรรม สื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยและพอเพียงจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยมีกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายตามความสนใจและความสามารถของผู้เรียน วิจัยเพื่อพัฒนาส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้เรียน ส่งเสริมให้ครูทุกคนทำหน้าที่เป็นครูแนะแนว และครูที่ปรึกษาส่งเสริมให้นักเรียนใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียน ส่งเสริมให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียน เตรียมเอกสาร หลักฐาน แหล่งสืบค้นงานให้ทันสมัย สอดคล้องกับผู้เรียน วางแผนสร้างและใช้สื่ออย่างเป็นระบบ ชี้แจง ทำความเข้าใจให้ครูวางแผนดำเนินการร่วมกันในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ วางแผนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ จัดอาคารสถานที่ สภาพแวดล้อมทั้งในและนอกห้องเรียน ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ 3.2) การดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ผู้บริหารโรงเรียนมีความสำคัญอย่างยิ่ง จึงต้องมีความเข้าใจอย่างชัดเจนเกี่ยวกับการบริหารจัดการหลักสูตร จัดครูเข้าสอนตรงตามวุฒิการศึกษา/วิชาเอก จัดกิจกรรมการเรียนที่หลากหลาย ตามความสนใจและตามศักยภาพของผู้เรียน จัดกิจกรรมการเรียนการสอนตรงตามที่กำหนด มีการใช้และส่งเสริมให้มีการใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียน มีการใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาประกอบกิจกรรมการเรียนการสอน กำหนดตารางสอนซ่อมเสริมของกลุ่มสาระ ทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนและส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียน มีการควบคุม กำกับ ติดตาม และสั่งการอย่างใกล้ชิดและจริงจังโดยผู้บริหารโรงเรียน

เน้นการนิเทศภายในอย่างจริงจัง มีระบบขั้นตอนที่ชัดเจน โดยผู้นิเทศจะต้องมีความรู้ความเข้าใจอย่างถ่องแท้ เกี่ยวกับหลักสูตร มีการนิเทศติดตามโดยหน่วยงานต้นสังกัด มีแผนหรือโครงการนิเทศภายในและดำเนินการอย่างเป็นระบบ มีการประเมินคุณภาพภายในอย่างเป็นระบบ มีการบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Base Management : SBM) จัดให้มีการประเมินคุณภาพของสถานศึกษาโดยองค์กรภายนอก สถานศึกษามีการรายงานการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นประจำปี (ปี/ภาค) มีการสะท้อนผลการสอนร่วมกันระหว่างครูผู้สอน ควรใช้กระบวนการ PLC เข้ามาช่วยจัดทำคู่มือการใช้หลักสูตร วัดและประเมินผลผู้เรียนตามสภาพจริง 4) การประเมินและสรุปผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา มีขั้นตอนดังนี้ 4.1) การประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ดำเนินการโดยแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ประเมินขั้นตอนการใช้หลักสูตรทุกขั้นตอน และมีการนิเทศ ติดตาม ประเมิน และบันทึก 4.2) การสรุปผลการประเมินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา โดยรายงานผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาแต่ละกลุ่มสาระ 4.3) การรายงานผลการประเมินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา โดยทำรายงานสรุปผลการประเมินการใช้หลักสูตรสถานศึกษาเป็นรูปเล่มและทำเป็นแผ่นพับ หรือสรุปย่อ เพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ มีการประชุมชี้แจงสรุปผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาต่อที่ประชุมเพื่อหาข้อเสนอแนะ ปัญหา แนวทางการแก้ไขปัญหาปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร มีการประเมินผลการใช้หลักสูตรจากหน่วยงานภายนอก มีการนำเสนอผลการประเมินการใช้หลักสูตรสถานศึกษาแก่หน่วยงานต้นสังกัดและผู้เกี่ยวข้อง 5) การปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา มีขั้นตอนดังนี้ 5.1) สร้างความตระหนักให้บุคลากรทุกคนทราบและเห็นความสำคัญของการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรอยู่ตลอดเวลา 5.2) ผู้รับผิดชอบพิจารณาวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค ที่เกิดขึ้น พร้อมทั้งหาสาเหตุของปัญหา โดยประกอบด้วยผู้บริหาร ครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายร่วมมือกัน 5.3) ชี้แจงผลการดำเนินงานบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาต่อครูและบุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง และชุมชน 5.4) มีการถอดบทเรียนจากการใช้หลักสูตรที่ผ่านมา 5.5) จัดทำแผนการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โดยการมีส่วนร่วมของผู้บริหาร คณะครู ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย 5.6) สถานศึกษานำผลการดำเนินงาน รวมทั้งปัญหาและข้อเสนอแนะต่าง ๆ มาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนปรับปรุง และพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร 5.7) สถานศึกษาดำเนินการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรและปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยความร่วมมือของผู้บริหาร ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

4. ผลการพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สรุปผลได้ดังนี้ 1) การเตรียมความพร้อม หมายถึง การดำเนินงานเกี่ยวกับการเตรียมบุคลากร การเตรียมข้อมูลและสารสนเทศที่ถูกต้อง ครบถ้วนเรียกใช้ได้ง่าย สะดวก รวดเร็ว การสนับสนุนงบประมาณ ทรัพยากรหรือวัสดุ อุปกรณ์สิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดทำหลักสูตร การจัดอาคาร สถานที่และสิ่งแวดล้อมสำหรับนำไปจัดทำและใช้หลักสูตรสถานศึกษา ตลอดจนการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบ โดยการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้ 1.1) การเตรียมบุคลากร ควร

ดำเนินการโดยมีคำสั่งแต่งตั้งและมอบหมายหน้าที่เป็นลายลักษณ์อักษรอย่างชัดเจน ถูกต้อง และครบถ้วนทุกงาน พร้อมทั้งกำหนดบทบาทหน้าที่เป็นพรรณนางาน / คู่มือการปฏิบัติงาน ให้กับบุคลากรทุกคน ให้ตรงกับความรู้ความสามารถและความถนัดของบุคลากรให้มากที่สุด ตลอดจนแต่งตั้งผู้เกี่ยวข้องให้เข้ามามีส่วนร่วม เช่น ผู้ปกครองนักเรียน หรือคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และนักเรียน เป็นต้น ซึ่งบุคลากรเหล่านี้ต้องเป็นที่ยอมรับของเพื่อนร่วมงาน จัดโครงสร้างสายงานการบริหารจัดการหลักสูตรให้ชัดเจน ครบถ้วนทุกงาน ดำเนินการโดยโรงเรียนขนาดเล็ก มีบุคลากรน้อยส่วนใหญ่ภารงานจะทำร่วมกัน แต่จะจัดให้มีผู้รับผิดชอบหลักไว้ โรงเรียนขนาดกลางและใหญ่ มีบุคลากรมาก จะจัดแบ่งสายงานตามโครงสร้างการบริหารโรงเรียนอย่างละเอียด สร้างความตระหนักให้เห็นความสำคัญและวางแผนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา หลายๆ วิธี เช่น การประชุมชี้แจงคณะกรรมการและบุคลากรทุกคนการทำป้ายนิเทศ เป็นต้น พัฒนาคณะกรรมการและบุคลากรทุกคนให้มีความรู้ความเข้าใจเรื่องการบริหารจัดการหลักสูตร โดยส่งเข้ารับการอบรม/สัมมนา ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ที่เกี่ยวข้อง การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในงานนิทรรศการต่างๆ และศึกษาดูงานจากหลากหลายโรงเรียน เพื่อให้ได้ข้อมูลมาพัฒนาโรงเรียนเป็นเรื่อง ๆ ตามที่สนใจ และบุคลากรทุกคนให้ความร่วมมือกันดี ยอมรับและให้ความช่วยเหลือกันและกัน บุคลากรทุกคนต้องมีความรู้ความสามารถ มีความขยันและรับผิดชอบสูง ทุ่มเท เสียสละในการพัฒนาการเรียนการสอน รักและเอาใจใส่นักเรียน รู้จักข้อมูลนักเรียน ช่วยเหลือนักเรียนได้ตรงประเด็นอย่างใกล้ชิดและมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับบุคคลอื่นทั้งในและนอกโรงเรียน จัดหาครูอัตราจ้างมาสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ขาดแคลน ผู้บริหารโรงเรียนต้องมีความรู้ความสามารถด้านการบริหารจัดการหลักสูตร สามารถเป็นที่ปรึกษา ตรวจสอบ ประเมินความถูกต้องในการปฏิบัติได้และให้การสนับสนุนการทำงานอย่างเต็มที่ ตลอดจนสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงานแก่บุคลากรในโรงเรียน นักเรียนรักโรงเรียน มีความรับผิดชอบดูแลพัฒนาโรงเรียนให้สะอาดน่าอยู่ และมีความรู้ความสามารถ พัฒนาตนเอง กล้าแสดงออก ตลอดจนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อหลักสูตร การจัดเนื้อหาที่เรียน ตลอดจนการประเมินการสอนของครูผู้สอน เพื่อสนองต่อการเรียนรู้และศึกษาต่อของตนเอง จัดให้มีจำนวนนักเรียนต่อห้องที่เหมาะสม ฝ่ายบริหาร ผู้ปกครอง คณะครู นักเรียนและบุคลากรทุกคน ให้ความร่วมมือกันบริหารจัดการหลักสูตรให้ถูกต้องตามหลักสูตรแกนกลาง และเป็นปัจจุบันสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน โดยในขณะที่ใช้หลักสูตร ผู้ปกครองจะต้องรับทราบข้อมูลนักเรียนร่วมกันกับครูและผู้บริหาร และมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาด้วยเสมอ ประเมินความพร้อมของครูและบุคลากรด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรเป็นระยะๆ ในหลายรูปแบบทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ เพื่อทบทวน ติดตามความก้าวหน้าในการทำงานและระดมความรู้ในการพัฒนางานแบบมีส่วนร่วม และขอความร่วมมือจากศึกษานิเทศก์จากหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อเป็นที่ปรึกษาและจรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมในการดำเนินงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร 1.2) จัดทำระบบข้อมูลและสารสนเทศ ควรดำเนินการโดยศึกษาความต้องการของครู นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน เพื่อเป็นข้อมูลในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น การสอบถาม สัมภาษณ์ กระตุ้นให้เสนอในที่ประชุม เป็น

ต้น โดยมีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีระบบเชื่อถือได้ จัดทำข้อมูลเกี่ยวกับสถานศึกษา ได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับครูและบุคลากรในโรงเรียน ข้อมูลวัสดุ ครุภัณฑ์ อาคารสถานที่ ข้อมูลงบประมาณ ข้อมูลจุดเด่น จุดด้อยของโรงเรียน และข้อมูลนักเรียนรายบุคคล จัดทำข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น และแหล่งเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับสาระการเรียนรู้ จัดทำข้อมูลผลการประเมินคุณภาพการศึกษาและผลการจัดการศึกษาโดยรวม ทำรายงานการจบหลักสูตรและรายงานการศึกษาต่อศึกษา วิเคราะห์และจัดทำข้อมูลสภาพความเป็นจริงและความต้องการของท้องถิ่น กำหนดปฏิทินการปฏิบัติงาน จัดเตรียมเอกสารหลักสูตรแกนกลาง และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรให้พร้อมและครบถ้วน ไว้ให้ครูได้ศึกษา และค้นคว้า รวมทั้งมีระบบสืบค้นข้อมูลให้ค้นคว้าเพิ่มเติม เพื่อให้ครูบุคลากรสามารถจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาได้ถูกต้องสมบูรณ์ วิเคราะห์ตนเองโดยการวิเคราะห์ SWOT จัดเก็บข้อมูลให้เป็นระบบ ค้นหาง่าย สะดวกและรวดเร็ว โดยนำเทคโนโลยีมาช่วยในการเก็บรวบรวมข้อมูล 1.3) การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้เกิดความเข้าใจ ควรดำเนินการโดยจัดทำแผนงาน/งาน/โครงการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ เกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษา ผู้รับผิดชอบ/คณะกรรมการที่ได้รับแต่งตั้งประชุมวางแผนการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ร่วมกัน โรงเรียนประชาสัมพันธ์ ให้ผู้ปกครองและนักเรียนได้ทราบและสนใจศึกษาหลักสูตรต่าง ๆ ที่โรงเรียนเปิดสอนหลากหลายวิธี เช่น ทางเว็บไซต์โรงเรียน ทางคู่มือนักเรียน วารสาร แผ่นพับ สื่อท้องถิ่น วิทยุ จัดบอร์ดนำเสนอ การขอความร่วมมือให้ประชาสัมพันธ์ทางหอกระจ่ายข่าวทั้งในโรงเรียนและในชุมชน แจ้งในที่ประชุมผู้ปกครอง/นักเรียน และส่งครูเข้าร่วมประชุมเพื่อแจ้งในที่ประชุมของชุมชน เป็นต้น พัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษาแก่ชุมชน ให้มีศูนย์ประสานงานเพื่อบริการให้ความรู้ เกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษา 1.4) สนับสนุนงบประมาณ ทรัพยากร และวัสดุอุปกรณ์ ควรดำเนินการโดยผู้ปกครองมีการประสานงาน ช่วยเหลืองานโรงเรียนและช่วยงบประมาณ โดยทำข้อตกลง (MOU) ระหว่างโรงเรียน โดยผู้อำนวยการโรงเรียนกับประธานชมรมผู้ปกครองนักเรียน เรื่องความร่วมมือในการพัฒนาโรงเรียน ตลอดจนการสร้างความรัก ความสามัคคีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน จัดทำแผนงาน/โครงการบริหารจัดการหลักสูตร โดยกำหนดงบประมาณการดำเนินงานไว้อย่างชัดเจน เตรียมวัสดุ อุปกรณ์การสอนให้พร้อมตามบริบทของโรงเรียน 1.5) การจัดเตรียมห้องเรียน อาคาร สถานที่และสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ควรดำเนินการโดยจัดห้องเรียนให้สะอาด มีบรรยากาศเอื้อต่อการเรียนรู้ มีป้ายนิเทศหรือป้ายแสดงผลงานนักเรียนภายในห้องเรียน บริเวณอาคาร สถานที่ สะอาด ร่มรื่น เอื้อต่อการเรียนรู้ เช่น มีมุมอ่านหนังสือ มุมนั่งพักผ่อน เป็นต้น ห้องเรียน/ห้องประกอบมีอุปกรณ์สำหรับสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน เช่น ห้องเรียนมีโปรเจคเตอร์พร้อมจอทุกห้อง มีห้องโสตทัศนศึกษาสำหรับจัดกิจกรรม มีวัสดุ/อุปกรณ์สำหรับจัดทำสื่อประกอบการสอน เป็นต้น มีห้องสมุดที่กว้างขวาง หนังสือเพียงพอต่อจำนวนนักเรียน และจัดให้มีห้องปฏิบัติการครบถ้วน 1.6) จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ ควรดำเนินการโดยหัวหน้าฝ่าย หัวหน้ากลุ่มสาระฯ หัวหน้างาน หัวหน้าโครงการ ทุกกลุ่มงาน/งาน/โครงการประชุมคณะทำงาน เพื่อจัดทำแผนงาน/โครงการ จัดทำโครงการต่างๆ มากมายที่จะส่งเสริมให้โรงเรียนพัฒนาขึ้น ทั้งจากฝ่าย จากกลุ่มสาระฯ และโครงการพิเศษ จัดทำโครงการต่าง ๆ เพื่อพัฒนานักเรียนที่ไม่ผ่านการประเมิน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ให้พัฒนาได้ตามศักยภาพ จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาระยะ 4 ปี และจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี 2) การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินงานเกี่ยวกับการศึกษา วิเคราะห์ และการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยความร่วมมือของบุคลากรทุกคนภายในโรงเรียน มีขั้นตอนดังนี้ 2.1) จัดทำสาระของหลักสูตร ควรดำเนินการโดยศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่น เตรียมข้อมูลจากการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา จุดเน้น ความต้องการของชุมชน และของสถานศึกษา ตลอดจนความต้องการของผู้เรียน จัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ตามขั้นตอนดังนี้ (1) กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของการจัดการศึกษาของสถานศึกษา (2) กำหนดสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ให้สอดคล้องกับปรัชญาและวิสัยทัศน์ของโรงเรียน (3) กำหนดโครงสร้างของหลักสูตรสถานศึกษา (เวลาเรียน รายวิชาพื้นฐาน/เพิ่มเติม) (4) วิเคราะห์มาตรฐานช่วงชั้น จัดทำเป็นมาตรฐานการเรียนรู้รายปีและรายภาค (5) จัดทำสาระและตัวชี้วัดรายปีหรือรายภาคที่สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ (6) จัดทำคำอธิบายรายวิชา (7) จัดทำหน่วยการเรียนรู้ (8) จัดทำเกณฑ์การจบหลักสูตร 2.2) จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 2.3) จัดทำเอกสารประกอบหลักสูตรสถานศึกษาทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ 2.4) จัดทำคู่มือระเบียบการวัดและประเมินผลตามหลักสูตรสถานศึกษา 2.5) บูรณาการสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นเข้าไปด้วย เช่น เรื่องการกำจัดขยะซึ่งเป็นปัญหาที่สำคัญสำหรับโรงเรียน เป็นต้น 2.6) จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ และสื่อประกอบการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตรและมีการตรวจสอบความถูกต้องของแผนการจัดการเรียนรู้โดยคู่นิเทศ หัวหน้ากลุ่มสาระฯ และฝ่ายวิชาการ 2.7) เตรียมเอกสาร/หลักฐานทางการศึกษา ได้แก่ ปพ.1-ปพ.9 2.8) อาจจัดทำหลักสูตรบูรณาการระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้หรือบูรณาการกับหลักสูตรท้องถิ่น 2.9) นำหลักสูตรที่จัดทำเสนอคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อพิจารณา และอนุมัติ 2.10) ตรวจสอบหลักสูตรให้สอดคล้องถูกต้อง ครบถ้วนสมบูรณ์ เป็นสากล 2.11) นิเทศภายในโดยการจับคู่นิเทศแลกเปลี่ยนเรียนรู้ปรึกษาหารือกันในการจัดทำหลักสูตร เพื่อให้ได้หลักสูตรที่ดีและเหมาะสม 2.12) ผู้บริหารนิเทศติดตามให้ความช่วยเหลือ เพื่อกระตุ้นให้กำลังใจ ตรวจสอบ และส่งเสริมความสัมพันธ์อันดี สร้างการยอมรับระหว่างครู 2.13) ครูดูแลช่วยเหลือกันแบบครอบครัว ครูเก่าเป็นที่ปรึกษา แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับครูใหม่ 2.14) ครูทุกคนศึกษาหาความรู้ และพัฒนาให้ดีขึ้นอยู่เสมอ 3) การใช้หลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินการตั้งแต่การวางแผนการใช้หลักสูตร และดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ มีขั้นตอนดังนี้ 3.1) การวางแผนการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ควรดำเนินการโดยประกาศใช้หลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ฝ่ายบริหารมีโครงการประชุมสัญจรตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อนำปัญหา นโยบายต่าง ๆ มาพูดคุยกัน ใช้งบประมาณ สื่อและเทคโนโลยี อย่างพอเพียงตามบริบทของโรงเรียน ผู้บริหารทำ MOU กับครูทุกคน เพื่อร่วมมือกันพัฒนาการเรียนการสอนให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น จัดสถานที่ให้ครูได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันอย่างเป็นกันเอง เพื่อเสนอปัญหา และหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาร่วมกัน โดยใช้กระบวนการ PLC ครูและบุคลากรทุกคนมี ID PLAN ครูวางแผนการจัดการเรียนการสอนให้ทันตามปฏิทินที่กำหนด 3.2) การดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษาดำเนินการโดยครูจัดการเรียนการสอนตามแผนการจัดการ

เรียนรู้ ครูจะร่วมกันทำงานเป็นทีมทั้งในด้านการจัดการเรียนการสอน การสร้างนวัตกรรม การวิจัย การใช้สื่อเทคโนโลยี ครูพัฒนาการสอนและนำระบบเทคโนโลยีมาใช้ประกอบการสอน ครูทุกคนทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนหรือวิจัยในชั้นเรียน ครูสอนซ่อมเสริม โดยใช้ช่วงเวลาว่างหรือเวลาที่กำหนดไว้ในตารางสอนของกลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนมีโครงการเยี่ยมบ้านนักเรียน เพื่อติดตามให้ความรักความอบอุ่นกับนักเรียน เพื่อประสานสัมพันธ์กับผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียนบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Base Management : SBM) 4) การประเมินและสรุปผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินงาน การนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล ในขณะการนำแผนการปฏิบัติงานการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อนักเรียน มีการสร้างเครื่องมือในการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล อย่างเป็นระบบ และนำผลการนิเทศ กำกับ ติดตาม มาสรุป เพื่อจัดการรายงานนำเสนอผลการปฏิบัติงานการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา และเพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ผู้เกี่ยวข้องและสาธารณชนได้รับทราบ มีขั้นตอนดังนี้ 4.1 การประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ควรดำเนินการโดยวางแผนตรวจสอบ ปรับปรุงพัฒนาหลักสูตร สร้างเครื่องมือประเมินผลการใช้หลักสูตร ครูผู้สอนตรวจสอบมาตรฐาน ตัวชี้วัด ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง กิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล ตลอดจนสื่อ/แหล่งเรียนรู้ ว่าหลังจากที่ใช้แล้วมีความสอดคล้อง ถูกต้อง เหมาะสมกับสาระการเรียนรู้/เนื้อหาหรือไม่ นิเทศ กำกับ ติดตามการจัดการเรียนการสอนโดยฝ่ายบริหาร และฝ่ายวิชาการ เช่น ประชุม เยี่ยมชั้นเรียน สังเกตชั้นเรียน บันทึกการนิเทศ พูดคุยหาแนวทางแก้ปัญหาร่วมกันของครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้ นิเทศ ติดตาม จากผู้ปกครองและศึกษานิเทศก์ ประเมินการสอนโดยนักเรียน มีระบบการประกันคุณภาพภายในรับการประเมินจากหน่วยงานต้นสังกัด ภาคเรียนละ 1 ครั้ง รับการประเมินคุณภาพภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) หรือ สมศ. ใช้กระบวนการ PLC ในการประเมินการใช้หลักสูตรในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ 4.2) การสรุปและรายงานผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ดำเนินการโดยประชุมเพื่อสรุปงานทุกงาน โครงการทุกโครงการ ตลอดจนสรุปผลการใช้หลักสูตร เพื่อหาปัญหา ข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไขปัญหา แล้วจัดทำรายงาน นำเสนอผลงานนักเรียนต่อผู้ปกครองและชุมชน เป็นแผ่นป้ายแสดงความยินดีนักเรียนที่ประสบความสำเร็จ นำเสนอผลงานนักเรียนทางวารสารโรงเรียน วารสารกลุ่มสาระ วารสารโครงการพิเศษ ทำรายงานผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน นำผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมาวิเคราะห์เพื่อหาทางพัฒนา มีการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน จัดทำสรุปและรายงานผลการนิเทศ เสนอที่ประชุม และหาแนวทางร่วมกันในการพัฒนาการใช้หลักสูตร รายงานผลการประเมินการใช้หลักสูตร 5) การปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินงานเมื่อทราบผลการนิเทศ ติดตาม ประเมินผลว่ามีปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินการ และข้อเสนอแนะที่ควรแก้ไขปรับปรุงแล้ว และนำผลมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้ตรงประเด็น และมีประสิทธิภาพ มีขั้นตอนดังนี้ 5.1) การวางแผนปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ควรดำเนินการโดยรวบรวมรายงานผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สรุปรายงานการดำเนินงาน/โครงการ รายงานการวิจัย รายงานการประชุมรายงานผลการจัดการเรียนรู้ของครู ผลการประเมินการใช้

หลักสูตรมีแผนงาน/โครงการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 5.2) ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ควรดำเนินการโดยปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ ตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ พัฒนาหลักสูตรให้ถูกต้อง สอดคล้องกับสังคม ทันสมัย สนองความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และท้องถิ่น ระดมความคิด ปรับตัวชี้วัดให้เหมาะสม พัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนและท้องถิ่น เช่น บางรายวิชาเนื้อหามากไป ครูใช้การบูรณาการรายวิชาเข้าด้วยกัน บางรายวิชาขาดแคลนบุคลากร ได้แก่ ภาษาต่างประเทศ ปรับโดยเปิดรายวิชาอื่นเพิ่มเติมแทน ได้แก่ รายวิชาที่เกี่ยวกับท้องถิ่น เช่น การทำเครื่องปั้นดินเผาควบคุมอุณหภูมิต่ำ การปลูกข้าว ปลูกหอม เป็นต้น จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาฉบับปรับปรุง ประชาสัมพันธ์หลักสูตรที่ปรับปรุงแล้วให้นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนได้ทราบ

5.1.3 ผลการทดลองใช้กระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

สรุปผลการทดลองใช้กระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ได้ดังนี้

5.1.3.1 ผลการประชุมชี้แจงบุคลากรทั้ง 3 โรงเรียน สรุปผลได้ดังนี้

1) มีการเตรียมความพร้อมในการจัดประชุมที่ดี ทั้งในด้านสถานที่ กำหนดการ สื่อและเครื่องประกอบการประชุม และวิทยากร

2) ผู้เข้าร่วมประชุมได้รับความรู้ความเข้าใจเนื้อหาทุกเรื่องด้วยความสนุกสนาน ตรงตามวัตถุประสงค์ของการประชุม เป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้ในการดำเนินการวิจัย โดยใช้รูปแบบการนิเทศภายใน และพัฒนาการปฏิบัติงานได้ดี

5.1.3.2 ผลการประเมินการดำเนินงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา สรุปผลได้ดังนี้

1) การเตรียมความพร้อม พบว่า

1.1) โรงเรียนแต่ละขนาดมีการดำเนินงานที่แตกต่างกันในเรื่องต่อไปนี้

1.1.1) การแต่งตั้งบุคลากรให้ปฏิบัติหน้าที่ของโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลางจะไม่สามารถแต่งตั้งได้ตามความรู้ความสามารถและความถนัดในบางงาน เนื่องจากบุคลากรมีจำนวนไม่เพียงพอ บุคลากรแต่ละคนจึงปฏิบัติงานหลายบทบาทหน้าที่ ส่วนโรงเรียนขนาดใหญ่มีบุคลากรมาก จึงแต่งตั้งให้มีผู้รับผิดชอบได้ครบถ้วนตามสายงานโครงสร้างการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาและตรงตามความรู้ความสามารถและความถนัด

1.1.2) ความพร้อมในด้านงบประมาณ สื่อ วัสดุอุปกรณ์ประกอบการสอนโรงเรียนขนาดใหญ่จะมีความพร้อมมากกว่าโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก แต่โรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็กก็มีนโยบายในการจัดหาให้มีความพร้อมเช่นกัน โดยเฉพาะระบบเทคโนโลยีที่ทันสมัยที่จะนำมาใช้ประกอบการสอน

1.1.3) บริบทของโรงเรียนแตกต่างกัน คือ โรงเรียนขนาดกลางและเล็กตั้งอยู่ในสังคมชนบท ดังนั้น นักเรียนที่เข้ามาเรียนจึงเป็นนักเรียนในชุมชนใกล้เคียง

ไม่ได้ผ่านการสอบคัดเลือกเหมือนโรงเรียนขนาดใหญ่ อีกทั้งเป็นนักเรียนที่มีฐานะค่อนข้างยากจนเป็นส่วนใหญ่ อาศัยอยู่กับปู่ย่า ตายาย หรือญาติ พ่อแม่ไปทำมาหากินต่างจังหวัดแล้วส่งเงินมาให้ ไม่ได้รับการส่งเสริมให้เรียนพิเศษ หรือมีผู้ให้คำปรึกษาในการทำการบ้าน ส่วนโรงเรียนขนาดใหญ่รับเด็กเข้าเรียนโดยการสอบคัดเลือก จึงได้นักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้มาดี ตลอดจนผู้ปกครองส่งเสริมและสนับสนุนให้เรียนพิเศษอย่างต่อเนื่อง ถ้ามองเชิงระบบจึงถือได้ว่ามีข้อมูลป้อนเข้าที่ไม่เท่ากัน ซึ่งจะส่งผลต่อกระบวนการและผลลัพธ์ต่อไป

1.1.4) สภาพห้องเรียนจะมีความแตกต่างกัน คือ โรงเรียนขนาดกลางและเล็ก มีจำนวนนักเรียนต่อห้องน้อย ทำให้ง่ายต่อการจัดการเรียนการสอน สภาพบรรยากาศห้องเรียนสะอาด มีป้ายแสดงผลงานนักเรียน ส่วนโรงเรียนขนาดใหญ่ มีจำนวนนักเรียนต่อห้องจำนวนมากเกือบสองเท่าของโรงเรียนขนาดกลางและเล็ก ห้องเรียนมีความแออัด ยากต่อการจัดการเรียนการสอนและการดูแลนักเรียนได้อย่างทั่วถึง

1.1.5) โรงเรียนขนาดใหญ่จะมีข้อมูลสารสนเทศที่ถูกต้องครบถ้วน เรียกใช้ได้ง่าย ส่วนโรงเรียนขนาดกลางและเล็กมีข้อมูลสารสนเทศยังไม่ครบถ้วนเท่าที่ควร

1.2) การดำเนินงานที่โรงเรียนแต่ละขนาดเหมือนกัน ได้แก่

1.2.1) การพัฒนาบุคลากร โดยการส่งเข้ารับการอบรม ศึกษาดูงาน การเตรียมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรไว้ให้ศึกษา และการจัดระบบออนไลน์ไว้ให้ครูได้ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม

1.2.2) การประชาสัมพันธ์หลักสูตร หลากหลายช่องทาง เช่น วารสาร เว็บไซต์ แผ่นพับ เฟสบุ๊ค การประชุม หนังสือแจ้ง เป็นต้น

1.2.3) การกำกับ สั่งการ นิเทศ ติดตามของผู้บริหารโรงเรียนด้วยความเป็นกัลยาณมิตร ตลอดจนการสร้างความตระหนัก และสร้างขวัญกำลังใจกับบุคลากรทุกคน

2) การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า มีขั้นตอนการจัดทำที่เหมือนกัน โดยได้รับความช่วยเหลือแนะนำจากศึกษานิเทศก์ของหน่วยงานต้นสังกัด คือ จัดทำหลักสูตร
สถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนตามองค์ประกอบของหลักสูตร แล้วจัดทำเอกสารประกอบหลักสูตรของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ จัดทำกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เอกสารหลักฐานทางการศึกษา จากนั้นนำเสนอคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อพิจารณาอนุมัติ และประกาศใช้หลักสูตรต่อไป แต่ส่วนที่มีความแตกต่างกันคือ โรงเรียนขนาดกลางและเล็ก ไม่ได้ศึกษาความต้องการของผู้ปกครอง นักเรียน และชุมชน ส่วนโรงเรียนขนาดใหญ่ได้ศึกษาความต้องการโดยใช้แบบสอบถามและให้เขียนความต้องการ

3) การใช้หลักสูตรสถานศึกษา พบว่า ทุกโรงเรียนดำเนินการคล้ายคลึงกันคือ การจัดการเรียนการสอนตามโครงสร้างของหลักสูตรด้วยวิธีการที่หลากหลายและให้ทันตามเวลาที่กำหนดในแผนการจัดการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมส่งเสริม สนับสนุนการใช้หลักสูตร การนิเทศ

ติดตามให้ความช่วยเหลือกันและกันของครู และการใช้กระบวนการ PLC เพื่อพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน

4) การประเมินและสรุปผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา พบว่า มีการดำเนินงานที่คล้ายคลึงกัน คือ ประเมินการใช้หลักสูตร โดยการนิเทศ ติดตาม การเยี่ยมชั้นเรียน การสังเกตการสอน โดยผู้บริหารโรงเรียนและคณะกรรมการนิเทศที่ได้รับแต่งตั้ง การเยี่ยมบ้านนักเรียน การตรวจแผนการจัดการเรียนรู้ การนิเทศจากศึกษานิเทศก์ และวิธีการอื่น ๆ ที่มีแผนงาน/โครงการเอาไว้แต่ยังไม่ดำเนินงาน ได้แก่ การประเมินคุณภาพภายใน การเตรียมรับการประเมินคุณภาพภายนอก และการประเมินคุณภาพการบริหารจัดการโดยเขตพื้นที่การศึกษา ส่วนการสรุปผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ก็ดำเนินการในบางกิจกรรม ได้แก่ สรุปผลการนิเทศ ติดตามการเยี่ยมชั้นเรียน การสังเกตการสอนในภาคเรียนที่ 1 สรุปผลการเยี่ยมบ้านนักเรียน สรุปผลการตรวจแผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งมอบหมายให้กลุ่มสาระการเรียนรู้ และครูเป็นผู้ดำเนินการ จากนั้นรายงานโดยการนำเสนอในที่ประชุมครู เมื่อสิ้นภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559

5) การปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา จากการทดลองใช้เป็นเวลา 1 ภาคเรียน และตรวจสอบเอกสาร หลักฐาน ร่องรอยการดำเนินงานที่ผ่านมา พบว่า ทุกโรงเรียนมีการดำเนินงานที่คล้ายคลึงกัน คือ ครูปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้และการเรียนการสอน และปรับโครงสร้างหลักสูตรตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ และจากการดำเนินงานที่ผ่านมา หากมีการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร ก็จะเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบหลากหลายช่องทาง เช่น เว็บไซต์ วารสาร หนังสือแจ้ง แจ้งในที่ประชุม เป็นต้น

5.1.3.3 ผลการประเมินความเหมาะสมของกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออก-เฉียงเหนือ หลังการทดลองใช้ พบว่า มีความเหมาะสมโดยรวมและทุกด้านอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.17) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ การปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ($\overline{X}$ = 4.36) รองลงมา คือ การประเมินและสรุปผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ($\overline{X}$ = 4.23) การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ($\overline{X}$ = 4.17) การเตรียมความพร้อม ($\overline{X}$ = 4.14) และการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ($\overline{X}$ = 4.05)

5. อภิปรายผล

ประเด็นที่ควรอภิปรายผล มีดังนี้

1. การเตรียมความพร้อม สิ่งสำคัญในการเตรียมความพร้อมเพื่อการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาคือการพัฒนาบุคลากร โดยการสร้างความตระหนักและให้เป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตน ตั้งใจปฏิบัติงาน ยอมรับซึ่งกันและกัน เพราะบุคลากรเป็นผู้ขับเคลื่อนให้กระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ดำเนินการไปได้อย่างมีคุณภาพ ดังนั้น บุคลากรทุกคนจะต้องได้รับการพัฒนาเรื่องการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ด้วยวิธีการที่หลากหลาย

เช่น การประชุม อบรม สัมมนา การศึกษาดูงาน ตลอดจนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เป็นต้น โรงเรียนจึงมีแผนงาน/โครงการพัฒนาบุคลากรบรรจุไว้ในแผนพัฒนาคุณภาพและแผนปฏิบัติการประจำปี เพื่อส่งเสริมให้บุคลากรได้รับการพัฒนาทั้งจากหน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานอื่นๆ ที่จัดในเรื่องเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของเปรื่อง จันดา (2549) ที่ศึกษาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่งพบว่า การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้ประสบผลสำเร็จนั้น ขึ้นอยู่กับความพร้อมและความจริงจังของผู้บริหาร ครู และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษา ที่จะต้องตระหนักและทำความเข้าใจร่วมกันว่า การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา เป็นหน้าที่ที่จะต้องดำเนินการ โรงเรียนจะต้องเตรียมความพร้อมคณะครูให้มาก โดยส่งครูเข้ารับการอบรม จัดให้มีการศึกษาดูงานจากโรงเรียนที่ประสบผลสำเร็จ การอบรมเชิงปฏิบัติการร่วมกัน สอดคล้องกับทัศนะของวัฒนาพร ระงับทุกข์ (2545) ได้กล่าวถึงภารกิจที่สำคัญก่อนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา คือการเตรียมความพร้อมในทุก ๆ ด้าน เช่น การสร้างความตระหนักให้ผู้เกี่ยวข้องเห็นความสำคัญและยอมรับ การพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจหลักสูตร การใช้หลักสูตรการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การแต่งตั้งคณะกรรมการของสถานศึกษาคณะต่างๆ ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการและตามความจำเป็นของสถานศึกษา และสอดคล้องกับกรมวิชาการ (2545) ที่กำหนดให้มีภารกิจการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาเป็นภารกิจแรกที่จะต้องดำเนินการและมีแนวทางการดำเนินการโดยการประชุมชี้แจง ประชุมปฏิบัติการ เพื่อทำความเข้าใจหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน การเตรียมบุคลากรจึงจำเป็นและควรจะพิถีพิถันมาก ซึ่งสอดคล้องกับ ธีระ รุญเจริญ (2550) ได้กล่าวไว้ในกระบวนการจัดทำหลักสูตรว่า การสร้างความตระหนักมีความจำเป็นและสำคัญ ความสามารถในการจัดทำหลักสูตร ตลอดทั้งการมีส่วนร่วมอย่างใกล้ชิด อาจมีการประชุมชี้แจง ฝึกอบรม และศึกษาดูงาน

2. การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า ระบบข้อมูลและสารสนเทศก็เป็นข้อมูลที่จะต้องนำมาวิเคราะห์ก่อนเริ่มต้นจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ได้แก่ ครู ผู้ปกครอง ชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และนักเรียน ซึ่งโรงเรียนจะต้องจัดเตรียมข้อมูลต่างๆ ให้ครบถ้วน ถูกต้อง แต่จากผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก จัดเตรียมข้อมูลและสารสนเทศไม่ครบถ้วนในบางส่วน เช่น ข้อมูลความต้องการของนักเรียน ครู ผู้ปกครอง และชุมชน ที่เก็บข้อมูลและวิเคราะห์อย่างมีระบบเชื่อถือได้ โดยทุกฝ่ายมีส่วนร่วม เป็นต้น ซึ่งโรงเรียนควรจัดทำให้สมบูรณ์เพื่อการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้มีคุณภาพในปีต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับ ธีระ รุญเจริญ (2550) ได้กล่าวถึง แนวทางการจัดหลักสูตรขั้นพื้นฐานว่า ทุกส่วนในสังคมมีส่วนในการจัดการศึกษา รวมไปถึงคณะกรรมการสถานศึกษามีบทบาทในการร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ และกำกับโรงเรียนตามธรรมนูญ โดยองค์กรภายนอกมีบทบาทในการกำกับและประเมินผลคุณภาพการศึกษา และมีการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนในการจัดหาสื่อดี มีคุณภาพ มีความหลากหลาย ทันสมัย ตรงตามความต้องการ และจัดให้มีเอกสารประกอบการศึกษาค้นคว้าในเรื่องของการวัดและประเมินผล และสอดคล้องกับงานวิจัยของกระทรวงศึกษาธิการ (2546) และสำนักพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เขตการศึกษา 1-12

(2546 : บทคัดย่อ) ที่กล่าวว่า ผู้ปกครองนักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาและชุมชน ควรมีส่วนร่วมในการวางแผน จัดทำ ติดตาม ตรวจสอบ และสนับสนุนการใช้หลักสูตรสถานศึกษา

3. การใช้หลักสูตรสถานศึกษา จากผลการวิจัย พบว่า ครูมีการจัดการเรียนการสอนตามโครงสร้างของหลักสูตรด้วยวิธีการที่หลากหลายและให้ทันตามเวลาที่กำหนดในแผนการจัดการเรียนรู้ มีการจัดกิจกรรมส่งเสริม สนับสนุนการใช้หลักสูตร การนิเทศ ติดตามให้ความช่วยเหลือกันและกันของครู และการใช้กระบวนการ PLC เพื่อพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน ซึ่งเป็นไปตามขั้นตอนการใช้หลักสูตรสถานศึกษา โดยเฉพาะการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียน ครูได้จัดกิจกรรมโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ได้นำสื่อ อุปกรณ์มาประกอบการสอน เพื่อให้นักเรียนมีความสนใจที่จะเรียนและเรียนแบบมีความสุข นักเรียนได้ปฏิบัติกิจกรรม มีการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง ทั้งในด้านความรู้ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และกระบวนการ ก่อนสอนครูก็จัดเตรียมสื่อ/แหล่งเรียนรู้ตามที่กำหนดไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบุคลากรทุกคนมีความรู้ความเข้าใจในหลักสูตร และเนื้อหากลุ่มสาระที่สอน มีความตระหนัก มุ่งมั่นตั้งใจพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุตามมาตรฐาน และตัวชี้วัดที่กำหนดแม้ว่าครูโรงเรียนขนาดเล็กบางกลุ่มสาระการเรียนรู้สอนไม่ตรงเอกที่จบมา แต่ก็พยายามค้นคว้าหาความรู้ โดยการเข้ารับการอบรมเพื่อนำความรู้มาสอนนักเรียนอย่างเต็มความสามารถ ซึ่งผู้บริหารจะต้องอำนวยความสะดวก ให้การส่งเสริม สนับสนุน สอดคล้องกับ กาญจน์ เรืองมนตรี และธีระ รุญเจริญ (2548, อ้างถึงใน รัจนียา แพไธสง, 2553 : 111) ได้สรุปไว้ว่า ผู้บริหารควรส่งเสริมให้มีการปฏิรูปการเรียนรู้และกิจกรรมการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ การดำเนินการเพื่อจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่เหมาะสมและสอดคล้องกับเป้าหมายการศึกษาและความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น ดำเนินการเพื่อจัดหาสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ดำเนินการเพื่อจัดหาแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาเพื่อการเรียนการสอน จัดหาและนำเทคโนโลยีสารสนเทศในการปฏิรูปการเรียนรู้ และสอดคล้องกับ รุจิร์ ภู่สาระ และจันทรา สงวนนาม (2545) กล่าวไว้ว่า เมื่อสถานศึกษาได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรเสร็จแล้ว ขั้นตอนต่อไป คือ การนำหลักสูตรไปใช้นั้น ผู้บริหารเป็นผู้มีบทบาทสำคัญยิ่งในการจัดการให้หลักสูตรมีการนำไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ หน้าที่คือการบริหารงานวิชาการ การทำแผนการเรียนรู้ ครูมีหน้าที่ต้องดำเนินการสร้างหลักสูตรเฉพาะที่จะใช้ในโรงเรียน ส่วนการสอนแต่ละหน่วยการเรียนรู้ครูจะต้องวางแผนการสอนให้ครอบคลุมเนื้อหาสาระและให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ นอกจากนี้ ผลการวิจัยในครั้งนี้ยังพบว่า โรงเรียนได้จัดอาคาร สถานที่ สภาพแวดล้อม และจัดทำโครงการกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่เอื้อต่อการเรียนการสอนด้วย สอดคล้องกับ นิตยา สุวรรณศรี (2545 : 84) ที่กล่าวไว้ว่า การเรียนรู้ของเด็กไม่ได้เกิดขึ้นเพราะในห้องเรียนเท่านั้น สภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียนก็จะเป็นส่วนช่วยให้เกิดการเรียนรู้ได้ เช่น การจัดบริการอาหารกลางวัน เด็กจะได้แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกคุณค่าอาหารที่มีประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต การบริโภคอาหารที่ได้สัดส่วนและถูกสุขลักษณะ และมารยาทในการรับประทานอาหาร เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้เด็กจะเกิดการเรียนรู้จากการฝึกปฏิบัติโดยไม่รู้ตัว และผลจากการเรียนรู้จะช่วยนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงชีวิตความเป็นอยู่ของครอบครัวเด็กต่อไป และสอดคล้องกับ รุจิร์ ภู่สาระ และจันทรา

สงวนนาม (2545) ที่กล่าวไว้ว่า ในการบริหารหลักสูตรโดยทั่วไป ผู้บริหารยังต้องเป็นผู้ให้บริการในการนำหลักสูตรไปใช้ ได้แก่ การจัดห้องสมุดให้เป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าที่สำคัญที่สุดในโรงเรียน จัดหาแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ ภายนอกโรงเรียนจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียน ทั้งภายในและภายนอกให้สวยงาม สะอาด น่าอยู่ ปลอดภัย และปราศจากอบายมุข จัดให้มีการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้ปกครองเป็นประจำ เป็นต้น

3.4 การประเมินและสรุปผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา พบว่า มีการดำเนินงานโดยการนิเทศ ติดตาม การเยี่ยมชั้นเรียน การสังเกตการสอน โดยผู้บริหารโรงเรียนและคณะกรรมการนิเทศที่ได้รับแต่งตั้ง การเยี่ยมบ้านนักเรียน การตรวจแผนการจัดการเรียนรู้ การนิเทศจากศึกษานิเทศก์ และวิธีการอื่น ๆ ที่มีแผนงาน/โครงการเอาไว้แต่ยังไม่ดำเนินงาน ได้แก่ การประเมินคุณภาพภายใน การเตรียมรับการประเมินคุณภาพภายนอก และการประเมินคุณภาพการบริหารจัดการโดยเขตพื้นที่การศึกษา ส่วนการสรุปผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ก็ดำเนินการในบางกิจกรรม ได้แก่ สรุปผลการนิเทศ ติดตาม การเยี่ยมชั้นเรียน การสังเกตการสอนในภาคเรียนที่ 1 สรุปผลการเยี่ยมบ้านนักเรียน สรุปผลการตรวจแผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งมอบหมายให้กลุ่มสาระการเรียนรู้ และครูเป็นผู้ดำเนินการ จากนั้นรายงานโดยการนำเสนอในที่ประชุมครู เมื่อสิ้นภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เปรื่อง จันดา (2549) ให้ข้อเสนอแนะไว้ว่า การนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลถือว่าเป็นงานสำคัญที่จะต้องดำเนินการในทุกขั้นตอนของการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนควรจัดให้มีระบบการนิเทศภายในและประสานให้เกิดการนิเทศภายนอกโดยเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อให้เกิดความถูกต้องในการดำเนินการ และสอดคล้องกับรุจิร์ ภู่สาระ และจันทรา สงวนนาม (2545) ที่มีทัศนะว่า การนิเทศ ติดตามผลเป็นหน้าที่ที่สำคัญประการหนึ่งของผู้บริหารโรงเรียนหรือเรียกได้ว่าเป็นการนิเทศภายในโรงเรียน การนิเทศ ติดตามผลการใช้หลักสูตรจะช่วยให้หลักสูตรบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ การนิเทศติดตามควรมีลักษณะเป็นการส่งเสริม ร่วมมือ มิใช่จับผิด บังคับ

3.5 การปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา จากผลการวิจัย พบว่า ครูปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้และการเรียนการสอน และปรับโครงสร้างหลักสูตรตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ จากการดำเนินงานที่ผ่านมา หากมีการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร ก็จะเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบหลากหลายช่องทาง เช่น เว็บไซต์ วารสาร หนังสือแจ้ง และแจ้งในที่ประชุม เป็นต้น ซึ่งการปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้และการเรียนการสอนของครูเป็นการดำเนินการต่อเนื่องจากผลการประเมินการใช้หลักสูตร โดยการตรวจสอบแผนการจัดการเรียนรู้ และการนิเทศ ติดตามการสอนของครูเท่านั้น เนื่องจากการทดลองใช้กระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรครั้งนี้ได้ทดลองใช้เพียงบางขั้นตอนและบางกิจกรรมเท่านั้น แต่ก็ถือได้ว่าได้นำผลการประเมินระหว่างใช้หลักสูตรมาปรับปรุงและพัฒนาทันที ซึ่งสอดคล้องกับ กรมวิชาการ (2545) ที่ว่า การปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร นั้นสถานศึกษาจะต้องนำผลการดำเนินงาน รวมทั้งปัญหาและข้อเสนอแนะต่าง ๆ มาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนและดำเนินการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ให้มีประสิทธิภาพ

ยิ่งขึ้น เพราะการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาเป็นส่วนสำคัญยิ่งที่จะชี้ให้เห็นว่าสถานศึกษาเดินมาถูกทางหรือไม่

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป ผู้วิจัยสรุปข้อเสนอแนะทั่วไปดังนี้ 1) จากผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนทั้ง 3 ขนาด มีบริบทด้านความพร้อมที่แตกต่างกัน ได้แก่ งบประมาณ จำนวนคน เป็นต้น ดังนั้น ในการนำกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษานี้ไปใช้ ควรปรับให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละโรงเรียน 2) จากผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนไม่ได้มีการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาที่ชัดเจน ทำให้การดำเนินงานที่ผ่านมาขาดการดำเนินงานในรายละเอียดย่อยไปหลายประเด็น ได้แก่ การวิจัยและพัฒนาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา การเก็บรวบรวมข้อมูลสารสนเทศเพื่อปรับปรุงและพัฒนาหลังสูตร ตลอดจนการนำผลการประเมินมาใช้ เป็นต้น ดังนั้น กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งเป็น หน่วยงานต้นสังกัดควรมีนโยบายการกำกับ ติดตาม การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อสร้างความตระหนักให้กับโรงเรียนทุกแห่งทุกสังกัด และมีการกำกับ ติดตามอย่างจริงจัง ตลอดจนให้การส่งเสริมและสนับสนุนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง และสถานศึกษาทุกแห่งควรกำหนดนโยบายให้มีการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา และดำเนินการอย่างมีระบบที่ชัดเจนด้วย

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป 1) ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาตามขนาดของโรงเรียน คือ ขนาดเล็ก กลาง และใหญ่ 2) ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนานวัตกรรมที่มาส่งเสริมสนับสนุนให้กระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาประสบผลสำเร็จ 3) ควรมีการวิจัย พัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา สำหรับสถานศึกษาในสังกัดอื่น ๆ หรือพื้นที่อื่น ๆ เพื่อให้ได้กระบวนการที่เหมาะสมกับบริบทของแต่ละพื้นที่

Reference

Academic Department. (2011). *Guideline for School Curriculum Preparation.* Bangkok : Express Transportation Organization of Thailand.

Bureau of Academic Affairs and Educational Standards. (2009). *Guideline for Curriculum Administration under the Basic Education Core Curriculum B.E.* 2551. Bangkok : The Agricultural Co-operative Federation Of Thailand., LTD.

Bureau of Educational Development, Religion and Culture in Education Service 1-12. (2003). *Research Report of Monitor for the School Curriculum Manangement. The Basic Education* in Education Service 1-12. Bangkok : Bureau of Educational Development, Religion and Culture in Education Service 1-12.

Ministry of Education. (2008). *The Basic Education Core Curriculum B.E.* 2551 *(A.D. 2008).* Bangkok : The Agricultural Co-operative Federation Of Thailand., LTD.

_____. (2003). Monitoring and Evaluation Report the Basic Education Curriculum preparation of School network, Division of Educational Research, Ministry of Education. Ayutthaya : Graduate school, Valaya Alongkorn Rajabhat University

Nitaya Suwanasri. (2011). *Curriculum and Curriculum management.* Uttaradit : Faculty of Education, Uttaradit Rajabhat University.

Prueng Chanda. (2006). *School Curriculum Manangement for tha Schools in Educational Service Area of Phetchabun Province.* (Doctoral Dissertation). Khon Kaen : Khon Kaen University.

Ratjaneeya Paethaisong. (2010). School Curriculum Administration for Model School Curriculum Implementation Under the Office of Khon Kaen Educational Service Area 2 : A Case Staudy. *Journal of Educationa Khon-Kaen University (Graduate Studies Research). 4*(3). pp 103-113.

Ruji Pusara and ChanYhra Sangunnam. (2002). *Development of the School Curriculum.* Bangkok : Bookpoint.

ศีลห้า : เกณฑ์ชี้วัดและการเสริมสร้างสันติสุขของบุคคลและสังคม

THE FIVE PRECEPTS: CRITERIA AND THE PROMOTION OF INDIVIDUAL AND SOCIAL PEACE

สานุ มหัทธนาดุลย์*
Sanu Mahatthanadull

บทคัดย่อ

บทความนี้ครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาเกณฑ์ชี้วัดศีลห้าในคัมภีร์พระพุทธศาสนาและเกณฑ์ดำเนินโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 2) เพื่อพัฒนาและนำเสนอรูปแบบเกณฑ์ชี้วัดศีลห้าเพื่อการเสริมสร้างสันติสุขของบุคคลและสังคม ผลการวิจัยพบว่า เกณฑ์ชี้วัดศีลห้าเป็นมาตรฐานสำคัญในการรักษาศีลห้าในทางปฏิบัติ เกณฑ์ดำเนินโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 มุ่งเน้นให้หมู่บ้านที่เข้าร่วมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้องปฏิบัติตามหลักศีลห้าอย่างเคร่งครัด ในการดำเนินโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ในภาพใหญ่นั้นมีเกณฑ์ดำเนินโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ทั้ง 40 ตัวชี้วัดเป็นตัวกำกับ การพัฒนาเกณฑ์ชี้วัดศีลห้าเป็นการนำเอาเกณฑ์ชี้วัดในคัมภีร์พระพุทธศาสนาทั้งสองเกณฑ์ มาวิเคราะห์ข้อความและคำศัพท์เดิมตั้งต้นชั้นโบราณที่ถูกแปลมาจากภาษาบาลีที่ปรากฏในอรรถาธิบายและนำขึ้นสู่การปรับเปลี่ยนตามความเหมาะสม เกณฑ์ดังกล่าวได้แก่ (1) เกณฑ์วินิจฉัยสถานะของศีลห้า และ (2) เกณฑ์วินิจฉัยโทษของการละเมิดศีลห้า ส่วนรูปแบบเกณฑ์ชี้วัดศีลห้าเพื่อการเสริมสร้างสันติสุขของบุคคลและสังคม พัฒนาบนพื้นฐานของความสันติสุข 5 มิติ คือ สันติสุขแห่งชีวิต ทรัพย์สิน ครอบครัว ข้อมูลข่าวสาร และ สติปัญญา อันเป็นหลักประกันให้กับทั้งผู้ถือศีลและบุคคลที่อาศัยร่วมกันอยู่ในสังคม

คำสำคัญ : เกณฑ์ชี้วัด, การเสริมสร้าง, บุคคลและสังคม, สันติสุข, ศีลห้า

* Doctor of Philosophy (Buddhist Studies), Assistant Professor in Buddhist Studies, Regular Lecturer at International Buddhist Studies College (IBSC), Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

ABSTRACT

This is a qualitative research with two objectives, namely; 1) to study the criteria for the Five Precepts in the Buddhist scriptures and the operating standard for the Five Precepts Villages project, 2) to develop and present the norm of the criteria for the Five Precepts for the promotion of peace of the person and society. The findings show the criteria of the Five Precepts are important standard in terms of the practical observance of the *pañcasīla*. While the Forty-indicator standard for the implementation of the Five Precepts village is a key success of the project. The development of criteria for the Five Precepts is cautiously carried out in order to get two new criteria:- 1) a developed criterion for diagnosis the status of the Five Precepts, and 2) a developed criterion for diagnosis the penalty of violated Precepts. Lastly, the norm of the criteria for the Five Precepts shows the fivefold peace; peace of life, asset, couple, data and information, and wisdom respectively.

Key Words: Criteria, Five Precepts, Individual, *Pañca sīla*, Social Peace, Promotion.

1. บทนำ

โลกมนุษย์ในยุคปัจจุบันถูกปกคลุมไปด้วยภาวะตรงกันข้ามกับสันติภาพ คือเต็มไปด้วยความขัดแย้ง ความไม่ปลอดภัย พฤติกรรมที่ต่ำทราม ความไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย ความผิดปกติของจิตใจ กล่าวคือเป็นสังคมที่ไร้บรรทัดฐานทางศีลธรรม จริยธรรม และคุณธรรม ด้วยเหตุนี้โครงการวิจัยอันเกี่ยวเนื่องด้วยศีลห้าจึงถือกำเนิดขึ้น เช่นโครงการ “วิจัยพัฒนาศักยภาพองค์กรพุทธศาสนา ภายใต้นโยบายหมู่บ้านศีล 5” โดยมจร. ร่วมกับ สสส. ซึ่งเป็นงานวิจัยที่เน้นกิจกรรมพัฒนาสังคมซึ่งอิงอยู่กับหลักศีลห้าเพื่อให้ในอนาคต คณะสงฆ์ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) และส่วนราชการในพื้นที่ร่วมมือกันทำงานพัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมให้ศีลห้าเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิตของคนไทย. (Kom Chad Luek Online, 2015) ตลอดจนโครงการขับเคลื่อนหมู่บ้านรักษาศีล 5 จังหวัดลำพูน ที่มีสมาชิกกว่า 400 หมู่บ้าน โดยมีเป้าหมายให้ประชาชนร่วมกันรักษาศีลห้าในทุกตำบลและอำเภอ (Phrarajapanyamoli, 2014) ฯลฯ นอกจากนี้ ยังมีโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ที่ถูกพัฒนาขึ้นสู่การปฏิบัติจริงจังอย่างเป็นรูปธรรมเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิรูปและเสริมสร้างสันติสุขของบุคคลและสังคมไทยอย่างยั่งยืน โดยหมู่บ้านที่เข้าร่วมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้องปฏิบัติตามหลักศีลห้าอย่างเคร่งครัดตามนิยามที่ระบุไว้คำว่า “รักษาศีล” หมายถึง การควบคุมรักษากาย วาจา ของตนไว้ให้บริสุทธิ์หรือสงบ ควบคุมโทสะความโหดร้าย หยาบคายทางกาย วาจา รักษาตนไว้ไม่ให้เสียหาย โดยมีศีลห้าเป็นหลักในการปฏิบัติ (National Office of Buddhism, 2014: 45, 49). ดังข้อความรณรงค์จากสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติว่า “ให้วัด, สถานศึกษา, หน่วยงานอื่นๆ รณรงค์ให้ประชาชนรักษาศีลห้า

โดยมีข้อความดังนี้ (1) ไม่มุ่งร้ายทำลายผู้อื่น (2) ไม่ทุจริตคิดโกง (3) ไม่ประพฤติผิดในกาม (4) ไม่หลอกลวงกล่าวเท็จ (5) ไม่เกี่ยวข้องสิ่งเสพติดให้โทษ" (National Office of Buddhism, Buddhist Studies Fund, 2014) ทั้งนี้เพื่อความรู้ความเข้าใจที่เป็นไปในทิศทางเดียวกันทั้งหมด

จากหลักการของศีลห้าดังกล่าว พบว่ายังขาดเกณฑ์ชี้วัดศีลห้าแต่ละข้อ ซึ่งอาจก่อให้เกิดความไม่ชัดเจนในเชิงปฏิบัติและประเมินผล ในพระพุทธศาสนามีคำสอนเกี่ยวกับศีลห้าโดยเฉพาะเรื่ององค์แห่งการละเมิดศีลคือเกณฑ์ชี้วัดสถานะของศีลห้าในการพิจารณาว่าศีลแต่ละข้อนั้นจะขาด ด่างพร้อยหรือไม่ หรือยังสมบูรณ์ดีอยู่ ซึ่งเป็นเกณฑ์ที่มีลำดับขั้นตอนลึกซึ้งละเอียดลออมากน้อยไม่เท่ากัน การที่ศีลจะขาดได้นั้น จะต้องประกอบไปด้วยองค์แห่งการละเมิดศีลครบทุกข้อ ยกตัวอย่างเช่นศีลข้อที่ 1 ปาณาติบาตศีลจะขาดได้ต้องประกอบไปด้วยองค์ประกอบทั้ง 5 ข้อ คือ (1) สัตว์นั้นต้องมีชีวิต (2) รู้อยู่ว่าสัตว์มีชีวิต (3) มีจิตคิดจะฆ่า (4) มีความพยายาม (5) สัตว์ตายด้วยความพยายามนั้น แต่หากขาดข้อใดข้อหนึ่งไป ก็ไม่นับว่าศีลข้อนั้นขาด เป็นแค่ศีลด่างพร้อยเท่านั้น คือผิดไม่ครบทุกองค์ประกอบฯ

อย่างไรก็ตาม เกณฑ์ชี้วัดศีลห้ายังขาดการพัฒนาเพื่อให้เกิดความชัดเจน เที่ยงตรง รวมถึงสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันของบุคคลในสังคมเพื่อเป็นเครื่องมือที่ใช้วินิจฉัยทั้งสถานะและโทษของการล่วงละเมิดศีลห้าแต่ละข้อได้ ดังนั้น การศึกษาเรื่องศีลห้า : เกณฑ์ชี้วัดเพื่อการเสริมสร้างสันติสุขของบุคคลและสังคม ในฐานะที่เป็นเกณฑ์ในการวินิจฉัยพฤติกรรมพื้นฐานสำหรับบุคคลและสังคม จึงมุ่งเน้นการดำเนินการศึกษาวิจัยและการดำเนินงานทั้งในเชิงเอกสารและพื้นที่เพื่อการพัฒนารูปแบบของเกณฑ์ชี้วัดศีลห้าให้เป็นแบบวัดมาตรฐานสากลสำหรับการนำไปใช้ได้จริงอย่างเป็นรูปธรรมในโครงการต่างๆ ตามนโยบายหมู่บ้านศีล 5 และเพื่อการนำไปใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อให้เกิดสันติภาพในบุคคลและเกิดความมีเอกภาพแห่งการอยู่ร่วมกันของสังคมโลกโดยสันติภาพอย่างยั่งยืนได้ในที่สุด

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาเกณฑ์ชี้วัดศีลห้าในคัมภีร์พระพุทธศาสนาและเกณฑ์ดำเนินโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5

2.2 เพื่อพัฒนาและนำเสนอรูปแบบเกณฑ์ชี้วัดศีลห้าเพื่อการเสริมสร้างสันติสุขของบุคคลและสังคม

3. วิธีดำเนินการวิจัย

ศึกษาข้อมูลจากแหล่งปฐมภูมิ (Primary Source) คือ พระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา อนุฎีกา ปกรณ์วิเสส รวมถึงข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Source) คือ ตำรา เอกสาร หนังสือ บทความ โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อมูลจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อศึกษาเกณฑ์ชี้วัดศีลห้าในคัมภีร์พระพุทธศาสนา โดยศึกษาทั้ง 2 เกณฑ์ฯ คือ 1) เกณฑ์วินิจฉัยสถานะของศีลห้าและ 2) เกณฑ์วินิจฉัยโทษของการละเมิดศีลห้า ส่วนประเด็นเรื่องเกณฑ์ดำเนินโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 จะ

ศึกษาจากข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ ตำรา เอกสาร หนังสือ บทความ โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อมูลจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยข้อมูลทั้งหมดที่จะเก็บรวบรวมในขั้นนี้ รวมเอาทั้งภาษาบาลี ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ เข้าไว้ด้วยกัน สำหรับผลลัพธ์ที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นนี้จะนำไปตอบคำถามวิจัยในวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และ 2

3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

1) เกณฑ์ชี้วัดศีลห้าในคัมภีร์พระพุทธศาสนาและเกณฑ์ดำเนินโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 : มุ่งเน้นการศึกษาข้อมูลปฐมภูมิทางพระพุทธศาสนาเป็นพื้นฐาน รวมถึงข้อมูลทุติยภูมิโดยเฉพาะเจาะจงเรื่องเกณฑ์ชี้วัดศีลห้า โดยจำแนกออกเป็น 1) เกณฑ์วินิจฉัยสถานะของศีลห้า และ 2) เกณฑ์วินิจฉัยโทษของการละเมิดศีลห้าเพื่อให้ได้องค์ความรู้พื้นฐานของพระพุทธศาสนาเป็นตัวตั้ง ประเด็นเรื่องเกณฑ์ดำเนินโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 จะศึกษาความเป็นมาของโครงการ ทั้งประวัติ ความเป็นมา วัตถุประสงค์ของโครงการฯ และเกณฑ์มาตรฐานที่ใช้ในโครงการ รวมถึงศึกษากรณีศึกษาจากตัวอย่างของการดำเนินโครงการของหมู่บ้านรักษาศีล 5 ทั้ง 2 แห่งคือ 1) หมู่บ้านรักษาศีล 5 วัดเขาลาดวนาราม ต.ห้วยแห้ง อ.แก่งคอย จ.สระบุรี 2) หมู่บ้านรักษาศีล 5 หมู่บ้านห้วยต้ม, ตำบลนาทราย อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน ตามลำดับ นอกจากนั้น ศึกษาเกณฑ์บูรณาการศีลห้ากับคุณธรรมของสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์, มจร. และศึกษาเกณฑ์ดำเนินโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ที่แสดงตัวชี้วัดผลสำเร็จ 40 ตัวชี้วัด

2) การพัฒนาและนำเสนอรูปแบบเกณฑ์ชี้วัดศีลห้า : ศึกษาความหมายและระดับของความสันติสุข และศึกษาความสำคัญของเกณฑ์ชี้วัดศีลห้า เหตุผล และข้อจำกัดในการพัฒนาเกณฑ์ชี้วัดศีลห้า ตามลำดับ นอกจากนั้น เป็นการพัฒนาเกณฑ์ชี้วัดศีลห้า โดยเริ่มต้นจากการทบทวนเกณฑ์วินิจฉัยสถานะของศีลห้า (ต้นแบบ) เกณฑ์วินิจฉัยโทษของการละเมิดศีลห้า (ต้นแบบ) การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก การทำสนทนากลุ่มย่อย ตลอดจนนำเสนอเกณฑ์ชี้วัดศีลห้า (ฉบับพัฒนา) เป็นลำดับต่อมา ประการสุดท้าย เป็นการนำเสนอรูปแบบเกณฑ์ชี้วัดศีลห้าเพื่อการเสริมสร้างสันติสุขของบุคคลและสังคม

3.2 ขอบเขตด้านประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรกลุ่มที่ 1 : กลุ่มพระภิกษุสงฆ์และฆราวาสนักวิชาการพระพุทธศาสนา กำหนดกลุ่มตัวอย่างจากสถาบันการศึกษาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (NIDA), มหาวิทยาลัยอัสสัมชัน และมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จำนวน 5 ท่าน เพื่อการสัมภาษณ์เชิงลึก

ประชากรกลุ่มที่ 2 : กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิจากองค์กรพระพุทธศาสนา มหาเถรสมาคม สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ องค์กรทางการศึกษาพระพุทธศาสนา พระเถระ คณะสงฆ์ หรือพระสังฆาธิการ รวมถึงกรรมการและผู้ขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 หมู่บ้านห้วยต้ม ต.นาทราย อ.ลี้ จังหวัดลำพูน จำนวน 11 ท่าน เข้าร่วมสนทนากลุ่มย่อย (focus group discussion)

ประชากรกลุ่มที่ 3 : กลุ่มพระภิกษุสงฆ์และฆราวาสนักวิชาการพระพุทธศาสนา กำหนดกลุ่มตัวอย่างจากพระสังฆาธิการผู้ขับเคลื่อนโครงการฯ สถาบันการศึกษาพระพุทธศาสนา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำนวน 5 ท่าน เข้าร่วมสัมมนาวิชาการ (Academic Seminar)

3.3 การศึกษาวิจัยภาคสนาม (Field Studies)

งานวิจัยภาคสนามศึกษาจากเอกสาร โครงการฯ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีการบันทึกภาพถ่าย บันทึกเสียง ซึ่งเครื่องมือเก็บเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การสำรวจ การสังเกต การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่มย่อย จากนั้นจะนำข้อมูลมาเข้าสู่กระบวนการวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยใช้กรอบแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในด้านต่างๆ ตามระเบียบวิธีวิจัย และการนำเสนอผลงานวิจัย ท้ายสุดจะได้จัดให้มีการสัมมนาวิชาการ เพื่อเป็นการรับรองเกณฑ์ชี้วัดศีลห้าฉบับที่ได้พัฒนาแล้ว รวมถึงรับรองรูปแบบเกณฑ์ชี้วัดศีลห้าเพื่อการเสริมสร้างสันติสุขของบุคคลและสังคม การศึกษาภาคสนามจะใช้เครื่องมือวิจัยและระเบียบวิธีดังต่อไปนี้ในการเก็บข้อมูลวิจัย ได้แก่

1) สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

การสัมภาษณ์เชิงลึกแบบเจาะจงกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) ในกลุ่มพระภิกษุสงฆ์และฆราวาสนักวิชาการพระพุทธศาสนาจากสถาบันการศึกษาพระพุทธศาสนา จำนวน 5 ท่าน ผลลัพธ์ที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักดังกล่าวนี้จะนำไปตอบคำถามวิจัยในวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และข้อที่ 2 โดยเฉพาะในส่วนของการพัฒนาเกณฑ์ฯ เพื่อความชัดเจนยิ่งขึ้นของเกณฑ์ชี้วัดศีลห้าทางพระพุทธศาสนา และเกณฑ์ดำเนินโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ตลอดจนการพัฒนาเกณฑ์ชี้วัดศีลห้าตามลำดับ

2) สนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Discussion)

จัดกิจกรรมสนทนากลุ่มย่อยโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) เฉพาะกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิจากองค์กรพระพุทธศาสนา มหาเถรสมาคม สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ องค์กรทางการศึกษาพระพุทธศาสนา พระเถระ คณะสงฆ์ หรือพระสังฆาธิการ รวมถึงกรรมการและผู้ขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 หมู่บ้านห้วยต้ม ต.นาทราย อ.ลี้ จังหวัดลำพูน จำนวน 11 ท่าน ผลลัพธ์ที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นนี้เป็นการศึกษาเกณฑ์ชี้วัดศีลห้าในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเพื่อนำเอาข้อบกพร่องเหล่านั้นไปพัฒนาเกณฑ์ชี้วัดศีลห้าให้มีความสมบูรณ์ เที่ยงตรงมากยิ่งขึ้นต่อไป ซึ่งจะตอบคำถามวิจัยในวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และข้อที่ 2 โดยเฉพาะในส่วนของการพัฒนาเกณฑ์ชี้วัดฯ

3) สัมมนาวิชาการ (Academic Seminar)

นิมนต์ เชิญพระภิกษุสงฆ์และฆราวาสนักวิชาการผู้เชี่ยวชาญพระพุทธศาสนา โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากพระสังฆาธิการผู้ขับเคลื่อนโครงการฯ สถาบันการศึกษาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำนวน 5 ท่าน ทั้งนี้เพื่อเป็นการรับรองเกณฑ์ชี้วัดศีลห้าฉบับพัฒนาและรูปแบบเกณฑ์ชี้วัดศีลห้าในการเสริมสร้างสันติสุขของบุคคลและสังคม เมื่อนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขร่างงานวิจัยแล้ว จะนำไปตอบ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 คือเพื่อพัฒนาและนำเสนอรูปแบบเกณฑ์ชี้วัดศีลห้าเพื่อการเสริมสร้างสันติสุขของบุคคลและสังคมโดยจะสรุปองค์ความรู้ทั้งหมดไว้ในรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ในที่สุด

4. กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

กรอบแนวคิดในงานวิจัยฉบับนี้ ถูกสร้างขึ้นจากพื้นฐานแนวคิดที่สำคัญในลักษณะของกระบวนการ วิธีการศึกษาวิจัย รวมทั้งผลลัพธ์ที่ได้จากการศึกษา ดังนี้

แผนภูมิ 1 : แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

5. ผลการวิจัย

ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ตามสาระสำคัญของวัตถุประสงค์ของงานวิจัยตามลำดับดังต่อไปนี้

5.1 เกณฑ์ชี้วัดศีลห้าในคัมภีร์พระพุทธศาสนาและเกณฑ์ดำเนินโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5

เกณฑ์ชี้วัดศีลห้าในคัมภีร์พระพุทธศาสนาจำแนกออกเป็น 2 เกณฑ์ ได้แก่ 1) เกณฑ์วินิจฉัยสถานะของศีลห้า 2) เกณฑ์วินิจฉัยโทษของการละเมิดศีลห้า ในการศึกษา “เกณฑ์วินิจฉัยสถานะของศีลห้า” หลักฐานทางพระพุทธศาสนาที่พบ ได้แก่คัมภีร์ชั้นอรรถกถา พระพุทธโฆสาจารย์ พระธรรมปาละ และพระสิริมังคลาจารย์ต่างแสดงถึงองค์ประกอบแห่งการละเมิดศีลแต่ละข้อ สำหรับการกำหนดรู้ว่า การกระทำแค่ไหนเพียงใด จึงจะชื่อว่าเป็นการละเมิดศีลแต่ละข้อๆ เป็นการให้ความสะดวกแก่ผู้รักษาศีล โดยจัดวางเป็นองค์ประกอบของการละเมิด เรียกว่าสัมภาระ หรือเรียกง่ายๆ ว่า “องค์” บุคคลจะชื่อว่าละเมิดศีล กล่าวคือจะวินิจฉัยว่าศีลข้อนั้นจะขาดหรือไม่ต่อเมื่อกระทำการครบองค์ทั้งหมดของการละเมิด (Phra Brahmagunabhorn (P.A. Payutto), 2016: 726) สำหรับคำว่า “องค์ประกอบแห่งการละเมิดศีล” ซึ่งใช้โดยอรรถกถาจารย์ผู้วางเกณฑ์เหล่านี้ไว้ในคัมภีร์อรรถกถานี้ เมื่อนำมาเสนอในงานวิจัยนี้จะถูกเรียกแทนที่ว่า “เกณฑ์วินิจฉัยสถานะของศีล” โดยยังคงรายละเอียดเดิมเอาไว้ครบถ้วน ทั้งนี้ก็เพื่อให้สอดรับกับหัวข้อศึกษาที่ตั้งเอาไว้แล้วนั่นเอง เกณฑ์วินิจฉัยสถานะของศีล เป็นเกณฑ์มาตรฐานสำหรับผู้ถือศีลในการใช้ตรวจสอบสถานะของศีลที่ตนสมาทานมาถือไว้ว่ายังอยู่ครบ หรือยังอยู่ดีหรือไม่ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ถือศีลทั้งในแง่ของสถานะของการคงอยู่ของศีลของตนอันสืบเนื่องมาจากการกระทำที่อาจประมาทพลาดพลั้งจนทำให้ละเมิดศีลได้ และทั้งในแง่ของการตัดสินใจสมาทานศีลเพื่อการรักษาในครั้งต่อไปในกรณีที่ศีลของตนขาดเสียแล้ว

นอกจากนั้น “เกณฑ์วินิจฉัยโทษของการละเมิดศีลห้า” ก็มีความสำคัญไม่แพ้กันโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อความตระหนักรู้ในบทลงโทษหากได้ประมาทพลาดพลั้งล่วงละเมิดในศีลซึ่งเป็นเกณฑ์ในเชิงปริมาณเช่นเดียวกัน ดังที่พระพุทธโฆสาจารย์ ได้แสดงไว้ในคัมภีร์สัมโมหวิโนทนี อรรถกถาอธิบายคัมภีร์พระวิภังค์ในอภิธรรมปิฎก เรื่องโทษของปาณาติบาต ไว้ดังนี้

> การฆ่าสัตว์แมลงตัวเล็ก ๆ เช่นมดดำ ชื่อว่า มีโทษน้อย
> ฆ่าสัตว์เช่นนั้นที่ใหญ่กว่า มีโทษมากกว่า
> ฆ่าสัตว์ประเภทนับเนื่องด้วยนกใหญ่กว่านั้น มีโทษมากกว่านั้น
> ฆ่าสัตว์ประเภทเลื้อยคลานใหญ่กว่านั้น มีโทษมากกว่านั้น . . .
> การฆ่าพระขีณาสพ มีโทษมากยิ่งนัก (Abhi.Vi.A. 78/776/508.)

จากอรรถาธิบายดังกล่าว พระพุทธโฆสาจารย์อธิบายโทษของการละเมิดปาณาติบาตโดยจะขึ้นอยู่กับปัจจัย 2 ประการ ได้แก่ 1) คุณประโยชน์ 2) ขนาดกาย นอกจากนั้น สัตว์ผู้ถูกกระทำยังได้ถูกจำแนกออกเป็น 2 กลุ่มหลักด้วยกัน คือ สัตว์จำพวกเดรัจฉาน และสัตว์จำพวก

มนุษย์ ส่วนโทษจากการละเมิดจะมากหรือน้อยนั้นขึ้นอยู่กับขนาดของสัตว์เดรัจฉานและคุณประโยชน์ของสัตว์

ปัจจัยสำคัญที่อยู่ภายใต้ความสำเร็จในการดำเนินโครงการขนาดใหญ่ทั่วประเทศไทยในระดับชาตินี้ ได้แก่ เกณฑ์ดำเนินโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ซึ่งนอกจากจะได้กล่าวถึงตัวชี้วัดผลสำเร็จ 40 ตัวชี้วัด (Committee of Driving a Harmonious Reconciliation Project Using Buddhist Principles “The Five Precepts Village”, 2014) แล้ว ยังระบุถึงเกณฑ์การประเมินโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ซึ่งเป็นเกณฑ์ชี้วัด 2 มิติ ได้แก่ 1) มิติด้านยุทธศาสตร์ 2) มิติด้านกิจกรรม เป็นตัวกำหนดความสำเร็จของการดำเนินโครงการฯ ได้เป็นอย่างดี นอกเหนือจากมิติด้านความสำเร็จในยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนโครงการที่มีความสำคัญในอันดับแรกในฐานะของแผนยุทธศาสตร์เพื่อขับเคลื่อนโครงการสู่เป้าหมายแห่งความสำเร็จอันเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องกำหนดเอาไว้อย่างชัดเจนก่อนเริ่มดำเนินโครงการแล้ว มิติด้านความสำเร็จในการกำหนดและดำเนินกิจกรรมอันสร้างสรรค์ต่างๆ จะต้องถูกให้ความสนใจด้วยเช่นเดียวกันในอันดับต่อมาในฐานะของรายละเอียดของกิจกรรมที่เป็นประโยชน์และสามารถตอบโจทย์เพื่อมุ่งไปสู่เป้าหมายดังกล่าวได้เป็นอย่างดีอีกด้วย

5.2 การพัฒนาและนำเสนอรูปแบบเกณฑ์ชี้วัดศีลห้าเพื่อการเสริมสร้างสันติสุขของบุคคลและสังคม

“การพัฒนาเกณฑ์ชี้วัดศีลห้า” หมายถึง การปรับเปลี่ยนถ้อยคำใน (1) เกณฑ์วินิจฉัยสถานะของศีลห้า และ (2) เกณฑ์วินิจฉัยโทษของการละเมิดศีลห้าในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเพื่อให้ง่ายต่อความเข้าใจ เหมาะสมต่อยุคสมัย และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันของผู้รักษาศีลได้อย่างเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น โดยในการพัฒนาดังกล่าวจะใช้การวิเคราะห์ข้อมูลภาคสนามที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการจัดสนทนากลุ่มย่อย ตามลำดับ

ตาราง 3.๑ : เกณฑ์ชี้วัดศีลห้าฉบับพัฒนา

โทษของการละเมิดศีลห้า																					
ข้อที่ 1 : ปาณาติบาต "ฆ่าสัตว์ขนาดใหญ่หรือฆ่าคนที่มีคุณประโยชน์มากบาปหนัก"				ข้อที่ 2 : อทินนาทาน "ลักของหวงแหนของคนที่มีคุณประโยชน์มากบาปหนัก"				ข้อที่ 3 : กาเมสุมิจฉาจาร "ล่วงละเมิดทางเพศกับบุคคลที่มีคุณประโยชน์มากบาปหนัก"				ข้อที่ 4 : มุสาวาท "โกหกเพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพย์ที่มีมูลค่าและคุณค่ามากบาปหนัก"				ข้อที่ 5 : สุราเมรัยมัชชปมาทัฏฐาน "ดื่มและเสพ จนประมาทขาดสติ ไปก่อความเดือนร้อนให้กับคนอื่นบาปหนัก"					
1. คุณ	2. ขนาดกาย	3. เจตนา (กิเลส)	4. ความพยายาม	1. คุณค่าของทรัพย์	2. คุณธรรมของเจ้าของ	3. เจตนา (กิเลส)	4. ความพยายาม	1. คุณธรรมของผู้ถูกล่วงเกิน	2. เจตนา (กิเลส)	3. ความพยายาม		1. เรื่องเท็จ	2. เจตนา (กิเลส)	3. ความพยายาม	4. ความเสียหายที่เกิดขึ้น	1. ปริมาณของสิ่งมึนเมาที่เสพ	2. เจตนา (กิเลส)	3. ความพยายาม	4. ขาดสติจนไปกระทำความชั่วร้าย		
○ บาปหนัก ○ บาปเบา				○ บาปหนัก ○ บาปเบา				○ บาปหนัก ○ บาปเบา				○ บาปหนัก ○ บาปเบา				○ บาปหนัก ○ บาปเบา					
ผลวินิจฉัย																					
สถานะของศีลห้า																					
หมวด / เกณฑ์ชี้วัดย่อย																					
วัตถุ	(2) สิ่งมีชีวิต (คนและสัตว์)	○ 20%			(2) ของที่เจ้าของหวงแหน	○ 20%			(2) บุคคลที่มีเจ้าของ	○ 25%			(2) เรื่องโกหก	○ 25%			(2) สุรา สิ่งเสพติด และของมึนเมา	○ 25%			
ความรู้ในวัตถุ	(1) รู้ว่าสิ่งนั้นมีชีวิต	○ 20%			(1) รู้ว่าเจ้าของหวงแหน	○ 20%			-				-				-				
เจตนา	(3) เจตนาฆ่า	○ 20%			(3) เจตนาลัก	○ 20%			(1) เจตนากล่วงละเมิด	○ 25%			(1) เจตนาโกหก	○ 25%			(1) เจตนาดื่มหรือเสพ	○ 25%			
ความพยายาม	(4) พยายามฆ่า	○ 20%			(4) พยายามลัก	○ 20%			(3) พยายามละเมิด	○ 25%			(3) พยายามโกหก	○ 25%			(3) พยายามดื่มหรือเสพ	○ 25%			
ผลลัพธ์	(5) สิ่งนั้นตาย	○ 20%			(5) ลักมาเป็นเจ้าของ	○ 20%			(4) มีเพศสัมพันธ์	○ 25%			(4) ผู้อื่นเชื่อ	○ 25%			(4) ดื่มหรือเสพเข้าสู่ร่างกาย	○ 25%			
ผลวินิจฉัย	○ สมบูรณ์ (0%)	○ ขาด (100%)	○ ค่าพร้อย (20-80%)		○ สมบูรณ์ (0%)	○ ขาด (100%)	○ ค่าพร้อย (20-80%)		○ สมบูรณ์ (0%)	○ ขาด (100%)	○ ค่าพร้อย (25-75%)		○ สมบูรณ์ (0%)	○ ขาด (100%)	○ ค่าพร้อย (25-75%)		○ สมบูรณ์ (0%)	○ ขาด (100%)	○ ค่าพร้อย (25-75%)		

จากตารางแสดงเกณฑ์ชี้วัดศีลห้าฉบับพัฒนาดังกล่าว อธิบายได้ว่า ตารางใหญ่จะประกอบไปด้วยตารางย่อย 2 ตารางโดยมีแถบพื้นข้อความสีดำเป็นเครื่องหมายแสดงขอบเขตของแต่ละตาราง แต่ละตารางจะแสดงให้เห็นถึงเกณฑ์วินิจฉัยฯ ทั้ง 2 เกณฑ์ คือ 1) เกณฑ์วินิจฉัยโทษของการละเมิดศีลห้าและ 2) เกณฑ์วินิจฉัยสถานะของศีลห้า

แถวในแนวนอน (horizontal) แสดงถึงหมวดทั้ง 5 ขององค์ประกอบในการละเมิดศีลในเฉพาะเกณฑ์วินิจฉัยสถานะของศีลห้าแต่ละข้อ คือ วัตถุ ความรู้ในวัตถุ เจตนา ความพยายาม และผลลัพธ์ ตามลำดับ นอกจากนั้นยังแสดงผลวินิจฉัยของเกณฑ์ฯ ทั้ง 2 อีกด้วย กล่าวคือผลวินิจฉัยโทษของการละเมิดศีลห้าจะมีผลลัพธ์เป็น “บาปหนัก” หรือ “บาปเบา” สำหรับผลวินิจฉัยสถานะของศีลห้ามีผลลัพธ์เป็น “สมบูรณ์” “ขาด” หรือ “ด่างพร้อย” โดยมีค่าร้อยละอยู่ที่ ร้อยละศูนย์ (0%) ร้อยละร้อย (100%) หรือ ร้อยละ 20 ถึง 80 (20 – 80%) [สำหรับศีล 2 ข้อแรก] และ ร้อยละ 25 ถึง 75 (25 – 75%) [สำหรับศีล 3 ข้อหลัง] ตามลำดับ

ในขณะที่แถวในแนวตั้ง (vertical) แสดงข้อของศีลทั้งห้าข้อ เริ่มตั้งแต่ปาณาติบาต ไปจนถึงสุราเมรยมัชชปมาทัฏฐาน ตามลำดับ พร้อมทั้งได้แสดงถึงคำอธิบายของเกณฑ์วินิจฉัยโทษของการละเมิดศีลห้าแต่ละข้อกำกับไว้ที่ตำแหน่งด้านล่างของข้อศีลแต่ละข้ออีกด้วย ส่วนแถบย่อยในช่องของศีลแต่ละข้อ คือองค์ประกอบที่ใช้ประกอบในการพิจารณาโทษฯ

เกณฑ์วินิจฉัยสถานะของศีลห้าที่ได้มานี้ มีความสะดวกต่อการนำไปใช้ในการตัดสินเหตุการณ์ใดๆ ก็ตามทั้งที่เกิดขึ้นแล้วและที่ยังไม่ได้เกิดขึ้น ในกรณีแรก หากผู้ถือศีลกระทำการใดๆ ที่ก่อให้เกิดความลังเลสงสัยว่าศีลของตนได้ขาดล่วงไปแล้วหรือไม่ก็สามารถนำเอาเกณฑ์ไปวินิจฉัยสถานะของศีลได้ทันที ส่วนในกรณีหลัง ผู้ถือศีลก็ยังสามารถใช้เกณฑ์มาตรฐานนี้เพื่อเป็นเครื่องเตือนใจในการรักษาสถานะของศีลให้บริสุทธิ์และสมบูรณ์อยู่เสมอ

รูปแบบเกณฑ์ชี้วัดศีลห้าเพื่อการเสริมสร้างสันติสุขของบุคคลและสังคม เริ่มจากการกำกับดูแลการดำเนินโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 เพื่อให้โครงการบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ เกณฑ์ดังกล่าวมี 2 ประการได้แก่ 1) เกณฑ์ดำเนินโครงการฯ 40 ตัวชี้วัด 2) เกณฑ์ดำเนินโครงการฯ ด้านกิจกรรมส่งเสริมการพัฒนาชีวิตตามหลักศีลห้า (12 ตัวชี้วัด) เกณฑ์ทั้งสองนี้ทำหน้าที่เป็นเครื่องมือควบคุมการดำเนินการทั้งหมดในภาพรวม ในขณะที่เกณฑ์ชี้วัดศีลห้าทั้งสอง (เกณฑ์วินิจฉัยสถานะของศีลห้าและเกณฑ์วินิจฉัยโทษของการละเมิดศีลห้า) เป็นเกณฑ์สำหรับบุคคลผู้ถือศีลในระดับปัจเจกบุคคล ส่วนในระดับสังคมมีโครงการหมู่บ้านรักษาศีลห้าต่างๆ โดยมีกิจกรรมบูรณาการแนวคิดเชิงพุทธอื่นๆ เป็นตัวขับเคลื่อนให้สังคมเกิดความปกติสุข ทั้งหมดนี้ก่อให้เกิด“ปัญจะสันติสุข” หมายถึงสันติสุขที่มีองค์ประกอบห้าประการ ได้แก่ ชีวิต ทรัพย์สิน ครอบครัว ข้อมูลข่าวสาร และสุขภาพ กล่าวคือความสันติสุขที่เกิดขึ้นกับชีวิตของผู้ถือศีลและชีวิตของบุคคลในสังคม

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ควรศึกษาเรื่องการพัฒนารูปแบบเกณฑ์ชี้วัดศีลห้า สู่การนำไปประยุกต์ใช้ในโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 : กรณีศึกษาหมู่บ้านห้วยต้ม ต.นาทราย อ.ลี้ จังหวัดลำพูน

6.2 ควรศึกษาผลสัมฤทธิ์การถือศีลห้าของโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5

6.3 ควรวิเคราะห์เปรียบเทียบศีลห้าทางพระพุทธศาสนากับหลักการในการบัญญัติกฎหมายบ้านเมือง

References

Committee of Driving a Harmonious Reconciliation Project Using Buddhist Principles "The Five Precepts Village". (2014). *A Guide to Operating a Harmonious Reconciliation Project Using Buddhist Principles "The Five Precepts Village" 3rd Phase (Long Term).* Bangkok: The Printing Office of a Harmonious Reconciliation Project Using Buddhist Principles "The Five Precepts Village.

Kom Chad Luek Online (2015). "*Somdej Wat Pak Nam Received a Research Report on the Five Precepts Village".* [Online]. Source: http://www.komchadluek.net/detail/๒๐๑๔๐๘๐๖/๑๘๙๖๓๑.html [April 24, 2558 B.E.].

Mahachulalongkornrajavidyalaya. (1996). *The Pali Canon Mahachulalongkornrajavidyalaya Version.* (Thai Version). Bangkok: Mahachulalongkornrajavidyalaya Press.

Mahamakuṭarajavidyalaya. (1991). *The Pali Canon and the Translation of Commentaries, Set of 91.* (Thai Version). Bangkok: Mahamakuṭarajavidyalaya press.

National Office of Buddhism. (2014). *A Guide to Operating a Harmonious Reconciliation Project Using Buddhist Principles "The Five Precepts Village 2557 B.E".* Mimeographed. (Thai Version).

National Office of Buddhism, Buddhist Studies Fund. (2014). *"Planning for a Harmonious Reconciliation Project Using Buddhist Principles "The Five Precepts Village".* Memorandum. B.E. 0002/06833, August 7, 2557 B.E. (Thai Version).

Phra Brahmagunabhorn (P.A. Payutto). (2016). *Buddhadhamma Extended Edition.* 46th ed. Bangkok: Sahadhammika Printing Limited Company. (Thai Version).

Somdejphramaha Rajamangalacara. (2014). *A Regulation of Supreme Sangha Council with the Implementation of the Five Precepts Village Project,* 2557 B.E. Promulgated on June 18, 2057 B.E. (Thai Version).

The 1st Exchange Forum Project for the Driving of Buddhadhamma Research Projects. (2014). *"A Direction of Buddhist Researches".* Phrarajapanyamoli. Haribhunchai Research Institute, Coordinating Center for Research in Local Lumpoon, August 20, 2557 B.E.

Books Reviews

การบริหารการเงินของวัดในประเทศไทย : ความสอดคล้องตามหลักธรรมาภิบาล ทิศทางการบริหารเงินวัด ทรัพย์สินพระศาสนาในช่วงกระแสเปลี่ยนผ่าน

Buddhist Thai Temples' Financial Management: The Congruence of Good Governance Principles [Monetary Management Directions Religious property during the transition]

พระสุธีวีรบัณฑิต (โชว์ ทสฺสนีโย),ดร. I Phra Sutheevirabundith Ph.D[1]
พระมหาสุนันท์ สุนนฺโท,ดร. I Phramaha Sunun Sunundho Ph.D[1]
พระมหากฤษฎา กิตฺติโสภโณ,ดร. I Phramaha Krisada Kittisophano Ph.D[1]
ผศ.ดร.รัฐพล เย็นใจมา I Ratthapol Yenjaima Ph.D[1]
ดร.พงษ์พัฒน์ จิตตานุรักษ์ I Phongphat Jittanurak Ph.D[1]
ดร.ประเสริฐ ธิลาว I Prasert Thiloa Ph.D[1]

การบริหารการเงินของวัดในประเทศไทย: ความสอดคล้องตามหลักธรรมาภิบาล*

*ณดา จันทร์สม***

บทคัดย่อ

วัดเป็นนิติบุคคลประเภทองค์การไม่แสวงหากำไร มีบทบาทสำคัญกับสังคมไทยมานาน การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบ วิธีการและวิเคราะห์จุดอ่อนและจุดแข็ง ปัญหาและอุปสรรคของรูปแบบการบริหารการเงินของวัดไทยที่เป็นอยู่ การวางกรอบการบริหารการเงินให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการดำเนินการวัด จะช่วยให้การกำกับดูแลวัดมีกรอบแนวทางที่ชัดเจนและใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นของวัดจากสาธารณชนนำไปสู่ความยั่งยืนในการพัฒนาของวัดและพุทธศาสนาในระยะยาวได้

ผลจากการศึกษา พบว่า กฎหมายและระเบียบข้อบังคับที่มีอยู่เพื่อการบริหารวัดไม่เพียงพอที่จะทำให้วัดมีแนวปฏิบัติในการบริหารที่สอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาล เห็นได้จากโดยส่วนมากยังไม่มีโครงสร้างในการบริหารการเงินของวัดที่เป็นระบบ การจัดทำรายงานทางการเงินของวัดไม่เป็นไปตามหลักมาตรฐานบัญชีที่รับรองกันโดยทั่วไป รวมถึงยังไม่มีการตรวจสอบจากผู้สอบบัญชีรับอนุญาต การเผยแพร่ข้อมูลทางการเงินของวัดให้สาธารณะรับทราบยังอยู่ในวงจำกัด หน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่ในการกำกับดูแลการบริหารการเงินของวัดยังขาดการรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

บทนำ

ประเด็นเงินวัดเงินพระศาสนา **“เงินทอนวัด ไล่จับพระสึก ทางโลกล้ำเส้นทางธรรม”** (ไทยรัฐ : 15 มิถุนายน 2561) กลายเป็นกรณีพิพาทระหว่างรัฐกับศาสนา กลายเป็นประเด็นถกเถียงและยังหาบทสรุปร่วมกันไม่ได้ จนเป็นปัญหาไปทั่วประเทศต่อการบริหารเงินวัด เงินพระศาสนา รวมทั้งการบริหารที่ไม่โปร่งใส คำถามทวนสอบจึงเกิดขึ้น **“เจาะเงินฝากวัด 3 แสนล้าน 'เจ้าอาวาสคุม-ทำบัญชีไม่เป็นระบบ-ขาดธรรมาภิบาล'”** (กฤษฎา ศุภวรรธนะกุล TCIJ 13 ส.ค. 2557) ถึงความโปร่งใส ธรรมาภิบาล และการเงินที่ตรวจสอบไม่ได้ ดังนั้นในการเขียนในบทความนี้จะได้นำงานของ ผศ.ดร.ณดา จันทร์สม ที่ทำวิจัยเรื่อง **“การบริหารการเงินของวัดในประเทศไทย : ความสอดคล้องตามหลักธรรมาภิบาล” (2557/2014)** พร้อมนำผลการวิจัยมาตีพิมพ์เผยแผ่ในวงกว้าง เพื่อให้สอดคล้องกับประเด็นเงินวัดที่ถูกนำมาเป็นประเด็นในช่วงเวลานี้ (พ.ค.-มิ.ย.2561) โดยงานวิจัยนี้ได้แสวงหาองค์ความรู้และข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการบริหารเงินวัด แนวปฏิบัติต่อการบริหารจัดการเงินของวัดของพระศาสนา ให้ออกมาเป็นมาตรการและทางออกที่เหมาะสม ดังปรากฏในงานวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาทรัพย์สินของวัดและพระศาสนาให้เป็นไปในทิศทางที่พึงประสงค์ให้เกิดการขับเคลื่อนในภาพรวมต่อการบริหารสินทรัพย์ของวัดและของพระพุทธศาสนาในอนาคตเป็นสินทรัพย์ที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ส่วนรวมและพระพุทธศาสนาได้อย่างแท้จริง

ภาพที่ 1 ผลการวิจัยของ ผศ.ดร.ณดา จันทร์สม ภายใต้สัดส่วนรายได้และการบริหารเงินของวัดในพระพุทธศาสนาของประเทศไทย (ภาพ : ออนไลน์)

แนวทางการบริหารเงินของวัดในประเทศไทย

จากงานวิจัยของ ผศ.ดร.ณดา จันทร์สม ให้ข้อมูลว่า “ประเทศไทยมีวัดจำนวนทั้งสิ้น 37.075 วัด โดยได้ทำการสำรวจวัดจำนวน 490 แห่งใน 15 จังหวัด พบว่าวัดโดยเฉลี่ยมีรายได้ปีละ 3.2 ล้านบาท โดยมาจากเงินบริจาคเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะด้าน เช่น งานซ่อมแซม เฉลี่ยประมาณ 2 ล้านบาท รองลงมาคือ รายรับจากการสร้างพระเครื่องบูชาเฉลี่ยประมาณ 1.4 ล้านบาท และเงินบริจาคในโอกาสพิเศษเฉลี่ยประมาณ 1 ล้านบาท ขณะที่รายจ่ายประมาณ 2.8 ล้าน โดยมากเป็นค่าก่อสร้างและซ่อมแซม รองลงมาเป็นค่าบำรุงรักษาสถานที่และอุปกรณ์เฉลี่ยประมาณ 4.5 แสนบาท เมื่อคูณกับรายได้ของวัดกับจำนวนวัดที่มีอยู่ในประเทศไทยก็คาดกันว่าแต่ละปีจะมีเงินหมุนเวียนในวัดประมาณ 1-1.2 แสนล้านบาท" (Nada Chunsom,2014 : 108-141)

ในส่วนแนวทางการบริหารเงินตามหลักธรรมาภิบาล ผู้วิจัยคือ ผศ.ดร.ณดา จันทร์สม ให้ข้อมูลว่า การทุจริตและปัญหาการบริหารจัดการเงิน สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาเชิงกฎหมายที่ไม่รัดกุมและมอบอำนาจให้กับเจ้าอาวาสมากเกินไป ไม่มีกลไกการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจเจ้าอาวาส ซึ่งทำหน้าที่ทุกอย่าง แม้กระทั่งการแต่งตั้งให้บุคคลอื่นมาทำหน้าที่ไม่ใช่กิจของสงฆ์ เช่น ไวยาวัจกรหรือคณะบุคคลที่เข้ามีบทบาทในการสนับสนุนเจ้าอาวาสโดยไม่มีการตรวจสอบถ่วงดุลย์ ส่วนตำแหน่งไวยาวัจกร ไม่ได้มีการกำหนดคุณสมบัติในเชิงการบริหาร เป็นเพียงข้อกำหนดในลักษณะกว้าง ๆ ทั้งที่วัดเป็นนิติบุคคล ตามกฎหมายต้องมีการบริหารจัดการที่เป็นระบบและสอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาล นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้เสนอแนวทางแก้คือ ทำให้กฎหมายรัดกุมมากขึ้น เพิ่มอำนาจและบทบาทในการตรวจสอบถ่วงดุลเจ้าอาวาส ข้อกฎหมาย ตาม พ.ร.บ. คณะสงฆ์ ปัจจุบันที่กำหนดให้ทุกวัดส่งบัญชีทรัพย์สินมาให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (พ.ศ.) นั้นยังไม่เพียงพอ ต้องมีระบบตรวจสอบและเปิดเผยรายงานทรัพย์สินดังกล่าวด้วย (Nada Chunsom,2014 : 108-141) ข้อมูลที่นำเสนอจึงเป็นการสะท้อนหลักฐาน ข้อมูลผ่านงานวิจัย ซึ่งผู้วิจัยได้เสนอแนวทางโดยรวมไว้คือ

ก.ธรรมาภิบาลในการบริหารงาน การทุจริตและปัญหาการบริหารจัดการเงิน สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาเชิงกฎหมายที่ไม่รัดกุมและมอบอำนาจให้กับเจ้าอาวาสมากเกินไป ไม่มีกลไกการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจเจ้าอาวาส ไวยาวัจกรหรือคณะบุคคล ไม่ได้มีการกำหนดคุณสมบัติในเชิงการบริหารจัดการ เป็นเพียงข้อกำหนดในลักษณะกว้าง ๆ ทั้งที่เป็นวัดเป็นนิติบุคคล ตามกฎหมายต้องมีการบริหารจัดการที่เป็นระบบและสอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาล ทางแก้คือ ทำให้กฎหมายรัดกุมมากขึ้น เพิ่มอำนาจและบทบาทในการตรวจสอบถ่วงดุลเจ้าอาวาส ข้อกฎหมายตาม พ.ร.บ.คณะ

สงฆ์ ที่กำหนดให้ทุกวัดส่งบัญชีทรัพย์สินมาให้ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (พ.ศ.) นั้นยังไม่เพียงพอ ต้องมีระบบตรวจสอบเปิดเผยรายงานทรัพย์สินดังกล่าวด้วย มีข้อมูลว่าในปี 2559 วัดส่งรายงานบัญชีทรัพย์สินมาถึง 90 เปอร์เซ็นต์ แต่หลักฐานที่พบเป็นเพียงการส่งแจ้งเพื่อทราบ ไม่ได้มีการนำเสนอเผยแผ่เพื่อให้เกิดความโปร่งใสตรวจสอบได้แต่อย่างใด ในหลักธรรมาภิบาลไม่เปิดเผยเท่ากับปิดช่องที่จะทำให้คนเห็นและทราบว่ามีเงินมากน้อยแค่ไหนในระบบ นอกจากนี้ ผศ.ดร.ณดา จันทร์สม ยังได้เสนอว่า วิวัฒนาการของ พ.ร.บ.คณะสงฆ์ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันให้อำนาจกับคณะสงฆ์ปกครองกันเอง เพราะฉะนั้นการปรับแก้ต้องเกิดการผลักดันของคณะสงฆ์เป็นหลัก “การปฏิรูปกิจการสงฆ์ผลักดันจากฝั่งฆราวาสอย่างเดียวไม่ได้ ทั้งสองฝั่งต้องเห็นชอบร่วมกัน คณะสงฆ์ต้องมีบทบาทในการปรับแก้มากกว่าฝั่งฆราวาสไปผลักดัน” (Nada Chunsom,2014 : 108-141)

ภาพที่ 2 ธนาคารพระพุทธศาสนา แนวทางการจัดตั้งการบริหารการเงินของวัดและของพระศาสนาในรูปของการออมเพื่อเพิ่มทุนทางศาสนา (ภาพ : ออนไลน์)

ข.การบริหารแบบ One Step สำหรับกลไกในการบริหารจัดการการเงินของวัดนั้น โดยวัดแต่ละวัด ตั้งชาวบ้าน ฆราวาส ที่ปรากฏในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ เรียกว่าไวยาวัจกร ที่ไปช่วยงานของวัด ส่วนใหญ่วัด 90 กว่าเปอร์เซ็นต์ แต่มีปัญหาเชิงระบบคือไวยาวัจกรแต่งตั้งโดยเจ้าอาวาสเพียงคนเดียว มีคณะกรรมการการที่แต่งตั้งโดยเจ้าอาวาสทั้งเครือข่ายเป็นคนที่เนื่องด้วยเจ้าอาวาส (Nada Chunsom,2014 : 108-141) กรรมการวัดก็ไม่ค่อยมีบทบาทในการบริหารหรือจัดการเงินเท่าใดนัก ดังนั้นวัดส่วนใหญ่ในประเทศไทยไม่ได้มีโครงสร้างดูแลบริหารเงินอย่างเป็นระบบ ประชาชนเจ้าของเงิน ชาวบ้านไม่ได้เข้ามาเกี่ยวข้องหรือมีบทบาทในทางการบริหารจัดการเงินวัด

เลย ซึ่งก็จะเป็นเจ้าอาวาสและเครือข่ายจนเป็นที่มาของ “ญาติ-พี่น้อง” หรือระบบ “ญาตาธิปไตย” ในหลายวัดก็มีการบริหารแบบชั้นเดียวโดยเจ้าอาวาสจึงเป็นด้านหลัก

ค.วัดบริหารแบบปัจเจกระบบวัดเชิงเดียว (วัดใครวัดท่าน) และยังไม่เป็นระบบ โดยมีข้อมูลพบว่าการบริหารเงินของวัดส่วนใหญ่ 74% มีการบันทึกบัญชีรับจ่าย ในความหมายนี้ วัดส่วนใหญ่มีระบบบัญชีอยู่ แต่ก็มีข้อมูลว่า 1 ใน 4 ของวัดไม่บันทึกบัญชีรับจ่ายรายวัน และมีส่วนน้อยที่รายงานการเงินกันทุกเดือน คือเพียงประมาณ 25% ประมาณ 60% มีการตรวจบัญชีโดยผู้ตรวจบัญชี แต่วัดที่เหลือก็ยังไม่มีผู้ตรวจบัญชี แม้วัดที่มีการทำบัญชีมีการทำรายงานการตรวจบัญชี ก็ทำโดยมาตรฐานของวัดใครวัดมัน ไม่ใช่บัญชีโดยมาตรฐานของสำนักพุทธศาสนาแห่งชาติ มีวัดเพียง 4% ที่มีมาตรฐานบัญชีตามแนวปฏิบัติของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ มีสถิติพบว่าเพียง 36% ที่มีระบบตัดสินใจในการลงทุน วัดแต่ละวัดจะมีทีธรณีสงฆ์และทรัพย์สินจำนวนมาก ก็ต้องมีกระบวนการดูแล แต่จำนวนมากก็ยังไม่มีระบบในการดูแล เพราะฉะนั้นถึงแม้วัดทำบัญชี แต่บัญชีก็ไม่ได้มาตรฐาน ตรวจบัญชีไม่ทั่วถึง และไม่มีระบบบริหารทรัพย์สินอย่างเป็นระบบ" (Nada Chunsom,2014 : 108-141)

ภาพที่ 3 ผลการวิจัยยืนยันว่าสัดส่วนของรายได้วัดทั่วประเทศ เป็นไปเพื่อการพัฒนาศาสนสถานสิ่งสร้างกว่า 90 เปอร์เซ็นท์ของรายได้ในแต่ละปี ซึ่งในความเป็นจริงควรมีการจัดสัดส่วนอย่างเหมาะสม (ภาพ : ออนไลน์)

ง.แนวทางแก้ไข ให้มีการปฏิรูปทั้งระบบ ผู้วิจัยได้เสนอให้มีการปฏิรูปทั้งระบบ สาเหตุจากการที่วัดทั่วประเทศ ยังไม่มีระบบบริหารการเงินที่ดี เพราะฉะนั้นหน่วยงานที่กำกับดูแลวัดก็คือ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (พ.ศ.) ควรให้วัดรายงานการเงินตามมาตรฐานที่กำหนด มหาเถรสมาคม ควรออกกฎตั้งกรรมการวัดให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกระบวนการการคัดเลือก มิใช่เป็นเพียงเจ้าอาวาสรูปเดียว รัฐและ

สังคมควรจะต้องช่วยฝึกผู้บริหารเงินให้วัดด้วย เพราะอาจไม่มีความรู้ว่าเข้าใจในการบริหารเงิน และชุมชนควรไปช่วยเป็นกรรมการวัดด้วย (Nada Chunsom,2014 : 108-141)

จากข้อสรุปเป็นวิธีการในส่วนของการบริหารการเงินเพื่อให้เกิดความโปร่งใส ตรวจสอบได้ตามหลักธรรมาภิบาล และก่อให้เกิดประโยชน์กับองค์กรวัดและพระศาสนาได้อย่างแท้จริง จึงเป็นการเสนอที่เป็นประโยชน์สำหรับพระพุทธศาสนาจากผู้วิจัยโดยตรง

รายได้ที่มาของเงินวัดกับแนวทางที่พึงดำเนินการ

การเงิน และการบริหารทรัพย์สินของวัดในพระพุทธศาสนา เป็นประเด็นขัดกันในวงกว้าง พร้อมกับข้อเสนออันเป็นแนวทางในนามรัฐ เช่น การตรากฎหมาย การจัดตั้งสถาบันทางการเงิน เช่น สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระพุทธศาสนา เพื่อบริหารเงิน ศาสนสมบัติให้เป็นประโยชน์อย่างสูงสุดต่อองค์กรพระพุทธศาสนาในภาพรวม โปร่งใส ตรวจสอบได้ โดยมีการเสนอแนวทางที่จะพึงปฏิบัติได้ คือ

1.ความโปร่งใสในการบริหารรายได้ หมายถึง ผู้วิจัยได้เสนอให้เกิดแนวปฏิบัติในเรื่องธรรมาภิบาล โดยตั้งข้อสังเกตว่า เงินรายได้ของวัด ที่มาจากการบริจาคเงินกฐิน ในทางปฏิบัติควรมีการนำเงินเข้าบัญชี หรือวางระเบียบทางการเงินอย่างเป็นระบบ และการตรวจสอบบัญชีอย่างเป็นระบบ แนวคิดดังกล่าวปรากฏในงานของนักวิจัยอีกหลายท่านอาทิ ในงานของ พระครูสาธิตวีรญาณ อยู่สุข (2015) ในเรื่อง “**ธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการพันธกิจของวัด-Governance in Administration of Temple’s missions**” ที่ส่งเสริมให้วัดควรมีธรรมาภิบาลในการบริหารวัด ซึ่งรวมถึงการบริหารด้านการเงินและศาสนาสมบัติของวัดด้วยเช่นกัน

2. **การสร้างประโยชน์จากศาสนสมบัติ** แนวคิดหนึ่งที่ปรากฏในงานวิจัยคือ การนำเงินรายได้ของวัด อาทิ ที่ดินอันเป็นที่ธรณีสงฆ์ นำไปปล่อยเช่า สร้างที่พัก เก็บค่ารถ ค่าจอดรถ ทำอาคารพานิชย์ หรือนำไปเช่าช่วงในการสร้างมูลค่าเพิ่มจากที่ดินของวัดและพระพุทธศาสนาโดยแนวทางคือมีเอกชน หรือหน่วยงานมาเช่าช่วง นำไปประกอบการในเชิงพาณิชย์ หรือการเปิดให้ประชาชนเช่าเพื่อการอยู่อาศัย แต่ที่ผ่านมาการบริหารดังกล่าวเป็นไปตามความชอบใจของเจ้าอาวาส หรือเครือญาติ ไม่ได้มีการบริหารอย่างเป็นระบบ และไม่สามารถตรวจสอบได้ ทำให้วัดและพระศาสนาเสียโอกาสในการได้มาซึ่งเงินรายได้ในการบริหารวัดและกิจการพระพุทธศาสนาในองค์รวม (Nada Chunsom,2014 : 108-141) ดังปรากฏในงานของ ใจ บุญชัยมิ่ง (Jai

Boonchaiming, 2017,pp.115-126) “การศึกษากลยุทธ์การพัฒนาวัดการจัดการสาธารณูปการในจังหวัดพะเยา” ที่ให้ข้อมูลว่า “ ด้านการดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัด ปัญหาที่พบคือ ดำเนินการให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดศาสนสมบัติของวัดยังไม่เป็นระบบแก่พระภิกษุสามเณร” หรือในงานพระมหาทวี โพธิเมธี (โพธิ์ตาด) (2016 : 11-22) ในงานวิจัยเรื่อง “การบริหารการเงินของวัดตามหลักธรรมาภิบาล ศึกษากรณีวัดในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี” ที่เสนอว่าการบริหารที่มีประสิทธิภาพย่อมเกิดประโยชน์แก่พระศาสนา

3. **เงินอุดหนุนจากรัฐ** จากสภาพจริงที่เกิดขึ้นสะท้อนเห็นว่าการใช้เงินภาษีจากรัฐในรูปแบบของการสนับสนุนงบประมาณผ่านสำนักงานพระพุทธศาสนา ในรูปของเงินสนับสนุนการศึกษา การสนับสนุนสำนักปฏิบัติธรรม การสนับสนุนงบก่อสร้างร่วมทั้งเงินนิตยภัตต์พระสังฆาธิการในระดับชั้นต่าง ๆ ทำให้เกิดข้อบกพร่องช่องว่างในการบริหารงบประมาณ กรณีเกิดเหตุการณ์ล้อมปราบจับพระระดับรองสมเด็จ **“จับพระผู้ใหญ่-สึกพระดัง : กวาดล้างเพื่อเร่งปฏิรูปศาสนา?”** (ข่าวสด : 25 พฤษภาคม 2561) การใช้งบไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง ไม่มีโครงการ มีการทุจริตเรื่องเงินบำรุงการศึกษาพระภิกษุสามเณรอย่างโรงเรียนพระปริยัติธรรม นอกจากนี้ยังมีปัญหาเรื่องการที่วัดและการบริหารเงินงบประมาณผ่านระบบ**ภาษีผ่านใบอนุโมทนาบัตร** จากหลักฐานที่พบ "มีการยื่นแบบภาษี ภงด.91 หรือ ภงด.90 โดยบุคคลธรรมดา สามารถลดหย่อนภาษีได้หากมีหลักฐานว่าได้ทำประโยชน์ในองค์กรทางการศึกษาและองค์กรการกุศลรวมทั้งวัดในพระพุทธศาสนา หากผู้บริจาคมีใบอนุโมทนาบัตรจากวัดที่บริจาค ปัญหาความรั่วไหลจากระบบภาษี การคืนเงินภาษี ทำให้เกิดปัญหาในระบบภาษีจึงมีกระแสให้เกิดการจัดเก็บภาษีวัด หรือมีการหักภาษีในที่จ่ายเพื่อป้องกันปัญหาจากการเรียกคืนภาษีจากระบบรัฐ **“เริ่ม ม.ค.นี้ ระบบบริจาคอิเล็กทรอนิกส์ ไม่ต้องขอใบอนุโมทนาบัตร คืนภาษี”** (ไทยรัฐ : 20 พฤษจิกายน 2560) โดยทางกรมสรรพากรให้เหตุผลว่า “..ระบบบริจาคอิเล็กทรอนิกส์เป็นระบบที่พัฒนาขึ้นเพื่อให้ศาสนสถานบันทึกข้อมูลการรับบริจาค ซึ่งจะเป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ที่บริจาคสามารถใช้สิทธิประโยชน์ทางภาษีได้ โดยไม่ต้องเก็บหลักฐานการบริจาคเพื่อแสดงต่อเจ้าหน้าที่และจะทำให้ผู้บริจาคได้รับเงินคืนภาษีได้เร็วขึ้น...”(ไทยรัฐ : 20 พฤษจิกายน 2560)

ดังนั้นในงานวิจัยได้เสนอปัญหาที่เกิดขึ้น พร้อมกับแนวคิดและทางออกเพื่อเป็นแนวปฏิบัติ รวมทั้งการที่นักวิชาการระบบบัญชี ระบบภาษี และการบริหารเงินเพื่อประโยชน์ขององค์กรศาสนาได้เสนอแนวทางเพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาระบบการบริหาร

การเงินและภาระงานอื่นที่เนื่องด้วยการเงินของวัดและของพระศาสนาเพื่อให้สอดคล้องทั้งหลักการบริหารเงิน และมีธรรมาภิบาลโปร่งใส สอดคล้องกับแนวคิดเรื่องพระธรรมวินัยในพระพุทธศาสนา

ภาพที่ 4 เงินวัด เงินพระศาสนาต้องส่งเสริมให้เกิดการจัดการศึกษาเพื่อการทรัพยากรมนุษย์ในพระพุทธศาสนา และสังคมไทย (ภาพ : ออนไลน์)

การบริหารเงินและแนวทางที่ควรเป็น

ข้อเสนอขององค์กรทางศาสนาและนักวิชาการจำนวนมาก เสนอให้มีการปรับแนวทางการบริหารทรัพย์สินทางพระพุทธศาสนาให้เกิดผลเป็นสิทธิประโยชน์อันพึงได้แก่องค์กรศาสนาในองค์รวม ดังนี้

1.**แนวคิดในการจัดตั้งทุนเพื่อการบริหารเงินตามแนวพุทธ** มีการเสนอให้ตัดตั้งกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ ในรูปการเงินเพื่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิต ดังกรณีกลุ่มของท่านพระอาจารย์สุบิน ปณีโต แห่งวัดไผ่ล้อม หรืออาจารย์มนัส ขนฺติธมฺโม แห่งวัดโพธิ์ทอง จังหวัดจันทบุรี ไปจนกระทั่งเป็นสหกรณ์ และธนาคารพระพุทธศาสนา ผ่านร่างพระราชบัญญัติ ดังปรากฏแนวคิดและเจตนารมณ์ที่ว่า “การมีธนาคารพระพุทธศาสนาจะช่วยในการออมเงิน และระดมเงินมาเพื่อการพัฒนาส่งเสริม อุปถัมภ์สนับสนุน และคุ้มครองการดำเนินงานด้านพระพุทธศาสนา และให้บริการธุรกรรมทางด้านการเงินแก่ประชาชนทั่วไป ตลอดถึงองค์กรทางพุทธศาสนา โดยไม่ขัดต่อหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา” โดยแนวคิดปรากฏในงานของ ของ ผศ.ดร.พิเชฐ ทั่งโต (Phichet Thangto,2013/2556,pp. 24-41) ปรากฏในบทความเรื่อง **“การเงิน 3 ฐาน กองทุน สัจจะสะสมทรัพย์และธนาคารพระพุทธศาสนา”** หรือในงานของ วินัย ทองย้อย (Vinai Thongyoi,2557,pp.513-534) งานวิจัยเรื่อง **“แนวทางการจัดตั้ง**

และการจัดการธนาคารพระพุทธศาสนาในประเทศไทย” แม้ที่สุดจะมีการเสนอร่าง พ.ร.บ.ธนาคารพระพุทธศาสนา ในช่วง พ.ศ.2555 โดยนายวิรุฬ เตชะไพบูลย์ “'วิรุฬ' ยันผลักดันตั้งธนาคารพุทธต่อ” (คม ชัด ลึก : 5 พฤศจิกายน 2555) แม้ผลที่เกิดขึ้นจะไม่สามารถจัดตั้งธนาคารได้ แต่นัยหนึ่งสะท้อนให้เห็นว่ามีแนวคิดในเรื่ององค์กรศาสนาควรมีการบริหารสินทรัพย์ของพระพุทธศาสนาให้เป็นระบบมากขึ้น รวมไปถึงทำให้ทุนทางศาสนากลายเป็นทุนที่จะช่วยเหลือส่งเสริมคุณภาพชีวิตของชาวพุทธในองค์รวมได้ แม้จะมีคำถามเพื่อให้เกิดความรัดกุมมากขึ้น ในการบริหารทุนเพื่อพระพุทธศาสนาดังปรากฏในงานของ พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส (2555) ได้เสนอแนวคิดในเรื่องการจัดตั้ง **“ธนาคารพระพุทธศาสนา : เงินตรากับการพัฒนาจริยธรรมชาวพุทธ”** เป็นการตั้งคำถามเพื่อทวนย้อน ให้เห็นคุณค่า ตระหนึกถึงคุณธรรม และมูลค่า ที่จะทำให้ได้ทั้งหลักการ หลักคุณธรรม และคุณภาพชีวิตของชาวพุทธ สอดคล้องกับแนวคิดในงานวิจัยของ พระมหาทวี โพธิเมธี (โพธิ์ตาด) (2016 : 11-22) ในงานวิจัยเรื่อง **“การบริหารการเงินของวัดตามหลักธรรมาภิบาล ศึกษากรณีวัดในเขตอำเภอเมืองจังหวัดนนทบุรี”** ที่เสนอแนวคิดในเรื่องธรรมมาภิบาลกับการจัดสรรค์งบประมาณอย่างเป็นธรรม ดังนั้นประเด็นนี้จึงสื่อถึงการเสนอแนวทางในการบริหารการเงินของวัดของพระศาสนาให้เกิดผลในเชิงของการจัดตั้งทุนเพื่อบริหารทุนไปสู่การนำทุนนั้นมาใช้ให้เกิดประโยชน์กับองค์กรในภาพกว้าง รวมทั้งการบริหารที่มีประสิทธิภาพอย่างสูงสุดด้วย

ภาพที่ 5 ข้อเสนอจากผู้วิจัยในการแก้ปัญหาการเงินของวัดให้มีธรรมาภิบาล คือลดอำนาจเจ้าอาวาสในการบริหารสินทรัพย์ในเชิงระบบองค์รวม (ภาพ : ออนไลน์)

3. การจัดตั้งสำนักทรัพย์สินส่วนพระพุทธศาสนา หมายถึง แนวทางในการจัดตั้งหน่วยบริหารสินทรัพย์ในพระพุทธศาสนา เพื่อนำไปสู่การลงทุนในมิติของศาสนาที่ต่อทุนให้เพิ่มบนฐานคิดแบบเมตตา เกื้อกูลและไม่เอาเปรียบ การบริหารสินทรัพย์ของพระพุทธศาสนา อาทิ ที่ธรณีสงฆ์ การจัดสรรผลประโยชน์กัลปนาผลในเชิงศาสนาที่จะทำให้ศาสนาได้ผลประโยชน์ดอกผลอันเป็นผลได้ทางศาสนาในองค์รวม ดังปรากฏแนวคิดแนวปฏิบัติในการประชุมมหาเถรสมาคม ครั้งที่ 4/2547 เมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2547 (มติมหาเถรสมาคมที่ 180/2547 ครั้งที่ 11 : 20 เมษายน 2547) ว่า สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ โดยสำนักงานศาสนสมบัติ ยังขาดความคล่องตัว ไม่สามารถปฏิบัติงานให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายในการดูแลรักษา และจัดการศาสนสมบัติกลาง ศาสนสมบัติของวัด และวัดร้าง จึงควรให้มีองค์กรอิสระทำหน้าที่บริหารจัดการแทน ที่ประชุมมหาเถรสมาคมมีมติให้มีกรรมการมหาเถรสมาคม จำนวน 4 รูป เป็นที่ปรึกษา โดยมีคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 73/2547 ลงวันที่ 30 มีนาคม 2547 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาการจัดตั้งสำนักงานทรัพย์สินของพระพุทธ-ศาสนา ประกอบด้วย กรรมการมหาเถรสมาคม 4 รูป เป็นที่ปรึกษา เจ้าหน้าที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ และบุคคลภายนอก รวมทั้งสิ้น 29 รูป/คน จัดตั้งให้เป็น “สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระพุทธศาสนา (องค์การมหาชน) (ทพศ.) โดยมีการศึกษาแนวทางจัดตั้งสำนักงาน มีการตราพระราชกฤษฎีกา ออกกฎหมายรับรองการใช้งานดังกล่าว และคาดว่าจะใช้ได้ในปี พ.ศ.2547 แต่ในทางปฏิบัติไม่ได้เกิดองค์กรสำนักทรัพย์สินพระพุทธศาสนาดังที่ต้องการ แต่นัยหนึ่งได้สะท้อนให้เห็นความมุ่งหวังในการจัดตั้ง เพื่อบริหารสินทรัพย์ให้เกิดประโยชน์และมีประสิทธิภาพ ซึ่งในช่วงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นใน พ.ศ.2561 ที่มีประเด็นเกี่ยวกับการบริหารเงินของวัด ก็ได้มีการเสนอแนวคิดในเรื่องการจัดตั้งสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระพุทธศาสนาออกมากอีกครั้ง

ภาพที่ 6 เงินวัด เงินพระศาสนาต้องส่งเสริมสวัสดิการด้านสุขภาวะแก่พระสงฆ์ ชาวพุทธ ในรูปของสวัสดิสำหรับชาวพุทธในองค์รวม “พุทธบริษัท” (ภาพ : ออนไลน์)

ดังนั้นในภาพรวมของผู้วิจัย กับแนวคิดการบริหารสินทรัพย์ในพระพุทธศาสนา ซึ่งสามารถประมวลรวมได้ คือ (1) ในเรื่องธรรมาภิบาล โปร่งใส เป็นประโยชน์กับองค์กรพระพุทธศาสนา (2) เป็นประโยชน์ในการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตชาวไทย ชาวพุทธ และสมาชิกให้เกิดคุณภาพชีวิตที่ดี ขับเคลื่อนในองค์รวมอย่างเป็นระบบ และมีคุณค่า (3) ทำให้เกิดความสุจริตตามหลักศาสนา และ (4) ทำให้เกิดคุณค่ามูลค่า และจิตวิญญาณที่สอดประสานกันอย่างเป็นระบบและเป็นคุณค่าแท้ในเชิงสังคมและศาสนา

จากแนวคิดดังกล่าวแนวทางการจัดตั้ง หรือบริหารสินทรัพย์ในพระพุทธศาสนาควรเน้นเพื่อประโยชน์ขององค์กรในองค์รวม เป็นไปเพื่อการพัฒนาหลักคำสอน พัฒนาศาสนิก และพัฒนาศาสนธรรม ศาสนวัตถุ ให้มีประสิทธิภาพประสิทธิผล จากงานวิจัยที่นำมาเป็นบทวิพากษ์นี้ ชี้ให้เห็นว่าสินทรัพย์ในพระพุทธศาสนามีจำนวนมาก แต่สิ่งที่จะต้องตระหนักคือการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ โปร่งใส มีธรรมาภิบาล มูลค่าเหล่านั้นจึงจะเป็นประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนาและสังคมไทยในองค์รวมได้

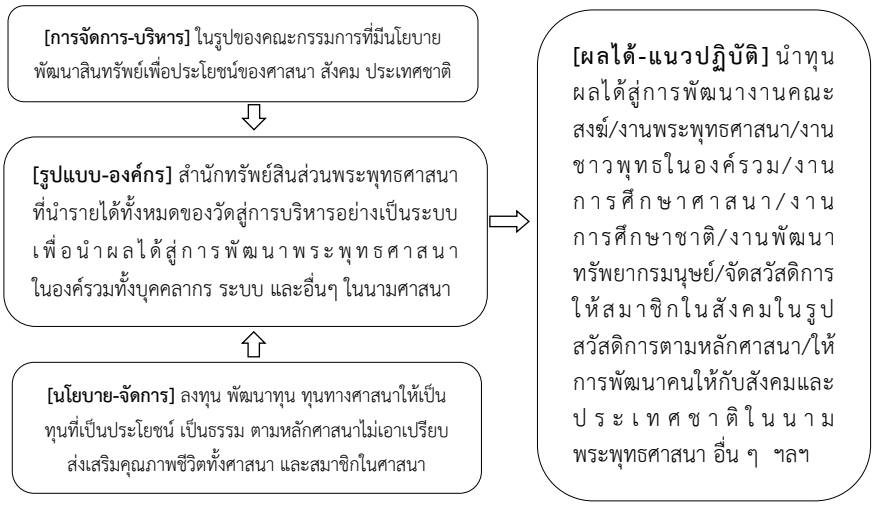

แผนภาพที่ 1 แนวคิด สู่แนวทางการบริหารการเงิน ทรัพย์สินของวัดในพระพุทธศาสนาเพื่อประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนา สังคม และประเทศชาติในองค์รวม

จากแผนภาพสะท้อนแนวคิดได้ว่าการจัดการบริหารกิจการพระพุทธศาสนาเป็นความจำเป็นต้องมี และดำเนินการให้เกิดขึ้น จากแผนภาพมีความชัดเจนว่าการบริหารทุน ทรัพย์สินคาดว่าจะทำให้เกิดประโยชน์ ต่อองค์กร อาจมีคำถามว่าแล้วจะบริหารความเสี่ยงอย่างไร รวมไปถึงจะเข้าสู่การแข่งขันด้วยกลไกปกติอย่างไร ซึ่งอาจเป็นคำถามที่ยังไม่มีคำตอบทีเดียว แต่ในทางการบริหารต้องมองที่ทำอย่างไรให้มีประสิทธิผล ประสิทธิภาพอย่างสูงสุด ในเมื่อทุนเหล่านี้เป็นทุนในพระพุทธศาสนา เป็นทุนที่ควรจะก่อให้เกิดรายได้ อย่างเหมาะสม สมดุล เป็นธรรม ไม่ใช่ทำให้เกิดช่องว่างและกลโกงที่ไม่สุจริต รวมทั้งควรเป็นประโยชน์ในองค์รวมสำหรับชาวพุทธได้

ภาพที่ 7 เงินวัด เงินพระศาสนาเพื่อสนับสนุนการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในภาพกว้างทั้งในเชิงรูปแบบ ระบบ และคำสอน ทั้งในประเทศและต่างประเทศ
(ภาพ : วัดไทยในรัสเซีย : ออนไลน์)

บทสรุป

จากบทความอันเป็นผลงานวิจัย สะท้อนข้อเท็จจริงตามแบบวิธีวิทยาของการวิจัย มองไปที่การบริหารสินทรัพย์ ของวัด ของพระศาสนา ที่มีเป้าหมายเพื่อให้เกิดประโยชน์ โปร่งใส ตรวจสอบได้ เป็นประโยชน์ทั้งในเชิงคุณค่าและมูลค่า ก่อให้เกิดประโยชน์ในองค์รวม สร้างทั้งประโยชน์ในการพัฒนาคน พัฒนาสังคม พัฒนาศาสนา ดังพุทธพจน์ที่ว่า "**สุขจากการมีทรัพย์ สุขจากการใช้จ่ายทรัพย์ และสุขจากการไม่เป็นหนี้**" (องฺ.จตุกฺก. [ไทย] 21/62/105/อานัณยสูตร-ว่าด้วยสุขเกิดจากความไม่เป็นหนี้) แปลว่าทรัพย์จะมีประโยชน์ต้องบริหารให้ถูกดี มีประโยชน์ โปร่งใส ตรวจสอบได้ คติทางพระพุทธศาสนามองปัจจัย 4 **“อาหาร-ที่อยู่อาศัย-เครื่องนุ่งห่ม-ยารักษาโรค”** เป็นปัจจัยสำคัญสำหรับการยังชีพ ดังพุทธพจน์ที่ว่า "**ทรัพย์เสมอด้วยโค หรือข้าวเปลือกไม่มี**" (สำ.ส. [ไทย] 15/13/13-นัตถิปุตตสมสูตร- ว่าด้วยสิ่งที่เสมอด้วยบุตรไม่มี) เงินก็สำคัญ แต่สิ่งที่สำคัญกว่าคืออาหารนั่นเอง พระพุทธศาสนาไม่ได้ปฏิเสธทุน ทรัพย์สิน แต่ให้มีการบริหารจัดการให้ถูกต้องเหมาะสม เหมาะสมกับสถานะ นักบวช ฆราวาส ดังมีพุทพจน์ว่า "**คนมีปัญญา หรือมีความขยันหมั่นเพียรย่อมหาทรัพย์ได้**" (สำ.ส. [ไทย]15/246/353-อาฬวกสูตร) ในความหมายก็คือทรัพย์สินมี ดีประโยชน์ รู้จักใช้ รู้จักหาอย่างเป็นระบบ รวมทั้งต้องสอดคล้องกับหลักการใหญ่คือพระธรรมวินัยในพระพุทธศาสนา ทรัพย์สินในพระพุทธศาสนาต้องเป็นทรัพย์ที่เป็นไปเพื่อประโยชน์แก่ส่วนร่วม พระพุทธศาสนา ประชาชน ประเทศชาติในส่วนรวมได้ด้วย ดังนั้นจากงานวิจัยว่าด้วยเรื่องเงินวัด สู่ปฏิบัติการล้อมปราบต่อความผิดว่าด้วยเรื่องการใช้เงิน “เงินทอน” กลายเป็นรอยด่างของสังคมไทยและพระพุทธศาสนา ต้องมีทางออกในการบริหารจัดการ เพื่อพัฒนาเงินของวัด เงินพระศาสนาให้เป็นธรรม สู่ธรรมาภิบาล โปร่งใส ตรวจสอบได้ สอดคล้องกับข้อเสนอของงานวิจัยที่นำมานำเสนอร่วมกับเหตุการณ์ทางในพระพุทธศาสนาในช่วง พ.ศ.2561 นี้ได้

Reference

Jai Boonchaiming. (2017/2560).The Study of Strategies for Temple Development in Construction and Renovation in Phayao. *Dhammathas Academic Journal.,* 17 (2),: 115-126.

Nada Chunsom. *(2014).* Buddhist Thai Temples' Financial Management: The Congruence of Good Governance Principles. *NIDA Development JournalVol.* 54 (1), 2014 : 108-141.

Phramaha Hunsa Dhammahaso. (2557). "Buddhist Bank : Financial for Ethic's Development to Buddhist People" Online, 2 June 2018. Website : http://www.mcu.ac.th/site/articlecontent_desc.php?article_id=1445&articlegroup_id=278

Phramaha Tavee Bodhimethee (Bodhitat). (2016/2559). Financial management of temple under good governance Case study: temple in Mueang district, Nonthaburi province**.** Research and Development Journal Loei Rajabhat University. 11 (37) : 11-22.

Phichet Thangto. (2013). Three Financial Based: Contractual Saving, Cooperatives, and Buddhist Bank. *Journal of Mcu Review. 2 (3) : 24-41*

Phrakrusathitveerayan Yousuk. (2015)**.** *Governance in Administration of Temple's missions.* Journal of Nakhonratchasima College. 9 (2), (July-December 2015) : 93-102.

Vinai Thongyoi, (2557). "Guidelines for the Establishment and Management of Buddhist Bank in Thailand" In MCU CONGRESS I, Volume 2 : *Buddhism to integrate Mental and intellectual development,* Bangkok : Mahachulalongkornrajaviyalaya University Press.

ภาคผนวก

ขั้นตอนการดำเนินงาน
วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์

Vol7 No._61.indd 519 24/7/2561 21:13:51

ขั้นตอนการดำเนินงานวารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์

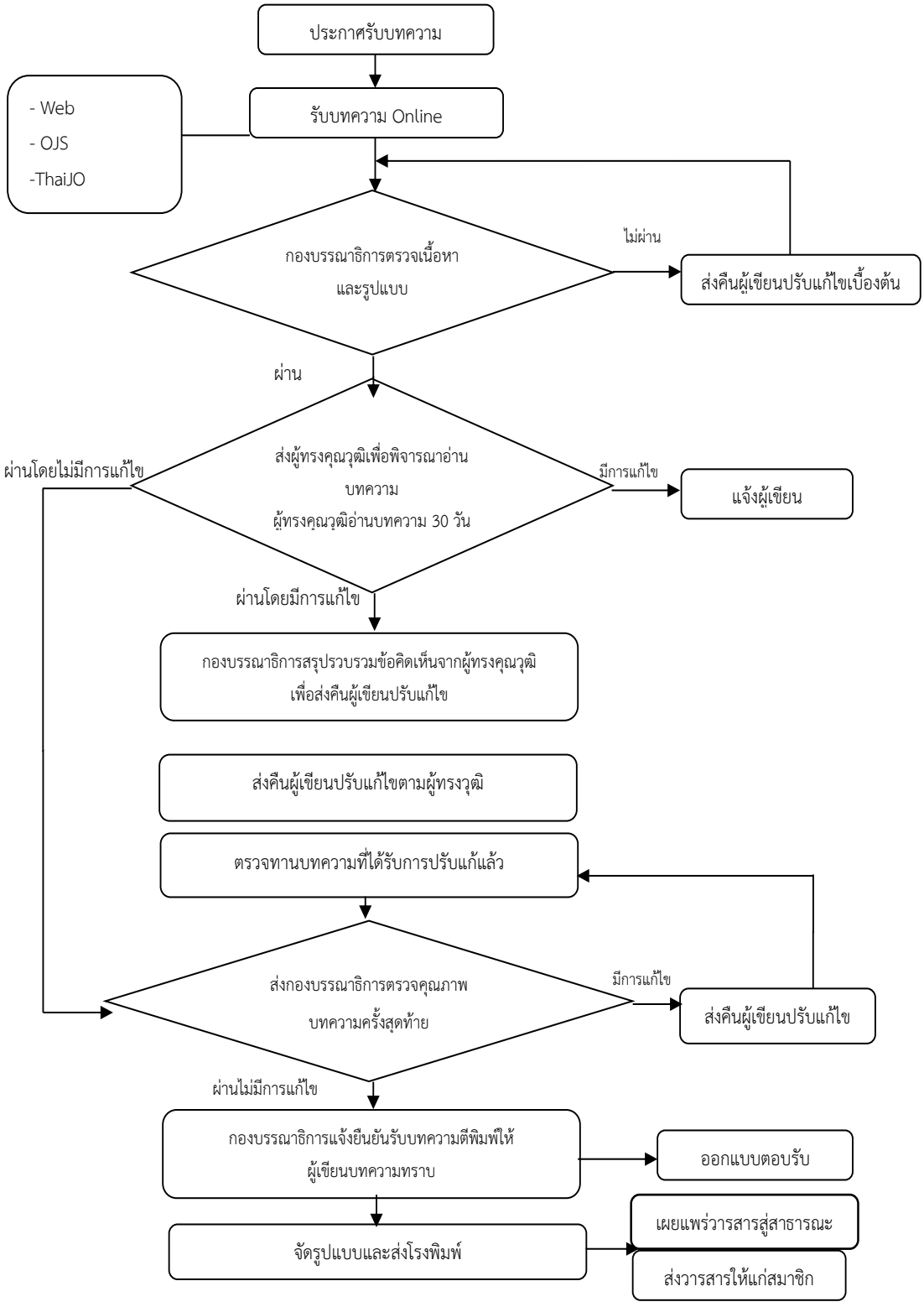

คำแนะนำสำหรับผู้นิพนธ์บทความ

สถานที่ติดต่อเกี่ยวกับบทความ

สำนักงานวารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

79 หมู่ 1 ต.ลำไทร อ.วังน้อย จ.พระนครศรีอยุธยา 13170

โทรศัพท์ 035-248-000 ต่อ 8200-3

1. ส่วนประเภทของบทความที่ลงตีพิมพ์ในวารสาร

วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์ ตีพิมพ์บทความประเภทต่างๆ ดังนี้

1.1 บทความพิเศษ บทความทางวิชาการพิเศษ ที่เสนอเนื้อหาความรู้วิชาการอย่างเข้มข้น และผ่านการอ่านและพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชานั้นๆ มีกลุ่มเป้าหมายเป็นนักวิชาการในวงการวิชาการ/วิชาชีพ

1.2 บทความทางวิชาการ ที่เสนอเนื้อหาความรู้ วิชาการ มีกลุ่มเป้าหมายที่เป็นนิสิต นักศึกษา หรือประชาชนทั่วไป

1.3 บทความวิจัย (Research Article) ได้แก่รายงานผลงานวิจัยใหม่ที่มีองค์ความรู้อันเป็นประโยชน์ ซึ่งไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารใดๆ มาก่อน

1.4 บทความปริทรรศน์ (Review Article) เป็นบทความที่รวบรวมความรู้จากตำรา หนังสือและวารสารใหม่ หรือจากผลงานและประสบการณ์ของผู้นิพนธ์มาเรียบเรียงขึ้น โดยมีการวิเคราะห์สังเคราะห์วิจารณ์เปรียบเทียบกัน

1.5 ปกิณกะ (Miscellany) ได้แก่บทความทบทวนความรู้ เรื่องแปล ย่อความจากวารสารต่างประเทศ การแสดงความคิดเห็น วิจารณ์ แนะนำเครื่องมือใหม่ ตำราหรือหนังสือใหม่ที่น่าสนใจ หรือข่าวการประชุมทั้งระดับชาติและระดับนานาชาติ

การส่งบทความ

บทความที่จะตีพิมพ์ในวารสารสังคมศาสตร์ปริทรรศน์จะต้องส่งจดหมายนำส่งบทความพร้อมต้นฉบับแบบพิมพ์ 3 ชุด มายังกองบรรณาธิการ กรณีที่บทความได้รับการพิจารณาให้ตีพิมพ์ บรรณาธิการจะแจ้งให้ผู้นิพนธ์ส่งบทความต้นฉบับที่แก้ไขครั้งสุดท้าย พร้อมซีดีรอม (CD ROM) 1 แผ่นที่บรรจุเนื้อหาและข้อมูลที่มีอยู่ในบทความทั้งหมดที่ได้แก้ไขแล้ว ทั้งนี้ผู้นิพนธ์ต้องมีสำเนาเก็บไว้ด้วยเพื่อการอ้างอิง

การตรวจสอบบทความและพิสูจน์อักษร

ผู้นิพนธ์ควรตระหนักถึงความสำคัญในการเตรียมบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบของบทความที่วารสารกำหนด ตลอดจนตรวจสอบความถูกต้องแน่นอน พร้อมทั้งพิสูจน์อักษรก่อนที่จะส่งบทความนี้ให้กับบรรณาธิการ การเตรียมบทความให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสารจะทำให้การพิจารณาตีพิมพ์มีความรวดเร็วมากยิ่งขึ้น และทางกองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ที่จะไม่พิจารณาบทความจนกว่าจะได้แก้ไขให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสาร

การเตรียมบทความ

บทความต้องเป็นตัวพิมพ์ดีด โดยใช้ชุดแบบอักษร (Font) ชนิดไทยสารบรรณ (TH Sarabun PSK) ขนาดอักษร 16 จัดกั้นหลังตรง และมีระยะห่างระหว่างบรรทัดหนึ่งช่อง (Double Spacing) ตลอดเอกสาร พิมพ์หน้าเดียวลงบนกระดาษพิมพ์สั้นขนาดบีห้า (B5) พิมพ์ให้ห่างจากขอบกระดาษซ้ายกับด้านบน 1 นิ้วครึ่ง และด้านขวากับด้านล่าง 0.5 นิ้ว พร้อมใส่หมายเลขหน้ากำกับทางมุมขวาบนทุกหน้า บทความไม่ควรยาวเกิน 8 – 12 หน้ากระดาษพิมพ์ โดยนับรวมภาพประกอบและตาราง

การพิจารณาและคัดเลือกบทความ

บทความแต่ละบทความจะได้รับพิจารณาจากคณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสาร (Peer Review) 2 ท่าน ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการก่อนตีพิมพ์ โดยการพิจารณาบทความจะมีรูปแบบที่ผู้พิจารณาบทความไม่ทราบชื่อหรือข้อมูลของผู้เขียนบทความ และผู้เขียนบทความไม่ทราบชื่อผู้พิจารณาบทความ (Double – Blind Peer Review)

2. ส่วนบทคัดย่อ (Abstract)

บทคัดย่อควรมีความยาวไม่เกิน 500 คำ โดยแยกต่างหากจากเนื้อเรื่อง บทความวิจัยและบทความปริทรรศน์ต้องมีบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ซึ่งบทคัดย่อควรเขียนให้ได้ใจความทั้งหมดของเรื่อง ไม่ต้องอ้างอิงเอกสาร รูปภาพ หรือตาราง และลักษณะของบทคัดย่อควรประกอบไปด้วยวัตถุประสงค์ (Objective) วิธีการศึกษา (Methods) ผลการศึกษา (Results) สรุป (Conclusion) และคำสำคัญ (Key Words) ซึ่งควรเรียบเรียงตามลำดับและแยกหัวข้อให้ชัดเจนดังนี้

- ***วัตถุประสงค์*** ควรกล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการศึกษา
- ***วิธีการศึกษา*** ควรกล่าวถึงวิธีการค้นคว้าข้อมูล ระเบียบวิธีวิจัยที่นำมาศึกษา สถิติที่นำมาใช้
- ***ผลการศึกษา*** ควรประกอบด้วยผลที่ได้รับจากการค้นคว้า ศึกษา และผลของค่าสถิติ (ในกรณีมีการวิเคราะห์)
- ***สรุป*** ควรกล่าวถึงผลสรุปของการค้นคว้าและศึกษา

- ***คำสำคัญ*** ควรมีคำสำคัญ 3-6 คำ ที่ครอบคลุมชื่อเรื่องที่ศึกษา และจะปรากฏอยู่ในส่วนท้ายของบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยต้องจัดเรียงคำสำคัญตามตัวอักษร และคั่นด้วยเครื่องหมายอัฒภาค (;)

3. ส่วนเนื้อเรื่อง ควรประกอบด้วย

3.1 บทนำ (Introduction) เป็นส่วนกล่าวนำโดยอาศัยการปริทรรศน์ (Review) ข้อมูลจากรายงานวิจัย ความรู้ และหลักฐานต่างๆ จากหนังสือหรือวารสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา และกล่าวถึงเหตุผลหรือความสำคัญของปัญหาในการศึกษาครั้งนี้ สมมติฐานของการศึกษา ตลอดจนวัตถุประสงค์ของการศึกษาให้ชัดเจน

3.2 วิธีการศึกษา (Methods) กล่าวถึงรายละเอียดของวิธีการศึกษาประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา และวิธีการศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย รวมทั้งสถิติที่นำมาใช้วิเคราะห์ข้อมูล

3.3 ผลการศึกษา (Results) เป็นการแสดงผลที่ได้จากการศึกษาและวิเคราะห์ในข้อ 3.2 ควรจำแนกผลออกเป็นหมวดหมู่และสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยการบรรยายในเนื้อเรื่องและแสดงรายละเอียดเพิ่มเติมด้วยภาพประกอบ ตาราง กราฟ หรือแผนภูมิ ตามความเหมาะสม

3.4 การอภิปรายผล (Discussion) เป็นการนำข้อมูลที่ได้มาจากการวิเคราะห์ของผู้นิพนธ์นำมาเปรียบเทียบกับผลการวิจัยของผู้อื่น เพื่อให้มีความเข้าใจหรือเกิดความรู้ใหม่ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนั้น รวมทั้งข้อดี ข้อเสียของวิธีการศึกษา เสนอแนะความคิดเห็นใหม่ๆ ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางที่จะนำไปประยุกต์ให้เกิดประโยชน์

3.5 ข้อเสนอแนะ (Suggestion) การแนะแนวการนำผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป

3.6 กิตติกรรมประกาศ (Acknowledgement) เป็นส่วนที่กล่าวขอบคุณต่อองค์กร หน่วยงานหรือบุคคลที่ให้ความช่วยเหลือร่วมมือในการวิจัย รวมทั้งแหล่งที่มาของเงินทุนวิจัย และหมายเลขของทุนวิจัย

3.7 เอกสารอ้างอิง (References) ใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบ APA (American Psychological. Association)

การอ้างอิงแบบ APA

1. หนังสือ

1.1 คัมภีร์พระไตรปิฎกหรือหนังสือสำคัญพิมพ์เป็นชุด

ให้อ้างชื่อย่อคัมภีร์. เล่ม/ข้อ/หน้า. และให้วงเล็บคำว่า (บาลี) ไว้หลังคำย่อในกรณีที่ใช้พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลีหรือวงเล็บคำว่า (ไทย) ไว้หลังคำย่อในกรณีที่ใช้พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ตัวอย่าง เช่น 1 (ขุ.ชา. (บาลี) 27/855/191).

1.2 หนังสือทั่วไป

(ผู้แต่ง, ปีที่พิมพ์ : หน้า). ตังอย่างเช่น

พระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), 2544 : 38).

(Venerable Dr. W. Rahula, 2004 : 69).

2. วารสาร

ผู้เขียน, เล่มที่หรือปีที่ (ฉบับที่): หน้า. ตัวอย่างเช่น

พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตฺติปญฺโญ, 3 (1) : 14-28.

K.N., Jayatileke, 77 (1): 10-15.

3. วิทยานิพนธ์

ชื่อผู้วิจัย, ปีที่พิมพ์. ตัวอย่างเช่น

อนุวัต กระสังข์, (2557).

4. สัมภาษณ์

สัมภาษณ์ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์, ตำแหน่ง (ถ้ามี), วัน เดือน ปี. ตัวอย่าง

สัมภาษณ์ พระเทพโสภณ, (18 กรกฎาคม 2557).

5. เว็บไซต์

พระธรรมโกศาจารย์ (ศ.ดร.ประยูร ธมฺมจิตฺโต), (7 กันยายน 2555).

6. ภาษาอังกฤษ

(Maslow Abraham, 1970 : 58)

การเขียนเอกสารอ้างอิง

1. ภาษาไทย

(ก) ข้อมูลชั้นปฐมภูมิ

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรราชวิทยาลัย.

(ข) ข้อมูลทุติยภูมิ

1) หนังสือ

จำนงค์ อดิวัฒนสิทธิ์. (2544). **สังคมวิทยาตามแนวพุทธศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

2) วารสาร

ผู้เขียน. “ชื่อบทความ”. *ชื่อวารสาร*. ปีที่ (ฉบับที่), หน้า ตัวอย่างเช่น

พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตฺติปญฺโญ, ดร. (2557). “การกำหนดประเด็นปัญหา การตั้งชื่อเรื่องเรื่องและการเขียนวัตถุประสงค์การวิจัยทางสังคมศาสตร์”. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์.* 3(1), 67-97

3) วิทยานิพนธ์

อนุวัต กระสังข์. (2557). “*การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรตามแนวพุทธภายใต้กระแสบริโภคนิยม*” (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

4) สัมภาษณ์

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์, (วัน เดือน ปี). ตำแหนง ตัวอย่าง

ชวน หลีกภัย. (19 พฤษภาคม 2541). นายกรัฐมนตรี. สัมภาษณ์.

Ross, R. 1980, May 5. Associate Director, Cornell University Libraries. Interview.

5) เว็บไซต์

พระธรรมโกศาจารย์ (ศ.ดร.ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (7 กันยายน 2555).*ธรรมประกาศโนบาย*. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : http://www.buddhismth.com/index.php?lay=show&ac=article&Id=538970572&Ntype=9

2. ภาษาอังกฤษ

Maslow Abraham. (1970). *Motivation and Personnality*. New York : Harper and Row Publishers.

4. ส่วนภาพประกอบ (Figure) และส่วนตาราง (Table)

ภาพประกอบและตารางควรมีเท่าที่จำเป็น โดยพิมพ์หน้าละ 1 ภาพ หรือ 1 ตาราง สำหรับคำบรรยายภาพและตารางให้พิมพ์เหนือภาพหรือตาราง ส่วนคำอธิบายเพิ่มเติมให้ใส่ใต้ภาพหรือตาราง

5. ลิขสิทธิ์

เพื่อให้เป็นไปตามกฎหมายลิขสิทธิ์ ผู้นิพนธ์ทุกท่านต้องลงลายมือชื่อในแบบฟอร์มใบมอบลิขสิทธิ์บทความให้แก่วารสารฯ พร้อมกับบทความต้นฉบับที่ได้แก้ไขครั้งสุดท้าย นอกจากนี้ ผู้นิพนธ์ทุกท่านต้องยืนยันว่าบทความต้นฉบับที่ส่งมาตีพิมพ์นั้น ได้ส่งมาตีพิมพ์เฉพาะในวารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์เพียงแห่งเดียวเท่านั้น หากมีการใช้ภาพหรือตารางของผู้นิพนธ์อื่นที่ปรากฏในสิ่งตีพิมพ์อื่นมาแล้ว ผู้นิพนธ์ต้องขออนุญาตเจ้าของลิขสิทธิ์ก่อน พร้อมทั้งแสดงหนังสือที่ได้รับการยินยอมต่อบรรณาธิการ ก่อนที่บทความจะได้รับการตีพิมพ์

6. การติดต่อโฆษณาและการสมัครสมาชิก

การติดต่อโฆษณา การสั่งซื้อ และการสมัครเป็นสมาชิกวารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์ กรุณาติดต่อ “วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์” สำนักงานวารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์ ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เลขที่ 79 หมู่ 1 ต.ลำไทร อ.วังน้อย จ.พระนครศรีอยุธยา 13170 โทรศัพท์. 038-248-000 ต่อ 8203
www.journal-social.mcu.ac.th/ E-mail : journal.mcu.soc@gmail.com

1) อ.ดร.ประเสริฐ ธิลาว 2) ผศ.ดร.อนุวัต กระสังข์ 3) นายกรกรต ชาบัณฑิต

8. อัตราค่าวารสาร

กำหนดออกวารสารปีละ 4 ฉบับ จำหน่ายราคาฉบับละ 199 บาท ไม่รวมค่าส่ง

9. อัตราค่าสมาชิก

ปีละ 300 บาท

หนังสือขอเสนอบทความเพื่อลงตีพิมพ์ในวารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์

เขียนที่.....

.....

.....

วันที่..... เดือน..... พ.ศ. .....

ข้าพเจ้าชื่อ..... ฉายา..... นามสกุล.....

ที่อยู่ .....

.....

โทรศัพท์ ..... E-mail: .....

มีความประสงค์ขอตีพิมพ์บทความ ( ) บทความวิจัย ( ) บทความวิชาการ เรื่อง:

(ภาษาไทย).....

.....

(ภาษาอังกฤษ).....

.....

ในวารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์ ซึ่งดำเนินการโดยคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยบทความฉบับนี้ข้าพเจ้าได้นิพนธ์ขึ้นเพื่อสำเร็จการศึกษาระดับปริญญา.....

สาขาวิชา..... จาก (ชื่อสถาบัน).....

ปีการศึกษา..... หรือได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจาก .....

เมื่อคณะบรรณาธิการของวารสารพิจารณาแล้วมีมติให้แก้ไขปรับปรุงบทความ ข้าพเจ้ามีความยินดีรับไปแก้ไขตามมติดังกล่าวนั้นและและข้าพเจ้าขอรับรองว่า (ขีดเครื่องหมาย √)

( ) เป็นผลงานทางวิชาการของข้าพเจ้าแต่เพียงผู้เดียว

( ) เป็นผลงานของข้าพเจ้าและผู้ร่วมนิพนธ์ตามชื่อที่ระบุในบทความจริง

( ) บทความนี้ไม่เคยลงตีพิมพ์ในวารสารใดมาก่อน

( ) บทความนี้ไม่ได้คัดลอกหรือดัดแปลงมาจากของผู้ใดทั้งสิ้น

ทั้งนี้ ข้าพเจ้าได้ชำระค่าธรรมเนียมขอตีพิมพ์บทความลงในวารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์ ตามอัตราที่ได้กำหนดไว้ คือ

( ) บทความวิชาการ ๓,๐๐๐ บาท

( ) บทความวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา ป.โท-เอก ๕,๐๐๐ บาท

( ) บทความวิจัยที่ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัย ๕,๐๐๐ บาท เป็นที่เรียบร้อยแล้ว

อนึ่ง แม้เมื่อข้าพเจ้าปรับแก้ไขแล้ว แต่งานยังไม่เรียบร้อยและไม่ได้รับการให้การลงตีพิมพ์ ข้าพเจ้าไม่ติดใจเอาความใดๆ ทั้งสิ้น จะยอมรับการพิจารณาของคณะกองบรรณาธิการถือว่าเป็นที่สุด

ลงชื่อ.....

(.....)

ผู้นิพนธ์บทความ

ใบสมัครสมาชิก

ที่.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

กราบนมัสการ/เรียน บรรณาธิการวารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์

ข้าพเจ้า (ชื่อภาษาไทย).....

(ชื่อภาษาอังกฤษ).....

ที่อยู่ (ที่สามารถติดต่อได้).....

.....

E – Mail.....**. เบอร์โทรศัพท์**.....

โทรสาร.....

มีความประสงค์จะขอรับสมัครเป็นสมาชิกวารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์

( ) สมาชิกประเภทรายปี 1,000 บาท (จำนวน 4 เล่ม)

( ) เล่มละ 250 บาท

พร้อมนี้ ข้าพเจ้าได้ส่ง

( ) เงินสด

( ) ธนาณัติ (สั่งจ่าย.....)

( ) ตั๋วแลกเงินไปรษณีย์

( ) แคชเชียร์เช็ค ในนาม.....

โปรดนำส่งวารสาร วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์

สถานที่ติดต่อ ☐ ที่บ้าน ☐ ที่ทำงาน

เลขที่.....ถนน.....หมู่ที่.....ตำบล/แขวง.....

อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....

โทรศัพท์.....โทรศัพท์เคลื่อนที่.....

โทรสาร.....E-Mail.....

ลงชื่อ.....

( )

(สำหรับเจ้าหน้าที่)

ค่าบำรุงปี พ.ศ..... เลขที่ใบเสร็จ.....

ลงวันที่.....เดือน.....พ.ศ..... ลงบัญชีแล้ว.....